

ИЗБРАНИ РАЗКАЗИ

О'ХЕНРИ

НАРОДНА КУЛТУРА

О. ХЕНРИ

ИЗБРАНИ РАЗКАЗИ

Превод: Тодор Вълчев

chitanka.info

КРЪСТАН ДЯНКОВ

МИСТЕРИИТЕ НА УИЛЯМ ПОРТЪР, НАРЕЧЕН О. ХЕНРИ

Стендал, Жорж Санд, Саки — световната литература познава доста творци, останали в библиотеките не с рождените си имена, а с тъй наречените „имена на перото“. И колко по-вярно е да се каже така, отколкото да се картотекират тези автори е унижителното „псевдоним“, сиреч лъжеиме. Защото зад измислените прозвища се крият едни от най-страстните привърженици на истината, които читателите от всички времена помнят и обичат, ценят и препрочитат. Така и в сегашния сборник нашият читател отново ще се срещне с един любим автор, известен единствено с краткото, но многозначително име на перото *О. Хенри*.

Познаваме го от съвсем недостатъчните на брой преводи в печата, както и от първото издание на тази книга („Народна култура“, 1970), по-непълно от сегашното и бързо превърнало се в библиографска рядкост. Автор на 273 разказа и един съставен от разкази роман, О. Хенри все още не може да се нарече широко популярен у нас, макар неговият хумор — често твърде тъжен — да е хумор универсален, а не априори, макар езикът му — носещ киселата жилка на един отминал, но все още жив жаргон — да прескача всякакви национални граници и да го прави еднакво леко четен на всеки език. Не се наемам да разсъждавам защо това е така, но ще се отнася до американската литература, с великото изключение на Марк Твен (още едно име на перото), като че редът на големите хумористи от рода на О. Хенри, Ринг Ларднър, Кларънс Дей и Джеймз Търбър у нас още не е дошъл. Всъщност тук няма нищо чудно — по стар, още от времето на Ричардсън, обичай, границите на езика най-напред се прекосяват от романи, а хумористите са най-често майстори на късите форми. Нещо повече — изборът в преводната литература преди всичко е падал най-напред върху крайъгълните произведения, определящи

известни периоди и тенденции в съответните книжовни процеси, говорещи за цялостната философия на едно или друго художествено течение и политическа платформа, или пък много рядко — се е диктувал от определени за дадена епоха читателска навици и предпочитания към едни или други сюжети. Така до нас първи достигат онези произведения на чужди писатели, поети или драматурзи, които най-блестящо и красноречиво са отразявали или отразяват развитието на чуждите литератури като части от един още по-дълбок и по-необхватен общ социално-културен живот. Не че творчеството на авторите-хумористи не е в състояние да ни даде такива познания. Напротив — О. Хенри е тъкмо такъв случай, — от тях понякога може да се научи много повече за обществения климат в една страна, за идейните голфщроми в историческия прибой на народите, за нравите и бита. Така че с издаването на тома „Избрани разкази“ от О. Хенри ние отново ще имаме възможност да обърнем очи към една Америка от началото на века с почти всички нейни вътрешни социални конфликти. Америка на Юга, на Средния Запад и на големия град. Америка, вече осъзнаваща своето място в света и сънуваща утрешната си роля на фокус, който ще съсредоточи противоречията на цял един обществен строй. Ще обърнем към нея очи, за да я видим чрез кратките притчи и гротески на Уилям Сидни Портър.

Защото това е истинското име на О. Хенри. Човекът, който се е родил недалеч от Грийнзбъро, Северна Каролина, в разгара на Гражданската война, на 11 септември 1862 година. И макар животът му да протича другаде, трудно ще достигнем точната преценка на творчеството му, ако не се спрем на тези първи години в Юга, който, заедно с неговото възмъжаване, навлиза след войната в мъчителната фаза на преустройството и на идеали, и на обществена структура.

Останал без майка в края на войната, Уил Портър заживява с баща си, потомствен лекар, и по-големия си брат, под непосредствената грижа на леля си Лина, строга и взискателна възпитателна и в продължение на цели седемнайсет години единствен негов съдник и настойник. Старият доктор Портър се заема да лекува ранени и болни, които — освен това и морално смазани — се завръщат от фронтовите линии след капитулацията на генерал Лий. Но това разрастване на практиката не обогатява Олджърнън Сидни Портър. Напротив, семейството бързо обеднява, защото пациентите на доктора

са най-обикновени довчерашни сиводрешковци от армията на злополучната Конфедерация. От леля си Уилям Портър ще попие неизчерпаемия интерес към книгата, а и нещо много важно, за което едва ли тогава си дава сметка, като учителка в местното първоначално училище, тя имала навика да разказва на учениците приказки, които те сами трябвало поотделно да довършват. Така може би се поставят основите на утрешния авторов похват тъй да съчинява своите истории, че никой, до последния момент, да не подозира какъв ще бъде техният край. Той чете през това време Омир, Чосър, Тенисън, Шекспир, Хенри Джеймз, библията, „1001 ноци“. На седемнайсетата си година Уилям постъпка на работа в чичовата си дрогерия „да учи занаят“. Това е именно мястото, където той влиза в допир с проблемите на деня — дрогерията не е нищо друго освен едно от кафенетата на селището, там се събира местният „елит“. И освен занаята тук той научва далеч по-сериозните и решаващи за Юга през това време истини, тук има възможност да слуша речта на улицата, а в свободното време — да се отдава на любимите занимания, стрелба, музика и рисуване. Може да се каже, че тези години на младостта в Грийнзбъро всъщност изработват оригиналните калъпи, с които по-късно авторът ще си служи в създаването на безброй характери. Тук се формират първите, и затова най-силни, негови впечатления от дълбокото социално разслояване в този район на Америка, еднакво болезнени и обобщаващи за цялата нация. Заедно с това идва денят, в който тази „регионална“ среда се оказва тясна за него и три години по-късно Уилям Портър заминава със свои близки за Тексас, за да не се върне вече в Грийнзбъро, освен на два пъти — за погребението на баща си и на баба си.

Но той ще запази завинаги възгорчивия вкус на едно детство и юношество, отрано помрачени и отрано приближени до една действителност колкото тежка, толкова и нелепа, парадоксална, наивна.

Тексас е по това време все още „дивият Запад“ и Портър веднага попада в „романтичния“ му свят — върши тежката работа на кравар, на готвач, на пощальон, който обикаля пущинаците с неизбежния риск да бъде нападнат и ограбен. Цели две години — твърде дълго време за един младеж — той живее почти самотен в степите на Тексас, дето скитат разбойнически банди, държат се националистически речи, а в

богаташките ранчо се устройват пищни градински празненства. Но страстта към книгите не е угаснала и той продължава да чете — английски поети, романисти и историци, запознава се (и може би фатално!) с речника на Уебстър, първия колосален лексикографичен труд в Америка; обхванал с още по-голяма прецизност и от тази на традиционния Оксфордски речник, кажи-речи, цялото богатство на езика, който се говори в Щатите. Разказват дори, че носел речника в чанта на седлото и час по час, дори яхнал, го вадел и разлиствал. Може и да е мит тази подробност, от „чиракуването за писател“, но тя е толкова по-съществена и неотделима от личността на бъдещия разказвач, като се има пред вид, че според късни някои негови критици той е успял да вложи в разказите си не само целия англосаксонски словник в американския му вариант, а дори добавил към него нови, изковани от самия него думи, изрази, идиоми.

По-късно Портър се премества в Остин и с майсторското свидетелство на дрогерист от Грийнзбъро се залавя да работи в една местна аптека: поприще, което бързо изоставя, за да пропилее нови две години. Едва в 1866 г. получава длъжността книговодител в търговската фирма „Мадокс & Лндерсън“. На следната година сключва брак с болната Ейтол Ест и постъпва на работа като чертожник — още едно стъпало към кулминацията в професионалното му лутане, към онази злополучна 1891 година, когато се прехвърля на работа в Националната банка с длъжност касиер — отправна точка към куп житейски неприятности, но и към славата. Три години Уил Портър е прилежен чиновник, печели сносно, за да лекува Ейтол, и дори замисля издаването на собствен вестник — стара негова мечта. Тя се осъществява най-сетне през март 1894, когато купува една износена печатарска машина и правата над скандалното вестниче „Айкънокласт“ („Иконоборец“). Заедно със съдружника си Джеймз Крейн почва да издава седмичния вестник „Ролкиг стоун“ („Търкалящ се камък“), продължил да излиза почти година. Забележителното е, че цялото съдържание на вестника е негово дело. Там за първи път се появяват изненадващо добри образци на кратка проза, които все още никому не правят впечатление. Но работоспособността, с която той успява да съчетае задълженията си в банката с работата по вестника, е вече указание за огромната му воля и енергия на творец, така успешно защитени по-късно. Бедите обаче не закъсняват — начинанието е

застрашено от банкрут, Портър се свързва с тъмни личности и сключва тъмни сделки, додето най-сетне посяга и на суми от касата на банката. Искрено смятащ да възстанови липсите, той за нещастие не успява да се отърве от федералния ревизор, който предава делото за начет в съда. Междувременно, очаквайки процеса, той се опитва да инжектира с нови сделки умирация „Ролинг стоун“, но вестникът не издържа. Съдебните заседатели решават, че Портър не е виновен и, почувствувал се свободен, той с готовност приема предложението да стане кореспондент на излизация в Хюстън „Поуст“, за който пише миниатюри в областта на социалната сатира, по-дълги хумористични разкази и рисува политически карикатури. На следващата година делото му се възобновява и полицията в Хюстън го арестува, за да го пусне отново срещу гаранция от 2000 долара. Този път Уил Портър знае, че само добрата воля на приятелите му няма да помогне, и прави може би най-голямата си грешка — избягва. Вместо да се върне в Хюстън, заминава за Ню Орлеанс, откъдето се озовава в Хондурас и както гласят непроверените и досега легенди, обикаля цяла Латинска Америка. Безгрижието му там, скиталството и кроежите да повика при себе си Ейтол и детето скоро свършват — застига го вест, че Ейтол е на смъртен одър. С набързо (и за кой ли път) събран заем той се връща за нейното погребение и макар най-сетне списание „Маклюър“ да е приело един от разказите му за печат, в 1898 г. Портър отново се изправя пред съда, за да чуе, че е осъден (с утежнение поради бягство) на пет години затвор — последният етап преди известността. През април същата година дотогавашният Уилям Сидни Портър влиза в щатския Охайски затвор в Кълъмбъс като затворник № 30664, за да излезе оттам като О. Хенри — писателят, най-популярният разказвач в Америка, довчерашият дрогерист, чертожник, карикатурист, банков касиер и вестникар Уилям Сидни Портър. Защото в затвора се извършва метаморфозата, извършва се решаващото пречупване на отношението у американските издатели към един глас, който оттогава нататък ще стане синоним на американския разказ изобщо. Сравнителното спокойствие, което получава като аптекар на затвора през нощните смени, му дава възможност дълго и старателно да изпробва стила си — най-напред в поредица писма до дъщеря си Маргарет и след това в четиринайсет разказа — първите, които носят непогрешимия белег „О. Хенри“. Критиците и биографите на Портър и

досега спорят откъде е взел това име, дали не е по своеобразен вариант на ирландското О. Хенри. Но най-често се застъпва версията, че името е принадлежало на един от пазачите в затвора, а британският литератор Уилям Тревър доуточнява, че се касае до пазача Орин Хенри, т.е. точката в името е напълно основателна. Затворът се оказва предпоследната голяма житейска школа за О. Хенри — темите и сюжетите, почерпени оттам, дълго след това се явяват в разказите му. Трите години, прекарани под № 30664, правят името му четено и търсено и написаните в килията разкази тутакси се отпечатват в тиражи, каквито само най-големите американски списания могат си позволяят.

Излизайки от затвора („за добро поведение“), О. Хенри излича и от деветнадесети век. Америка вече е посрещнала новото столетие, амбициите на едрия бизнес са станали астрономически, небивало опиянение цари в големите метрополии, до въвеждането на сухия режим има още цели 16 години и северната аристокрация, сред която О. Хенри за първи път попада (най-напред в Питсбърг, а след това и в Ню Йорк), с всички сили се стреми да догони разкоша на разбития Юг и далечния Париж. Навсякъде ексцентричност (която неизбежно ще срещнем в разказите му), стремеж към ново самочувствие и все по-остри социални теми. Сега вече завършеният писател намира своето „териториално амплоа“ — „имперския град“ на устието на Хъдзън, за да се превърне през 1903 година в най-широко четения автор на хумористични разкази в целите Щати — факт, който става възможен благодарение договора му със „Съндей уърлд“, вестника с най-голям тираж, който печата негов разказ всяка седмица. Ню Йорк допълва с още по-тънки нюанси досегашните му наблюдения върху живота на американците, поставя го още по-близо до проблематиката на дребния човечец, изгубен в бетонния лес на големия град. Заедно със спомените от Юга, Запада и затвора, Ню Йорк закръгля и окончателно оформя света на писателя: пъстър, носталгичен, пронизан от иглите на самоиронията, на горчивата проницателност, свят на неудачници с човешки сърца и на шегобийци със сериозни намерения. В тези години О. Хенри е направо „моден“ писател. Но независимо от това той живее в самоналожена изолация, дори издателите му не знаят къде да го търсят, мъчи се да избяга и от себе си, и от своето минало, все по-често дири утеха в чашата. Животът за него се превръща в несекваща работа,

но и в неразумно пропилявано на всеки припечелен долар. Здравето му непрестанно се влошава. Същевременно от 1904-а нататък започва и редовното отпечатване на разказите му в книги — начинание, което в началото е твърде трудно — късата прозаична форма е все още непопулярна в сравнение с романа и по съвет на приятели О. Хенри се вижда принуден да пусне първата си книга (сборник разкази от Запада) като роман. Тога е „Зелки и крале“. След две години излиза „Четири милиона“ (толкова е тогавашното население на Ню Йорк) и т.н. — читателят ще съди за хронологията на разказите на автора по реда, в който са застъпени в настоящия сборник, последните — посмъртно. На 5 юни 1910 година О. Хенри умира след продължителна болест, сам, неизплатил дълговете си, неоставил никаква вещ.

И все пак за нас, неговите читатели, той остави огромно наследство. Остави разкази за обикновените американци в края на 19-и и началото на 20-и век — разкази човечни, смешни, винаги уверено написани, с ясна посока, достъпни за извънредно широка публика и все пак необикновени — и като конструкция, и като език, много „пограмотни“ от неговия персонаж, издаващи тънък усет за композиция, езикови обрати и богата култура.

По думите на големия американски литературовед Ван Уик Брукс у О. Хенри „има всичко, което би могло да привлече масовия читател“ — остър и лаконичен стил, увлекателна, макар на места гротескна и неправдоподобна фабула, описания на нощни заведения и дневни хотели и най-вече извънредно пъстра галерия от герои, в които всеки може да намери себе си: продавачки и полицаи, дребни чиновници и хористки, лобисти, устройващи срещу определено възнаграждение преврати в латиноамериканските страни, „наплашени провинциалисти“, търговци, моряци-контрабандисти, обаятелни туземки, сводници и златотърсачи, джебчии и акробати. Един персонаж, колкото на пръв поглед универсален, толкова по същността си чисто американски, извикан на живот и способен да съществува единствено в Съединените щати. В това отношение разказите на О. Хенри носят неподправения аромат на американското, на прерия и малки градчета, на една атмосфера, лъхаща на големия „уестърн“-епос, на най-типичното за Америка — големия град. Защото, ако всички останали географски локализации в неговото творчество са все пак само фон за действието и не претендират за някаква местна

точност или свойствен колорит, Ню Йорк в неговите разкази е съвършено точно представен. Това е Ню Йорк мечтата, Ню Йорк бльсканицата, Ню Йорк сбирщината от човешки съдби. Ню Йорк, сам герой на повечето му истории, одушевен, пулсиращ, непогрешим. „Ще ми се да поживея за по една година на всички нюйоркски улици, във всяка от чиито къщи се таи по една драма“ — споделя той веднъж. Отчасти с това можем да си обясним и огромната популярност на О. Хенри сред американската публика в началото на века — едва ли не всеки американец познава Ню Йорк, нищо, че понякога представите му са превратни или детински наивни. Затова пък жителят на тази метрополия знае отлично за какво му говори писателят, той начаса би могъл да адресира всяка забележка и съвсем ясно да си представи какво значи да чуваш през тънката стена шепота от съседната стая или банджото, което се обажда от два етажа по-долу.

Всеки разказ на О. Хенри е построен така, че веднага внушава чувството за неразгадаема мистерия, за нещо, което е уж много просто наглед, а всъщност крие в себе си ситуация така заплетена, че, струва ти се, и самият автор до самия край на разказа не знае какъв ще бъде изходът, кой ще се окаже победител и кой победен.

След отминаването на първата вълна от възторг към О. Хенри в САЩ и вече след Първата световна война, когато на хоризонта се задаваха неразрешимите кризи на американската икономика, в литературната официална критика на Америка взеха да се надават остро критични гласове по негов адрес. Мъчейки се да дадат отпор на лявата литература, представена тогава от Драйзър, Синклер, Одетс и други, критиците отдясно се нахвърлиха и върху О. Хенри. Тогава именно литературоведи като Фейджин и Пати го обвиниха в изкуственост на конструкциите, във фалшив тон на повествованието, и като че успяха да дадат определена насока на буржоазната критика, която не можеше да прости на писателя неговата непримиримост към обществените порядки, към буржоазната идеология на „статутите“. Но подобни гласове сред американската критика имаше, и против Едгар Алън По, когото също обвиняваха, че си играел произволно с жизнения материал, че уж се отдалечавал от „реализма“ за сметка на някакъв закъснял „мистицизъм“. Разбира се, когато с помощта на „измите“ с лека ръка се издават присъди, всеки е в правото си сериозно да се усъмни в тяхната справедливост. Впрочем литературната история

отдавна е доказала местата и на По, и на О. Хенри, тъй че да спорим с Пати и Фейджин, е напълно излишно. Можем само да преценим, че и тук се сблъскваме с онзи типичен случай, когато критикът не одобрява твореца само защото творецът прилича на себе си и на никого друг. И тъкмо нещо такова, охенриевско, срещаме в неговите разкази — догадката, че едничката цел на писателя е да стигне до неочакван финал, просто да си поиграе с неочакваното и да ни изненада в края. Може да се каже, че почти всеки разказ на О. Хенри завършва по някакъв неподозирани начин, макар в качествено отношение тези финали понякога твърде много да си приличат. Но като се има предвид богатството от сюжети, колкото и да се мъчим да свеждаме финалите му към определено число (както впрочем са правили не един от неговите критици досега), те във всички случаи си остават хитроумни авторски инвенции, подсилващи въздействието и впечатлението от разказа. Естествено, като неизбежен резултат от скриването на известна информация по време на повествованието или поне от частичното ѝ разкриване, изненадващият финал е способ, познат далеч преди О. Хенри. Той се появява едва ли не с появата на самия разказ — в творчеството на Уошингтън Ървинг, По, Брет Харт, Амброуз Биърс и др. Неочакваният край е многообразен — той представлява или подвеждане, или обикновена шега, необичайно или изопачено излагане на събитията и разбулване на фактите, парадоксално или антитезисно заключение, неосъществяването на психологическите очаквания и т.н. — все маниери, използвани успешно и преди О. Хенри. Може би има всъщност един-единствен финал (и заслугата за неговото формулиране принадлежи на критика Юджин Кърбънт-Гарсия), който е оригинален принос на О. Хенри към „теорията“ за неочакваните финали — ненадейното доказване на силата на навика или на средата. Читателят ще се увери, че повечето изненадващи заключения у О. Хенри са построени на основата на чистото съвпадение, чиято правдоподобност е неприемлива само за онзи, който търси в литературата единствено последователното и рационално излагане на определени факти. За отбелязване е обаче, че съпадението при О. Хенри винаги има известно основание, то е отдалеч и логично подготвено в композиционната структура на разказа.

Но всички тези особености в творчеството на О. Хенри, цялата прелест и богатството на неговия изказан арсенал биха останали

непознати и чужди за българския читател, ако не беше великолепият превод, в който ги поднасяме тук. Тодор Вълчев още веднъж упорито и методично доказва, че като преводач нему е близък не само американският повествователен стил като цяло, но и най-сече онази тук фриволна, там афористична фраза, характеризираща писанията на американските прозаисти и немислима в чуждоезичен еквивалент без едно пълно и добре информирано потапяне на преводача в особената атмосфера на оригинала. Той, както би се изразил сам О. Хенри, е успял така да „влезе в обувките“ на автора, че преминава с тях от първата до последната страница на своя превод, без да дочуем нито веднъж издайническото проскърцване на чуждата, несвойствена форма. Владеещ своя роден език до тънкости, от които могат да се поучат редица наши преводачи, Тодор Вълчев ни предлага един О. Хенри, който звучи със същата убедителност, същия хумор и същите хрумвания, каквито срещаме в оригинала.

Не можем да отбегнем редица други похвати в разказваческото изкуство на О. Хенри, като, да речем, неговото риторично майсторство в описателните пасажии („В Тексас разговорите рядко се водят с последователност. Между две фрази можеш да изминеш миля, да обядваш или да извършиш убийство, без това да е във вреда на тезата, която развиваш.“ — *Сърце и кръст*); неговата забележителна ирония („Мене ме тревожи само едно, да не ми се изпомачкат пурите в джоба на жилетката, когато целият се натъпча с дващсетачки.“ — *Наивници в джунглата*); завидното му умение да борави с образността („През дъжда тук-там блещукаха светлинки, но толкова редки, колкото стафидите в кейк, който се продава на дамски благотворителен базар.“ — *Тих и спокоен град*). Езикът на О. Хенри навсякъде се отличава с добродушна, искрена интонация, въпреки че тя понякога прикрива много жлъч и сарказъм, остри и безмилостни наблюдения. Читателят неусетно следва автора по петите, а леката тъга, която лъха от редовете му, стопля сърцето и напомня Дикенсовия идеал за тихото и щастливо домашно огнище, каквото Уилям Сидни Портър никога не е притежавал в истинския смисъл на думата.

И накрая — нещо много характерно за цялото творчество на О. Хенри: неговите разкази послужиха за утвърждаване на реализма в американската литература на 20-и век, за нейното бързо разпространение из останалия свят. Проповядващ популистката теория

на американската дребна буржоазия от своето време, О. Хенри не въстана пряко и енергично против буржоазния строй и плутократизиращото се общество на Америка, но не можа и да се примири с него и от позициите на един напредничав хуманизъм съзря в социалните му конфликти достоен материал за своето остро сатирично перо.

ДАРОВЕТЕ НА ВЛЪХВИТЕ

Един долар и осемдесет и седем цента. Това беше всичко. И от тях шестдесет цента бяха в монети по един цент. Монети, икономисвани по една, по две, за които бяха водени такива пазарлъци с бакалина, със зарзаватчията и месаря, че страните пламваха от безмълвния упрек, предизвикан от подобно сметкаджийство. Дела ги преброи три пъти. Един долар и осемдесет и седем цента. А утре е Коледа.

Не ѝ оставаше нищо друго, освен да се тръшне на охлузената кушетка и да зареве. И Дела така и направи. Което навежда на дълбокомъдрената мисъл, че животът се състои от сълзи, подсмърчания и усмивки, като подсмърчанията преобладават.

Докато стопанката на този дом премине лека-полека от първия стадий към втория, нека хвърлим поглед на самия дом. Мебелирана квартира за осем долара седмично. Не че тя просто плаче да бъде описана, но като я гледаш, може и да ти се доплаче.

Долу до входа пощенска кутия, в която никакво писмо не би могло да влезе, и бутон на звънец, от който никой смъртен не би могъл да изтръгне звук. Към всичко това картичка с надпис: „Г-н Джеймс Дилингъм Йънг“. „Дилингъм“ се беше разположило нашироко в неотдавнашния период на благосъстояние, когато собственикът на това име получаваше тридесет долара седмично. Сега, когато този доход бе намалял на двадесет долара, буквите на „Дилингъм“ бяха избледнели, сякаш не на шега си мислеха дали да не се свият в едно скромничко и непретенциозно „Д“. Но когато господин Джеймс Дилингъм Йънг се прибираще и се качваше в квартирата си, той неизменно се превръщаше в „Джим“ и попадеше в топлите прегръдки на госпожа Джеймс Дилингъм Йънг, представена ви вече под името Дела. А това е много приятно.

Дела престана да плаче и понапудри бузите си с пухчето. После застана до прозореца и се загледа омърлушена в една сива котка, която се разхождаше долу по сивата ограда на сивия двор. Утре е Коледа, а

тя разполага само с един долар и осемдесет и седем цента, с които да купи подарък на Джим. Месеци наред бе икономисвала всеки цент, който можеше да се икономиса, и ето какво бе събрала. С двадесет долара на седмица не се стига далеч. Разноските се бяха оказали големи, отколкото бе предвидила. Все така става с тези разноски. Само долар и осемдесет и седем цента за подарък на Джим. На нейния Джим! Колко радостни часове бе прекарала, мечтаейки как ще му купи нещо хубаво. Нещо изящно, рядко и скъпоценно, нещо поне малко от малко достойно за високата чест да принадлежи на Джим.

На стеничката между прозорците имаше огледало. Не сте ли виждали такова огледало в квартира за осем долара? Много слаб и много подвижен човек може, като наблюдава в бърза последователност смяната на отражението си в надлъжните ивици, да получи доста точна представа за своята външност. Дела, която беше тъничка и слабичка, бе усвоила това изкуство.

Изведнъж тя обърна гръб на прозореца и застана пред огледалото. Очите ѝ излъчваха блясък, но лицето ѝ за двадесет секунди бе загубило всякакъв цвят. Тя бързо извади фуркетите от косите си и ги разпусна.

Тук трябва да кажем, че семейство Джеймз Дилингъм Йънг имаше две съкровища, с които страшно се гордееше. Едното от тях беше златният часовник на Джим, оставен от дядо му на баща му и от баща му на него. Другото съкровище бяха косите на Дела. Ако Савската царица живееше в отсрещния апартамент, Дела сигурно би сушила разпуснатите си коси на прозореца, за да затъмни всички скъпоценности и накити на нейно величество. А ако цар Соломон работеше като портиер в тази къща и държеше всичките си богатства в мазето, Джим би вадил часовника си при всяко влизане и излизане, само и само да види как онзи си скубе брадата от завист.

И тъй великолепните коси на Дела се разляха около нея вълнисти и лъскави, подобно кафяв водопад. Те се спускаха чак под коленете ѝ и я обгръщаха като мантия. Изведнъж тя започна да ги прибира с бързи, припрени движения. После сякаш се поколеба и остана за минута неподвижна, а през това време две-три сълзи капнаха на протрития червен килим.

Старият кафяв жакет на гърба, старата кафява шапка на глава и развяла поли, с още неизсъхнал блясък в очите, тя излетя от стаята и

хукна по стълбите към улицата.

Фирмата, пред която се спря, гласеше: „*Мадам Софрония. Всякакви изделия от коси*“. Дела се качи тичешком до горния етаж и се спря да си поеме дъх. Мадам, грамадна, прекалено бледа, студена, отвори вратата.

— Бихте ли купили косите ми? — попита Дела.

— Аз купувам коси — отвърна мадам. — Свалете си шапката да видя как изглеждат.

И отново се струйна кафявият водопад.

— Двадесет долара — отсече мадам и поповдигна с опитна ръка гъстата маса.

— Давайте ги по-бързо — каза Дела.

О, следващите два часа прелетяха на розови криле. (Извинявайте за изтърканата метафора.) Дела тичаше от магазин на магазин да търси подарък за Джим.

Най-после намери. Това нещо несъмнено бе създадено за Джим и само за Джим. Такава вещ нямаше в нито един от другите магазини, а тя ги беше преобърнала всичките. Това беше платинена верижка за джобен часовник, семпла и строга, която привличаше вниманието с истинските си качества, а не с показан блясък — каквито впрочем трябва да бъдат всички хубави вещи. Тя беше достойна дори за Часовника. Още щом я зърна, Дела разбра, че тази верижка трябва да принадлежи на Джим. Тя беше като него. Скромност и достойнство — тези качества се отнасяха с еднаква сила и за верижката, и за Джим. Взеха ѝ двадесет и един долара и Дела забърза към къщи с осемдесет и седем цента в джоба. С такава верижка на часовника Джим би могъл без стеснение, във всякаква компания, да погледне колко е часът. Колкото и хубав да беше часовникът му, сега той често пъти го поглеждаше крадешком, защото бе окачен на стара кожена каишка.

Когато Дела се прибра в къщи, въодушевлението ѝ отстъпи донейде място на разсъдливостта и благоразумието. Тя извади машината за къдрене, запали газта и се зае да поправи опустошенията, причинени от благородство, съчетано с любов. А това винаги е невероятно тежка задача, приятели мои, исполинска задача.

След четиридесет минути главата ѝ се покри със ситни къдрички, с които тя удивително заприлича на палав хлапак. Дела се огледа внимателно и критично в огледалото.

„Ако Джим не ме убие още щом ме зърне, ще каже, че приличам на ваниететна артистка — помисли си тя. — Но какво можеш да направя, ох, какво можеш да направя само с долар и осемдесет и седем цента?“

В седем часа кафето вече беше сварено, а нагретият тиган стоеше отстрани на печката в очакване на котлетите.

Джим никога не закъсняваше. Дела сви платинената верижка в ръка и седна на края на масата, че да е по-близо до вратата. След малко чу стъпките му по стълбата и пребледня, макар и само за миг. Тя имаше навика да произнася кратички молитви и при най-дребния повод и сега зашепна:

— Мили боже, направи тъй, че пак да му се видя хубава.

Вратата се отвори, Джим влезе и я затвори след себе си. Изглеждаше отслабнал и угрижен. Горкият! Не е леко на двадесет и две години да се грижиш за семейство. Имаше нужда от ново палто, а и ръкавици му трябваха.

Джим застина неподвижен до вратата — като сетер, подушил пълпъдък. Погледът му се спря на Дела, с изражение, което тя не можа да разбере, но което я уплаши. Това не беше нито гняв, нито изненада, нито неодобрение, нито ужас — изобщо нито едно от чувствата, които можеше да се очакват. Той просто се беше втренчил в нея и от лицето му не слизаше това странно изражение.

Дела скочи от масата и се хвърли към него.

— Джим, мили — извика тя, — не ме гледай така! Отризах си косите и ги продадох, защото Коледата щеше да ми е черна, ако не ти подарях нещо. Те пак ще пораснат. Не ми се сърдиш, нали? Просто нямах друг изход. Косата ми расте страшно бързо. Кажи ми сега „честита Коледа“, Джимч и нека прекараме весело празника. Да знаеш само какъв хубав, какъв чудесен подарък съм ти приготвила.

— Отрязала си си косите ли? — едва успя да попита Джим, сякаш, въпреки усилената мозъчна дейност, все още не можеше да възприеме този очевиден факт.

— Да, отризах ги и ги продадох — каза Дела. — Не ме ли харесваш и така? Аз съм си същата, макар и с отрязани коси.

Джим огледа стаята, като че търсеше нещо.

— Значи, вече нямаш коси? — попита той едва ли не като смахнат.

— Безсмислено е да ги търсиш — отвърна Дела. — Казах ти вече: отрязах ги и ги продадох, толкоз. Сега е Бъдни вечер, момчето ми. Бъди мил с мен, защото заради теб направих това. Може би космите в косите ми могат да се изброят — продължи тя с нежния си глас, който изведнъж зазвуча сериозно, — но кой може да измери любовта ми към теб? Да слагам ли котлетите, Джим?

И Джим бързо се съвзе от вцепенението. Той взе Дела в прегръдките си. Нека бъдем тактични, и спрем за няколко секунди вниманието си на някой страничен предмет. Кое е по-голямо — осем долара седмично или милион годишно? И математикът, и мъдрецът ще ви дадат погрешен отговор. Влхвите са поднесли скъпи дари, но между тези дари е липсвал един. Впрочем тези мъгляви намеци ще бъдат разяснени по-нататък.

Джим извади от джоба на палтото си някакъв пакет и го хвърли на масата.

— Не ме разбирай погрешно, Дела — каза той. — Никаква прическа и подстригване не са в състояние да намалят любовта ми към моето момиче. Но отвори този пакет и ще разбереш защо в първия момент се посбърках.

Белите подвижни пръсти разкъсаха канапа и хартията. Последна възторжено възклицание, което — уви! — чисто по женски бе сменено със сълзи и хлипания, та се наложи стопанинът на дома да пусне в ход всичките си успокоителни способности.

Защото на масата лежах Гребените, същият онзи комплект гребени — два за отстрани и един за отзад, на които Дела толкова пъти се бе любовала пред една витрина на Бродуей. Великолепни гребени от истинска костенуркова черупка, с блестящи камъни покрая, съвсем в тон с хубавите ѝ, но липсващи сега коси. Те струваха скъпо — тя знаеше това — и в душата си само бе мечтала и копняла за тях, без никаква надежда, че ще може да ги има. И ето, сега те бяха нейни, ала липсваха косите, които биха красили тези така желани украшения.

Все пак тя ги притисна до гърдите си и когато най-сетне намери сили да вдигне глава и да се усмихне през сълзи, каза:

— Косата ми расте толкова бързо, Джим.

Изведнъж тя скочи като попарено коте ѝ възкликна:

— Ах, боже мой!

Джим още не беше видял своя красив подарък. Тя бързо му го поднесе на отворената си длан. Матовият скъп метал сякаш заблестя в лъчите на нейната чиста и предана душа.

— Кажи, не е ли чудесна, Джим? Обиколих целия град, докато я намеря. Сега ще можеш и по сто пъти на ден да си поглеждаш часовника. Я ми го подай. Искам да видя как ще му стои.

Но вместо да ѝ даде часовника, Джим легна на кушетката, подложи ръце под главата си и се усмихна.

— Дела — каза той, — нека приберем някъде подаръците и ги оставим на мира известно време. Прекалено хубави са, за да ги използваме още сега. Аз продадох часовника си, за да мога да ти купя гребените. Е, вече е време да приготвиш котлетите.

Влъхвите, които са донесли дарове на младенеца в яслите, са били, както ви е известно, мъдри хора, удивително мъдри хора. Те са измислили обичая да се правят коледни подаръци. И понеже са били мъдри, несъмнено и техните подаръци са били мъдри — може би дори с уговорка да бъдат подменени, в случай че се повтарят. А тук аз ви разказах една съвсем незабележителна история за две глупави деца, живеещи в квартира за осем долара, които без капчица мъдрост пожертвуваха един за друг своите най-скъпи съкровища. Но нека кажем на мъдреците в наши дни, че от всички, които поднасят подаръци, тези двама са най-мъдрите. От всички, които правят и приемат подаръци, такива като тях са истински мъдрите. Винаги и навред. Те именно са влъхвите.

ОТ ЛЮБОВ КЪМ ИЗКУСТВОТО

Когато обичаш Изкуството си, никакви жертви не са тежки.

Това е изходната ни точка. В този разказ ще направим извод от нея и същевременно ще докажем, че тя е неправилна. Това ще бъде нещо съвсем ново в логиката, а като литературен похват — малко по-старо от Великата китайска стена.

Джо Лараби, израсъл сред дъбовите гори и равнините на Средния Запад, имаше неудържимо влечение към изобразителното изкуство. Още на шест години той беше нарисувал градската помнена станция и един от видните граждани, забързан покрай нея. Плодът на това творческо усилие беше поставен в рамка и изложен на витрината на аптеката редом с един необикновен кочан царевица, в който редовете на зърната бяха тек. Когато навърши двадесет години, Джо, с небрежно вързана вратовръзка и грижливо стегната кесия, замина за Ню Йорк.

Дилиа Карудърз, която живееше на Юг в едно оградено с борове селище, правеше такива чудесии с някакви си шест октави, че роднините ѝ събраха достатъчно парици в панамената ѝ шапка, за да иде „на Север“ и „да завърши“. Те нямаха представа как точно ще за... впрочем за това именно ще разкажем.

Джо и Дилиа се запознаха в едно ателие, където се събираха студенти по живопис и музика, за да разменят мисли за светлосенки, Вагнер, музика, творби на Рембранд, картини, Валдтонфел, стенни тапети, Шопен и Улонг.

Джо и Дилиа се влюбиха или се залюбиха — както предпочитате — и скоро се ожениха, защото (виж по-горе), когато обичаш Изкуството си, никакви жертви не са тежки.

Господин и госпожа Лараби си взеха квартира и започнаха да се занимават и с домакинство. Квартирната им беше самотна и отдалечена — нещо като най-ниския си бемол в левия край на клавиатурата. Но те бяха щастливи. Защото бяха отдадени на изкуството си, отдадени и един на друг. И моят съвет към богатия

младеж е: продай имота свой и раздай на бедните... или по-добре на портиера, за да те пусне да живееш в такава квартирка със своето Изкуство и своята Дилиа.

Живеещите в квартирки несъмнено ще се подпишат под моята декларация, че истинското щастие принадлежи само тям. Дом, в който цари щастие, не може да бъде тесен: нека скринът се прекатури и стане билиардна маса; нека дъската над камината се превърне в кресло, писалището — в спалня за гости, мивката — в пианино; нека четирите стени ви захлупят, ако щат — нали вие със своята Дилиа ще останете между тях! Но ако в дома ви няма щастие, какво от това, че ще бъде толкова широк и просторен, че да влизате в него през Златата врата, да окачвате шапката си на нос Хатерас, пелерината — на нос Хорн и да излизате през Лабрадор?

Джо учеше живопис в класа на великия Маестро — не може да не сте чували за него. Уроните му пръскат светлина, парите, които взема за тях, извикват сянка на лицето и може би затова той се слави като майстор на светлосенките. Дилиа учеше при Розенцок — знаете с каква широка известност се ползува този смутител на покоя на клавишите.

Джо и Дилиа бяха много щастливи, докато имаха пари. Така е винаги... но нека не бъдем цинични. Всеки от тях си беше поставил ясно определена цел. В скоро време Джо трябваше да започне да рисува такива платна, за които да се изпопребиват стари джентълмени с тънки бакенбарди и дебели портфейли. Дилиа пък трябваше да овладее музиката, а после така да се пресити от нея, че ако види едно непродадено място в партера или в ложите, да се оттегля капризно в апартамента си, да си похапва раци и под претекст на заболяло гърло да отказва да излезе на сцената.

Но най-хубавото от всичко според мен беше техният живот в квартирката: дългите, увлекателни разговори след уроците през деня, приятните обеди и леките закуски, споделянето на честолюбиви мечти — при което всеки виждаше не само своите успехи, но и успехите на другия, — взаимната помощ и вдъхновение и — простете ми липсата на артистичност — сандвичите със сирене и маслини в единайсет вечер.

Но след време високо развятото знаме на Изкуството увисна. Това се случва понякога, макар и не по вина на знаменосеца. Всеки

изнася, а никой не внася, както казват грубите материалисти. Не достигаха пари да се плаща на господин Маестрото и на хер Розенцок. Но когато обичаш Изкуството си, никакви жертви не са тежки. И тъй Дилиа заяви, че трябва да дава уроци по музика, за да има какво да къкре на котлона.

Няколко дни поред тя излиза да търси ученици. И ето че една вечер се върна с повишено настроение.

— Джо, мили мой — възкликна тя радостно, — вече имам ученичка. И какви мили хора са само! Генерал... генерал А. Б. Пинкни и дъщеря му. Живеят на Седемдесет и първа улица. Каква разкошна къща, Джо — да видиш само входната врата! Византийски стил — така, струва ми се, ще го определиш ти. А вътре! Ах, Джо, досега не съм виждала такова нещо. Ще давам уроци на дъщерята, Клемънтина. Аз вече я обикнах. Такова нежно същество — облича се винаги в бяло — и толкова мило и естествено! Само на осемнайсет години. Ще ѝ давам уроци три пъти седмично. И представи си, Джо, по пет долара на урок! Вече не се тревожа; като взема още две-три ученички, ще мога да възобновя уроците при хер Розенцок. Хайде, миличък, махни тази бръчка между веждите и да направим една хубава вечеря.

— Лесно ти е на теб, Дили — каза Джо и въоръжен с кухненски нож и чук, атакува консервата с грах. — Но аз как ще се чувствавам? Мислиш ли, че ще те оставя да тичаш по уроци и да печелиш, за да витая аз в сферите на голямото изкуство? Не, кълна се в костите на Бенвенуто Челини! И аз мога да се заловя с нещо — я вестници да продавам, я улици да настилам — и да внасям по някой долар.

Дилиа се приближи до него и увисна на врата му.

— Как може да си толкова глупавичък, Джо! В никакъв случай не бива да оставяш живописиста. Нали виждаш — аз не оставям музиката, за да се заловя с нещо странично. Предавайки уроци, и аз самата ще се уча. Никога не бих се разделила с моята музика. Да не си посмял да напуснеш Маестрото.

— Добре — съгласи се Джо и посегна за синята салатиера с форма на мидена черупка. — И все пак крайно неприятно ми е, че трябва да даваш уроци. Това не е Изкуство. Но ти си такова съкровище и толкова всеотдайна.

— Когато обичаш Изкуството си, никакви жертви не са тежки — произнесе Дилиа.

— Маестрото похвали небето в онзи етюд, който правих в парка — каза Джо. — А Тинкъл ми разреши да окача две работи на витрината му. Може и да се продадат, ако привлекат вниманието на някой паралия идиот.

— Положително ще се продадат — каза нежно Дилиа. — А сега да благодарим на съдбата за генерал Пинкни и за това телешко.

Цялата следваща седмица съпрузите седаха да закусват рано. Джо се беше запалил да рисува ефектите на утринната светлина в парка и в седем часа Дилиа го изпращаше, заситила го със закуска, нежни грижи, насърчения и целувки. Изкуството е любовница, която не се задоволява с малко. Джо рядко се прибираше по-рано от седем вечер.

В края на седмицата Дилиа, отпаднала, но умилително горда, хвърли победоносно три петдоларови банкноти на малката масичка (8 на 10 инча) в малката гостна (8 на 10 фута).

— Понякога Клемънтина ме измъчва — каза тя някак уморено. — Изглежда, не се упражнява достатъчно и ме принуждава да ѝ повтарям едно и също нещо по няколко пъти. И освен това тези еднообразни бели тоалети действуват така подтискащо. Но генерал Пинкни е изключително мил старик. Трябва да се запознаеш с него, Джо. Понякога идва при нас по време на урок — той е вдовец, нали знаеш? — застава до пианото и подръпва козята си брадичка. И неизменно пита: „Как вървят шестнайсетинките и трийсет и вторинките?“ Ах, Джо, да видиш само каква ламперия имат в гостната! И какви меки вълнени завеси на порталите! Напоследък Клемънтна нещо покашлюва. Надявам се, че е по-здрава, отколкото изглежда. Всъщност аз много се привързах към това толкова мило и толкова възпитано същество. Братът на генерал Пинкни е бил на времето пълномощен министър в Боливия.

Но тук Джо, с вид на граф Монте Кристо, извади последователно десет, пет, два и един долара — четири истински, законни банкноти — и ги сложи до спечелените от Дилиа.

— Продадох акварела с обелиска на някакъв човек от Пиория — съобщи той тържествено.

— Не се занасяй — каза Дилиа. — Как от Пиория?

— Ей така на. Да го беше видяла само — такъв един дебелак, с вълнен шал и клечка за зъби от птиче перо. Забелязал етюда на

витрината на Тинкъл и отначало взел обелиска за вятърна мелница. Но, така или иначе, купи го симпатягата и дори ми поръча втора картина, с масло — изглед от сточната гара в Лакълуана. Иска да си я носи в Пиория. Уроци по музика ли, казваш? Е, все пак те не са съвсем откъснати от Изкуството.

— Толкова се радвам, че не се отклоняваш от начертания път — похвали го от все сърне Дилиа. — Чакат те големи успехи, мили. Трийсет и три долара! Никога не сме имали толкова много пари. Днес ще вечеряме миди.

— И филе миньон с гъби — добави Джо. — Къде е вилицата за маслините?

Следната събота Джо се прибра пръв вечерта. Той разпръсна осемнадесетте долара на масата в гостната и изми ръцете си от някаква чернилка — наглед маслена боя.

Половин час след него се върна и Дилиа. Дясната ѝ ръка, цяла омотана в бинтове, приличаше на някакъв безформен вързоп.

— Какво е това? — попита Джо след обичайните прегръдки.

Дилиа се засмя, но не много весело.

— След урока на Клемънтина ѝ хрумна да ме черпи печени филийки с разтопено сирене — взе да обяснява тя. — Странно момиче, знаеш. В пет часа следобед печени филийки с разтопено сирене! Генералът си беше в къщи. Да го беше видял само как хукна за тигана, сякаш в къщата няма никаква прислуга. Клемънтина нещо не е добре със здравето — толкова е нервна. Когато поливаше филийките с разтопеното сирене, изля от него на ръката ми — съвсем вряло. Щях да изрева от болка. А милото момиче така се притесни и разстрои. А пък генерал Пинкни, да не говорим! Едва не се побърка. И сам хукна надолу и прати някого — май огняря — в аптеката за мехлем и бинтове. Сега сече не ме боли толкова.

— А това какво е? — попита Джо и като взе внимателно ръката ѝ, измъкна някакви бели конци, които се подаваха под бинта.

— Това е нещо мекичко, на което е сложен мехлемът — каза Дилиа. — Я! Нима си продал още една картина, Джо? — Тя едва сега забеляза парите на масичката.

— А ти как мислиш? — отвърна Джо. — Питай човека от Пиория. Той си получи днес сточната гара и може би ще поръча още

един пейзаж от парка и изглед от Хъдзън. Към колко часа си изгори ръката, Дили?

— Към пет, мисля — каза жално Дили. — Ютията... тоест сиренето беше готово около това време. А, да беше видял генерал Пинкни, когато...

— Седни за минутка. Дили — каза Джо. Той седна на кушетката, притегли жена си до себе си и я прегърна през рамо. — С какво се занимаваш през последните две седмици. Дили?

Тя устоя храбро няколко мига, гледайки мъжа си с любов право в очите, измърмори нещо за генерал Пинкни, но после наведе глава и истината се изля, примесена със сълзи.

— Не можах да намеря никакви ученици — призна тя. — А и не можех да те оставя да зарежеш уроците. Затова постъпих като гладачка в голямата пералня на Двайсет и четвърта улица. И измислих историята с генерал Пинкни и Клемънтина — ама добре я измислих, нали, Джо? А след като днес едно от момичетата залепи горещата ютия на ръката ми, по целия път към къщи съчинявах случката с разтопеното сирене. Нали не ми се сърдиш, Джо? Ако не бях намерила работа, ти може би нямаше да продадеш картините си на господина от Пиория.

— Той не е от Пиория — изрече бавно Джо.

— Всъщност няма никакво значение откъде е. Какъв си ми хитрец, Джо! Я ми кажи — не, първо ме целуни, — я ми кажи как се сети, че не предавам уроци на Клемънтина?

— До тази вечер не подозирах нищо — каза Джо. — А и сега нямаше да се сетя, ако днес не бях изпратил от машинното в пералнята горе памучни конци и масло за някакво момиче, на което бяха изгорили ръката с ютия. От две седмици паля котлите на тази пералня.

— Значи, ти не...

— Моят купувач от Пиория, както и твоят генерал Пинкни са произведения на едно и също изкуство, което обаче няма нищо общо нито с живописата, нито с музиката.

Тук и двамата се разсмяха и Джо подзе:

— Когато обичаш Изкуството си, никакви жертви...

Но Дилиа му затисна устата с ръка.

— Не — каза тя. — Просто когато обичаш.

ФАНТЕТО И ХОРАЛЪТ

Соупи се разшава неспокойно на скамейката си в градината на Медисън скуеър. Когато дивите гъски крякат нощем високо в небето, когато жените, които нямат кожено палто, започнат да се умилкват на мъжете си и когато Соупи се разшава неспокойно на скамейката си в парка, това означава, че зимата чука на вратата.

Едно жълто листо падна в скута на Соупи. Визитната картичка на Дядо Мраз. Дядото е добър към постоянните обитатели на Медисън скуеър и ги предупреждава овреме за редовното си годишно посещение. На кръстовището на две улици той връчва картичката си на Северняка — портиер на хотел „Ясна поляна“, — та клиентите да могат да се подготвят.

Соупи вече си даваше сметка, че е дошло време да учреди в свое лице едночленен комитет за търсене на начини и средства за защита от приближаващия студ. Затова именно той се разшава неспокойно на скамейката си.

Зимните планове на Соупи не бяха от най-амбициозните. Той не мечтаеше за пътешествие из Средиземноморието, за упоителното южно небе или за Неаполския залив. Три месеца на Острова — за това жадуваше душата му. Три месеца сигурен покрив, храна и легло, в приятна компания, далеч от фъртуните и фантетата — от това похубаво за Соупи нямаше.

Няколко години вече гостоприемният затвор на Острова му служеше за зимна резиденция. Както неговите по-щастливи съграждани си купуваха всяка зима билети за Палм Бийч или за Ривиерата, тъй и Соупи се приготвяше скромно за годишната си егира на Острова. Ето че и сега бе дошло време да се приготви.

Трите неделни вестника, които той бе разпределил умело — един под сакото, един около глезените и един около коленете, — не успяха да го запазят от студа предишната нощ, когато спа на скамейката си до фонтана на стария площад. Затова Острова се открояваше във въображението му като желано и съвсем навременно убежище. Соупи

презираше грижите, които се полагаха за бедните в името на милосърдието. Според него Законът беше по-милостив от Филантропията. В града имаше цял куп обществени и частни благотворителни институти, към които би могъл да се обърне и да получи покрив и храна, отговарящи на скромните му изисквания. Но за човек с такъв горд дух като Соупи подаянията на милосърдието са бремене. Всяко благодеяние, получено от ръцете на филантропите, се плаща — ако не с пари, то с унижение. Както Цезар е имал своя Брут, тъй и в случая всяко легло на благотворителността е свързано с тежобата на една баня и всеки залък хляб се вгорчава от безцеремонни душевни инквизиции. Затова по-добре е да си гост на затвора, където, вярно, всичко е подчинено на строг правилник, но затова пък никой не си пъха носа в личните работи на един джентълмен.

Решил веднъж да замине за Острова, Соупи пристъпи незабавно към изпълнение на своя план. За това имаше редица лесни начини. Най-приятният бе да се наобядваш богато в луксозен ресторант, а след това да обявиш, че си неплатежоспособен. Тогава мирно и тихо те предават в ръцете на някой полицаи. Останалото свършва някой любезен съдия.

Соупи стана от скамейката си, излезе от парка и прекоси равното асфалтово море, образувано от сливането на Бродуей и Пето авеню. На Бродуей той се спря пред едно обляно в светлини заведение, гдето вечер си дават среща най-отбраните произведения на лозата, копринената буба и протоплазмата.

Соупи имаше вяра в себе си — поне от долното копче на жилетката нагоре. Беше избръснат, с прилично сако и хубава черна папионка на ластик, подарена му от една дама-мисионерка по случай Деня на Благодарността. Сполучеше ли да се добере незабелязано до някоя маса, успехът му беше сигурен. Онази част от него, която щеше да се вижда над масата, не би предизвикала никакви подозрения у келнера. Печена дива патица с бутилка шабли, мислеше си Соупи, после камамбер, чашка кафе и пура. Един долар за пурата ще стигне. Сметката няма да бъде толкова голяма, че да подбуди управата на ресторанта към някакво жестоко отмъщение; и все пак той ще се наяде добре и с удоволствие ще започне пътешествието към своето зимно убежище.

Но още щом Соупи престъпи прага на ресторанта, опитното око на обекелнера забеляза протритите МУ панталони и смачканите обуца. Силни и ловки ръце го завъртяха и го изпратиха безшумно и бързо на тротоара, с което спасиха патицата от една безславна участ.

Соупи свърна от Бродуей. Очевидно не бе съдено да мине по епикурейски път към мечтания Остров. Трябваше да намери друг начин, за да влезе в рая на неправовърните.

На един ъгъл на Шесто авеню биеше на очи силно осветена витрина с красиво подредени стоки. Соупи грабва един камък и го запрати в стъклото. Към ъгъла се юрна народ, а пред всички тичаше полицаи. Соупи не мръдна от мястото си — пъхнал ръце в джобовете, той се усмихваше на лъскавите медни копчета.

— Кой направи това? — попита запъхтян полицаят.

— Не мислите ли, че аз може да имам пръст в тая работа? — каза Соупи не без ирония, но дружелюбно, като човек, който се радва на неочаквания си късмет.

Полицаят не можа да приеме Соупи дори като хипотеза. Хората, които разбиват витрини, не чакат да разговарят с представителите на закона. Чупят и дим да ги няма. Полицаят забеляза малко по-надолу някакъв човек, който тичаше да хване трамвая. Той размаха палката и хукна след него. Отвратен от дън душа, Соупи се помъкна по улицата. Втори неуспех.

На отсрещния тротоар имаше не особено изискан ресторант. Той разчиташе на изгладнели стомаси със скромни кесии. Съдините и въздухът в него бяха тежки, супата и покривките — редки. В това заведение Соупи вкара безпрепятствено осъдителните си обуца и красноречиви панталони. Седна той на една маса и се налапа с бифтек, няколко палачинки и понички с парче пай. После призна на келнера, че той, Соупи, е скаран и с най-дребната монета.

— Хайде сега, мърдайте по-живо и повикайте фанте — каза Соупи. — И не принуждавайте един джентълмен да чака.

— Ще минеш и без фанте — отвърна келнерът с глас като масленка и очи като вишни в коктейл. — Ей, Кони!

Двамата келнери насадиха Соупи право на лявото му ухо върху безчувствения тротоар. Той се надигна става по става, като дърводелски метър, и отупа праха от дрехите си. Арестуването му се струваше сега някаква розова мечта. А Острова — далечен мираж.

Полицаят, който стоеше пред аптеката през две къщи, се засмя и отмина нататък.

Цели пет преки измина Соупи, преди да събере кураж да си опита още веднъж щастието. Този път му се представи случай, който той определи мислено като „чиста работа“. Млада жена, облечена скромно и приятно, стоеше пред една витрина и разглеждаше с жив интерес изложените тасчета за бръснене и мастилници, а на две-три крачки от нея, облегант на пожарния кран, се пъчеше здравеняк полицай с много строг вид.

Соупи реши да влезе в ролята на презрян и ненавистен коцкар. Приличната и елегантна външност на набелязаната жертва и близостта на внушителното фанте му вдъхна надежда, че скоро ще усети на рамото си тежката ръка на симпатичния представител на закона, който ще му осигури зимната квартира на милото островче.

Соупи пооправи папионката, подарена му от мисионерката, придърпа навън непослушните ръкавели, накриви нахакано шапката и се насочи право към младата жена. Той и намигна няколко пъти, взе да се покашля и да хъмка, да ѝ се усмихва и подхилва — с една дума, пусна в ход всички нахални и просташки номера на уличния коцкар. С крайчеца на окото си Соупи забеляза, че полицаят го следи внимателно. Младата жена се поотдръпна и отново насочи цялото си внимание към тасчетата за бръснене. Соупи я последва, застана дръзко до нея, повдигна шапка и каза:

— Ей, малката, айде да се поразкараме.

Полицаят все още не откъсваше поглед от тях. Нагло задиряната жена трябваше само да вдигне пръст и Соупи щеше да се намери на път към своя островен рай. Вече му се струваше, че усеща топлинката и уюта на полицейския участък. Младата жена се обърна към него, протегна ръка и го хвана за ръкава:

— Дадено бе, сладур — каза игриво тя, — стига да бутнеш нещо за поркане. Аз щях да те заговоря още одеде, ама фантето ни броеше.

Тя се уви около него като бръшлян около дъб и Соупи мина мрачен с нея покрай полицая. Явно, че бе осъден да живее на свобода.

На другия ъгъл той се отскубна от спътницата си и удари на бяг. Спря се чак в квартала с най-ярко осветените улици, квартала на леките сърца, леките любовни обещания и леката музика. Жени с кожи и мъже с топли балтони крачеха весело въпреки зимния вятър.

Внезапен страх обзе Соупи — страх, че някакви зли пухове го правят неуязвим от полицията. При тази мисъл той изпадна едва ли не в паника и когато стигна до полица, който се разхождаше важно-важно прел бляскавия вход на театъра, реши да се хване за най-близката сламка — „нарушение на обществения ред“.

С дрезгавия си глас Соупи зарева с все сила някаква пиянска песен. После взе да подскача на тротоара, да вие и да беснее — изобщо вдигна такава врява, че и небесата потрепераха.

Полицаят завъртя палката, обърна гръб на Соупи и обясни на един минувач:

— Тоя сигурно е студент от Йейлския. Днес празнуват победата си в мача срещу Хартфърдския колеж. Е, шумни са, но не е чак толкова страшно. Получихме инструкция да не ги закачаме. Отчаян, Соупи прекрати тази безполезна врява. Нима няма да се намери полица, който да го пипне за яката. Вятърът го пронизваше цял и той закопча добре гъничкото си сако.

В една тютюнопродавница видя добре облечен мъж, който си палеше пурата от газовата цицка. Той беше оставил копринения си чадър до входа. Соупи прекрачи прага, грабна чадъра и продължи бавно пътя си. Човекът с пурата го последва незабавно.

— Този чадър е мой — каза той строго.

— Нима? — ухили се нахално Соупи, с което прибави и обида към дребната кражба. — Тогава защо не повикате полиция? Да, аз взех чадъра. Вашия чадър! Повикайте някое фанте де! Ей там на ъгъла стои едно.

Собственикът на чадъра забави крачка. Соупи също — вече предчувствайки, че щастието и този път ще му изневери. Полицаят ги гледаше с любопитство.

— Разбира се — запелтечи оня с чадъра, — тоест... да, нали знаете, стават грешки... аз... ако този чадър е ваш, меля да ме извините... аз го намерих тази сутрин в ресторанта, щом си го познавате... какво повече... моля да ме...

— Познавам си го, разбира се — каза ядно Соупи.

Бившият собственик на чадъра се оттегли. А полицаят се завтече да помогне на една висока блондинка с дълга вечерна рокля — трябваше да я преведе през улицата, защото две преки по-надолу се задаваше трамвай.

Соупи свърна на изток по някаква улица, разнебитена от поправки. Той запрати гневно чадъра в първия изкоп и взе да проклина хората с каски и палки. Толкова му се искаше да попадне в лапите им, а те гледаха на него като на божа кравичка.

Накрая Соупи стигна чак до отдалечените авенюта, почти чужди на суетата и блясъка. Оттук той пак се насочи към Медисън скуеър, защото инстинктът, който тегли човек към дома му, не умира дори когато този дом е само скамейка в парка.

Но на един необикновено тих ъгъл Соупи се спря. Тук се издигаше стара черква — странна, безстилна, с начупен островърх покрив. През виолетовите стъкла на един от прозорците ѝ струеше мека светлина. Очевидно органистът беше останал да репетира неделния хорал, защото до ушите на Соупи долетя нежна музика, която го накара да се залепи на витите жезла на оградата.

Луната грееше ясна и светва; улицата бе почти безлюдна; врабци чуруликаха сънливо под стрехите — човек би рекъл, че се намира в двора на селска черква.

А хоралът, който свиреше органистът, държеше Соупи прикован за оградата, защото той го бе слушал неведнъж — в онези дни, когато в живота му имаше такива неща като майка, рози, благородни амбиции, приятели, чисти мисли и чисти яки.

Под влияние на музиката и на цялата тази атмосфера около старата черква в душата на Соупи настъпи неочаквана, чудесна промяна. Той с ужас видя бездната, в която бе паднал, видя позорните дни, недостойните желаня, мъртвите надежди, похабените способности и низките подбуди, от които бе изтъкан неговият живот.

И само след миг сърцето му заби в унисон с новите настроения. Изведнъж той усети в себе си сили да се бори със злата съдба. Да, ще се измъкне от калта и отново ще стане човек; ще надвие злото, което го е направило свой пленник. Още не е късно, той е сравнително млад; ще възкреси в себе си старите благородни амбиции и ще се заеме на всяка цена да ги осъществи. Тези тържествени и нежни звуци на органа го преобразиха коренно. Още утре ще отиде до търговския център на града и ще си намери работа. Един вносител на кожи му беше предлагал да постъпи при него като извозвач. Утре ще го намери и ще го помоли да го назначи. И той иска да бъде човек. И той...

Соупи усети нечия ръка на рамото си. Обърна се бързо и видя пред себе си широкото лице на един полицаи.

— Какво правите тук? — попита полицаият.

— Нищо — отвърна Соупи.

— Последвайте ме тогава — каза полицаият.

— Три месеца на Острова — постанови на другия ден съдията.

ПРОЛЕТНО МЕНЮ

Беше мартенски ден.

Не, когато решите да пишете разказ, никога, ама никога не го започвайте по този начин! По-лошо начало едва ли може да се измисли. В него няма въображение, то е плоско, сухо, изобщо вятър работа. Но в конкретния случай това начало е напълно допустимо. Защото следващото изречение, с което би трябвало да започне разказът, е толкова неестествено и глупаво, че не може току-тъй, без никаква подготовка да го размахаш в лицето на читателя.

Сара плачеше над листа с менюто.

Представяте ли си млада нийоркчанка да пролива сълзи над списък с ястия!

За да си обясните това, ще ви оставим да гадаете: или раците са се свършили, или тя се е заклела да не близне сладолед през постите, или си е поръчала лук, или току-що е гледала матине на Хакет. И след като се окаже, че всички тези хипотези са погрешни, бъдете любезни и ни оставете да продължим разказа.

Джентълменът, който беше заявил, че светът е мида, която той ще отвори с меч си, се прочу повече, отколкото заслужаваше. Защото никак не е трудно да отвориш мида с меч. Но виждали ли сте някой, който да се мъчи да отвори двучерупното Земя с пишеща машина? Бихте ли чакали търпеливо да ви отворят десетина сурови миди по този начин?

С неудобното си оръжие Сара все пак бе успяла да разчекне черупките дотолкова, че да опита мъничко от студената слузеста вътрешност. Тя знаеше стенография не повече, отколкото ако бе завършила стенография в някой търговски колеж. И понеже не умееше да стенографира, не можеше да влезе в светлата галактика на работещите в кантори таланти. Тя беше свободна машинописка и предлагаше услугите си навред, където може да се намери нещо за преписване.

Най-бляскавата, върховната победа на Сара в битката, която водеше със света, беше сделката ѝ с Шуленберговия „Семеен ресторант“. Ресторантът се намираше непосредствено до старата, неизмазана къща, в която живееше Сара. Една вечер, след като се нахрани при Шуленберг — табл д'от за четиридесет цента от пет ястия, сервирани в зависимост от бързината, с която ще хвърляте петте табли по червеното теме на собственика, — Сара взе със себе си листа с менюто. Това беше едно почти неразгадаемо писание, нито английско, нито немско, и подредено по такъв начин, че ако човек не си отваряше очите, можеше да започне вечерята с клечки за зъби и оризов пудинг и да завърши със супа и деня на седмицата.

На другия ден Сара показа на Шуленберг красиво изписан на пишеща машина лист, в който ястията, строени като на парад, носеха точните си и правилни названия — от „Ордьовър“ до „Съдържателят не отговаря за изгубени палта и чадъри“.

Шуленберг незабавно стана натурализиран американец. Преди да си тръгне, Сара го накара да се обвърже доброволно с едно споразумение. Тя щеше да го снабдява с написани на машина листи за двадесет и една маси в ресторанта — всеки ден нова листа за вечеря, а листите за закуска и обед щяха да се сменят само когато има промяна в менюто или когато се измачкат и замърсят.

Шуленберг от своя страна се задължаваше да и изпраща в стаята по келнер — по-услужлив, ако е възможно — три яденета дневно и да ѝ представя всеки следобед ръкописен проект на онова, което Съдбата е решила да поднесе на следния ден на Шуленберговите клиенти.

И двете страни бяха доволни от споразумението. Посетителите на Шуленберговия ресторант сега вече знаеха как се нарича ястието, което ядат, въпреки че вкусът му понякога ги озадачаваше. А Сара имаше какво да яде през студената и мрачна зима, което беше най-важното за нея.

Но един ден календарът излъга и съобщи, че е пролет. Ала пролетта не се съобразява с календара. Замръзналият януарски сняг, твърд като елмаз, все още се белеше по улиците на града. Латерните все още свиреха с декемврийска живост и изразителност „Доброто старо лято“. Хората започваха да сключват заеми, за да си купят нови дрехи за Великден. Портиерите спираха парното. А когато стават

такива неща, човек може да бъде сигурен, че градът е все още в лапите на зимата.

Един ден Сара взе да трепери от студ в своята „първокласна“ квартира — „централно отопление, изрядна чистота, всички удобства — вижте, за да се уверите“. Нямахме какво да пише освен менюто на Шуленберг. Тя седна в скърцащия, плетен, люлеещ се стол и се загледа през прозореца. Календарът на стената не преставаше да крещи: „Пролет е, Сара, пролет е, ти казвам. Погледни ме, Сара, моите стройни цифри доказват това. И ти си стройна, Сара, имаш прекрасна пролетна фигура, но защо гледаш така тъжно през прозореца?“

Сарината стая се намираще в задната част на къщата. От прозореца ѝ се виждаше само безокият, неизмазан калкан на фабриката за картонен амбалаж на съседната улица. Но не, това не беше калкан, а най-чист кристал. И през него Сара виждаше зелена ливада, осеяна със сенчести череша и брястове и оградена с малини и бели рози.

Истинските предвестници на пролетта са толкова ефирни, че окото и ухото трудно ги долавят. Някои непременно чакат да видят минзухар или цъфнал дрян, тази кинозвезда на горите, или лястовица, или дори такъв груб намек като последното сбогом на елдата и мидата, за да приемат в скучните си прегръдки Зелената царица. Ала на избраниците на старата земя новата невеста праща пряко блага вест и им казва, че те няма да бъдат завареничета, освен ако предпочитат това.

Предишното лято Сара беше прекарала на село в бе обикнала един фермер.

(Когато пишете разказ, в никакъв случай не се връщайте назад по този начин. Това е лош похват и убива интереса. Оставете разказа да върви, да върви напред.)

Сара прекара две седмици във фермата Сънибрук. Там тя се залюби с Уолтър, сина на стария фермер Франклин. Случвало се е фермери да се любят, женят и превръщат в трева и за по-кратко време. Но младият Уолтър Франклин беше модерен земеделски стопанин. Той имаше телефон дори в краварника и можеше да предвижда точно какъв ефект ще има следващата пшеничена реколта в Канада върху картофите, засадени в лунен сумрак.

И именно по онази сумрачна, обрасла с малини пътека Уолтър я бе задирял и спечелил сърцето ѝ. Там двамата бяха плели венец от

радика за нея. И той толкова се бе възхищавал — колко красиво стоят жълтите цветчета на кафявите ѝ коси; а тя беше оставила венеца на главата си и се бе прибрала, размахвайки сламената си шапка в ръка.

Уолтър беше обещал да се оженият през пролетта — още при първите признаци на пролетта. И Сара се върна в града да чука на машинката си.

Някой почука на вратата и прогони бляновете ѝ за приближаващия щастлив ден. Един от келнерите носеше ръкописния проект за менюто на семейния ресторант, написан с ъгловатия почерк на Шуленберг.

Сара седна пред машината и пъхна лист във валяка. Тя беше чевръста машинописка. Обикновено написваше за час и половина двадесетте и една листи.

Днес в менюто имаше повече промени, отколкото обикновено. Супите бяха по-леки; в антретата липсваше свинско, имаше го само в печените, с гарнитура от репички. Цялото меню бе проникнато от благодатния дъх на пролетта. Агнетата, които през последните дни подскачаха по зелените хълмове, влизаха в употреба със сос, с който се отдаваше почит на техния весел живот. Песента на мидите, макар и незагълхнала напълно, минаваше в *diminuendo con amore*. Тиганът вече бездействуваше зад решетката на скарата за печене. Списъкът на пайовете нарастваше неудържимо за сметка на пудингите; наденицата, увита в своето було, имаше вече приятни предсмъртни видения ведно с елдата и сладкия, но обречен на гибел кленов сироп.

Сарините пръсти танцуваха като джуджета върху летен ручей. Тя редеше едно след друго ястията и с точно око определяше на всяко съответното място съобразно дължината на названието.

Непосредствено преди десертите беше мястото на зеленчуците и варивата. Картофи и грах, аспержи с печен хляб, неизбежните домати, царевица, боб, зеле и...

Сара плачеше над листата. От дълбините на някаква свещена мъка в сърцето ѝ бликаха сълзи и напиреха в очите. Главата ѝ клюмна върху пишещата машина; и клавишите издрънчаха сух акомпанимент на Сарините мокри хлипове.

От две седмици нямаше писмо от Уолтър, а следващото ястие в листата беше радика, радика с някакво яйце — но по дяволите яйцето! — радиката, с чиито златисти цветове Уолтър бе увенчал главата на своята парица на любовта и бъдеща булка, радиката, предвестница на

пролетта и Сарина мъка на мъките, която ѝ напомняше за най-щастливите ѝ дни.

Мадам, нека такова нещо ви дойде до главата и ще видим тогава дали ще се подсмиввате. Нека розите „Маршал Ниел“, които ви е поднесъл Пърси в нощта, когато сте му подарили сърцето си, ви бъдат поднесени във вид на френска салата в ресторанта на Шуленберг, пък тогава ще говорим. Ако Жулиета бе видяла така опозорени символите на своята любов, сигурно много по-рано щеше да потърси смъртоносните билки на добрия билкар.

Но каква вълшебница е пролетта! В големия, студен град от камък и желязо трябваше да се изпрати вест. И нямаше кой друг да я пренесе освен малкия, сърцат вестоносец от полята с грубата зелена куртка и скромен вид. Той е истински заслужилият воин, този *dent-de-lion* — лъвски зъб, както го наричат френските готвачи. Разцъфтял, сплетен на венец около кафявите коси на момичето, той е пръв помощник на любовта; а млад, още гол и неразцъфнал, той отива в тенджерата, за да предаде вест от своята върховна повелителка.

Лека-полека Сара преглътна сълзите. Тъй или иначе, менюто трябваше да се напише. Но озарена все още от златистите отблясъци на бляна си, тя опипва известно време разсеяно клавишите, а умът и сърцето ѝ все бяха на пътеката в ливадата, при младия фермер. Ала не след дълго тя се върна към каменните пътища на Манхатън и машинката затрака и заподскача като автомобил на стачкоизменник.

В шест часа келнерът ѝ донесе вечерята ѝ взе написаното меню. Докато ядеше, Сара с въздишка бутна настрана чинията с радиката и яйчения ѝ придатък. Както яркото, благословено от любовта цвете се бе превърнало в някакъв позорен зеленчук, тъй и Сарините ланшни надежди вехнеха и умираха. Любовта, както е казал Шекспир, може да се подхранва сама; но Сара нямаше сили да изяде радиката, която бе красила като гирлянди първия духовен банкет на влюбеното ѝ сърце.

В седем и половина мъжът и жената в съседната стая започнаха да се карат; мъжът в стаята над нейната се замъчи да вземе „ла“ на флейтата; пламъкът на газта понамаля; навън започнаха да разтоварват три каруци въглища — единственият звуков ефект, на който грамофонът завижда; котараците по задните огради се оттеглиха бавно към Мукден. По тези признаци Сара разбра, че е време за четене. Тя

взе „Обител на сърцето“, книгата, която най не се продаваше през месеца, подпря крака на куфара си и тръгна по широкия свят с Жерар.

На входната врата се позвъни. Излезе хазайката. Сара остави подгонените от мечка Жерар и Денис и се послуша. И вие бихте постъпили така на нейно място.

От коридора долу долетя плътен глас и Сара се спусна към вратата и заряза книгата на пода, оставяйки мечката да спечели първата среща.

Познахте вече. Сара се сблъска със своя фермер, който вземаше по три стъпала наведнъж, в горния край на стълбата, където той я пожъна и прибра без остатък, без да отпусне поне зрънце на птичките.

— Защо не писа, защо? — изплака Сара.

— Ню Йорк е доста голям град — каза Уолтър Франклин. — Дошъл съм още преди седмица и те търсих на стария адрес. Разбрах, че си се изнесла в четвъртък. Това ме поуспокои; ако беше в лош ден като петък, кой знае какво можеше да ти се случи. Но колкото и да се успокоих, оттогава всеки ден те търся с полиция и с какво ли не.

— Аз ти писах, че се мества — засече го Сара.

— Нищо не съм получил.

— Тогава как ме намери?

На лицето на младия фермер засия пролетна усмивка.

— Тази вечер влязох случайно в съседния ресторант — обясни той. — По това време на годината обичам да хапна някакъв зеленчук. Започнах да преглеждам красиво написаната листа, за да си поръчам нещо такова. И когато стигнах под зелето, обърнах се и повиках с цяло гърло съдържателя. Той ми каза къде живееш.

— Да, под зелето следва радиката — въздъхна щастлива Сара.

— Това халтаво главно „У“ на машината ти, което изскача над реда, ще го позная и на другия край на света — каза Уолтър.

— Че къде има „У“ в „радика“? — учуди се Сара.

Младият човек извади от джоба си листата и й посочи един ред.

Сара позна в тази листа първата, която бе написала следобед. В горния десен ъгъл, гдето бе капнала една сълза, все още личеше лъчеобразно петно. Но там, гдето би трябвало да се четете името на полското цвете, неотлъчният спомен за неговите златисти цветове бе накарал пръстите да начукат странно съчетание.

Между червеното зеле и пълнените зелени чушки се четеше:

„МИЛИЧЪК УОЛТЪР, С ТВЪРДО СВАРЕНО
ЯЙЦЕ.“

ЗЕЛЕНАТА ВРАТА

Представете си, че вървите по Бродуей след вечеря и докато изпусните пурата си, чудите се какво да изберете — дали някоя забавна трагедия, или нещо по-сериозно — да речем, водевил. Изведнъж някой ви хваща за ръката. Обръщате се и срещате възхитителните очи на красива жена, чудна с брилянтите и сибирския си самур. Тя пъха припряно в ръката ви вряла кифла с масло, изважда лъскави ножички, отрязва второто копче на балтона ви, произнася многозначително единаединствена дума — „паралелограм!“, и хуква по първата пряка, озъртайки се страхливо назад.

Това се казва истинско приключение. Но бихте ли го приели? Дума да не става. Вие ще се изчервите от смущение, ще изпуснете глупашки кифлата и ще опипвате безпомощно по пътя мястото на липсващото копче. Да, точно така ще се държите — освен ако не сте от благословените малцина, у които чистият дух на авантюризма не е угаснал.

Истинските авантюристи винаги са били рядкост. Тези, за които се пише, че уж били такива, са предимно бизнесмени с новоизобретени методи на действие. Те преследват предварително определени цели — златното руно, чашата на Граал, женска любов, богатство, корона и слава. А истинският авантюрист върви напред без цел и без сметка, докато срещне и приветствува неведомата съдба. Чудесен пример в това отношение е Блудният син — когато решава да се върне у дома.

Полуавантюристите — храбри и славни личности — са многобройни. Всички те — от Барбароса до Сарагоса — са обогатили двете изкуства — историята и неподправената литература, както и доходното умение да се подправя историята. Но всеки от тях е целил медал да спечели, гол да вкара, секира да наточи, определено разстояние да пробяга, непознат удар с рапирата да нанесе, име да създаде, врана да оскубе, тъй че те не са истински последователи на авантюризма.

В големия град духовете-близнаци Романтика и Приключение са вечно навън и търсят достойни поклонници. Докато обикаляме по улиците, те ни дебнат скришом и ни хвърлят десетки различни предизвикателства. Без да знаем защо, ние вдигаме неочаквано поглед и виждаме на някой прозорец лице, което, струва ни се, принадлежи към галерията от близки нам портрети; на безлюден булевард чуваме мъчителен, уплашен вик, който идва от празна, заключена къща; вместо пред познатия тротоар файтонджията ни стоварва пред чужда врата, която се отваря с усмивка, и ни кани да влезем; изписано листче долита в краката ни от високите решетки на Случая; със забързани непознати от тълпата разменяме мигновени погледи, изразяващи омраза, обич или страх; неочакван порой — и дъждобранът ни приютява дъщерята на Кръглоликата Луна и първа братовчедка на Звездната Система; на всеки ъгъл падат носни кърпички, викат ни пръсти, обсаждат ни погледи и в ръцете ни се пъхат изгубените, самотни, възторжени, загадъчни, опасни и менливи нишки на приключението. Ала малцина от нас са готови да ги хванат и да ги последват. Гълтнали бастуна на условностите, ние сме напълно вдървени. И отминаваме. Но един ден приближаваме края на невзрачния си живот и си даваме сметка, че цялата ни романтика се изчерпва с един-два скучни брака, някоя копринена розетка, прибрана в огнеупорната каса, и водената цял живот борба с парното.

Рудолф Стайнър беше истински авантюрист. Почти не минаваше вечер той да не излезе от едностайната си квартира, за да търси неочакваното, изключителното. За него зад всеки следващ ъгъл сякаш се криеше най-интересното нещо в живота. Понякога желанието му да предизвика съдбата го водеше по странни пътища. Два пъти бе прекарвал нощта в участъка; неведнъж бе ставал жертва на ловки и алчни мошеници; веднъж едно изкушение му струваше часовника и портмонето. Но въпреки всичко той ловеше с неугасим плам всяка хвърлена му ръкавица, която обещаваше приключение.

Една вечер Рудолф се разхождаше по една улица в стария център на града. Два потока хора изпълваха тротоарите — бързащите към къщи и онзи неспокоен контингент, който не се задържа у дома и хуква към ресторантите, подмамен от хилядосвещните им светлини.

Младият любител на приключения имаше приятна външност и се движеше спокойно и внимателно. Денем той работеше като

продавач в магазин за пиана. За да не се изкривява, вратовръзката му минаваше през топазена халка, която заменяше обичайната карфица; освен това веднъж той бе писал на издателя на едно списание, че „Любовното изпитание на Джуни“ от мис Либи е книгата, оказала най-силно влияние в живота му.

Както вървеше по тротоара, вниманието му бе привлечено от бясно тракащи зъби в стъклена витринка и въпреки че му се повдигна, той ги помисли отначало за реклама на ресторанта, пред който бяха поставени; но като се огледа по-внимателно, видя високо над съседния вход светеща зъболекарска фирма. Един огромен негър, облечен фантастично — червено сако, жълти панталони и военна фуражка, — раздаваше дискретно визитни картички на всички онези в навалищата, които благоволяваха да ги вземат.

Този вид зъболекарска реклама беше добре позната на Рудолф. Обикновено той отминаваше раздавача на зъболекарски картички, без да намали запасите му; но тази вечер африканецът така ловко пъкна една в ръката му, че той я задържа и дори се поусмихна на това постижение.

След като отмина няколко крачки, Рудолф хвърли небрежен поглед на картичката. Изненадан, той я обърна и се вгледа в нея вече с интерес. Едната ѝ страна беше празна; на другата бе написано с мастило: „Зелената врата“. В този миг Рудолф видя как на три крачки пред него някакъв човек хвърли картичката, дадена му от същия негър. Той я вдигна от земята. На нея бяха напечатани името на зъболекаря, адресът му, обичайният списък — „изкуствени челюсти, мостове, коронки“, и щедри обещания за „безболезнено“ вадене.

Жадният за приключения продавач на пиана се спря на ъгъла да помисли. После прекоси улицата, върна се до предишната пряка по отсрещния тротоар, прекоси отново и се вля в човешкия поток, който вървеше нагоре. Минавайки втори път покрай негъра, Рудолф се направи, че не го забелязва и пое с безразличие подадената му картичка. След десетина крачки се спря да я разгледа. „Зелената врата“ — прочете той на нея, написано със същия почерк както на първата. На тротоара се валяха три-четири картички, хвърлени от минавачите пред него и зад него. И всички бяха паднали с чистата страна отгоре. Рудолф ги обърна. На всяка от тях се четеше надписът за зъболекарския кабинет.

Рядко ставаше нужда Приключение — духът на духовете, да подканва повторно своя верен последовател, Рудолф Стайнър. Но този път стана именно тъй и приключението започна.

Рудолф се върна бавно до огромния негър пред витринката с тракащите зъби. Но сега не получи картичка. Въпреки крещящото си и смешно облекло, етиопецът излъчваше някакво вродено варварско достойнство, предлагайки учтиво рекламните си на едни, оставяйки други да минат необезпокоявани. Всеки тридесет секунди той изтананикваше дрезгаво някаква неразбираема фраза, напомняйки гъгненето на трамваен кондуктор или на артистите от операта. И този път тая лъскава и масивна черна физиономия не само не му даде картичка, но го изгледа, както се стори на самия Рудолф, със студено, едва ли не презрително пренебрежение.

Този поглед жегна авантюриста. Той прочете в него мълчаливо обвинение, че е некадърник. Каквото и да означаваха загадъчните думи на картичките, черният беше избрал от цялата тълпа именно него, за да му ги връчи, и то на два пъти. А сега несъмнено го проклинаше, че не му достига нито ум, нито дух да разреши тази енигма.

Застанал малко встрани от блъсканицата, младият човек направи набързо преценка на сградата, в която според него го чакаше приключението. Тя беше пететажна. На партера имаше малък ресторант. На първия етаж, сега затворен, изглежда, се помещаваше шапкарски и кожухарски магазин. Вторият етаж, ако се съди по мигащата светлинна фирма, беше на зъболекаря. Над него един многоезичен Вавилон от фирмички се мъчеше да укаже местонахождението на хиромантки, шивачки, музиканти и лекари. А още по-нагоре спуснатите завеси и бутилките с мляко, които се белееха по прозорците, възвестяваха царството на домашния покой.

След това проучване Рудолф заизкачва бързо стълбището. Стъпалата на последните два етажа бяха покрити с пътека. Когато изкачи и тях, той се спря. Коридорът се осветяваше много слабо от два бледи газови пламъка — единия далеч отляво, другия по-близо отдясно. Той хвърли поглед към по-близката светлина и в мъждукащото ѝ сияние забеляза зелена врата. В първия миг се поколеба, но после, изглежда, си представи ехидната усмивка на черния фокусник с картичките и тръгна право към вратата.

Секунди като тези, които изминаха, преди да се отговори на почукването, отмерват учестения пулс на истинското приключение. Какво ли не можеше да се крие зад тази зелена врата! Страстни комарджии, хитри мошеници, които с невероятна ловкост плетат мрежите си, красота, влюбена в мъжеството, която разчита то да я потърси, опасност, смърт, любов, разочарование, присмех — бог знае какво щеше да откликне на това дръзко почукване.

Отвътре долетя слаб шум и вратата бавно се отвори. На прага се появи младо момиче — нямаше и двадесет години. Бяло като платно, то едва се държеше на крака. Ето че изпусна дръжката и се олюля безпомощно, като търсеше да се залови за нещо. Рудолф го прихвана и го положи на охлузената кушетка до стената. Той затвори вратата и бегло огледа стаята, осветена от мъждукащ газов пламък. Всичко говореше за спретната, но безкрайна бедност.

Момичето лежеше съвсем неподвижно, сякаш в безсъзнание. Много разтревожен, Рудолф затърси с поглед някакво буре. Добре е да се търкалят върху буре хора, които... — О, не, това беше за удавници. Той започна да ѝ вее с шапката си. Това помогна, защото закачи коса ѝ с периферията и тя отвори очи. И тогава младият човек разбра, че тъкмо това е лицето, което липсваше в неговата галерия от близки до сърцето му портрети. Откритите сиви очи, малкото вирнато носле, кестенявите коси, навити като лозинки — това беше за него естественият завършек и наградата за всичките му чудесни приключения. Но лицето беше страдалчески слабо и бледо.

Момичето го погледна спокойно, после се усмихна.

— Припаднах, нали? — попита немощно тя. — Кой ли не би припаднал на мое място. Опитайте се да изкарате три дни без трохичка и ще видите.

— Боже мой! — възкликна Рудолф и скочи. — Почакайте, ей сега ще се върна.

Той излетя като вихър от зелената врата и изчезна по стълбите. След двадесет минути се върна и за да отвори вратата, я ритна. С двете си ръце беше прегърнал покупките от бакалницата и ресторанта. Сложи ги на масата — хляб, масло, студени меса, кейкове, торти, туршия, миди, едно печено пиле, бутилка мляко и друга с врял чай.

— Това е просто смешно — да гладувате! — разфуча се той. — Трябва да се откажете от подобен род предизборни облози. Вечерята е

готова.

Рудолф ѝ помогна да седне на стола пред масата и попита:

— Имате ли чаша за чай?

— На полицата до прозореца — отговори тя. Когато се върна с чашата, той я свари да начева с жадно светнали очи дълъг стрък копър, който бе измъкнала с безпогрешен женски инстинкт от плика с туршията. Рудолф ѝ отне копъра със смях и напълни чашата с мляко.

— Първо изпийте това — разпореди се той, — а после ще ви дам чай и едно крилце от пилето. Ако сте послушна, утре ще получите и туршия. А сега разрешете ми да бъда ваш гост и да започнем вечерята.

Той притегли другия стол. Чаят върна блясъка в очите на момичето и порозови донейде страните ѝ. Тя започна да яде, тъй да се каже, с деликатно настървение — като някое изгладняло до смърт зверче. Очевидно приемаше като нещо напълно естествено присъствието на младия човек и помощта, която ѝ бе оказал; не че подценяваше условностите, но изживяното напрежение сякаш ѝ даваше право да зареже фалша и да предпочете човешкото. Ала лека-полека, с възвръщането на силите и спокойствието, дойде ред и на задължителните малки условности; и тя започна да му разказва кратичката си история. Това беше една от хилядите истории, които големият град разправя с досада всеки ден — живот на продавачка с крайно недостатъчна надница, намалявана допълнително от „глобите“, които отиват да увеличат още повече печалбите на собствениците; изгубени работни дни поради болест; после изгубена работа, изгубени надежди и... любителят на приключения почуква на зелената врата.

Но за Рудолф този разказ беше по-велик от „Илиадата“ и дори от кулминационната точка в „Любовното изпитание на Джуни“.

— Как сте преживели всичко това? — възкликна той.

— О, беше жестоко — каза сериозно момичето.

— А нямате ли роднини и приятели в Ню Йорк?

— Никакви.

— И аз нямам никого на света — каза Рудолф след известно мълчание.

— Много се радвам — побърза да каже момичето и на младия човек му стана някак приятно, че тя бе доволна от това, дето и той си няма никого.

Изведнъж клепачите ѝ натехаха и тя въздъхна дълбоко:

— Страшно ми се спи — каза тя — и ми е така хубаво!

Рудолф стана и си взе шапката.

— В такъв случай ще ви кажа лека нощ. Един хубав сън ще ви се отрази чудесно.

Той протегна ръка, тя я пое и му пожела лека нощ. Но очите ѝ го питаха така красноречиво, така искрено и трогателно, че той отговори с думи на техния, въпрос:

— Разбира се, утре ще мина да видя как сте. Няма да се отървете толкова лесно от мен.

След това на прага, сякаш въпросът как бе дошъл беше много помаловажен от факта, че беше дошъл, тя го попита:

— Как се случи, че почукахте тъкмо на моята врата?

Той я изгледа за миг, спомни си за визитните картички и изведнъж го жегна ревност. Ами ако бяха попаднали в ръцете на някой друг любител на приключения? И той незабавно реши, че тя не бива да знае истината. Не, никога няма да ѝ каже, че знае до какво необичайно средство се е принудила да прибегне при своето отчаяло положение.

— Един от нашите акордьори живее в тази къща — отвърна той. — И аз просто сбърках вратата.

Последното впечатление, което отнесе от стаята, преди да се затвори зелената врата, беше усмивката на момичето.

На стълбищната площадка той се спря и се огледа озадачен. После тръгна към другия край на коридора; след това се върна, качи се до горния етаж и продължи изненадан проучванията си. Всички врати в къщата бяха зелени.

Все така озадачен, Рудолф излезе на улицата. Невероятният африканец още стоеше там. Рудолф се изправи пред него с двете картички в ръце:

— Можете ли да ми кажете защо ми дадохте тези картички и какво означават те? — попита той.

Широката, добродушна усмивка на негъра разкри бляскава реклама за професията на господаря му.

— Ето там, господине — каза негърът и посочи надолу по улицата. — Но май сте позакъснели за първото действие.

Рудолф погледна в указаната посока и видя над входа на един театър ослепителен светлинен надпис: „Зелената врата“ — новата постановка на театъра.

— Казаха ми, че това е първокласно представление, сър — обясни негърът. — Театралният пласьор ми отпусна един долар, за да раздам няколко от неговите картички покрай тия на доктора. Може ли да ви предложи една от картичките на доктора, сър?

На ъгъла преди квартирата си Рулоф се отби да изпие чаша бира и да си купи пура. Когато излезе със запаления треволяк, закопча палтото си, килна шапката назад и заяви гласно на електрическия стълб на ъгъла.

— И въпреки всичко тук има пръст Съдбата — тя ми подсказа пътя към момичето.

С този извод, при известните вече обстоятелства, Рудолф Стайнър с право може да се причисли към редиците на истинските последователи на Романтиката и Приключението.

НЕЗАВЪРШЕН РАЗКАЗ

Ний вече не се вайкаме и не посипваме главите си с пепел, когато стане дума за ужасите на преизподнята. Защото дори проповедниците започват да ни учат, че бог е радий, етер или някаква смес с научно наименование и че най-страшното, което ний, грешните, можем да очакваме, е някоя химическа реакция. Това е приятна хипотеза, но у нас все още има останки от стария добродетелен страх от бога.

Има вече само две теми, на които човек може да говори, без да скъпи въображението си и без опасност да бъде опроверган. Можете да разказвате сънищата си, или — какво сте чули от някой папагал. Нито Морфей, нито папагалът имат право да се явяват в качеството на свидетели, а пък онези, които ви слушат, едва ли ще вземат да се заяждат с вас. И тъй, сюжет на моя разказ ще бъде едно безплатно съновидение, а не бръцолевенията на красивия бърборко, които — за съжаление и с извинение — предлагат доста по-малки възможности.

Сънувах сън, който стоеше дотолкова далеч от съвременното тълкуване на библейските текстове, че беше свързан със старата, почитана и без време загинала теория за страшния съд.

Архангел Гавраил наду тръбата си и онези от нас, които не се отзоваха на призива му, бяха изправени на разпит. Встрани от мен забелязах група професионални поръчители с черно облекло и яки, които се закопчаваха отзад; но, изглежда, имаше нещо нередно с имуществения им ценз, та едва ли щяха да могат да поръчителствуват за нас.

Едно крилато фанте, сиреч ангел-полицай, долетя при мен и ме хвана за лявото крило. Съвсем наблизко стояха, извикани на съд, няколко духа с много заможен вид.

— Вие от тази шайка ли сте? — попита ме полицаят.

— А кои са те? — отвърнах аз с въпрос.

— Ха — учуди се той, — че това са...

Но всичко това не е свързано с темата и само заема мястото, определено, за разказа.

Дълси работеше в универсален магазин. Тя продаваше било ширити, било пълнени чушки, било автомобили, било някакви други джунджурийки, каквито се предлагат в универсалните магазини. От припечеленото Дълси получаваше шест долара седмично. Остатъкът се вписваше в партидата ѝ — графа „да взема“, и в нечия друга партида — графа „да дава“, в главната книга, водена от гос... пардон, ваше преподобие, казвате Първичната Енергия? Добре, значи, в главната книга, водена от Първичната Енергия.

Първата година Дълси получаваше пет долара на седмица. Би било поучително да се знае как е живяла с тези пари. Какво, не ви ли интересува? Много добре, вие вероятно се интересувате от по-големи думи. Шест долара е по-голяма сума. Сега ще ви разкажа как живееше тя с шест долара на седмица.

Един ден, в шест часа следобед, докато забождаше шапчицата си така, че иглата мина едва ли не на косъм от *medulla oblongata*, Дълси каза на колежката си Сади — момичето, което винаги обръща към купувача левия си профил:

— Знаеш ли, Сади, днес имам среща със Свинчо — ще ме води на вечеря.

— Какво говориш! — възкликна с възхищение Сади. — И това ако не е късмет! Свинчо е екстра момче и винаги води момичетата в екстра заведения. Една вечер беше завел Бланш в „Хофман“, а там има екстра музика и екстра публика. Ще си прекараш екстра, Дълси.

Дълси забърза към къщи. Очите ѝ блестяха, а по страните ѝ се разливаше руменина, която вещаеше близкия разцвет на живота — на истинския живот. Беше петък и тя имаше в джоба си петдесет цента — толкова ѝ беше останало от заплатата за миналата седмица.

По улиците се изливаха потоци от хора, които излизаха от работа. Светлините на Бродуей сияеха и привличаха от мрака нощните пеперуди, които долитаха тук от десетки, от стотици мили, за да минат школата за опарване на крилата. Изискано облечени мъже, чиито лица наподобяваха лицата, които старите, опитни моряци изрязват от черешови костилки, се извъръщаха и заглеждаха Дълси, а тя бързаше напред и не им обръщаше никакво внимание. Манхатън, този нощен кактус, вече разтваряше своите мъртвешко бледи, с тежък дъх цветове.

Дълси се отби в един евтин магазин и с петдесетте цента си купи дантелена якичка — имитация. Тези пари бяха определени за друго:

петнадесет цента за вечеря, десет за закуска и десет за обяд. Освен това тя мислеше да добави десет цента към скромните си спестявания, а последните пет — да пропилее за друпсови бонбони — онези, от които бузата ти се издува като от зъбобол и които се топят толкова дълго, колкото и трае един зъбобол. Друпсът беше разточителство — едва ли не пир, — но какво е животът без удоволствия?

Дълси живееше в мебелирана стая. Между мебелираната стая и общежитието има разлика: в първия случай околните не могат да разберат кога гладуваш.

Дълси се качи в стаята си — на третия етаж откъм двора в една мрачна каменна къща в Уест Сайд. Тя запали газа. Учените казват, че най-твърдото от всички тела бил диамантът. Толкова по-зле за тях. Хазайките знаят едно вещество, пред което диамантът е глина. Те намазват с него главата на газовата горелка и човек може после да се качи на стол и да се мъчи да отчекне това вещество, докато пръстите му се разкърват, но напразно. Дори с фуркет не можеш го откърти, затова нека го наречем неоткъртин.

И тъй Дълси запали газа. На тази светлина, равняваща се по сила на четвърт свещ, ще разгледаме стаята.

Кушетка, скрин, маса, умивалник, стол — виновница за тези неща беше хазайката. Останалото принадлежете на Дълси. На скрина бяха наредени нейните съкровища: порцеланова ваза със златничко, подарена ѝ от Сади, рекламен календар от някаква консервна фабрика, съновен тълковник, оризова пудра в стъклена чинийка и кичур изкуствени череша, вързан с розова панделка.

На кривото огледало бяха подпрени портретите на генерал Кичънър^[1], Уилям Мълдун^[2], Малбъроската херцогиня и Бенвенуто Челини^[3]. На стената висеше гипсов релеф на някакъв ирландец с римски шлем, а до него — крещяща олеография, на която дете в лимоненожълто гонеше огненочервена пеперуда. Дълсиното разбиране за истинското изкуство се простираше дотук. И никога не бе разколебавано. Шушукания за плагиатство нито веднъж не бяха смущавали нейния покой. Нито един критик не бе повдигал многозначително вежди пред нейния невръстен ентомолог.

Свинчо трябваше да я вземе в седем. Докато тя се приготвя набързо, нека се обърнем дискретно на другата страна и да поклюкарствуваме.

За тази стая Дълси плащаше два долара седмично. В делник закуската ѝ излизаше десет цента, едно кафе и едно яйце, които приготвяше, докато се обличаше. В неделя пируваше: телешки котлети и палачинки с ананас в ресторанта на Били срещу двадесет и пет цента плюс десет цента бакшиш за келнерката. Ню Йорк така предразполага към разточителство! Иначе обядваше и вечеряше в стола на универсалния магазин — шестдесет, цента седмично за обед и долар и пет цента за вечерята. Вечерният вестник — покажете ми един нюйоркчанин, който може да мине без вестник! — излизаше шест цента, а двата неделни — единият заради колоната „Женитби, разводи и др.“ и другият за четене — десет цента. Всичко четири долара и седемдесет и шест цента. А освен това човек трябва да се облича, да...

Не, отказвам се. Чувал съм за невероятни евтини разпродажби на тъкани, за чудесата, които могат да се постигнат с игла и конец, но много не вярвам на такива приказки. Перото ми увисва безпомощно, когато реша да включа в живота на Дълси някои от онези радости, които се полагат на жената по силата на всички неписани, свещени, естествени и недействащи закони на висшата справедливост. Два пъти тя е ходила на Кони Айлънд и се е возила на кончета. Досадно е да броиш удоволствията по години, а не по дни.

За Свинчо не са нужни повече от две-три думи. Когато момичетата му измислиха този прякор, върху почтения род на свинете бе лепнато незаслужено петно. Щом навлизаме в животински свят, нека добавим, че той бе добре угоен, имаше душа на плъх, навиците на прилеп и великодушието на котка. Свинчо носеше скъпи костюми и в едно отношение беше голям познавач — веднага познаваше гладните. Погледнеше ли някоя продавачка, можеше да определи с точност до един час от колко време не е яла нещо по-хранително от сухар и чай. Той вечно се навърташе из търговските квартали и дебнеше в големите магазини коя да покани на вечеря. Дори мъжете, чиято работа е да извеждат хорските кучета на разходка, го гледаха с презрение. Тип, знаеш; не мога да се занимавам повече с него; перото ми не е за такива; да не съм дърводелец?

В седем без десет Дълси беше готова. Тя се погледна в кривото огледало и остана доволна. Тъмносинята рокля, опъната идеално по тялото, шапката с игривото черно перо, почти съвсем новите ръкавици

— всичко това, което говореше за лишения, дори от храна, ѝ стоеше много добре.

Дълси забрави за малко всичко друго, освен че е красива и че животът е готов да повдигне крайчеца на тайнствената си завеса и да ѝ разкрие своите чудеса. Досега нито един мъж не беше я канил на ресторант. Днес ѝ предстоеше да надникне в един бляскав, възхитителен свят.

Момичетата разправяха, че Свинчо бил „арабия“. Значи, ще има разкошна вечеря и музика, ще може да погледа изящно облечени дами и да опита такива лакомства, от които езиците на момичетата се връзват, когато се мъчат да ги назоват. И несъмнено той ще я покани още веднъж.

На една витрина беше видяла синьо костюмче от китайска коприна. Ако всяка седмица отделя не по десет, а по двадесет цента... я да видим... О, ще минат години! Но на Седмо авеню има един казионен магазин, в който...

На вратата се чукаше. Дълси отвори. Беше хазайката, която ѝ се усмихна фалшиво и се помъчи да подуши не е ли готвено нещо с краден газ.

— Един господин ви чака долу — съобщи тя. — Казва се Уигинз.

Под такова название бе известен Свинчо на нещастниците, които гледаха на него сериозно.

Дълси се обърна към скрина, за да вземе носната си кърпичка, и изведнъж замръзна на място и прехапа устни. Докато се бе гледала в огледалото, беше видяла една приказна страна и себе си — принцеса, току-що събудила се от дълъг сън. А съвсем беше забравила онзи, който не сваляше от нея тъжните си, красиви, строги очи — единствения, който можеше да одобри или осъди нейното поведение. Строен и висок, генерал Кичънър я гледаше от златната рамка с чудните си очи и на хубавото му меланхолично лице се четеше тъжен упрек.

Дълси се обърна като механизирани кукла към хазайката си.

— Кажете му, че не мога да сляза — продума тъпо тя. — Кажете му, че съм болна или нещо подобно. Кажете му, че няма да излизам.

След като затвори вратата и заключи, Дълси се хвърли на кушетката така, че перото ѝ се прекърши, и плака десет минути. Генерал Кичънър беше единственият ѝ приятел. Той беше нейният

благороден рицар. Изражението му говореше за някаква скрита мъка, а мустаците му бяха мечта, но Дълси се боеше малко от този строг и все пак нежен поглед. Беше ѝ станало почти навик да си фантазира, че един ден той ще се яви тук и ще я потърси, а сабята му ще подрънква с ботушите. Веднъж, когато някакво хлапе чукаше с верижка по електрическия стълб, тя отвори прозореца и се огледа. Уви, напразно. Тя знаеше много добре, че генерал Кичънър е далеч, чак в Япония, и води своите войски против дивите турци; и че никога няма да слезе заради нея от своята златна рамка. И въпреки всичко тази вечер един негов поглед бе победил Свинчо. Да, поне за тази вечер.

Когато плачът ѝ мина, Дълси стана, съблече хубавата си рокля и облече старото синьо кимоно. Не ѝ се вечеряше. Изпя си два куплета от „Сами“. После насочи цялото си внимание към някаква червена точица на носа си. А след това притегли стола към разклатената маса и си хвърли едни карти.

— Виж го ти, мръсника му! — възкликна тя гласно. — А никога не съм дала повод за такова нещо — нито с дума, нито с поглед.

В девет часа Дълси измъкна от сандъка си тенекиена кутия със сухарчета и бурканче малинов конфитюр и си устрои пиршество. Тя предложи на генерал Кичънър сухарче с конфитюр, но той само я погледна така, както сфинкс би погледнал пеперуда — ако в пустинята има пеперуди.

— Щом не искаш, не яж — каза Дълси. — И недей да важничиш толкова и да ме стрелкаш с тия очи. Живей и ти с шест долара седмично, пък ще те питам дали ще се фукаш толкова.

Дълси се държеше грубо с генерал Кичънър и това не вещаеше нищо добро. После тя захлупи сърдито на скрина Бенвенуто Челини. Но това може да ѝ се прости, защото тя винаги бе вземала Челини за Хенрих Осми, а той не ѝ беше симпатичен.

В девет и половина Дълси хвърли един последен поглед на портретите върху скрина, угаси светлината и се мушна в леглото. Ужасно е да си лягаш и да няма на кого да кажеш лека нощ освен на генерал Кичънър, Уилям Мълдун, Малбъроската херцогиня и Бенвенуто Челини.

Този разказ така и не стига доникъде. Той ще бъде дописан покъсно — някой ден, когато Свинчо пак покани Дълси на ресторант и тя

се чувствава по-самотна от всякога, и генерал Кичънър се случи да гледа встрани; и тогава...

Както казах в началото, сънувах, че стоя до група ангели с много заможен вид и един полицаи ме хвана за крилото и попита дали съм от тяхната група.

— А кои са те? — попитах го аз.

— Ха — учуди се той, — че това са хората, които наемат на работа момичета и ги карат да живеят с шест долара на седмица. Вие от тяхната шайка ли сте?

— Не, кълна се във вашето безсмъртие — отвърнах аз. — Досега съм запалил само един приют за сираци и съм убил един слепец, за да му взема грошовете.

[1] Хорейшо Хърбърт Кичънър (1850–1916) — английски генерал, прочул се при колонизаторските походи в Африка и особено при завладяването на Хартум в 1893 г. — Б.пр. ↑

[2] Уйлям МЪЛДУН (1845–1933) — известен спортен деец в САЩ. — Б.пр. ↑

[3] Бенвеуто Челини (1500–1571) — италиански скулптор, чиято автобиография е била много популярно четиво в САЩ в края на миналия век. — Б.пр. ↑

ЛЮБОВТА НА БОРСОВИЯ ПОСРЕДНИК

Питчър, довереният чиновник в кантората на борсовия посредник Харви Максвел, допусна на инак безизразното му лице да се изпише известно любопитство и изненада, когато в девет и половина работодателят му влезе живо в кантората, придружен от младата си стенографка. С едно отривисто „Добрутро, Питчър“ Максвел се засили към своето бюро, като че имаше намерение да го прескочи, и потъна в огромния куп чакащи писма и телеграми.

Младата дама беше стенографка при Максвел от една година. В нейната красота решително нямаше нищо стенографско. Тя бе отминала съблазънта на пищната прическа а ла Помпадур. Не носеше нито огърлици, нито гривни, нито медальони. Нямаше вид на жена, готова всеки миг да приеме покана за ресторант. Сивата ѝ семпла рокля прилягаше послушно и скромно по тялото. В строгия ѝ черен тюрбан бе затъкнато златистозелено папагалово перо. Тази сутрин лицето ѝ бе озарено от мека, свенлива светлина. Очите и блестяха мечтателно, страните ѝ напомняха разцъфтели праскови, а щастливото ѝ изражение говореше за приятни спомени.

Питчър, който все още я наблюдаваше със сдържано любопитство, забеляза, че тази сутрин тя се държеше по различно. Вместо да влезе веднага в съседната стая, където беше бюрото ѝ, тя се бавеше колебливо в предното помещение. По едно време дори пристъпи до бюрото на Максвел — достатъчно близо, за да може той да я забележи.

Но зад бюрото седеше вече машина, не човек; един затънал в работа нийоркски борсов посредник, привездан в движение от бръмчащи колела и развиващи се пружини.

— Е, и? Какво има? — попита рязко Максвел. Отворената поща лежеше на претрупаното му бюро като купчина бутафорен сняг. Острите му сиви очи, чужди и груби, я стрелнаха почти с раздражение.

— Нищо — отвърна секретарката и се отдалечи с лека усмивка.

— Господин Питчър — обърна се тя към доверения чиновник, — господин Максвел каза ли ви вчера да намерите нова стенографка?

— Да — отвърна Питчър, — каза ми да взема нова. И още вчера аз помолих бюрото да ни изпратят няколко мостри тази сутрин. Вече е десет без петнайсет, а нито една екстравагантна шапка и нито една дъвка не се е появила.

— В такъв случай ще си поема работата както обикновено, докато се намери някоя да заеме мястото ми — каза младата жена.

Веднага след това тя се отправи към бюрото си и окачи черния тюрбан със златистозеленото папагалово перо на обичайното място.

Онзи, който не е виждал нийоркски борсов посредник, когато има наплив на работа, не може да стане специалист в областта на антропологията. Поетът пее за „пълний час на славния живот“. А часовете на борсовия посредник са не само пълни, но така претъпкани, че минутите и секундите едва се държат за каишките и висят по стъпалата на предната и задната платформа.

Този ден Харви Максвел имаше работа до гуша. Телеграфният апарат развиваше на пресекулки своята капризна лента, а телефонът на бюрото страдаше от хронически звън. В кантората се тълпяха хора и разговаряха с Максвел през преградата — кой весело, кой остро, кой ядно, кой възбудено. Ту се втурваха, ту излитаха куриерчетата със съобщения и телеграми. Чиновниците тичаха и подскачаха като моряци по време на буря. Дори на Питчъровото лице се забелязваше нещо като оживление.

На борсата се разразяваха урагани, ставаха свличания, бушуваха снежни виелици, падаха лавини, изригваха вулкани и всички тези стихийни бедствия се възпроизвеждаха в умален вид в кантората на борсовия посредник. Максвел беше избутал стола си към стената и вършеше сделките си, подскачайки като балерина. Той се мяташе от телеграфа към телефона и от бюрото към вратата с пъргавината на арлекин.

В разгара на това растящо напрежение борсовият посредник изведнъж забеляза пред себе си златист бретон под кимащ балдахин от кадифе и щраусови пера, жакет от тюленова кожа (имитация) и наниз от мъниста, големи колкото орехи, който завършваше някъде към пода със сребърно сърце. Тези аксесоари имаха връзка с една млада

самоуверен особа. А за какво седеше там Питчър, ако не да разтълкува това явление?

— Дамата е от стенографското бюро, идва да провери за мястото — каза Питчър.

С ръце, пълни с книжа и телеграфна лента, Максвел се полуобърна.

— За какво място? — сбърчи чело той.

— Стенографското — отвърна Питчър. — Нали вчера ми казахте да се обадя в бюро и да искам да ни пратят днес нова стенографка.

— Вие сте си изгубили ума, Питчър — каза Максвел. — Как мога да ви наредя такова нещо? Госпожица Лесли работи при нас вече цяла година и се справя безупречно. Мястото ще се освободи само когато тя реши да напусне. Не, нямаме свободно място, мадам. Съобщете това в бюро, Питчър, и повече не ми водете никого тук.

Сребърното сърце напусна възмутено кантората, като се размяташе и блъскаше напосоки в мебелите. Питчър издебна удобен момент, за да подхвърли на деловодителя, че всеки божи ден „старият“ става по-разсеян и по-завеян.

Работата напираше и се разгаряше все повече и повече. На борсата търпяха тежки удари пет-шест вида акции, в които клиентите на Максвел бяха вложили много пари. Нарезданията за покупка и продажба хвърчаха напред-назад като лястовички. Застрашени бяха и някои от акциите на самия Максвел и той работеше като сложна, изпипана, здрава машина, натоварена до краен предел, пусната с пълна скорост, безотказна, готова да взема решения и да действа с точността на часовников механизъм. Акции и бонове, заеми и ипотeki, облигации и гаранции — това беше светът на финансите, в който няма място нито светът на човека, нито светът на природата.

Когато наближи време за обед, в тази лудница настъпи известно затишие.

Максвел стоеше до бюро с ръце, пълни с телеграми, със затъкната на дясното ухо автоматична писалка и коса, падаща на безредни кичури по челото му. Прозорецът беше отворен, защото милата прислужница Пролет беше пуснала отоплението и по парните тръби на земята се разливаше топлина.

И през прозореца се вмъкна — може би погрешка — нежен, сладък мирис на люляк, който сепна борсовия посредник и го прикова

за миг на място. Защото така ухаеше госпожица Лесли; това бе нейното неповторимо ухание.

При този мирис той я видя пред себе си съвсем ясно, почти осезаема. А светът на финансите се сви, сви и се превърна в точица. Тя беше в съседната стая, само на няколко крачки от него.

— Да пукна, ако не го направя — каза си Максвел полугласно. — Ей сега ще ѝ го кажа. Чудно как не съм го сторил много по-рано.

И той се хвърли към стаята на секретарката с бързината на борсов играч, който бърза „да покрие“, докато не са му видели сметката, и връхлетя на бюрото ѝ.

Тя вдигна глава и се усмихна. Лека руменина се разля по страните ѝ, а очите ѝ го гледаха мило и открито. Максвел се облакът на бюрото. В двете си ръце все още стискаше пачка книжа и на ухото му стърчеше писалката.

— Госпожице Лесли — започна припряно той, — имам само минутка свободно време. Искам да я използвавам, за да ви кажа нещо. Искате ли да ми станете жена? Никога не съм имал време да ви ухажвам, както е възприето, но аз ви обичам истински. Моля ви, отговорете ми по-бързо, че инак тези типове ще смачкат без остатък Тихоокеанската.

— Нищо не разбирам! — възкликна младата жена. Тя стана и се втренчи в него с широко отворени очи.

— Какво има за неразбиране? — каза нетърпеливо Максвел. — Просто искам да се омъжите за мен. Аз ви обичам. Отдавна се каня да ви го кажа и сега откраднах една минута, докато имаме малко отдых. Ето че пак ме викат на телефона. Кажете им да почакаат за миг, Питчър. Ще се омъжите ли за мен, или не?

Оттук нататък държането на секретарката стана много странно. Отначало тя като че ли не можеше да се съвземе от изненада, после от учудените ѝ очи бликнаха сълзи, а след това в тях грейна слънчева усмивка и жената прегърна нежно през врата борсовия посредник.

— Сега вече разбрах — каза меко тя. — Тази борса измества от съзнанието ти всичко останало. Как се уплаших отначало. Нима забрави, Харви? Нали в осем часа снощи се оженихме в Малката черква на ъгъла.

СЛЕД ДВАДЕСЕТ ГОДИНИ

Дежурният полицаи, който обикаляше квартала си, пристъпяше внушително и тежко. Тази му походка беше естествена, а не показна, защото почти нямаше кой да го гледа. Часът беше едва десет, но студените пориви на вятъра, който предвещаваше дъжд, бяха обезлюдили улиците.

По пътя си полицаят опитваше сегиз-тогиз някоя врата, въртеше палката си с редица сложни и ловки движения, хвърляше от време на време бдителен поглед по притихналата улица и с тежката си, тържествена походка извикваше идеалната представа за пазител на общественото спокойствие. В този квартал работата приключваше рано. Само тук-там светеше някоя тютюнопродавница или закусвалня, отворена цяла нощ; но повечето от вратите водеха към кантори, магазини и заведения, които отдавна бяха затворени.

Когато стигна към средата между две преки, полицаят изведнъж забави ход. Пред тъмния вход на един магазин за железария стоеше облегат някакъв човек с незапалена пура в уста. Щом полицаят се доближи до него, онзи заговори.

— Няма нищо страшно, сержант — побърза да го увери той. — Просто чакам един приятел. Определили сме си среща преди двадесет години. Сигурно ви се струва малко странно, а? Добре, ако искате, ще ви обясня, за да се убедите, че няма нищо нередно. По онова време на мястото на този магазин имаше ресторант — ресторантът на Джо Брейди.

— Той си беше тук до преди пет години — каза полицаят. — Тогава го развалиха.

Човекът пред входа запали пурата си. Кибритената клечка освети бледо лице с ъгловата челюст, остър поглед и малък, белезникав белег над дясната вежда. Карфицата на вратовръзката му беше с голям, интересно изработен диамант.

— На днешния ден преди двадесет години — продължи човекът — вечеряхме в този ресторант с Джими Уелз, най-добрия ми приятел и

най-святното момче на света. И двамата сме нюйоркчани и бяхме израли от деца като братя. Тогава аз бях осемнайсетгодишен, а Джими двайсет. На другия ден тръгнах да си търся късмета в Далечния запад. Джими оставаше в Ню Йорк, откъдето нищо не беше в състояние да го измъкне; за него нямаше по-хубаво място на света от Ню Йорк. И тъй, тогава се уговорихме да се срещнем точно след двайсет години на същия ден и по същото време, независимо кой до какво положение е стигнал и колко далеч се намира. Представяхме си как след двайсет години всеки от нас, където и да се намира, ще е открил призванието си и ще се е наредил в живота.

— Много интересно — каза полицаят. — Но според мен доста голям срок сте оставили до новата среща. Обаждал ли се е приятелят ви оттогава?

— Мммда, известно време си пишехме — отвърна другият. — Но след година-две си загубихме дирите. Западът е голяма работа и аз все шарех, не се задържах на едно място. Но сигурен съм, че ако е жив, Джими ще дойде на срещата — не познавам по-верен и по-сериозен човек от него. Изключено е да забрави. Аз съм изминал хиляда мили, за да го чакам тук тази вечер — и не съжалявам, стига само старият ми приятел да дойде.

Човекът извади красив джобен часовник, чиито капаци бяха инкрустирани с малки диаманти.

— Десет без три — съобщи той. — Когато се разделихме тук, пред вратата на ресторанта, беше точно десет.

— Усмихна ли ви се щастието в Далечния запад? — попита полицаят.

— И още как! Дано Джими е сполучил поне наполовина. Той беше много, добро момче, но малко загубен. Аз трябваше да се боря с най-големите хитреци, за да получа своя дял. В Ню Йорк човек влиза в някакъв коловоз. Искаш ли да получиш закалка, трябва да отидеш на запад.

Полцията завъртя палката си и направи една-две крачки.

— Аз продължавам обиколката. Дано приятелят ви дойде. Държите ли да бъде съвсем точен?

— О, не — отвърна другият. — Ще му дам поне половин час. Ако Джими е все още на този свят, до това време ще се яви. Довиждане, сержант.

— Лека нощ, сър — каза полицаят и продължи обиколката си, опитвайки вратите, край които минаваше.

Сега ръмеше ситен, студен дъжд; вятърът вече не подухваше неуверено, а биеше непрекъснато. Малцината пешеходци в квартала бързаха мрачни и мълчаливи с високо вдигнати яки и ръце в джобовете. Пред вратата на железарския магазин човекът, дошъл от хиляда мили заради една едва ли не абсурдна среща с приятеля си от младини, пушеше пурата си и чакаше.

След двадесетина минути откъм отсрещния тротоар се зададе с бърза крачка висок човек с дълго палто с яка, вдигната до ушите. Той се насочи право към чакащия.

— Боб, ти ли си? — попита той неуверено.

— Джими Уелз, ти ли си? — възкликна човекът пред входа.

— Боже мой! — извика новодошлият и сграбчи с две ръце ръцете на другия. — Това си ти, Боб, няма никакво съмнение. Бях сигурен, че ще се намерим, стига да си жив. Дааа, двацет години не са малко време. Стария ресторант го няма, Боб. Жалко, как ми се искаше да хапнем пак в него. Как ти понесе Западът, стари друже?

— Екстра. Получих всичко, което исках. Ти си се изменил много, Джими. Никога не допусках, че може да си толкова висок.

— Пораснах малко и след Двадесетата си година.

— Как я караш в Ню Йорк, Джими?

— Средна работа. Заемам някакъв пост в едно ведомство. Да вървим, Боб, знам едно заведение, където ще можем да седнем и да се наприказваме за старите времена.

Хванати под ръка, двамата тръгнаха по улицата. Човекът от Запада, чието самолюбие бе пораснало поради постигнатите успехи, вече разказваше историята на своята кариера. Другият, сгушен цял в палтото си, слушаше с интерес.

На ъгъла имаше ярко осветен магазин. Когато излязоха на светлото, двамата се обърнаха едновременно един към друг и се възряха в лицата си.

Човекът от Запада се спря изведнъж и пусна ръката на другия.

— Ти не си Джими Уелз — процеди той. — Двацет години са много време, но все пак не са достатъчни, за да превърнат един човек с римски профил в някакъв чипоноско.

— Но понякога са достатъчни, за да превърнат един добър човек в лош — каза високият. — От десет минути си под арест, Силки Боб. В Чикаго са решили, че може да попаднеш на пътя ни и телеграфираха, че искат да си поговорят с теб. Ще вървиш кротко, нали? Така е по-разумно. А сега, преди да тръгнем за участъка, вземи тази бележка, която ме помолиха да ти предам. Можеш да я прочетеш тук пред витрината. Тя е от сержант Уелз.

Човекът от Запада разгъна листчето, което му подадоха. Ръката му, спокойна, когато започна да чете, позатрепери накрая. Бележката беше съвсем кратка:

„Боб, дойдох точно навреме на уреченото място. Когато драсна клечка кибрит, за да запалиш пурата си, познах в твое лице човека, когото чикагската полиция търси. Някак неудобно ми беше аз да те арестувам, затова отидох и повиках един цивилен полицай да свърши тази работа. ДЖИМИ“

ГОРЯЩА ЛАМПА

Разбира се, и този въпрос има две страни. Нека разгледаме втората. Често чуваме да се говори за „продавачки“. Такива не съществуват. Има момичета, които работят в магазини. По този начин те изкарват прехраната си. Но защо трябва да превръщаме тяхната професия в определение за човека. Нека бъдем справедливи. Кой нарича момичетата, които живеят на Пето авеню, „купувачки на мъже“?

Лу и Нанси бяха дружки. Те дойдоха в големия град да си търсят работа, защото у дома не можеха да ги изхранят. Нанси беше на деветнадесет години, а Лу — на двадесет. И двете бяха хубавки, работливи момичета от провинцията, които нямаха амбиции за сценична кариера.

Ангелчето-пазител, което бди отгоре, ги насочи към едно евтино и прилично общежитие. И двете си намериха работа и започнаха да печелят. И си останаха дружки. Позволете ми сега, шест месеца след пристигането им, да ви запозная: Читател Досадник — моите приятелки госпожица Нанси и госпожица Лу. Докато се ръкувате, обърнете внимание — но много предпазливо — на облеклото им. Да, много предпазливо, защото те така мразят да се вторачват в тях, както и дамите в ложите на конни надбягвания.

Лу е гладачка — работи на парче в една ръчна пералня. Тъмнолилавата рокля ѝ стои зле, а перото на шапката ѝ е с четири инча по-дълго, отколкото е необходимо; но хермелиновият ѝ маншон и хермелиновата яка струват двадесет и пет долара, въпреки че в края на сезона събратята на нейния хермелин ще има да стоят по витрините с табелки „7,98“. Лу има розови страни и блестящи светлосини очи. От цялото ѝ същество се излъчва доволство от живота.

Нанси ще наречете продавачка — просто по навик. Такъв тип няма. Но понеже опороченото поколение търси тип във всичко, тя може да бъде взета за „типична продавачка“. Тя е с висока прическа помпадур и биеща на очи права блузка. Полата ѝ е от дреб, но затова

пък ушита по последна мода. Никакви кожи не я предпазват от острия пролетен вятър, но тя носи сукнения си жакет с такова достойнство, като че е манто от каракул. На лицето и в очите ѝ, безпощадни типотърсачо, е изписано изражение, типично за продавачка. В него се четат мълчаливото, презрително негодувание на потъпканата жена и мрачно предвестие за неизбежното възмездие. Това изражение не изчезва дори когато тя се залива от смях. Същото изражение може да се види в очите на руските селяни; а тези от нас, които доживеят този ден, ще го видят на лицето на архангел Гавраил, когато той надуе последната тръба. Това изражение би трябвало да смути и унищожи мъжа, но той обикновено се ухилва и поднася цветя — в които е скрит хомот.

А сега повдигнете шапка и тръгвайте, след като сте получили веселото „до скоро виждане“ на Лу и Нансината присмехулна, мила усмивка, която, кой знае защо, не достига до вас и като бяла нощна пеперуда литва над покривите към звездите.

Двете чакаха на ъгъла Дан. Дан беше приятелят на Лу. Верен? Тя винаги можеше да го намери, докато Мери от песничката би трябвало да прати цяла дузина частни детективи по следите на своето агънце.

— Не ти ли е студено, Нанси? — попита Лу. — Ама че си будала и ти — да работиш в тоя глупав магазин за осем долара седмично. Миналата седмица аз изкарах осемнайсет и петдесет. Е, то се знае, да гладиш, не е така фино, като да продаваш тантели на щанда, но поне се вадят добри пари. Никоя от нашите гладачки не пада по-ниско от десет. И моята работа с нищо не е по-унизителна от твоята.

— Дръж си я за тебе — каза Нанси с вирнат нос. — На мене ми стигат осем долара и една стая. Аз обичам да гледам наоколо си хубави неща и фини хора. А пък какви възможности има при нас! Онзи ден едно момиче от отдела за ръкавици се взе с един от Питсбърг — стоманолеяр ли, ковач ли, кой го знае какъв беше, ама милионер. Един ден и аз ще се подреда. Не че искам да се хваля с външността си, но на дребно не се ловя. А какви възможности има в пералнята?

— Че нали там се запознах с Дан! — каза тържествуваща Лу. — Беше дошъл да си вземе ризата и яките за неделя, а пък аз гладех на първа дъска. При нас всички се натискат да работят на първа дъска. Този ден Ела Маджиниз беше болна и аз работех на нейното място. Той казва, че най-напред забелязал ръцете ми — такива едни бели и

закръглени. Помня, че си бях навила ръкавите. В пералнята идват доста свестни хора. И веднага си личат; носят прането си в куфарчета и не се мотаят около вратата, а влизат направо.

— Как можеш да носиш такъв корсаж, Лу? — каза Нанси и хвърли изпод тежките мигли съжалителен поглед към невъзможния тоалет на приятелката си. — Какъв ужасен вкус.

— Какво му е на корсажа! — ококори се възмутена Лу. — Шестнайсет долара съм платила за него, а струва двайсет и пет. Някаква жена го беше оставила за пране и не го потърси вече. И шефът ми го продаде. Целият е с ръчни шевици. Ти по-добре погледни това просто и безобразно нещо, което си сложила.

— Това просто и безобразно нещо — отвърна спокойно Нанси — е точно по модела, който носи госпожа Ван Олстин Фишър. Момичетата казват, че миналата година сметката ѝ в нашия магазин била дванайсет хиляди долара. А моята пола си я уших сама. Излезе ми долар и половина. Но по нищо не можеш да я различиш от нейната.

— Е, като искаш да гладуваш и да се пишеш важна мадама, твоя си работа — каза добродушно Лу. — Аз пък предпочитам да гледя, но да взимам повече пари. А след работа да нося нещо по-хубавко и по-фантазе — мога да си го купя.

В този миг се появи Дан, сериозен млад човек с вратовръзка на ластик, избягнал печата на лекомислието, който големият град налага на младежта, електротехник по професия с тридесет долара седмична заплата. Той гледаше Лу с тъжния поглед на Ромео и си мислеше, че всяка муха с радост би се заплела в паяжината на нейните шевици.

— Моят приятел господин Оуинз — запознай се с госпожица Данфорт — представи ги Лу.

— Много ми е приятно, госпожице Данфорт — каза Дан, подавайки ръка. — Лу ми е говорила толкова много за вас.

— Благодаря — каза Нанси и едва докосна ръката му със студените си пръсти. — Да, тя ми е споменавала за вас два-три пъти.

Лу се изкиска.

— От госпожа Ван Олстин Фишър ли си се научила да подаваш така ръка? — попита тя.

— Щом е от нея, бъди сигурна, че си заслужава да се научи.

— Ха, много ми е изтрябвало. Толкова е префърцунено. Човек подава ръка така, когато иска да си покаже брилянтните пръстени.

Виж, ако един ден имам такива, може да опитам.

— Ти първо се научи и тогава може и с пръстени да се сдобиеш — каза мъдро Нанси.

— За да се сложи край на този спор, позволете да ви направя едно предложение — каза Дан с обичайната си весела усмивка. — Понеже не мога да ви заведа в бижутериен магазин, какво ще кажете, ако отидем на оперета? Взел съм билети. Щом нямаме по ръцете си истински скъпоценности, да погледаме поне театралните брилянти.

Верният рицар зае своето място откъм бордюра, до него — Лу, понаперена в своето ярко облекло, а до нея — Нанси, стройна, облечена скромно като врабец, но с държане на истинска Ван Олстин Фишър; и така тримата тръгнаха на скромното вечерно забавление.

Едва ли някой смята големия универсален магазин за учебно заведение. Но за Нанси магазинът, в който работеше, беше истинска школа. В него тя бе заобиколена от красиви вещи, от които лъхаше изискан вкус и финес. Живеете ли в атмосфера на разкош, разкошът става необходимост, независимо дали вие плащате за него или други.

Повечето от клиентките на Нанси бяха дами, чието облекло, маниери и обществено положение служеха за еталон. И тя копираше от тях, вземайки най-доброто от всяка съобразно своите разбирания.

От една ще усвои някакъв жест, от друга — красноречиво повдигане на веждата, от трета — походката, начина да носи чантичката, усмивката, поздрава, държането с „низшестоящите“. От любимия си модел, госпожа Ван Олстин Фишър, тя бе заимствувала нещо наистина забележително — мекия, нежен глас, звънлив като сребро и чист като славеева песен. Атмосферата на изтънчено висше общество и добри маниери, в която плуваше, не можеше да не окаже и по-дълбоко влияние върху нея. Казват, че добрите навици са нещо по-хубаво от добрите принципи; а защо да не се каже: добрите маниери са нещо по-хубаво от добрите навици? Родителските нравоучения може и да не спасят от гибел пуританската ви съвест; но ако седнете на стол с права облегалка и изречете четиридесет пъти думите „призми и пилигрими“, сатаната ще избяга от вас. И когато Нанси говореше с ванолстинфишърска интонация, *noblesse oblige* я караше да тръпне цяла.

В тази универмагска школа имаше и други извори на знание. Когато видите няколко продавачки, събрани вкупом, да подрънкват

евтините си гривни в такт с лекомисления наглед разговор, не мислете, че те са се събрали, за да критикуват прическата на Етел. Може би на това събрание му липсва съдържаното достойнство на мъжкия дълбокомъдър форум, но то е не по-малко важно от първото съвещание между Ева и най-голямата ѝ дъщеря, на което те са обсъждали въпроса как да поставят Адам на мястото му. Това е Женска Конференция за Взаимна Отбрана и Обмен на Стратегически Теории за Нападение и Защита от Света, който е Театрална Сцена, и от Зрителя-Мъж, който упорито хвърля Букети върху Нея. Жената, най-безпомощното земно създание, грациозна като сърна, но без нейните бързи крачка, красива като птица, но без нейните криле, пълна със сладост като медоносна пчела, но без нейното... Я по-добре да оставим това сравнение, че някой може да бъде ужилен.

На този военен съвет се разменят оръжия и се споделя опитът, извлечен от жизнените битки.

— А аз му викам: „Ама че сте нахал! — каза Сади — Как смееете да ми говорите такива работи? За каква ме смятате?“ И какво, мислите, ми отговаря той?

Главите — кестеняви, черни, руси, червеникави, златисти — се доближават. Отговорът е намерен и се решава как да се парира занаят подобно нападение в двубоя с общия враг — мъжа.

Така Нанси усвояваше отбранителното изкуство, а за жената успешната отбрана означава победа.

Универсалният магазин има широка учебна програма. И може би никой колеж не би могъл да я подготви така добре за осъществяването на заветната ѝ мечта — да изтегли голямата печалба в брачната лотария.

На своя щанд тя се намираще в много изгодно положение. До него беше музикалният отдел, тъй че тя бе успяла да се запознае с творбите на най-големите композитори — поне толкова, колкото е необходимо, за да мине за ценителка в онова общество, в което така предпазливо и плахо се опитваше да проникне. Тя попиваше благотворното влияние на художествени украшения, на скъпи изящни материи и накити, които за жената са почти равностойни на култура.

Останалите момичета скоро разбраха какви са Нансините амбиции. „Ето го, твоят милионер идва, Нанси“ — подвикваха ѝ те, когато към щанда ѝ се запътеше някой мъж с подходяща външност.

Мъжете, които се чудеха какво да правят в магазина, докато дамите им се занимават с покупки, добиваха навика да се спират пред щанда за носни кърпи и да ровят небрежно в батистените квадрати. Привличаше ги изкуственият светски вид на Нанси и нейната естествена, нежна красота. Така много мъже идваха при нея да ѝ правят комплименти. Някои от тях може би бяха милионери, а останалите полагаха всички усилия, за да минат за такива. Нанси се научи да ги различава. Откъм единия край на щанда имаше прозорец, от който се виждаха редиците коли, чакащи купувачите. И Нанси вече знаеше, че автомобилите се различават значително един от друг, както се различават и собствениците им.

Веднъж един очарователен джентълмен, ухажвайки я с вид на крал Кофетуа, купи четири дюзини носни кърпи. Когато той си отиде, едно от момичетата каза:

— Какво става, Нанси, защо го изтърва? Според мене това беше добра стока.

— Кой, тоя ли? — възкликна Нанси с най-студената, най-учтива и най-безразлична усмивка от арсенала на госпожа Ван Олстин Фишър. — Не, не е за мене. Видях го, като спря колата отвън. Дванайсет конски сили и шофьор ирландец. А забеляза ли какви кърпи купи — копринени! И носеше гравиран пръстен. Не, ако ще е, да е.

Две от „най-изтънчените“ жени в магазина — отговорничката на продавачките и касиерката — имаха неколцина „фини кавалери“, които понякога ги водеха на ресторант. Веднъж те поканиха и Нанси да отиде с тях. Вечерята се състоя в едно изключително модерно заведение, където кувертите за Нова година се ангажираха месеци преди празника. „Фините кавалери“ бяха двама: единият със съвсем гола глава, обезкосмена от бурен живот, което може да бъде доказано, а другият — млад човек, който държеше да покаже своето значение и преситеност от живота по два убедителни начина — кълнеше се, че никъде не можело да се намери свястно вино и носеше брилянтни копчета на ръкавелите. Този млад мъж видя в Нанси неотразими достойнства. Той по начало имаше вкус към продавачките, а при тази естественото очарование на нейната класа се съчетаваше с маниерите на неговите висши сфери. И ето че на другия ден той се яви в магазина и ѝ направи официално предложение за женитба, наведен над кутия везани кърпи от избелен ирландски лен. Нанси му отказа. Кестенявият

„помпадур“ до нейния щанд не пропусна нищо от този разговор. Когато отхвърленият кандидат си отиде, на главата на Нанси се изляха страшни потоци от упреци и възмущение:

— Как може да си такава идиотка! Та този е милионер — племенник на самия Ван Скитълз. И говореше съвсем сериозно. Ти си луда, Нанси.

— Така ли? — каза Нанси. — Значи, трябваше да приема? Но преди всичко той не е чак такъв милионер, какъвто го мислиш. Родителите му отпускат само дващсет хиляди долара годишно. Снощи плешивият го подиграваше за това.

Кестенявият „помпадур“ се приближи и присви очи.

— Ако и ти знаеш какво искаш! — каза тя с пресипнал глас, защото си беше забравила дъвката. — Това не ти ли стига? Или си решила да станеш многоженка и да се омъжиш едновременно за Рокфелер, Гладстън Дауи, испанския крал и още цяла тумба? Дващсет хиляди на година не ти стигат, така ли?

Неотклонният поглед на тези глупави, черни очи накара Нанси да се поизчерви.

— Работата не е само в парите, Кари — обясни Нанси. — Снощи приятелят му го хвана в лъжа. Ставаше дума за някакво момиче, с което той твърдеше, че не бил ходил на театър. Не мога да понасям лъжци. И освен това той изобщо не ми харесва — край. Аз няма да се продам евтино. Като ще е мъж, мъж да е, а не някакъв мухльо. Вярно е, че търся да хвана някой богаташ, но поне да е човек, а не само дрънкало, празна воденица.

— Ти си само за физопатическа клиника! — каза кестенявият „помпадур“ и я остави.

Нанси продължаваше да култивира у себе си тези възвишени идеи, да не кажем идеали, за осем долара седмично. Тя вървеше по следата на великата, неизвестна „плячка“, ядеше сух хляб и от ден на ден все повече затягаше пояса. На лицето ѝ трептеше леката, войнствена и сладко-тъжна усмивка на родената мъжеловка. Магазинът беше нейната гора; и неведнъж тя вдигаше пушката и се прицелваше в някой едър и хубав на пръв поглед дивеч, но всеки път някакъв дълбок, безпогрешен инстинкт — на ловеца, а може би на жената — я възпираше да стреля и тя отново тръгваше по следата.

Лу просто цъфтеше в пералнята. От своите осемнадесет долара и петдесет цента на седмица тя плащаше шест за стаята и стола. Останалото отиваше предимно за облекло. Възможностите ѝ да подобри вкуса и маниерите си бяха незначителни в сравнение с Нансините. В задимената от изпарения пералня нямаше друго освен работа и тя само гладеше и си мислеше какви развлечения ще ѝ донесе вечерта. Под ютията ѝ минаваха толкова много скъпи и блестящи платове, че не е изключено все по-големият интерес към тоалетите да ѝ се предаваше по този метален проводник.

След работа навън винаги я чакаше Дан, нейната вярна сянка, независимо в каква светлина се явяваше тя.

Понякога той се вглеждаше в облеклото на Лу, което ставаше все по-фрапантно, ала не и по-стилно, и в честните му очи се появяваше безпокойство; но това не беше укор — на него просто не му харесваше, че тя привлича внимание на улицата.

Лу от своя страна оставаше вярна на дружката си. Нанси излизаше с тях, където и да отиде — това беше закон. И Дан понасяше мъжки и на драго сърце допълнителните разходи. Би могло да се каже, че в това търсецо развлечение трио Лу внасяше яркост, Нанси — стил, а Дан — тежест. Този кавалер с приличен, но стандартен костюм, със стандартна вратовръзка и винаги готова сърдечна, стандартна шега не ги притесняваше никога с нищо. Той беше от онези добри хора, които забравяте, когато са между вас, но за които определено си спомняте, когато ги няма.

При по-изтънчения вкус на Нанси тези стандартни развлечения понякога ѝ нагарчаха. Но тя беше млада, а за младите, като няма риба, и ракът е риба.

— Дан все настоява да се оженим веднага — довери ѝ се веднъж Лу. — Но защо ми е това? Сега сама съм си господарка и мога да харча парите си, както си искам. А той не дава да се издума да работя след женитбата. Ами и ти, Нанси, да те пита човек, защо стоиш в този магазин? Нито яденето ти ядене, нито дрехите ти — дрехи. Само да кажеш, и ще те наредя в пералнята. Е, ще се откажеш малко от фасоните, ама пък ще печелиш повече пари.

— Работата не е във фасоните, Лу — каза Нанси, — но предпочитам да работя в магазина, ако ще да гладувам. Въпрос на навик може би. Чакам да ми излезе късметът. Нямам намерение да

вися цял живот на щанда. Обаче всеки ден научавам нещо ново. Непрекъснато съм сред богати и изискани хора, макар и само да ги обслужвам. И бъди сигурна, че нищо не изпускам.

— Хвана ли най-после твоя милионер? — изхили се Лу.

— Още не — отвърна Нанси. — Пробирам.

— Боже мой, пробирала! Не изпускай, Нанси, дори ако ти падне някой, дете не му достигат няколко долара до милиона! Но ти се шегуващ, разбира се — милионерите не мислят за работнички като нас.

— Толкова по-зле за тях — отсъди Нанси. — Такива като нас могат да ги научат какво да правят с парите си.

— Ако някой такъв ме заговори — разсмя се Лу, — сигурно ще припадна.

— То е, защото не ги познаваш. Единствената разлика между тях и другите хора е, че трябва да ги държиш по-изкъсо. Между другото, не мислиш ли, че този червен копринен хастар е малко ярък за това палто?

Лу се вгледа в семпличкия маслинозелен жакет на приятелката си.

— Не, не мисля, но може би изглежда така в сравнение с твоята дрипа.

— Този жакет — каза с достойнство Нанси — има кройката на жакета на госпожа Ван Олстин Фишър. Платът ми излезе три долара и деветдесет и осем цента. Нейният сигурно струва сто долара повече.

— Не знам дали някой милионер ще се хване на такава въдица — засмя се Лу. — Няма да е чудно, ако аз уловя някой преди тебе.

Наистина само философ би могъл да реши коя от двете приятелки разсъждаваше по-правилно. Лу, лишена от онази гордост и придиричност, които карат десетки хиляди момичета да работят в магазини и кантори за единия хляб, размахваше весело ютията в шумната и душна пералня. Заплатата ѝ надхвърляше най-елементарните нужди, от което печелеше гардеробът ѝ. Лу вече хвърляше коси, неодобрителни погледи на приличния, но неелегантен костюм на Дан Дан установения, постоянния, неизменния.

А Нанси принадлежеше към десетките хиляди. Коприната и скъпоценностите, дантелите и накитите, парфюмите и музиката на изисканото общество бяха създадени за жената, бяха неин законен дял.

Щом те са й нужни, щом те са неразделна част от живота й, защо да не живее с тях? Не, тя няма да стане предател на самата себе си като Исав; тя държи на правата, дадени й по рождение, нищо, че хлябът често пъти не достига.

Нанси бе неразривно свързана с тази атмосфера; тя вирееше отлично в нея и със спокойна увереност ядеше оскъдния си обед и правеше сметки как да си ушие по-евтина рокля. Тя вече познаваше жените и сега изучаваше своя дивеч — мъжете, техните навици и качества. Ще дойде ден, когато ще повали желаното животно; и то ще бъде най-голямото и най-хубавото, обещаваха си тя.

Така. Нанси редовно подрязваше фитила на лампата си и тя светеше, готова да приеме жениха по всяко време.

Но — може би несъзнателно — тя научаваше и някои други неща. Мерилото, с което подходеше към живота, започваше да се променя. Понякога знакът на долара се размазваше пред мисления й взор и от него се оформяха букви, които се подреждаха в думи като „правда“, „чест“ или просто „доброта“. Да направим едно сравнение: ловец преследва елен в гъста гора и изведнъж излиза на зелена полянка, сред която клоkochи ручей и приканва към почивка и покой. В такива случаи и самият Нимрод отпуска копието.

И тъй Нанси понякога се питаше: дали каракулът е чак толкова скъп на сърцата, които покрива?

Един четвъртък Нанси излезе вечерта от магазина, прекоси Шесто авеню и се упъти към пералнята. Щяха да ходят с Лу и Дан на оперета.

Пред пералнята срещна Дан, който тъкмо излизаше отвътре. Лицето му имаше необичаен за него, угрижен вид.

— Отбих се да попитам не знаят ли нещо за нея — каза той.

— За кого? — попита Нанси. — Лу не е ли тук?

— Аз мислех, че знаеш — каза Дан. — От понеделник я няма — нито в квартирата, нито на работа. Изнесла си е вещите от стаята. Казала на една от гладачките, че се готви да заминава за Европа.

— Никой ли не я е виждал? — попита Нанси.

Дан я погледна, стиснал мрачно зъби. В сивите му очи светна стоманеностуден блясък.

— В пералнята ми казаха, че вчера са я видели в някакъв автомобил — каза рязко той. — Сигурно с някой милионер, нали все

такива са ви в главата на вас с Лу.

За първи път в живота си Нанси се стресна от мъж. С трепереща ръка тя хвана Дан за ръкава.

— Защо ми говориш така, Дан — сякаш аз съм виновна.

— Не исках да кажа това — омекна Дан и заопипва джоба на жилетката си. — Виж, тъй и тъй съм взел билети за тази вечер — продължи той, полагайки храбри усилия да бъде по-весел. — Ако искаш...

Нанси се възхищаваше от мъжеството във всички случаи.

— Добре, ще дойда с теб, Дан — каза тя.

Нанси и Лу се видяха отново едва след три месеца.

Една вечер по здрач продавачката бързаше към къщи покрай оградата на тиха градина. Изведнъж чу да я викат по име и когато се обърна, в прегръдките и влетя Лу.

След първите целувки двете се отдръпнаха, отметнали назад глави — като змии, когато се готвят да нападнат или да хипнотизират жертвата си, — а на върха на езика им трептяха хиляди въпроси. И тогава Нанси забеляза, че Лу бе намерила богатство, което се проявяваше в скъпи кожи, бляскави скъпоценности и шедьоври на шивашкото изкуство.

— Ах ти, глупаче такова! — възкликна любвеобилно Лу. — Като те гледам, все още работиш в магазина и все така опърпана ходиш. Какво става с твоята голяма плячка? Май още не си я хванала.

И тогава Лу видя, че Нанси е намерила нещо повече от богатство — нещо, което блестеше по-ярко от скъпоценни камъни в очите ѝ, по-червено от роза на страните ѝ и което трептеше като електрически ток на устните ѝ, готов да потече.

— Да, все още съм в магазина — каза Нанси, — но другата седмица напускам. Колкото до плячката, хванах я — най-голямата плячка в света. Мисля, че сега ти е все едно, нали, Лу? Ще се омъжа за Дан — за Дан! Сега той е моят Дан! Чакай, Лу! Лу!

Откъм ъгъла на градината се зададе едно от онези млади, гладко избръснати фантета от новата реколта, благодарение на които полицията става по-поносима — поне за окото. Той видя една жена със скъпо кожено палто и брилянтни пръстени на ръцете, която се беше свила до желязната ограда на градината и плачеше неудържимо, а до нея слабичко, просто облечено момиче, което се мъчеше да я утеши.

Но понеже беше гибсъновски тип и от по-нов калибър, фантето мина покрай тях и се направи, че нищо не забелязва, защото все пак имаше достатъчно мозък, да разбере, че в такива случаи полицаят е безсилен да помогне, дори да чука с тежката палка по оградата така, че това чукане да отекне до най-далечните звезди.

ЕДНА НОЩ НА ШЕХЕРАЗАДА В НЮ ЙОРК

Филипс донесе вечерната поща на Карсън Чалмърз — в апартамента му до площад Медисън. Освен обичайната кореспонденция имаше два плика с една и съща чуждестранна марка. Единият съдържаше снимка на жена. Другият — едно безкрайно писмо, което Чалмърз чете задълбочено дълго време. Писмото беше от друга жена, не тази на снимката; то бе пълно с отровни стрели, потопени в мед, с пера от подлички намеци за жената на снимката.

Чалмърз накъса писмото на стотици парченца и започна да изхабява скъпия си килим, крачейки напред-назад по него. Така се държи звяр от джунглата, когато то заключиш в клетка, и така се държи човек в клетка, когато го хвърлиш в джунглата на съмненията.

Лека-полека Чалмърз преодоля нервното си безпокойство. Килимът не беше вълшебен. По него можеха да се изминат само шестнадесет стъпки; но за три хиляди мили той бе безсилен да помогне.

Появи се Филипс. Той никога не влизаше; той неизменно се появяваше — като добре гресиран дух.

— В къщи ли ще вечеряте, сър, или навън? — попита той.

— В къщи — каза Чалмърз, — и то след половин час. — Той се заслуша мрачно в януарската виелица, в чиито ръце пустата улица се превръщаше в Еолов тромбон. — Почакай — спря той духа, който се готвеше да изчезне. — Когато се прибирах, видях в края на площада много хора, наредени в редици. Един се беше качил на нещо и говореше. За какво се редят тези хора там, какво чакат?

— Това са бездомници, сър — каза Филипс. — Стъпилият на сандъка се мъчи да ги настави някъде за нощуване. Хората се спират да го чуят какво говори и му дават пари. Като събере пари за няколко души, праща ги в някой пансион. Затова се и редят на редици: той ги отправя да пренощуват по реда, по който са дошли.

— Когато вечерята бъде готова — каза Чалмърз, — доведи някой от тези хора. Ще го покания да вечеря с мен.

— К-к-кой... — взе да заеква Филипс, което му се случваше за първи път.

— Взemi някого наслука — каза Чалмърз. — Гледай все пак да е горе-долу трезвен, а ако е и по-чистичък, то няма да навреди. Това е всичко.

Не беше в навиците на Карсън Чалмърз да играе ролята на Халифа. Но тази вечер обикновените средства против меланхолия се оказаха неефикасни. Нужно му беше нещо разюздано и необичайно, нещо по-остро, с арабски аромат, за да подобри настроението си.

След половин час Филипс беше изпълнил задълженията си като роб на чародейната лампа. Келнерите от ресторанта долу бяха изнесли изисканата вечеря. Масата, сложена за двама, блестеше весело на светлината на свещите с розови абажури.

И ето че Филипс, сякаш въвеждаше кардинал — или заловен на местопрестъплението крадец, — вкара зъзнеция гост, измъкнат от опашката на голтаците.

Такива хора обикновено биват наричани развалини; ако прибегнем тук до това сравнение, трябва да уточним, че този прокажен бе преживял пожар, за да изпадне до такова състояние. Дори сега някакво горене осветляваше неговите останки. Лицето и ръцете му бяха скоро умити — ритуал, за който Филипс бе настоял, в памет на жестоко погубените условности. Осветен от свещите, той беше като мръсно петно в красивата обстановка на апартамента. Болезнено бледото му лице бе обрасло почти до очите с брада, която имаше цвета на козината на червен ирландски сетер. Гребенът на Филипс напразно се бе мъчил да се справи с кестенявата коса, отдавна сплъстена и добила формата на шапка, която никога не се сваля. В очите му се четеше онази отчаяна, измамна дързост, която може да се види в очите на псе, притиснато до стената от мъчителите си. Закопчаното догоре палто беше оръфано, но този грях се изкупваше от яката на ризата, която се подаваше малко над него. Когато Чалмърз стана от стола си пред кръглата маса, гостът не се смути ни най-малко.

— Ако ми направите това удоволствие — каза домакинът, — ще ми бъде много приятно да вечерям с вас.

— Казвам се Плъмър — представи се скитникът с остър, дързък тон. — На ваше място аз бих искал да зная името на сътрапезника си.

— Тъкмо се готвех да ви се представя и аз — продължи Чалмърз някак припряно. — Казвам се Чалмърз. Моля, заповядайте.

Плъмър подви колене, за да даде възможност на Филипс да пъкне стола под него. Изглежда, не за първи път седнаше на маса, която се обслужва от прислуга. Филипс поднесе аншуа и маслини.

— Браво! — изхриптя Плъмър. — Значи, ще имаме цяло меню, така ли? Чудесно, мой добри багдадски властелине. Аз съм вашата Шехеразада от глава до пети. Вие сте първият халиф с истински ориенталски аромат, на когото попадам тази зима. Какъв късмет! А бях четиридесет и трети на опашката. Тъкмо ги бях изброил и вашият желан пратеник пристигна и ме покани на угощението. Как ще предпочетете тъжната история на моя живот, господин Ал Рашид — глава по глава с всяко ястие или цялостно издание с кафето и пурите?

— По всичко личи, че не за първи път получавате такава покана.

— Познахте — кълна се в брадата на пророка! — отвърна гостът. — Ню Йорк е пълен с евтини харуналрашидовци, както Багдад — с бълхи. Поне двайсет пъти съм нападан заради историята на моя живот със заредено ястие, насочено в главата ми. Къде ще се намери човек в Ню Йорк, който да ти даде нещо току-тъй? Любопитството и благотворителността са равнозначни на строежа на блокове — и едното, и другото се заплаща. Мнозина са онези, за които ролята на халифа е свързана с първокачествено филе; но всички, без изключение, висят на главата ти, докато не измъкнат цялата ти автобиография заедно с бележките под линия, притурките и непубликуваните откъси. О, аз зная как да постъпвам, когато видя хранодарители насреща си в този Багдад върху метро. Удрям три пъти чело о асфалта и се подготвям да разправя врели-некипели. Казвам, че съм потомък на покойния Томи Тъкър, който е бил принуден да раздаде гласните си струни за едната каша.

— Аз не искам да ми разказвате живота си — увери го Чалмърз. — Казвам ви откровенно, че само едно внезапно хрумване ме накара да поканя на вечеря някой непознат. Няма да ви досаждам с излишно любопитство. Уверявам ви.

— Глупости! — възкликна гостът, справяйки се усърдно със супата. — Това няма никакво значение. Аз съм редовно ориенталско списание с червена корица и изрязани страници, когато халифа го няма. Знаете ли, ние, хората, които се редим на опашка за една

постеля, си имаме нещо като ценоразпис за тези неща. Винаги се намират такива, които те спират и питат какво те е довело до толкова ниско стъпало. Срещу един сандвич и чаша бира аз им казвам, че причината е пиенето. Говеждо със зеле и чаша кафе възнаграждавам с историята за коравосърдечния работодател, изхвърлил работника си, който е отсъствувал шест месеца по болест. А едно печено филе и двайсет и пет цента за пренощуване заслужават вече трагедията на магната от Уолстрийт, изгубил цялото си състояние и стигнал постепенно до дъното. Но на вас не зная какво да разкажа, защото за първи път се натъквам на такава трапеза. Знаете ли какво, господин Чалмърз, за това угощение ще ви разкажа истината за себе си, стига да имате желание да слушате. Но на нея ще повярвате по-трудно, отколкото на измислените истории.

Един час по-късно гостът се отпусна на стола с въздишка на задоволство. Филипс вече раздигаше масата, за да донесе кафето и пурите.

— Чували ли сте някога за Шерърд Плъмър? — попита гостът с особена усмивка.

— Спомням си това име — каза Чалмърз. — Беше художник, ако се не лъжа, и то доста известен до преди няколко години.

— До преди пет години — каза гостът. — След това потънах като олово на дъното. Аз съм същият този Шерърд Плъмър! Последния си портрет продадох за две хиляди долара. И повече не можах да намеря човек, когото да нарисувам, дори безплатно.

— Но как е възможно? — не се стърпя Чалмърз.

— Интересна работа — отвърна мрачно Плъмър. — И аз самият не мога да си я обясня съвсем. Известно време ми вървеше като по вода. Бях влязъл в богаташките среди и получавах поръчки отвред. И тогава започнаха да стават странни неща. Щом завърших някой портрет, хората идваха да го видят, но си шушукаха и се споглеждаха някак особено. Не след дълго разбрах каква е причината. Имах вродена способност да изписвам на лицето скритите черти на портретувания. Не зная как го правех — рисувах само това, което виждах, — но зная, че тази способност ме ликвидира. Някои от моделите ми се вбесяваха страшно и отказваха да вземат портретите си. Веднъж се заех с портрета на една много красива и известна дама от висшето общество.

Когато го завърших, съпругът ѝ се спря пред него с особено изражение на лицето и на другата седмица подаде молба за развод.

Спомням си случая с един изтъкнат banker, когото рисувах. Докато портретът му все още беше в ателието ми, дойде един негов познат и се втренчи в нето. „Боже мой — възкликна той, — ама той наистина ли е такъв?“ Казах му, че приликата е доста точна. „За първи път забелязвам това изражение около очите — каза той. — По-добре да сляза до града и да прехвърля сметката си в друга банка.“ И той наистина слезе в града, но банковата му сметка вече беше изчезнала заедно с въпросния banker.

Не мина много време и останах без работа. Хората не искаха скритата им низост да излиза наяве. Човек може да ти се усмихва, да криви лицето си и да те мами, но портретът няма тази способност. Не можех вече да намеря никаква поръчка и се предадох. Известно време работих като художник във вестник, а после в литография, но и там си навлякох същите неприятности. Когато рисувах от снимка, на рисунката се появяваха черти, каквито не можеше да се видят на снимката, но според мен човекът положително си ги е имал. Клиентите, особено жените, започнаха да правят скандали и аз никога не се задържах дълго на една работа. И тогава за отмора и утеха започнах да облягам уморената си глава на гърдите на цар Алкохол. Много скоро се озовах на опашките за безплатно легло и започнах да глаголствувам за подаяние пред кухните. Неприятна ли ви е истината, о, халифе? Ако предпочитате, мога да пусна в действие противобедствената система на Уолстрийт, но за това е нужна поне една сълза, каквато, боя се, не мога да изтръгна след такава богата вечеря.

— Не, не — каза припряно Чалмърз, — вашият разказ много ме заинтригува. Всички ваши портрети ли разкриваха неприятни черти, или някои оставаха незасегнати от злощастната благословия на четката ви?

— Някои? Някои, да — отвърна Плъмър. — Обикновено децата, не малко жени, а и доста мъже. В края на краищата не всички хора са лоши. Щом хората са свестни, и портретите са свестни. Казах ви вече, не мога да обясня това нещо, само ви го разказвам.

На писалището на Чалмърз лежеше снимката, която бе получил същия ден от чужбина. След десет минути по молба на Чалмърз

Плъмър вече рисуваше по нея пастелна скица. Един час по-късно художникът стана и се протегна уморено.

— Готово — прозина се той. — Прощавайте, че толкова се забавих, но ми беше интересно и се увлякох. Боже мой, колко съм уморен! Нощес не съм спал, не успях да получа легло. Струва ми се, че е време да си кажем лека нощ, о, повелителю на правоверните.

Чалмърз го изпрати чак до вратата и му пъкна няколко банкноти.

— О, ще ги приема — каза Плъмър. — Всичко това влиза в падението. Благодаря. Благодаря също за прекрасната вечеря. Тази вечер ще спя на пух и ще сънувам Багдад. Дано когато се събудя сутринта, се окаже, че не е било сън. Сбогом, великолепно халифе!

Чалмърз отново закрочи неспокойно по килима. Крачеше колкото е възможно по-далеч от масата, на която лежеше пастелната скица. Два-три пъти понечи да се приближи до нея, но не. Виждаше сивите, златистите и кафявите щрихи, но около портрета се издигаше стена, изградена от неговите страхове, която го държеше на разстояние. Той седна и се помъчи да се успокои. После скочи и позвъни на Филипс.

— В нашия блок има един млад художник, господин Райнеман — каза той. — Знаеш ли в кой апартамент живее?

— На последния етаж, сър — отвърна Филипс.

— Иди го помоли от мое име да слезе за малко при мен.

Райнеман дойде начаса. Чалмърз се представи.

— Господин Райнеман — каза той, — на тази маса има малък пастелен портрет. Ще ви бъда благодарен, ако ми кажете мнението си за него — като изкуство изобщо и като портрет.

Младият художник пристъпи към масата и взе портрета. Облегнал се на креслото, Чалмърз се поизвърна.

— Как го намирате? — попита бавно той.

— Като рисунка е великолепен — каза художникът. — Това е работа на майстор — смела, чиста и точна линия. Дори съм малко озадачен — от години не съм виждал пастелна работа, която поне да се доближава до тази.

— Лицето, човече, лицето на жената, какво ще кажете за него?

— Лицето е лице на ангел божи — каза Райнеман. — Може ли да попитам ко...

— Жена ми! — извика Чалмърз и завъртя изумения художник, започна да стиска ръката му и да го тупа по гърба. — Тя е на обиколка

из Европа. Вземете тази скица, момчето ми, и направете по нея вашия шедьовър. За парите няма да говорим — това оставете на мен.

ДРУГО СИ Е С ТРАДИЦИИ

Има един празник, който е наш и само наш. Има един празник, на който всички ние, американците, които не сме израсли на улицата, се връщаме в бащиния дом, лапаме содени хлебчета и не можем да се начудим, че старата помпа е много по-близо до входната врата, отколкото сме си представяли. Благословен да е този празник. Възвестява ни го президентът Рузвелт. Някои споменават нещо за пуританите, но кой ти помни сега кои са били те! Във всеки случай ще им видим като нищо сметката, ако още веднъж се опитат да слязат на наш бряг. Какво, Плимутските скали ли? Виж, това звучи по-познато. Мнозина от нас се видяха принудени да минат на кокоше месо, откак тръста пое работата с пуйките. Но, види се, някой във Вашингтон предварително уведомява онези от тръста за празника.

Големият град, разположен източно от обраслите с боровинки тресавища, въздигна Деня на благодарността в национална институция. Последният четвъртък от ноември е единственият ден в годината, в който този град признава съществуването и на останалата част от Америка, с която го свързват само фериботите. Това е единственият чисто американски ден. Да, един изключително американски празник.

А сега да пристъпим към разказа, който ще ви докаже, че и у нас, от тази страна на океана, има обичаи, които се превръщат в стари традиции много по-бързо, отколкото в Англия, благодарение на нашата упоритост и предприемчивост.

Стъфи Пийт зае обичайното си място на третата пейка вдясно — ако влезете в Юниън скуеър откъм източната страна — на алеята срещу водоскока. Девет години вече в Деня на благодарността той седеше тук точно в един часа. И всеки път с него се случваше нещо — нещо ала Чарлз Дикенз, от което жилетката му се издуваше над сърцето, че дори и откъм гърба.

Но тази година появата на Стъфи Пийт на обичайното място би могла да се обясни по-скоро със силата на навика, отколкото с глад,

който, както очевидно си мислят филантропите, спохожда бедняците само веднъж в годината.

Не, Пийт решително не беше гладен. Той идваше от такова пиршество, че едва имаше сили да диша и да се движи. Очите му приличаха на зърна от светло френско грозде, втъкнати в подпухнала, омазнена маска. Дишаше често-често, при което гърдите му свистяха. Сенаторското сало по врата му разваляше линията на вдигнатата яка. Копчетата на дрехите му, защити само преди седмица от състрадателните пръсти на някоя от Армията на спасението, отскачаха като пуканки и се пръскаха по земята около него. Той беше в дрипи, с разгърдена риза, но ноемврийският вятър, който въртеше снежинки, му носеше само приятна прохлада. Защото Стъфи Пийт беше претоварен с калории — последица от свръхбогат обед, започнал с миди и завършил със сливов пудинг, където бяха поднесени — така поне се струваше на Стъфи — всички пуйки на тоя свят, всички печени картофи, всички пилешки майонези, пасти и сладоледи. Затова той седеше сега претъпкан и гледаше на света с презрението, присъщо на току-що наял се човек.

Този обед дойде съвсем неочаквано. Стъфи минаваше покрай една богатска къща в началото на Пето авеню, където живееха две възрастни дами от знатен род, които тачеха дълбоко традициите. Те дори не признаваха съществуването на Ню Йорк и смятаха, че Денят на благодарността е празник само на техния квартал. Една от традициите им беше такава: на празника, точно в дванадесет часа на обед, те изпращаха на черния вход някой от слугите, който трябваше да покани първия гладен пътник и да го нагости пребогато. Случи се тъй, че тъкмо когато Пийт минаваше на път за парка, майордомите го хванаха и с чест изпълниха обичая на замъка.

След като погледа втренчено пред себе си десетина минути, Стъфи Пийт изпита желание да поразшири кръгозора си. Бавно и с неимоверно усилие той обърна глава наляво. И в същия миг очите му изскочиха из орбитите от ужас; дъхът му секна, а грубите обуца на късите му крака взеха да рият нервно в чакъла. Откъм Пето авеню право към него пристъпяше Стария Джентълмен.

Девет години поред в Деня на благодарността Стария Джентълмен идваше тук и намираще Стъфи Пийт на тази пейка. Стария Джентълмен искаше да превърне това в традиция. Всяка

година в Деня на благодарността го вземаше Стъфи оттук, завеждаше го на ресторант и го гощаваше богато. В Англия подобни неща стават несъзнателно. Но за нашата млада страна девет години не са чак толкова малко. Стария Джентълмен беше убеден патриот и смяташе, че е пионер на американските традиции. За да бъдеш по-колоритен, нужно е дълго време да вършиш едно и също и нито за миг да не се отказваш от него. Това е нещо като ежеседмичното събиране на десетцентови застрахователни вноски или като метенето на улиците.

Високо изправен, Стария Джентълмен се приближаваше величествено към изгражданата от него Институтция. Вярно, че нахранването на един човек по веднъж в годината няма онова общонационално значение, което има за Англия Магна харта или мармаладът на закуска. Но все пак това беше крачка напред. В това имаше дори нещо феодално. Стария Джентълмен поне беше живо доказателство, че и в Ню Йо... пардон, в Америка могат да се създадат традиции.

Той беше шестдесетгодишен, висок и сух. Носеше черни дрехи и старомодни очила, които отказваха да се държат на носа. Косата му беше по-бяла и по-рядка от миналата година и сега той като че ли се подпираше повече на големия си, коленчат, тръстиков бастун.

При вида на своя благодетел Стъфи затрепери и задиша още потъжно — като охранено дамско пуфенце, когато срещу него се наежи някой уличен пес. Щеше му се да избяга, но дори Сантос-Дюмон^[1] не би могъл да го вдигне от пейката. Мирмидоните на двете възрастни дами добре си бяха свършили работата.

— Добър ден — каза Стария Джентълмен. — Радвам се да видя, че превратностите на изтеклата година са ви пощадили и вие ходите жив и здрав по хубавия, бял свят. Само за това нека бъде благословен Денят на благодарността. Бъдете така любезен да дойдете с мен и аз ще ви дам такъв обед, който ще приведе в хармония физическото ви състояние с душевното.

От девет години Стария Джентълмен произнасяше на празника все тези думи. Самите те вече се превръщаха в Институтция. Те можеха да се сравнят само с Декларацията за независимостта. Преди те винаги прозвучаваха като музика в ушите на Стъфи. Но сега на лицето, вдигнато към Стария Джентълмен, се четеше страшна мъка. При допира със запотеното му чело ситните снежинки почти съскаха. А

Стария Джентълмен потръпваше от студ и се обърна с гръб към вятъра.

Стъфи винаги се бе чудил защо Стария Джентълмен произнася своята реч с малко тъжен глас. Той не знаеше, че в този миг Стария Джентълмен дълбоко съжеляваше, че няма син. Син, който да идва тук след смъртта на баща си и застанал горд и силен пред някой друг Стъфи, да казва: „В памет на моя баща...“ Да, това вече ще бъде истинска традиция.

Но Стария Джентълмен нямаше роднини. Той живееше под наем в една от старите, потомствени, каменни къщи на една от тихите улички източно от парка. Зиме отглеждаше обички в цветарник, голям колкото пътнически сандък. Пролет участвуваше във великденското шествие. Лете се преселваше в една ферма на възвишенията в Ню Джързи, седеше по цял ден в плетения стол и все говореше за някаква пеперуда — орнитоптера амфирисиус, която се надяваше да улови някога. Есен даваше обед на Стъфи. Това бяха главните занимания на Стария Джентълмен.

Стъфи Пнйт го гледа в очите половин минута, разтревожен и безпомощен, изпълнен със самосъжаление.

Очите на Стария Джентълмен сияеха при мисълта за благодарението. Всяка година бръчките по лицето му се увеличаваха, но малката, черна папионка бе все така елегантно вързана, ризата му — все така чисто бяла, а краищата на прошарените му мустаци — все така изящно завити. Стъфи издаде някакъв звук, подобен на къркоренето, когато грах се вари в гърне. Той издаваше такъв звук, когато се готвеше да каже нещо. И понеже Стария Джентълмен беше чувал девет пъти този звук, той с право го прие за неизменната формула на съгласие:

„Благодаря ви, сър, ще дойда с вас. Много съм ви признателен. Много съм гладен, сър.“

Призляването от преяждането не бе попречило на Стъфи да осъзнае, че той е основата на една нова традиция. В Деня на благодарността той не разполагаше със своя апетит; според свещеното право на обичая, ако не според писаните закони, този апетит принадлежеше на добрия стар господин, който пръв бе предявил права над него. Америка, разбира се, е свободна страна, но за да се утвърди една традиция, нужно е някой да се превърне в повтаряща се цифра от

периодична дроб. Не всички герои са от чиста стомана и злато. Има и такива, които размахват оръжие от обикновено желязо, тънко и зле посребрено.

Както всяка година, Стария Джентълмен поведе своето протеже към ресторанта южно от парка, към масата, на която винаги ставаше гощавката. Там вече ги познаваха.

— Ето го, иде старият, който всяка година води този дрипльо на обяд по случай празника — каза един от келнерите.

Стария Джентълмен се настани на стола и със сияещо лице се загледа в крайъгълния камък на бъдещата стара традиция. Келнерите отрупаха масата като за празник и Стъфи, с въздишка, която бе приета като израз на глад, вдигна вилицата и ножа и се хвърли напред, за да увенчае челото си с безсмъртни лаври.

Нито един герой не си е разчиствал така храбро пътя сред вражеските редици. Пуйки, котлети, супи, гарнитюри, сладкиши изчезваха така бързо, че келнерите едва смогваха. Когато Стъфи, преял до пръсване, влезе в ресторанта, миризмата на ядене за малко не го принуди да се опозори, но той надви слабостта си като истински рицар. Той забеляза благодетелното щастие, изписано на лицето на Стария Джентълмен — щастие, по-пълно дори от това, което му носеха обичките и орнитоптера амфирисиус — и сърцето не му позволи да го помрачи.

След един час Стъфи се облегна на стола, спечелил битката.

— Благодаря ви, сър — изпуфтя той като спукала парна тръба. — Благодаря ви от душа за богатата гощавка.

После, изцъклил очи, той се вдигна едва-едва от стола и се насочи към кухнята. Един от келнерите го завъртя като пумпал и го отправи към изхода. Стария Джентълмен отброи внимателно долар и тридесет цента в звонк и освен това остави на келнера петнадесет цента.

Те се разделиха както всяка година на вратата — Стария Джентълмен тръгна в южна посока, а Стъфи — в северна. Щом свърна зад първия ъгъл, Стъфи се спря за минута. После напери дрипите си така, както се наперва кукумявка, и тупна на тротоара като кон, получил слънчев удар.

След малко дойде линейка. Младият лекар и шофьорът изругаха тихичко, защото се измъчиха, докато вдигнат това тежко тяло. Не им

дъхна на уиски, тъй че нямаше основание да го прехвърлят на дежурната полицейска кола, и така Стъфи заедно с двата си обеда замина за болницата. Там го положиха на легло и започнаха да го изследват с надежда да му открият някоя рядка болест, та да опитат ножовете си на него.

О, небеса! Само след час друга линейка докара Стария Джентълмен. И него го сложиха на легло, обаче заговориха за апендицит, защото по вида му решиха, че от него ще паднат добри пари.

Но след малко един от младите лекари срещна една от младите сестри, чиито очи много му харесваха, и се спря да поговори с нея за двата случая.

— Кому би минало през ум — каза той, — че този симпатичен стар джентълмен е припаднал от глад? Сигурно е от някой стар, горд род. Но пред мен призна, че от три дни не бил сложил троха в устата си.

[1] Алберто Сантос-Дюмон (1873–1932) — бразилски въздухоплавател, елин от първите строители на управляеми балони и на самолети. — Б.пр. ↑

КУПУВАЧЪТ ОТ КАКТЪС

Добре, че сенната хрема и настинките не виреят в здравословния климат на тексаския град Кактърс, защото не може току-тъй да се изкихаш на големия магазин на Наваро и Плат.

Двадесетте хиляди жители на Кактърс прърскат с широки прърсти сребърните си монети, за да си купят каквото душата им иска. Голямата част от този полублагороден метал отива в магазина на Наваро и Плат. Тяхната сграда заема площ, на която биха могли да пасат дващестина глави дребен добитърк. От тях може да си купите вратовързка от кожа на гърмяща змия, автомобил, или последна мода дамско велурено манто в двадесет различни отсенки за деветдесет и пет долара. Наваро и Плат първи въведоха парите на запад от река Колорадо. Това бяха фермери с търговски нюх, които разбраха, че земята няма да престане да се върти след изчезването на свободните пасища.

Всяка пролет петдесет и пет годишният Наваро, по-възрастният съдружник, наполовина испанец, но иначе космополит, способен и отракан човек, „запращваше“ към Ню Йорк да купува стока. Но тази година не се реши да поеме дългия път. Несъмнено остаряваше; и по няколко пъти на ден поглеждаше часовника си, докато дойдеше време за следобедната почивка.

— Джон — каза той на младия си съдружник, — тази година ти ще отидеш за стока.

Плат не посрещна с радост тази вест.

— Разправяли са ми, че Ню Йорк е страшно скучен град — каза той. — Но няма как, ще вървя. Може да се отбия в Сан Антонио за няколко дни, та да се поразвлека и позабавлявам.

След две седмици един човек, облечен точно по тексаски — черен сюртук, широкопола бяла шапка, ниска якичка, широка три четвърти инч и черна вратовързка с цвят на ковано желязо, влезе в дрехарския магазин — продажба на едро — „Зизбаум и Син“ в долната част на Бродуей.

Старият Зизбаум имаше око на ястреб, памет на слон и ум, който се разгъваше пред него в три движения като гатанката с дърводелския метър. Той се отърколи към входа като полярна мечка и стисна ръката на Плат.

— Как е симпатичният господин Наваро? — попита той. — Тази година е решил, че такова пътуване не е за него, нали? И вместо него ние имаме удоволствието да посрещнем господин Плат.

— Стреляте безпогрешно — каза Плат — и аз съм готов да дам четиридесет акра неработена земя, за да разбере как го правите.

— Просто знам — ухили се Зизбаум, — тъй както знам, че валежите в Ел Пасо през годината са дващест и осем и половина инча или увеличение с петнайсет инча, от което следва, че тази пролет Наваро и Плат ще купят костюми за петнайсет хиляди долара, а не за десет както в сушава година. Но това утре. В канцеларията ми ви чака пура, която ще премахне от устата ви вкуса на пурите, които сте прекарвали контрабанда през Рио Гранде... защото все пак те са контрабандни.

Беше късно следобед и работата за деня бе приключена. Зизбаум остави Плат с още недопушена пура, излезе от канцеларията и отиде при Син, който гласеше пред огледалото брилянтната си карфица на вратовръзката и се готвеше да излезе.

— Аби — каза бащата, — ще трябва да изведеш господин Плат тази вечер и да му покажеш едно-друго. Те са ни клиенти от десет години. Ние с господин Наваро използвахме всяка минута свободно време, за да играем шах. Това добре, но господин Плат е млад човек, а освен това идва за първи път в Ню Йорк. Сигурно няма да е трудно да го поразвлечеш.

— Добре — каза Аби и затегна здраво предпазителя на карфицата. — Ще го изведе. — „Докато види «Флетайърн» и метр дотела на «Астър» и чуе на грамофон «Под старата ябълка», ще стане десет и половина и той ще е готов да се увие в одеялото. Аз имам ангажимент в единайсет и половина, но до това време господин Тексас отдавна ще е захъркал.“

На другата сутрин в десет Плат влезе в магазина, готов да пристъпи към сделката. На ревера си беше забол китка зюмбюли. Зизбаум го посрещна лично. Наваро и Плат бяха добри клиенти и за сметка на отбива винаги плащаха в брой.

— Е, какво ви е мнението за нашето градче? — попита Зизбаум с празната усмивка на манхатънец.

— Не бих живял в него — отвърна тексасецът. — Снощи обиколихме доста нещо със сина ви. Имате хубава вода, но Кактърс е по-добре осветен.

— И ние имаме някоя и друга светлинка на Бродуей, ще отречете ли?

— Не, но има и доста сенки — каза Плат. — Обаче най-много ми харесаха конете ви. Още не съм видял кранта в града.

Зизбаум го поведе към горния етаж Да му покаже мострите.

— Повикайте госпожица Ашър — каза той на един от продавачите.

Госпожица Ашър дойде и Плат, от „Наваро и Плат“, за първи път усети над него да се спуска чудната, ярка светлина на романтиката и красотата. Той остана неподвижен като гранитна скала над Колорадския каньон, а широко отворените му очи не можеха да се откъснат от нея. Тя забеляза погледа му и се поизчерви, въпреки че нямаше този навик.

Госпожица Ашър беше манекенката на „Зизбаум и Син“. Тя беше руса, от тъй наречения „среден тип“ и основните ѝ мерки — гърди, талия и ханш — бяха дори по-добри от необходимия стандарт. Работеше при Зизбаум от две години и си разбираше от работата. Очите ѝ бяха ясни, но студени; и ако речеше да премери силата на погледа си с прочутия Базилик, това баснословно чудовище първо щеше да трепне и да наведе очи. Между другото тя умееше да преценява клиентите.

— А сега, господин Плат — каза Зизбаум, — искам да видите тези рокли „принсес“ в светли тонове. Те са само за вашия климат. Първо тази, ако обичате, госпожице Ашър.

Манекенката започна бързо да влиза и излиза, като всеки път обличаше нещо различно и изглеждаше още по-поразителна. Тя позираше напълно спокойно пред смаяния клиент, който стоеше онемял и неподвижен, докато Зизбаум лееше елейни думи за модата. На лицето на манекенката трептеше лека, безизразна, професионална усмивка, зад която, изглежда, се криеше нещо като досада или пренебрежение.

Когато „ревюто“ завърши, Плат като че взе да се двоуми нещо. Зизбаум беше малко неспокоен, смятайки, че клиентът му може би иска да види и други магазини. А Плат всъщност прехвърляше на ум най-хубавите парцели за строеж в Кактърс и се мъчеше да избере някой, на който да построи къща за бъдещата си жена... която в момента събличаше в гардероба бледолилавата вечерна рокля от тюл.

— Не бързайте, господин Плат — каза Зизбаум. — Помислете си довечера. Но никъде няма да намерите нашите цени, и то за такава стока. Боя се, че ви е скучно в Ню Йорк, господин Плат. Млад човек като вас не може да не чувства липсата на дамско общество. Искате ли довечера да излезете на вечеря с една хубава, млада дама? Госпожица Ашър несъмнено е изключително хубава млада дама; мисля, че ще ви бъде приятно с нея.

— Но тя не ме познава — каза колебливо Плат. — Не знае нищо за мен. Ще се съгласи ли? Ние дори не се запознахме?

— Дали ще се съгласи? — вдигна вежди Зизбаум. — Ще се съгласи, разбира се. Аз ще ви запозная. Ще се съгласи.

Той извика високо госпожица Ашър. Тя се яви спокойна и пренебрежителна, с бяла блуза и семпла черна пола.

— Господин Плат би желал да му направите удоволствието да вечеряте с него тази вечер — каза Зизбаум и бавно се отдалечи.

— Добре — каза госпожица Ашър, гледайки към тавана. — Ще ми бъде много приятно. Живея на Двайста улица, Запад, девет-единадесет. В колко часа?

— Да речем, седем.

— Добре, само, моля ви, не идвайте преди уречения час. Живея с една учителка, която смята, че не е редно мъже да влизат в стаята ни. А приемна нямаме, тъй че ще трябва да ме чакате в преддверието. Аз ще съм готова.

В седем и половина Плат и госпожица Ашър вече седяха на маса в един ресторант на Бродуей. Тя беше облечена с тънка черна рокля. Плат не знаеше, че всичко това влиза в работните ѝ задължения.

С деликатната помощ на един добър келнер той успя да поръча подходяща вечеря без обичайните за Бродуей аперитиви.

Госпожица Ашър му хвърли зашеметителна усмивка.

— Може ли да взема нещо за пиене? — попита тя.

— Ама разбира се — каза Плат. — Каквото пожелаете.

— Едно сухо мартини — поръча тя на келнера.

Когато донесоха и сложиха напитката пред нея, Плат се пресегна и взе чашата.

— Какво е това? — попита той.

— Коктейл, естествено.

— Аз помислих, че поръчвате някакъв вид чай. Това е алкохол. Не бива да пиете такова нещо. Как е малкото ви име?

— Хелин, но така ме наричат само най-близките ми приятели — каза тя смразяващо.

— Слушайте, Хелин — подзе Плат, като се наведе над масата, — години наред, щом пролетните цветя цъфнат из полето, аз започвам да мисля за едно същество, което нито съм виждал, нито чувал. Още щом ви видях вчера, разбрах, че това същество сте вие. Утре аз си заминавам и вие идвате с мен. Това е безспорно, прочетох го в очите ви, когато ме погледнахте за първи път. Излишно е да се противите, ще трябва само да се подчинявате. Ето ви тук нещичко, което избрах за вас пътем.

Той ѝ подхвърли през масата пръстен с двукаратов диамант, Госпожица Ашър го отметна обратно с вилицата си.

— Не ставайте нахален! — срязва го тя.

— Аз имам сто хиляди долара — каза Плат. — Ще ви построя най-хубавата къща в Западен Тексас.

— И сто милиона да имате, не можете да ме купите, господин търговец. Не предполагах, че ще си имам неприятности с вас. Отначало ми се видяхте по-различен от другите, но излиза, че всички сте еднакви.

— Кои всички? — попита Плат.

— Всички вие, купувачите. Мислите, че като сме принудени да излизаме на вечеря с вас, за да не загубим работата си, можете да се отнасяте с нас, манекенките, както си искате. Много си въобразявате. Мислех, че вие сте по-различен от другите, но виждам, че съм се излъгала.

Изведнъж Плат чукна с пръсти по масата, сияещ от радост.

— Сетих се! — възкликна той възторжено. — Мястото на Никълсън, в северната част. Там има голяма дъбрава и естествено езеро. Старата къща може да се събори, а новата да се построи по-навътре.

— Млъкнете най-после! Съжалявам, че трябва да ви хокам, но е нужно такива като вас да разберат веднъж завинаги къде им е мястото. От мен се иска да изляза на вечеря с вас и да направя приятно прекарването ви, за да купувате от стария Зизи, но не се надявайте да ме купите заедно с някой от костюмите.

— Искате да кажете, че излизате така с всички клиенти и всички те ви говорят като мен?

— Всички разиграват някакъв театър — каза госпожица Ашър. — Но трябва да призная, че в едно отношение вие ги превъзхождате. Те обикновено говорят за диаманти, а вие извадихте истински диамант.

— От колко време работите, Хелин?

— Много ли ви допадна името ми? Осем години вече изкарвам сама прехраната си. Отначало бях касиерка и експедиторка, после продавачка, а след това станах манекенка. Не мислите ли, че вечерята ни е малко суха, господин Тексас, и трябва да се полее с вино?

— Занапред няма да пиете вино, моето момиче. Ужасно е, като си помисля, че... Утре ще дойда да ви взема от магазина. Искам да изберете един автомобил, преди да заминем. Няма какво друго да купуваме оттук.

— Стига глупости! Да знаете как са ми омръзнали такива приказки, просто ми се повдига.

След вечерята двамата тръгнаха по Бродуей и стигнаха до малкия парк на Диана. Дърветата веднага привлякоха Плат и той свърна на лъкатушната пътека под тях. На светлината в очите на момичето блеснаха две чисти сълзи.

— Това вече не ми харесва — каза Плат. — Какво ви е?

— Не обръщайте внимание. Това е от... Нищо, но отначало помислих, че сте по-различен. Но всички сте еднакви. Сега ще ме заведете ли у дома, или да повикам да ме изпрати някой полицай?

Плат я изпрати до вратата на пансиона. Те се спряха за малко в преддверието. Тя го изгледа с такова презрение, че дори неговото дъбово сърце трепна. Той понечи да я хване през кръста, но тя му зашлеви плесница, от която бузата му пламна. Той отстъпи назад и в този миг на плочестия под падна и се отърколи някакъв пръстен. Плат се наведе да го търси и го намери.

— Вземете си никому ненужния диамантен пръстен и си вървете, купувачо — каза тя.

— Този е другият — венчалният — каза тексасецът, сложил на дланта си гладката златна халка.

Очите на госпожица Ашър го стрелнаха в полумрака.

— Вие наистина ли имахте пред вид това? Но вие...

Някъде се отвори врата.

— Лека нощ — каза Плат. — Ще се видим утре в магазина.

Госпожица Ашър влетя в стаята си и така разтърси учителката, че тя се изправи в леглото, готова да запищи: „Пожар!“

— Къде е това? — извика тя.

— И аз питам същото — каза манекенката. — Ти си учила география, Ема, и сигурно знаеш. Къде се намира град Как... Как... Карак... Каракас, да, така се казваше.

— Как смееш да ме будиш за такова нещо? — писна учителката.
— Каракас е във Венецуела, разбира се.

— С какво се отличава?

— Главно със земетресения, негри, маймуни, малария и вулкани.

— Не ме интересува — каза весело госпожица Ашър, — утре заминавам за там.

ВИОЛЕТОВАТА РОКЛЯ

Нека се занимаем сега с цвета, известен като виолетов. Този цвят с право е получил признание сред синовете и дъщерите на човешкия род. Императорите го обявяват за свой отличителен цвят. Гуляйджиите в цял свят се стремят да докарат цвета на носовете си до този топъл оттенък, който се получава от смесването на червено и синьо. Казват, че принцовете били родени за виолетово; и това несъмнено е така, защото коликите обагрят техните лица с този царствен цвят точно тъй, както обагрят и чипоносите физиономии на сополанковците на дърваря. Всички жени обичат този цвят... когато е на мода.

А точно сега се носи виолетово. Това веднага се вижда на улицата. Разбира се, на мода са и други цветове — онзи ден например видях едно мило същество с масленозелена рокля, гарнирана долу с квадрати, бродирани с копринени конци, с три реда волани по края, деколтето — с драпирана дантела, ръкавите — с двойни буфани, под които надничаха набрани дантелени маншетки — но все пак много се носи и виолетово. Ако не вярвате, излезте да се разходите някой ден по Двайсет и трета улица.

Та именно затова Мейда — продавачката с големите кафяви очи и канелена коса от магазин „Кошер“ — каза на Грейс — момичето с брошката от изкуствени брилянти и с дъх на ментови бонбони:

— За Деня на благодарността ще имам виолетова рокля, ушита по поръчка.

— О, така ли? — каза Грейс и прибра няколко чифта ръкавици номер седем и половина в кутията с номер шест и три четвърти. — Аз пък предпочитам червеното. На Пето авеню ще видиш повече червено, отколкото виолетово. А и мъжете май повече го харесват.

— На мен най ми допада виолетово — каза Мейда. — Старият Шлегел обеща да ми ушие роклята за осем долара. Ще стане чудна. Полата ще бъде плисирана, а корсажът — със сребърен галон и бяла яка и с два реда...

— Ще се минеш — каза Грейс и намигна многозначително.

— ... плетен ширит и бяла гарнитура, и широки...

— Ще се минеш, ще се минеш — повтори Грейс.

— ... и широки набрани ръкави с обърнати маншети, поръбени с кадифе. Но какво искаш да кажеш с това „ще се минеш“?

— Ти мислиш, че господин Рамзи обича виолетовия цвят, но вчера го чух да казва, че най-силно впечатление му правят тъмночервените тонове.

— Това не ме интересува — каза Мейда. — Аз предпочитам виолетовото, а който не го харесва, да минава от другата страна на улицата.

— Което навежда на мисълта, че в края на краищата и привържениците на виолетовото могат да бъдат жертва на известни заблуди. Много опасно е, когато една девица смята, че може да носи виолетовото независимо от предпочитанията и мнението на околните; и когато императорите мислят, че техните виолетови мантии са вечни.

За осем месеца Мейда беше успяла да скъта осемнадесет долара. Тези пари ѝ бяха стигнали да купи всичко необходимо за роклята и да предплати на Шлегел четири долара. В навечерието на Деня на благодарността щеше да има точно колкото да плати останалите четири. И за празника щеше да облече нова рокля — какво по-хубаво от това на този свят?

В Деня на благодарността старият Бахман, собственикът на „Кошер“, даваше редовно обед на служителите си. А през останалите триста шестдесет и четири дни — без неделите — той всеки ден им напомняше колко весел е бил последният банкет и какви радости ще им донесе следващият, с което ги подтикваше да работят по-ревностно. За банкета по средата на магазина слагаха дълга маса. Витрините закриваха с амбалажна хартия, а пуйките и другите лакомства, купени от близкия ресторант, внасяха през задния вход. Сигурно се досещате, че „Кошер“ съвсем не беше някой модерен универсален магазин с ескалатори и манекени. Той беше достатъчно малък, за да може да се нарече просто голям магазин; в него бихте могли да влезете спокойно, да си закупите каквото ви трябва и да си излезете. А на обед в Деня на благодарността господин Рамзи винаги...

Ама че съм и аз! Нали най-напред би трябвало да ви кажа няколко думи за господин Рамзи! Защото той е много по-важен от виолетовия или зеления цвят и дори от червения боровинков сос.

Господин Рамзи беше управител на магазина и ако питате мен, аз имам много добро мнение за него. Той никога не щипеше момичетата, като ги случеше в някой тъмен ъгъл; а когато при затишие в работата им разказваше разни истории и продавачките се кикотеха и възклицаваха: „Този е брадат!“, те съвсем нямаха пред вид Бърнард Шоу. Освен че беше истински джентълмен, господин Рамзи се отличаваше и с други странни и необичайни качества. Той беше маниак на тема здраве, убеден, че човек никога не бива да яде онова, което се смята полезно. Не можеше да търпи хора, които гледат да се настанят удобно или търсят убежище от снежната буря, или носят шушони, или вземат лекарства и изобщо разглезват себе си. Всяка една от десетте продавачки се унасяше всяка вечер в сладки мечти: как ще стане госпожа Рамзи и ще му пържи свински пържоли с лук. Защото старият Бахман се готвеше да го вземе за съдружник идущата година. И всяка от тях знаеше, че ако хване в клопката Рамзи, ще успее да избие от главата му тези смахнати разбирания за здравето още преди да му се е оправил стомахът от сватбената торта.

Господин Рамзи беше церемониал-майстор на обедата. Гой винаги осигуряваше двама италианци — цигулар и арфист — и след обедата всеки имаше възможност да потанцува.

И ето че бяха замислени две рокли с цел да покорят Рамзи — едната виолетова, а другата червена. Естествено останалите осем момичета също щяха да бъдат с рокли, но те не влизат в сметката. По всяка вероятност те щяха да носят някакви блузки с черни поли, които изобщо не можеха да се сравняват с великолепието на виолетовото и червеното.

Грейс също беше събрала малко пари. Тя смяташе да си купи готова рокля. Защо да хаби време и нерви с шивачи? Имаш ли хубава фигура, винаги ще се намери нещо подходящо — нали конфекцията се шие за съвършена фигура? Е, вярно, че все се налага да ги отзема в талията — средната фигура е по-широка в кръста.

Настъпи вечерта преди Деня на благодарността. Мейда забърза към къщи радостна и тръпна при мисълта за щастливото утре. Тя мечтаеше за виолета, но мечтите ѝ бяха бели — онзи възторжен стремеж на младостта към радостите на живота, без които тя неминуемо увяхва. Тя беше убедена, че виолетовото ще ѝ отива и за хиляден път се мъчеше да увери себе си, че господин Рамзи обича

виолетовия, а не червения цвят. Тя отиваше в къщи, за да вземе четирите долара, увити в хартийка и скрити в долното чекмедже на скрина, а после щеше да отиде при Шлегел, да му плати и да си вземе роклята.

Грейс живееше в същата къща. Нейната стая се намиреше точно над Мейдината.

В къщи Мейда свари врява и олелия. Езикът на хазайката тракаше ожесточено като джурило в бучка. След малко Грейс слезе в стаята на Мейда обляна в сълзи, с очи, по-червени от всякаква рокля.

— Каза ми да си излизам — изплака Грейс. — Вещицата му с вещица! Защото имам да ѝ давам четири долара. Изнесе куфара ми в коридора и заключи вратата. Къде да вървя? Нямам нито цент.

— Нали вчера имаше пари — каза Мейда.

— С тях си купих рокля — отвърна Грейс. — Мислех, че ще почака до другата събота за наема.

Подсмърк, подсмърк, хлип, подсмърк. Само миг и на бял свят излязоха Мейдините четири долара — нима можеше да бъде другояче?

— Душица златна! — извика Грейс, засияла като дъга. — Сега ще платя на подлата, стара квачка, а после ще отида да премеря роклята. Божествена е. Ела да я видиш. Парите ще ти връщам по долар на седмица — непременно.

Ден на благодарността.

Обедът трябваше да започне в дванайсет часа. В дванайсет без четвърт Грейс се втурна в стаята на Мейда. Да, тя наистина беше очарователна. Просто бе родена за червен цвят. Мейда седеше до прозореца със старата шевиотена пола и синята блузка и ловеше брим... Впрочем занимаваше се с изящно ръкоделие.

— Боже мой, ти още не си се облякла! — ахна червената. — Как ми стои отзад? Тези кадифени ивички са много шик, нали? Защо не си облечена още, Мейда?

— Шивачът не успя да ми ушие роклята навреме — каза Мейда. — Аз Няма да дойда.

— Това е много неприятно. Да знаеш как съжалявам, Мейда. Я облечи какво да е и тръгвай — кой ще те заглежда толкова? Ще бъдат само нашите от магазина.

— Бях се навила, че ще бъда с виолетовата рокля — каза Мейда. — Щом не можа да стане, по-добре изобщо да не идвам. Не се

безпокой за мен. Тичай да не закъснееш. Страшно ти върви червено.

Цялото време, докато траеше обедът в магазина, Мейда прекара до прозореца. Тя си представяше как момичетата пицят, мъчейки се да счупят ядеца, как старият Бахман се смее с цяло гърло на собствените си, разбираеми само за него шеги, как блестят брилянтите на дебелата госпожа Бахман, която идваше в магазина само в Деня на благодарността, как господин Рамзи се провира тук и там оживен и любезен и се грижи за удобството на всички.

В четири часа следобед тя, с окаменяло лице и безжизнен поглед, се отправи бавно към шивачницата на Шлегел и му каза, че не може да му плати сега останалите четири долара.

— Боже! — викна сърдито Шлегел. — Затова ли сте такъв тъжна? Вземете го. То е готоф. Платите друг път. Нали две години всеки ден минавате покрай шивачница. Аз може шие рокли, но разбира и хората. Ще плати кога можете. Вземете го. Стана хубаво и ще бъде красива с него. Ето. Платите, кога може.

Мейда избъбра една милионна част от огромната благодарност, която изпълваше сърцето ѝ, и хукна към къщи с роклята. Навън лек дъждец зароси по лицето ѝ, Тя се усмихваше, без да го усети.

Вие, дами, които обикаляте магазините с карети, вие няма да разберете това. Вие, момичета, които пълните гардеробите си за сметка на стария, вие не можете да си представите, не можете да разберете защо Мейда не усещаше студените дъждовни капки в Деня на благодарността.

В пет часа тя отново излезе на улицата, вече облечена с виолетовата рокля. Дъждът се беше усилил и гонен от поривите на вятъра, плющеше здраво върху нея. Хората бързаха — кой към къщи, кой към трамвая — стиснали ниско чадърите и закопчали догоре шлиферите. Мнозина обръщаха глави и се чудеха на това красиво момиче със светнали, щастливи очи и виолетова рокля, което крачеше в бурята, сякаш се разхождаше в градина в слънчев летен ден.

И пак ще кажа, вие няма да разберете това, дами с пълни кесии и богати гардероби. Вие не знаете какво значи да мечтаеш ден и нощ за красиви неща — да гладуваш осем месеца, за да се сдобиеш с виолетова рокля за празника. Какво значение има дали вали дъжд, градушка, сняг, дали фучи вятър, или бушува циклон?

Мейда нямаше нито чадър, нито галошки. Имаше само своята виолетова рокля и с нея вървеше по улицата. Нека беснеят природните стихии. Изгладнялото сърце трябва да получи трошица поне веднъж в годината. Дъждът се лееше и се стичаше от пръстите на ръцете ѝ.

Изад ъгъла се зададе някакъв човек и ѝ препречи пътя. Тя вдигна глава и срещна погледа на господин Рамзи, в който блестеше възхищение и интерес.

— Мейда, вие сте просто великолепна в тази нова рокля — каза той. — Останах много разочарован, като не ви видях на обета. От всички май познати момичета вие сте най-умната и най-интелигентната. Няма нищо по-полезно и по-ободряващо от една разходка в такова време. Може ли да ви придружа?

Мейда се изчерви и кихна.

КОЙ Е ВИНОВНИЯТ?

На люлеещия се стол до прозореца седеше червенокос, небръснат и неугледен мъж. Тъкмо беше запалил лулата си и пускаше сини кълба дим с истинска наслада. Беше свалил обувките си и обул избелели сини домашни пантофи. Той прегъна как да е вечерния вестник и с патологичната жадност на закоравял пияч на новини загълта силните, черни заглавия, след което за мезе щяха да последват подробностите с по-дребен шрифт.

В съседната стая жената приготвяше вечерята. Миризмите на печен бекон и кипящо кафе си оспорваха първенството с острия мирис на тютюна за лула.

Къщата се намираше на една от онези гъсто населени улици в източната част на града, гдето с падането на здрача Сатаната открива своя наборен пункт. Огромна сюррия деца подскачаше, тичаше и играеше на улицата. Едни в дрипи, други с чисти бели дрешки и с панделки на косите; едни дръзки и неспокойни като млади ястреби, други кротки и свити; едни крещяха груби, непристойни думи, други слушаха втрещени, но скоро и те щяха да свикнат с тях. Така играеха тези деца по коридорите на Дома на порока. А над тази детска площадка вечно се вие голяма птица. Според хумористите това е щъркел. Но хората от Кристи стрийт са по-добри орнитолози. Те я наричат лешояд.

Малко, дванадесетгодишно момиченце се приближи плахо до мъжа, който четеше и си почиваше до прозореца, и каза:

— Папа, хайде да поиграем на дама, ако не си много уморен.

Червенокосият, небръснат и неугледен мъж, който седеше без обувки до прозореца, отвърна намръщен:

— На дама? Дума да не става. Не стига, че цял ден се трепя на работа, ами и в къщи да не мога да си отдъхна. Защо не излезеш да играеш с другите деца на улицата?

На прага се появи жената, която готвеше.

— Джон — каза тя, — не обичам Лизи да играе на улицата. Какви ли не лошабини се учат там. Цял ден е седяло в къщи детето. Мисля, че можеш да отделиш малко време, когато си тук, и да се позанимаеш с него.

— Щом иска да се забавлява, нека играе на улицата като всички деца и да ме остави на мира — каза червенокосият, небръснат и неугледен мъж.

— Хващате ли се? — каза Мълали Малкия. — Петдесет долара срещу дващест и пет, че ще отида на бала с Ани. Вадете парата.

Черните очи на Малкия святкаха — беше предизвикан и уязвен. Той извади пачката си и плесна пет десетачки на тезгяха. Хванати натясно, останалите трима-четирима младежи също извадиха — макар и не така решително — парите си и заложиха. Барманът, арбитър ex officio, прибра парите, уви ги старателно в хартия, записа условията на облога с огризка от молив и пхна пакетчето в ъгъла на касата.

— Ама как ще се натопиш! — каза ехидно един от приятелите.

— Ти не се грижи за мен — отвърна рязко Малкия. — Майк, налей на всички по едно.

След като си изпиха чашите, Бърк, изпълзвач, секундант, ментор и велик везир на Малкия, го изведе на ъгъла при будката на ваксаджията, където се решаваха всички официални и важни въпроси на Клуба на малките часове. Докато Тони лъскаше за пети път този ден жълтите обувки на председателя и секретар на клуба, Бърк се мъчеше да вразуми шефа си.

— Зарежи тази блондинка, Малкия — посъветва го той, — иначе ще си имаш неприятности. Защо трябва да правиш мръсотия на своето момиче? Къде ще намериш друга, която да умира за теб като Лиз? Тя струва колкото сто Анита.

— Аз не си падам по Ани — каза Малкия. Пепелта на цигарата му се посипа върху лъснатата обувка и той я изтри с ръкава на Тони. — Само искам да дам един малък урок на Лиз. Тя си въобразява, че съм нейна собственост. Хвалила се, че не съм смеел дори да говоря с друго момиче. Иначе Лиз си е екстра. Само дето попрекалява напоследък с пиенето. И понякога държи език, който не подобава на жена.

— Нали вече сте сгодени? — попита Бърк.

— Разбира се. Догодина може би ще се оженим.

— Аз съм свидетел, че ти я накара да изпие първата чаша бира в живота си — каза Бърк. — Това беше преди две години, когато тя идваше след вечеря да се среща с теб на ъгъла на Кристи стрийт. Тогава тя беше скромно момиче и дума не можеше да каже, без да се изчерви.

— А сега понякога бълва огън и жупел — каза Малкия. — Не мога да понасям ревниви жени. Затова ще отида на бала с Ани. Лиз трябва да се вразуми малко.

— Щом си решил така, добре, но внимавай — бяха последните думи на Бърк. — Ако Лиз беше мое момиче и намислех да отида тайно на бал с някаква Ани, аз бих си сложил желязна ризница под новия костюм.

Лиз крачеше бавно из владенията на щъркела-лешояд. Черните ѝ очи търсеха гневно, но разсеяно някого сред тълпата минувачи. От време на време тя си изтананикваше откъси от някакви глупави песнички. А в промеждутъците стискаше ситните си бели зъби и процеждаше груби думи, каквито този квартал внася в езика на своите жители.

Лиз беше със зелена копринена пола. Карираната ѝ блуза в розово и кафяво, ушита не без вкус, ѝ стоеше добре. На ръката ѝ блестеше пръстен с едри, фалшиви рубини, а на врата ѝ висеше на сребърна верижка медальон, който стигаше почти до коленете ѝ. Обувките ѝ с разкривени високи токове отдавна не бяха виждали четка. Шапката ѝ едва ли би могла да се побере в скрина.

Лизи влезе от задния вход в заведението „Синята сойка“. Тя седна на една маса и натисна бутона с вид на знатна дама, която звъни за каретата си. Дойде келнерът, чиято широка усмивка и тих говор изразяваха почтителна фамилиарност. С доволен, кокетен жест Лиз приглади копринената си пола. Тя просто използваше положението. Тук можеше да се разпорежда и щяха да ѝ прислужват. По-големи женски привилегии от тези нейният свят не можеше да ѝ предложи.

— Уиски, Томи — каза тя така, както нейните сестри от богаташките квартали отронват: „Шампанско, Джеймз.“

— Готово, госпожице Лизи. С какво да бъде?

— Със сода, Томи. Малкия минавал ли е днес насам?

— Не, госпожице Лизи, не съм го виждал днес.

„Госпожице Лизи“ непрекъснато се пускаше в обръщение, защото всички знаеха, че Малкия държи да се отнасят почтително с годеницата му.

— Трябва ми — каза Лиз, след като отпи от кипящата сода. — Дочух, че щял да отиде на бала с Ани Карлсън. Само да посмее. Червенооката му бяла мишка! Само да ми падне. Ти ме познаваш добре, Томи. От две години сме сгодени с Малкия. Виждаш ли този пръстен? Той казва, че го бил купил за петстотин долара. Само да отиде с нея на бала! Ще му изтръгна сърцето с нож! Още едно уиски, Томи.

— Защо обръщате внимание на хорските приказки, госпожице Лизи? — каза келнерът, чиито думи се лееха мазно от цепнатината над долната челюст. — Малкия не е човек, който ще зареже жена като вас. Още сода?

— Да, две години вече — повтори Лиз, поразмекнала се под магическото въздействие на дестилаторското изкуство. — Вечер аз все играех на улицата, защото нямаше какво да правя у дома. Отначало само седях на стълбите пред къщи и гледах светлините и минувачите. Но една вечер мина Малкия и ме изгледа, и аз веднага си паднах по него. Когато ме напи за първи път, ревах цяла нощ и дори ядох пердах, защото другите не можеха да заспят от мен. А сега... Томи, ти виждал ли си я някога тази Ани Карлсън? Да не беше кислородната вода, отдавна да се е самоубила. О, само да ми падне той. Ако се отбие, нали ще му кажеш, че го търся. Ще му изтръгна сърцето с нож. Бъди сигурен. Още едно уиски, Томи.

С несигурна крачка и напрегнат, светнат поглед Лиз излезе на улицата. Пред прага на една къща седеше кърдокосо момиченце и се чудеше как да оправи оплелото се парче канап. Лиз чучна до момиченцето. На зачервеното ѝ лице още трептеше крива усмивка, но погледът ѝ изведнъж стана ясен и чист.

— Нека ти покажа как се прави „трион“, малката — каза тя и подви пола над очуканите си обувки.

Докато двете седяха на прага, в Клуба на малките часове се палеха светлините на бала. Този бал се уреждаше веднъж на два месеца и членовете на клуба много се гордееха с него и гледаха всичко да бъде изискано.

В девет часа в залата се появи председателят на клуба Мълали Малкия с дама под ръка. Златисти като на Лорелай бяха косите ѝ. Тя говореше с ирландски акцент, но едва ли някой би взел нейното „да“ за „не“. Тя застъпи дългите си поли, изчерви се, после се усмихна, гледайки Малкия право в очите.

И когато двамата се спряха на средата на излъскания паркет, случи се нещо, за чието предотвратяване всяка нощ горят много лампи в много кабинети и библиотеки.

От кръга на присъстващите в залата изскочи със зелена пола самата Съдба под партизанското име „Лиз“. Очите ѝ, по-черни от въглен, гледаха сурово. Тя не пицеше, нито проявяваше някакво колебание. Съвсем не по женски тя пусна една ругатня — любимата ругатня на Малкия, — и то с глас, груб като неговия. А после, за най-голям ужас на членовете на клуба, тя изпълни заканата си, изречена пред келнера Томи, изпълни я, използвайки докрай дължината на ножа си и силата на ръката си.

След това в нея се събуди първичният инстинкт за самосъхранение... или инстинктът за самоунищожение, който обществото е присадило на дървото на природата.

И тя хукна по улицата бързо и безпогрешно — както горски бекас лети по здрач през млада гора.

И тук наяве излезе най-големият позор на големия град, неговата най-стара и отвратителна язва, неговата мръсотия и падение, неговото черно петно и поквара, неговото безчестие и престъпление, поощрявани, ненаказвани и лелеяни, наследени от тъмната епоха на най-страшното варварство — започна дива хайка против Човека. Само в големите градове, там и само там са възможни хайките, в които с вой дейно участие вземат високата култура, гражданското съзнание и градската издигнатост.

Те я погнаха — една крещяща тълпа от бащи и майки, влюбени младежи и девойки, която виеше, реवेशе, викаше, свиркаше, искаше кръв. Дори вълкът се стъписва пред прага на големия град. Сърцето му, много по-благородно от човешкото, би се свило при вида на тази хайка. Лиз знаеше добре пътя си и жадна всичко да свърши по-скоро, тичаше и тичаше по познатите улици, докато най-сетне усети под нозете си прогнилите дъски на стария кей. Още няколко задъхани крачки и добрата майчица река Ййтс я прие в прегръдките си, тинести,

но нежни, и за пет минути разреши проблемата, заради която в хиляди пасторати и колежи по цели нощи горят лампи.

Какви странни сънища сънува човек понякога. Поетите ги наричат видения, но видението не е нищо повече от сън в бели стихове. Аз сънувах края на тази история.

Намирах се на онзи свят. Как се бях озовал там, не зная. Или съм пътувал с надземната железница по Девето авеню, или съм взел някое патентовано лекарство, или съм се опитал да дръпна за носа Джим Джефриз, или пък съм извършил някоя друга необмислена постъпка. Но тъй или иначе, намерих се на онзи свят сред голяма тълпа пред съдебната зала, гдето произнасяха присъдите. От време на време един много красив и величествен ангел — служител в съда — се появяваше пред вратата и обявяваше следващото дело.

Докато прехвърлях през ум земните си грехове и се чудех дали има смисъл да представям алиби, позовавайки се на факта, че съм живял в Ню Джързи, съдебният служител-ангел се появи на вратата и изпя:

— Дело № 99 852 743.

Напред излезе таен полицай (там имаше цял куп такива, облечени досущ като пастори, и те ни гонеха и преследваха също като на земята), който мъкнеше за ръка... кого мислите? Самата Лиз!

Съдебният служител я въведе в залата и затвори вратата. Аз се приближих до хвъркатия агент и го попитах какво е това дело.

— Много тъжен случай — отвърна той и долепи върховете на пръстите си с лакирани нокти. — Абсолютно непоправимо момиче. Аз съм Преподобния Джоунз, Специален агент по Земните дела. Този случай беше възложен на мен. Момичето убило годеника си и сложило край на живота си. Няма никакви оправдания. В доклада си пред съда съм изложил с най-малки подробности фактите, подкрепени до един от сигурни свидетели. Възмездие за греха е смърт. Хвала на създателя!

Съдебният служител отвори вратата и излезе.

— Горкото момиче — каза със сълзи на очи Специалния агент по Земните дела, Преподобния Джоунз. — Това беше един от най-тъжните случаи, на които съм попадал. Разбира се, тя...

— ... е оправдана — каза съдебният служител. — Ей, Джоунз, я ела насам. Да знаеш, че ще те преместят. Я си представи, че те засият с мисионерска задача в Полинезия — как ще се почувствуваш, а? Престани с твоите неправилни арести, иначе ще те преместят, ясно ли е? Истинският виновник, когото ти би трябвало да арестуваш, е един червенокос, небръснат и неугледен мъж, който седи по чорапи до прозореца и чете вестник, а през това време децата му играят на улицата. Хайде сега гледай си работата.

Ама че глупав сън, нали?

СЪН В ЛЯТНА ПЕЩ

Драги читателю, беше лято. Слънцето жареше с безмилостна жестокост големия град. Трудно му е на слънцето хем да бъде жестоко, хем да изпитва някакви угризения. Температурата беше... не, по дяволите термометрите! Кого го интересуват сухите цифри? Беше такава жега, че...

Ресторант-градините по покривите бяха наели допълнително толкова много келнери, че човек можеше да се надява да получи своя джин-фис веднага... щом бъдат обслужени всички останали клиенти. В болниците поставяха допълнителни легла за уличните зяпачи. Защото, когато пухкавите кученца провесят език и вземат да подвикват „джаф-джаф“ на хапещите ги бълхи, а нервните стари дами в черен креп запищят: „Това куче е побесняло!“, и полицаите започнат да стрелят, тогава все някой ще пострада. Хората от Помптън, щат Ню Джързи, които неизменно носят зимни палта през юли, се бяха настанили вече в хотелите по Бродуей, пиеха топло уиски и се грееха, както всяка година, на лъчите на карбидната лампа. Филантропите обсипваха конгресмените с молби да приемат закон, който да задължи собствениците да строят по-широки пожарни стълбища, та хората да мрат от жегата не по един, по двама, а по цели семейства. Толкова много хора разправяха по колко пъти на ден вземали душ, че човек можеше само да се чуди как ще живеят, когато собственикът на апартамента се завърне в града и им благодари за изключителните грижи, които са полагали за жилището. Младият мъж, който така високо си поръчваше в ресторанта студено телешко и бира и заявяваше, че в тази горещина стомахът му не можел да понесе печено пиле и бургундско, се изчервяваше, когато срещнеше погледа ви, защото цяла зима сте го чували да си поръчва все същото скромно и прескромно ядене. Супите, портфейлите, женските блузи и актьорите ставаха все по-тънки и по-тънки, все по-рядко можеше да се чуе оправданието: „Бях на бейзбол мач“. Да, беше лято.

На Тридесет и четвърта улица един човек чакаше трамвая към центъра на града. Беше четиридесетгодишен, с прошарени коси и розови бузи, напрегнат, нервен, скромно облечен. Очите му издаваха преумора. Той обърса чело и се разсмя високо, когато някакъв дебел мъж с туристически костюм се спря пред него и го заговори.

— Не, скъпи — извика той с предизвикателно презрение, — не ми трябват твоите блатата с комари и планини-небостъргачи, само че без асансьор. Аз си знам как да се спасявам от жегата. Ню Йорк, господинчо, е най-хубавият летен курорт в страната. Само стой на сянка, подбирай си храната и гледай да си по-близо до вентилатора. Какво ще ми говориш ти за Адирондакските или Кетскилските планини! В Манхатън има повече удобства, отколкото във всички курорти на страната, взети заедно. Не, скъпи! Да се катеря аз по отвесни скали, още в четири сутрин да ме будят милиони мушици, да ям консерви, донесени от града — не, благодаря! В малката стара странноприемница „Ню Йорк“ и лете се намира място за няколко отбрани курортисти; домашен уют и удобства — такава реклама винаги може да ме привлече.

— Но ти се нуждаеш от почивка — каза дебелият, като се вглеждаше отблизо в своя познат. — Години наред не си излизал от града. Я ела с мен за две седмици. Пъстървата в Бивъркил се хвърля на всичко, което дори само наподобява муха. Хардинг ми пише, че миналата седмица е измъкнал огромно парче — цели три паунда.

— Вятър работа! — възкликна другият. — Но щом ти харесва да шляпаш из блатата до капване, за да хванеш някаква си рибка — прав ти път. Когато на мен ми се прияде риба, аз отивам в прохладен ресторант и си поръчвам. Умирам от смях, като си представя как по цял ден блъскате в жегата и си въобразявате, че прекарвате много хубаво. На мен ми стига тази благоустроена фермичка — Ню Йорк, с голямата сенчеста алея, която я пресича от край до край.

Дебелият въздъхна съжалително за своя приятел и продължи пътя си. Човекът, за когото Ню Йорк беше най-хубавият летен курорт в страната, хвана трамвая, който го понесе с дрънчене към кантората. По пътя той изхвърли вестника си и вдигна поглед към парченцето небе над покривите.

— Три паунда — измърмори разсеяно той. — Хардинг няма да ме лъже. Ако можех... но не, изключено... те трябва да останат още

месец, поне още един месец.

В кантората защитникът на летните радости на големия град се хвърли с главата напред в басейна на деловата дейност. Адкинс, неговият чиновник, влезе и му пусна и душ от писма, служебни бележки и телеграми.

В пет часа следобед бизнесменът се отпусна на канторското кресло, вдигна крака на бюрото и се зачуди на глас:

— Интересно, каква ли стръв е сложил Хардинг?

Този ден тя беше облечена в бяло; и затова Комптън загуби един облог с Гейнз. Комптън твърдеше, че тя ще носи светлосиньо, понеже знаела, че това е любимият му цвят, и тъй като беше милионерски син, той лесно можеше да бъде обвинен, че се обзалага само на сигурно. Но тя беше предпочела бялото и Гейнз вдигна гордо глава, както подобава на двадесет и пет годишен младеж.

В малкия планински хотел това лято се бе събрала весела тълпа. От една страна — двама-трима студенти, няколко художници и един млад флотски офицер. От друга — млади момичета, между които имаше достатъчно красавици, за да може кореспондентът на някой светски вестник да ги нарече „букет“. Но между тези звезди грееше като ясен месец Мери Сюъл. Всеки от младите мъже гореше от желание да доведе работите до такъв край, че той да плаща сметките ѝ при шапкарката, той да ѝ пали печката и да я накара да се откаже веднъж за винаги от презимето си. Тези, които не можеха да останат повече от една-две седмици, в деня на тръгването си започваха да говорят за пистолети и разбити сърца. Но Комптън продължаваше да стои, непоклатим като планините наоколо, защото кесията му позволяваше това. А и Гейнз продължаваше да стои, защото имаше борчески дух и не се плашеше от милионерски синове и защото... е, просто обожаваше природата човекът.

— Представете си, госпожице Мери — подзе той веднъж, — познавах, един кретен в Ню Йорк, който твърдеше, че предпочитал да прекарва лятото в града. Според него там било по-прохладно, отколкото в планината. Кажете, това не е ли чиста глупост? Аз мисля, че след първи юни човек изобщо не може да диша на Бродуей.

— Мама смята да си тръгваме по-другата седмица — каза Мери с възхитителна гримаса.

— Впрочем, ако помислите — каза Гейнз, — и в града има немалко приятни места през лятото. Ресторантите на покривите например и... хмм... да де, ресторантите на покривите.

От синьо по-синьо беше езерото в този ден — деня, в който си устроиша шеговит турнир, и мъжете, яхнали тромави работни коне, обикаляха по горската поляна а ловяха с върховете на копията си халки за завеси. Такъв смях падна!

Прохладен и упоен като най-хубаво вино беше дъхът на гъстата гора. Долината се мержелееше приказна през опаловата омара. Бялата мъгла над невидим водопад замазваше върховете на зелената дъбрава, кацнала насред склона на клисурата. Младежта се веселеше ръка за ръка с младото лято. На Бродуей такава гледка не може да се види.

От селото се беше събрал народ да гледа как щурейт и се забавляват гражданите. Горите кънтяха от смеха на елфи, нимфи и феи. Гейнз беше нанизал най-много халки на копието си. На него се падаше честта да короняса кралицата на турнира. Той беше рицарят-победител — поне що се отнася до халките. На дясната си ръка носеше бяла лента. А Комптън — светлосиня. Тя беше казала, че най-много обича синия цвят, но този ден носеше бяла рокля.

Гейнз затърси с поглед кралицата, за да я короняса. Чу веселия й смях, долитащ сякаш от облаците. Тя бе успяла да се изкатери на Комина — неголяма гранитна канара, и стоеше там — бяла фея сред лаврови храсти — на петдесет стъпки над тях.

Гейнз и Комптън поеха веднага хвърлената ръкавица. Отзад човек лесно можеше да се качи на скалата, но отпред почти нямаше нито къде да стъпиш, ни къде да се заловиш. Всеки от съперниците бързо избра пътя си и катеренето започна. Цепнатица, храст, малка издатина, някоя вейка — всичко това имаше значение, защото помагаше да се достигне по-скоро крайната цел. Цялата работа беше на шега — никой не бе определял награда за победителя; но тук имаше думата младостта, придирчиви читателю, волната душа и още нещо, за което мис Клей пише така възхитително.

Гейнз се хвана здраво, за корените на един лавров храст, вдигна се на мускули и се озова в нозете на госпожица Мери.

— Доблестен рицар сте вие — каза тя.

— Ако можех винаги да бъда ваш верен рицар — подзе Гейнз, но госпожица Мери се засмя и той млъкна, защото от края на скалата изпълзя Комптън, закъснял с цяла минута.

Какъв приказен здрач падна, докато се връщаха към хотела! Опаловата мъглявина над долината бавно се превръщаше във виолетова, езерото блестеше като огледало в рамката на притъмнените гори, освежителният въздух проникваше до самата душа. Първите плахи звезди се появиха над планинските върхове, гдето все още догаряше...

— Извинявам се, господин Гейнз — каза Адкинс.

Човекът, който беше убеден, че Ню Йорк е най-хубавият летен курорт в света, отвори очи и събори с крак шишето с лепило от бюрото.

— Аз... аз май съм заспал — рече той.

— Това е от горещината — каза Адкинс. — В града не се изтрайва в тези...

— Глупости! — отвърна Гейнз. — В града е десет пъти по-добре, отколкото в който и да било летен курорт. Единствено глупаците ходят да газят из калните потоци и капват от умора, само и само да хванат някоя рибка колкото пръста ми. Стой си в града и си гледай кефа — така казвам аз.

— Получиха се няколко писма — обясни Адкинс. — Реших, че може би ще искате да ги видите, преди да си тръгнете.

Нека надникнем над рамото му и прочетем няколко реда от едно от тези писма:

„Мило мое мъжленце,

Току-що получих писмото ти, в което ни караш да останем още един месец... Кашлицата на Рита почти мина.

... Джони съвсем подивя — същинско индианче...

Това е спасение и за двете деца... толкова много се трудиш, но аз знам, че едва ли изкарваш достатъчно, за да стоим тук така дълго... най-добрият човек, когото аз... ти винаги твърдиш, че обичаш града през лятото... толкова обичаше

да ловиш пъстърва... и всичко заради нашето здраве и щастие... бих се прибрала, но на дечурлигата така добре им понася тук... Вчера следобед се изкачих на Комина — на същото място, където ти окичи главата ми с венец от рози... накрай света... когато ми каза, че искаш да бъдеш мой верен рицар — петнадесет години оттогава, мили, представяш ли си! — и винаги ще си останеш такъв за мен... винаги, винаги.

Мери“

Човекът, който твърдеше, че Ню Йорк е най-хубавият летен курорт в страната, се отби в едно кафене на връщане към къщи, седна до вентилатора и си поръча чаша бира.

— Интересно все пак — каза си той, — с каква ли стръв е ловил Хардинг?

ПОСЛЕДНИЯТ ЛИСТ

В един малък квартал западно от Уошингтън скуеър улиците изведнъж щурват и се преплитат и пречупват в малки отрязъци, наречени „площадки“. Тези „площадки“ образуват чудновати ъгли и криви. Една улица се пресича сама със себе си дори два пъти. Някакъв художник открил веднъж съвсем неподозирана възможност в тази улица. Ами ако инкасаторът от магазина, тръгнал по нея със сметката за бои, хартия и платно, неочаквано срещне сам себе си да се връща, без да е получил нито цент от сметката!

И ето че хората на изкуството плъпнали из своеобразния квартал Гринич Вилидж, търсейки прозорци със северно изложение, фронтони от деветнайсети век, холандски мансарди и ниски наеми. После пренесли от Шесто авеню няколко тенекиени канчета, един-два мангала и основали „колония“.

Сю и Джонси имаха ателие на най-горния етаж в една неизмазана триетажна къща. „Джонси“ беше умалително от Джоана. Едната бе от щата Мейн, а другата — от Калифорния. Двете се бяха запознали на масата в една гостилница на Осма улица и се оказа, че възгледите им за изкуството, салатата от цикория и-широките женски ръкави съвпадат напълно, което доведе и до общото ателие.

Това стана през май. През ноември един студен чужденец, когото докторите нарекоха Пневмонии, се разшета невидим из колонията, като докосваше ту един, ту друг с ледените си пръсти. В източната част този сарап крачеше смело и поражаваше десетки жертви, но тук плетеницата от тесни, обрасли с мъх „площадки“ затрудняваше неговия ход.

Господин Пневмонии в никакъв случай не можеше да се нарече галантен кавалер. Едно крехкичко момиче с кръв, изтъняла от калифорнийските ветрове, едва ли можеше да бъде равностоен противник за този стар разбойник с кървави пестници и тежко дишане. Но той повали и Джонси; и тя лежеше неподвижно на изписания

железен креват и гледаше през холандския прозорец калкана на съседната неизмазана къща.

Една сутрин загриженият доктор с леко движение на рошавите си прошарени вежди повика Сю в коридора.

— Вероятността да прескочи трапа е, да речем, едно на десет — каза той и стърси живака на термометъра. — И то само ако в нея има воля за живот. Вземете ли болният страната на гробаря, всички лекарства са безсилни. А вашата госпожичка вече е решила, че няма да я бъде. Да я гнети някаква мисъл?

— Ами... беше си наумила, че един ден непременно трябва да нарисува Неаполския залив.

— Да рисува? Глупости! Не я ли гнети нещо по-сериозно — мисълта за някакъв мъж например?

— Мъж ли? — възкликна Сю и гласът ѝ звънна рязко като разхлабена струна. — Нима един мъж заслужава... Но не, докторе, няма такова нещо!

— Така, значи, това е просто безволие — каза докторът. — Аз ще направя всичко, на което науката — в мое лице — е способна. Но щом пациентът ми започне да брой каретите на погребалното си шествие, аз приспадам петдесет процента от лечебната сила на лекарствата. Ако направите така, че поне веднъж да ви попита какви ръкави ще се носят тази зима, гарантирам ви двойно по-голяма вероятност да се оправи.

След като докторът си отиде, Сю се затвори в ателието и плака, плака, докато хартиената салфетка се превърна в каша. После взе статива си и влезе със смела крачка в стаята на Джонси, като си подсвиркваше някакъв шлагер.

Джонси лежеше почти незабележима под завивките, обърнала глава към прозореца, Сю помисли, че е заспала и престана да свири.

Тя нагласи статива и се зае да рисува с туш илюстрация за разказ в списание. Младите художници си проправят път към Изкуството, като илюстрират разказите, с които младите писатели си проправят път към Литературата.

Докато нахвърляше фигурата на героя на разказа — каубой от Айдахо с елегантен брич и с монокул на носа, до слуха ѝ няколко пъти долетя тих шепот. Тя приближи припряно до кревата. Очите на Джонси бяха широко отворени. Тя гледаше през прозореца и броеше — броеше в обратен ред.

— Дванайсет — произнесе тя и след малко: — единайсет; и после: — десет, девет, осем, седем — последните две почти на един дъх.

Обезпокоена, Сю погледна навън. Какво имаше за броене? Виждаше се само голият, мрачен двор и на двадесет крачки — калканът на неизмазаната къща. Една стара, прастара лозница, чепата и изгнила към корените, пълзеше до средата на калкана. Студеният дъх на есента беше смъкнал листата и сега клоните, вкопчани в ронещите се тухли, голееха като скелет.

— Какво има, мила? — попита Сю.

— Шест каза едва чуто Джонси. — Сега падат по-бързо. Преди три дни бяха близо сто. Главата ме заболяваше да ги броя. А сега е много лесно. Ето още един. Останаха само пет.

— Какво пет, мила? Кажи на твоята Сюди.

— Листа. На лозницата. Когато капне и последният, ще си отида и аз. Знам си го от три дни. Докторът не ти ли каза?

— За първи път чувам тази глупост — отвърна Сю с великолепно пренебрежение. — Какво общо имат листата на старата лозница с твоето оздравяване? А ти толкова обичаше тази лозница, немирнице. Я не оглупявай! Та докторът ми каза тази сутрин, че ще оздравееш, скоро... чакай, как каза точно? Че вероятността е десет на едно. Да не мислиш, че когато се возим на трамвай или минаваме покрай някоя новострояща се сграда вероятността да останем живи е по-голяма? Опитай сега бульона и остави твоята Сюди да завърши илюстрацията си, че да може да я пробута на редактора и да купи вино за болното си дете и свински пържоли за собствения си търбух.

— Безсмислено е да купуваш повече вино — отвърна Джонси, забила поглед в прозореца. — Ето, отиде още един. Не, не искам никакъв бульон. Останаха само четири. Искам да видя как ще се отрони и последният, преди да се стъмни. Тогава ще си отида и аз.

— Джонси, мила — каза Сю, като се наведе над нея, — обещавай ми, че ще затвориш очи и няма да гледаш през прозореца, докато не завърши илюстрацията. Утре трябва да я предам. Нужна ми е светлина, иначе бих спуснала щорите.

— Не можеш ли да рисуваш в другата стая? — попита студено Джонси.

— Предпочитам да стоя при теб — отвърна Сю. — И освен това не искам да се вторачваш в тези глупави листа.

— Кажи ми, когато свършиш — промълви Джонси и затвори очи, бледа и неподвижна като повалена статуя, — защото искам да видя как ще падне последният. Омръзна ми да чакам. Омръзна ми да мисля. Ще ми се да се отърва от всичко и да полетя надолу, надолу, като някое от тези нещастни, уморени листа.

— Помъчи се да заспиш — каза Сю. — Аз трябва да повикам Берман за модел, за да нарисувам стария златотърсач-отшелник. Ще се върна след минутка. Ти не мърдай през това време.

Старият Берман беше художник, който живееше на партера, точно под тяхното ателие. Това беше над шестдесетгодишен човек, с брада на Микеланджеловия Мойсей, която се виеше надолу от глава на сатир по тяло на гном. Берман не бе успял в изкуството. Четиридесет години бе въртял четката, без да се домогне дори до полите на своята Муза. Цял живот се готвеше да създаде шедьовър, а още не бе го започнал. От няколко години не бе рисувал нищо освен някоя и друга табелка или фирма. Припечелваше по нещичко и като позираше на младите художници от „колонията“, които нямаха възможност да плащат на професионален модел. Той пиеше джин до забрава и все говореше за своя бъдещ шедьовър. Иначе беше сприхаво старче, което се отнасяше с крайно презрение към всякакви сантименталности и смяташе себе си за овчарско куче, чиято задача е да пази двете млади художнички от горното ателие.

Сю намери Берман в полутъмната му бърлога долу, цял умирисан на хвойна. В единия ъгъл стоеше на триножник недокоснато платно, което вече двадесет и пет години чакаше първите мазки на шедьовъра. Тя обясни на стареца каква муха е влязла в главата на Джонси и изрази опасенията си, че момичето, леко и крехко като лист, може да си отлети, когато угаснат и последните искрици на желанието му за живот. Стария Берман, чиито зачервени очи явно се насълзиха, се развика ядосано, възмутен от тези идиотски фантазии.

— Какфо? — кресна той. — Как е възможна такава клупост — та умреш, сащото листата пада от проклета лосница! Са пърфи път чува такава клупост. Не, не шеляя та ви посира са фаш клупаф отшелник. Как топуснахте да си напиете ф клада такава нещо? Ах, коркото момише!

— Тя е много болна и отслабнала — каза Сю — и от температурата ѝ идват разни болезнени и странни мисли. Добре, господин Берман, щом не искате да ми позирате, недейте. Но ако искате да знаете, вие сте един отвратителен стар... стар дърдорко.

— Шенски рапоти! — възмути се Берман. — Кой касал, че няма да ви посира? Та фървим. Идвам с фас. Половин час кофоря, че искам да ви посира! Поше мой! Как моша това хупаво момиче та се располее. Етин ден ще нарисувам мой шедьовър и всички ще се махне оттук. Та, та!

Когато се качиха горе, Джонси спеше. Сю спусна щорите додолу и направи знак на Берман да мине в другата стая. Там двамата пристъпиха до прозореца и със страх се възряха в лозницата. После се спогледаха, без да продумат. Валеше студен, упорит дъжд, примесен със сняг. Берман, облечен в старата си синя риза, седна на едно котле вместо камък, да позира като златотърсач-отшелник.

На другата сутрин, когато Сю се събуди, след като бе спала само един час, тя видя, че Джонси се вира с помътнели, широко отворени очи в спуснатите зелени щори.

— Вдигни ги, искам да погледна навън — изкомандува шепнешком тя.

Сю се подчини с нежелание.

След проливния дъжд и бесните пориви на вятъра, който не бе спрял цяла нощ, на фона на неизмазания калкан все още се виждаше един лист. Последният. Все още зелен при дръжката, но докоснат от жълтевината на гниlostта и развалата по разчленените краища, той се държеше смело на една клонка на двадесетина стъпки от земята.

— Това е последният — каза Джонси. — Бях сигурна, че нощес ще падне. Какъв вятър духаше само! Но той ще падне днес и тогава ще си умра и аз.

— Боже мой! — въздъхна Сю и наведе умореното си лице над възглавницата. — Помисли поне за мен, щом не искаш да мислиш за себе си. Какво ще правя без теб?

Но Джонси не отговори. Всичко на този свят е чуждо на душата, която се готви да се отпрати по своя незнаен, далечен път. Колкото повече се късаха нишките, които я свързваха с хората и с живота, толкова повече я завладяваше болезнената приумица.

Денят си отиваше, но дори в здрача те виждаха на фона на калкана самотния лист на лозницата, който продължаваше да се държи. После, с падането на нощта севернякът отново се надигна, по стъклата заплююща дъжд и се застича на потоци от ниската холандска стряха.

Щом се развидели, Джонси — това момиче нямаше милост! — поиска пак да се вдигнат щорите.

Листът все още си стоеше на мястото.

Джонси лежа дълго, загледана в него. После повика Сю, която и подгръвяше пилешкия бульон на газовата печка.

— Сюди, аз бях непослушно момиче — каза Джонси. — Този последен лист, изглежда, остана, за да ми покаже колко съм лоша. Грехота е човек да иска да умре. Сега можеш да ми дадеш малко бульон, а после мляко с портвайн... Или не, дай ми първо огледалото, а след това ми подложи възглавници, че да мога да седна в леглото и да те гледам как готвиш.

Един час по-късно тя каза:

— Сюди, надявам се един ден да нарисувам Неаполския залив.

След обед дойде докторът и Сю намери някакъв предлог да излезе с него в коридора.

— Днес има много по-голяма надежда — каза докторът, като пое слабичката, трепереща ръка на Сю. — Грижете се добре за нея и ще спечелите битката. А сега трябва да навестя долу друг болен. Казва се Берман — някакъв художник, доколкото разбрах. Също пневмония. Той е стар, изнемощял човек, а заболяването е в много остра форма. За него няма надежда, но въпреки това днес ще го изпратя в болница — там има повече удобства.

На другия ден докторът каза на Сю:

— За нея вече няма никаква опасност. Вие победихте. Сега само силна храна и добро гледане — друго не е нужно.

Следобед Сю се приближи до леглото на Джонси, доплитайки доволна един съвсем син и съвсем ненужен шал, и я прегърна с една ръка заедно с възглавниците.

— Трябва да ти кажа нещо, бяла мишко — подзе тя. — Господин Берман е умрял днес в болницата от пневмония. Лой се разболя само преди два дни. Сутринта на първия ден портиерът го намерил долу в стаята му почти в безсъзнание. Обувките и дрехите му били вир-вода и

студени като лед. Никой не можел да си представи къде може да е ходил в такава ужасна нощ. После намерили един фенер, който все още горял, стълбата, взета от мястото ѝ, няколко захвърлени четки и една палитра с жълта и зелена боя и... Я погледни през прозореца последния лист на лозницата. Не ти ли е направило впечатление, че той не трепти, изобщо не помръдва от вятъра? Да, мила, това е шедьовърът на Берман — нарисувал го е в онази нощ, когато се е отронил последният лист.

СЪРЦЕ И КРЪСТ

Болди Уудз посегна към бутилката и я взе. Решеше ли да се добере до нещо, Болди обикновено... но тук не става дума за Болди. Той си наля трети път — с един пръст повече, отколкото първия и втория. Болди играеше ролята на съветник, а съветникът си заслужава разноските.

— На твое място аз щях да бъда крал — каза Болди с такава увереност, че кобурът му изскърца, а шпорите му звъннаха.

Уеб Йегър бутна назад широкополата си шапка и разроши още повече русата си коса. Но понеже този берберски похват не му помогна, той последва напоителния пример на по-находчивия Болди.

— Когато човек се жени за дама-кralица, това значи, че той трябва да се превърне в двойка спатия — изказа Уеб с две думи болката си.

— Не значи, разбира се — каза съчувствено Болди, все още гонен от жажда и истински погълнат от проблема за относителната сила на картите. — По право ти си крал, което ще рече поп. На твое място аз бих настоял да се раздава отново. Пробутали са ти предварително подредени карти... Да ти кажа ли какво си ти, Уеб Йегър?

— Какво? — попита Уеб и в светлосивите му очи проблесна надежда.

— Принц-консорт.

— Я по-внимателно — каза Уеб. — Аз никога не съм те обиждал.

— Това е титла — обясни Болди, — която върви между образите, но с нея никаква ръка не можеш да хванеш. Ще ти обясня, Уеб. Това е клеймо, с което в Европа бележат някои животни. Представи си, че ти или аз, или някой холандски херцог се оженваме за особа от кралското семейство. Така... И с течение на времето нашата жена става кралица. Е, ние ставаме ли крале? Нищо подобно. На церемонията по коронясването нашето място е някъде между коняря на малката кралска конюшня и Деветия Велик Пазител на кралската спалня.

Единствената полза от нас е, че правим калабалък на снимките и носим отговорността за появата на законен наследник. Но това не е честна игра. Да, господинчо, ти си принц-консорт; и ако бях на твое място, я междуцарствие щях да създам, я *habeus corpus*, я нещо друго; и щях да изтегля попа и да стана крал, та ако ще всички карти да обърна.

И в потвърждение на своите думи, достойни за Уорик Кралесъздателя, Болди изпразни чашата си.

— Болди — каза Уеб тържествено, — дълги години ние с тебе сме пасли кравите от един и същ краварник. Още като деца сме тичали по едно пасбище, тъпкали сме едни и същи пътеки. Аз само с тебе мога да споделям семейните си работи. Когато се ожених за Санта Макалистър, ти беше обикновен обездвач в ранчото Нопалито. Тогава аз бях отговорник; а какво съм сега? Не съм дори халка в повода.

— Когато старият Макалистър беше кралят на скотовъдците в Западен Тексас — продължи Болди, мазен като лисица, — ти беше лой. Твоята дума се чуваше в ранчото толкова, колкото и неговата.

— Така беше — съгласи се Уеб, — докато той не разбра, че се готвя да хвърля ласото си върху Санта. Тогава ме отпрати на пасбището, та да стоя колкото е възможно по-далеч от къщата му. Когато старият умря, започнаха да наричат Санта „кralица на скотовъдците“. А аз ръководя само говедата — това е то. Тя върти цялата работа; тя се разпорежда с парите; а аз не мога да продам дори едно теле на излетници. Санта е кралицата, а аз — господин Никой.

— На твое място аз щях да бъда крал — повтори монархистът Болди Уудз. — Когато човек се жени за кралица, той трябва да върви на една цена с нея във всякакъв вид — в живо тегло, осолен или сушен — и навсякъде — от пасбището до месарницата. Знаеш ли, Уеб, хората се чудят как може да не ти се чува думата в ранчото. Не искам да кажа нищо лошо против госпожа Йегър — тя е най-милата женичка между Рио Гранде и следващата Коледа, — но човек трябва да е господар в своя дом.

Гладкото мургаво лице на Йегър се удължи в тъжна маска на накърнено честолюбие. С това изражение, с разрошената руса коса и безхитростните сини очи той напомняше ученик, когото някой посилен е изместил от главатарското място. Но високата му, енергична, жилеста фигура и револверите на кръста изключваха такова сравнение.

— Как ме нарече ти, Болди? — попита той. — Какъв концерт беше?

— Консорт — поправи го Болди, — принц-консорт. Това е нещо като псевдоним за слаба карта. Ти се нареждаш някъде между вале-коз и четворка.

Уеб Йегър въздъхна и вдигна от пода ремъка от калъфа на винчестера си.

— Днеска се връщам на ранчото — каза той унило. — Утре трябва да изпратя стадо говеда в Сан Антонио.

— Ще ти правя компания до Сухото езеро — съобщи Болди. — Аз отивам към Сан Маркос, че добитъкът е нагонен в говедарника там и сега отделят двегодишните.

Двамата *companeros*^[1] се качиха на конете си и се отдалечиха в тръс от малкото селище на железопътната линия, гдето се бяха срещнали в тази жадна утрин.

При Сухото езеро, където пътищата им се разделяха, те спряха конете, за да изпушат по цигара. Бяха изминали много мили в мълчание — по целия път дотук тишината се нарушаваше само от мекия тропот на конските копита по утъпканата трева и от пращенето на храстите, които закачваха дървените им стремени. Но в Тексас разговорите рядко се водят с последователност. Между две фрази можеш да изминеш миля, да обядваш или да извършиш убийство, без това да е във вреда на тезата, която развиваш. Затова, без каквито и да е предисловия, Уеб продължи разговора, започнат преди десет мили.

— Ти сам помниш, Болди, че някога Санта не беше чак толкова самостоятелна. Ти помниш, когато старият Макалистър ни държеше на разстояние, и какъв знак ми пращаше тя, когато искаше да се видим. Старецът се беше зарекъл да ме направи на решето, ако пристъпя на пушечен изстрел от ранчото. Болди, нали помниш какъв знак ми пращаше тя — сърце с кръст в средата?

— Аз ли? — докачи се пиянски Болди. — Дали помня! Ах ти, стари койоте! Известно ли ти е на тебе, проклета, дългорога гургулицо, че всички момчета в говедарника знаеха тези ваши йероглифи. Шкембе с кости на кръст — така им викахме. Винаги ги забелязвахме в товара, който ни изпращаха от ранчото. Бяха изписани с въглен на чувалите с брашно или с молив на вестниците. А веднъж видях тоя знак написан с

тебешир на гърба на новия готвач, който старият Макалистър ни беше пратил от ранчото. Да пукна, ако не е вярно!

— Бащата на Санта — обясни спокойно Уеб — я беше накарал да обещае, че няма да ми пише и няма да ми праща вест по други. И тогава тя измисли този знак — сърце и кръст. Когато много ѝ се искаше да ме види, тя успяваше да отбележи този знак на нещо, което знаеше, че ще попадне пред очите ми. И нямаше случай да видя знака и да не запраша още същата нощ към ранчото. Срецахме се в горичката зад малката конюшня.

— Ние знаехме това — проточи Болди, — но нищо не издавахме. Всички бяхме на ваша страна. Знаехме защо винаги държеше коня си готов. И щом видехме на багажа шкембето с кръстосаните кости, знаехме, че през нощта старият Пинто ще има да гълта мили вместо трева. Помниш ли Скъри, онзи учения обездвач? Колежанина бе, дете беше дошъл на пасбището да се лекува от пиянство. Та щом той зърнеше това клеймо „ела при своята мила“, ще махне ей така с ръка и ще каже: „Тази нощ нашият приятел Ли Андрю отново ще преплува Хелеспункт.“

— Последния път Санта ми изпрати знака, когато беше болна — каза Уеб. — Забелязах го още щом се върнах в говедарника и същата нощ Пинто пробяга четиридесет мили в галоп. Но нея я нямаше в горичката. Аз тръгнах към къщата и на прага ме посрещна старият Макалистър. „Идваш, за да бъдеш убит ли? — казва той. — Този път ще ти се размине. Току-що пратих един мексиканец да те доведе. Санта иска да те види. Влез в тази стая и поговори с нея. А после ела да поговориш и с мен.“

Санта лежеше на легло много болна. Но ми се усмихна и ръцете ни се сплетоха, и аз седнах на кревата както си бях — кален, с шпорите и кожените гащи.

„От няколко часа ми се чува тропотът на коня ти, Уеб — казва тя. — Бях сигурна, че ще дойдеш. Видя знака, нали?“ — шепне тя.

„Още щом се прибрах в говедарника — казвам аз. — Беше изписан на чувала с картофите и лука.“

„Те винаги вървят заедно — казва тя някак нежно. — Все заедно.“

„Много добра комбинация са — казвам, — особено в яхния.“

„Аз ти говоря за сърцето и кръста — казва Санта, — за нашия знак. Любов и страдание — това означават те.“

Там беше и старият доктор Мъсгроув — забавляваше се с уиски и с ветрило от палмово листо. Не след дълго Санта заспа. А докторът попива челото ѝ и ми казва: „Вие сте не лошо средство против треска. Но сега е по-добре да се измъквате, защото според диагнозата не сте нужен в големи дози. Когато се наспи, момичето ще е съвсем добре.“

Излизам и срещам стария Макалистър.

„Тя заспа — казвам му. — Сега може да ме направите на решето. Използвайте случая — оставил съм оръжието си на седлото.“

Старият се смее и ми казва: „Нямам никаква сметка да напълня с олово най-добрия управител на ранчо в Западен Тексас. Къде ще намеря после такъв? Ти, Уеб, си намислил да ми ставаш зет и аз затова искам да те надупча, но то е друга работа. Не си ти за моето семейство. Обаче за ранчото мога да те използвам, стига да не се приближаваш много до къщата. Хайде, качи се сега горе и си легни, а като се наспиш, ще поговорим пак.“

Болди Уудз нахлупи шапката Си И свали крак от седлото. Уеб стегна юздата и конят му, нетърпелив да тръгне, се разигра. Двамата еи стиснаха тържествено ръце, както е прието на Запад.

— Adios, Болди — каза Уеб. — Много се радвам, че се видяхме и си поговорихме.

Конете се втурнаха шумно — като че се вдигна ято пъдпъдъци, и двамата ездачи се понесоха към различни точки на компаса. След стотина ярда Болди спря коня си на гола баирчинка и изрева. Той се клатеше на седлото. Ако вървеше пеша, земята щеше да се завърти и да го събори. Но на седлото той беше майстор на равновесието, надсмиваше се на уискито и гледаше с презрение на центъра на тежестта.

При неговия вик Уеб се обърна на седлото.

— На твое място аз щях да бъда крал! — долетя издевателски силният глас на Болди.

В осем часа на другата сутрин Бъд Търнър се смъкна от седлото пред къщата в Нопалито и закрачи с дрънкащи шпори към чардака. Същата сутрин Бъд трябваше да подкара стадото говеда към Сан Антонио. Госпожа Йегър поливаше на чардака зюмбюлите в червената глинена саксия.

„Крал“ Макалистър беше завещал на дъщеря си много от своите положителни качества: своята решителност, своята безгрижна смелост, своята упорита самоувереност и своята гордост на монарх, който властвува над копитата и рогата. Темпото на Макалистър винаги беше алегро, а тонът му — фортисимо. И Санта бе наследила и тях, само че транспонирани в женски ключ. По външност тя приличаше в много отношения на майка си, призвана да броди из други, безпределни зелени пасбища дълго преди умножаващите се стада да бяха придали кралско величие на този дом. Тя имаше стройното здраво тяло на майка си и нейната сериозна, нежна хубост, която смекчаваше строгостта на властните макалистъровски очи и кралския заповеднически вид, наследен също от Макалистър.

Уеб стоеше в края на чардака и разговаряше с няколко помощник-управители от различните говедарници, дошли да получат нареждания.

— Добрутро — поздрави кратко Бъд. — Кому да предам говедата в града? Нали на Барбър, както обикновено?

Отговорът на такива въпроси беше прерогатив на кралицата. Тя държеше в чевръстите си пръсти всички поводи на стопанството — и покупките, и продажбите, и сметките. А грижата за добитъка бе поверена изцяло на мъжа й. В дните на „крал“ Макалистър Санта беше негов секретар и пръв помощник. И тя продължаваше работата си с ум и разум. Но преди тя да успее да отговори, принц-консортът се обади спокойно и решително:

— Ще откараш тази черда в оборите на Цимерман и Незбит. Преди известно време говорих с Цимерман по този въпрос.

Бъд се обърна на високите си токове.

— Чакай! — извика след него Санта. Сивите й очи се втренчиха изненадано в мъжа й.

— Какво значи това, Уеб? — запита тя и между веждите й се появи лека бръчка. — Аз не търгувам с Цимерман и Незбит. Вече пета година Барбър изкупува от нас всичкия добитък, който пускаме за продажба. Нямам намерение да търся услугите на друг търговец. — Тя се обърна към Бъд Търнър. — Ще предадеш чердата на Барбър — отсеке тя.

Бъд гледаше безучастно каната, която висеше на чардака, пристъпяше от крак на крак и дъвчеше стрък трева.

— Аз държа тази черда да бъде предадена на Цимерман и Незбит — каза Уеб и в сините му очи блесна студен пламък.

— Глупости! — раздразни се Санта. — По-добре тръгвай веднага, Бъд, че да можеш да пладнуваш при кладенеца Малкия бряст. Кажи на Барбър, че след месец ще му пратим още едно стадо отбрани телета.

Бъд вдигна нерешително глава, погледна крадешком към Уеб и срещна неговия поглед. Уеб забеляза в очите на Бъд молба за извинение, но му се стори, че в тях се четеше и съболезнование.

— Предай чердата — каза той мрачно — на...

— Барбър — довърши рязко Санта. — И да сложим точка. Чакаш ли още нещо, Бъд?

— Не, госпожо — отговори Бъд. Но преди да тръгне, той се помая още известно време — колкото една крава да махне три пъти с опашката си: защото мъжете винаги са съюзници; и дори филистинците сигурно са се изчервили, когато са надвили Самсон по известния начин.

— Подчинявай се на господаря си! — извика саркастично Уеб. Той свали шапка и се поклони доземи на жена си.

— Ставаш смешен, Уеб — каза с упрек Санта.

— Както се полага на един придворен шут, ваше величество — отвърна бавно Уеб с престорен глас. — Какво друго очаквате от мен? Но позволете да се изкажа. Преди да се ожения за кралицата на скотовъдците, аз бях мъж. А какво съм сега? Посмешище на всички. Но ще стана отново мъж.

Санта го гледаше в упор.

— Остави тези глупости, Уеб — каза тя спокойно. — Аз никога не съм те подценявала. Нима ти се меся в ръководството на говедарниците? Но аз познавам по-добре от теб търговската страна на работата. Научила съм я от тате. Бъди благоразумен.

— Кралствата на крале и кралици — каза Уеб — не ми допадат, щом аз нямам думата в тях. Аз паса говедата, а ти носиш короната. Чудесно. Но предпочитам да бъда лорд-канцлер в някой говедарник, отколкото осмица във флоша на кралицата. Така или иначе, ранчото е твое и добитъкът ще бъде предаден на Барбър.

Конят на Уеб стоеше на коневръза. Уеб влезе в къщата и изнесе навити на руло одеялата си, които вземаше само на дълъг път,

наметалото си и най-дългото си ласо, оплетено от кожа. Без да бърза, той започна да опакова всичко това върху седлото. Санта го наблюдаваше леко пребледняла.

Уеб се метна на седлото. Сериозното му, избръснато лице беше окаменяло, само в очите му трептеше твърдо пламъче.

— Близо до кладенеца Хондо в долината на Фрио има стадо крави и телета — каза той. — Трябва да се нагонят по-далеч от гората, че вълците вече издавиха три телета. Аз забравих да се разпоредя. Кажете на Симс да има грижата за това.

Санта хвана юздата на коня и погледна мъжа си в очите.

— Искаш да ме напуснеш ли, Уеб? — попита тя спокойно.

— Искам отново да бъда мъж — отговори той.

— Желая ти успех в това похвално начинание — каза тя с неочаквана студенина. После се обърна и влезе в къщата.

Уеб Йегър се отправи на югоизток по права линия, доколкото позволяваше това топографията на Западен Тексас. А достигайки хоризонта, той, изглежда, бе пропаднал в синята безбрежност, защото в Нопалито нищо вече не се чуваше за него. Дните начело с неделите се застрояваха в седмични взводове; седмиците под командата на пълнолунието сплотяваха редици в месечни роти, носейки на знамената си „Tempus fugit“^[2]; а месеците биеха крак към необятния лагер на годините. Но Уеб Йегър не се появяваше вече във владенията на своята кралица.

Един ден някой си Бартольмю, овчар от долното течение на Рио Гранде, което ще рече човек незначителен, наближи ранчото Нопалито и усети голям глад. Exconsuetudine^[3] той скоро биде настанен на обедната трапеза в това гостоприемно кралство. И от него бликнаха като поток думи, сякаш някой го бе чукнал с жезъла на Аарон. Такъв бива кроткият овчар, когато събеседниците, чиито уши не са обрасли в косми, го удостоят с вниманието си.

— Госпожо Йегър — бълбукаше той, — онзи ден видях един човек в ранчото Секо, окръг Хидалго, който също се казваше Йегър — Уеб Йегър. Тъкмо го бяха наели за управител. Един такъв висок, светлокос и не много разговорлив. Дали не ви е някакъв роднина?

— Мъж ми е — отвърна добродушно Санта. — Не са сбъркали, че са го взели. Той е един от най-добрите скотовъдци в Запада.

Изчезването на един принц-консорт рядко води до дезорганизация в монархията. Кралица Санта беше назначила за майордом на ранчото един верен свой поданик на име Рамзи, бил някога предан васал на баща ѝ. И в Нопалито всичко вървеше гладко — само тревата на обширните ливади се вълнуваше от бриза, който духаше откъм залива.

От няколко години насам в Нопалито правеха опити с английска порода говеда, които гледаха с аристократично високомерие на тексаските дългороги. Опитите се оказаха задоволителни и за синьокръвите бе определено отделно пасбище. Тяхната слава се носеше навред из прерията, додето конник стига. Останалите ферми се събуждаха една по една, потриваха очи и поглеждаха с неудоволствие дългорогите.

Така един ден един загорял от слънцето, пъргав младеж с нехаен вид и копринена кърпа на шията, накичен с револвери и съпровождан от трима мексикански vaqueros^[4], пристигна на кон в Нопалито и връчи на кралицата следното делово писмо:

До госпожа Йегър — ранчо Нопалито

Уважаема госпожо,

Собствениците на ранчо Секо ми възложиха да закупя сто глави двегодишни и тригодишни крави от съсекската порода, с каквито Вие разполагате. Ако можете да изпълните тази поръчка, моля, предайте кравите на приносителя на това писмо. Чекът ще Ви бъде изпратен незабавно.

С уважение: Уебстър Йегър, управител на ранчо Секо

Търговията си е търговия, дори — за малко щях да напиша „особено“ — в едно кралство.

Още същата вечер сто глави добитък бяха прибрани от пасбището и затворени в краварника до ранчото, за да бъдат предадени на другата сутрин.

Дали когато нощта се спусна и къщата притихна Санта Йегър се е хвърлила на леглото и е притискала това делово писмо до гърдите си, ридаейки и шепнейки името, което гордостта (нейната или неговата) не ѝ позволяваше да произнесе толкова дни? Или с присъщата си деловитост е подредила писмото при другите книжа, запазвайки спокойствието и силата си на кралица?

Гадайте, ако имате такова желание; ала кралското достойнство е свещено; и всичко е скрито зад завесата. Но все пак някои неща ще ви се изяснят.

В полунощ Санта, облечена в тъмна, проста дреха, се измъкна тихичко от къщата. Тя се спря за миг под дъбовете. Над прерията се стелеше мъглявина и луната, чиято светлина се разтваряше в неосезаемите бягащи валма, изглеждаше бледооранжева. Но присмехулници свирукаха на всеки клон, хиляди цветя насищаха с дъха си въздуха, а на близката полянка лудуваше цяла детска градина от призрачни зайчета. Санта обърна лице на югоизток и изпрати въздушни целувки в тази посока — защото нямаше кой да я види.

После тя забърза мълчаливо към ковачницата на петдесетина крачки от нея. Какво е правила там, можем само да се досещаме. Но огнището се разгоря и се разнесоха леки удари на чук, каквито вероятно може да се чуят, когато Купидон точи стрелите си.

След малко тя излезе. В едната си ръка държеше за дръжката някакъв предмет със странна форма, а в другата малък мангал — от онези, които употребяват за дамгосване на говедата. Осветена от луната, тя притича до краварника, гдето бяха вкарани съсекските крави.

Санта отвори вратата и се вмъкна в краварника. Повечето от съсекските крави бяха тъмночервени. Но между тях се открояваше една млечнобяла.

И ето че Санта отърси от рамото си нещо, което не бяхме забелязали досега — въжено ласо. Тя нагласи примката в дясната си ръка, нави останалата част на лявата и се намъкна посред кравите. Целта ѝ беше бялата крава. Санта метна ласото, но то закачи единия рог и се изхлузи. При второто мятане ласото се уви около предните крака на животното и то се строполи тежко на земята. Санта се хвърли като пантера към кравата, но тя се изправи, пресрещна я и я повали като стръкче трева.

Санта заметна още веднъж. Разтревожените добичета се блъскаха в плътна маса покрай оградата. Този път успя; бялата крава пак падна на земята и преди да успее да се вдигне, Санта бързо върза ласото за дирека и се хвърли с кожени пранги към нея.

За минута (което още не е рекордно време) краката на добичето бяха вързани и Санта, запъхтяна и отмаляла, се подпря на стената пак само за минута.

После прибягна бързо до мангала, оставен до вратата, и взе нажеженото до бяло клеймо със странна форма.

Ревът на дълбоко обидената бяла крава, когато желязото се допря до нея, би трябвало да разбуди слуховите нерви и съвестите на спящите наблизно поданици на Нопалито, но това не стана. И в дълбоката нощна тишина Санта прелетя като птица до къщата, тръшна се на леглото и зариде — зариде, сякаш кралиците имат същите сърца, каквито имат жените на простите фермери, зариде, сякаш бе готова на драго сърце да направи крале принц-комсортите, стига те да се върнат иззад далечните хълмове.

На сутринта пъргавият, запищовен младеж и неговите vaqueros подкараха чердата съсекски говеда през прериите към ранчо Секо. Дотам имаше деветдесет мили — шест дена път със спиранията за паша и водопой.

Добичетата пристигнаха в ранчо Секо по здрач и бяха приети и преброени от отговорника на ранчото.

На другата сутрин в осем часа един конник изскочи от гъсталаците край Нопалито. Той слезе от коня с мъка и закрачи със звънтящи шпори към къщата. Запененият му кон изпръхтя тежко, поолюля се, клюмна глава и затвори очи.

Но не жалете напразно дорестия петнист Белсхазар. Този рекордьор на дълги разстояния и до ден-днешен пасе из конското пасбище на Нопалито неоседлаван, глезен и обичан от всички.

Едва държейки се на крака, конникът влезе в къщата. Две ръце се обвива около врата му и някой, с глас на жена и на кралица, възкликна:

— Уеб... О, Уеб!

— Показах се негодник — каза Уеб Йегър.

— Шшшт — спря го Санта. — Видя ли го?

— Видях го — отвърна Уеб.

Какво искаха да кажат, един бог знае. Но и вие ще разберете, ако сте чели внимателно буквара на събитията.

— Бъди кралица — каза Уеб — и забрави случилото се, ако можеш. Аз се държах като жалък койот.

— Шшшт! — спря го пак Санта и сложи пръст на устните му. — Тук няма кралици. Знаеш ли коя съм аз? Санта Йегър — първа дама на кралската спалня. Ела с мен.

Тя го помъкна от чардака към стаята вдясно. В нея имаше люлка, а в люлката бебе — червендалесто, буйно, красиво бебе, което бърбеше нещо неразбираемо и най-нахално плюеше на цял свят.

— Няма кралица в това ранчо — повтори Санта. — Погледни краля. Има твоите очи, Уеб. На колене и гледай негово височество.

Но на чардака се чу звън от шпори и отново се появи Бъд Търнър със същия въпрос, който беше задал близо преди година.

— Добрутро. Говедата са вече на пътя. При Барбър ли да ги откарам или...

— Ба-ба-ба-ба-ба-ба! — закреця кралят в люлката, като размахваше юмруци във въздуха.

— Подчинявай се на господаря си, Бъд — каза Уеб Йегър, както бе казал преди година, и се ухили до уши.

Това е всичко. Остава само да споменем, че когато старият Куин, собственикът на ранчо Секо, излезе да огледа съсекските говеда, които беше купил от Нопалито, той попита новия си управител:

— Какво е клеймото на ранчо Нопалито, Уилсън?

— „С“ — черта „Й“ — каза Уилсън.

— И аз така знам — рече Куин. — Но погледни тази бяла крава, тя има друго клеймо — сърце с кръст в средата. Какво е това клеймо?

[1] Приятели (исп.). — Б.пр. ↑

[2] Времето лети (лат.). — Б.пр. ↑

[3] Според обичая (лат.). — Б.пр. ↑

[4] Каубои (исп.). — Б.пр. ↑

ОТКУП

Ние със стария Мак Лонсбъри излязохме от тази сляпа игра с една златоносна миничка с по четирийсет хиляди долара на глава. Казвам „стария Мак“, но той не беше стар. Четирийсет и една, не повече. Но винаги си е изглеждал стар.

— Анди — казва ми Мак, — омръзна ми да блъскам. Ние с тебе поработихме ячко тези три години. Я да си поотпочинем и да се поразтоварим от тия парици, дето ни влязоха в ръцете.

— Това предложение ми допада — казвам аз. — Нека поживеем известно време като набоби, та да видим как изглежда това. Какво смяташ: да направим едно пътешествие до Ниагара или да го ударим на комар.

— Години наред съм си мислил — казва Мак, — че ако един ден ми паднат повечко пари, ще наема някъде една двустайна къщурка, ще си взема за готвач някой китаец, ще седя само по чорапи и ще чета „История на цивилизацията“ от Бъкъл.

— Дааа, това е полезно за стомаха, приятно за душата и скромно, без вулгарна показност — казвам аз. — И не виждам нищо по-добро, в което човек може да вложи парите си. Дай ми само един часовник с кукувица и самоучителя за банджо на Сеп Уинър, и аз съм готов да се присъединя към теб.

След седмица ние с Мак се изтърсваме в градчето Пиня, на трийсетина мили от Денвър, и намираме една елегантна къщичка с две стаи — точно каквато ни трябва. Внесохме една торба пари в градската банка и се запознахме с всичките триста и четирсет граждани на Пиня. От Денвър докарахме китаеца, часовника с кукувицата, Бъкъл и самоучителя и те веднага внесоха в къщурката ни домашен уют.

Ако някой ви каже, че богатството не носи щастие, не му вярвайте. Да можехте само да видите как старият Мак седи в люлеещия се стол, вирнал на прозореца краката си в сини плетени чорапи, и как поглъща през очилата плявата на Бъкъл! Това бе картина на доволство, на която и самият Рокфелър би завидял. А аз се учех да

свиря на банджото „Старият негър Зип“, кукувицата казваше навреме своите забележки, а пък А-Синг изпълваше въздуха с такъв вълшебен мирис на шунка с яйца, от който би се засрамила и горската теменужка. Когато притъмнееше толкова, че вече не можеше да се различават алабализмите на Бъкъл и нотите на самоучителя, ние с Мак запалвахме лулите и разговаряхме за наука, за лов на бисерни миди, за ишиас, за Египет, за правопис, за риби, за пасати, за кожи, за благодарността, за орли и за още сума неща, за които преди все не ни стигаше време да изкажем разбиранията си.

Една вечер Мак отвори дума и ме попита дали познавам добре навиците и политиката на женското съсловие.

— Разбира се — казвам аз самоуверено. — Познавам ги от Алфред до Омаха. Женската природа и тям подобни — казвам — са ми така ясни, както са ясни на катъра Скалистите планини. Надушвам им всички стъпки и зигзаги.

— Да ти кажа право, Анди — изповяда се Мак и като че въздъхна, — никога не ми се е случвало да се натъкна на тяхното благоразположение. Сигурно и в мен е могла да трепне склонност към тяхната близост, но все не ми е оставало време. От четиринайсетгодишен си вадя сам хляба и моите логически разсъждения не можаха да се обогатят с онези чувства, които съгласно описанията извиква тази секта. И понякога съжалявам за това — казва Мак.

— Жените са неблагоприятен предмет за изучаване — казвам аз, — но всичко зависи от ъгъла на зрение. И въпреки че се различават една от друга рационално, често съм забелязвал, че никак не си приличат и в отсенките на контраста.

— Струва ми се — продължава Мак, — че човек трябва да проявява интерес към предмета и да се вдъхновява от тази секта, докато е млад и предопределен за това. Аз комай съм вече твърде стар, за да се включа в тази учебна програма.

— Знам ли — казвам аз, — може би е по-добре да отдадеш предпочитанията си на торба пари и пълно освобождение от всякакви бездоволства. Но аз не съжалявам, че ги познавам така добре — казвам. — Който разбира симптомите и фокусите на женското съсловие, няма да пропадне в живота.

Ние се задържахме в Пиня, защото градчето ни харесваше. Някои хора предпочитат да харчат парите си с гръм и трясък и в непрекъснато движение, но на нас с Мак ни беше дошло до гуша от шумотевица и хотелски пешкири. Населението на Пиня се държеше добре с нас. А-Синг забъркваше манджите по наш вкус. Мак и Бъкъл бяха неразделни като обирници на гробове, а аз изтръгвах от струните на банджото сърцевъзбудително подобие на „Момичета от Бъфало, излезте тази вечер“.

Един ден получих телеграма от Спрейт, от Ню Мексико, гдето този човек разработваше мина, в която имах капитал. Налагаше се да замина и аз останах там два месеца. Но изгарях от нетърпение да се върна в Пиня и да се радвам отново на живота.

Когато стигнах до къщичката ни, за малко не припаднах. Мак стоеше на прага; и ако ангелите плачат, сега в никакъв случай не биха се засмели.

Това не беше човек, а зрелище. Бога ми! Дори нещо по-страшно — театър, амфитеатър, амфитрион!

Беше със сюртук, с лъскави чепици, бяла жилетка и цилиндър; а на фасадата му забучен стрък мушката, голям колкото цяла връзка спанак. И се подсмивва, и се криви като търгаш от пъкьла или дете, кога има колики.

— Здравей, Анди — казва Мак обезлицял. — Радвам се, че се връщаш. Докато те нямаше, тук станаха някои промени.

— Виждам — казвам аз — и трябва да ти кажа, че това е кощунствено явление. Бог те е създал не такъв, Мак Лонсбъри. Защо омалоченяваш неговото творение със своята дръзка разпуснатост?

— Но чакай, Анди — казва той, — след като ти замина, мене ме избраха за мирови съдия.

Вгледах се отблизо в Мак. Той беше неспокоен и развълнуван. А един миров съдия трябва да бъде мирен и безутешен.

Точно в този миг по тротоара се зададе младо момиче и аз видях как Мак се усмихна сковано и се изчерви, а после повдигна цилиндъра, ухили се и се поклони, тя също се ухили и поклони и отмина.

— Ти си безнадеждно загубен — казвам аз, — ако на тези години те е хванала любовна треска. Аз си мислех, че вече не може да те пипне. Та и лачени чепици! И всичко това само за някакви си два месеца.

— Тази вечер ме чака сватба — казва Мак явно възбуден. — Това е булката.

— Ей, забравих нещо в пощата — казвам аз и хуквам.

След стотина крачки настигнах момичето. Свалих шапка и ѝ се представих. Тя беше около деветнайсетгодишна, но младееше за годините си. Тя се изчерви, а после ме изгледа студено, като че представлявах снежната виелица от „Двете сирачета“.

— Доколкото разбрах, тази вечер ще се венчавате — казах аз.

— Точно така — каза тя. — Да имате някакви възражения?

— Слушай, сестро — подхващам аз.

— Говорите с госпожица Ребоза Ред — докача се тя.

— Знам — казвам. — Та слушай, Ребоза, аз съм на такива години, че може да съм вземал пари назаем от баща ти. А тази стара, наконтена, натруфена, подправена, страдаща от морска болест мърша, която се дуе като неподобен пуяк и пристъпя важно с лачените си чепици, е по една случайност най-добрият ми приятел. Него ли намери да вложиш в това брачно предприятие?

— Ами като няма друг — отвърща госпожица Ребоза.

— Глупости! — казвам аз и хвърлям убийствен поглед на възхищение към тена на лицето и композицията на чертите ѝ. — С твоята красота ти можеш да завъртиш, когото си искаш. Чуй ме, Ребоза, старият Мак не става за тази работа. Той е бил на двадесет и две годни, когато баща ти те е създал, както се изразяват вестниците. Този негов неочакван разцвет няма да трае дълго. Той целият е продухан от старост, целомъдрие и гнилост. Това неговото е злокачествен случай на закъсняло лято. Той пропуснал късмета си, когато е бил млад, а сега иска да измоли от природата лихвите върху полицата, която Купидон му е подписал, вместо да му плати в брой. Ребоза, твърдо ли си решила този брак да се състои?

— Абсолютно — казва тя и залюлява теменужките на шапката си. — И мисля, че не само аз.

— В колко часа трябва да стане това? — питам аз.

— В шест — казва тя.

Веднага реших как да действувам. Трябваше да направя всичко, за да спася стария Мак. Да позволя такъв добър, отлежал, неподходящ за брак мъж да стане жертва на някакво момиченце, което още не е

отвикнало да гризе молива и да закопчава престилката си откъм гърба — не, това надхвърляше границите на моето търпение.

— Ребоза — казвам аз сериозно, като гребя с две ръце от запасите си от познания за женската умствена интуиция, — няма ли в Пиня някой младеж... някой хубав младеж, който да ти харесва.

— Има — казва Ребоза и кима с теменугите. — Има, разбира се. Що за въпрос, боже мой!

— А той харесва ли те — питам аз. — Какво е неговото отношение към тебе?

— Луд е по мен — казва Ребоза. — Мама започна да полива стъпалата пред входа с вода, че той иначе по цял ден там седеше. Но тази вечер ще се свърши с всичко това — довършва тя с въздишка.

— Ребоза — казвам аз, — ти всъщност не изпитваш към стария Мак това силно обожание, което се нарича любов. Прав ли съм?

— Само това ми липсваше! — възкликна момичето. — Та той е сух като угаснал вулкан. Как можахте да го измислите!

— А кой е младежът, когото харесваш? — осведомявам се аз.

— Еди Бейлз — казва тя. — Работи в бакалницата на Крозби. Но изкарва само трийсет и пет долара на месец. Ела Ноукс беше луда по него.

— Старият Мак ми съобщи — казвам аз, — че сватбата ще стане в шест часа тази вечер.

— Точно така — казва тя. — В шест часа в къщи.

— Ребоза — казвам аз, — изслушай ме. Ако Еди Бейлз имаше хиляда долара — имай пред вид, че за хиляда той може да има собствена бакалница, — та ако на вас с Еди ви падне отнякъде такава сума, ще се съгласиш ли да се бракосъчетаеш с него в пет?

Момичето ме гледа в очите една минута и аз усещам как безшумно я обземат онези съзерцания, характерни за жените в такива случаи.

— Хиляда долара? — казва тя. — Ще се съглася, разбира се.

— Хайде — казвам, — да вървим при Еди.

Отидохме в бакалницата на Крозби и повикахме Еди навън. Той имаше почтен и луничав вид, но когато му изложих предложението си, треска го разтреса.

— В пет часа? — казва той. — За хиляда долара? Моля ви, не ме събуждайте. Разбрах, вие сте богатият чичо, натрупал състояние от

търговия с подправки в Индия. Аз ще купя бакалницата на Крозби и сам ще си бъда стопанин.

После влязохме вътре, извикахме Крозби настрана и му обяснихме цялата работа. Аз написах чек за хиляда долара и му го дадох. Условието беше, ако Еди и Ребоза се оженят в пет, Крозби да им предаде чека.

След това им дадох благословията си и отидох да поскитам на воля из гората. Там седнах на един пън и се отдах на размишления за живота, за старостта, за зодиака, за характера на жените и за разстройствата, които всекиму е писано да изживее. Потупах се по рамото за това, че очевидно бях спасил стария си приятел Мак от злокачествения пристъп на закъсняло лято. Знаех, че когато оздравее и се отърси от главозамайването и лачените чепици, ще ми бъде благодарен. „За да бъде възпрян Мак от подобни рецидиви — мислех си аз, — си заслужава да се хвърлят и повече от хиляда долара“. Но най-много се радвах за това, че познавах отблизо жените и не можех да бъда измамен от техните въображения и еволюции.

Когато се прибрах у нас, сигурно беше пет и половина. Влизам и какво виждам: старият Мак се изпружил в стола със старите си дрехи, вирнал сините чорапи на прозореца, а в скута му — „История на цивилизацията“.

— Нямах вид на човек, който се готви за сватба в шест — казвам аз, за да си придам по-невинен вид.

— А — казва Мак и посяга към тютюна, — върнаха я назад, за пет часа. Изпратиха ми бележка, че са променили часа. Всичко се свърши вече. А ти къде изчезна толкова дълго, Анди?

— Ти чу ли за сватбата? — питам го аз.

— Лично аз ги венчах — казва той. — Нали ти обясних, че съм мирови съдия. Свещеникът отишъл някъде на изток да види домашните си и аз съм единственият човек в града, който може да извършва церемонии по бракосъчетанието. Още преди месец обещах на Еди и Ребоза, че ще ги венчая. Момчето е работливо и един ден ще отвори собствена бакалница.

— Ще отвори — казвам аз.

— На сватбата имаше сума жени — казва Мак и дърпа лулата. — Но аз като че не можах да получа никакви нови представи за тях. А как

ми се ще да познавам като теб структурата на техните ловкости. Ти нали казваше...

— Това беше преди два месеца — прекъснах го аз и се пресегнах за банджото.

НАРЪЧНИКЪТ НА ХИМЕНЕЙ

Аз, Сандерсън Прат, който пиша тези редове, съм на мнение, че образователната система в Съединените щати трябва да премине под ръководството на метеорологичната служба. И мога да изредя много доводи в подкрепа на това мнение. Кажете, защо нашите професори да не бъдат прехвърлени към метеорологичната служба? Те знаят да четат и нищо няма да им струва да хвърлят поглед на сутрешните вестници и после да телеграфират в метеорологичното бюро какви са изгледите за времето. Но този въпрос има и друга страна. И сега аз ще ви разкажа как атмосферните условия ни дадоха възможност — на мен и на Айдахо Грийн — да получим великолепно образование.

Намирахме се в планините Битър Рут, зад Монтанския хребет, гдето търсехме злато. В местността Уола-Уола една брадата личност, която освен с провизиите се хранеше и е известни надежди, ни беше дала аванс. И ето че ние обикаляхме планината и чоплехме тук-таме, запасили се с толкова провизии, че с тях можеше да се изхрани цяла армия, докато трае една мирна конференция.

Един ден от Карлос пристигна на кон пощенският куриер, спря при нас, изяде три консерви компот от бели сливи и ни остави пресен вестник. Този вестник печаташе колона с предчувствия за времето и картата, която той изтегли за Битър Рут от долната страна на колодата, показваше: „Топло и ясно, със слаб западен вятър“.

Още същата вечер завая сняг и задуха силен източели вятър. Ние с Айдахо пренесохме стана си в една стара, изоставена хижа малко по-нагоре в планината, като мислехме, че това е само един ноемврийски каприз на времето. Но след като натрупа цели три стъпки, снегът се усили и ние разбрахме, че сме негови пленници. Още преди да навали толкова, събрахме купища дърва за огрев, а храна имахме за цели два месеца, тъй че стихииите можеха да си бушуват и върлуват колкото си щат.

Ако искате да поощрите развитието на човекоубийството, просто затворете за един месец двама души в хижа, широка осемнайсет и

дълга двайсет стъпки. Човешката природа няма да издържи това.

Когато падаха първите снежинки, ние с Айдахо Грийн се смеехме на шегите, които си подхвърляхме, и не можехме да нахвалим буламача, който изсипвахме от котлето и наричахме храна. А в края на третата седмица Айдахо издаде следната прокламация:

— Не зная точно какъв звук издава вкиснато мляко, което се изсипва от въздушен балон в тенекиена чиния, но предполагам, че това би било небесна музика в сравнение с кълколенето на тази редичка струйка от паралитични мисли, която изтича от разговорните ви органи. Полусдъвканите звуци, които всеки ден издавате, ми напомнят кравешка гвачка, само че кравата е възпитано създание и си държи гвачката в устата, а вие не.

— Господин Грийн — казвам аз, — понеже някога сте ми били приятел, не знам дали трябва да ви призная, че ако имах възможност за избор между вашето общество и обществото на един най-обикновен, куц, рошав пес, сега един от обитателите на тази хижа щеше да върти опашка.

Разговори в този дух се водиха още два-три дни, а после изобщо престанахме да си говорим. Поделихме си кухненските принадлежности и Айдахо започна да си готви на единия край на огнището, а аз — на другия. Сняг беше натрупало чак до прозорците, та се налагаше да поддържаме огъня цял ден.

Трябва да ви кажа, че ние с Айдахо нямахме никакво образование — само дете можехме да четем и да смятаме на черната плоча, „ако Джон има три ябълки, а Джеймс пет...“ Никога не бяхме чувствували особена необходимост да вземем университетска диплома, защото, обикаляйки широкия свят, бяхме натрупали някои съществени познания, които можехме да използваме при критични обстоятелства. Но затворени в хижата от снега, ние за първи път разбрахме, че ако бяхме изучавали Омир, старогръцки, дробите и висшите клонове на познанието, щяхме да разполагаме с известни източници за размисъл и разговор със себе си. Виждам съм колежани от Източните щати да работят по фермите из целия Запад и имам впечатление, че образованието не е чак такава пречка за тях, каквато изглежда на пръв поглед. Веднъж например, когато бяхме на Змийска река, конят на Андрю Макуилямз хвана краста и той изпрати на цели

десет мили талижка, да докара един от тези особняци, който се хвалеше, че бил ботаник. Но конят все пак умря.

Една сутрин гледам, че Айдахо ръчка с тояга по една полица, която не можеше да се достигне с ръце. От нея паднаха две книги. Аз тръгнах към тях, но срещнах погледа на Айдахо. Той заговори за първи път от една седмица насам.

— Внимавайте да си не изгорите пръстите — казва. — Вас ви бива за другар само на спяща костенурка, но независимо от това аз ще постъпя честно. За разлика от вашите родители, които са пуснали на света едно същество, по-необщително от гърмяща змия и по-студено от измръзнала ряпа. Ще изиграем една игра на карти и който спечели, ще си избере една от двете книги, а изгубилият взема другата.

Играхме и Айдахо спечели. Той си избра едната книга, а аз взех другата. После всеки се оттегли в своя ъгъл в хижата и се зае да чете.

Не съм се радвал на най-голямото парче самородно злато така, както се радвах на тази книга. А и Айдахо гледаше своята така, както дете гледа захарна пръчка.

Моята книжка беше малка, около пет на шест инча, и се наричаше „Наръчник за най-необходимите познания — Хъркимър“. Може и да греша, но според мене това е най-великата книга, написана някога. Аз си я пазя и до ден-днешен. И със знанията, които имам от нея, мога да бия всекиго петдесет пъти за пет минути. Соломон и нюйоркският „Трибюн“ нищо не са пред нея.

Хъркимър ги слага в малкото си джобче. Този мъжага сигурно е изгубил петдесет години и пропътувал милиони мили, за да събере толкова много сведения. В наръчника има какво ли не: и броя на жителите на всички градове, и как се познава възрастта на жената, и колко зъби има камилата; от него можеш да научиш кой е най-дългият тунел в света, колко звезди има на небето, след колко дни избива дребната шарка, какви трябва да бъдат размерите на женската шия, докъде се простира правото на вето на губернаторите, кога са строени римските акведукти, колко ориз можеш да купиш, ако се откажеш от три халби бира на ден, средната годишна температура в град Огъста, щат Мейн, колко морковено семе е нужно, за да се засее един акър с редосеялка, какви противоотровни средства съществуват, колко косми има на главата си блондинката, как се запазват яйца, височината на всички планини в света, датите на всички войни и сражения, как се

свестяват удавници и пострадали от слънчев удар, колко кабърчета се падат в един паунд, как се прави динамит, подреждат цветя и застила легло, какво трябва да се предприеме, докато дойде лекарят, и още сто пъти по толкова най-различни сведения. Хъркимър може и да не знае всичко, но в книгата не съм забелязал такова нещо.

Като се зачетох в тая книга, четири часа не мръднах от мястото си. В нея бяха пресовани всички чудеса на просветата и науката. Забравих и снега, забравих и недоразуменията ни с Айдахо. Той седеше тихо на столчето, вдълбочен в своята книга, и през червеникавокафявата му брада просветваше някакво хем нежно, хем загадъчно изражение.

— Айдахо — проговарвам аз, — какво представлява твоята книга?

Айдахо очевидно също беше забравил недоразуменията, защото отвърна с умерен тон, без всякаква заядливост и злоба.

— А, моята ли? — казва той. — Доколкото разбирам, това томче е от Омар К. М.^[1]

— Омар К. М. чий? — питам аз.

— Няма друго, само Омар К. М. — казва той.

— Лъжеш — викам му аз, малко ядосан, че се мъчи да ме пързала. — Кой се подписва на книга така, с инициали? Ако е Омар К. М. Спупендайк или Омар К. М. Максуини, или Омар К. М. Джекс, защо не го кажеш човешки, ами предъвкваш края като теле риза, просната на въже?

— Казвам ти го, както си е — отвърща спокойно Айдахо. — Това са стихотворения от Омар К. М. Отначало не се разбира за какво става дума, но като се позаровиш, напипваш жилата. Не бих дал тази книга дори за две червени одеяла.

— Чети си я тогава — казвам аз. — Лично аз предпочитам безпристрастното изложение на факти, които дават храна на мозъка, и, изглежда, точно такава книжка ми се е паднала.

— Паднали са ти се статистически данни — казва Айдахо, — което ще рече най-долнопробната информация на света. Те ще отровят мозъка ти. Не, на мен ми дай системата на намеците на стария К. М. Той май е нещо като винопродавец. Дежурната му наздравица е: „Все ми е едно“. В него, изглежда, има доста злост, но той така обилно я смазва с алкохол, че и най-грозните му хули звучат като покана на по

чашка. Но това решително е поезия — казва Айдахо — и аз изпитвам презрение към твоята лавка, която се мъчи да продава ум и разум на футове и инчове. И ако философският инстинкт трябва да се обясни с играта на природата, старият К. М. ще забие твоя човек в земята с всичките му редосеялки, параграфи, гръдни измерения и средни норми на годишните валежи.

Така я карахме ние с Айдахо. Ден и нощ единственото ни развлечение бяха нашите книги. И несъмнено снежната буря докара на всеки от нас цял куп познания. Ако по времето, когато снегът започна да се топи, някой пристъпеше към мен и ме попиташе: „Сандерсън Прат, колко ще струва да се покрие един квадратен фут покрив с ламарина двайсет на двайсет и осем по цена девет долара и петдесет цента за сандък?“, щях да му отговоря с такава скорост, с каквато светлината пробягва по дръжката на лопатата, тоест сто деветдесет и две хиляди мили в секунда Колцина са способни на такова нещо! Разбудете в полунощ който и да е от вашите познати и го попитайте да ви каже колко кости има човешкият скелет, като не се броят зъбите, или какъв процент гласове са необходими в законодателното тяло на Небраска, за да се отмени едно вето. Ще ви отговори ли? Опитайте и ще видите.

Каква полза извличаше Айдахо от своята книжка със стихотворения, не мога да кажа точно. Колчем отвореше уста, той все хвалеше винопродавеца, но това не е никаква гаранция.

Този Омар К. М., ако се съди по онова, което излизаше наяве от неговата книжка чрез посредничеството на Айдахо, очевидно представляваше нещо, подобно на куче, което гледа на живота като на консервена кутия, завързана за опашката му. Тича, тича до припадък, сяда, изплезва език, поглежда кутията и казва:

„Е, щом не мога да се отърва от нея, ще ида да я напълня в кръчмата на ъгъла, пък пийте всички за мое здраве.“

Освен това той, изглежда, беше персиец, а аз още не съм чувал Персия да е произвела нещо, заслужаващо внимание освен турски килими и малтийски котки.

Същата пролет ние с Айдахо напипахме богата жила. Имахме практика да разпродаваме незабавно и да се движим по-нататък. След като продадохме добитото злато, взехме по осем хиляди долара на

глава. После се отправихме към малкото градче Роза на река Салмън, за да отпочинем, да хапнем като хората и да ожънем брадите си.

Роза не беше средище на златотърсачи. Градчето лежеше в една долина и с липсата на шум и всякаква треска напомняше на селските провинциални градчета. В Роза имаше трамвайна линия, дълга три мили, която водеше в околностите, и ние с Айдахо цяла седмица се возихме в един вагон, като излизахме само нощем, за да пренощуваме в хотел „Вечерна заря“. Тъй като вече бяхме много чели и много видели, скоро станахме ргоге pata с най-доброто общество в Роза и започнаха да ни канят на най-изисканите вечери. На една благотворителна вечер в полза на пожарната команда с конкурс за най-добра мелодекламация и най-голям брой изядени пьдпъдъци, уредена в салона на общината, ние с Айдахо се запознахме с госпожа Д. Ормънд Сампсън, кралицата на висшето общество в Роза.

Госпожа Сампсън, вдовица, притежаваше единствената двуетажна къща в града. Къщата беше боядисана в жълто и откъдето и да се погледнеше, се виждаше ясно като остатъците от жълтък в постен ден по брадата на ирландец. Двайсет и двама мъже в Роза — освен мен и Айдахо, предявяваха претенции за тази жълта къща.

След като нотите и костите от пьдпъдъците бяха изметени от салона, започнаха танците. Двайсет и трима от поклонниците на госпожа Сампсън се понесоха в галон към нея да я канят на танц. Аз се отказах от тустепа и поисках разрешение да я изпратя до тях. И тъкмо тук се проявих.

По пътя към къщи тя ми казва:

— Ах, колко прекрасни и ярки са звездите тази вечер, нали, господин Прат?

— Като се имат пред вид техните възможности — казвам аз, — те имат доста приличен вид. Тази голямата се намира на шейсет и шест милиарда мили от земята. За да достигне светлината ѝ до нас, са нужни трийсет и шест години. С осемнайсетфутов телескоп може да се видят четирсет и три милиона звезди, включително и такива от тринайста величина. И ако някоя от тях сега угасне, ние ще продължаваме да я виждаме още две хиляди и седемстотин години.

— Боже мой! — възкликна госпожа Сампсън. — Не съм и подозирала тези неща. Колко е топло. Плувах в пот от тези танци.

— Това е лесно обяснимо — казвам аз, — като се вземе под внимание, че имате два милиона потни жлези и всички те действуват едновременно. Ако се съединят всички ваши потни канали, всеки от които е дълъг четвърт инч, ще се получи обща дължина от седем мили.

— Невероятно! — казва госпожа Сампсън. — Вие сякаш говорите за напоителен канал. Откъде имате всички тези научни познания?

— От лични наблюдения, госпожа Сампсън — казвам ѝ аз. — Когато обикалям света, винаги държа очите си широко отворени.

— Господин Прат — казва тя, — винаги съм се възхищавала от културните хора. Всред тъпоглавите идиоти в нашето градче има толкова малко образовани люде, че е истинско удоволствие човек да разговаря с такъв културен джентълмен. Идвайте ми на гости, когато пожелаете, ще ми бъде много приятно.

Ето по такъв начин получих благоразположението на стопанката на жълтата къща. Всеки вторник и петък аз ходех у тях и ѝ разказвах за чудесата на вселената, открити, класифицирани и възпроизведени от натура от Хъркимър. Айдахо и другите донжуани на града използваха всяка минута от останалите дни на седмицата, които имаха на разположение.

Аз и не подозирах, че Айдахо се опитва да въздействува на госпожа Сампсън чрез правилата за ухажване на стария К. М., докато не разбрах това една вечер, когато отивах у тях с кошница джанки. Срегнах госпожа Сампсън на алеята, която водеше към къщата и. Очите и святкаха, а шапката ѝ беше килната застрашително над едното око.

— Господин Прат — започва тя, — този господин Грийн е, струва ми се, ваш приятел.

— От девет години — казвам аз.

— Скъсайте с него — каза тя. — Той не е джентълмен.

— Но защо, мадам — казвам аз, — той е обикновен обитател на планините с обичайните недостатъци на едни прахосник и лъжец. Но дори в най-критичните обстоятелства не ми е давало сърце да кажа, че той не е джентълмен. Може би с облеклото си, с чувството си за арогантност и с цялата своя експозиция Айдахо дразни окото. Но вътрешно, мадам, той е непроницаем за долнопробни престъпления и не е склонен към затлъстяване. След деветгодишно неразделно

приятелство с Айдахо — казвам аз — на мен би ми било неприятно да го коря и да слушам други да го корят.

— Много похвално е, господин Прат, че оправдавате недостатъците на вашия приятел — казва госпожа Сампсън. — Но това не променя обстоятелството, че той ми направи предложение, достатъчно оскърбително, за да взмути скромността на всяка жена.

— А, не може да бъде — казвам аз. — Старият Айдахо да ги върши такива! Такова нещо би могло да се очаква по-скоро от мен. Аз мога да го обвиня в един грях и за него е виновна снежната виелица. Веднъж, когато снегът ни задържа в планините, той стана жертва на фалшива и непристойна поезия и може би тя е изопачила маниерите му.

— Именно — казва госпожа Сампсън. — Откакто се запознах с него, той все ми рецитира безбожнически стихове от някаква особа, която той нарича Руба Ят и която, ако се съди по стиховете ѝ, не е цвете за мирисане.

— Тогава Айдахо попадна на една нова книжка — казвам аз, — а авторът на другата, която имаше, пише под *nom de plume* К. М.

— По-добре, да си е държал другата, независимо каква е била — казва госпожа Сампсън. — Във всеки случай днес той премина всички граници. Получавам от него букет цветя и на букета забодена бележка. Вие, господин Прат, знаете какво значи изискана дама, знаете какво положение заемам в обществото тук. Можете ли да допуснете дори за миг, че ще хвана гората с мъж, помъкнала кана вино и комат хляб, и ще пея и лудея с него под дърветата? На обед и вечеря аз пийвам по чашка червено, но нямам навика да нося цели кани в гората и да върша безобразия от този род. А той пък щял да вземе книжката със стихотворенията. Така ми пише. Нищо, нека си ходи сам на такива скандални излети! Или пък да вземе със себе си своята Руба Ят. Смятам, че тя няма да рита, освен ако хлябът ѝ се стори много, а виното — малко. Е, господин Прат, какво ще кажете сега за вашия приятел джентълмен?

— Знаете ли, мадам — казвам аз, — може би поканата на Айдахо е своего рода поезия и той не е искал да ви обиди. Може би тя принадлежи към онзи вид рими, които наричат фигуративни. Подобни рими представляват нарушение на закона и реда, но пощенските органи ги пропускат да минат въз основа на това, че в тях се казва

нещо, което не се разбира. Ще се радвам много зарад Айдахо, ако забравите този случай — казвам аз. — И нека откъснем нашите мисли от низвергнатите области на поезията и ги насочим към високите върхове на фактите и чудесата. В такъв хубав ден като този — продължавам аз — нека мислите ни бъдат съзвучни. Тук е горещо, но не бива да забравяме, че на екватора линията на вечния студ се намира на височина петнайсет хиляди фута. А между четиридесет и четиридесет и девет градуса северна ширина тя се намира само на четири до девет хиляди фута.

— О, господин Прат — казва госпожа Сампсън, — каква утеха е да чуя от вас тези красиви факти, след като ме бяха хванали такива нерви от стиховете на тази негодница Руба.

— Да приседнем на този дънер край пътя — казвам аз — и да не мислим за нечовечността и разпуснатостта на поетите. Истинската красота трябва да се търси само във величествените колони на достоверните факти и общоприетите мерки и теглилки. Ето, този дънер, на който седим — казвам аз, — съдържа данни, по-прекрасни от всяка поема. Кръговете показват, че дървото е живяло шест години. На дълбочина две хиляди фута след три хиляди години то ще се превърне във въглища. Най-дълбоката каменовъглена мина в света е в Килингуърт, близо до Нюкасъл. Сандък, дълъг четири фута, широк — три и висок — два и осем инча, побира един тон въглища. Ако сте си срязали артерията, стегнете я над срязаното. Човешкият крак има трийсет кости. Лондонската кула е горяла в хиляда осемстотин четиридесет и първа година.

— Продължавайте, господин Прат — казва госпожа Сампсън. — Тези мисли са толкова оригинални и успокоителни. Според мен няма нищо по-хубаво от статистическите данни.

Но едва след две седмици аз успях да оценя напълно Хъркимър.

Една вечер се събудих от викове „пожар!“, които се носеха отвред. Сkochих от леглото, облякох се и излязох пред хотела, за да се наслаждавам на гледката. Но като видях, че гори къщата на госпожа Сампсън, нададох оглушителен рев и се озовах там за две минути.

Целият долен етаж на жълтата къща беше обхванат от пламъци, а наоколо се беше струпало всичко мъжко, женско и кучешко в града, което крещеше и лаеше и само пречеше на пожарната. Шестима пожарникари държаха здраво Айдахо, а той се мъчеше да се измъкне

от ръцете им. Те му обясняваха, че целият долен етаж е в пламъци и който влезе в къщата, няма да излезе жив.

— Къде е госпожа Сампсън? — питам аз.

— Никой не я е виждал — казва един от пожарникарите. — Тя спи на горния етаж. Опитвахме се да влезем, но не успяхме. А командата ни още няма стълби.

Аз притичвам до място, осветено от пламъците на пожара, и изваждам наръчника от вътрешния джоб. Засмях се, като го усетих в ръцете си — изглежда, съм откачил от вълнение.

— Хърки, старо приятелче — говоря си аз, докато прелиствам страниците, — ти никога не си ме излъгал и никога не си ме изоставил в беда. Посъветвай ме, приятелче, посъветвай ме — казвам аз.

Обърнах на „Какво се предприема при нещастни случаи на страница сто и седемнайста. Прокарах пръст надолу по страницата и намерих това, което ми трябваше. Славно момче е тоя Хъркимър, нищичко не е пропуснал! На страницата пишеше:

«ЗАДУШАВАНЕ ОТ ДИМ ИЛИ ГАЗ. — Няма нищо по-добро от лепеното семе. Сложете няколко семенца във външния ъгъл на очите.»

Пъхнах наръчника пак в джоба и хванах момченцето, което в този момент тичаше покрай мен.

— Слушай — казвам аз и му давам пари, — тичай до аптеката и вземи за един долар лепеното семе. Само по-бързо. Ще получиш един долар за това. А сега — обръщам се аз към тълпата — ще се заемем с госпожа Сампсън. — И хвърлям сакото и шапката си.

Четирима пожарникари и граждани ме сграбчват.

— Да се влезе сега в къщата — това е сигурна смърт — убеждават ме те. — Подът вече се проваля.

— Но как, по дяволите, ще сложа лепеното семе в очите, без те да са ми подръка? — викам аз и се смея, въпреки че никак не ми е до смях.

После ръгам по един лакът на пожарникарите, обелвам ченето на единия гражданин, а другия свалям със страничен удар. След това се хвърлям в къщата. Ако умра преди вас, ще ви пиша писмо и ще ви

разкажа дали в пъклото е по-лошо, отколкото в тази жълта къща. Но още не бързайте да ме смятате за умрял. Изпекох се много повече, отколкото печените пилета, които ви приготвят през куп за грош в ресторанта. Пламъците и димът ме поваляха два пъти на пода и аз едва не посрамах Хъркимър, но пожарникарите ми помогнаха със своите жалки струйки вода и аз се добрах до стаята на госпожа Сампсън. Тя беше загубила самосъзнание от дима, тъй че аз я увих в завивките и я метнах на рамо. Оказа се, че подът не беше чак толкова“ повреден, колкото разправяха, иначе нищо нямаше да направя, дума да не става.

Занесох я на петдесетина крачки от къщата и я положих на тревата. И тогава, разбира се, всички двайсет и двама претенденти за ръката на госпожа Сампсън се струпаха наоколо с кани вода, готови да я спасяват. Но в този миг дотича момчето с лепеното семе.

Аз отвих главата на госпожа Сампсън. Тя отвори очи и каза:

— Вие ли сте това, господин Прат?

— Шшшт! — предупреждавам я аз. — Не говорете, преди да съм ви дал лекарството.

После подпъхвам ръка под врата ѝ, повдигам внимателно главата ѝ, а с другата ръка отварям пакетчето с лепеното семе. След това още по-внимателно се навеждам над нея и турям три-четири семенца във външния ъгъл на окото ѝ.

В този миг пристига в галоп селският доктор, пръхти наляво и надясно, хваща пулса на госпожа Сампсън и пита какво значат тези идиотщини.

— Вижте какво, господин Очистително — казвам му, — аз нямам редовна практика, но мога да се позова на авторитет.

Подадох ми сакото и аз изваждам наръчника.

— Погледнете на страница сто и седемнайсета — казвам аз. — Задущаване от дим или газ. Там пише лепеното семе във външните ъгли на очите. Не мога да кажа дали то действа като димопогълцател, или привежда в действие сложния гастрохипопотамен нерв, но Хъркимър го препоръчва, а той пръв бе повикан при пострадалата. Ако искате да се консултирате с него, аз нямам нищо против.

Докторът взема книгата и я разглежда с помощта на очилата си и един пожарникарски фенер.

— Вижте какво, господин Прат — казва той, — вие очевидно сте сбъркали реда, когато сте поставяли диагнозата си. Рецептата против

задушаване е: „Изнесете пострадалия колкото е възможно по-скоро на чист въздух и го положете по гръб с вдигната глава.“ Лененото семе се отнася за „Прах и пепел, попаднали в очите“, което е на горния ред. Но в края на краищата...

— Чуйте — прекъсва го госпожа Сампсън, — мисля, че и аз имам право да си кажа мнението в този консулт. Това ленено семе ми подействува по-добре от всички лекарства, които съм вземала в живота си.

Тя повдигна глава, после я отпусна на ръката ми и каза:

— Сложи малко и в другото око, скъпи Санди.

И тъй, ако ви се случи утре или някой друг ден да спрете в Роза, ще видите една чудесна нова жълта къща, чието най-хубаво украшение е госпожа Прат, бивша госпожа Сампсън. И ако ви се случи да прекрачите прага на тази къща, на мраморната маса в средата на гостната ще видите „Наръчник за най-необходимите познания — Хъркимър“, подвързан с червен марокен и готов да даде съвет по всеки въпрос, отнасящ се до човешкото щастие и мъдрост.

[1] Айдахо всъщност казва Кейам, което Прат чува като английското произношение на буквите „К“ и „М“ — кей, ем. Става дума за староперсийския поет Омар Кейам, или Хайам (11 в.). — Б.пр.

↑

ПАЛАЧИНКИ ПО ПИМИЕНТСКИ

Когато гонехме говеда с клеймо „триъгълник — О“ в долината на Фрио, един щръкнал сух мескинов клон закачи дървеното ми стреме и кракът ми се навехна, та лежах цяла седмица в стана.

На третия ден от това принудително безделие излязах до колата с провизиите и останах да лежа там, безпомощен под словесния огън на Джъдсън Одъм, готвача на стана. Джъд бе роден да произнася монолози, но както винаги Съдбата беше сбъркала и бе му отредила професия, при която в повечето случаи той беше лишен от аудитория.

Така аз се явих като манна небесна в пустинята на неговото неволно мълчание.

Скоро в мен заговори естественото за всеки болник желание да хапна нещичко, което не се вмести в понятието „манджа“. Споходиха ме видения на майчиния долап, „по-сладки и от първата любов, извикващи дълбоки съжаления“, и аз попитах:

— Джъд, можеш ли да правиш палачинки?

Джъд остави револвера си, с който се готвеше да начука една антилопска пържола, и се надвеси, както ми се стори, заканително над мен. Впечатлението ми, че в позата му има нещо застрашително, се засили още повече, когато светлосините му очи ми отправиха студен и подозрителен поглед.

— Ей, слушай — каза той с едва сдържан яд, — сериозно ли говориш, или се мъчиш да ме будалкаш? Разказвало ли ти е някое от нашите момчета за номера с палачинките?

— Не, Джъд — отвърнах искрено аз. — Питам те най-сериозно. Готов съм да дам коня си и седлото за чиния зачервени палачинки с прясна новоорлеанска меласа. А каква е тази история с палачинките?

Щом разбра, че не си служа с намеци, Джъд омекна. Той измъкна от колата някакви тайнствени торби и тенекиени кутии и ги сложи на сянка под храста, до който се бях изтегнал. Наблюдавах го как взе да ги нарежда внимателно и да развързва многото върви.

— Това не е никаква история — каза Джъд, като продължаваше работата си, — а самата логическа истина по случая с мен, с оня червеноок хапльо от падината Мърляво муле и госпожица Уилела Лийрайт. Ако искаш, мога да ти разкажа.

Тогава аз пасях говедата на стария Бил Туми по Сан Мигел. Един ден ме хваща ужасно вдъхновение да хапна някаква консервирана кльопачка, ама такава, дете никога не е ни мучала, ни бляла, ни грухтяла, нито е мерена с крини. Яхвам аз кончето и запрашвам към дюкяна на чичо Емсли Телфеър край Пимиентския брод на Нуесес.

Към три следобед закачих юздата на един мескитов клон и изминах пеша последните двайсет крачки до бакалницата на чичо Емсли. Скочих на тезгяха и казах на чичо Емсли: по всички признаци световната реколта на плодове е застрашена от опустошение. След минутка имах пред мен торба сухар, лъжица с дълга дръжка и цял ред консерви — кайсии, ананаси, череша и бели сливи, а чичо Емсли сече ли, сече с брадвето жълтите им капаци. Почувствувах се като Адам преди скандала с ябълката, забих шпори в хълбока на тезгяха и задействувах с лъжицата. По едно време поглеждам случайно през прозореца към двора на къщата на чичо Емсли, която е до бакалницата, и какво мислиш? Едно момиче стои там — вносно момиче с всичките му такъми, кокетира с чук за крокет и наблюдава моя способ за насърчение на плодово-консервната индустрия.

Аз се смъквам от тезгяха и предавам лопатата си на чичо Емсли.

— Това е моя племенница — казва той. — Госпожица Уилела Лийрайт, дошла ни е на гости от Палестина. Искаш ли да те запозная?

„От светите места — казвам си аз и мислите ми се скупчват като овни, кога ги подгониш в кошарата. — Защо пък не? Знаино е, че е имало ангели в Палес...“

— Ама, разбира се, чичо Емсли — казвам аз гласно. — Ще бъда ужасно възроден да се запозная с госпожица Лийрайт.

Тогава чичо Емсли ме изведе навън и ни каза съответно титлите.

Аз винаги съм бил отворен пред жени. Не мога да разбера защо някои мъже, които могат на гладен корем да укротят мустанг и да се бръснат на тъмно, изведнъж се парализират и започват да се потят и да пелтечат, щом видят парче басма, увито там, дете му е мястото. Само след осем минути аз и госпожица Уилела вече гонехме топките за крокет и се сблизихме, като да бяхме втори братовчеди. Тя ме поднесе

за количеството плодови консерви, което бях унищожил, ама и аз ѝ го върнах — напомних ѝ, без да ми мигне окото, как онази дама на име Ева е направила бялата запад един плод в първото свободно пасбище. „Това май е било в Палестина, нали?“ — казвам аз лекичко и спокойно, като че ловя с ласото едногодишно теле.

Та по такъв начин аз спечелих нейния интимитет; и колкото повече време минаваше, толкова повече се благоразполагахме. Тя беше дошла на Пимиентски брод зарад здравето си, което беше отлично, и зарад климата, който е с четиридесет процента по-горещ, отколкото в Палестина. Отначало наминавах да я видя веднъж в седмицата, но после направих сметка, че ако удвоя пътуванията, ще я виждам два пъти по-често.

Една седмица намерих време да мина и трети път; и точно тогава в играта се намесиха палачинките и червеноокият хапльо.

Метнах се аз нея вечер на тезгяха с една зарзала и две сливи в устата и питам чичо Емсли как е госпожица Уилела.

— Ами тя — казва — излезе на езда с Джексън Дрозд, овцевъда от падината Мърляво муле.

Видях, не видях, глътнах зарзаловата костилка и двете сливови. Сигурно някой е държал здраво тезгяха за юздата, когато слязох. После се изнизах и право при мескита, дете бях вързал моя шаралия.

— Излязла е на езда — шепна аз в ухото на кончето сп — с Дроздън Джек, келявото муле от падината Овцевъд. Разбираш ли ти това, хвъркато приятелче?

Шаралията ми заплака по свой си начин. Той беше каубойски кон и не обичаше много овцевъдите. Върнах се аз и питам чичо Емсли:

— Овцевъд ли каза?

— Овцевъд казах — повтори той. — Сигурно си чувал за Джексън Дрозд. Той има осем пасбища и четири хиляди глави от най-хубавите мериноски южно от Полярния кръг.

Аз излязох, седнах на земята в сянката на бакалницата и се облегнах на един кактус. Безразсъдните ми ръце взеха да сипват пясък в ботушите ми, а през това време аз водех разсъждения със себе си за този дрозд с Джексънова перушина.

През живота си не бях сторвал зло на овцевъд. Веднъж дори срещнах един на кон и си чете латинска граматика и пак с пръст не го бутнах. Овцевъдите никога не са ме дразнили, въпреки че обикновено

дразнят каубоите. Защо трябва да сменям физиономията на някой хапльо, който яде на маса, носи половинки обуца и тц развива разни философии. Оставям го да си мине, все едно, че заек минава; е, може и да му кажа някоя добра дума и да подхвърля нещо за времето, но ядене-пиене с такива — не. Изобщо никога не съм мислил, че си заслужава да гоня карез на един овцевъд. И понеже все съм бил мек с тях и съм ги оставял да дишат, ето ти сега за благодарност този излязъл на езда с госпожица Уилела Лийрайт.

Един час преди залез двамата се върнаха и спряха конете пред вратата на чичо Емсли. Овчата личност помогна на Уилела да слезе и двамата постояха, като си подхвърляха игриви и интелигентни фрази. После този пернат Джексън кацна на седлото, повдигна лицата си от главата и се понесе в тръс към овнешкото си ранчо. По това време аз вече бях изтърсил пясъка от ботушите и се отлепих от кактуса. Оня беше изминал едва половин миля от Пимиента, когато аз се изравних с него на кончето си.

Аз нарекох този хапльо червеноок, обаче това не отговаря на истината. Зрителните му приспособления бяха съвсем сиви, но имаше червени мигли и рижа коса, та затова бях останал с такова впечатление. Овцевъд! Къде ти, най-многого да беше мишевъд — един такъв дребосък с жълта копринена кърпичка на врата и обуца с връзки на фльонга.

— Добър ден — казвам му аз. — В момента вие яздите редом с конник, когото наричат Джъдсън Смъртоносния заради точната му стрелба. Когато искам да се запозная с някого, аз винаги му се представям, преди да изтеглим револверите, защото не обичам да се ръкувам с духове.

— Виж ти! — казва той най-спокойно. — Приятно ми е да се запозная с вас, господин Джъдсън. Аз съм Джексън Дрозд от ранчото в Мърляво муле.

Точно в този миг едното ми око забеляза яребица, която тичаше по склона с голям паяк в човката, а другото — ястреб, кацнал на един сух бряст. Извадих патлака и ги свалих едно след друго, да не си мисли, че го лъжа.

— Две от три — казвам. — Установил съм, че птиците привличат като магнит куршумите ми.

— Чиста стрелба — казва овцевъдът, без да трепне. — Но не ви ли се е случвало да пропуснете при третия изстрел? Хубав дъждец падна миналата седмица, господин Джъдсън, сега тревата ще избуи.

— Пиленце — казвам аз и се приближавам плътно до неговия кон, — главозамаяните ви родители са ви денонсирали името Джексън, но вие решително сте се изродили в чуруликащо пиленце. Хайде да оставим тези анализи за дъждеца и природните стихии и да поговорим за нещо, което е извън речника на папагалите. Не е полезен този ваш навик да се разхождате с млади госпожици около Пимиента. Познавам някои птици — казвам, — които са отивали в жаравата и за по-дребно нещо. Госпожица Уилела — казвам — не се нуждае от гнездо от овча вълна, свито от птиче, което спада към Джексъновия клон на орнитологията. И така ще прекратите ли тези номера, или искате да налетите в галоп на добавката към моето име, която е сложна дума, но крие в себе си нещо съвсем просто — погребално шествие?

Джексън Дрозд се поизчерви, а после се засмя.

— Но, господин Джъдсън — казва той, — вие се заблуждавате. Аз вече няколко пъти посещавам госпожица Лийрайт, но не за това, което вие си мислите. Моята цел е чисто гастрономическа.

Аз веднага се хванах за револвера.

— Всеки който — викам му, — който се осмели по непочтен...

— Почакайте да ви обясня — казва Дрозд. — За какво ми е на мен жена? Ако видите само ранчото ми! Аз сам си готвя и сам се кърпя. Яденето — това е единственото удоволствие, което извличам от овцевъдството. Господин Джъдсън, опитвали ли сте някога палачинките, които госпожица Лийрайт прави?

— Аз ли? Не — казвам. — Не съм и подозирал, че тя се занимава с кулинарни манипулации.

— Това не са палачинки, а златни слънца — казва той, — зачервени на божествения огън на Епикур. Готов съм да дам две години от живота си, за да имам рецептата за тези палачинки. Затова се навъртам около госпожица Лийрайт — казва Джексън Дрозд, — но тя не ми я дава. Това е стара рецепта, известна в рода им от седемдесет години. Предават я от поколение на поколение, но на външни хора не я казват. Ако успея да измъкна рецептата, че да си правя такива палачинки на ранчото, ще бъда най-щастливият човек — казва Дрозд.

— Сигурен ли сте — питам го, — че не се стремите към ръката, която забърква тези палачинки?

— Абсолютно — казва Джексън. — Госпожица Лийрайт е страшно очарователно момиче, но мога да ви уверя, че моите намерения не отиват по-далеч от гастро... — Тук той видя, че ръката ми се плъзна към кобура и промени израза — ... от желанието да получа препис от тази рецепта — довърши той.

— Вие не сте толкова лошо човече — мъча се да бъда по-учтив аз. — Бях решил да направя овцете ви сираци, но този път ще ви оставя да отлетите. Само помнете: дръжте здраво за палачинките, обаче гледайте да не сбъркате сладкото с чувствата, че иначе на ранчото ви ще има пеене, а вие няма да го чувате.

— За да се убедите, че ви говоря истината — казва овцевъдът, — ще ви помоля да ми помогнете. Вие сте по-близък приятел с госпожица Лийрайт и може би тя ще направи за вас това, което отказва на мен. Ако ми вземете тази рецепта, давам ви дума, че вече няма да стъпя у тях.

— Виж, това е честно — казвам аз и стискам ръката на Джексън Дрозд. — Ще я взема, стига да мога, и с удоволствие ще ви услужа.

Той свърна към обраслата с кактуси равнина по посока на Мърляво муле, а пък аз взех курс на северозапад към ранчото на стария Бил Туми.

Само след пет дни пак ми се случи път към Пимиента. Аз и госпожица Уилела прекарахме много приятна вечер у чичо Емсли. Тя изпя няколко парчета и доста изтормози пианото с цитати от опери. Аз имитирах гърмяща змия, обясних ѝ новия начин за дране на крави, измислен от Снейки Макфий, и ѝ разказах за едно мое пътуване до Сейнт Луис. Нашето взаимно разположение растеше все повече и повече. По едно време ми идва на ум, че ако мога да накарам Джексън Дрозд да прелети другаде, работата ми е опечена. И тогава се сетих за обещанието и реших да измъкна рецептата от госпожица Уилела и да му я дам. И след това, мисля си, ако още веднъж пипна тук дроздчето от Мърляво муле, ще му извия шията.

Към десет часа пускам една ласкателна усмивка и казвам на госпожица Уилела:

— Знаете ли, ако има нещо, което да обичам повече от гледката на червен бик сред зелена поляна, това е вкусът на хубава, топла

палачинка със захарна меласа.

Госпожица Уилела подскочи леко на столчето си пред пианото и ме погледна особено.

— Да — казва, — това наистина е вкусно нещо. Та как се наричаше улицата в Сейнт Луис, гдето сте си загубили шапката?

— Улица Палачинка — казвам аз и ѝ смигам, за да ѝ покажа, че знам нещичко за фамилната рецепта и че не може така лесно да ме отклони от темата. — Хайде, госпожице Уилела — казвам аз, — нека чуем как ги правите. В главата ми все палачинки се въртят — като колела на каруца. Е, започвайте... две чаши брашно, осем дузини яйца и така нататък. Какво пише в каталога на съставките?

— Извинете за момент, моля — казва госпожица Уилела, поглежда ме с крайчеца на окото и се смъква от стола. Побягва тя към другата стая и веднага оттам излиза чичо Емсли по риза и носи кана вода. Той се обръща да вземе чаша от масата и аз виждам в задния му джоб патлак.

„Бре, бре! — мисля си аз. — Тази фамилия, види се, толкова държи на готварските си рецепти, че е готова с огнестрелно оръжие да ги защитава. А знам семейства, които не биха използвали такова средство дори при родова вражда.“

— Изпий това — казва чичо Емсли и ми подава чашата с вода. — Днеска си яздил повечко, Джъд, и слънцето те е понапекло. Опитай се да мислиш за нещо друго.

— Ти знаеш ли да правиш палачинки, чичо Емсли? — питам го аз.

— Не съм чак толкова осведомен за тяхната анатомия — каза чичо Емсли, — но мисля, че се взема сито, гипс, малко тесто, сода и царевично брашно и всичко това се разбърква, както се полага, с яйца и мътеница. Какво, старият Бил ще кара ли тази пролет говеда в Канзъс?

Това беше цялата палачинкова спецификация, която успях да получа тази вечер. Вече не ми беше чудно, че на Джексън Дрозд му е дошло нанагорно. Нямах как, оставих тази тема и се поразговорих с чичо Емсли за рогатите и за циклоните. После влезе госпожица Уилела да каже лека нощ и аз запраших към ранчото.

След седмица срещнах Джексън Дрозд — той идваше от Пимиента, а аз отивах натам — и спряхме да разменим някоя и друга

празна дума.

— Успяхте ли да вземете списъка на детайлите за вашите палачинки? — питам го аз.

— Не — казва Джексън. — И, както изглежда, нищо няма да стане. А вие опитахте ли?

— Опитах — казвам, — ама все едно да се мъчиш да примамиш лалугер от дупката му с орехова черупка. Щом я стискат така, тази рецепта сигурно е някакъв талисман.

— Аз съм почти готов да се откажа от тая работа — казва Джексън с такова отчаяние, че ми стана жал за него. — Но много ми се ще да се науча как се правят тия палачинки, та да си похапвам на моето самотно ранчо — казва. — Нощем не мога да мигна, все за тях мисля.

— Не се отказвайте — викам му. — И аз няма да се отказвам. Един от нас все ще успее да метне точно ласото. Хайде довиждане, Джекси.

Както виждаш, по това време нашите отношения бяха вече от мирни по-мирни. Щом се уверих, че няма никакви намерения за госпожица Уилела, аз с много по-голямо търпение съзерцавах този риж хапльо. И за да задоволя амбициите на неговия апетит, продължавах да се опитвам да измъкна рецептата от госпожица Уилела. Но колчем заговорех за палачинки, в очите ѝ се появяваше мъгла някаква и безпокойство и тя се мъчеше да промени разговора. А не успееше ли, тичаше в другата стая и довеждаше чичо Емсли с каната вода и патлака в задния джоб.

Един ден долетях в галоп пред бакалницата с голям букет сини върбинки, набрани от стадото диви цветя в лъката Отровено куче. Чичо Емсли поглежда букета с едно око и казва:

— Ти не знаеш ли новината?

— Да няма поскъпване на добитъка? — питам аз.

— Уилела и Джексън Дрозд са се венчали вчера в Палестина — казва той. — Тая сутрин получих писмо.

Аз изпуснах цветята в сандъка от сухари и изчаках, докато вестта се проверя в ушите ми, плъзна се към левия джоб на ризата ми и накрая ме удари в петите.

— Можеш ли да повториш още веднъж това, чичо Емсли? — казвам аз. — Може би слухът ми се е повредил и ти просто каза, че

първокачествените телета вървят по четири и осемдесет на глава или нещо от тоя род.

— Венчали са се вчера — казва чичо Емсли — и са заминали на сватбено пътешествие в Уоко и Ниагарския водопад. Та ти как не си забелязал, че натам отива работата? От деня, в който Джексън Дрозд излезе на езда с Уилела, той я задиряше непрекъснато.

— Тогава — казвам аз, ама почти викам, — за какъв дявол бяха тогава тези истории с палачинките? Ти това ми кажи.

Щом споменах палачинки, чичо Емсли подскочи и се дръпна назад.

— Някой ми играеше някакъв номер с тия палачинки — казвам аз, — ама няма да оставя тази работа. Ти сигурно знаеш. Казвай — викам му — или ей сега ще те направя на тесто.

И като се метнах през тезгяха, та по него. Чичо Емсли посегна към патлака си, но той беше в чекмеджето, та не успя. Аз го пипнах за ризата и го натиках в ъгъла.

— Кажи за палачинките — викам му — или ей сега ще те направя на палачинка. Правила ли е госпожица Уилела палачинки?

— Никога в живота си не е правила и аз не съм виждал никакви палачинки — казва убедително чичо Емсли. — Хайде, успокой се, Джъд, успокой се. Ти се нервира и раната на главата ти затъмнява разсъдъка. Помъчи се да не мислиш за палачинки.

— Чичо Емсли — казвам аз, — нямам никаква рана на главата, но, изглежда, съм изгубил окончателно естествените си мислителни способности. Джексън Дрозд ми казваше, че идвал у вас, за да разбере каква е системата на госпожица Уилела за правене на палачинки и дори ме помоли да му помогна да се снабди с рецептата. Аз се наех да му помогна и виждаш какви са резултатите. Излиза, че този червеноок хапльо ме е пратил да паса трева, така ли?

— Пусни ми ризата — казва чичо Емсли — и ще ти обясня. Да, изглежда, че Джексън Дрозд ти изигра номер и офейка. На другия ден след като беше на езда с Уилела, той пак дойде у нас и ни каза да внимаваме, когато започнеш да говориш за палачинки. Каза, че веднъж във вашия стан, когато правели палачинки, едно от момчетата те треснало с тигана по главата. Джексън — обясни, че оттогава, щом се нервираш или развълнуваш, раната започвала да те боли и те хващало нещо като лудост и си започвал да бълнуваш за палачинки. Той ни

каза, че било достатъчно само да те отклоним от тази тема и тогава вече не си бил опасен. Затова ние с Уилела правехме всичко възможно да те успокояваме. Мм, да — казва чичо Емсли, — такива овцевъди като този Джексън Дрозд рядко се срещат.

Докато разказваше тази история, Джъд бавно, но умело смесваше известни части от съдържанието на торбите и кутиите. В края на разказа той сложи пред мен готовия продукт — две топли-топли зачервени палачинки в алуминиева чиния. От някакво тайно хранилище измъкна и бучка масло и бутилка златист сироп.

— Отдавна ли се случиха тези преживелици? — попитах го аз.

— Преди три години — отговори Джъд. — Сега двамата живеят в ранчото в падината Мърляво муле. Но оттогава не съм виждал нито него, нито нея. Казват, че докато е мътил главата ми с тия палачинки, Джексън Дрозд е обзавеждал ранчото си с люлеещи се столове и завеси за прозорците. Е, преживях го, и то бързо. Но момчетата и до ден-днешен ми се смеят.

— А тези палачинки по прословутата рецепта ли ги правиш? — попитах го аз.

— Не ти ли казах, че нямаше никаква рецепта — отвърна Джъд. — Момчетата все за палачинките говореха и накрая и самите те се побъркаха на тема палачинки. Тогава аз изрязах рецепта от един вестник. Как ти харесват?

— Великолепни са — отвърнах аз. — Ти няма ли да хапнеш, Джъд?

Сигурен съм, че чух въздишка.

— Аз ли? — каза Джъд. — Аз палачинки не ям.

ХИГИЯ В СОЛИТО

Ако сте следили събитията на ринга, сигурно ще си спомните онзи мач в началото на деветдесетте години, в който един шампион и един претендент за тази титла се срещнаха само за минута и няколко секунди от другата страна на една гранична река. Надеждите на ценителите на истинския спорт рядко са били измамвани с такава кратка схватка. Репортерите се постараха да използват всичко, каквото можеха, но ако се махне притуреното от тях, от мача оставаше само едно тъжно мигновение. Шампионът просто смаза с един удар жертвата си, обърна се с гръб към нея и каза: „Тоя вече няма да стане“, след което протегна дългата си като корабна мачта ръка, за да му свалят ръкавицата.

С това именно може да се обясни и обстоятелството, че рано-рано на другата сутрин на гарата в Сан Антонио от влака се изсипаха цял вагон крайно възмутени джентълмени с модни жилетки и крещящи вратовръзки. С това може да се обясни отчасти и плачевното положение, в което се оказа Макгайър Щуреца, след като скочи от влака и се тръшна на перона, раздиран от онази суха, жестока кашлица, така добре позната на жителите на Сан Антонио. В това време, още неразвиделило се напълно, по перона минаваше Къртис Рейдлър, скотовъдецът от окръг Нуесе — дай боже сянката му да бъде все тъй дълга!

Скотовъдецът, станал толкова рано, за да хване влака за своето ранчо, се спря при нещастния покровител на спорта и продума благо, с характерния за тексасеца проточен говор:

— Какво, зле ли ти е, приятелче?

Макгайър Щуреца, бивш професионален боксьор категория перо, жокей, шмекер, поклонник на чашката и специалист по всичко, погледна заканително човека, който бе го засегнал с обръщението „приятелче“.

— Разкарвай се, телеграфен стълб — изхриптя той. — Кой те е викал?

Нов пристъп на кашлица го накара да се запревива и той се облегна отмалял на близката количка за багаж. Рейдлър изчака да отmine кашлицата, като оглеждаше белите шапки, късите пардесюта и дебелиите пури, които се гълпяха на перона.

— Ти май си от Севера, приятелче, а? — попита той, когато онзи се посъвзе. — Дошъл си да гледаш бокса, нали?

— Бокс! — изфуча Макгайър. — Игра на котка с мишка! Това беше подкожна инжекция. Заби му един в мутрата и го приспа така, че не знам как ще се събуди. Бокс ми било това! — Той се задави, изкашля се и продължи, но вече като че не говореше на скотовъдеца, а по-скоро изливаше болката си. — Нагласена работа. Но и най-големият хитрец би клъвнал на такава въдица. Бях заложил пет срещу едно, че това момче от Корк няма да издържи три рунда. Хвърлих всичко, до последния си цент, и вече усещах мириса на стърготините в нощното заведение на Джими Дилъни, което се гласях да купя. И изведнъж... Кажи ми, телеграфен стълб, колко трябва да се е шашнал човек, та да заложи всичките си мангизи на една такава шашма!

— Право говориш — каза едрият скотовъдец. — Особено щом париците са отишли. Я ставай, мойто момче, и върви на хотел. Ще те скъса тая кашлица. Да не е охтика?

— Ох, ти, как позна? — отвърна изчерпателно Макгайър. — Чичо доктор казва, че ще избутам още шест месеца, а може и година, ако си стегна малко юздите. Щеше ми се да си седна на задника и да се погрижа за себе си. Затова и рискувах на пет срещу едно. Бях надиплил хиляда доларчета. Спечелех ли, щях да взема заведението на Дилъни. Кой да предполага, че този дръвник ще се остави да го приспят още в първия рунд?

— Загазил си здравата, не ще и дума — каза Рейдлър, като гледаше миниатюрната фигурка на Макгайър, свита до количката. — Хайде сега иди на хотел и си почини. Може в „Менджър“, може в „Мавърик“, може...

— Може в „Пето авеню“, може в „Уолдорф-Астория“ — допълни подигравателно Макгайър. — Нали ти казвам, че фалирах? Сега съм готов просяк, имам само десет цента. Може би ще е полезно за здравето ми да замина за Европа или да извърша пътешествие със собствената си яхта... Ей, дай един вестник!

Той хвърли десетцентовата си монета на вестникарчето, взе един „Експрес“, облегна се по-удобно на количката и се захласна в описанието на своето Ватерло, раздуто, както се полага от изобретателната преса.

Къртис Рейдлър се справи с огромния си златен часовник и сложи ръка на рамото на Макгайър.

— Ставай, братле — каза той. — Имаме три минути да хванем влака.

Сарказмът, изглежда, беше в кръвта на Макгайър.

— Не си спомням да съм осребрявал чипове или да съм изкарал пари, откак ти казах преди малко, че съм фалит, но може би ти си видял такова, нещо? Я си върви по пътя, приятелю.

— Ще дойдеш с мене на ранчото ми — каза скотовъдецът — и ще стоиш там, докато се оправяш. След шест месеца ще бъдеш като нов. — Той вдигна Макгайър с една ръка и го повлече към влака.

— А с какво ще платя? — попита Макгайър, като правеше жалки опити да се освободи.

— За какво да плащаш? — отвърна изненадан Рейдлър.

Двамата се гледаха с недоумение, защото мислите им се разминаваха, подобно конически зъбчати колела — под прав ъгъл, въртейки се в различни посоки.

Пътниците във влака току поглеждаха към двамата и се чудеха на това рядко съчетание от два полюса. Макгайър беше педя човек и с тоя си вид можеше да мине за жител на Йокохама или дори на Дъблин. Святкащи като мъниста оченца, остри скули и челюст, насечени от белези, сухо, жилесто тяло, кърпено неведнъж — такова човече, нагло и заядливо като оса, виждаха не за първи път в този край. Рейдлър беше от друго тесто. Тази грамадина с неимоверно широки плещи и открита, кристално чиста душа обединяваше в себе си Запада и Юга. Точни портрети на този тип хора почти не са създавани, понеже картинните галерии са твърде тесни, а кинематоскопът е все още непознат в Тексас. В последна сметка такъв мъжага като Рейдлър може да се изобрази само на фреска — нещо огромно, просто, спокойно и неограничено от рамки.

Експресът ги отнасяше на юг. Зелените вълни на безкрайната прерия заливаха горите и те се гушеха пред тях на гъсти купове,

разхвърляни на големи разстояния. Това беше страната на ранчото, владение на скотовъдните крале.

Макгайър седеше свит в ъгъла на седалката и приемаше с остро недоверие всяка дума на скотовъдеца. Какъв номер мисли да му свие този говедар, който го отвежда неизвестно къде? На него и през ум не можеше да му мине, че Рейдлър се ръководи от чиста човечност. „Той не е фермер — разсъждаваше пленникът, — но и на дребен мошеник не прилича. Какво ли крои? Отваряй си очите, Щурец, и го гледай в ръцете, когато тегли картите. И без това си вътре. Останал си само с пет цента и една скоротечница, така че стой кротко. Стой кротко и гледай какъв номер ти готви.“

В Ринкън, на сто мили от Сан Антонио, те слязоха от влака и се качиха на кабриолета, дошъл за Рейдлър. С него изминаха тридесетте мили от гарата до крайния пункт на своето пътуване. Поне тази част от пътя би трябвало да отвори очите на заядливия Макгайър за истинската цел на отвличането му. Кабриолетът се носеше като по кадифе през избуялата савана. Двете испански жребчета препускаха в равен, неуморен тръс, от който сегиз-тогиз се откъсваха и хукваха в неудържим галоп. Въздухът беше упоителен като вино и освежителен като сода и с всяка глътка от него пътниците поемаха и нежното ухание на полските цветя. Пътят се изгуби и кабриолетът заплува по зелените вълни на тревата, направляван от опитната ръка на Рейдлър, за когото всяка далечна горица беше ориентир, всяка извивка на ниските хълмове — сигурен знак за посоката и разстоянието. Но Макгайър, отпуснал се навъсен на седалката, наблюдаваше с недоверие скотовъдеца и не виждаше нищо наоколо си освен една безлюдна пустиня. „Какво ли крои? — тази мисъл го преследваше неотстъпно. — С какъв ли трик ще ми излезе тази върлина?“ При тези простори, ограничени само от линията на хоризонта и от четвъртото измерение, Макгайър си служеше с мерилото на градските улици, по които се бе движил.

Преди седмица, препускайки на кон из прерията, Рейдлър се беше натъкнал на изгубило се болно теленце, което мучеше жално. Без да слиза от коня, той вдигна нещастното добиче, метна го през седлото и го предаде на момчетата в ранчото, да се погрижат за него. Макгайър не можеше да знае — а и не би могъл да възприеме това, — че в очите на Рейдлър той беше, кажи-речи, същото, каквото и теленцето —

болно, безпомощно създание, което се нуждае от незабавна помощ. Рейдлър имаше възможност да даде тази помощ и за него това беше достатъчно, за да пристъпи към действие. Такава беше неговата логика, такива бяха и разбиранията му. Макгайър беше седмият болен, който Рейдлър хващаше случайно в Сан Антонио, гдето се стичат хиляди зарад озона, който, казват, се носел над неговите тесни улички. Петима от тях му бяха гостували в ранчо Солито, докато оздравеят или укрепнат, а после се бяха сбогували със сълзи на очи, нямайки думи да изразят благодарността си. Шестият бе дошъл малко късно, но след толкова мъки най-сетне почиваше в мир и покой под сянката на едно дърво в градината.

Затова никой в ранчото не се изненада, когато Рейдлър измъкна от кабриолета немощното си протеже, вдигна го като вързоп парцали и го остави на чардака.

Макгайър взе да оглежда непривичната за него обстановка. Тази къща се славеше като най-хубавата в цялата околност. Беше строена с тухли, прекарани с каруца от стотици мили, но имаше само един етаж, чиито четири стаи бяха заобиколени от чардак с глинен под. Пъстрият декор от коне, кучета, седла, каруци, оръжие и всевъзможни каубойски принадлежности подразни градското око на фалиралия спортист.

— Ето ни у дома — каза весело Рейдлър.

— Да ти се не види и дупката! — изсъска Макгайър и се сви на пода, притискат от пристъп на кашлица.

— Ще гледаме да те настаним удобно, братле — каза меко скотовъдецът. — Стаите ни не са нещо особено, но навън е екстра, а за тебе това е най-важното. Ето, това ти е стаята. Каквото ти потрябва, казвай.

Той въведе Макгайър в източната стая. Подът беше незастлан, но добре измит. Прохладен ветрец полюляваше белите перденца на прозорците. В средата на стаята имаше плетен люлеещ се стол, два обикновени дървени стола и дълга маса, отрупана с вестници, лули, тютюн, шпори и патрони. В очите на цялата околност стаята за гости в ранчо Солито беше достойна за принц. Макгайър я огледа скептично. После извади последните си пет цента и ги подхвърли към тавана.

— Да не мислиш, че те лъжа за парите? Добре, можеш да ме обискираш, ако искаш. Това е последният остатък от съкровището ми. Кой ще плаща?

Ясните сини очи на Рейдлър гледаха изпод посивелите вежди право в черните зрънца на госта. След малко той каза простичко, без сръдня:

— Ще ти бъда много благодарен, момко, ако не споменавах повече за пари. Каза го вече веднъж и това е достатъчно. Аз не искам от гостите си да ми плащат, а и те обикновено не предлагат такова нещо. Вечерята ще бъде готова след половин час. Вода има в тази кана тук, а в онази, калената, дето виси на чардака, има по-студена — за пиене.

— А звънецът къде е? — попита Макгайър и се огледа наоколо.

— За какво ти е звънец?

— Да звъня, когато ми дотрябва нещо. Аз не мога... Виж какво — избухна неочаквано той, обзет от безсилна злоба, — карах ли те да ме мъкнеш тук? Не! Опитах ли се да те изръся? Не! Разказах ли ти някаква съзлива история, за да предизвикам съжаление? Не! Ти сам се лепна за мен. И ме довлече тук, дето на петдесет мили околоръст няма ни камериерка, ни коктейл. Аз съм болен. Едва се държа на крака. Но не ми трябва твоето ранчо! — И Макгайър се тръшна на кревата и се разхлипа, разтреперан цял.

Рейдлър отиде до вратата и повика някого. В стаята дотича около двайсетгодишно мексиканче, стройно, със сравнително светла коса. Рейдлър му заговори на испански.

— Иларио, идва ми на ум, че ти обещах наесен да те направя vaquero на пасбището Сан Карлос.

— Si, señor, такова беше доброто ви желание.

— Слушай, този señorito е мой приятел. Той е много болен. Ще бдиш непрекъснато над него и ще изпълняваш всичките му желания. Бъди търпелив и внимателен. А когато оздравее или... да, когато оздравее, ще те направя не vaquero, а mayordomo^[1] на ранчо Пиедрас. Esta bueno?^[2]

— Si, si, mil gracias, señor.^[3] — В знак на благодарност Иларио понечи да коленичи, но Рейдлър го ритна шеговито и избоботи:

— Хайде, хайде, без оперетни номера.

След десет минути Иларио остави Макгайър в стаята и се яви при Рейдлър.

— Малкият señor ви предава своите уважения — каза той (Рейдлър приписа този увод на учтивостта на Иларио) — и моли за

малко лед, един горещ душ, един джинфис, препечен хляб, бръснар, цигари, един „Ню Йорк хералд“, иска да се затворят всички прозорци и да изпрати една телеграма.

Рейдлър извади от аптечното шкафче бутилка уиски.

— Ето, занеси му това — каза той.

Така в ранчо Солито бе въведен терористичен режим. Първите няколко седмици Макгайър вдигаше шум около себе си, хвалеше се и се перчеше пред каубоите, които идваха от най-отдалечените пасбища, за да видят тази нова стока на Рейдлър. За тях Макгайър беше съвсем ново явление. Той ги посвещаваше в тънкостите на боксьорското изкуство, показваше им различните трикове на нападението и отбраната, разкриваше пред непокварените им души всички черни страни в живота на професионалния спортист. Говорът му, пълен с жаргонни изрази, непрекъснато ги забавляваше и смайваше. Жестовете му, необичайните му пози, неприкритият цинизъм на езика му и принципите му ги караха да немеят. За тях той беше някакво същество от друг свят.

Колкото и да е чудно, новият свят, в който самият той бе попаднал, сякаш не съществуваше за него. Той беше завършен егоист, израсъл сред стените на големия град. Струваше му се, че е захвърлен в някакво празно пространство, в което няма нищо друго освен няколко души, готови да слушат неговите далечни спомени. Той оставаше сляп за безбрежните простори на залятата от слънце прерия и за величавия покой на звездните нощи. Дори най-красивите багри на Аврора не можеха да го откъснат от червените страници на спортното списание. Лесна печалба — това беше девизът в неговия живот, а пивницата на Тридесет и седма — висшата му цел.

В края на втория месец от пристигането му той започна да се оплаква, че се чувствувал по-зле. И оттук нататък той стана бич, чума, кошмар за ранчото. Затваряше се в стаята си като някое злобно старче или капризна жена и хленчеше, оплакваше се, проклинаше, обвиняваше. И непрекъснато навиваше едно: че са го хвърлили против волята му в този пъкъл, в който той загивал от липса на грижи и удобства. Но въпреки жалбите, че от ден на ден здравето му се влошавало, околните не забелязваха никаква външна промяна в него. В очите му — като стафидки — все тъй блестеше дяволски огън; гласът му звучеше все тъй рязко; изостреното му лице, с кожа, опъната като

тъпан, нямаше къде повече да отслабва. Червенината, която избиваше надвечер по изпъкналите му скули, подсказваше, че термометърът би могъл да регистрира някакви болезнени симптоми, а след едно преслушване — да се установи, че Макгайър диша само с единия дроб, но външният му вид си оставаше все същият.

Въпреки че Макгайър бе направил черен живота на Иларио, той неотстъпно бдеше над него — очевидно обещаното надзирателско място беше много съблазнителна примамка. По нареждане на болния всички прозорци се държаха затворени, а пердетата — спуснати, тъй че в стаята не проникваше чист въздух — този извор на живот. Стаята винаги бе задимена от лют цигарен дим. Който рече да влезе вътре, трябваше да сели, да се задавя от пушек и да слуша как този бяс се скъсва да хвали своята скандална кариера.

Но най-странното от всичко бяха отношенията между Макгайър и неговия благодетел. Болният се държеше с Рейдлър така, както се държи своенравно, разглежено дете с прекалено търпеливия си баща. Щом Рейдлър напуснеше къщата, Макгайър изпаднаше в мрачно настроение и само седеше навъсен, без да обели дума. Но пристъпеше ли Рейдлър прага, гостът се нахвърляше върху него с най-остри и язвителни упреци. Отношението на Рейдлър към неговия храненик беше не по-малко необяснимо. Скотовъдецът очевидно приемаше невъздържаните обвинения, отправяни му от Макгайър, и наистина се чувствуваше тиранин и жесток подтисник. Поел върху себе си цялата отговорност за здравословното състояние на своя гост, той изслушваше кротко и смирено и дори с угризения на съвестта всички негови тиради.

Един ден Рейдлър му каза:

— Гледай да гълташ повече въздух, братле. Ако искаш, вземай кабриолета и се разхождай всеки ден с него. Или постой седмица-две на някое от пасбищата. Ще ти осигуря всички удобства. На чист въздух и по-близо до земята — само това ще те оправи. Имах един познат във Филадельфия, беше по-болен от тебе, да вземе да се загуби в Гваделупа и две седмици спал на едно овче пасбище, ей тъй, на гола земя. И се поправи човекът. По-близо до земята и въздуха, тука и въздухът е лекарство. Ако речеш, можеш и да пояздиш. Имам едно кротко конче...

— Какво съм ти направил? — изкрещя Макгайър. — Номер ли ти свих някакъв? Или те накарах насила да ме довлечеш тук? Сега пък ме праща на пасбището. По-добре ми забий един нож, че да се отървеш от мен. Да съм пояздел! Аз краката не мога да си мръдна, камо ли да яздя. Ако едно петгодишно хлапе реши да ми удари два тупаника, не мога да се опазя. Ето докъде ме доведе твоето шибано ранчо! Няма какво да ядеш, няма какво да видиш, няма с кого да си поговориш освен една тумба тулупи, които, не правят разлика между боксов чувал и салата от омари.

— Скучничко е при нас, не ще и дума — заоправдава се смутено Рейдлър. — За имане, имаме всичко, но е просто. Обаче ако ти се прииска нещо, ще пратя момчетата в града, те ще ти донесат.

Чад Мърчисън, каубой от пасбището Съркл Бар, пръв подхвърли, че болестта на Макгайър е измишльотина. Чад беше изминал с коня си тридесет и четири мили, за да донесе на болния кошница грозде. След като постоя малко в задимената стая, той излезе и без заобикалки каза подозренията си на Рейдлър.

— Ръката му е като желязо — обясни Чад. — Когато ми показваше — как го рече? — къс прав в слънчевото сътресение, стори ми се, че ме ритна мустанг. Мами те, Кърт, най-нахално те мами. Колкото съм болен аз, толкова е и той. Не ми е работа да ти го казвам, но тая гадинка те използва и гледа да си поживее на аванта.

С чистосърдечната си душа скотовъдецът не можа да приеме това обвинение и когато след няколко дни подложи болния на преглед, той направи това не защото хранеше съмнения, че симулира.

Един ден по пладне в ранчото пристигнаха двама души, слязоха от кабриолета, вързаха конете и останаха на обед; такъв е обичаят в този край — всеки се чувствава поканен навсякъде. Единият от тях се оказа прочут доктор от Сан Антонио, от чиито скъпо струващи грижи се нуждаеше някакъв богат скотовъдец, ударен от заблуден куршум. Сега докторът пътуваше за гарата, откъдето щеше да вземе влака за града. След обедата Рейдлър го дръпна настрана, пъкна в ръката му двадесетдоларова банкнота и каза:

— Докторе, в съседната стая лежи едно момче, загазило е от туберкулоза. Ще ми се да го прегледате, та да разберем много ли е зле и какво може да се направи за него.

— Колко ви дължа за обета, с който ме нагостихте? — попита рязко докторът, гледайки го над очилата.

Рейдлър прибра обратно парите в джоба си. Докторът влезе незабавно в стаята на Макгайър, а скотовъдецът седна на купчината седла, струпани на чардака, готов да проклина себе си, в случай че медицинското заключение се окаже неблагоприятно.

След десет минути докторът излезе пъргаво от стаята.

— Вашият човек е здрав като нова банкнота — каза той. — Дробовете му са по-чисти от моите. Дишане, температура и пулс — съвсем нормални. Гръдната разлика също. Ни най-малък признак за някакво заболяване. Разбира се, не съм правил бактериологичен анализ, но не е и нужно. Готов съм да се подпиша под тази диагноза. Дори цигарите и спареният въздух в стаята не са му се отразили. Какво, кашля ли? Добре, кажете му, че не е необходимо. Интересувахте се какво може да се направи за него. Моят съвет е: пратете го да копае дупки за телеграфни стълбове или да обядва мустанги. Виждам, че конете ни са готови. Всичко най-хубаво. — И докторът се понесе като порив на живителен вятър.

Рейдлър откъсна лист от мескитовия храст до чардака и взе да го дъвче замислен.

Наближаваше време да се бележат говедата и на другата сутрин Рос Харгис, отговорник на пасбището Сан Карлос, събра в двора на ранчото своите двадесет и пет души, за да заминат за пасбището и да започнат работа. В шест часа конете бяха оседлани, колата с провизиите готова и каубоите вече се мятаха на седлата, когато Рейдлър ги спря и накара да почакат. Едно момченце доведе до портата оседлан кон: Рейдлър отиде до стаята на Макгайър и отвори широко вратата. Макгайър, още необлечен, лежеше на кревата и пушеше.

— Ставай! — викна скотовъдецът и гласът му отекна като тръба.

— Какво има? — стресна се Макгайър.

— Ставай и се обличай! В къщата си мога да търпя и гърмяща змия, но лъжец — никога. Хайде! Да не повтарям повече! — Той сграбчи Макгайър за врата и го изправи на вратата.

— Слушай, приятелю — разбесня се Макгайър, — какво те прихванаха? Не виждаш ли, че съм болен? Ще падна, ако направя дори крачка. Какво съм ти направил? — запя той старата песен. — Карах ли те да...

— Обличай се! — викна Рейдлър още по-високо.

Макгайър успя някак да намъкне дрехите си, като ругаеше, плетеше се в тях, трепереше и не сваляше смаян поглед от застрашителната фигура на разгневения скотовъдец. След това Рейдлър го хвана за яката и го повлече през двора към вързания за портата кон. Каубоите се поклащаха на седлата си и гледаха със зяпнали уста.

— Вземете го със себе си и му дайте работа — каза Рейдлър на Рос Харгис. — Ще работи здраво, ще спи на кораво и ще яде каквото му дадат. Вие сте свидетели, момчета, че го посрещнах от душа и правех всичко за него. Вчера най-добрият доктор на Сан Антонио го прегледа и каза, че има дробове на катър и е здрав като бик. Ти знаеш как да се разправяш с него, Рос.

Рос Харгис само се усмихна мрачно.

— Така, значи! — каза Макгайър с особено изражение на лицето, като гледаше твърдо Рейдлър. — Докторът казал, че нищо ми няма, така ли? Казал е, че се преструвам, нали? Значи, ти си го пратил при мен. Решил си, че не съм болен. Мислиш, че съм лъжец. Виж какво, приятелю, аз се държах грубо, знам, но просто така, на инат. Ако беше на мое място... Да, забравих... аз съм здрав, докторът, нали така е казал? Добре, приятелю, сега ще ти поработя. Това вече го разбирам.

Той скочи на седлото леко като птица, взе бича и плесна коня с него. Щуреца, който някога на конните състезания в Хотърн бе финиширал пръв, повишавайки залаганията на десет срещу едно, отново стъпваше на стремената.

Макгайър се озова начело, когато кавалкадата се понесе към Сан Карлос, а каубоите нададоха одобрителни викове и запрепускаха в облака прах, вдигнат от него.

Но след по-малко от миля той започна да изостава и се оказа на опашката, когато подминаха конските пасбища и навлязоха сред гъстаците. Стигнал до един храст, той дръпна юздата и затисна с носна кърпа устата си. Кърпата се напои с алена кръв и той я хвърли в храста. После плесна бича, изхриптя „дий!“ на изумения кон и препусна в галоп след каубоите.

Същата вечер Рейдлър получи писмо от родния си град в Алабама. Беше умрял един от роднините му, та го викаха да си отиде,

че трябвало да се дели някакъв имот. На развиделяване той вече препускаше с кабриолета си през прерията на път за гарата.

Рейдлър се върна чак след два месеца. Ранчото беше опустяло и той намери само Иларио, който по време на неговото отсъствие се грижеше за къщата. Момчето започна да му разказва как е вървяла работата, докато го е нямало. Още не били свършили с белязането на говедата. Случили се много бури, добитъкът се пръснал и затова белязането вървяло бавно. Преместили стана в долината на Гваделупа, на двадесет мили от ранчото.

— Между другото — сети се изведнъж Рейдлър, — как е оня приятел, когото изпратих с момчетата — Макгайър? Още ли работи?

— Не знам — каза Иларио. — Каубоите рядко идват в ранчото. Имат много работа около младите телета. Нищо не са ми казвали за него. Но аз мисля, че отдавна е умрял.

— Как умрял! — възкликна Рейдлър. — Какви ги говориш?

— Той беше много болен, тоя Макгайър — сви рамене Иларио. — Когато замина преди два месеца, аз си знаех, че няма да оживее.

— Глупости! — каза Рейдлър. — Значи, и тебе е успял да измами. Докторът го прегледа и каза, че е здрав като мескитов чеп.

— Така ли ви каза? — ухили се Иларио. — Та той дори не е видял очите му.

— Говори като хората! — ядоса се Рейдлър. — Какви ги дрънкаш?

— Макгайър пиеше вода на чардака, когато докторът влезе в стаята — продължи спокойно момчето. — Докторът ме хвана и взе да ме чука с пръсти. — Иларио посочи гърдите си. — Не разбрах защо. После извади някаква стъклена клечка и я бутна в устата ми. После взе да си слага ухото тука, тука и слушаше нещо, ама знам ли какво? После взе да ми опипва ръката ей тука. Че ме накара и да броя тихо — двайсет, трийсет, четирсет. Кой го знае защо правеше тия смешни работи! — завърши Иларио и разпери в недоумение ръце.

— Какви коне има тук? — попита кратко Рейдлър.

— Пайсано пасе зад малкия обор, сеньор.

— Оседлай го незабавно.

Само след няколко минути скотовъдецът се метна на седлото и изчезна. Пайсано, който ненапразно носеше името на тази нищо и никаква, но бързонога птица, препускаше с всички сили и гълташе

като макарони лентата на пътя. След два часа и четвърт Рейдлър зърна от едно възвишение стана, разположен край почти пресъхналата Гваделупа. Със свито от страх сърце, да не чуе най-лошото, той се приближи до стана, скочи от коня и хвърли юздата. Той имаше такава душа, че в този миг беше готов да се признае виновен за смъртта на Макгайър.

В стана нямаше жива душа освен готвача, който разпределяше по чиниите големи парчета телешко и нареждаше на масата тенекиените канчета за кафето. Рейдлър не се реши да зададе направо въпроса, който го измъчваше.

— Всичко ли е наред в стана, Пийт? — попита неуверено той.

— Горедолу — отвърна сдържано Пийт. — Два пъти оставахме без провизии. Веднъж налетя ураган и после трябваше да обикаляме гъсталаците на четирийсет мили околоръст, докато съберем добитъка. Трябва ми нов кафеник. Тази година комарите са ад.

— А момчетата как са... здрави ли са?

Пийт не беше от разговорливите. Освен това да се пита как са със здравето каубоите, беше не само излишно, но и докарваше малко на лигавене. Този въпрос звучеше необичайно в устата на стопанина.

— Тези, които останаха, не чакат да ги каня два пъти за ядене — отговори най-после той.

— Тези, които останаха? — повтори Рейдлър с пресипнал глас. Той неволно затърси с поглед гроба на Макгайър. Пред очите му вече се мяркаше бял надгробен камък като онзи, който бе видял неотдавна на гробищата в родния си град. Но почти в същия миг той се опомни и разбра, че това е глупаво.

— Ами да — каза Пийт, — тези, които останаха. В един каубойски стан винаги стават промени — особено за два месеца. Някои напуснаха.

Рейдлър се посъвзе.

— А този момък, когото пратих тук... Макгайър. Той не е ли...

— Ще ви го кажа в очите — прекъсна го Пийт и се изправи с двата царевичника в ръце. — Как не ви беше срам да изпратите тоя болен нещастник в каубойски стан? Тоя ваш доктор, дето не е могъл да разбере, че момчето е с един крак в гроба, трябва с кремък да го дерат. Ама и момчето си го бива! Чакайте да ви кажа какво стана. Още първата вечер нашите решиха да го посветят в каубойски сан. Рос

Харгис го цапардоса веднъж с кожените гащи и какво, мислите, направи този нещастник? Скочи, дяволът му с дявол, и като подхвана Рос! Изду го. Съсипа го. Страшен тупаник му удари. Рос едва можа да се изправи, сви се в едно ъгълче и вече не мръдна. А той Макгайър отиде настрани, заби глава в тревата и взе да храчи кръв. На това докторите му викат кръвоизлив. Лежа така точно осемнайсет часа и не даваше да го бутнат. После Рос Харгис — той много обича тия, дето могат да му надвият — пое работата и прокле всички доктори от Гренландия до Китайландия. Той и Джонсън Зеленгоро пренесоха Макгайър в една от палатките и се занадпреварваха да го тъпчат със сурово месо и да го поят с уиски.

Но момчето, види се, нямаше желание да оздравее, защото през нощта избягало от палатката и се заровило пак в тревата. Че и валеше дъжд. „Разкарайте се — казало им. — Оставете ме да си умра. Той каза, че съм лъжец и само се преструвам на болен. Махайте ми се от главата!“

— Две седмици той се търкаляше така — продължи готвачът — и не продумваше никому, а после...

Внезапен гръм разтнесе въздуха и от гъсталаците изскочиха в галоп и се втурнаха в стана двадесет кентаври.

— Пресвети гърмящи змии! — възкликна Пийт и се разшета на всички страни. — Момчетата идат и ако след три минути вечерята им не е готова, няма да ходя жив.

Но Рейдлър вече не го слушаше. Очите му бяха приковани в дребничкия, загорял от слънцето мъж, който скочи ухилен от коня до лумналия огън. Той не приличаше на Макгайър и все пак...

След миг Рейдлър му стискаше ръката, прегърнал го през рамо.

— Е, как си, братле? — Това беше единственото, което можа да му каже.

— По-близо до земята, нали така казваше? — раздърдори се Макгайър и за малко не сплеска пръстите на Рейдлър в желязната си ръка. — Ето я тук земята и тя ми даде и здраве, и сили. И още нещо — даде ми да разбера какъв жалък идиот съм бил. Благодаря ти, че ме прогони тука, приятелю. Ама какъв кодош си направих с доктора! Гледах през прозореца как изкарваше въздуха на онова мексиканче.

— А защо си затрая, кучи сине? — избоботи скотовъдецът. — Защо не ми каза, че докторът не те е преглеждал?

— Я стига! Хич не ми пукаше! — наежи се Макгайър както преди. — А и ти пита ли ме? Каза си, каквото имаше да казваш, и ме изрита — защо трябваше да се оправдавам? Но знаеш ли, това — да гониш кравите с кон, било чудо работа. А и момчетата са първо качество, с по-добър отбор не ми се е случвало да яздя. Може ли да остана тука, братле?

Рейдлър погледна въпросително Рос Харгис.

— Тази гадина — разнежи се Рос — е най-добрият каубой и най-здравият юмрук в целия окръг.

[1] Надзирател (исп.). — Б.пр. ↑

[2] Съгласен ли си? (исп.) — Б.пр. ↑

[3] Да, да, много ви благодаря, сеньор (исп.). — Б.пр. ↑

ПРИНЦЕСАТА И ПУМАТА

Разбира се, без крал и кралица не може. Кралят беше страшен старик, който носеше барабанлии и шпори и ревеше с такъв грозен глас, че гърмящите змии по прерията бързаха да се изпокрият в дупките си под кактусите. Преди коронацията него го наричаха Бен Шепнята. Но след като се сдоби с петдесет хиляди акра земя и с повече говеда, отколкото можеше да брои, започнаха да го наричат О'Донъл, краля на скотовъдците.

Кралицата беше мексиканка от Лърейдо. Тя излезе добра и кротка женица и дори успя да научи Бен да понижава гласа си, когато е в къщи, за да не се изпочупят съдините. Когато Бен стана крал, тя доби навика да седи на чардака на ранчо Еспиноза и да плете изтривалки от камъш. А когато богатството стана толкова неудържимо и потискащо, че от Сан Антонио докараха с кола меки кресла и салонна маса, тя преклони тъмнокосата си глава и сподели участта на Даная.

За да се избегне *l'èse-majesté*^[1], най-напред ви представяме на краля и кралицата, въпреки че те не играят никаква роля в този разказ, който може да се озаглави „Приказка за безгрижната принцеса и за лъва, който обърка цялата работа“.

Принцесата беше Жозефа О'Донъл, дъщерята на краля. От майка си тя бе наследила добро сърце и мургава, субтропична красота. А от монарха О'Донъл имаше безстрашието, здравия разум и способността да управлява. Заслужаваше си да се изминат стотици и хиляди мили, за да се види това съчетание. Препускайки на кон в галоп, Жозефа можеше с шест патрона да пробие пет дупки в консервна кутия, която се люлее, окачена на връв. Същевременно тя беше в състояние да играе с часове с бялото си коте и да го облича с какви ли не смешни дрехи. Тя презираше молива, но можеше да сметне на ум колко пари ще донесат хиляда петстотин четиридесет и пет двегодишни телета, ако се продадат по осем долара и петдесет цента едното. Общо взето, ранчо Еспиноза е около четиридесет мили дълго и трийсет широко, но по-голямата част от земята е под аренда. Обикаляйки с коня си,

Жозефа беше изучила всяка педя от тази земя. Всички каубои по пасбищата я знаеха и бяха нейни верни васали. Риили Гивънз, отговорник на едно от пасбищата на Еспиноза, я видя един ден и веднага реши да се сроди с кралското семейство. Самонадеяност? В никакъв случай. В онези дни в окръга Нуесе човекът беше човек. И в крал на краищата титлата „крал на скотовъдците“ не предполагаше непременно синя кръв. Често пъти тя означаваше само, че притежателят на такава титла носи корона като символ на блестящите си способности да краде добитък.

Едний ден Рипли Гивънз се отправи на кон към ранчото Двата бряста, за да търси черда изгубили се телета. Той тръгна късно по обратния път и когато стигна до брода Белия кон на река Нуесе, слънцето вече залязваше. Оттам до пасбището имаше шестнадесет мили, а до ранчо Еспиноза — дванадесет. Гивънз беше уморен. И той реши да прекара нощта при брода.

На това място реката образуваше хубав вир. Бреговете бяха гъсто обрасли с големи дървета и храсти. На петдесетина крачки от вира имаше поляна със сочна трева — вечеря за коня и легло за самия него. Гивънз върза коня, свали седлото и одеялата на едно дърво и сви цигара. Откъм гъстата гора покрай реката неочаквано се разнесе яростен рев, от който косите можеха да настръхнат. Конят взе да скача и да цвили, предусещайки някаква опасност. Гивънз продължи да пуши цигарата си, но се пресегна към кобурите в тревата, извади револвера и за всеки случай завъртя барабана. Голямо парче плесна силно във вира. Малко кафяво зайче подскочи в храста от котешки лапи, после седна и замърда мустаци, като гледаше насмешливо Гивънз. Конят продължи отново да си пасе.

Предпазливостта не е излишна, когато при залез слънце мексиканският лъв запее сопрано. Неговата песен може би говори, че млади телета и тлъсти агнета се намират трудно и че той гори от месоядно желание да се запознае с вас.

В тревата се валяше празна кутия от плодова консерва, захвърлена от някой друг пътник. В джоба на якето на Гивънз, вързано на седлото, имаше една-две шепи мляно кафе. Кафе с цигара! Какво повече може да желае един каубой?

След две минути запламтя весел огън. Гивънз тръгна с консервената кутия към вира. На петнайсетина крачки от брега той

видя в храстите кон с дамско седло, който си пасеше спокойно. До самата вода беше коленичила Жозефа О'Донъл и в момента се изправяше. Тя бе пила вода и сега отърси пясъка от ръцете си. На десетина крачки вдясно от нея Гивънз видя мексиканския лъв, полускрит в клоните на една саквиста. И янтарните му очи святкаха жадно. На шест фута от тях се виждаше краят на опашката му, изпъната като на понтер. Зверът се поклащаше леко на задните си крака подобно всички представители на котешката порода, когато се готвят за скок.

Гивънз направи каквото можа. Револверът му лежеше в тревата на трийсет и пет крачки от него. Затова той нададе рев и се хвърли между лъва и принцесата.

Схватката, както впоследствие я описваше Гивънз, се оказа кратка и малко объркана. Когато се озова на линията на нападението, той видя във въздуха ивица дим и чу два слаби изстрела. След това мексиканският лъв се стовари със стоте си паунда на главата му и с тежък удар го повали на земята. Той си спомняше, че извика: „Чакай, нарушаваш правилата!“, а после изпълзя като червей изпод лъва с уста, пълна с трева и пръст, и с голяма цицина на тила, с който бе ударил корена на един бряст. Лъвът лежеше неподвижен. Ядосан и подозиращ, че тук има някаква измама, Гивънз се закани с юмрук на лъва и извика: „Ще ти дам аз на тебе да...“, но в този миг се опомни.

Жозефа стоеше на предишното си място и най-спокойно презареждаше посребрения си револвер. Главата на звера се бе оказала много по-лесна цел, отколкото консервна кутия, която се люлее на връвчица. На устните и в тъмните очи на момичето играеше предизвикателна, подигравателна, влудяваща усмивка. Неуспелият рицар-спасител усещаше как огънят на фиаското изгаря сърцето му. Ето че му се беше представила възможност, възможност, за която толкова бе мечтал, но всичко бе преминало под знака на Момус, а не на Купидон. Сатириите в гората навярно злорадствуваха и се превиваха от беззвучен смях. Разиграло се бе нещо като водевил — сеньор Гивънз и неговият смешен двубой с лъва-чучело.

— Вие ли сте, господин Гивънз — попита Жозефа със своя тежък, шекерен контралт. — За малко не ми попречихте с този вик. Ударихте ли си главата при падането?

— Нищо ми няма — отвърна спокойно Гивънз. — Дребна работа.

Умиращ от срам, той се наведе и измъкна изпод звера новото си сомбреро. То беше така изпомачкано, че спокойно можеше да се използва за някакъв комичен номер. После коленичи и нежно погали свирепата, зинала глава на умрелия лъв.

— Горкият Бил! — възкликна той тъжно.

— Това пък какво е? — попита рязко Жозефа.

— Вие, разбира се, не сте знаели — каза Гивънз с вид на човек, у когото великодушието взема връх над скръбта. — Вината не е ваша. Аз се опитах да го спася, но не успях да ви предупредя навреме.

— Кого да спасите?

— Бил, кого! Цял ден го търся. От две години той е галеникът на нашия стан. Горкият Бил, той дори на заек не би посегнал. Момчетата просто ще се побъркат, като разберат. Но вие, как можехте да знаете вие, че той искаше само да си поиграе с вас?

Жозефа го гледаше в упор и черните ѝ очи го изгаряха. Но Рипли Гивънз издържа успешно това изпитание. Той стоеше и умислено рошеше тъмнорусите си къдри. В очите му се четеше мъка, примесена с едва забележим укор. Приятните черти на лицето му изразяваха несъмнена скръб. Жозефа трепна.

— А какво търсеше тук вашият галеник? — изстреля тя последния си патрон. — Около брода Белия кон няма никакъв стан.

— Този разбойник избяга още вчера от стана — отвърна Гивънз, без да му мигне окото. — Чудно как не е умрял от страх от койотите. Знаете ли, миналата седмица Джим Уебстър, нашият коняр, доведе в стана малко кученце. И това кутре буквално отрови живота на Бил: гонеше го из целия стан и с часове го хапеше по задните крака. Всяка вечер, когато станеше време за сън, Бил се навираше под завивките на някое от момчетата и спеше там, за да не го намери кутретото. Изглежда, стигнал е до крайно отчаяние, иначе нямаше да избяга. Той никога не смееше да се отдалечава от лагера.

Жозефа погледна трупа на свирепия звяр. Гивънз погали нежно страшната му лапа, която би могла с един удар да умъртви едногодишно теле. По мургавото лице на момичето постепенно се разля червенина. Дали това не беше признак на срам, какъвто истинският ловец изпитва, когато е убил недостоен за своя куршум дивеч? Погледът ѝ омекна, а спуснатите мигли заличиха от него и последните следи от насмешка.

— Много съжалявам — заизвинява се тя, — но той беше такъв огромен и скочи толкова високо, че...

— Гладен е бил, горкият — побърза да се застъпи за покойника Гивънз. — В стана ние винаги го карахме да скача, когато го хранехме. Щом изгладнееше, той лягаше на земята и почваше да се търкаля. Като ви е видял, помислил е, че ще му дадете нещо да яде.

Изведнъж очите на Жозефа се разшириха.

— Знаете ли, че можех да ви застрелям! — възкликна тя. — Вие така ненадейно се хвърлихте между нас. Рискувахте живота си, за да спасите своя любимец. Това е похвално, господин Гивънз. Много са ми симпатични хората, които обичат животните.

Да, в погледа ѝ сега се четеше дори възхищение. В края на краищата от развалините на една позорна развръзка се раждаше герой. Дори само изражението на Гивънз би могло да му осигури висок пост в Дружеството за закрила на животните.

— Винаги съм ги обичал — каза той, — коне, кучета, мексикански лъвове, крави, алигатори...

— Аз мразя алигаторите — възрази Жозефа. — Пълзяци, кални твари!

— Алигатори ли казах? О, исках да кажа антилопи, разбира се — поправи се Гивънз.

Угризенията на съвестта накараха Жозефа да отиде още подалеч. Тя протегна покаятелно ръка. В очите ѝ блестяха непролети сълзи.

— Моля ви да ми простите, господин Гивънз. Жена съм все пак и в първия миг се уплаших. Искрено съжалявам, че убих животното. Нямам представа колко неудобно се чувствавам. Ако знаех, никога не бих постъпила така.

Гивънз пое протегнатата ръка. Той я задържа известно време, за да даде възможност на великодушието си да надвие скръбта по загубата на Бил. Накрая стана ясно, че ѝ прощава.

— Моля ви, не говорете повече за това, госпожице Жозефа. Със своя вид Бил би могъл да уплаши всяка жена. Ще обясня всичко на момчетата.

— Право ми кажете: не ме ли ненавиждате? — Жозефа се приближи до него. Очите ѝ го гледаха така мило, о, така мило, така умолително и с такова покаяние. — Ако някой убие котето ми, аз бих

го намразила за цял живот. Каква смелост и благородство проявихте, за да спасите с риск за живота си Бил! Малцина биха постъпили така.

Победа, изтръгната от поражението! Водевил, превърнат в драма! Браво, Рипли Гивънз!

Падаше здрач. Естествено не можеше да се остави госпожица Жозефа да язди сама до ранчото. Гивънз оседла пак коня си, въпреки неговите укорителни погледи, и тръгна с нея. Двамата препуснаха един до друг по меката трева — принцесата и човекът, който обичаше животните. Уханията на прерията — дъх на плодородна земя и нежни цветя — ги заливаха от всички страни. На близкия хълм завиха койоти. Нищо страшно! И все пак...

Жозефа се приближи до него. Малката ѝ ръка очевидно търсеше нещо. Гивънз я напипа със своята. Конете се движеха в крак. Ръцете се склучиха бавно и тя заговори!

— Аз никога не съм се плашила. Но представете си колко страшно би било да срещнеш див лъв. Горкият Бил. Много се радвам, че тръгнахте с мен.

О'Донъл седеше на чардака.

— Ей, Рип — извика той, — ти ли си?

— Той дойде да ме изпрати — обясни Жозефа. — Изгубих пътя и закъснях.

— Моите благодарности — възвести кралят на скотовъдците. — Остани да спиш тук, Рип, а утре сутрин ще тръгнеш за пасбището.

Но Гивънз отказа. Предпочитал да се прибере в стана. Призори трябвало да изпрати в града стадо бикове. Той пожела лека нощ и препусна.

Един час по-късно, когато лампите угаснаха, Жозефа застана по нощница пред вратата на стаята си и извика на краля, който вече се беше прибрал в отсрещната стая:

— Тате, нали знаеш оня мексикански лъв, дето му викаха Сцепеното ухо? Оня, който прегриза гърлото на Мартиновия овчар Гонсалес и на петдесетина телета от пасбището Салада? Е, днеска му видях сметката при брода Белия кон. Той скочи срещу мен и аз му пуснах два куршума в главата. Познах го по лявото ухо, сцепено от ножа на стария Гонсалес. Дори и ти не би могъл да дадеш по-добър изстрел.

— Браво, детето ми! — прогърмя Бен Шепнята в мрака на кралската спалня.

[1] Обида на величеството (фр.). — Б. пр. ↑

КАК БУРИЯТА СТАНА ЧОВЕК

Кейтсби Бурията пак го бяха прихванали. Беше го налегнала скука. Този спасителен бряг, Земята — особено онази част от нея, известна под името Куиксенд, не представляваше за него нищо повече от сбирило на миазми. Обзет от униние, философът дири успокоение в разговор със себе си; моята благоверна намира утеха в сълзите; мекушавият жител на Източните щати ще нахока жена си заради сметката при шапкарката. Но такива отдушници не бяха достатъчни за обитателите на Куиксенд. А Бурията по-специално имаше навика да изразява досадата си съвсем своеобразно.

Още от вечерта той даваше признаци за приближаващата буря. Ритна кучето си пред входа на хотел „Оксидентал“, без да му се извини. В разговор все той прав, а другите криви. Докато се шляеше насам-натам, току късаше клонки от мескит и дъвчеше ожесточено листата. Това винаги се оказваше зловещо знамение. Друг обезпокоителен симптом за тези, които познаваха различните етапи на неговата депресия, бяха все по-голямата му учтивост и стремежът да се изразява литературно. Резкият му, груб глас придобиваше гърлена мекост. Обноските му ставаха опасно любезни. След това усмивката му се изкривяваше, левият край на устата отиваше нагоре и Куиксенд се приготвяше за най-лошото.

В тази фаза Бурията обикновено започваше да пие. А към полунощ си тръгваше към къщи и поздравяваше срещнатите с пресилена, но незлобива учтивост. Но мрачното му настроение все още не беше опасно. Той сядаше на прозореца на квартирата си над бръснарницата на Силвестър и до съмване пееше фалшиво жални балади, изтезавайки китарата, с която дрънкаше за акомпанимент. Повеликодушен от Нерон, по този начин той даваше музикално предупреждение за предстоящите граждански размирици, които Куиксенд трябваше да преживее.

Иначе Кейтсби Бурията беше кротък и благ човек — кротък до леност и благ до обезличаване. В най-добрия случай това бе един

безделник и досадник; в най-лошия — Ужаса на Куиксенд. Занимаваше се, колкото за очи, с нещо по линията на недвижимите имоти; развеждаше с кабриолет подмамани граждани от Източните щати да оглеждат парцели за строеж и ферми. Беше роден в един от щатите около Мексиканския залив — върлинестата му фигура, бързият говор и някои изрази издаваха от кой край е.

Но нагодил се веднъж към Запада, този ленивец от памучните ниви и сумаковите^[1] хълмове на Юга, който по цял ден рендосваше скамейките, празнодумствуваше и все гледаше да е на сянка, се прослави като злосторник, и то между хора, които цял живот залягаха над изкуството да бъдат свирепи.

В девет на другата сутрин Бурията беше вече зареден. Вдъхновен от собствените си варварски мелодии и от съдържанието на каната си, той беше готов да пожъне нови лаври от нерешителния Куиксенд. Препасан през кръста и през гърдите с патрондаши, накичен богато с револвери и здравата натряскан, той се изтърси на главната улица на Куиксенд. Прекалено благороден, за да изненада и завладее градчето с безшумно внезапно нападение, той се спря на първия ъгъл и издигна свет лозунг — онзи страшен, кълтящ рев, спечелил му прозвището, което бе заменило кръщелното му име. Почти непосредствено след този гърмел се разнесоха три изстрела от колта му — все едно, че поставяше оръдията на лафетите и изпробваше мерника им. Едно жълто куче, лична собственост на полковник Суейзи, който държеше хотел „Оксидентал“, вирна крака в праха и изляя за последен път. Някакъв мексиканец, който пресичаше улицата пред бакалницата „Синият фронт“ с шише газ в ръка, хукна изведнъж със завидна скорост, като продължаваше да стиска гърлото на пръснатото шише. Новото златно петле-ветропоказател на двуетажната къща в лимонено и синьо на съдията Райли затрепери, гътна се и увисна на косъм, оставено на произвола на разпътните ветрове.

Артилерията беше в порядък. Ръката на Бурията — сигурна. Обзе го висшият, спокоен възторг от познатата битка, макар и малко помрачен от разочарованието на един Александър, който вижда, че неговите завоевания се ограничават само до малкия свят на Куиксенд.

Бурията напредваше по улицата и стреляше наляво и надясно. Стъкло се сипеше като градушка, бягаха кучета, подхвъркаха и писукаха пилци, пискливи женски гласове викаха уплашено децата.

Стакатото на пицковите на Ужаса току насичаше тази олелия, а от време на време я заглушаваше онзи рев, така добре познат на Куиксенд. Когато Бурията изпаднаше в подобно мрачно настроение, в Куиксенд се обявяваше неприсъствен ден. Още преди той да се ПОЯЕН, по цялата главна улица се спускаха капациите и се затваряха вратите. Животът замираше за известно време. Само Бурията имаше право да се движи и докато той вървеше и търсеше някой да излезе насреща му и поне малка възможност да се позабавлява, обземаше го все по-голяма скука.

Но на стотина крачки по-надолу се извършваха усиленни приготовления, за да се задоволи слабостта на господин Кейтсби към размяна на комплименти и духовитости. Предишната вечер много вестноосци бяха побързали да уведомят шерифа Бък Патерсън за предстоящото изригване на Бурията. Търпението на този служител на закона, често пъти поставяно на изпитание, когато той трябваше да затваря очи пред деянията на смутителя на реда, вече се изчерпваше. В Куиксенд се проявяваше известна търпимост към естествените изблици на човешката природа. Щом животът на по-полезните граждани не се разхищаваше безразсъдно и не се рушеше много имущество, хората не държаха на строгото приложение на законите. Но Бурията прехвърляше границата. Неговите буйства бяха толкова чести и толкова невъздържани, че не се вместиаха в рамките на едно нормално и оздравително отпускане на душата.

Бък Патерсън седеше и чакаше в малката си дървена канцелария онзи предупредителен рев, който известяваше, че Бурията са го хванали дяволите. Когато очакваният сигнал се чу, шерифът стана и препаса пицковите. Двама негови помощници и трима граждани, доказали ядивните качества на куршума, също станаха, готови да отговарят на оловните закачки на Бурията.

— Трябва да обградим този приятел — каза Бък Патерсън, очертавайки тактическата линия. — Никакви разговори и ПОЯБИ ли се — стреляйте. Прикривайте се добре и гледайте да му видите сметката. Той е негодник. Този път е негов ред да опъне крачолите. Заобикаляме го от всички страни, момчета. Само умната, защото премери ли се Бурията, няма празно.

Облечен със синя трикотажна риза, на която блестеше шерифската значка, Бък Патерсън, висок и мускулест мъж, даваше със

сериозен вид указанията си за нападението върху Бурията. Планът му предвиждаше унищожаването на Ужаса на Куиксенд по възможност без загуби за атакуващите.

Без да подозира нищо за наказателната експедиция, Бурията вдигаше разярен пушилка по улицата, стреляйки на всички страни. Но изведнъж разбра, че пред него има преграда. Шерифът и единият от помощниците му се надигнаха зад дървените амбалажни каси на площада и откриха огън. В същото време останалите от потерята, разделени на две, започнаха да го обстрелват от двете странични улици, до които се бяха добрали чрез внимателна обходна маневра.

Първият залп отнесе петлото на единия от револверите на Бурията, сцепи дясното му ухо и взриви единия от патроните в патрондаша, който го опари здраво при избухването си. Усетил прилив на сили от това неочаквано тоническо средство за душевната му депресия, Бурията изпълни едно фортисимо с горните си регистри и отвърна като ехо на огъня. При неговата стрелба защитниците на закона залегнаха, но с малко закъснение: един куршум прониза ръката на помощник-шерифа непосредствено над лакътя, а бузата на шерифа биде разкъравена от треската, която друг куршум отцепи от дървената каса, служеща му за прикритие.

И ето че Бурията отговори достойно на тактиката на врага. Бързият му поглед веднага се спря на уличката, откъдето се стреляше най-слабо и най-неточно, и той набързо нахълта в нея, изоставяйки незащитената от нищо главна улица. Изключително находчиви, противниковите сили в тази посока — другият помощник-шериф и двамина от храбрите доброволци — изчакаха, скрити зад бирени бурета, докато Бурията отmine убежището им, и после започнаха да го солят в тил. В следния миг на помощ им се притекоха шерифът и другите двама и тогава Бурията разбра, че за да продължи удоволствието от този диспут, той ще трябва да намери начин да намали голямото предимство на противника. Погледът му попадна на една постройка, която даваше известни надежди — стига да успееше да се добере до нея.

Това беше близката железопътна гара — малка, но здрава четвъртата постройка, изградена върху каменна рампа, висока четири стъпки над земята. На всяка стена имаше прозорец. Тя можеше да

послужи като укрепление на човек, така зле притиснат от превъзхождащия го по брой неприятел.

Бурията спринтира смело към нея, а в това време хората на шерифа пушкаха непрекъснато след него. Той достигна невредим това убежище и когато влезе през вратата, пазачът изхвъркна като катеричка през прозореца.

Патерсън и хората му се спряха да се съвещават, прикрити зад куп греди. В гарата се намираше един безстрашен злосторник, който стреляше превъзходно и имаше предостатъчно боеприпаси. На тридесетина крачки околоръст обсадения се простираше гола земя. Не можеше да има никакво съмнение, че този, който се опита да премине незащитената зона, ще бъде спрял от куршума на Бурията.

Но шерифът беше непоколебим. Той бе решил твърдо, че Кейтсби Бурията няма вече да разбужда ековете на Куиксенд със своя пронизителен вой. И беше го заявил. Като представител на властта и като човек той се чувствуваше задължен да сложи сурдинка на този инструмент, който внасяше неразбория. Лоши звуци издаваше той.

Наблизо се виждаше ръчна платформа за товарене и разтоварване на по-леки товари. Тя стоеше до навес, пълен с чували вълна, оставена за продан от някоя от свиневъдните ферми. На тази платформа шерифът и хората му качиха три тежки чувала с вълна. Приведен ниско, Бък Патерсън се насочи към укреплението на Бурията, като буташе бавно пред себе си платформата с чувалите, която му служеше за прикритие. Останалите, пръснати нашироко, стояха готови да надупчат обсадения, ако той се покаже и направи опит да спре идола на справедливостта, който настъпваше към него. Само веднъж Бурията демонстрира бойната си мощ. Той стреля иззад прозореца и от сигурната крепост на шерифа хвъркнаха няколко валма. Потерята отвърна с няколко изстрела, които изплющяха по рамката на прозореца на укреплението. Нито едната, нито другата страна даде загуби.

Шерифът беше така дълбоко погълнат от управлението на бойния си кораб, че забеляза сутрешния влак едва когато той наближи рампата. Влакът идваше по линията от другата страна на рампата. Той спираше тук само за една минута. Каква чудесна възможност за Бурията! Той трябваше само да излезе от другата врата, да се метне на влака и тогава иди го гони.

Бък заряза прикритието си и с насочен револвер изкачи бегом стъпалата, отвори с един напън на мощното си рамо заключената врата и влезе вътре. Хората му чуха само един изстрел и повече нищо.

Най-после раненият отвори очи. След спусналия се мрак той отново можеше да вижда, да чува, да усеща и мисли. Той се огледа и разбра, че лежи на дървена пейка. Един висок човек със смутено изражение и голяма значка с надпис „Шериф“ стоеше над него. Дребна старица в черно с набръчкано лице и искрящи черни очи придържаше мокра носна кърпа о слепоочието му. Той тъкмо се мъчеше да възприеме това, което виждаше, и да го свърже с последните събития, когато старицата заговори:

— Спокойно, човече, я какъв си здравеняк. Куршумът не те е докоснал дори. Само е хвъркнал покрай главата ти и те е зашеметил за малко. Стават такива неща, знам аз. Сътресение му викат. Ейбъл Уодкинз убиваше катерички по този начин — „шашардисвам ги“, казва.

Ти, дете се вика, си бил шашардисан, господине, но скоро ще се оправиш. Сега си по-добре, нали? Полежи спокойно още малко, пък аз ще ти мокря челото. Ти не ме познаваш, ама то не е и за чудене, откъде ще ме познаваш? Аз ида с тоя влак от Алабама да видя сина си. Голям син имам, а? Боже, боже! Можеш ли да повярваш, че някога е бил бебе. Този е синът ми, господине.

Старицата се извърна, погледна човека, който стоеше прав до нея, и съсипаното ѝ лице просия от горда и мила усмивка. Тя протегна жилестата си, мазолеста ръка и пое в нея ръката на сина си. После се усмихна приветливо на легналия и продължи да топи кърпата в тенекиената мивка на чакалнята и да мокри грижливо слепоочието му. Ней бе присъща добродушната бърбривост на старите хора.

— Не съм го виждала от девет години — продължи тя. — Един от племенниците ми, Елкана Прайс, той е кондуктор по железниците, та той ми даде билет да дойда дотук. Мога да остана цяла седмица и да се върна пак със същия билет. Виж ти, моето малко момче станало офицер — шериф на цял град! Това е нещо като полицай, нали? Пък аз да не знам, че бил офицер; ама той не ми е споменал нищо в писмата. Сигурно си е рекъл да не плаши старата си майка, щото тая служба е

опасна. Ама не съм аз от тия, дето се плашат. Що да се плаша. Ей на, слизам от влака, а в гарата се гърми и отвътре излиза пушилка, ама аз тръгвам право насам. Изведнъж виждам лицето на сина ми да наднича от прозореца. Познах го веднага. Той ме посрещна на прага и така ме стисна, че щях да умра. А пък ти, господине, лежеше тук досущ като мъртвец и аз рекох да видим кое-що, да ти помогнем някак.

— Май че вече мога да стана — каза онзи със сътресението. — Вече се чувствавам доста добре.

Той седна някак, все още отпаднал, и се облегна на стената. Беше голям мъж, с грубовати черти и едър кокал. Проницателните му очи като че не се откъсваха от лицето на човека, който стоеше съвсем неподвижен пред него. Но всъщност погледът му често се отместваше от това лице и се спираше на шерифската значка на гърдите на човека.

— Тъй, тъй, ще се справиш — каза старицата и погали ръката му, — само не бива да правиш вече поразии и да караш хората да стрелят по тебе. Синът ми разказа едно-друго за тебе, докато ти лежеше в безсъзнание на пода. Ти не се докачай, че една стара жена със син, голям колкото теб, ти говори за тия неща. И недей гони карез на сина ми, че е стрелял по тебе. Един офицер трябва да варди законите — такава му е службата, — а пък който е хванал кривия път, ще пати, няма как. Ти недей кори сина ми, господине, какво е виновен той? Той винаги си е бил добро момче, още от малък — добро, кротко и възпитано. Послушай думата ми, господине, не прави повече тъй. Стани добър човек, остави пиенето и си живеи мирно и тихо. Варди се от лоши приятели и се труди честно, че да ти е сладък сънят.

Ръката на старицата, с черна ръкавица, докосна нежно гърдите на човека. На старото й, уморено лице се четеше искрена загриженост. Вече към края на дългия си живот, тя седеше тук с избелялата си черна рокля и вехта шапка и обобщаваше жизнения опит на света. А човекът, на когото тя говореше, продължаваше да гледа над главата й, втренчен в нейния мълчалив син.

— А какво ще каже шерифът? — попита той. — Добър ли е според него тези съвет? Я нека шерифът каже прави ли са тези думи.

Високият човек се размърда неспокойно. Той попипа значката на гърдите си, после прегърна старицата и я притегли до себе си. Тя се усмихна с неизменната майчина усмивка, зад която стояха шест

десетилетия, и погали с изкривените си пръсти голямата, загоряла ръка на сина си. А той заговори:

— Аз мисля така — каза, гледайки другия право в очите. — Ако съм на ваше място, ще послушам този съвет. Ако съм пропаднал пияница и злосторник, ще се вслушам в тези думи. Ако съм на ваше място, а вие на мое, ще кажа: „Шерифе, готов съм да се закълна, че ако ми дадете възможност, ще се откажа от безобразията. Ще зарежа и пиенето, и револверите и няма да върша вече дивотии. Ще стана примерен гражданин, ще се хвана на работа и край на всякакви глупости!“ Това ще кажа, ако съм на ваше място, а вие сте шериф.

— Послушай какво ти говори синът ми — каза тихо старицата. — Послушай го, господине. Обещай да се поправиш и той няма да ти стори нищо. Четиридесет и една години са изминали, откак неговото сърце затуптя за първи път до моето, и то винаги е било честно.

Човекът се изправи, поразкърши крайниците си и се изпъна.

— В такъв случай — каза той, — ако вие сте на мое място и кажете това, а аз съм шерифът, ще ви отговоря така: „Вървете си свободен и направете всичко възможно да удържите обещанието си.“

— Божке! — възкликна внезапно разтревожена старицата. — Щях да забравя куфара! Някакъв човек ми го свали от влака, но точно тогава видях сина ми на прозореца и куфарът съвсем ми излезе от главата. В него има осем буркана домашно сладко от дюли, сама съм го правила. Дано не се е случило нещо с бурканите, че ще пукна от яд.

Тя заситни живо и припряно към вратата и когато излезе, Кейтсби Бурията се обърна към Бък Патерсън:

— Просто нямах друг изход, Бък. Видях я през прозореца да идва насам. Тя не е чувала нито дума за моите безобразия. Сърцето ми се сви, като си представих, че може да разбере в какво жалко псе съм се превърнал, преследвано от цялото общество. След моя изстрел ти легеше на пода като мъртъв. И тогава изведнъж се сетих какво да направя: взех значката ти и я прикачих на гърдите си, а на теб прикачих моята черна слава. Обясних й, че аз съм шерифът, а ти — опасен разбойник. Сега можеш да си вземеш значката, Бък.

С треперещи пръсти Бурията понечи да откачи металния кръг от ризата си.

— Чакай! — спря го Бък Патерсън. — Не бутай значката, Бурия! Да не си посмял да я свалиш, преди майка ти да си замине. Докато тя е

тук, ти ще бъдеш шерифът на Куиксенд. Аз ще се поразшетам из града и като обясня тук-таме как стоят нещата, гарантирам ти, че никой няма да издаде нищо пред нея. А ти, твърдоглави разбойнико и песоглавецо, се вслушай добре в съветите, които тя даваше на мен! И аз самият има какво да взема от тях.

— Бък — каза развълнуван Бурията, — ако не я послушам, можеш да...

— Шшшт! — предупреди го Бък. — Тя се връща.

[1] Сумак (англ.). Смардлика (бот.). — Б.пр. ↑

ЕДИН ЧАС ПЪЛНОЦЕНЕН ЖИВОТ

Има поговорка, че човек, който не познава немотията, любовта и войната, не е усетил истинския вкус на живота. С правилността си тази мисъл трябва да се понрави на всеки любител на кратката философия. В тези три условия се заключава всичко, което си заслужава да се знае за живота. Повърхностният мислител може би ще реши, че към списъка трябва да се прибави и богатството. Не, съвсем не. Когато беднякът открие в подплатата на жилетката си четвърт долар, отдавна пропаднал там през някоя цепка, той запраща лота в такива дълбини на човешката радост, каквито един милионер никога не може да достигне.

По всичко личи, че мъдрата изпълнителна власт, която управлява живота, е взела мерки човек неизбежно да премине през тези три условия; и никой да не може да избегне всичките три. В селските краища те нямат чак такова значение. Бедността там по-леко се понася, любовта не е толкова гореща, а войната се свежда до разпавии за някоя межда или зарад съседските кокошки. Тъкмо в големите градове нашият афоризъм придобива особена правдивост и сила. А на Джон Хопкинз съдбата бе отредила да преживее всичко това в сравнително кратко време.

Жилището на Хопкинз беше като хиляди други. До единия прозорец имаше фикус, до другия лежеше пълен с бълхи териер, който се чудеше кога ще дойде и неговият празник.

Джон Хопкинз беше като хиляди други. Работеше за двайсет долара на седмица в една девететажна сграда и се занимаваше навярно със застраховки или с подедни машини, а може би с педикюр или със заеми, или със скрипци, или с подновяване на дамски кожени гарнитурни, или с уроци по валс (пет урока — пълна гаранция), или с изработка на изкуствени ръце и крака. Но не е наша работа да гадаем по тези външни признаци какво е призиванието на господин Хопкинз.

Госпожа Хопкинз също беше като хиляди други. Златният зъб, склонността към заседнал живот, желанието да се поразходи в неделя, влечението към деликатесния магазин с домашно приготвени

лакомства, гонитбата на стоки с намалени цени, чувството за превъзходство над жената от третия етаж, която носеше истински щраусови пера на шапката си и имаше на звънеца табелка с две презимена, тягостните часове, през които стоеше залепена на прозореца, бдителното избягване на човека, събиращ вноските за мебелите, неуморното внимание към звуковите ефекти на асансьорчето за храна — всички тези белези на обитателката на нюйоркските усой не и бяха чужди.

Само още един миг, посветен на умувания, и разказът ще потръгне.

В Големия град стават важни и неочаквани събития. Завиваш на ъгъла и едва не изваждаш с чадъра си окото на своя стар приятел от Кутней Фолс. Разхождаш се из парка и тъкмо да си откъснеш карамфил, нападат те бандити, линейката те откарва в болницата, оженваш се за медицинската сестра; развеждаш се, живееш без пукната пара, редиш се на опашка за безплатна чорба, оженваш се за богата наследница, носиш прането да се пере, плащаш членския си внос в клуба и всичко това дорде мигнеш. Шляеш се по улиците, нечий пръст те вика, дамска кърпичка пада пред теб, тухла пада върху теб, сгромолясва се я асансьорът, я банката ти, не мелиш с жена си или стомахът ти не мели гостилничарско ядене. Съдбата те подхвърля като късчето тапа във вино, отворено от келнер, комуто не си дал бакшиш. Градът е палав малчуган, а ти — червена шарка на играчката му, която той изблизва.

След плътния обед Джон Хопкинз седеше в жилището си, което му прилягаше като ръкавица. Седеше на тъмнокафявата, почти черна кушетка и съзерцаваше със сит поглед „Изкуството — във всеки дом“ във вид на картината „Буря“, забодена с кабърчета на стената. Госпожа Хопкинз, мърморейки под носа си, се жалваше от кухненската миризма, идваща от съседното жилище. Пълният с бълхи териер гледаше презрително Хопкинз и му се зъбеше човеконенавистнически.

Тук нямаше ни бедност, ни любов, ни война; ала и на такова безплодно дърво може да се присадят тези три калема — основа на пълноценния живот.

Джон Хопкинз се опита да втъкне няколко стафидки разговор в безвкусното сурово тесто на съществуването.

— В кантората поставят нов асансьор — каза той, — а шефът си пуска бакенбарди.

— Не думай! — откликна госпожа Хопкинз.

— Господин Уипълз — продължи Джон — дойде днес на работа с нов пролетен костюм. Много ми хареса. Такъв един сив с... — Той млъкна, изпитал изведнъж непреодолимо желание. — Ще се разходя до ъгъла да си купя пура за пет цента — заключи Джон.

Джон Хопкинз взе шапката си и се отправи надолу по миришещите на мухъл коридори и стълби.

Вечерният въздух беше мек, улиците кънтяха от безгрижните викове на дечурлигата, които играеха разни игри, съпроводени с непонятни напеви и думи. Родителите им висяха по праговете и стъпалата и пушеха и бърбяха на воля. Колкото и странно да е, пожарните изходи даваха приют на влюбени двойки, които и не помисляха да бягат от пожара, раздухван от самите тях.

Тютюнопродавницата на ъгъла, към която се бе насочил Джон Хопкинз, беше собственост на едного на име Фрешмейър, който гледаше на света като на неплодна пустош.

Хопкинз, когото собственикът не познаваше, влезе и добродушно поиска „връзка спанак, не по-скъпа от трамваен билет“. Този неуместен намек само задълбочи песимизма на Фрешмейър; все пак той предложи на купувача стока, която до застрашителна степен отговаряше на поръчката. Хопкинз отхапа края на пурата и я запали от газовата цицка. После се бръкна да плати, но не намери в джоба си нито цент.

— Вижте какво, приятелю — обясни откровено той, — излязъл съм без дребни пари. Ще ви платя още първия път, когато мина оттук.

Радост изпълни душата на Фрешмейър. Ето, това потвърждаваше още веднъж неговото убеждение, че светът е гадост, а човекът — зло на два крака. Без да каже дума, той избиколи тезгяха и се нахвърли с юмруци върху клиента си. Хопкинз не беше човек, който би приел да служи за боксов чувал на един черноглед тютюнопродавец. Той мигновено украси Фрешмейър с тъмнотютюнево петно под окото в отплата за удара, нанесен му от търговеца, който работеше само за пари.

Стремителната атака на неприятеля принуди Хопкинз да изнесе линията си на тротоара. Там се завърза ожесточено сражение.

Кроткият дървен индианец с резбована усмивка биде катурнат, а любителите на кръвопролития се скупчиха наоколо да гледат този рицарски двубой.

Но ето че се появи и неизбежният полицай, което предвещаваше неприятности както за нападателя, тъй и за жертвата му. Джон Хопкинз беше миролюбив гражданин, който по цели вечери решаваше ребуси у дома си, но и той не бе лишен от онзи дух за съпротива, който пламва в разгара на битката. С един удар той запрата полицаия право в стоката, която бакалинът бе изложил на тротоара, и така цапардоса Фрешмейър, че оня комай съжали, задето не е възприел принципа да продава — поне на някои клиенти — на кредит до пет цента. После Хопкинз си плю на петите и хукна по тротоара, а след него се втурнаха тютюнопродавецът и полицаят, чиято униформа нагледно показваше, че ненапрасно бакалинът бе окачил надписа: „Най-евтините яйца в града“.

Както бягаше, Хопкинз забеляза, че по уличното платно наравно с него се движи голям, нисък, червен състезателен автомобил. Автомобилът се приближи към тротоара и човекът на волана даде знак на Хопкинз да се качи. Той скочи в движение и се стовари на меката оранжева седалка до шофьора. Голямата кола, бръмчейки едва чуто, летеше като албатрос и след малко излезе на широкия булевард, в който се вливаше улицата.

Шофьорът караше, без да каже дума. С тези състезателски очила и облекло той бе така маскиран, че и дяволът не би могъл да го познае.

— Благодаря, друже — каза Хопкинз. — В жилите ти очевидно тече спортсменска кръв, та не можеш да гледаш как двама нападат един. Още малко и щях да си изпатя.

По нищо не пролича шофьорът да е чул думите му. Хопкинз сви рамене и задъвка пурата, която не бе изпуснал от зъбите си през цялото меле.

След десет минути автомобилът влезе в отворената врата на богатска къща, облицована с червеникав камък. Шофьорът скочи от автомобила и каза:

— Идвайте бързо. Мадам ще ви обясни всичко. Това е голяма чест за вас, мосю. О, ако мадам бе възложила всичко на Арман. Но аз съм само шофьор и нищо повече.

Жестикулирайки оживено, шофьорът поведе Хопкинз в къщата. Влязоха в малка, разкошно обзаведена гостна. От креслото насреща стана млада дама, красива като видение. В очите ѝ припламваше гняв, който много ѝ отиваше. Силно извитите ѝ вежди, тънки като нишка, бяха красиво свъсени.

— Мадам — каза шофьорът с нисък поклон, — имам честта да ви доложя, че ходих у мосю Лонг, но не го намерих в къщи. На връщане видях този господин да се бие... как се казваше това?... с неравни сили. Бяха го нападнали пет... десет... трийсет души и жандарми също. Да, мадам, той, както казват тук, беше сплескал един... три... осем полицаи. Щом мосю Лонг не е в къщи, казах си аз, този джентълмен също може да помогне на мадам. И го доведох.

— Много добре, Арман — каза дамата. — Сега можете да си вървите.

После тя се обърна към Хопкинз:

— Изпратих шофьора да доведе братовчед ми, Уолтър Лонг. В тази къща има един грубиян, който се отнася зле с мен и ме наскърбява. Оплаках се на леля ми, а тя ми се изсмя. От думите на Арман разбирам, че сте храбрец. В нашето прозаично време рядко се намират хора, които да са и храбри, и рицарски благородни. Мога ли да разчитам на вашата помощ?

Джон Хопкинз пъкна угарката от пурата в джоба на самото си. Гледайки това очарователно същество, той за първи път в живота си изпита романтично вълнение. Това бе рицарска любов, която съвсем не означаваше, че е изменил на жилището с бълхестия териер и на другарката си в живота. Той се бе оженил за нея след пикника, устроен от Съюза на етикетничките, когато приятелят му Били Макманъс го беше предизвикал и се бяха обзаложили на по една нова шапка и порция риба за всички присъстващи. А този ангел, който го молеше за помощ, беше такова божествено създание, че би било кощунство да се говори за риба, а колкото за шапка — само златна корона с безценни камъни би била достойна за нея.

— Вие само ми го покажете тоя, дето ви лази по нервите — каза Джон Хопкинз. — Досега съм пренебрегвал боксьорските си способности, но тая вечер няма прошка.

— Той е там — каза дамата и посочи една затворена врата. — Вървете. Сигурен ли сте, че не ви е страх?

— Кой, мене ли да ме е страх? — отвърна Джон Хопкинз. — Дайте ми само една роза от вашия букет, може ли?

Дамата му даде една червена-пречервена роза. Джон Хопкинз я целуна (розата), затъкна я в джоба на жилетката си, отвори вратата и влезе в другата стая. Тя представляваше богата библиотека, осветена от мека, но силна светлина. В креслото седеше млад човек, увлечен в книгата си.

— Книги по етикеция — това трябва да четете! — каза рязко Джон Хопкинз. — Я елате насам да ви предам някой и друг урок! Ще нагрубявате дамата, а?

Младият човек се изненада, но не много. Той стана морно от креслото, хвана ловко Джон Хопкинз за ръцете и го помъкна, въпреки съпротивата, към външната врата на къщата.

— Внимавайте какво правите, Ралф Бранскъмб! — извика дамата, която ги беше сподирала. — Отнасяйте се по-внимателно с човека, който така доблестно се опита да ме защити.

Младият човек, избута тихомълком Джон Хопкинз навън и затвори вратата след него.

— Бес — каза спокойно той, — по-добре да престанеш да четеш исторически романи. Как попадна тук този тип?

— Доведе го Арман — отвърна младата дама. — Ти постъпи отвратително, като не ми позволи да взема онова санбернарско куче. Затова изпратих Арман да доведе Уолтър. Толкова ме беше яд на теб.

— Бъди благоразумна, Бес — каза младият човек и взе ръката ѝ в своята. — Това куче е опасно. Ухапало е вече няколко души от кучкарницата. Хайде да идем да кажем на леля, че вече не сме сърдити.

Хванати под ръка, те излязоха.

В това време Джон Хопкинз беше вече пред своя блок. На стъпалата си играеше петгодишната дъщеричка на портиера. Хопкинз ѝ подари една красива червена роза и заизкачва стълбите.

Госпожа Хопкинз навиваше лениво косите си на хартийки.

— Купи ли си пура? — попита тя равнодушно.

— Разбира се — каза Джон Хопкинз, — и дори се поразходих по улиците. Прекрасна вечер.

Той седна на кушетката, извади угарката от пурата, запали я и се загледа в грациозните фигури на „Буря“ на отсрещната стена.

— Та ти разправях за костюма на господин Уипълз — каза той.
— Такъв един сив, с почти незабележими карета. Чудесен.

ПРЕДВЕСТНИКЪТ НА ПРОЛЕТТА

Далеч преди тъпият селяндур да е усетил полъха на пролетта, гражданинът вече знае, че тревистозелената богиня се е възкачила отново на трона си. Обграден от каменни стени, той сяда да закуси, разгръща сутрешния вестник и вижда, че журналистиката е изпреварила календара. Защото ако някога вестители на пролетта бяха нашите най-деликатни чувства, сега тяхната дейност е поета от агенция Асошиейтед Прес.

Чуруликането на първата червеношийка в Хакънсак, раздвижването на мъзгата в бенингтънските кленове, мъхестите реси на върбите по Главната улица на Сиракюз, първата песен на синигера, лебедовата песен на лонгайлъндските миди, първият ураган в Сент Луис, песимистичните прогнози за прасковената реколта в Помптън (щат Ню Джързи), редовното посещение на питомната дива гъска със счупения крак при езерцето край гара Билджуотър, коварният опит на Аптечния тръст да вдигне цените на хинина, разобличен в камарата на представителите от депутатата Джиикс, първата ударена от гръм топола, под която, разбира се, са се били укрили излетници, останали като по чудо живи, отприщването на ледохода по река Альгейни, теменужката, открита сред мъха от нашия кореспондент в Раунд Корнърс — това са то първите признаци за пробуждането на природата, които телеграфът донася в интелигентния град, докато фермерът, гледайки унилите си ниви, не вижда друго освен зима.

Ала това са само външни белези. Истинският предвестник на пролетта е сърцето човешко. Само когато Дафнис започне да търси своята Хлоя, а Майк — своята Маги, само тогава можем да приемем, че пролетта е дошла и че вестникарското съобщение за петфутовата гърмяща змия, убита в пасбището на фермера Петигрю, не е измислица.

Първата теменужка още не бе цъфнала, когато господин Питърс, господин Рагздейл и господин Кид седяха на една пейка в Юниън Скуеър и кроеха заговор. Господин Питърс беше д'Артанян в това трио

от безделници. Той бе най-мърлявото, най-ленивото, най-калното петно на фона на зелените пейки в парка. Но в момента играеше най-важната роля.

Господин Питърс имаше жена. Досега това обстоятелство не бе оказвало влияние върху отношенията на Питърс с Рагзи и Кид. Но днес то особено привличаше вниманието им. Избягнали брачните окови, приятелите на господин Питърс му се присмиваха понякога за това, че се е осмелил да се впусне в подобно опасно плаване. Но сега, едва сега те се видяха принудени да признаят, че той или е бил надарен с изключителна прозорливост, или просто е галеник на Съдбата.

Обяснението е в това, че госпожа Питърс имаше един долар. Цял долар, истински, напълно валиден за плащане на мита, данъци и всякакви вземания. Как да се доберат до този долар? Това бе въпросът, който обсъждаха тримата муфта-мускетари.

— Откъде знаеш, че е цял един долар? — попита Рагзи, у когото тази огромна сума будеше неверие.

— Огнярят е видял, като са й го дали. Вчера тя ходи да пере някъде. И какво ми даде за закуска? Кора хляб и чашка кафе. А стиска долара.

— Женска работа! — каза Рагзи.

— Вижте бе, я да земем да я хванем, да затъкнем устата й с кърпа и да свием долара — предложи мрачно Кид. — Какво, от една женска ли се плашите?

— Ще вземе да се разписка и ще загазиме — възрази Рагзи. — Да млатиш жена, когато наоколо е пълно с народ — това не е работа.

— Господа — каза строго Питърс през рижавата четина около устата, — не забравяйте, че става дума за моята жена. Всеки, който посяга на жена освен ако...

— Магайър вече окачи табелката, че бира има — каза многозначително Рагзи. — Да имахме един долар, щяхме...

— По-спокойно! — каза господин Питърс, облизвайки се. — Така или иначе, трябва да пипнем този долар, момчета. Кое то е на жената, то е и на мъжа й. Така ли е? Тогава оставете на мене тая работа. Аз ще ида да го взема. А вие ме чакайте тука.

— Аз така знам — гостирай й един и ще каже и майчиното си мляко — рече Кил.

— Жена не се бие — каза поучително Питърс. — Виж, да я стиснеш лекичко за гушата — то е друго. Хем и не остават следи. Чакайте ме, момчета. Ще взема тоя долар, та каквото ще да става.

Питърс живееше на най-горния етаж в една къща между Второ авеню и реката, където държеше стая към двора, толкова тъмна и мрачна, че хазяинът се червеше, когато вземаше наема. Госпожа Питърс работеше по хорските къщи — кога пране ще опере, кога пода ще измие. А господин Питърс не бе омърсил ръцете си с работа цели пет години. Но въпреки всичко те се държаха един за друг, свързани здраво от немотията и от омразата помежду си, или с други думи, от навика. Навикът, тази сила, която не позволява на земята да се разлети на парчета, макар че между другото има и някаква глупава теория за гравитацията.

Госпожа Питърс бе разположила огромното си туловище на по-сигурния от двата стола и през единствения прозорец съзерцаваше с неподвижен поглед неизмазания калкан отсреща. Очите ѝ бяха зачервени и мокри. Цялата покъщнина би могла да се изнесе на ръчна количка, но никой количкар не би я натоварил, дори да му я подаряха.

Вратата се отвори и влезе господин Питърс. Очите му на фокстериер проблясваха лакомо. Жена му веднага забеляза това, но го изтълкува погрешно като глад, а не като жажда.

— До довечера няма да ти дам нито троха — каза тя и пак се обърна към прозореца. — И се махай с тая морда на гладно куче.

Господин Питърс премери на око разстоянието между себе си и нея. Ако действува светкавично, може би ще успее да се хвърли върху нея, да я повали на земята и да приложи удушваческата тактика, с която се беше похвалил пред приятелите си. Да, това наистина беше само хвалба и нищо повече; защото никога досега той не бе дръзвал да прибегне до насилие срещу нея. Но мисълта за приятната, студена бира му вдъхваше смелост и той бе почти готов да се откаже от собствените си сентенции за държането на един кавалер към жената. Обаче с присъщата на безделника любов към по-артистични и по-неуморителни методи той предпочете дипломатическото изкуство, като избра за начало най-силния коз — позицията на човек, който не се съмнява в успеха си.

— Ти имаш един долар — каза той извисоко и внушително, с какъвто тон говори човек, когато запалва скъпа пура (ако я има).

— Да — каза госпожа Питърс, извади банкнотата от пазвата си и я размаха предизвикателно.

— Предложиха ми работа в... един магазин за чай — каза господин Питърс. — Постъпвам от утре. Само че ще трябва да си купя нови...

— Лъжеш! — отсече госпожа Питърс и върна банкнотата на мястото ѝ. — Няма кой да те вземе тебе ни в магазин за чай, ни в кухня, ни дори на битпазар. На мене кожата на ръцете ми се смъкна от пране, докато изкарам тоя долар. Аз да се трепя, а ти да го профукаш! Няма го майстора!

Беше ясно, че талейранската поза не постигна целта. Ала дипломацията е изобретателна. Артистичният темперамент на господин Питърс го хвана за обущата и го пренесе на нова позиция. Той извика в очите си израз на безнадеждно отчаяние.

— Клара — каза той с глух глас, — безполезно е да продължавам борбата. Ти никога не си ме разбирала. Бог е свидетел какви усилия полагам да се задържа на повърхността, но вълните на злочестието...

— Можеш да си спестиш бръцолевениците за дъгата на надеждата, острова на блаженството и прочие — каза госпожа Питърс и въздъхна. — Чувала съм ги хиляда пъти. Ей там на полицата, зад кутията от кафето, има шише карбол. Пий колкото щеш.

Господин Питърс се замисли. Какво да предприеме? Старите изпитани средства не помогнаха. Двамата муфта-мускетари го чакаха край развалините на замъка, тоест на градинската пейка с разнебитените железни крака. Честта му бе поставена на карта. Той се нае да щурмува сам крепостта и да се добере до съкровището, което щеше да им донесе радост и утеха. Но между него и така жадувания долар стоеше жена му, някогашното момиче, което той... Аха! А защо да не опита и сега? Някога той можеше с нежни думи да я навие, както се казва, на малкия си пръст. Дали да не опита и сега? Колко години бяха изтекли оттогава! Жестоката немотия и взаимната омраза бяха убили всичко помежду им. Но нали Рагзи и Кид го чакат да занесе долара!

Господин Питърс огледа жена си с внимателен, критичен поглед. Безформените ѝ телеса преливаха от стола. Забила неподвижен поглед в прозореца, тя сякаш бе изпаднала в някакъв унес. По очите ѝ личеше, че скоро е плакала.

„Чудя се ще излезе ли нещо“ — каза си мислено той.

От прозореца се виждаха само неизмазани калкани и сиви, голи задни дворове. Да не беше топлият въздух, влизащ отвън, човек би помислил, че още е зима — толкова намръщен посрещаше градът настъпващата пролет. Но тя не идва с оръдеен гръм. Пролетта е сапъор и подривник. И капитулацията пред нея е неизбежна.

„Ще опитам“ — реши мислено господин Питърс и направи кисела гримаса.

Той се приближи до жена си и я прегърна през раменете.

— Клара, мила моя — подзе той с глас, който не би измамил дори тюленче, — защо трябва да се караме? Та нали ти си моята душица-мушица.

Засрами се, господин Питърс! Пише ти се черна точка в големия тефтер на Купидон. И срещу теб се повдига обвинение в опит за измама и фалшификация на свещени любовни слова.

Но пролетта бе извършила своето чудо. В мрачната стая през мрачните дворове между мрачните калкани се бе промъкнал Предвестникът. Да, това беше смешно, но... В този капан падате и вие, мадам, и вие, господине, падаме всички.

Зачервена, дебела, ревяща като Ниобея или Ниагара, госпожа Питърс се хвърли на врата на своя повелител и го обля със сълзи. Господин Питърс би се опитал да измъкне долара от семейния сейф, но ръцете му бяха вързани.

— Обичаш ли ме, Джеймз? — попита госпожа Питърс.

— Безумно — отвърна Джеймз, — но...

— О, ти си болничък! — възкликна госпожа Питърс. — Защо си толкова блед и посърнал?

— Чувствувам се отпаднал — каза господин Питърс. — Аз...

— Чакай, зная какво ти е нужно. Почакай, Джеймз, ей сегичка ще се върна.

Тя го прегърна силно, а после излезе от стаята и затрополи надолу по стълбите.

Господин Питърс пъхна палци под презрамките.

— Отлично — заговори той на тавана. — Работата се урежда. Де да съм знаел, че на старата все още ѝ е толкова слаб ангелът. Ама и мене си ме бива, а? Обзалагам се сто срещу едно, че доларът е мой. Къде ли се дяна тя? Сигур е слязла до втория етаж да се похвали на

госпожа Мълдун, че сме се сдобрили. Трябва да запомня това и винаги да пипам по-нежно. А Рагзи ще ми разправя — гостирай я!

Госпожа Питърс се върна с шише сироп за усилване.

— Добре, че имах тоя долар — каза тя. — Я какво си изпосталяло, гълъбчето ми.

Тя го накара да зине и наля в устата му една супена лъжица от сиропа. После седна на скута му и прошепна:

— Кажи ми пак душица-мушица, Джеймз.

Той седеше неподвижен, прикован на стола от добилата плът и кръв богиня на пролетта. Да, беше пролет.

Изгарящи от жажда, на пейката в градината седяха господин Рагздейл и господин Кид и чакаха да дойде д'Артанян с долара.

„По-добре да я бях хванал направо за гушата“ — помисли си господин Питърс.

ДОКАТО АВТОМОБИЛЪТ ЧАКА

Щом започна да се здрачава, в това тихо кътче на тихия малък парк отново дойде девойката в сиво. Тя седна на пейката и отвори книга, тъй като до половин час все още щеше да бъде достатъчно светло, за да може да се чете.

Да повторим: тя беше със сива рокля, толкова семпла, че да не бие на очи безупречността на стила и модела ѝ. Съвсем прозрачна воалетка обхващаше тюрбана и лицето ѝ, което сияеше под нея със спокойна, неосъзната красота. Тя бе идвала тук по същото време и предния и по-предния ден и един човек знаеше това.

Младият човек, който знаеше това, се навърташе наблизко и принасяше жертви пред олтара на Слуката, разчитайки на милостта на този велик идол. И неговото благочестие биде възнаградено: когато девойката обръщаше страницата, книгата се изплъзна от ръцете ѝ и отхвъркна на две крачки от пейката.

Без да губи нито секунда, младият човек се хвърли стръвно към томчето и го подаде на притежателката му, като се придържаше към онзи стил, който процъфтява по нашите паркове и други обществени места и представлява смесица от галантност и надежда, съдържани донейде от респекта към полиция на ъгъла. С приятния си глас той се осмели да каже нещо за времето — обичайната встъпителна тема, виновна за много нещастия на земята — и замря за секунда в очакване на своята участ.

Девойката измери бавно с поглед скромния му спретнат костюм, чертите на лицето му, които не се отличаваха с изключителна изразителност.

— Можете да седнете, ако искате — изрече тя с плътния си контралт. — Откровено казано, дори предпочитам да седнете. На тази светлина и без това не мога да чета повече. По-добре да си поговорим.

Робът на Слуката с готовност седна до момичето.

— На вас известно ли ви е — каза той, започвайки с формулата, с която откриват митингите си ораторите по парковете, — че вие сте

най-поразителното момиче, което съм виждал някога? Вчера не откъснах очи от вас. Нима вие, сладката ми, не забелязвате, че някой съвсем е оглупял от вашите прекрасни очи?

— Какъвто и да сте, не забравяйте, че аз съм дама — каза с леден глас момичето. — Готова съм да ви простя това, което току-що казахте, защото грешката ви очевидно е напълно естествена за човек от вашата среда. Поканих ви да седнете; но ако мислите, че тази покана ви дава право да ме наричате „сладката ми“, смятайте я за оттеглена.

— От душа ви моля да ме извините — каза младият човек. Доволството, изписано на лицето му, отстъпи място на разкаяние и смирение. — Сбърках, нали разбирате... искам да кажа, по парковете се срещат момичета, които... впрочем, вие, разбира се, не знаете това, но...

— Оставете тази тема, ако обичате. Зная, разбира се. По-добре кажете ми нещо за тези хора, които минават наоколо, всеки по своя път. Къде отиват те? Защо бързат толкова? Щастливи ли са?

Младият човек мигновено се отказа от закачливия тон. Той не отговори веднага — не можеше да разбере какво очаква тя от него, каква роля му възлага.

— Да, много интересно е да ги наблюдава човек — каза той, решил, че е налучкал нейното настроение. — Това е то чудната драма на живота. Едни отиват да вечерят, други... хмм... другаде. Питам се какво ли представлява животът на всеки от тях.

— Аз не — каза момичето. — Не съм толкова любознателна. Аз идвам да поседя тук, защото само така мога да се доближа до голямото, пулсиращо сърце на човечеството. Моят живот протича тъй далеч от него, че никога не чувам туптенето му. Можете ли да се досетите защо ви заговорих, господин...

— Паркънстекър — подсказа ѝ той. После я погледна въпросително, очаквайки и тя да му каже името си.

— Не — каза девойката, като вдигна тънкия си пръст и се усмихна леко. — Аз съм доста известна. Няма възможност да се попречи на вестниците да публикуват някои имена. И дори портрети. С тази воалетка и тази шапка на прислужницата ми мога да мина „инкогнито“. Да знаете само как се вторачва в тях шофьорът ми, когато си мисли, че не го гледам. Откровено казано, има само пет-шест фамилни имена, които принадлежат към светая светих, и аз по една

случайност съм се родила с едно от тях. Заговорих ви, господин Стекънпот...

— Паркънстекър — поправи я скромно младият човек.

— ... господин Паркънстекър, защото исках поне веднъж да си поприказвам с един естествен човек, с човек, който не е опорочен от отвратителния блясък на богатството и от тъй нареченото високо обществено положение. О, вие не знаете колко са ми омръзнали парите — вечно пари, пари, пари! И хората, които ме заобикалят и които подскачат като марионетки, направени все по един калъп. До гуша ми е дошло от развлечения, от скъпоценности, от пътешествия, от общество и всякакви луксове.

— Пък аз винаги съм бил склонен да мисля — осмели се да каже младият човек, — че парите не са чак толкова лошо нещо.

— Желателно е, разбира се, да не си притеснен материално. Но когато разполагаш с толкова много милиони, че... — Тя прекъсна изречението с жест на отчаяние. — Еднообразието, скуката от всичко това — ето кое ме уморява — продължи момичето. — Разходки с коли, обеди, театри, балове, вечери и върху всичко — позлатата на едно чрезмерно богатство. Понякога дори звънът на леда в чашата шампанско ме кара да подлудявам.

Господин Паркънстекър сякаш я слушаше с искрен интерес.

— Винаги съм обичал — каза той — да чета и да слушам за живота на богатите и на светското общество. Може би падам малко сноб. Но предпочитам сведенията ми за всяко нещо да са точни. Останал съм с впечатление, че шампанското се изстудява както си е в бутилката, а не с лед в чашата.

Момичето се разсмя звънко — тези думи очевидно бяха истинско забавление за нея.

— Трябва да ви кажа — обясни тя със снизходителен тон, — че ние, хората от празното съсловие, често пъти се развличаме именно като нарушаваме установените норми. Напоследък е много модно да се слага лед в шампанското. Това го измисли един татарски княз на приема, който даваше в хотел „Уолдорф“. Но скоро тази приумица ще отстъпи място на някоя друга. Миналата седмица например на един прием на Медисън авеню до всеки прибор бе сложена зелена кожена ръкавица, с която трябваше да се ядат маслините.

— Разбирам — каза смирено младият човек. — Всички тези тънкости и особени развлечения в интимните кръгове на висшето общество остават неизвестни за обикновените хора.

— Понякога — продължи момичето, като прие с кимване на глава признанието му, че е невежа — понякога си мисля, че ако един ден се влюбя в някого, това ще бъде човек от низшата класа. Човек на труда, а не търтей. Но безсъмнено предубежденията, свързани с произхода и богатството, ще се окажат по-силни от моите желания. Ето, в момента съм обсадена от двама. Единият е немски херцог. Струва ми се, че има или е имал жена, стигнала до лудост от неговата необузданост и жестокост. Другият е английски маркиз, толкова студен и алчен за пари, че бих предпочела издевателствата на херцога. Но какво ме кара да ви разказвам всичко това, господин Паркънстекър?

— Паркънстекър — поправи я едва чуто младият човек. — Не можете да си представите колко високо ценя това ваше доверие.

Девойката го изгледа със спокоен, безразличен поглед, както налагаше разликата в общественото им положение.

— Каква е вашата професия, господин Паркънстекър? — запита го тя.

— Много скромна. Но се надявам да се издигна в живота. Вие сериозно ли казахте, че сте готова да се влюбите в човек от низшата класа?

— Съвсем сериозно. Но казах „ако се влюбя“. И все пак не забравяйте херцога и маркиза. Да, никоя професия не би ми се сторила недостойна, стига самият човек да ми хареса.

— Работа в един ресторант — обяви господин Паркънстекър.

Девойката трепна едва забележимо.

— Но не като келнер, нали? — попита тя почти умолително. — Всеки труд е благороден, но... личното обслужване, нали разбирате... има нещо лакейско и...

— Не, не съм келнер. Касиер съм в... — На отсрещната улица, която минаваше покрай парка, сияеше светлинен надпис „РЕСТОРАНТ“. — Касиер съм ей в онзи ресторант насреща.

Девойката погледна часовничето си — с изящна верижка — и стана припряно. После пхна книгата в плетената си чантичка, закачена на кръста, в която книгата едва се побра.

— Защо не сте на работа? — попита тя.

— Днес съм нощна смяна — отвърна младият човек. — Имам на разположение още цял час. Надявам се, че това няма да е последната ни среща, нали?

— Не зная. Възможно е да се срещнем... Но не е изключено този мой каприз да не се повтори вече. А сега трябва да бързам. Чака ме официална вечеря, после лежа в театъра и... Уви, все този стар коловоз, от който няма излизане. Сигурно на идване сте забелязали автомобила при горния ъгъл на парка. Един бял.

— И с червени колела, нали? — попита младият човек и замислено сви вежди.

— Същият. Аз винаги идвам с него тук. Пиер ме чака в него. И си мисли, че съм влязла да пазарувам в големия магазин на площада. Представете ли си с какви вериги сме обвързани в живота, щом като се налага да мамим дори шофьорите си? Лека нощ.

— Но вече е съвсем тъмно — каза господин Паркънстекър, — а в парка се шляят какви ли не типове. Позволете да ви из...

— Ако поне малко уважавате моите желания — каза твърдо момичето, — няма да мърдате от тази пейка още десет минути. Не ви обвинявам за предложението, но вероятно знаете, че автомобилите обикновено носят монограмите на собствениците. Още веднъж, лека нощ.

Бързо и с достойнство тя се отдалечи по тъмната алея. Младият човек я проследи с поглед, докато тя излезе от парка и свърна към ъгъла, където стоеше автомобилът. После, без никакви угризения и колебания, той започна да се прокрадва след нея, криейки се зад дърветата и храстите, като нито за секунда не я изпущаше от очи.

Когато стигна до ъгъла, тя обърна за миг поглед към белия автомобил, но го подмина и започна да прекосява улицата. Скрит зад едно купе, спряло до парка, младият човек следеше всяко нейно движение. Тя стигна до отсрещния тротоар и влезе в ресторанта с ослепителния светлинен надпис. Този ресторант беше от онези заведения, в които всичко лъщи, всичко е бяло, всичко е стъкло и в които човек може хем да се наяде евтино, хем да направи впечатление. Момичето прекоси целия ресторант, изчезна някъде в дъното и след миг се появи отново, но вече без тюрбана и воалетката.

Касата беше съвсем близо до витрината. Червенокосото момиче, което седеше зад касата, стана от стола си, поглеждайки

многозначително часовника. Мястото ѝ зае момичето в сиво.

Младият човек пхна ръце в джобовете и тръгна бавно по тротоара. На ъгъла кракът му се препъна о малко томче, което отхвъркна от удара към тревата. По ярката корица той позна книгата, която момичето четеше. Вдигна я небрежно и прочете заглавието: „Нови приказки от хиляда и една нощ“. Авторът беше някой си Стивънсън. Младият човек хвърли отново книгата на тревата и се помая за минута, като да се колебаеше за нещо. Сетне влезе в белия автомобил, изтегна се на седалката и каза на шофьора само три думи:

— В клуба, Хенри.

ХИЛЯДА ДОЛАРА

— Хиляда долара — повтори тържествено и строго адвокатът Толмън. — Ето, вземете ги.

Младият Джилиън се разсмя весело, опипвайки тънкия плик с нови, петдесетдоларови банкноти.

— Това е такава глупава сума — обясни той чистосърдечно на адвоката. — Да бяха десет хиляди долара, човек би могъл да отпразнува случая с фойерверки в своя чест. Петдесет долара да бяха, пак щеше да е по-добре.

— Вие чухте завещанието на чичо си — продължи адвокатът Толмън с професионално сух тон. — Не зная дали сте обърнали внимание на подробностите. Но искам да ви припомня една от тях. От вас се иска, след като похарчите тези хиляда долара, да ни представите отчет, от който да е видно по какъв начин сте ги изразходвали. Така е указано в завещанието. Надявам се да се съобразите с желанието на покойния господин Джилиън.

— Можете да разчитате на мен — каза учтиво младият човек, — въпреки че това ще ме вкара в допълнителни разноски. Може би ще се наложи да си взема секретарка. Винаги съм бил скаран със сметките.

Джилиън отиде в клуба си. Там той намери някакъв човек, когото наричаше Брайсън.

Брайсън беше спокоен, четиридесетгодишен мъж. Уединил се в едно ъгълче, той четеше книга и когато видя Джилиън да се приближава към него, въздъхна, остави книгата и свали очилата си.

— Събуди се, стари Брайсън — каза Джилиън. — Имам да ти разказвам една интересна история.

— Предпочитам да я разкажеш на някого в билиардната — отвърна Брайсън. — Знаеш много добре, че ненавиждам твоите истории.

— Тази е по-интересна от обикновено — каза Джилиън, готвейки се да запали цигара, — и аз ще ти я разкажа с удоволствие. Тя е прекалено тъжна и необичайна — не върви никак с тракането на

билярдните топки. Току-що бях при пиратите-адвокати на покойния ми чичо. Завещал ми е хиляда долара — ни повече, ни по-малко. Кажете ми сега, какво може да направи човек с хиляда долара?

— Аз предполагам, че покойникът Септимъс Джилиън е имал поне половин милион — каза Брайсън с такова равнодушие, с каквото пчелата се отнася към шишето с оцет.

— Имаше — съгласи се весело Джилиън — и точно това е смешното. Завещал е целия си товар дублони на някакъв си микроб. Това ще рече, че част от тях ще отидат за човек, който открие някакъв нов бацил, а останалото — за построяването на болница, която води борба за ликвидирането на този бацил. Освен това оставени са още две-три дребни суми. Лакеят и икономката му получават по десет долара и по един пръстен с инициали, а племенникът му — хиляда долара.

— Ти винаги си разполагал с много пари — подхвърли Брайсън.

— Вагони — каза Джилиън. — В това отношение чичо беше златната рибка — отпускаше щедро.

— Има ли други наследници? — попита Брайсън.

— Не. — Джилиън се намръщи на цигарата и ритна неспокойно коженото канапе. — Има една госпожица Хейдън, която живееше при него — той ѝ беше настойник. Едно кротко същество, много музикално, дъщеря на едного, който имаше нещастieto да е негов приятел. Забравих да ти кажа, че и нея не я отмина тази смешка — десет долара и пръстен с инициали: Де да беше завещал и на мен същото. Тогава щях да се отърва много лесно: две бутилки шампанско и пръстена за бакшиш на келнера. Виж какво, стига си се надувал и важничил, ами кажете какво може да направи човек а хиляда долара.

Брайсън изтри очилата си и се усмихна. А когато Брайсън се усмихваше, Джилиън знаеше, че ще бъде по-злъчен от всякога.

— Хиляда долара — подзе той — могат да бъдат и много, и малко. За един те могат да означават щастлив дом и да го накарат да се надсмива на Рокфелер, Друг може да изпрати с тях жена си на юг и да спаси живота ѝ. С хиляда долара може да се купува чисто мляко за сто бебета през юни, юли и август и да се спаси животът на петдесет от тях. С тази сума можеш да прекараш приятно половин час в игра на фаро в някое богоугодно заведение. С нея един амбициозен младеж може да получи образование. Казахта ми, че вчера за толкова пари е бил

продаден на търг един истински Хоро. С тях можеш да живееш прилично две години в някое градче на Ню Хемпшър. Можеш да наемеш за една вечер Медисън Скуеър Гардън и да изнесеш публична лекция — ако изобщо имаш публика — на тема „Неудобствата на професията вероятен наследник“.

— Може би щеше да бъдеш симпатичен на хората — каза Джилиън почти невъзмутимо, — ако не обичаше да четеш морал. Искан да ми кажеш аз какво мога да направя с хиляда долара.

— Ти ли? — позасмя се Брайсън. — Има само едно логично нещо, което можеш да направиш, Боби Джилиън: да купиш с тези пари едно брилянтно колие на госпожица Лота Лорайа, а след това да се замъкнеш в Айдахо и да натрапиш присъствието си на някое ранчо. Моят съвет е да бъде овцевъдно, тъй като аз не мога да търпя овце.

— Благодаря ти — каза Джилиън и стана. — Знаех си, че мога да разчитам на теб, Брайсън. Ти улучи много точно. Искан да похарча парите закуп, за едно нещо, защото после трябва да дам сметка за тях, а мразя да правя подробен опис за едно, за второ, за трето.

Джилиън телефонира за купе и каза на фойтонджията:

— Театър „Колъмбайн“, откъм входа за сцената.

Госпожица Лота Лорайа съдействуваше на природата с пухче за пудра, почти готова да излезе на сцената пред претъпканата зала. В този миг гримьорът ѝ съобщи за господин Джилиън.

— Нека влезе — каза госпожица Лорайа. — Какво има, Боби? След две минути излизам.

— Понапудри си дясното ухо — каза критично Джилиън. — Така, сега е по-добре. Няма да ти отнема и две минути. Какво ще кажеш за един малък подарък — да речем, колие? Мога да отпусна три нули с една единица пред тях.

— Както решиш — изпя госпожица Лорайа. — Дясната ми ръкавица, Адъмз. Боби, забеляза ли огърлицата, която Дела Стейси носеше онази вечер? Две хиляди и двеста, от „Тифани“. Но, разбира се... Издърпай колана ми малко наляво, Адъмз.

— Госпожица Лорайа за началния хор! — извикаха отвън.

Джилкън се упъти към купето си.

— Ако имате хиляда долара, какво ще направите с тях? — попита той файтонджията.

— Откривам заведение — отговори без колебание файтонджията с дрезгавия си глас. — Знам едно място, откъдето после ще гребя пари с две ръце. Една четириетажна сграда на къоше. Направил съм ѝ и разпределението. На втория етаж — китайски специалитети и скара; на третия — маникюр и чуждестранни гости; на четвъртия — игралната зала. Ако мислите да надстроите...

— О, не — каза Джилиън, — аз ви попитах просто от любопитство. Ангажирам ви за един час. Карайте, докато не ви кажа да спрете.

След осем преки по Бродуей Джилиън бутна вратата с тръстиковия си бастун и слезе. На тротоара седеше на столче слепец и продаваше моливи. Джилиън се изправи пред него.

— Извинете — заговори го той, — бихте ли ми казали какво ще направите, ако имате хиляда долара?

— Вие слязохте от купето, което току-що спря, нали? — попита слепецът.

— Да.

— Не сте никак зле, изглежда, щом се возите в купе денем — каза продавачът на моливи. — Погледнете това нещо, ако обичате.

Той измъкна малка книжка от джоба на самото си и му я подаде. Джилиън я отвори и видя, че това беше спестовна книжка. В нея бяха вписани 1785 долара. Джилиън върна книжката и се качи пак в купето.

— Забравих нещо — каза той. — Карайте към адвокатската кантора на Толмън и Шарп на Бродуей, номер...

Адвокатът Толмън го изгледа неприязнено и въпросително през очилата си със златни рамки.

— Моля да ме извините, но може ли да ви задам един въпрос? — каза весело Джилиън. — Смятам, че не е нахален. Освен пръстена и десетте долара чичо ми завеща ли е нещо друго на госпожица Хейдън?

— Нищо — отвърна господин Толмън.

— Много ви благодаря, сър — каза Джилиън и отново се насочи към купето. Този път даде адреса на покойния си чичо.

Облечена в черно, госпожица Хейдън пишеше писма в библиотеката. Беше дребничка и стройна, но очите ѝ непременно биха

ви направили впечатление. Джилиън влезе с онзи характерен за него ЕИД на пълно пренебрежение към света.

— Идвам от Толмън — обясни той. — Преглеждаха отново книгата. И намериха — Джилиън се помъчи да си спомни някой юридически термин, — намериха някакво допълнение или послепис към завещанието. Старият очевидно е премислил и е решил да се поотпусне — завещал ви е още хиляда долара. Понеже имах път насам, Толмън ме помоли да ви донеса парите. Ето ги. Пребройте ги дали са точно. — И Джилиън остави парите до ръката ѝ на бюрото.

Госпожица Хейдън пребледня.

— О! — можа само да произнесе тя и още веднъж: — О!

Джилиън се полуобърна и се загледа през прозореца.

— Предполагам — каза той тихо, — знаете, че ви обичам.

— Съжалявам — каза госпожица Хейдън, като взе парите.

— Смятате, че е напразно ли? — попита Джилиън едва ли не безгрижно.

— Съжалявам — повтори тя.

— А може ли да напиша нещо? — попита Джилиън с усмивка.

Той се настани пред голямото писалище. Тя му даде хартия и перодръжка и се върна на секретарското си бюро.

Джилиън написа отчета за разходването на хилядата долара по следния начин:

„Платени от черната овца Робърт Джилиън 1000 долара за покриване на сметката за вечната радост, която небето дължи на най-добрата и най-милата жена на света.“

Джилиън пхна това нещо в плик, поклони се и излезе.

Купето спря още веднъж пред кантората на Толмън и Шарп.

— Изразходвах хилядата долара — каза весело той на златоочилатия Толмън — и идвам да ви предам отчета, както ви обещах. Наближаващото лято просто се усеща във въздуха — прав ли съм, господин Толмън? — Той подхвърли на масата белия плик. —

Вътре ще намерите обяснителна бележка, сър, за *modus operandi* със стопилите се долари.

Без да докосне плика, господин Толмън отиде до една врата и повика сътрудника си Шарп. Двата се заеха да изследват дълбините на една огромна каса. Усилията им бяха възнаградени — измъкнаха голям плик, запечатан с восък. Отвориха го с взлом и заклатиха достопочтените си глави над неговото съдържание. После думата взе Толмън.

— Господин Джилиън — започна тържествено той, — към завещанието на чичо ви има един кодицил. То ни бе поверено на четири очи с указание да не се отваря, докато не ни дадете пълен отчет за начина, по който сте изразходвали завещаните ви хиляда долара. Тъй като спазихте това условие, ние със съдружника ми прочетохме сега кодицила. Не искам да обременявам съзнанието ви с юридическа терминология, но ще ви запозная с духа на неговото съдържание.

Ако начинът, по който сте употребили тези хиляда долара, покаже, че притежавате някои качества, които заслужават да бъдат възнаградени, това ще ви принесе голяма изгода. В случая ние с господин Шарп сме определени за съдници и аз мога да ви уверя, че ще изпълним дълга си съобразно изискванията на справедливостта и с добра воля. Ние съвсем не сме неблагоприятно разположени към вас, господин Джилиън. Но да се върнем към допълнението. Ако сте изразходвали въпросната сума разумно и целесъобразно, ние сме упълномощени да ви връчим ценни книжа на стойност петдесет хиляди долара, оставени на наше разположение за тази цел. Но ако, както нашият клиент, покойният господин Джилиън, изрично посочва — вие сте използвали тези пари така, както в миналото — цитирам покойния господин Джилиън — за непрости разточителства със съмнителни приятели, петдесетте хиляди ще бъдат изплатени незабавно на Мириъм Хейдън, чийто настойник беше покойният господин Джилиън. А сега, господин Джилиън, ние с господин Шарп ще се запознаем с вашия отчет за хилядата долара. Той е в писмена форма, предполагам. Надявам се да се отнесете с доверие към нашето решение.

Господин Толмън посегна към плика. Но Джилиън се оказа много по-бърз и го взе преди него. Съвсем спокойно той накъса плика и съдържанието му на малки ивици, които прибра в джоба си.

— Всичко е в ред — усмихна се той. — Съвсем не е необходимо да си губите времето с това нещо. Предполагам, че нищо няма да разберете от тези залагания, както съм ги отчел поотделно. Загубих хилядата долара на конни състезания. Довиждане, господа.

След излизането на Джилиън, Толмън и Шарп се спогледаха и поклатиха печално глави, чувайки го да си подсвирква весело в коридора, докато чакаше асансьора.

КВАДРАТУРАТА НА КРЪГА

Въпреки опасността да досада на по-младите читатели, налага се вместо предговор към този разказ за бурни страсти да изнеса един урок по геометрия.

Природата се движи в кръг. Изкуството — по права линия. Всичко, което е естествено, е закръглено. Всичко, което е изкуствено, е ъгловато. Човек, залутал се във виелица, без да иска, се движи в идеални кръгове. Краката на гражданина, променили естеството си поради правоъгълните улици и апартаменти, го водят по права линия все по-далеч от собствената му природа.

Кръглите очи на детето са типичен белег на невинността. Присвитите до права линия очи на кокетката говорят за бруталната намеса на изкуството. Правата уста е белег за хитрост и лукавство. А кой не е чел най-вдъхновенага лирика на Природата, изписана върху устни, заоблени за чиста целувка?

Красотата — това е Природата, достигнала своето съвършенство, а заоблеността е нейният главен атрибут. Погледнете пълната луна, примамливите златни топки над вратата на лихварина, куполите на великолепните храмове, кръглата пита с боровинки, венчалния пръстен, цирковата арена, монетата, която дават на келнера, кръглата винена чаша.

От друга страна, правата линия говори за отклонение от Природата. Представете си Венера да замени своя пояс с права блузка!

Започнем ли да се движим по права линия и да заобикаляме остри ъгли, нашата природа се променя. Така Природата, която е по-гъвкава от Изкуството, се мъчи да се нагоди към неговите по-строги канони. Често пъти това води до доста куриозни явления — например резедава роза, уиски от дървесен спирт, републиканска Мисури, цветно зеле огретен, нюйоркчанин.

Природата се проваля най-лесно в града. Причината за това трябва да се търси в геометрията, а не в морала. Правите линии на улиците и архитектурата, праволинейността на законите и

обществените порядки, неизменно правите тротоари, твърдите, строги, подтискащи, безкомпромисни правила във всичко — дори в почивката и развлеченията — хвърлят студено и презрително предизвикателство на кривите линии на Природата.

Ето защо може да се каже, че големият град показва нагледно как се решава задачата за квадратурата на кръга. Освен това можем да добавим, че това математическо въведение е увод към разказа за една родова вражда в Кентъки, пренесена в големия град, който има навика да пречупва всичко, пренесено в него, и да го нагажда към формите на своите ъгли.

Въпросната вражда започва в Къмбърлендските планини между родовете Фолуъл и Харкнис. Първата жертва на тази доморасла вендата е ловджийското куче на Бил Харкнис. Родът на Харкнис отмъщава за тази непрежалима загуба, като пречуква старейшината на Фолуълския род. Фолуълци не падат по-долу. Те смазват ловджийските си пушки и дават възможност на Бил Харкнис да последва кучето си в онези краища, гдето саригата сама слиза от дървото, на което се е скрила, без да чака да го отсека.

Враждата процъфтява цели четиридесет години. Хората от Харкнисовия род биват убивани на нивата, през осветените прозорци на къщата си, на връщане от литургия, заспали, в трезво състояние и обратно, поединично или на групи, подготвени или неподготвени за оня свят. Клоните на родословното дърво на Фолуъл падат по същия начин — както предвиждат и повеляват традициите на родния край.

С течение на времето след това усилено подкастриране остават живи само двама души — по един от всеки род.

И тъй, Кол Харкнис, решил вероятно, че ако разпратата продължи, тя ще добие прекалено личен характер, един ден изчезна от Къмбърленд и остави ръката на Сам, последния отмъстител от рода Фолуъл, да увисне във въздуха.

Година по-късно Сам Фолуъл научи, че наследственият му враг живее необезпокояван от никого в Ню Йорк. Сам излезе на двора, обърна с дъното нагоре големия котел за пране, настърга малко сажди, разбърка ги със свинска мас и лъсна обущата си с тази смес. После сложи бяла риза с яка, облече костюма от домашен плат (някога кафяв, а сега пребоядисан черен) и сложи в торбата спартанското си бельо. След това свали от куката сачмалийката, въздъхна и пак я окачи.

Колкото и етичен, и похвален да беше този навик в Къмбърленд, който знае как щеше да погледне Ню Йорк, ако той тръгне на лов за катерички сред небостъргачите по Бродуей. Старият, но сигурен колт, който години наред лежеше в чекмеджето на скрина, му се стори най-подходящото оръжие за авантюри и мъст в големия град. Този револвер и един ловджийски нож с кожена кания Сам сложи в торбата. И когато, яхнал мулето, пое към гарата в долината, последният Фолуъл се обърна и хвърли мрачен поглед към кедровата горичка, сред която се белееха чамови надгробни паметници — родовото гробище на Фолуъл.

Сам Фолуъл пристигна в Ню Йорк късно вечер. Той все още се движеше и живееше в свободните кръгове на природата и не забеляза страшните, безмилостни, неуморни и жестоки ъгли на големия град, които дебнеха в мрака, готови да се заключат около волната му душа и да го вкарат в калпа, в който бяха вкарали милиони свои жертви. Един файтонджия го измъкна от навалищата, тъй както самият той неведнъж бе измъквал орех от купчина опадала шума, и го откара в хотел, отговарящ на обувката и торбата му.

На другата сутрин последният Фолуъл нахлу в града, който бе приютил последния Харкнис. Колът беше пъхнат под палтото и пристегнат с кожен колан, а ловджийският нож висеше между лопатките му на един пръст под яката на палтото. Той знаеше само едно — че Кол Харкнис кара фургон някъде в този град и че той, Сам Фолуъл, е дошъл да го убие. И щом стъпи на тротоара, очите му се наляха с кръв, а сърцето му се изпълни с жажда за мъст. Той си мислеше, че ще срещне Кол на улицата по риза, с кана в едната ръка и камшик в другата, тъй както това би станало във Франксърт или Лоръл. Но мина цял час, а Кол никакъв не се виждаше. Дали пък не дебне в засада зад някоя врата или прозорец, готов всеки миг да го застреля? Сам започна да оглежда внимателно всички врати и прозорци.

Към обед на града му омръзна да си играе със Сам като котка с мишка и изведнъж го притисна в своите прави линии.

Сам Фолуъл стоеше на място, гдето се пресичаха под прав ъгъл две големи градски артерии. Той се огледа на четири страни и видя света изтръгнат от своята орбита и превърнат посредством нивелир и рулетка в строго ограничена, насечена на ъгли плоскост. Всичко живо се движеше механично в определени релси и коловози, вкарано в

определена система и граници. Коренът на живота беше кубическият корен, а мярката на живота — квадратната мярка. Пред него се нижеха в права линия върволици от хора, ужасният шум и грохот го зашеметяваха.

Сам се облегна на острия ъгъл на една каменна сграда. Хиляди лица минаваха покрай него и нито едно не се обръщаше да го погледне. Изведнъж го обзе глупав страх — той е умрял и се е превърнал в призрак, затова никой не го забелязва. После градът го смаза, като го накара да се почувствува безкрайно самотен.

Някакъв шишко се отдели от човешкия поток и се спря на няколко крачки от Сам да чака трамвая. Сам се доближи незабелязано до него и изреза в ухото му, за да надвие уличния шум:

— Свинете на Ранкинс са къде по-угоени от нашите, ама в тяхната махла кестените са по-други, къде по-хубави от нашите.

Шишкото се отдръпна деликатно и взе да си купува печени кестени, за да прикрие уплахата си.

Сам почувствува нужда да глътне капка планинска роса. Отсреща през една летяща врата влизаха и излизаха хора. Вътре се мяркаха лъскавият тезгях и наредените над него бутилки. Отмъстителят прекоси улицата и направи опит да влезе. Но и тук Изкуството бе нарушило кръга на познатите представи. Ръката на Сам не намери дръжка — тя напразно се плъзгаше по полирания дъбов панел, обкован с месинг, на който нямаше нищо, за което да се захване, та било дори топлийка.

Смутен, зачервен, отчаян, той се отдалечи от голата врата и седна на стъпалата. Твърда дървена палка го ръгна в реброто.

— Мърдай! — каза полицаят. — Колко време ще се навърташ тук?

На другия ъгъл го оглуши пронизително изсвирване. Сам се завъртя и видя някакъв навъсен негодник, който му хвърляше убийствени погледи иззад купчината фъстъци на димящия мангал. Той понечи да прекоси улицата. Но огромна машина, без мулета, с глас на бик и мирис на димяща лампа, профуча покрай него и му одра колената. Файтонджия го закачи с главината на колелото и му даде да разбере, че любезностите са измислени не за такива случаи. Шофьор, звънейки бясно, за първи път в живота си подкрепи един файтонджия. Огромна персона с копринен жакет шанжан заби лакът в гърба му, а

едно вестникарче започна да го замеря с бананови кори, като си мърмореше: „Най ги мразим тия работи, но изпуска ли се такава риба!“

Кол Харкнис, който бе свършил работа и прибрал фургона, зави покрай острия ъгъл на зданието, наподобяващ — според приумицата на архитектите — добре наточен бръснач. В тълпата забързани минувачи само на три крачки пред себе си той зърна единствения жив, кръвен и непримирим враг на целия свой род.

Той се спря като закован и в първия миг се смути, защото не носеше оръжие, а и срещата бе така неочаквана. Но остроото око на планинеца Сам Фолуъл вече го беше забелязало.

Внезапен скок, бразди по повърхността на потока от минувачи и гласът на Сам прогърмява:

— Здравсти, Кол! Да знаеш колко ми е драго, че те виждам!

И на ъгъла на Бродуей, Пето авеню и Двадесет и трета улица кръвните врагове от Къмбърленд си стиснаха здраво ръце.

ТРЪБНИЯТ ЗОВ

Половината от тази история може да се прочете в архивите на Полицейското управление; другата половина се намира в счетоводството на един вестник.

Един ден, две седмици след като милионерът Норкрос бе намерен убит в апартамента си от крадец, убиецът, който си вървеше най-спокойно по Бродуей, налетя право на детектива Барни Уудз.

— Това ти ли си, Джони Кернън? — възкликна Уудз, който от пет години минаваше за късоглед.

— Цял-целеничък — отзова се сърдечно Кернън. — Но кого виждам? Барий Уудз от Сейнт Джо! Нужни са доказателства! Какво правиш на Изток? Нима фалшивите зелени езици са стигнали чак дотук?

— Аз съм в Ню Йорк от няколко години — каза Уудз. — Работя като детектив в градската полиция.

— Браво, браво! — потупа го по рамото Кернън с радостна усмивка.

— Да идем в „Мълър“ — предложи Уудз — и да хванем някоя спокойна маса. Ще ми се да си поговорим.

Часът беше четири без няколко минути. Още нямаше прилив на посетители и те си намериха едно тихо кътче в заведението. Кернън, елегантно облечен, понаперен и самоуверен, се настани срещу дребничкия детектив с жълтеникави мустачки, присвити очи и готов шевиотен костюм.

— С какво се занимаваш сега? — попита Уудз. — Отдавна не съм те виждал, нали напусна Сейнт Джо една година преди мен.

— Продавам акции от една медна мина — отвърна Кернън. — Може би ще отворя кантора тук. Значи, така, старият Барни е вече нюйоркски детектив. Все на такава работа те избива. След като напуснах Сейнт Джо, ти постъпи на работа в тамошната полиция, ако се не лъжа.

— Да, работих шест месеца — каза Уудз. — А сега имам още един въпрос, Джони. След онази твоя афера в Саратога следя много отблизо всяка твоя стъпка, но доскоро не бях констатиран случай, в който да си използвал револвера си. Защо уби Норкрос?

Кернън се загледа много съсредоточено в резенчето лимон в коктейла си; после вдигна поглед към детектива и на лицето му блесна изведнъж крива усмивка.

— Как позна, Барни? — попита той възхитен. — Бях готов да се закълна, че никога не съм свършвал по-чиста работа. Да не би да съм оставил някакъв знак някъде?

Уудз сложи на масата малко златно моливче, предназначено за украшение на верижка за часовник.

— Това е моливчето, което ти подарих на последната Коледа в Сейнт Джо. Аз все още пазя твоя подарък — паничката за бърснене. Намерих го под края на килима в стаята на Норкрос. Предупреждавам те да мериш думите си. Ще трябва да повдигна обвинение срещу теб, Джони. Някога бяхме добри приятели, но дългът си е дълг. За убийството на Норкрос ще отидеш на електрическия стол.

Кернън се засмя.

— Винаги съм бил късметлия — каза той. — Кой би могъл да си помисли, че старият Барни е по следите ми?

Той пъкна ръка под сакото си. Уудз мигом извади револвера.

— Махни тази играчка — каза Кернън, бърчейки нос. — Само проверявам нещо. Аха! Нужни са девет шивача, за да натъкмят един човек, но един е достатъчен, за да го ликвидира. Джобът на жилетката ми има дупка. Аз откачих моливчето от верижката и го пъкнах тук за всеки случай. Прибери си оръжието, Барни, и ще ти кажа защо се наложи да убия Норкрос.

Този стар глупак ме подгони в коридора и взе да пука след мен с едно немирно пищовче, тъй че трябваше да го спра. А госпожата — да я изядеш. Просто си лежеше в леглото и докато прибирах брилянтената й огърлица за дванайсет хиляди долара, не каза гък, но за едно златно пръстенче с гранат, което едва ли струва повече от три долара, взе да се моли като последен просяк. Явно, че се е омъжила за стария Норкрос само заради парите му. Такива са те — още от Човекът, който изгуби всичко, стискат се за дреболиите. Прибрах шест

пръстена, две брошки и един дамски часовник с верижка. Едно на друго петнайсет хиляди долара.

— Предупредих те да не говориш много — каза Уудз.

— Няма нищо страшно — каза Кернън. — Стоката е скътана в куфара ми в хотела. А сега да ти кажа защо говоря. Защото работата ми е сигурна. Говоря пред човек, когото познавам добре. Ти имаш да ми даваш, хиляда долара, Барни, и дори да искаш да ме арестуващ, ръката ти ще откаже да посегне на мен.

— Не съм забравил, че съм ти длъжник — каза Уудз. — Ти ми наброи двайсет петдесетарки, без да кажеш дума. Ще ти ги върна при първа възможност. Тези хиляда долара ме спасиха и... какво да ти кажа, когато се върнах у дома, изхвърляха покъщнината ми на улицата.

— И така — продължи Кернън, — понеже ти си не друг, а Барни Уудз, човек, който играе мъжки играта и е просто роден за приятел, няма да вдигнеш ръка, за да арестуващ някого, на когото си задължен. Да, да, занаятът ми ме е принудил да изучавам не само секретните брави и разните системи за затваряне на прозорци, но и хората. Сега си стой спокойно, а пък аз ще позвъня на келнера. От години вече ме преследва една жажда, която започва да ме тревожи. Ако изобщо някога бъда пипнат, хрътката, на която се падне това щастие, ще трябва да раздели почестите със стария цар Алкохол. Но през работно време никога не пия. Виж, след работа мога да се чукна с чиста съвест със стария си приятел Барни. Ти на какво беше?

Келнерът донесе две шишенца вино и сифон и ги остави отново сами.

— Ти си господар на положението — каза Уудз, търкаляйки напред-назад моливчето със замислен показалец. — Ще трябва да те изпусна. Не мога да сложа ръка върху теб. Ако ти бях върнал тези пари... но не съм и това изчерпва въпроса. Това е лошо начало за мен, Джони, но няма как да го избягна. Ти ми помогна веднъж и сега трябва да ти се отплатя.

— Знаех си аз — просия Кернън и вдигна чаша със самодоволна усмивка. — Умея да преценявам хората. Пия за Барни, защото... „добър приятел ми е той“.

— Но ако сметките помежду ни бяха чисти — продължи Уудз спокойно, сякаш мислеше на глас, — не бих те изпуснал дори да ми дадяха всичките пари на всички нюйоркски банки.

— Зная — каза Кернън. — И точно затова бях убеден, че няма защо да се боя от теб.

— Повечето хора — продължи детективът — гледат накриво на моята работа. Не я броят нито за изящно изкуство, нито за професия. Но аз, колкото и глупаво да изглежда, винаги съм се гордял с нея. Обаче защо се провалям? Защото първо съм човек, а после детектив. Сега ще трябва да те пусна, а после — да подам оставка от полицията. Струва ми се, от мен може да излезе добър каруцар. И тогава, Джони, ще има още дълго да чакаш твоите хиляда долара.

— О, това е дреболия — каза Кернън с вид на лорд. — Аз съм готов да ти простя тези пари, но зная, че няма да приемеш. Добре, че ми ги поиска тогава — това е щастлив ден за мен. Но да оставим тази тема. Със сутрешния влак заминавам за Западните щати. Зная едно място, където ще мога да продам скъпоценностите на Норкрос. Пийни си, Барни, и забрави главоболията. Ще прекараме една приятна вечер, а полицията нека си блъска главата над този случай. Днес ме е обзела сахарска жажда. Но няма опасност, щом съм в ръцете на Барни — стария приятел, а не представителя на закона, — дори през ум не ми минава за фантета.

Оттук нататък, докато показалецът на Кернън не оставяше на мира звънеца и келнера, започна да се проявява неговата слабост — една страхотна суетност и нагло самочувствие. Той заизрежда своите успешни обири, хитри кроежи и позорни деяния, а Уудз, колкото и добре да познаваше злосторниците, усети у него да се надига студено отвращение към този крайно покварен човек, който някога му бе направил неоченима услуга.

— Аз не влизам в сметката, разбира се — каза накрая Уудз, — но те съветвам да се пазиш известно време. Не е изключено вестниците да се заемат с аферата Норкрос. Това лято в града има епидемия от грабежи и убийства.

Тези думи хвърлиха Кернън в мрачен и зъл гняв.

— Майната им на вестниците! — изръмжа той. — Какво можеш да очакваш от тях освен хвалби, фукни и лъжи с огромни букви? Но да речем, че се заемат със случая — до какво ще доведе това? Най-лесното е да измамиш полицията; а какво правят вестниците? Изпращат на местопроизшествието сюррия празноглави репортери, които нахълтват в най-близкото заведение и докато си пият бирата,

снимат голямата дъщеря на бармана във вечерна рокля, за да я поместят после като годеница на младия човек от десетия етаж, на когото се сторило, че чул шум долу в нощта на убийството. Това е, кажи-речи, най-голямото им постижение в залавянето на господин апаша.

— Не знам, не съм сигурен — каза замислено Уудз. — Някои вестници вършат добра работа в тази насока. Да вземем например „Морнинг Марс“. В два-три случая той попадна на вярна следа и откри престъпника, след като полицията вече беше вдигнала ръце.

— Сега ще ти покажа — каза Кернън, като стана и се изпъчи, — сега ще ти покажа какво мисля за вестниците изобщо и за твоя „Морнинг Марс“ по-специално.

На три крачки от масата им имаше телефонна кабина. Кернън влезе в нея и хвана телефона, като остави вратата отворена. Той намери някакъв номер в указателя, вдигна слушалката и поиска номера от централата. Уудз си седеше кротко, наблюдаваше това презрително усмихнато, студено, напрегнато лице, наведено над слушалката, и слушаше думите, които излизаха от тези тънки, жестоки устни, изкривени в саркастична усмивка.

— „Морнинг Марс“ ли е?... Искам да говоря с главния редактор... Нищо, кажете му, че един човек иска да му съобщи нещо за убийството на Норкрос... Главният редактор ли е?... Чудесно. Аз съм убиецът на Норкрос... Чакайте! Не затваряйте телефона! Не мислете, че това е обикновеният чудак, който обича да си прави шеги по телефона... О, не, няма ни най-малка опасност. Тъкмо говорим за това убийство с един мой приятел детектив. Убих стареца точно преди две седмици, в два и трийсет през нощта... Какво, да пием по едно ли? Я оставете тия работи на хумориста на вестника. Не можете ли да разберете кога някой ви пързала и кога ви предлага най-голямата новина, която вашият парцал е получавал?... Да, така е, новината е непълна, но нима очаквате да ви кажа името и адреса си?... Защо ли? Защото разбрах, че се специализирате в разрешаването на загадъчни престъпления, пред които полицията е безпомощна... Не, това не е всичко. Искам да ви кажа още, че вашето мръсно, лъжливо вестниче може да помогне за откриването на един интелигентен убиец толкова, колкото и сляп пудел... Какво?... О, не, не е редакцията на вашия конкурент; говоря ви самата истина. Аз извърших убийството на

Норкрос и скъпоценностите се намират в куфара ми в... „името на хотела все още не е известно“ — тази фраза ви е позната, нали? Така си и мислех, защото доста често я употребявате. Вие май сте смутен от това, че тайнственият престъпник се обажда във вашия знаменит, голям и всемогъщ орган, защитника на правдата, справедливостта и добрия ред, и ви казва направо какъв безпомощен, спукан балон сте... Не на мене тия; не сте чак такъв глупак, та да мислите, че съм обикновен лъжец. Познавам по гласа ви... Слушайте, сега ще ви дам доказателство, че аз съм убиецът. Не се съмнявам, че вашият щаб от способни, млади тъпанари има вече изработена теория за това убийство. Половината от второто копче на нощницата на госпожа Норкрос е отчупено. Забелязах това, когато свалях от пръста ѝ гранатовия пръстен, който помислих за рубинен... Оставете! Това няма да мине.

Кернън се обърна към Уудз със сатанинска усмивка.

— Подгрях го. Сега вече ми повярва. Не беше закрил добре слушалката с ръката си, когато каза на някого да вземе централата от друг телефон и да разбере от кой номер се обаждаме. Ще му бутнем още един шиш и след това ще се измъкнем.

— Ало!... Да, все още съм на телефона. Нима мислите, че ще взема да бягам от вашето продажно, кално вестниче?... Какво, ще ме откриете за четиридесет и осем часа? Я стига смешки! Хайде, оставете сериозните хора на мира, а вие си гледайте вашата работа — откривайте разводи и трамвайни катастрофи и пишете за мръсотиите и скандалите, от които си вадите хляба. Довиждане, моето момче. Съжалявам, че нямам време да ви дойда на гости. Във вашия *sanctum asinorum* бих се чувствувал на сигурно място. Тра-ла-ла!

— Бесен е като котка, изпуснала мишката — каза Кернън, като окачи слушалката и излезе от кабината. — А сега, Барни, момчето ми, ще отидем на някое представление и ще се забавляваме, докато стане прилично време за сън. На мен ми трябва да поспя само четири часа и после потеглям на Запад.

Двамата хапнаха в един ресторант на Бродуей. Кернън беше доволен от себе си. Той пръскаше пари като принц от приказките. След това посветиха вниманието си на една необикновена и пищна музикална комедия. А подир нея последва втора вечеря — скара и шампанско, — при която Кернън достигна върха на самодоволството.

Сутринта — три и половина — ги свари в едно нощно заведение. Кернън продължаваше да се хвали глупаво и безсмислено, а Уудз си мислеше омърлушен за края на своята детективска кариера.

Но както се беше замислил, в погледа му проблесна искрица надежда.

„Дали е възможно? — каза си той. — Дали е въз-мож-но?“

И изведнъж навън относителната тишина на ранното утро бе накъсана от далечни, неуверени викове — сякаш звукови искри — едни по-високи, други по-слаби, които ту се извишаваха, ту глъхнеха сред шума на млекарските фургони и редките трамваи. Най-близките звучаха остро — добре познати викове, които говореха много на будните сред спящите милиони на големия град. Викове негръмогласни, но красноречиви, които носеха бремето на горестта и смеха, на доволството и напрежението на цял един свят. За някои, които се криеха под ефимерното покривало на нощта, те носеха вест за яркия, страшен за тях ден; за други, които сияха доволен сън, възвестяваха зора, по-тъмна от мрачната нощ. За мнозина от богатите носеха метла от върше, за да помете онова, което е било тяхно, преди да угаснат звездите; за бедните носеха... още един ден.

Из целия град се надигаха тези викове, живи и звучни, и разгласяваха случайностите, предизвикани от повредата на някое зъбчато колелце в машината на времето, и разпределяха между спящите, оставени на произвола на съдбата, отмъщенията, печалбите, скърбите, наградите и фаталностите, които им носеше новото число в календара. Пронизителни, но някак жаловити бяха тези викове, сякаш на младите гласчета им беше мъчно, че от тях нищо не зависи и трябва да разтръбят толкова много зло и толкова малко добро. Така из улиците на безпомощния град отекваха последните заповеди на боговете, виковете на вестникарчетата, тръбният зов на пресата.

Уудз подхвърли десет цента на келнера и каза:

— Вземете ми един „Морнинг Марс“.

Когато му донесоха вестника, той хвърли поглед на първата страница, после откъсна едно листче от бележника си и започна да пише на него със златното моливче.

— Какво ново има? — прозина се Кернън.

Уудз му подхвърли листчето, на което бе написал:

Вестник „Морнинг Марс“

Моля, преведете на Джон Кернън наградата от хиляда долара, която се полага на мен за арестуването му и доказването на неговата вина.

Бърнард Уудз

— Когато започна да ги подиграваш така нахално, аз си помислих, че ще постъпят по този начин — каза Уудз. — А сега, Джони, тръгвай с мен към полицията.

СЛАБОТО МЯСТО

— И тръстът си има слабо място — каза Джеф Питърс.

— Това — рекох аз — ми напомня безсмислени фрази, като например: „Защо е на тоя свят полицаят?“

— Не си прав — каза Джеф. — Между тръста и полицая няма нищо общо. Това, което казах, е епитограма... ос... тъй да се каже, квитесенция. То означава, че тръстът хем прилича, хем не прилича на яйце. Ако речеш да счупиш едно яйце, удряш го отвън. А тръстът можеш да разбиеш само отвътре. Сядаш на него и мътиш, докато пиленцето не пръсне черупката. Я виж какво люпило се е пръкнало от новите колежи и библиотеки — цвърчи и писука из цялата страна. Така е, драги ми, всеки тръст носи в своята гръд семената на собствената си гибел, както петелът, който дръзне да кукурига край някое сборище на негри-методисти в Джорджия, или както републиканец, който реши да се кандидатира за губернатор на Тексас.

Попитях Джеф на шега дали в неговата карирана, раирана, пъстра, богато десенирана кариера му се е случвало някога да ръководи предприятие, което би могло да се нарече тръст. За моя изненада той ми се призна в такъв грях.

— Един-единствен път — рече Джеф. — И дори щатският печат на Ню Джързи не е удрян никога върху документ, който да дава право за по-солидно, по-сигурно и напълно законно ограбване на ближния. Всичко беше в наша изгода — вятърът, водата, полицията, куражът ни и неограниченият монопол върху един ценен продукт, без който потребителят не може. И най-върлият враг на тръстовете не би могъл да намери никакъв кусур в нашето начинание. Петролната афера на Рокфелер беше плюнка в сравнение с него. И въпреки всичко изгърмахме.

— Сигурно са възникнали някакви непредвидени спънки — предположих аз.

— Не, драги, всичко си беше, както ти го казвам. Ние се самопогубихме. Това беше случай на автоликвидация. Имаше

пукнатина в лютака, както казва Албърт Тенисън^[1].

Нали съм ти разправял, че няколко години бяхме съдружници с Анди Тъкър. Този човек беше талант — не съм виждал по-голям майстор на военните хитрости. Той възприемаше всеки долар в ръката на друг човек като лична обида, ако не може да се добере до него. А беше и образован, да не говорим с какви полезни сведения разполагаше. Беше почерпил огромен опит от книгите и можеше да говори на всякаква тема, свързана с идеи и с разни дисертации. Нямаше област, в която да не е работил — като се почне от лекции за Палестина, онагледени чрез магически фенер със снимки от годишното събрание на кроачите в Атлантик сити, и се свърши с доставка в Кънектикът на цяло море подправен дървесен спирт, добит от мускат.

Една пролет ние е Анди бяхме на кратко посещение в Мексико, където един капиталист от Филадельфия ни плати две хиляди и петстотин долара за половината акции от една сребърна мина в Чихуахуа. Тази мина съществуваше, съвсем редовна работа. Другата половина от акциите трябва да струваше двеста-триста хиляди долара. Аз и досега се питам чия ли беше тази мина.

Връщайки се в Съединените щати, ние с Анди се препънахме в едно градче в Тексас, на брега на Рио Гранде. Наричаше се Птичеград, но птици там нямаше. В него живееха две хиляди души, повечето мъже. Според мен възможност да съществуват им даваше главно гъстата дъбрава около града. Някои бяха скотовъдци, някои комарджии, някои прекупвачи на коне, а други — те май бяха най-много — работеха по линия на контрабандата. Ние с Анди се настанихме в едно хотелче, което представляваше нещо средно между библиотечен шкаф и градина на покрив. Още щом пристигнахме, рукна дъжд. Както казват, качи се Юпитер Водолеус на планината Амфибия и пусна крановете небесни.

Трябва да кажа, че в града имаше три кръчми. Ние с Анди не пием, но гледахме как цял ден, та досред нощ цялото население се върволи по триъгълник от едната в другата. Хората явно знаеха какво да правят с парите си.

На третия ден следобед дъждът поспря и ние с Анди излязохме към края на града да огледаме калнорамата. Птичеград е построен между Рио Гранде и едно широко дере, което е било старото корито на

реката. Сега, когато тя бе придошла от дъжда, дигата между нея и старото корито бе се размила и се разпадаше. Анди я гледа дълго време. Умът на този човек никога не дремеше. И той веднага ми разви идеята, която му бе хрумнала моменталически. Още на самото място основахме тръста, а после се върнахме в града и дадохме ход на плановете си.

Първо отидохме в главната кръчма, която се наричаше „Синята змия“, и я купихме. Излезе ни хиляда и двеста долара. После се отбихме за малко в кръчмата на мексиканеца Джо, поговорихме си за дъжда и купихме и нея — за петстотин. Третата вече не беше проблем — взехме я за четиристотин.

Когато на другия ден градът осъмна, видя, че се е превърнал в остров. Реката бе нахлула и в старото си русло и Птичеград бе заобиколен от ревящи порои. Дъждът се лееше непрестанно, а на северозапад висяха тежки облаци, които вещаеха за следващите две седмици поне още шест средногодишни валежи. Но тепърва предстоеше най-лошото.

Птичеград изскочи от гнездото си, отърси пера и се понесе за утринната си чашка. Но що да види! Кръчмата на мексиканеца — затворена, другият спасителен пункт — също. И естествено от всички жадни гърла се изтръгва вик на изумление и населението се отправя съвкупно към „Синята змия“. И какво, мислиш, вижда там?

Зад единия край на тезгяха седи великият демократ Питърс, октопод-експлоататор, с по един колт на всяко бедро, готов да връща ресто — било долари, биле куршуми, според случая. В заведението шетат три момчета. А на стената огромен надпис: „Всяка чашка — долар“. Анди седи на огнеупорната каса, изтупан в син костюм, с първокачествена пура в уста и дебне да не стане някоя авария. За поддържане на реда са дошли шефът на полицията и двама негови помощници — тръстът е обещал на тримата безплатно пиене.

Така. Не минаха и десет минути и градът разбра, че е хванат в клетка. Очаквахме вълнения, но всичко мина спокойно. Гражданите усетиха, че ги държим в ръцете си. Най-близката железопътна линия се намираще на трийсет мили от града, а освен това беше ясно, че ще минат най-малко две седмици, докато реката стане пребродима. Хората взеха да псуват, но много учтиво, и да хвърлят доларите си на тезгяха, а той звънти, звънти, звънти — все едно подпури на ксилофон.

В Птичеград имаше към хиляда и петстотин пълнолетни зрели мъже; достигнали лекомислена възраст. За да бъде животът им поносим, повечето от тях се нуждаеха от три до дващест чаши дневно. Докато не спаднеха водите, „Синята змия“ оставаше единственото място, където можеха да получат тези чаши. Това бе така красиво и просто — като всяко истински велико мошеничество.

Към десет часа ситният танец на сребърните доларчета, които играеха на тезгяха, започна да се превръща в марш. Но когато надзърнах навън през прозореца, видях стотици наши клиенти да се редят на опашка пред градската спестовно-спомагателна каса и разбрах, че теглят нови долари, които нашият октопод щеше да прибере с лепкавите си пипала.

По пладне всички се разотидоха да обядват, както подобава на елегантни хора. Разрешихме на трите момчета да използват краткото затишие и също да похапнат, а ние с Анди се заехме да преброим постъпленията. Бяхме прибрали хиляда и триста долара. Изчислихме, че ако градът остане остров само две седмици, нашият тръст ще разполага с достатъчно средства, за да подари на Чикагския университет ново общежитие за всички професори и преподаватели и да снабди безплатно с ферма всеки добродетелен бедняк в Тексас, при условие, че той си купи земята.

Анди бе изпълнен с гордост от нашия успех, защото нали в основата си тази операция беше плод на собствените му предположения и предчувствия. Той слезе от касата и запали най-голямата пура, която намери в заведението.

— Джеф — казва той, — мисля, че в целия свят няма да се намерят хищници, толкова изобретателни в угнетяването на пролетариата, колкото сме ние — нашата фирма „Питър, Сатана и Тъкър“. Ние успяхме да нанесем на дребния потребител страшен удар в областта на слънчевото затъмнение. Така ли е?

— Така е — казвам аз. — Изглежда, не ни остава друго, освен да се заемем с гастрит и голф или да си поръчаме шотландски полички и да хванем планините. Тоя номер излезе сполучлив. И аз съм доволен — казвам му. — По-добре здрав и богат, отколкото беден и болен.

Анди си налива четири пръста от най-доброто ни ръжено уиски и го изпраща по предназначение. Откакто го познавах, за първи път го виждах да пие.

— Приеми го като наздравица за боговете — казва той.

След като отдаде по този начин помен на езическите идилии, удари още едно — за успеха на нашето дело. Че като се отпуши, взе да пие за цялата индустрия — от Северната тихоокеанска железница до разни предприятийца от рода на комбината за учебници, заводите за маргарин и какво ли не още.

— Анди — викам му, — това, че пиеш за здравето на нашите братски монополи, е похвално. Но не се увличай, братко, в тостовете. Нали знаеш, че нашите най-прочути и омразни мултикорупционери живеят само на един чаец и сухари.

Анди влезе в задната стаичка и след малко излезе, облечен с празничния си костюм. В погледа му блестеше нещо убийствено и благородно-праведно, което никак не ми хареса. Наблюдавах го внимателно — знам ли накъде ще го избие това уиски? Има два случая, които никога не можеш позна как ще завършат. Единият е, когато мъж пие за първи път, другият — когато жена пие за последен.

За по-малко от час Анди успя да захапне здраво джама. Външно имаше благоприличен вид и еквилибрацията му беше добра, обаче вътрешно беше пълен със сюрпризи и неочакваности.

— Джек — казва той, — знаещ ли какво съм аз? Кратер, жив кратер.

— Тази хипотеза — отвърщам аз — не се нуждае от доказателства. Но защо не говориш като хората? Кажу „кратер“, както изисква правилното произношение на тази дума.

— Кратер бе, вулкан! — казва той. — Горя целият, в мен клокачи цял асортимент от думи и изрази, които търсят излаз. Милиони синоними и части на речта напират в мен и аз няма да се успокоя, докато не произнеса някаква реч. Пийна ли — казва, — винаги ме избива на оратория.

— От това по-лошо няма — казвам аз.

— Още от най-ранно детство — продължава Анди — алкохолът възбужда чувството ми за декламация и красноречие. Ти знаеш ли? По време на втората предизборна кампания на Брайън^[2] ми даваха по три порции джин и аз говорех на тема сребро два часа повече от самия него. Но в края на краищата ми показаха нагледно, че от златото по-хубаво няма.

— Щом имаш такава нужда да се освободиш от това многословно излишество — казвам му аз, — иди до брега на реката и дръпни една реч. Доколкото си спомням, някога е съществувал такъв един стар магесник, на име Кантариди, който имал навика да ходи на морския бряг и там да се изоблекчава.

— Не — казва Анди, — на мен ми трябва публика. И чувствам, че отприщя ли се веднъж, хората ще започнат да наричат сенатора Бевъридж^[3] Великия млад сфинкс. Трябва да събера публика, Джеф, и да се освободя от този ораторски нагон, иначе той ще остане в мен и ще се чувствам като самоходно луксозно пълно издание на съчиненията на мадам Саутуърт^[4].

— А с каква точно тема или теорема е свързано горещото ти желание да упражниш гласните си струни.

— С нищо конкретно, все ми е едно — казва Анди. — Аз съм еднакво красноречив и варикозен на всяка тема. Мога да говоря за руската емиграция, или за поезията на Кийтс, или за новите мита, или за кабилската литература, или за отводняването, но във всички случаи ще накарам публиката ту да плаче, ту да ридае, ту да хлипа, ту да се облива в сълзи.

— Добре, Анди — казвам му, — щом толкова ти се е насъбрало, иди излей този излишък от словесни ресурси върху главата на някой по-търпелив местен гражданин. Ние с момчетата ще се оправим и сами. Хората скоро ще се наобядват, а соленото свинско с фасул, както е известно, предизвиква силна жажда. До полунощ трябва да приберем още хиляда и петстотин.

И тъй Анди излиза от „Синята змия“ и аз го виждам как спира на улицата някакви минавачи и им говори нещо. Лека-полека около него се събира групичка, а след малко той вече е на ъгъла и красноречи, размахвайки ръце, пред доста голяма тълпа. После се обърна и тръгна; тълпата се проточи след него, а той говори ли, говори. Поведе ги по главната улица на града и по пътя към тая върволица се прилепяха все нови и нови хора. Това ми напомни една стара лъжеида, която съм чел по книгите — за един свирач, който така свирел на свирката си, че подмамил след себе си всички деца от града.

Стана един, после два, после три, а ни една птичка не влезе при нас да пие. Улиците бяха пусти, сегиз-тогиз ще мине само някоя патка или жена, излязла да пазари. Дъждът беше почти спрял.

Пред „Синята змия“ спря сам човек, да си остърже калта от обувката.

— Какво става, приятелю? — викам му аз. — Сутринта тук цареше трескаво оживление, а сега градът прилича на развалините на Тир и Сифон, гдето само самотни гущери лазят по стените на главния порт Тик.

— Целият град — казва той — се е събрал при Спери, в складовете за вълна, и слуша речта на вашия човек. Аа, бива си го, умее да се излиява по всякакви материи и умозаклучения.

— Така, значи — казвам аз. — Дано само ги разпусне по-скоро, това е синекванонно, защото иначе оборотът страда.

Целият следобед в кръчмата не стъпи нито един клиент. В шест часа двама мексиканци докараха Анди метнат на гърба на магарето им. Сложихме го да легне, а той не мирясва — все още Ломоти нещо и жестикулира с ръце и крака.

Затворих касата и тръгнах да разузная как са се развили събитията. След малко попаднах на едното, който ми разказа всичко. Анди говорил цели два часа. По думите на тоя човек такава великолепна реч не била чувана никога — ни в Тексас, ни другаде по света.

— И за какво говори? — питам го аз.

— За вредата от алкохола — отвърща оня. — И когато свърши, всички жители на града подписаха обещание, че в течение на една година няма да близнат капка.

[1] „Пукнатина в лютнята“ — известна фраза от поемата „Мърлин“ от английския поет Алфред Тенисън (1809–1892 г.). — Б.пр. ↑

[2] Уилям Брайън (1860–1925) — политически деец от Демократическата партия, поставял три пъти кандидатурата си за президент; една от точките в неговата програма предвиждала да бъде заменен златният стандарт със сребърен. — Б.пр. ↑

[3] Албърт Бевъридж (1862–1927) — американски историк и политически деец, известен с дългите си речи и многословието си. — Б.пр. ↑

[4] Ема Саутуърт (1819–1899) — авторка на повече от 60 сантиментални и мелодраматични романи. — Б.пр. ↑

ДЖЕФ ПИТЪРС — ПЕРСОНАЛЕН МАГНИТ

Джеф Питърс печелеше пари по толкова различни начини, колкото рецепти за готвене на ориз са известни в Чарлстън, Южна Каролина.

Най обичам да го слушам, когато разказва как на млади години е продавал по улиците разни мазила и прахове против кашлица, как е живял ден за ден, дружейки с всякакви хора, и как с последните си монети е играл на ези-тура със съдбата.

— Веднъж попаднах в селището Фишър Хил, в щата Арканзас — подзе той. — Бях с дрехи от еленова кожа, с мокасини, с дълга коса, а на ръката ми пръстен с трийсеткаратов диамант, който бях получил от един актьор в Тексакрана. Не зная какво е направил той с джобното ножче, което му дадох в замяна на този пръстен.

По това време бях доктор Уо-ху, прочутият индиански целител. Не носех друго освен един вълшебен цяр — настойка за възкресяване на болни. Тя се правеше от живителни корени и билки, открити случайно от хубавицата Та-куа-ла, жена на вожда на племето Чокто, която попаднала на тях, когато събирала зеленице, за да гарнира традиционното кучешко задушено за празника на царевицата.

В града, от който идвах, не ми беше провървяло, та имах всичко на всичко пет долара. Затова още щом пристигнах във Фишър Хил, отидох при аптекаря и той ми отпусна заем от половин гроса шишенца и толкова запушалки. Етикетчетата и билките носех в куфара си — бяха ми останали от предишния град. Наех стая в хотела, в която имаше течаща вода, и когато шишенцата с настойка се строиха пред мен на дузини, животът отново ми се видя розов.

Ама ще кажеш шарлатанство. Не, драги. В шишенцата имаше не само вода, а и за два долара хинин и за десет цента анилинова боя. Години след това, когато отново минавах по тия краища, хората ме молеха да им дам пак от този цяр.

Същата вечер наех една каручка и започнах търговия на главната улица. Фишър Хил лежеше в блатиста, маларична местност, та аз

веднага поставих хипотетична диагноза, че народецът се нуждае от комбинирано лекарство — против пневмония, сърдечни заболявания и скорбут. Настойката се разграбваше като месни сандвичи на вегетариански обед. Бях продал вече две дузини по петдесет цента шишенцето, когато усетих, че някой ме дърпа за пеша; знаех какво означава това. Слязох от каручката и бутнах пет долара в ръката на този субект с лъскава звезда на ревера.

— Господин полицай — казвам му, — вижте каква прекрасна вечер.

А той:

— Имате ли разрешително — вика — да продавате тази незаконна помия, която за комплимент наричате лекарство? Взели ли сте документ от властите в града?

— Не съм — казвам му. — Защото не забелязах тук да има град. Ако го открия утре, ще направя необходимото.

— Дотогава ще трябва да спрете търговията — казва полицаят.

Прекратих продажбата и се върнах в хотела. Разпращам на съдържателя какво се е случило.

— О, във Фишър Хил няма да имате успех — казва той. — Доктор Хоскинс, единственият лекар тук, е зет на кмета. Властите в никакъв случай няма да позволят на някакъв самозван целител да му отнема пациентите.

— Та аз не се занимавам с медицина — казвам аз. — Имам разрешително за търговия на дребно от щатските власти, а когато ми поискат разрешително и от градските власти, вземам и такава.

На другата сутрин отивам в канцеларията на кмета, но ми казват, че още не е дошъл. А кога ще дойде? Не знаят. Тогава доктор Уо-ху се връща в хотела, сяда на едно кресло, запалва пура и чака да види как ще се развият събитията.

След малко до мен сяда млад човек със синя вратовръзка и ме пита колко е часът.

— Десет и половина — отговарям. — А вие не бяхте ли Анди Тъкър? Известни са ми някои ваши работи. Нали вие пуснахме в Южните щати знаменитата „универсална пратка Купидон“? Чакайте, какво съдържаше тя? Да... да, годежен пръстен с чилийски брилянт, венчална халка, мачкалка за картофи, шишенце успокоителни капки и портрет на Дороти Върнън^[1] — всичко това за петдесет цента.

Анди остана поласкан, че го помнех. Той беше талантиво дете на улицата и което е най-важно — уважаваше занаята си и се задоволяваше само с триста процента чиста печалба. Той получаваше много предложения да премине към нелегална търговия с наркотици, но никой не успяваше да го отклони от правия път.

Аз се нуждаех от съдружник и ние се уговорихме да работим заедно. Обясних му как стоят нещата във Фишър Хил и колко трудни са тук финансовите операции поради смесването на политиката с разхлабително. Анди току-що бе пристигнал с предобедния влак. Неговите работи също не бяха в цветущо състояние и той се готвеше да открие подписка в този град за набиране на средства за строеж на боен кораб в Юрика Спрингс^[2]. С други думи, имаше за какво да си поговорим и ние се уединихме на верандата.

На другата сутрин в единайсет часа, когато си седях сам-самичък в стаята, в хотела се явява някакъв чичо Том^[3] и търси доктора, за да прегледал съдията Банкс, който, както се изясни, бил самият кмет, и то много болен.

— Аз не съм доктор — казвам аз. — Защо не повикате доктора?

— Господине — казва той, — доктор Хоскинс отишло на двајсет мили от града да види болни. Той единствен доктор в града, а господаря Банкс много болно. Той ме изпратил да повикам вас, много моли.

— Понеже съм човек — казвам, — ще дойда и ще го прегледам като човек.

После слагам в джоба си едно шише от настойката за възкресяване на болни и отивам в кметската къща на хълма, най-хубавата в града, с мансарда и две чугунени кучета на тревата в градината.

Кметът лежи на кревата и изпод завивката се подават само бакенбардите му и пръстите на краката. Той издава такива утробни звуци, че ако това беше в Сан Франциско, всички биха помислили, че предстои земетресение и биха хукнали да се спасяват в парковете. До кревата стоеше млад човек с чаша вода в ръка.

— Докторе — казва кметът, — много съм болен. Умирам. Не можете ли да ми помогнете?

— Господин кмете — казвам му, — не мога да се нарека истински ученик на Ес. Ку. Лап. Никога не съм следвал медицински

науки. Дойдох при вас просто като човек, да видя ще мога ли да ви помогна с нещо.

— Много съм ви благодарен, доктор Уо-ху — казва той. — Това е моят племенник, господин Бидъл. Той се помъчи да облекчи болките ми, но, уви, безуспешно. Ох, господи! Оооо! — заохка той.

Покланям се леко на господин Бидъл, сядам до кревата и проверявам пулса на кмета.

— Я да ви видя черния дроб... тоест, езика — казвам аз. После повдигам клепачите му и дълго се вирам в зениците на очите.

— Откога сте болен? — питам го.

— Събори ме... ооо... снощи — казва кметът. — Дайте ми нещо, докторе, спасете ме!

— Господин Фидъл — казвам аз, — може ли да повдигнете мъничко щорите?

— Бидъл — поправя ме младият човек. — Чичо Джеймз — обръща се той към кмета, — ще хапнеш ли малко шунка с яйца?

Аз залепям ухо на дясната плешка на кмета, да го прислушам, след което казвам:

— Господин кмете, имате сериозно свръхвъзпаление на клавикулата на септакорда.

— Господи божичко! — изпъшква той. — Не можете ли да го намажете с нещо или да го наместите, или изобщо да направите нещо?

Аз взимам шапката си и тръгвам към вратата.

— Къде отивате? — виква след мен кметът. — Мигар ще ме оставите да умра от тези... свръхрекорди?

— Елементарната човечност, доктор Ха-ха, би трябвало да ви възпре да изоставите ближния си, изпаднал в беда — казва господин Бидъл.

— Доктор Уо-ху — поправям го аз, после се връщам към болния и отмятам назад дългата си коса. — Господин кмете — казвам, — остава ви само една надежда. Лекарства няма да ви помогнат, но има една сила, която надвишава всички лекарства, при все че и те не са евтини.

— Каква е тая сила? — пита той.

— Научната демонстрация — казвам аз. — Победата на разума над билките. Вярата, че болката и страданието съществуват само в

нашия организъм, когато не се чувствуваме добре. Признайте се за победен. Демонстрирайте!

— Какви ги говорите, докторе? — казва кметът. — Вие да не би да сте социалист?

— Говоря — казвам — за великата доктрина на психическото финансиране, за подсъзнателното, внушено от разстояние лечение на абсурда и менингита, за този възхитителен спорт на закрито, известен под името персонален магнетизъм.

— А вие разбирате ли от тая работа, докторе? — пита кметът.

— Аз принадлежа към Единните Сенедриони и Явните Монголи на Вътрешния Храм — казвам аз. — Хромите проговарят и слепите прохождат, щом им направя знак. Аз съм медиум, колоратурен хипнотизатор и спиртуозен бдител над човешката душа. На последните сеанси в Ан Арбър покойният председател на винарската фирма можа само благодарение на мен да се върне на земята и да разговаря със сестра си Джейн. Сега, както знаете, продавам на улицата лекове за бедните — казвам аз. Не прилагам към тях персоналния магнетизъм, защото не искам изкуството ми да падне толкова ниско, че да бъде ниско платено — колко ще взема от беднотията!

— А ще се заемете ли с мен? — пита кметът.

— Вижте какво — казвам аз, — където и да отида, имам неприятности с медицинските дружества. Затова не се занимавам с медицинска практика. Но за да спася живота ви, готов съм да приложа към вас психическо лечение, при условие, че в качеството си на кмет се съгласите да не правите въпрос за разрешително.

— Дадено — казва той. — Само започвайте по-скоро, докторе, че пустите болки пак започват да ме свиват.

— Хонорарът ми е двеста и петдесет долара — казвам аз. — Гарантирам излекуване за два сеанса.

— Добре — казва кметът, — ще платя. Мисля, че животът ми струва поне толкова.

Сядам до кревата и забивам поглед право в очите на кмета.

— Внимание — казвам, — сега отклонете мисълта си от болестта. Вие не сте болен. Нямайте нито сърце, нито плешка, нито мозък — нищо. Не изпитвайте никаква болка. Просто сте се заблудили. Сега нали усещате как болката, която никога не сте имали, постепенно ви напуска.

— Да, докторе, наистина ми поолекна, дявол да го вземе — казва кметът. — Моля ви, кажете още някоя лъжа — например, че нямам този оток от лявата страна — и след малко ще могат, струва ми се, да ме изправят в кревата и да ми дадат някакъв колбас и хляб.

Направих още няколко магии с ръце.

— Ето — казвам, — възпалителният процес спира. Десният край на перихелия се смалява. Вече ви се спи. Очите ви се затварят. Засега развитието на болестта е спряно. Вие спите.

Кметът затваря бавно очи и захърква.

— Забележете, господин Тидъл, чудесата на съвременната наука — казвам аз.

— Бидъл — казва той. — Но кога ще продължите лечението, доктор Пу-пу.

— Уо-ху — казвам аз. — Ще дойда утре в единайсет. Като се събуди, дайте му осем капки терпентин и един куп пържоли. Довиждане.

На другата сутрин отивам в уреченото време.

— Е, господин Ридъл, как се чувствава днес чичо ви? — питам аз, едва влязъл в спалнята.

— Много по-добре — отговаря младият човек.

Цветът на лицето на кмета и пулсът му са си както трябва. Аз правя още един сеанс и му внушавам, че вече няма никакви болки.

— Сега — казвам му — ще е най-добре да останете още ден-два в леглото и след това всичко ще е в ред. Добре, че се случих във Фишър Хил, господин кмете, а то иначе всички лекарства във фирмокопията, до които прибягва редовната медицина, не биха могли да ви спасят. А сега, след като нарушенията са вече отстранени и болката — пречистена, да минем на по-радостни теми — например хонорара от двеста и петдесет долара. И ако може без чекове, моля. Толкова мразя да слагам подписа си на гърба на чек, колкото и на лицевата му страна.

— Парите са тук — казва кметът и вади изпод възглавницата портфейл.

После отброява двеста и петдесет долара и ги държи в ръка.

— Дай разписката — казва той на Бидъл.

Подписвам аз разписката и кметът ми дава парите.

Аз ги слагам внимателно във вътрешния си джоб.

— А сега изпълнете своя дълг — казва кметът на Бидъл и се ухилва съвсем не като болен човек.

— В името на закона сте арестуван, доктор Уо-ху, или иначе казано, Питърс, защото нямате разрешение за лекарска практика — казва Бидъл и ме хваща за лакътя.

— Кой сте вие? — питам го аз.

— Аз ще ви кажа кой е — изправя се кметът в кревата. — Той е детектив, нает от медицинското дружество на щата. Вървял е по петите ви из шест окръга. Той дойде при мен вчера и съставихме това планче, за да паднете в клопката. Мисля, че вече няма да можете да докторувате из тези краища, господин Факир. От какво казахте, че съм бил болен? — смее се кметът. — Свръх... както и да е, във всеки случай не беше размекване на мозъка, нали?

— Детектив ли? — ахвам аз.

— Именно — казва Бидъл. — Ще трябва да ви предам на шерифа.

— Ха да ви видя как ще го направите — виквам аз, хващам го за гушата и таман да го изхвърля през прозореца, той вади пистолет и го навира в лицето ми. Аз се укротявам. После той ми слага белезници и измъква парите от джоба ми.

— Аз съм свидетел, господин кмете — казва Бидъл, — че това са същите банкноти, които ние с вас белязахме. Ще ги предам на шерифа, а той ще ви прати разписка за тях. Ще ги използваме като доказателство при делото.

— Добре, господин Бидъл — казва кметът. — А сега, доктор Уо-ху — обръща се той към мен, — защо не демонстрирате нещо? Извадете със зъби запушалката на вашия магнетизъм и направете такъв фокус, че белезниците ви да изчезнат.

— Да вървим, сержант — казвам аз с достойнство на Бидъл. — Няма как, ще трябва да се примиря със съдбата си.

После се обръщам към кмета и подрънквайки белезниците, казвам:

— Скоро ще се убедите, господин кмете, че персоналният магнетизъм е велика сила. Тя винаги е побеждавала и ще победи и сега.

И тя наистина победи.

Когато приближихме пътната врата, казвам:

— Я свали тия белезници, Анди, че може да ни срещне някой.
Ами да, Бидъл беше Анди Тъкър. И целият този план беше негов. Така се сдобихме с капитал, за да започнем съвместна работа.

[1] Дъщеря на английски благородник, живяла през XVI в. —
Б.пр. ↑

[2] Курортен град, разположен далеч от морето. — Б.пр. ↑

[3] Подигравателно обръщение към негър. — Б.е.р. ↑

КАТЕДРА ПО ФИЛАНТРОМАТЕМАТИКА

— Както виждам, образователното дело е получило царски дар — над петдесет милиона долара — казах аз.

Преглеждах хрониката във вечерните вестници, а в това време Джеф Питърс тъпчеше лулата си с тютюн.

— По този случай — каза Джеф — може да се отвори нова колода карти и да се организира хорова декламация с участието на целия курс по филантроматематика.

— Това някакъв намек ли е? — попитах аз.

— Да — отвърна Джеф. — Не съм ли ти разказвал за времето, когато ние с Анди Тъкър се занимавахме с филантропия? Това беше преди осем години в Аризона. Ние с Анди обикаляхме с един впряг горното течение на Хила да търсим сребро. Намерихме и продадохме периметрите си в Тъскън за двацет и пет хиляди долара. В банката ни изплатиха сумата в сребърни монети — по хиляда долара в торба. Натоварихме ние торбите във фургона и се понесохме на изток; и едва след като изминахме сто мили, си възвърнахме присъствието на ума. Двацет и пет хиляди долара не изглеждат кой знае какво, когато четеш годишния отчет на Пенсилванската железопътна компания или слушаш как някой актьор се хвали с хонорарите си; но когато всеки миг имаш възможност да повдигнеш чергилото на фургона, да ритнеш няколко чувала поред и да чуеш как звънкат, тогава се чувствуваш като банка в часовете на най-големия наплив.

На третия ден пристигнахме в най-чистото и спретнато градче, което Природата или „Ранд и Макнали“^[1] някога са създавали. То се намираше в полите на планината и беше украсено с дървета и цветя и с около две хиляди глави добродушни пипкави жители. Градчето май се наричаше Флоресвил и майката Природа още не го беше осквернила с железопътни линии, бълхи и туристи от Източните щати.

Внесохме ние парите в банка „Есперанса“ на името на Питърс и Тъкър и се установихме в хотел „Небесен изглед“. След вечеря седнахме на верандата и запушихме. И точно тогава ми хрумна идеята

да станем филантропи. Според мен, рано или късно, всеки мошеник стига до тази идея.

Когато човек ограби от обществото известна сума, започва да му става терсене и му се ще да върне част от ограбеното. И ако следиш внимателно, ще забележиш, че благотворителят гледа да обезщети същите хора, които неотдавна е обрал. Да вземем един хидростатичен случай: да речем, че А е натрупал милиони, като е продавал газ на бедни студенти, които стоят по цели ноци и изучават политическа икономия и методите за регулиране на тръстовете. В такъв случай той непременно ще подари на университети и колежи доларите, които измъчват съвестта му.

Или да вземем Б, натрупал състояние от работника, който няма друго освен двете си ръце и инструмента. Как Б ще прехвърли част от своя покаятелен фонд пак в джоба на работника?

„Аха — казва си Б, — ще направя това в името на просветата. Вярно, смъкнал съм кожата на работника, но както гласи старата поговорка, милосърдието изкупва много смъкнати кожи.“

И той построява библиотеки за осемдесет милиона долара, и разбира се, зидарите и мазачите, които работят на тези постройки, имат полза от това.

„А къде са книгите?“ — питат читателите.

„Откъде да знам! — отвръща Б. — Аз ви обещах библиотеки — ето ви библиотеки! Ако ви предлага акции без пълно покритие, сигурно ще искате първо да им изстискам водата и да ви я поднеса в кристални кани. Я си гледайте работата!“

Но, както казах, при толкова много пари и аз самият се заразих от филантропитис. За първи път бяхме натрупали с Анди такъв капитал, който ни накара да се стреснем и замислим как е попаднал у нас.

— Анди — казвам му, — ние сме богати хора. Е, богатството ни е средна работа, но понеже сме скромни, може да се каже, че сме затлъстели от богатство като Грес. Мисля си, че ми се ще да направя нещо за човечеството.

— И аз си мислех същото, Джеф — казва Анди. — Толкова години вече баламосваме народеца с какво ли не — като започнеш от продажбата на самозапалващи се целулоидни яки и свършиш с това, че наводнихме Джорджия с копчета с лика на несъществуващия

кандидат-президент Хок Смит. И на мене ми се ще да дам някой и друг дял в това благородно начинание, но без да става нужда да бия цимбалите в Армията на спасението или да преподавам в неделното училище Стария завет по системата на Бертийон^[2]. Какво да предприемем? Да уредим безплатна кльопачка за бедните или да изпратим две хилядарки на Джордж Кортелю^[3]?

— Нито едното, нито другото — казвам аз. — Имаме толкова много пари, че не върви да се занимаваме с подаяния. А нямаме достатъчно, за да възстановим всички щети. Значи, трябва да изберем някакъв среден път.

На другия ден излизаме да се поразшетаме из Флоресвил и виждаме на една височина червена тухлена постройка, явно без население. Попитахме минувачите и те ни обясниха положението. Преди няколко години някакъв собственик на мини решил да си построи на тази височина резиденция. Построил я той и работата стигнала до обзавеждането. Но кога погледнал в чековата книжка, какво да види? Останали му само два долара и осемдесет цента. Тогава той вложил този капитал в уиски, качил се на покрива и скочил на същото това място, гдето и досега мирът му почива в прах. Още щом видяхме постройката, и двамата си помислихме едно и също: ще я снабдим с електрически лампи, с изтривалки за перодръжки и с професори, ще сложим на моравата отпред едно чугунено куче и статуи на Херкулес и отец Йоан и ще открием най-хубавото безплатно учебно заведение в света.

Споделихме ние тази идея с първенците на Флоресвил и тя много им допадна. Хората ни дадоха банкет в пожарната и ето че за първи път ние влязохме в ролята на благодетели и радетели за прогрес и просвета. Анди дори държа половинчасова реч за напояването в Долен Египет, а после слушахме на грамофона благочестива музика и пихме ананасов шербет.

Без да губим нито минута, ние с Анди се захем да филантропствуваме. Събрахме всичко мъжко в града, което можеше да различава стълба от чук, и го пуснахме да работи в сградата — нали трябваше да се раздели на класни стаи и аудитории. После бихме телеграма до Сан Франциско, за да ни изпратят един вагон чиновове, футболни топки, аритметики, перодръжки, речници, професорски катедри, плочи за писане, скелети, гъби, дваисет и седем

непромокаеми мантии и шапки за абсолвентите и изобщо всички атрибути, които се полагат на един първокласен университет. Аз лично поех грижата да добавя в поръчката един конспект за колоквиум, но телеграфистът, изглежда, е бил невежа и е обърнал нещо, защото, когато стоката пристигна, намерихме в нея един пастет и шише колодиум.

Седмичните вестници, разбира се, отпечатаха на видно място портретите ни, а през това време ние с Анди поръчахме в едно чикагско бюро за безработни да ни изпратят незабавно франко производителя шестима професори: един по английска литература, един по най-съвременни мъртви езици, един по химия, един по политическа икономия (за предпочитане демократ), един по логика и един, който да разбира от живопис, италиански и музика и да има профсъзна карта. Банка „Есперанса“ гарантира заплатите, които щяха да се движат между осемстотин долара и осемстотин долара и петдесет цента годишно.

И така, най-после всичко влезе в ред. Над главния вход бе изсечен надпис: „Световен университет. Настоятели и собственици — Питърс и Тъкър“. И след зачеркването на трийсет и първи август от календара нашите пиленца заприиха от всички страни. Най-напред с експреса от Тъксън пристигнаха професорите. Почти всички бяха млади, очилати, червенокоси и раздвоени между благородната амбиция и глада. Ние с Анди ги разквартирувахме у флуоресвилци и закахме студентите.

Те взеха да пристигат на тумби, на тумби. Ние бяхме пуснали обяви за нашия университет във всички вестници на щата и ни беше драго, че страната така бързо се отзоваваше на призива ни. Двеста и деветнайсет юначаги на възраст от осемнайсет години до гъсти бради откликнаха на тръбата. Те преобразиха градчето — разпориха го като стар диван, смъкнаха тапицерията, сложиха нова и то стана същински Харвард.

Марширувахме по улиците и развявахме университетското знаме — ултрамарин и синьо — и Флуоресвил така се оживи, че не можехме да го познаем. Анди взе, че им дръпна една реч от балкона на хотел „Небесен изглед“ и целият град излезе да се весели.

След седмица-две професорите успяха да обезоръжат студентите и да ги натикат в класните стаи. Откровено казано, няма по-голямо

удоволствие от това да бъдеш филантроп. Ние с Анди си купихме цилиндри и започнахме да се правим, че избягваме двамата репортери от флоресвилския вестник. Този вестник имаше и един фоторепортер, който ни снимаше всеки път, когато се покажехме на улицата, и портретите ни се появяваха всяка седмица в рубриката „Просвета и култура“. Два пъти седмично Анди изнасяше лекции в университета, а след него понякога ставах и аз, да разкажа някоя хумореска. Веднъж вестникът помести физиономията ми между портретите на Линколн и Маршъл П. Уайлдър.

Анди се беше увлякъл по филантропията толкова, колкото и аз. Понякога седяхме по цели нощи и обсъждахме своите нови планове и идеи за още по-големия разцвет на университета.

— Анди — казвам му веднъж аз, — пропуснали сме нещо много важно. Трябва да осигурим дромадери на момчетата.

— Това пък какво е? — пита Анди.

— Как какво, нещо, в което да спят — казвам аз. — Такива имат всички университети.

— Ясно, искаш да кажеш пижами — вика, Анди.

— Не — възразявам аз, — искам да кажа дромадери.

Но Анди така и не можа да ме разбере, затова не поръчахме дромадери. Разбира се, аз имах пред вид онези дълги спални помещения в колежа и университетите, в които студентите спят, наредени като сардели.

Та ти казвам, нашият университет имаше голям успех. В него се учеха студенти от пет щата и територии и Флоресвил процъфтяваше. Откриха се две нови кръчми, ново стрелбище и още една заложна къща. Момчетата съчиниха химн на университета:

*Ра, ра, ра,
ри, ри, ри,
Питърс, Тъкър —
смях, игри.
Ба, ба, ба,
ра, ра, ра,
за Световния —
хип, ура!*

Славни момчета бяха тия студенти! Ние с Анди се гордеехме с тях, като че бяха наши деца.

Но един ден, беше към края на октомври, струва ми се, Анди идва при мен и ме пита имам ли представа колко пари са ни останали в банката.

— Към шестнайсет хиляди — налучквам аз.

— Целият ни баланс е осемстотин двайсет и един долара и шейсет и два цента — казва Анди.

— Каквооо? — изревавам аз. — Искаш да кажеш, че тези проклетни тъпоглавци, тези мекоглавци, тези кучи морди, тези пачи мозъци, тези клепоухи синове на конекрадци са изстискали от нас толкова пари?

— Точно така — отвръща Анди.

— Тогава майната ѝ на филантропията! — казвам аз.

— Не си прав — казва Анди. — Когато филантропията се постави на солидна търговска основа, в нея има най-голяма аванта. Ще трябва да помисля малко и да видя как ще оправим работата.

Следващата седмица аз взимам да прегледам ведомостта за заплатите на преподавателите и виждам в нея ново име: професор Джеймз Дарили Макоркъл, катедра по математика, седмична заплата сто долара. Изревавам така, че Анди се втурва като вихър в стаята.

— На какво прилича това! — викам аз. — Професор по математика с повече от пет хиляди долара годишно! Как се е стигнало до това положение? Да не би да се е вмъкнал през прозореца и да се е самоназначил?

— Не — казва Анди, — аз го повиках преди седмица от Сан Франциско. Когато поръчвахме преподавателския кадър, ние забравихме катедрата по математика.

— И добре сме направили — казвам аз. — Имаме пари колкото да му платим за две седмици, а после нашата филантропия отива по дяволите.

— Чакай малко — казва Анди, — да видим какво може да се направи. Подхванали сме такова благородно дело, че не бива току-тъй да се откажем от него. Освен това, колкото повече разсъждавам, толкова повече се убеждавам, че филантропията е изгодна търговийка. Досега не се бях замислял върху това. Всички филантропи, които познавам — продължава Анди, — имат купища пари. Отдавна

трябваше да проуча този въпрос и да установя къде е причината и къде следствието.

Аз знаех, че Анди е факир във финансовите въпроси и оставих работата в негови ръце. Университетът процъфтяваше, нашите цилиндри блестяха както и преди и Флоренсвил ни отгрупваше с почести, като че бяхме милионери, а не почти фалирали филантропи.

Студентите продължаваха да оживяват града и спомагаха за неговото развитие. Неизвестно откъде пристигна някакъв човек, който отвори игрален дом над ездовата школа „Червен фронт“ и започна да трупа маса пари. Ние с Анди се отбихме една вечер в заведението му и за да не помислят хората, че се надуваме, сложихме на карта по няколко долара. В игралния дом се бяха събрали петдесетина от нашите студенти, които пиеха пунш и местеха по масата цели купища сини и червени жетони всеки път, когато банката обръщаше картите.

— Дявол да го вземе, Анди — казвам аз, — тези безмозъчни глави, дето искат да учат на аванта, имат толкова пара, колкото ние никога не сме имали. Я погледни какви буци вадят от задните джобове.

— Да — казва Анди, — много от тях са синове на богати собственици на мини и скотовъдци. Жалко, че пропиляват възможностите си по такъв начин.

За коледните празници всички студенти се разотидоха по родните си места. Преди това устройхме в университета вечеринка и Анди изнесе лекция за „Съвременната музика и праисторическата литература на Архипелазите“. Всички професори вдигнаха тостове за нас, като ни сравняваха с Рокфелер и император Марк Автомолий. Аз тупнах с юмрук по масата и извиках професор Макоркъл. Но се оказа, че го няма на вечеринката. Просто ми се искаше да видя човека, който според Анди можеше да вади по сто долара седмично от филантропия, и то от такава като нашата, която едва креташе.

Всички студенти си заминаха с нощния влак и градът заглъхна и опустя като училище за задочно обучение в полунощ. Когато се прибрах в хотела, видях, че стаята на Анди свети, отворих вратата и влязох.

На масата седяха Анди и съдържателят на игралния дом и делиха помежду си купчина пари, висока три педи, която се състоеше от пачки, а всяка пачка — от по хиляда долара.

— Точно — каза Анди. — По трийсет и една хиляди на глава. Влизай, Джеф — продължи Анди. — Това е нашият дял от печалбата за първия семестър на Световния университет — корпорация, създадена с благотворителна цел. Убеди ли се сега, че когато се постави на търговска основа, филантропията е изкуство, от чиито блага се ползува не само този, който взима, но и този, който дава?

— Знаменито! — казвам аз и преливам от радост. — Този път те признавам за доктор по всички науки.

— Заминаваме със сутрешния влак — казва Анди. — Започвай да си прибираш яките, ръкавелите и изрезките от вестниците.

— Знаменито! — казвам аз. — Ей сегичка ще се приготвя. И все пак, Анди, много ми се искаше да се запозная с този професор Джеймс Дарили Макоркъл. Любопитен съм да го видя що за птица е.

— Няма нищо по-лесно от това — казва Анди и се обръща към собственика на игралния дом: — Джим, запознай се с господин Питърс.

[1] Издателство, което е издавало пътеводители и карти. — Б.пр.

↑

[2] Алфонс Бертийон (1853–1914) — френски антрополог, създател на антропометрията, към която по-късно бива включена и дактилоскопията. — Б.пр. ↑

[3] Министър на финансите по време на втория мандат (1893–1897) на президента Кливлънд. — Б.пр. ↑

КОЙ УГНЕТЯВА СВЕТА

— Много от нашите велики хора — казах аз (по повод на редица явления) — са признавали, че дължат успехите си на някоя бляскава жена, която ги е подпомагала и насърчавала.

— Зная това — каза Джеф Питърс. — Чел съм в историята и в митологията за Жана д'Арк, за мадам Йейл, за мисиз Кодъл^[1], за Ева и други забележителни жени от миналото. Но ако питаш мен, в наши дни жената е почти безполезна и в политиката, и в бизнеса. За какво ли я бива съвременната жена? Най-добрите готвачи, модисти, бавачи, стенографи, чиновници, фризьори, перачи и гладачи са мъже. Кажиречи, единственото, в което жената превъзхожда мъжа, е изпълнението на женски роли във водевила.

— Пък аз си мислех — казвам му, — че женската хитрост и интуиция неведнъж са били полезни за твоята... как да кажа?... специалност.

— Да — поклати енергично глава Джеф, — така изглежда на пръв поглед. А всъщност жената е абсолютно безнадежден партньор за едно неопетнено мошеничество. Изведнъж, когато най-много разчиташ на нея, тя решава да бъде честна и проваля всичко. Изпитвал съм го на собствен гръб.

Бил Хъмбъл, един стар мой приятел от Териториите^[2], си беше създал илюзията, че много му се иска да бъде назначен за шериф. По това време ние с Анди се занимавахме с чиста и законна търговия — продавахме бастуни. Отвиеш ли дръжката и опреш бастуна до устата, по гърлото те изгъделичква приятно половин пинта чисто ръжено уиски — награда за твоята проява на интелигентност. Полицията понякога ни досаждаше, затова, когато Бил ми съобщи намеренията си, аз веднага щракнах, че назначаването му за шериф може да бъде от полза за фирмата „Питърс и Тъкър“.

— Джеф — казва ми Бил, — ти си човек учен и образован и не само това — имаш познания и сведения, засягащи не само основните проблеми, а и фактите и изводите.

— Така е — казвам аз, — и никога не съм съжалявал за това. Аз не съм от тези — казвам, — за които образованието е толкова евтина стока, че искат да го направят безплатно. Кажи ми — питам го — кое е по-ценно за човечеството — литературата или конните състезания?

— Хмм, да... добрите ко... тоест, искам да кажа, поетите и разните там велики писатели стоят на първо място, разбира се — казва Бил.

— Именно — казвам аз. — А щом е така, тогава защо нашите финансови и филантропически гении ни взимат по два долара за конно състезание, а ни пускат безплатно в библиотеките? Внушава ли се по този начин на масите правилно разбиране за относителната стойност на тези две средства за самообразование и безредие?

— Ти излизаш извън сферата на моята логика и риторика — казва Бил. — От теб аз искам само едно: да отидеш във Вашингтон и да ми издействуваш това назначение. Мен не ме бива в културния език и в интригите. Аз съм обикновен гражданин и искам да получа това място. Убил съм седем души — казва Бил, — имам девет деца; от първи май тази година съм благонадежден член на републиканската партия; не мога ни да чета, ни да пиша. Значи, няма основания да ми бъде отказана тази длъжност. Струва ми се — продължава Бил, — че и твоят съдружник, господин Тъкър, е човек благоразположителен, с висок менталитет и може да ти помогне да ми осигуриш шерифското място. На първо време — казва Бил — ще ви дам хиляда долара — за пиене, подкупи и превоз във Вашингтон. Ако уредите работата, ще ви дам още хиляда в брой и ви гарантирам, че поне една година ще можете да продавате контрабандно уиски, без да се боите от наказание. Надявам се, че сте добри патриоти на Запада и ще ми помогнете да прокараме тая работа през Белия вигвам на Великия отец, намиращ се на най-крайната източна станция на Пенсилванската железница.^[3]

Разправих аз на Анди за тази работа и той страшно се запали. Анди беше сложна натура. За разлика от мен той не се задоволяваше само да шета по селищата и да пробутва на фермерите комбинация от чукало за бифтеци, обувалка, маша за къдрене, френски ключ, пила за нокти, мачкалка за картофи и камертон. Анди имаше душа на артист, която не можеше да се мери с чисто комерческа мяра, както душата на проповедника или нравоучителя. И тъй приехме предложението на Бил и запрашихме към Вашингтон.

Пристигнахме ние, настанихме се в един хотел на авеню „Южна Дакота“ и аз викам на Анди:

— Виж какво, Анди, сега ние за първи път в живота си се готвим да извършим истински нечестна постъпка. Досега не ни се е случвало да се занимаваме с подкупване на политически дейци, но ще го преживеем някак, заради Бил. В честните и напълно законни дела човек може да допусне малко измама и мошеничество, но в тази кална работа, в тази гадост най-добре е според мен да се действа с открито чело, направо. Предлагам да дадем петстотин долара от тия пари на председателя на комитета по предизборната кампания, да вземем разписка, да сложим разписката на бюрото на президента и да му кажем за Бил. Сигурен съм, че президентът ще оцени правилно един кандидат, който се стреми да получи длъжност по този начин, а не с разпи връзки и политически интриги.

Анди се съгласи с мен, но след като обсъдихме тази идея с един от служителите в нашия хотел, отказахме се от нея. Той ни обясни, че има само един начин да издействуваме това назначение: чрез някоя жена, която има връзки в Конгреса. И ни даде адреса на една такава жена — госпожа Ейвъри, която била важна персона във висшите среди и дипломатическите кръгове.

На другата сутрин ние се явихме в нейната къща; въведоха ни в приемната.

Тази госпожа Ейвъри беше утеха и балсам за окото. Косата ѝ имаше цвета на обратната страна на двайсетдоларова златна облигация, очите и бяха сини и въобще цялата система на красотата ѝ беше такава, че в сравнение с нея мадамите от кориците на юлските журналы приличат на готвачки от гемиите за въглища, които плуват по река Мънонгъхела.

Роклята ѝ, с голямо деколте, бе обсипана със сребристи люспи. На ръцете пръстени, на ушите обеци. Ръцете ѝ бяха голи; с едната говореше по телефона, а с другата пиеше чай.

— Кажете, момчета, какво има? — рече тя след малко.

Обясних ѝ съвсем накратко за какво сме дошли и колко можем да платим.

— Лесна работа — казва тя, — назначенията на Запад не са проблем. Я да видим кой може да свърши тая работа. Депутатите от Териториите не ги бива за това. Сенаторът Снайпър е като че ли най-

подходящ. Хем и той е от Западните щати. Да видим с какъв знак е означен в моята лична листа.

И тя изважда някакви книжа от касетката, отбелязана с буквата „С“.

— Да — казва, — означен е със звездичка. Това значи „готов за всякакви услуги“. Да видим по-нататък. „Петдесет и пет годишен, женен втори път, презвитерианец, обича блондинки, Толстой и задушени костенурки; след третата бутилка вино става сантиментален.“ Да — продължава тя, — положително ще успее да назначи вашия приятел Бъмър за посланик в Бразилия.

— Хъмбъл — поправам я аз. — И не за посланик, а за шериф.

— О, да — казва госпожа Еймъри. — Аз върша толкова много работи от този род, че понякога се обърквам. Дайте ми данните за вашия човек, господин Питърс, и елате след четири дни. Мисля, че дотогава всичко ще бъде уредено.

Връщаме се ние с Анди в хотела и започваме да чакаме. Анди крачи напред-назад и дъвче левия край на мустака си.

— Жена с висок интелект и съвършена красота е много рядко явление, Джеф — казва той.

— Толкова рядко — казвам аз, — колкото омлет, приготвен от яйцата на онази баснословна птица, наречена *епидермис*.

— Такава жена — казва Анди — може да изведе един мъж на върха на богатството и славата.

— Съмнявам се — възразявам аз. — Най-много, с което жената може да помогне на мъжа да получи длъжност, е да му приготви побързо яденето и да пусне слух за жената на другия кандидат, че някога е била джебчийка. На жените толкова им отива да се месят в бизнеса и в политиката, колкото му отива на Суинбърн^[4] да бъде разпоредител на годишния бал на съюза на шивачите. Известно ми е — казвам аз, — че понякога жената се появява на авансцената като шарже д'афер за политическите кроежи на своя мъж. Но какво излиза от това? Да речем, че човекът си е осигурил топло местенце — било като чуждестранен консул в Афганистан, било като пазач при шлюзите на канала Делауер-Раритън. И един прекрасен ден този човек вижда, че жена му си слага галошките и оставя в клетката на канарчето храна за три месеца. „Къде, на курорт ли?“ — пита той и в очите му трепва надежда. „Не, Артър — отвърща тя, — във Вашингтон. Тук се

похабяваме. Ти трябва да станеш Извънреден низкопоклонник при двора на Сейнт Бриджит или Главен портиер на остров Порто Рико. Аз ще се погрижа за това.“ И ето че тази дама — продължавам аз — започва своето настъпление срещу вашингтонските власти, вземайки багажа си и мунициите, които се състоят от пет дузини неразбираеми писма, изпращани ѝ от един член на кабинета, когато тя е била петнайсетгодишна, едно препоръчително писмо от белгийския крал Леополд до Смитсъновия институт и копринена розова рокля, изпъстрена с канареножълто. И какво става по-нататък? — продължавам аз. — Тя публикува писмата във вечерните вестници, които не отстъпват по цвят на роклята ѝ, изнася сказка на неофициален прием, даден в палмовата зала към гарата на линията Балтимор-Охайо, а после се запътва към президента. Деветият помощник-министър на търговията и труда, първият адютант на Синята стая и някакъв неизвестен цветнокож я очакват и когато тя се появява, хващат я за ръцете... и за краката, изнасят я на югозападната улица „Б“ и я оставят пред шахтата за въглища. Това е. След това ще чуем за нея, че пише пощенски картички до китайския посланик, в които го моли да настани Артър на работа в някоя чайна.

— Значи — казва Анди, — ти мислиш, че тая госпожа Ейвъри няма да може да осигури шерифското място на Бил?

— Така мисля — казвам аз. — Не искам да бъда септичен, но ми се струва, че няма да свърши повече работа, отколкото ти или аз.

— Не си прав — казва Анди. — Слагам бас, че ще свърши. Аз имам по-високо мнение за таланта и дипломатическите способности на жените.

В уреченото време отидохме у госпожа Ейвъри. Тя имаше толкова хубав и шикозен вид, че всеки мъж с радост би я оставил да извършва всички назначения в страната. Но аз не се доверявам много-много на външността, затова останах истински изненадан, когато тя извади един документ, подпечатан с големия печат на Съединените щати; на обратната му страна бе написано с красив едър почерк: „Уилям Хенри Хъмбъл“.

— Можете да получите този документ още на другия ден, момчета — усмихна ни се госпожа Ейвъри. — Не срещнах никакви трудности — казва. — Просто го поисках и го получих. Бих се радвала да си поговоря с вас, но съм страшно заета. Надявам се, ще ме

извините. Трябва да вредя едного за посланик, двама за консули и още десетина души на други, по-дребни длъжности. Не ми остава време дори за сън. Когато се приберете, предайте моите почитания на господин Хъмбъл.

Дадох ѝ аз петстотин долара и тя ги мушна в чекмеджето на бюрото, без да ги брои. После пъхнах в джоба си назначението на Бил и се сбогувахме.

Тръгнахме си още същия ден. Бихме телеграма на Бил: „Всичко уредено, пригответи пиячката“. И бяхме много доволни.

По целия път Анди ми пилеше, че не съм познавал жените.

— Добре де — викам му аз. — Признавам, че тая ме изненада. Но аз не помня друг случай жена да е свършила работа в срок и без да обърка нещо.

Когато приближавахме Арканзас, изваждам аз документа, разглеждам го по-внимателно и го подавам на Анди да го прочете. Прочита го той и дума не обелва. А и аз си мълча.

Документът си беше съвсем редовен, издаден на името на Били, само че го назначаваха за началник на пощата в град Дейд във Флорида.

В Литъл Рок скочихме с Анди от влака и изпратихме на Бил документа му по пощата. После отпратихме на североизток, към Горното езеро.

Оттогава не съм се виждал с Бил Хъмбъл.

[1] Образ на свадлива жена в американската хумористика. — Б.пр. ↑

[2] Така са се наричали областите, зависими от САЩ, но още невключени официално в техните граници. — Б.пр. ↑

[3] Великият отец тук означава президента, а Белия вигвам — Белия дом във Вашингтон, където е и последната гара на Пенсилванската железопътна линия. — Б.пр. ↑

[4] Алджернън Чарлз Суинбърн (1837–1909) английски поет. — Б.пр. ↑

БРАКЪТ — ТОЧНА НАУКА

— Казвал съм ти и друг път — обясняваше ми Джеф Питърс, — че женското коварство никога не ми е вдъхвало особено доверие. Дори в най-невинното мошеничество не можеш да разчиташ на жената като на съдружник и съавтор.

— Комплиментът е заслужен — казах аз. — Жените според мен с право могат да бъдат наречени честния пол.

— Та какво ли им пречи да бъдат честни? — възкликна Джеф. — Нали са пипнали мъжете било да правят шашми, било да работят наднормено заради тях. С жена можеш да вършиш бизнес само докато чувствата и цветът на косите ѝ са все още естествени. Оттам нататък търси да я заместиш с някой корав, брадясал, тежко дишаш мъж с пет дечурлига и ипотекирана къща. Да вземем например онази вдовица, която ние с Анди Тъкър ангажирахме да ни помогне в осъществяването на едно наше планче за женитбено бюро в Кайро.

Имаш ли достатъчно пари за реклама — да речем, пачка, дебела колкото тънкия край на ок, — отваряй женитбено бюро, то носи пари. Ние имахме около шест хиляди и разчихме да ги удвоим за два месеца — по-дълго с такава дейност човек не бива да се занимава, ако няма официално разрешение от щата Ню Джързи.

Ние скалъпихме обява горе-долу в тоя дух:

„Симпатична тридесет и две годишна вдовица, с красива външност, обичаща семейното огнище, с капитал от три хиляди долара и ценни имоти, желае да се омъжи повторно. Предпочита небогат мъж, но с нежно сърце, тъй като разбира, че истинските добродетели по-често се срещат между скромни и бедни хора. Няма нищо против по-възрастен и не особено красив мъж, стига да ѝ бъде верен, да бъде добър стопанин и да знае в какво да вложи парите ѝ.

За повече подробности пишете до Самотна, чрез Бюрото за женитби на Питърс и Тъкър, Кайро, щат Илинойс.“

— Дотук работата върви епидемично — казвам аз, когато стъкмихме това литературно съчинение. — Сега въпросът е откъде ще намерим тази жена.

Анди ме поглежда със спокойно раздражение — той има навика да гледа понякога така.

— Джеф — казва той, — аз мислех, че вече си се отказал от реализма в своето изкуство. За какво ти е тази жена? Когато на Уолстрийт ти пробутват акции, които наполовина са вода, нима очакваш да ти пуснат морска сирена в нея? Какво общо има между едно обявление за женитба и една жена?

— Слушай, Анди — казвам му аз, — във всички мои незаконни отклонения от легалната буква на закона винаги съм се ръководил от правилото, че продаваш ли една стока, тя трябва да е налице, да е видима, да можеш да я покажеш на купувача. И само по такъв начин — е, и с внимателно изучаване на общинските наредби и разписанието на влаковете — съм успявал да избягна неприятности с полицията, каквито не можеш разреши дори с пет долара и една пура. Така че, за да приведем в изпълнение нашия план, трябва да доставим телом една симпатична вдовица — или друга равностойна стока — красива или не, с описалите в каталога качества или без тях. Иначе има опасност да се озовем при мировия съдия.

— Добре — пренаглася Анди първоначалното си мнение, — може би наистина ще е необходима вдовица, в случай че пощенските или съдебните власти решат да извършат ревизия в нашето бюро. Но, питам те, къде ще намериш вдовица, която ще се съгласи да си губи времето за брачни шашарми, които явно няма да доведат до брак?

Обясних на Анди, че вече имам наум точно такава вдовица. Преди година моят стар приятел Зики Тротър, който си вадеше хляба с вадене на зъби и продажба на сода по панаирите, беше направил жена си вдовица, изпивайки някакъв цяр за корем вместо отровата, с която имаше навика да се налюсква. Аз много пъти бях ходил у тях и смятах, че ще можем да привлечем на работа жена му.

Градчето, в което живееше тя, беше само на шейсет мили и аз веднага се метнах на влака. Намерих я в същата къща, със същите слънчогледи в градината и същите петли, накацали по коритото. Госпожа Тротър напълно отговаряше на описанието в нашето обявление, ако не смятаме красотата, годините и имуществения ценз. Но личеше, че не е трудна за обработка, а и не беше толкова грозна. Зарадвах се, че ще мога да почета паметта на Зики, като осигуря работа на вдовицата му.

— Почтена ли е работата, която ми предлагате, господин Питърс? — пита ме тя, след като ѝ обясних какви са нашите планове.

— Госпожо Тротър — казвам аз, — ние с Анди Тъкър сме направили изчисление, че най-малко три хиляди мъже от нашата широка и нечестна страна ще се опитат, след като прочетат обявлението, да получат вашата прекрасна честна ръка, а заедно с нея и вашите несъществуващи пари и имоти. От тази бройка поне трийсет стотици ще могат да ви предложат в замяна полумъртвото тяло на ленивци и скитници, на нещастници и мошеници, полакомили се за вашето богатство. Ние с Анди — казвам — смятаме да дадем добър урок на тези социални паразити. Ние едва се въздържахме да не основем корпорация под названието „Велико морално и безпаметно злотворително бюро за женитба“. Разбирате ли сега каква цел си поставяме?

— Да, разбирам, господин Питърс — казва тя. — Отдавна трябваше да се досетя, че вие не сте способни да си поставите по-неблагородна задача. Но в какво ще се състоят моите задължения? Един по един ли ще трябва да отблъсквам тези три хиляди мерзавци или на групи, на групи?

— Вашата работа, госпожо Тротър — казвам аз, — ще бъде по същество синамурна. Ще ви настаним в някой тих хотел и няма да имате никакви грижи. Ние с Анди поемаме цялата преписка с клиентите и изобщо цялата дейност на бюрото за женитби. Естествено — казвам, — възможно е да се случи някой по-пламенен и буен обожател, който да набере средства за билет за влака и да се яви лично в Кайро, за да завладее сърцето ви, ако все още има с какво. В такъв случай може би ще се наложи сама да се справите с това неудобство и да го изритате собственокрачно от вратата. Ще ви плащаме по двайсет и пет долара седмично плюс разноските за хотела.

— Дайте ми само пет минути — казва госпожа Тротър, — за да си взема пудриерата и да оставя у съседката ключа от входната врата, и можете да ме зачислите още отсега на заплата.

И така аз превозвам госпожа Тротър до Кайро, настанявам я в един семеен хотел — по-далеч от нашия, за да няма никакви подозрения и недоразумения — и обяснявам цялата работа на Анди.

— Знаменито! — възкликва той. — А сега, щом съвестта ти е вече спокойна и стръвта е подръка и налице, можем да започнем риболова.

И ние пуснахме нашето обявление във всички вестници, разпространявани в този край. Едно беше напълно достатъчно. Ако бяхме разширили рекламата, щеше да се наложи да наемем толкова чиновници и трайно накъдрени глави, че шумът от джвакането на дъвките би обезпокоил господин министъра на пощите.

Внесохме в банката две хиляди на името на госпожа Тротър и ѝ дадохме книжката, за да я показва, ако някой постави под съмнение честността и почтеността на нашето предприятие, Знаех, че на госпожа Тротър може да се разчита и че не е опасно да внесем тия пари на нейно име.

Това единствено обявление ни създаде такава работа, че по дванайсет часа на ден не вдигахме глава и отговаряхме на постъпващите писма. А на ден идваха по сто. Аз и не подозирах, че в страната има толкова много нуждаещи се, но с широки сърца мъже, преливащи от желание да се сдобият с една симпатична вдовица и да поемат бремето на грижите за нейните пари. Повечето от тях признаваха, че нямат пукната пара и ся безработни и се оплакваха, че никой не ги разбира, но всички бяха убедени, че разполагат с такива запаси от любов и разни мъжки качества, че вдовицата ще направи най-големия удар в живота си, ако се възползува от тези запаси.

Всеки клиент получаваше отговор от бюрото на Питърс и Тъкър, с който биваше уведомяван, че вдовицата е дълбоко впечатлена от неговото искрено и интересно писмо и че тя го моли да ѝ пише по-подробно и да приложи една своя снимка, ако това не го затруднява. Освен това Питърс и Тъкър уведомяваха клиента, че за да предадат второто писмо на красивата вдовица, е необходимо да получат хонорар от два долара, приложен в самото писмо.

Виждате колко прост и красив беше нашият план. Около деветдесет процента от тези доморасли благородници успяваха да се снабдят някак с по два долара и да ни ги изпратят. В това се състоеше и цялата работа. Е, ние с Анди се поозорихме и дори взехме да се оплакваме — лесно ли е цял ден да отваряш пликове и да вадиш долар по долар от тях?

Имаше и такива клиенти, не много наистина, които се явяваха лично. Ние ги препращахме на госпожа Тротър и тя вършеше останалото. Само трима-четирима от тях се върнаха в бюрото, за да си поискат пари за връщане. Когато започнаха да пристигат писмата от най-затънтените краища, ние с Анди взехме да вадим от тях по двеста долара на ден.

Един следобед, когато работата беше в пълен разгар и аз скатавах банкнотите от по един и два долара в цигарени кутии, а Анди си подсвиркуваше „Няма за нея венчален звън“, неочаквано се изтърси някакво човече и взе да оглежда стените, сякаш беше попаднало на следа от изгубена картина на Гейнсбъро. Щом го видях, светнах от гордост, защото работата ни беше тип-топ и той нямаше за какво да се хване.

— Както виждам, днес имате голяма поща — каза човечето.

— Да вървим — казвам му аз и си слагам шапката. — Ние отдавна ви очакваме. Ще ви покажа стоката. Как е президентът — нали идвате от Вашингтон?

Поведох го към хотела и го запознах с госпожа Тротър. После му показах спестовната ѝ книжка с две хиляди долара на нейно име.

— Всичко е в ред, струва ми се — казва тайният агент.

— В ред е, разбира се — казвам аз, — и ако сте ерген, ще ви оставя да си поговорите с тази дама. Няма да ви вземаме два долара.

— Благодаря — казва той. — Ако бях ерген, можеше и да си поговорим. Довиждане, господин Питърс.

Към края на третия месен бяхме натрупали някъде към пет хиляди долара и решихме, че е време да приключваме. Започваха да постъпват доста оплаквания, а и госпожа Тротър като че се беше поуморила. Посещаваха я доста поклонници, а това, види се, не ѝ допаднаше много.

И тъй, решихме да ликвидираме и аз тръгнах към хотела, за да платя на госпожа Тротър заплатата ѝ за последната седмица, да се

сбогувам с нея и да прибера книжката с двете хиляди долара.

Влизам в стаята ѝ и какво да видя: тя седи и плаче като дете, което не ще да иде на училище.

— Успокойте се — казвам, — защо плачете? Обиди ли ви някой, или ви е мъчно за дома?

— Не, господин Питърс — отвърща тя. — Ще ви обясня. Вие бяхте близък приятел на Зики, тъй че няма защо да се стеснявам от вас. Влюбена съм, господни Питърс. Влюбих се така силно в един човек, че не мога да живея без него. Той е олицетворение на моя идеал.

— Тогава защо не се вземете с него? — казвам аз. — Разбира се, ако любовта е взаимна. Храни ли и той към вас същите болезнени чувства, за които току-що говорихте?

— Да — казва тя. — Само че той е един от тези джентълмени, които идваха да ме видят в отговор на вашето обявление, и не ще да се ожени за мен, ако не му дам двете хиляди долара. Казва се Уилям Улкинсън. — Тук тя отново ревно да плаче, и изпадна в любовна истерия.

— Госпожо Тротър — казвам ѝ. — Едва ли има човек, който повече от мен да уважава сърдечните чувства на жената. Освен това някога вие бяхте другарка в живота на най-добрия ми приятел. Ако зависеше от мен, щях да кажа: вземете тези две хиляди и избаника си и бъдете щастливи. А ние няма да се оцетим, ако ви дадем тези пари, защото прибрахме над пет хиляди от тези баламурници, които имаха желание да се оженият за вас. Но — добавих аз — трябва да се посъветвам с Анди Тъкър. Той е добър човек, но много държи на деловите отношения. Ние с него сме съдружници на равни начала. Ще поговоря с Анди — казвам ѝ — и ще видя какво можем да направим за вас.

Връщам се аз в нашия хотел и обяснявам случая на Анди.

— През цялото време предчувствах, че ще се случи нещо такова — казва Анди. — Не можеш да се осланяш на жена, когато в работата се намесят сърдечни чувства и предпочитания.

— Но, Анди — казвам аз, — много жалко ще бъде тази жена да остане с разбито сърце по наша вина.

— Така си е — казва Анди — и затова ще ти кажа, Джеф, какво смятам да направиме. Ти винаги си бил човек с меко и благородно сърце. Може би аз съм прекалено твърд, прозаичен и подозрителен.

Готов съм поне веднъж да отстъпя. Върви при госпожа Тротър и ѝ кажи да изтегли двете хиляди долара от банката, да ги даде на човека, който е пленил сърцето ѝ, и нека бъдат щастливи.

Аз скачам и цели пет минути стискам ръката на Анди, а после тичам при госпожа Тротър и ѝ съобщавам нашето решение. Тя плаче от радост така неудържимо, както плачеше преди малко от мъка.

След два дни ние с Анди си стегнахме багажа и се приготвихме да заминаваме.

— Не мислиш ли, че е редно да се видиш с госпожа Тротър, преди да заминем? — питам го аз. — Тя ще се радва много да се запознае с теб и да ти изрази своите хвалебствия и благодарности.

— Боя се, че нямаме време — казва Анди. — Трябва да бързаме, че ще изпуснем влака.

Аз тъкмо натъпквах капитала ни в специалния пояс, с който винаги пренасяме пари, когато Анди извади голяма пачка от джоба си и каза да ги сложа при другите.

— Това пък откъде е? — питам аз.

— Двете хиляди на госпожа Тротър — казва Анди.

— Как попаднаха у теб? — чудя се аз.

— Самата тя ми ги даде — отвръща Анди. — Повече от месец ходя вечер при нея — по три пъти седмично.

— Значи, ти си тоя Уилям Уилкинсън?

— Вях — казва Анди.

КАК СЕ СТРИЖЕ ВЪЛК

Джеф Питърс ставаше винаги особено красноречив, когато се случеше да обсъждаме етичната страна на неговия занаят.

— Нас с Анди всякога са ни свързвали изключително сърдечни намерения — убеждаваше ме веднъж той — и единствените празнини помежду ни са се появявали само когато сме спорили за моралните особености на мошеничеството. По този въпрос Анди си има свои принципи, а аз мои. Аз не винаги съм одобрявал неговите проекти за вземане контрибуции от народа, а той пък смята, че аз твърде често смесвам въпроси на съвестта с въпроси на деловата дейност и по този начин нанасям финансови щети на фирмата.

Случват се понякога да водим много разгорещени спорове. Веднъж така единият каза нещо, другият — и той, да не падне по-долу, докато накрая Анди ме обвини, че не съм се различавал много от Рокфелер.

— Разбрах ти намека, Анди — казвам му, — но пие сме стари приятели и аз няма да ти се разсърди за тази обида, за която сам ще съжаляваш, когато се поуспокоиш. Не забравян, че на мене до ден-днешен не ми е връчвана съдебна призовка.^[1]

Едно лято ние с Анди решихме да отидем на почивка в Грасдейл, чудесно градче, разположено в планините на Кептъки. Предполагаше се, че сме скотовъдци, при това честни и почтени граждани, дошли на летуване. Народът в Грасдейл ни прие радушно и ние с Анди обявихме прекратяване на военните действия и решихме да не помрачаваме атмосферата нито с проспекти за каучукови плантации, нито с размахване на бразилски диаманти.

Един ден в хотела, гдето бяхме отседнали, идва най-големият грасдейлски търговец на железария и сяда с нас на верандата да изпушим компански по цигара. Ние го знаехме много добре, защото го бяхме виждали да надява на колче железни рингове в двора на съда. Той беше гласовит, червеночос мъж и имаше задух, по бе толкова тлъст и почтителен, че просто да му се чудиш.

Поговорихме си ние на разни злободневни теми и след това този Мъркисън — толкова му беше заглавието — измъква грижливо от джоба на самото си някакво писмо и ми го подава с безгрижен вид.

— Е, какво ще кажете за това? — смее се той. — Да ми пращат на МЕН такова писмо!

Ние с Анди веднага разбрахме каква е работата. Но даваме вид, че четем писмото много внимателно. Писмото беше написано на пишеща машина — едно от онези старомодни писма, в които ви обясняват как за хиляда долара можете да получите пет хиляди, които нито един специалист не може да различи от истински; по-нататък се обясняваше, че тези долари са отпечатани от оригинално клише, откраднато от някакъв служител от Министерството на финансите във Вашингтон.

— Можете ли да си представите — да пробутват такова писмо на МЕН! — повтори Мъркисън.

— Много хора получават такива писма — казва Анди. — Не отговорите ли на първото, ще ви оставят на мира. Но отговорите ли, ще ви пишат отново и ще ви предложат да дойдете с доларите и да направите сделката.

— Но представете си, все пак, да пробутват такова писмо на МЕН — казва Мъркисън.

След няколко дни той пак се отбива при нас.

— Момчета — казва, — знам, че сте свестни хора, иначе не бих ви се доверил. Отговорих на тези мръсници просто за майтап. Те веднага ми писаха и предлагат да отида в Чикаго. В деня на заминаването си трябва да телеграфирам на някой си Дж. Смит. А когато пристигна — да чакам на еди-коя си улица, където ще дойде човек със сив костюм и ще изпусне пред мен вестника си. Тогава трябва да го попитам топла ли е водата днес и така той ще разбере, че това съм аз, а аз — че това е той.

— Разбирам — казва Анди, — това е известен стар номер. Често съм чел за него във вестниците. Тогава той ви завежда в частния си капан в хотела, гдето ви чака господин Джоунз. Те ви показват новиновенички долари и за всеки ваш ви предлагат пет. Вие виждате с очите си как ги слагат в чантата. И, разбира се, когато я отворите отново, в нея се оказва само амбалажна хартия.

— О, тия на мен не минават — казва Мъркисън. — Аз нямаше да въртя най-добрата търговия в Грасдейл, ако умът не ми беше в главата. Та какво казахте, господин Тъкър — навират ви в очите истински пари?

— Да, аз винаги съм... тоест чел съм във вестниците, че винаги постъпват така — казва Анди.

— Вижте какво, момчета — казва Мъркисън, — решил съм да им докажа, че няма начин да ме минат. Ще сложа две хилядарки в джобовете си, па ще видим после. Щом Бил Мъркисън се вторачи в някакви пари, няма начин да ги изпусне. За един долар предлагат пет — в такъв случай трябва да държат на пазарлъка, иначе няма да ги оставя. Не, Бил Мъркисън не е от тия. Ще отскоча аз до Чикаго и ще накарам тоя Смит да ми даде пет хиляди долара за хиляда. И тогава ще разбере топла ли е водата, или не.

Ние с Анди положихме всички усилия да избием от главата му този погрешен финансов план, но напразно. Държи си човекът на своето. Не и не, щял да изпълни гражданския си дълг и да хване тия мошеници в собствения им капан. И може би това щяло да им послужи за урок.

Мъркисън си отиде, а ние с Анди останахме да седим и да размишляваме мълчаливо над неведомите пътища на човешкия ум. В свободното си време ние винаги се отдавахме на такива размисли, мъчейки се да усъвършенствуваме духовните си потребности чрез дълбокомислени мисли.

— Джеф — наруши Анди продължителното мълчание, — често пъти ми е идвало да ти избия кътните зъби, когато започнеш да се ядеш с мен по въпроса за съвестта в деловата работа. Може би аз не винаги съм бил прав. Но в този случай мисля, че мога да се съглася с теб. Според мен неправилно ще бъде да оставим господин Мъркисън да се срещне сам с тези чикагски мошеници. Тази работа няма да свърши добре. Не мислиш ли, че трябва да се намесим и да предотвратим тази катастрофа?

Аз станах, стиснах ръката на Анди Тъкър и дълго я тръсках.

— Анди — казвам му, — може и да са ми минали през ум някои жестоки мисли за жестокостта на твоята корпорация, но аз ги вземам назад. Виждам, че във вътрешността на твоята външност има добра сърцевина. Това ти прави чест. Аз също се безпокоя за Мъркисън.

Няма да бъде почитено и достойно от наша страна да го оставим да изпълни своите замисли. Щом е решил да отиде, нека отидем и ние с него и да попречим на тези бандити да го измамат.

Анди веднага се съгласи с мен и аз се зарадвах, че той наистина е готов да се намеси и да сложи край на машинацията с фалшивите долари.

— Не съм от набожните — казвам аз — и никога не съм бил фанатичен моралист, но не мога да гледам безучастно как един човек, създал добра търговия със собствени сили, собствен ум и на свой риск, става жертва на безскрупулни мошеници, които са заплаха за общественото благосъстояние.

— Точно така, Джеф — казва Анди. — Ако Мъркисън се заинати и въпреки всичко отиде в Чикаго, не бива да го изпускате от очи. Най-мразя да се хвърлят пари на вятъра.

И ние тръгнахме към Мъркисън.

— Не, момчета — казва той, — не мога да допусна тази песен на чикагските сирени да бъде отнесена от летния ветреца. Аз или ще стоя сало от тези блуждаещи огньове, или ще прогоря дъното на тигана. Но, разбира се, ще умра от радост, ако вие дойдете с мен. Може да се наложи и да ми помогнете да натъпча в чантата всичките тези пари. Да, за мен ще бъде истински празник, ако и вие дойдете с мен.

Мъркисън пусна слух в Грасдейл, че заминава за няколко дни с господин Питърс и господин Тъкър, за да огледа някакви железни рудници в Западна Виржиния. После изпрати телеграма на Дж. Смит, че на еди-коя си дата е готов да влезе в неговата паяжина. И тъй, тримата заминахме за Чикаго.

Във влака Мъркисън се радва на приятни предчувствия и предварителни реминисценции.

— Със сив костюм — казва той, — на югозападния ъгъл на Уобаш авеню и Лейк стрийт. Онзи ще изпусне вестника, а аз ще го попитам топла ли е водата. Боже, боже, боже! — смее се той цели пет минути.

Но от време на време Мъркисън става сериозен и се мъчи да прогони някакви мрачни мисли.

— Момчета — казва той, — и за десет хиляди долара не бих се съгласил тази работа да се разчуе в Грасдейл. Това ще ме разори. Но знам, че вие сте съвестни хора. И мисля, че е дълг на всеки гражданин

— казва — да обуздае тези разбойници, които грабят доверчивите хора. Ще им дам аз да разберат топла ли е водата, или не. Дж. Смит предлага пет долара срещу един и ще трябва да устои на договора, щом е решил да върши работа с Бил Мъркисън.

Пристигнахме в Чикаго в седем часа вечерта. Срещата с човека в сиво беше определена за девет и половина. Вечеряхме в хотела и отидохме в стаята на Мъркисън, за да дочакаме уречения час.

— Сега, момчета — казва Мъркисън, — нека съберем мозъците си и да разработим план за разгрома на неприятеля. Какво ще кажете за следното предложение: докато аз разменям сигнали с тоя субект в сиво, вие се приближавате случайно, ама съвсем случайно, възкликвате: „Здрасти, Мърк!“ и се ръкувате сърдечно с мен, ужасно изненадани от неочакваната среща. След това аз дръпвам този тип настрана и му обяснявам, че вие сте мои съграждани — Джекинз и Браун, собственици на магазин за хранителни продукти, свестни хора, които може би са готови да си опитат късмета. Разбира се, той ще каже: „Вземете и тях, щом искат да увеличат капитала си.“ Е, как ви харесва този план?

— Ти какво ще кажеш, Джеф? — пита Анди и ме поглежда.

— Ето какво — отвърщам аз. — Ще кажа да уредим тази работа още сега. Няма никакъв смисъл да губим повече време.

След това изваждам от джоба никелиран револвер и завъртам няколко пъти барабана.

— Ах ти, безбожна, гадна, коварна свиня — обръщам се аз към Мъркисън, — слагай веднага на масата двете хиляди! И по-бързо — казвам, — защото иначе ще си имаш неприятности. Аз съм човек с меко сърце, но понякога изпадам в крайности. На този свят има затвори и съдилища само заради такива негодници като теб — продължавам аз, след като той вади парите. — Вдигна се чак дотук, за да прибереш парите на тези хора. Мислиш ли, че те оправдава това, че те самите се готвеха да те оберат? — питам аз. — Не, господинчо! Вие с оня сте от един дол дренки. Ти дори си десет пъти по-лош от него. В Грасдейл ходиш на черква и се правиш на почтен гражданин, а после се домъкваш в Чикаго и се мъчиш да обереш хора, създали солидно и доходно предприятие, което работи с такива презрени мерзавци като теб. Откъде знаеш — казвам му — дали този човек няма голямо семейство, което разчита на неговите операции? Такива уж уважавани

граждани като теб все гледат да смъкнат нещо — казвам аз. — Ако не са те, в страната няма да има нито фалшиви лотарии, нито продажби на несъществуващи мини, нито фондови борси, нито подслушвачи на чужди разговори. Фалшификаторът, когото ти се готвеше да обереш, може би е изгубил години, докато изучи занаята си. На всяка крачка той рискува парите си, свободата си, а навярно и живота си. А ти идваш тук, света вода непипита, въоръжен със своята почтена репутация, и се готвиш да го ограбиш. Ако той успее да ти вземе парите, ще се разкрещиш: „Полиция!“ Ако ли пък му ги вземеш ти, той ще трябва да заложи сивия си костюм, за да се навечеря, и ще мълчи като риба. Ние с господин Тъкър — казвам му — добре те претеглихме и взехме мерки да си получиш заслуженото. Давай парите — казвам, — тревопасен лицемер!

И аз прибрах във вътрешния си джоб двете хиляди — все по двайсетачки.

— А сега извади си часовника — казвам му аз. — Не, не ми е нужен, няма да ти го взема. Сложи го на масата и не мърдай от стола, докато не изтече един час. След това можеш да си обереш крушите. А си се опитал да викаш или да станеш по-рано, а сме те разнесли из целия Грасдейл. Мисля, че твоята репутация ти е по-скъпа от двете хиляди долара.

След това двамата с Анди си излязохме.

Във влака Анди мълча дълго време. После се обърна към мен:

— Джеф, може ли да ти задам един въпрос?

— Може и два — отвърщам аз. — Дори четиридесет.

— Каж ми право, кога ти хрумна тази идея — още когато се качихме във влака с Мъркисън, нали?

— Разбира се — казвам му, — иска ли питане. Та на теб не ти ли дойде на ум същото?

Анди седи и не проговаря половин час. Мисля си, че има моменти, когато той не разбира напълно моята система за етика и морална хигиена.

— Джеф — продумва най-сетне той, — много ми се ще някой път, когато ти остане свободно време, да ми начертаеш диаграма с обяснения отдолу, за твоята забележителна съвест. Добре е да имам такава диаграма, та при нужда да прибягвам за справки до нея.

[1] Известно е, че старият Рокфелер често е бил викан на съд заради разни тъмни афери, по винаги е успявал да се измъкне, като е давал големи подкупи на съдебните власти. — Б.пр. ↑

ВЪЛШЕБНИЯТ ПРОФИЛ

Халифи от женски пол рядко се срещат. Жените са си Шехеразади — по рождение, по наклонности, по инстинкт и по устройство на гласните струни. Всеки ден стотици хиляди везирски щерки разказват хиляда и една приказки на своите султани. Но онези, които са непредпазливи, се запознават някой ден с коприненото въже.

На мен обаче ми се случи да чуя разказ за една халифка. Тази приказка не е съвсем арабска, защото в нея е въведена Пепеляшка, която се е подвизавала с кухненския парцал в друга епоха и в друга страна. И тъй, ако не възразявате против това смесване на времената (което, струва ми се, ще внесе източнощатски колорит), да започнем.

В Ню Йорк има един стар и прастар хотел. Виждали сте го на гравюри по списанията. Той е бил построен... чакайте да видим... да, по времето, когато отвъд Четирнадесета улица не е имало нищо друго освен старата индианска пътека към Бостън и кантората на Хамърстийн. Скоро този стар хотел ще бъде разрушен. И когато започнат да разбиват масивните стени и тухлите се засуркат с грохот по улеите, на съседните улици ще се струпат тълпи от граждани, които ще проливат сълзи над останките на така скъпия за тях старинен паметник. В Нови Багдад гражданското чувство е високо развито; и най-много сълзи ще пролива, и най-високо ще ругае иконоборците този гражданин (родом от Тера Хоут), чиито най-скъпи спомени за хотела се свеждат до това, как в 1873 година е бил изритан от безплатната закуска, дадена в същия хотел.

В него винаги отсядаше госпожица Маги Браун. Госпожица Браун беше кльощава шейсетгодишна жена, която ходеше с черна рокля, добила червеникав цвят, и с чанта, направена от кожата на онова изначално животно, което Адам е решил да нарече алигатор. Тя винаги наемаше в хотела малкото апартаментче — приемна и спалня — на последния етаж — цена два долара на ден. И докато живееше там, всеки божи ден при нея се стичаше непрекъснат поток от посетители, остроноси, тревожни, вечно бързаци. Защото Маги Браун заемаше по

богатство трето място между всички жени в света; а тези безпокойни господа бяха само богати борсови посредници и бизнесмени, които се мъчеха да измъкнат от бабичката с праисторическата чанта някое заемче от пет-шест милиона.

Стенографка и машинописка в хотел „Акропол“ (ето че изтървах името) беше госпожица Айда Бейтс. Тя приличаше на творение от гръцката класика Съвършена красота. Някакъв стар галантон, искайки да изрази уважението си към една дама, бе казал: „Да се любиш с нея, е все едно да завършиш хуманитарни науки.“ Така. А само един поглед към тъмните коси и спретнатата бяла блузка на госпожица Бейтс се равняваше на пълен курс задочно обучение, по която и да било дисциплина. От време на време тя ми преписваше едно-друго на машината и понеже отказваше да взема пари предварително, свикна да гледа на мен като на приятел и свое протеже. Тя бе неизменно мила и добросърдечна и дори търговците на оловно белило и вносителите на кожи не смееха в нейно присъствие да прекрачат границата на благоприличието. Целият щат на „Акропол“ мигновено би скочил в нейна защита — от собственика, който живееше във Виена, до главния портиер, който от петнайсет години бе прикован на легло.

Един ден, минавайки край санктум Ремингториум на госпожица Бейтс, видях на нейното място нещо чернокосо — несъмнено одушевено, — което чукаше с два пръста на машината. Отминах, като си мислех колко преходно е всичко земно. На другия ден излязох в двуседмична отпуска. Когато се завърнах, отбих се във фойето на „Акропол“ и ми стана мило, като видях госпожица Бейтс, все тъй класическа, безупречна и приятна, която тъкмо покриваше машината си. Работното ѝ време беше свършило, но тя ме покани да седна за минутка на стола за диктуване. Госпожица Бейтс обясни отсъствието си от „Акропол“ и последвалото завръщане приблизително по следния начин:

— Е, драги, как ви върви писането?

— Слаба работа — отвърнах аз. — Почти както печатането.

— Искрено ви съчувствувам — каза тя. — Хубавият машинопис е най-важното нещо в един разказ. Липсвах ви, нали?

— Не познавам човек — отговорих аз, — който да умее по-добре от вас да разположи токите на коланчето, точката и запетаята, гостите

на хотела и фуркетите. Но за съжаление и вас ви нямаше. Един ден видях на вашето място някаква дъвка.

— Аз тъкмо се готвех да ви разкажа какво се случи — каза госпожица Бейтс, — но вие ме прекъснахте. Вие, разбира се, сте чували за Маги Браун, която отсяда тук. Между другото, тя има четиридесет милиона. А живее в една квартира в Джързи за десет долара. И винаги има на ръка повече пара, отколкото десет кандидата за вицепрезидентското място. Не зная дали ги носи в чорапа си или другаде, но зная, че е много известна в онази част на града, където се кланят на златния телец.

Така. Преди две седмици госпожица Браун се спира на вратата и ме гледа цели десет минути. Аз седях с профил към нея и преписвах в няколко копия някакъв проспект за разработка на медна мина, оставен ми от един симпатичен старец от Тонопа. Но аз винаги виждам всичко, което става около мен. Когато съм много заета и бързам, гледам с гребенчетата, затъкнати отстриани; а оставя ли незакопчано едно копченце на гърба на блузата, мога да видя и кой стои зад мен. Не се оглеждам, защото трябва да изкарам осемнайсет-двайсет долара на седмица и нямам време за друго.

Същата вечер в края на работното време тя праща да ме повикат да отида в нейната стая. Помислих си, че ще ме накара да и препиша десетина страници — разписки за раздадени заеми, квитанции и договори — и ще ми даде десет цента; но все пак отидох. И останах истински изненадана. Маги Браун заговори съвсем човешки. „Дете мое — казва, — в живота си не съм виждала по-красиво същество от вас. Искам да напуснете работа и да дойдете да живеете при мене. Нямам — казва — никого на света освен един мъж и един-двама сина, но не поддържам никакви отношения с тях. Със своето прахосничество те са истинско бреме за една трудеща се жена. Ще ми станете дъщеря. Разправят, че съм била стисната и користолюбива, а вестниците печатат клюки, че сама съм си готвела и сама съм се перяла. Това са лъжи — продължава тя. — Цялото си пране давам навън, освен носните кърпички, чорапите, фустите и други такива дреболии. Имам четиридесет милиона — в пари, акции и облигации, толкова сигурни, колкото и привилегированите «Стандард Ойл». Аз съм самотна стара жена и имам нужда от дружка. Вие сте най-красивото създание, което

съм виждала в живота си — казва. — Защо не дойдете да живеете при мен? Пък тогава ще видят те умея ли да харча аз пари, или не.“

Какво бихте направили на мое място, драги? Аз, разбира се, не устоях. И да ви кажа право, започнах да се привързвам към старата Маги. Не заради четиридесетте милиона и заради това, което тя би могла да направи за мен. А защото и аз се чувствавах самотна. На всеки човек му се ще да си има някого, комуто да се оплаче било от болката в лявата плешка, било от лачените обувки, които така бързо се напукват и износват. А за такива неща не можеш да говориш с мъжете, които срещаш в хотелите — те само това и чакат.

И тъй, напуснах работа и отидох да живея при госпожица Браун. Не зная е какво толкова я бях омагьосала, но когато сядах да почета книга или да прелистя писание, тя бе в състояние да ме гледа по половин час. Веднъж я попитах:

„Да не би да ви напомням някоя починала роднина или някоя приятелка от детските години? Забелязвам, че понякога ме разглеждате много, много внимателно.“

„Лицето ви е досущ като лицето на една моя скъпа приятелка, най-добрата приятелка, която съм имала — казва тя. — Но аз ви обичам и заради самата вас, дете мое.“

И какво, мислите, направи тя? Разпусна се, та ще се разпилее като прибоя на Кони Айлънд. Заведе ме при една модна шивачка и я накара да ме облече от глава до пети — за парите въпрос не става. Поръчката беше бърза, та мадам заключи външната врата и пусна в действие целия си щаб.

А после се преместихме — къде мислите? Познайте! В хотел „Бонтон“. В шестстаен апартамент — сто долара на ден. Видях с очите си сметката. Как да не я заобичам тази стара дама?

А след това взеха да пристигат тоалетите ми... О, няма да ви разправям за това, защото нищо не разбирате. И аз започнах да ѝ викам леля Маги. Вие, разбира се, сте чели за Пепеляшка. Радостта на Пепеляшка, когато принцът ѝ е обул пантофката трийсет и първи номер, е жалка работа в сравнение с това, което изпитах аз тогава.

После леля Маги каза, че иска да даде банкет в „Бонтон“ по случай първото ми излизане, на който да се стекат всички стари холандски фамилии от Пето авеню.

„Аз съм излизала и преди, лельо Маги — казвам аз. — Е, щом се налага, мога и да повтора. Но нали знаете, че това е най-изисканият хотел в града. И нали знаете, че... извинете, но много е трудно да съберете цялата аристокрация, ако нямате опит в това отношение.“

„Не се безпокой, детето ми — казва леля Маги. — Аз не разпращам покани, а просто издавам заповеди. Ще събера петдесет души, които никога не можеш да видиш заедно освен на прием, даван от крал Едуард или от Уилям Травърс Джеръм^[1]. Говоря за мъже, разбира се, и всички те или ми дължат пари, или се готвят да ми станат длъжници. Не всички съпруги ще дойдат, но мнозина ще ни почетат.“

Ах, да бяхте видели този банкет! Сервизите бяха само от злато и кристал. Събраха се четиридесет мъже и осем дами — освен леля Маги и мен. Никога не бихте познали третата по богатство жена в света. Тя беше с нова черна копринена рокля с толкова висулки и дрънкулки, че дрънчаха като градушка по покрив — веднъж съм чувала такова нещо, когато при една буря останах да нощувам в ателието на една приятелка на последния етаж.

А моята рокля! Нямам думи да ви я опиша, драги. Само ръчна бродерия — там, където изобщо имаше нещо — и струваше триста долара. С очите си видях сметката. Мъжете бяха все плешиви и с побелели баки и през цялото време си разменяха остроумни реплики за трите процента, за Брайън^[2] и за памуковата реколта.

От лявата ми страна седеше някакъв банкиер, или нещо от тоя род, а от дясната — млад човек, който каза, че бил художник във вестник. Той беше единственият... впрочем аз друго исках да ви разкажа.

След банкета ние с госпожица Браун се прибрахме и апартамента. Наложих се да си пробиваме път сред тълпата от репортери, изпълнили всички коридори. Ето какво става, когато човек има много пари. Кажете, не познавате ли случайно един вестникарски художник на име Латроп — един висок, с хубави очи и доста сладкодумен? Не си спомням в кой вестник работеше. Но както и да е.

Щом се прибрахме, госпожица Браун се обади по телефона и поиска да ѝ донесат сметката. Шестстотин долара! Видях я с очите си. Леля Маги припадна. Положих я на канапето и разкопчах роклята ѝ.

„Дете мое — пита ме тя, когато се съвзе, — какво беше това? Нови данъци ли има, що ли?“

„Само една малка закуска — казвам аз. — Няма защо да се безпокоите, бълха ви ухапала. Станете и елате на себе си — или елате с мен другаде, ако няма друг изход.“

И знаете ли, драги, какво стана по-нататък? Леля Маги се подплаши. Подбра ме още в девет часа на другия ден и напуснахме хотел „Бонтон“. Преместихме се в един бордей в долния край на Уест Сайд. Нае стая с течаща вода — на по-долния етаж, и с осветление — на по-горния. След като се преместихме, в стаята не можеше да се види друго освен новите модни дрехи за хиляда и петстотин долара и газовата печка с една горелка.

Леля Маги я налегна остър пинтильк — гледаше да намали загубите. Мисля, че всекиму се случва да се развихри и разпусне поне веднъж в живота. Мъжът хвърля парите си за пиене, а жената пощурява за тоалети. Но при четиридесет милиона! Знаете ли, аз бих си купила картина от... между другото, като говорим за картини, не сте ли попадали на един вестникарски художник на име Латроп, един висок... о, но аз вече ви питах за него, нали? Той беше много внимателен към мен на банкетата. И какъв приятен глас! Сигурно си е помислил, че ще наследя част от милионите на леля Маги.

Та тъй, драги, след три дни ми дойде до гуша от това облекчено домакинство. А леля Маги продължаваше да ме боготвори. Просто не сваляше очи от мен. На да ви кажа право, тя е такава пинтия, пинтия на пинтиите, царица на пинтиите. Като рече седемдесет и пет цента на ден и нито цент повече. Готвехме си сами в стаята. Какви ли не фокуси трябваше да правя на газовата печка, аз, която имах най-модни тоалети за хиляда долара.

Както ви казах, на третия ден вече не ме свърташе в тоя кокошарник. Да готвя задушени бъбреци, купени за петнайсет цента, и да нося домашна рокля за сто и петдесет долара с дантела валансиен — това умът ми ме можеше да го побере. Отворих аз дрешника и облякох най-евтината рокля между купените ми от госпожица Браун — тази, с която съм сега. Не е толкова лоша за седемдесет и пет долара, нали? Собствените си дрехи бях оставила у сестра си в Бруклик.

„Госпожице Браун, бивша лельо Маги — казвам и аз, — сега смятам да задвижа краката си един след друг по такъв начин и в такава посока, че тази квартира да остане колкото е възможно по-скоро далеч зад гърба ми. Не съм поклонничка на парите — казвам, — но има

неща, които не мога да търпя. Бих понесла онова баснословно чудовище, за което съм чела, че бълвало едновременно и жупел, и мраз. Но не търпя работите да се оставят наред път. Казват, че сте натрупали четиридесет милиона долара — добре, те никога няма да намалеят. Бедата е там, че се привързах към вас.“

Че като го удари на рев бившата леля Маги. И обещава да се преместим в комфортна квартира с течаща вода и печка с две горелки.

„Похарчих страшно много пари, детето ми — казва тя. — Трябва да правим икономии известно време. Бие сте най-красивото създание, което съм виждала — казва, — и не мога да си представя как ще живея без вас.“

Разбирате защо постъпих така, нали? Отидох право в „Акропол“, помолих да ме върнат на работа и те ме върнаха. Та как, казвате, ви вървят разказите? Положително сте изгубили от това, че не можех да ги преписвам аз. Не ги ли публикувате с илюстрации понякога? Между другото, дали не познавате случайно един вестникарски художник... о, какво говоря! Нали вече ви питах. Интересно в кой ли вестник работи той! Странно, но все си мисля, че той не е мислил за парите, които е мислил, че старата Маги може да ми завещае. Да познавах някой от главните редактори, бих...

Откъм коридора се чува леки стъпки. Айда Бейтс видя с гребенчето си на тила кой идваше. Тя, тази свършена класическа статуя, изведнъж порозовя — чудо, което сме виждали само аз и Пигмалион.

— Много ви моля да ме извините — каза ми тя, превръщайки се в очарователна молителка, — но това е... това е господин Латроп. Всъщност може би не е заради парите, може би той наистина...

Разбира се, поканиха ме на сватбата. След церемонията дръпнах Латроп настрана.

— Вие сте художник — казах аз. — Как е възможно да не се досетите защо Маги Браун толкова се беше влюбила в госпожица Бейтс... впрочем бившата госпожица Бейтс? Нека да ви покажа нещо.

Булката беше облечена със семпла бяла рокля, падаща на красиви дипли — като диплениците на древните гърци. Аз откъснах няколко листа от гирляндите в малката гостна, сплетох ги на венче и ги

сложих на лъскавите кестеняви коси на Айда, а после я накарах да се обърне с профил към мъжа си.

— Не може да бъде! — ахна той. — Та това е главата, изобразена върху сребърния долар. Никаква разлика!

[1] По онова време — един от видните прокурори в САЩ. — Б.пр. ↑

[2] Уйлям Брайън (1860–1925) — политически деен от Демократическата партия, поставял три пъти кандидатурата си за президент на САЩ. — Б.пр. ↑

КРАЯТ НА ЧЕРНИЯ ОРЕЛ

Една година в течение на няколко месеца страшен бандит тероризираше тексаската граница по Рио Гранде. Особено поразително действуваше този прословут мародер на оптичeskия нерв. Със своите качества той си бе спечелил прозвището „Черния орел, Ужаса на границата“. Какви ли не страховити истории се носят за неговите деяния и деянията на последователите му. Но един прекрасен ден, вътре в една минута, Черния орел сякаш потъна в земята. И нито се чу, ни се видя. Дори собствената му банда не можа да разбере тайната на неговото изчезване. Във фермите и селищата по границата се страхуваха, че той ще се появи отново и пак ще се развилнее из обраслите с мескит прерии. Но той беше изчезнал завинаги. Целта на този разказ е да разкрие съдбата на Черния орел.

Началният тласък на историята бе даден от ритника на един кръчмар в Сейнт Луис. Неговото набито око попадна на Ръгълз Пилето в момента, когато той кълвеше лакомо безплатното мезе. Пилето беше „бараба“. Имаше дълъг нос, подобен на човка, прекомерна слабост към пилета и навика да задоволява тази си слабост гратис, с което се обяснява и прякорът, прикачен му от неговите приятели скитници.

Лекарите са единопдушни, че не е здравословно по време на ядене да се приемат течности. Ала кръчмарската хигиена постановява обратното. Пилето беше пропуснал да си поръча пиене към яденето. Кръчмарят заобиколи тезгяха, хвана за ухото с лимоноизстисквача непредвидливия клиент, закара го до вратата и го изрита на улицата.

Това помогна на Пилето да си даде сметка, че приближава зима. Нощта беше студена; звездите светеха с немилостив блясък; народът бързаше по улиците в два себични, блъскащи се потока. Мъжете бяха намъкнали балтоните и Пилето знаеше с точност до стотни колко потрудно е да се измъкнат сега десетцентрови монети от тези дълбоко скрити джобове на жилетките. Дошло бе време за неговото редовно годишно преселение на юг.

Едно пет-шест годишно момченце се беше спряло пред сладкарницата и гледаше с жадни очи витрината. В едната си ръчица държеше празно шишенце; в другата стискаше здраво нещо плоско, кръгло, назъбено и лъскаво по края. Всичко това предлагаше поле за действие, отговарящо на способностите и решителността на Пилето. След като огледа от край до край хоризонта, за да се увери, че наоколо не кръстосва някоя полицейска канонерка, той акостира много хитро до жертвата си. Момченцето, което домашните отдавна бяха научили да се отнася крайно подозрително към всякакви алтруистични предложения, прие студено първите опити за сближение.

Тогава Пилето разбра, че трябва да прибегне до един от онези отчаяни, късащи нервите ходове, които съдбата изисква от човека, решил да спечели нейното благоволение. Капиталът му възлизаше на пет цента и той се принуждаваше да го рискува целия заради възможността да спечели това, което пълничката ръка на детето стискаше така здраво. Една много опасна лотария, Пилето си даваше сметка за това. Но той трябваше да постигне целта си посредством стратегия, защото дори само мисълта да ограби дете насила го хвърляше в ужас. Веднъж, гонен от глад, той беше превзел с пристъп шише кашица — собственост на властелина на една детска количка. Разяреното пеленаче така бързо отвори уста и натисна ревозадвижващия бутон, че незабавно пристигнаха подкрепления и Пилето биде окошарен за един месец. Оттогава, по собствените му думи, имаше „шубе от дечурлига“.

Той хитро започна да разпитва момченцето какви сладки неща обича и лека-полека измъкна необходимите му сведения. Мама го пратила да купи в шишенцето камфоров спирт за десет цента; каза му да стиска здраво долара в ръка! Не бивало да се заплесва по улицата и да разговаря с когото и да било; трябвало да помоли аптекаря да му завие в книжка рестото и да го пъкне в джоба на панталонките му. Разбира се, че има джобове — не един, а два! А най-много обичал крем-шоколад.

Пилето влезе в сладкарницата и се превърна в дързък борсов спекулант. Той вложи целия си капитал в акциите на Б.О.Н.Б.О.Н. само за да си разчисти пътя към следващата, по-рискована операция.

Той даде бонбоните на детето и констатира със задоволство, че между двамата е установено доверие. След това вече не беше трудно

да поеме ръководството на експедицията, да хване капиталовложението си за ръчица и да го заведе до хубавата аптека малко по-надолу. Там, с вид на баща, Пилето подаде долара и каза какво лекарство иска, а през това време момченцето дъвчеше бонбона си, доволно, че е освободено от отговорната задача. После щастливият капиталовложител пребърка джобовете си, намери едно копче от балтон — това беше целият му зимен чеиз, — зави го внимателно и мушна псевдорестото в джоба на доверчивото дете. След като насочи хлапето към къщи и го потупа най-приятелски по гърба — защото Пилето имаше меко сърце като сърцата на своите пернати едноименници, — спекулантът напусна борсата с печалба от 1700 процента.

Два часа по-късно един локомотив потегли от гарата на път за Тексас, влачейки след себе си върволица от празни вагони. В един от тези конски вагони, заровен в талаша, се изтягаше спокойно Пилето. До гнездото му имаше бутилка много долнокачествено уиски и книжна кесия с хляб и сирене. Господин Ръгълз заминаваше с частния си вагон на юг, за да прекара там зимата.

Цяла седмица този вагон го търкаляха на юг, лашкаха го, спираха го, манипулираха с него, както се полага на подвижен железопътен състав, но Пилето се беше вкопчал здраво в него и излизаше само когато ставаше нужда да задоволи глада и жаждата си. Той знаеше, че вагонът трябва да стигне до прочутия с говедата си край, а Сан Антонио, сърцето на този край, бе неговата цел. Климатът там беше здравословен и мек, хората — отстъпчиви и дълготърпеливи. Кръчмарите там нямаше да го изритват. Яде ли прекалено дълго или прекалено често на едно място, те ще го ругаят, но само ей така — по силата на навика, без да се горещят. Те псуваха крайно провлечено и рядко скъпяха речника си, който беше толкова богат, че неведнъж Пилето бе изяждал цяло ядене, докато го наругаят докрай. Времето там беше винаги като пролет. Колко приятно бе да се шляеш вечер по площадите, огласяни от музика и весела глъч. С изключение на редките случаи, когато ставаше хладно, човек можеше да спи и без покрив, ако покривът проявяваше негостоприемство.

При Тексаркана прехвърлиха вагона му на линията, водеща на изток. После той се залангърка пак на юг, докато най-последно пропълзя по моста над Колорадо при Остин и се насочи право като стрела към

Сан Антонио. Когато товарният влак спря в този град, Пилето спеше дълбоко. След десет минути влакът пое отново към Лърейдоу — крайната гара. Тези празни конски вагони трябваше да бъдат оставени на различни места по линията, откъдето фермерите товареха стоките си.

Когато Пилето се събуди, вагонът му беше спрял. Той надзърна през пролуките и видя, че неговият вагон с още три други е оставен на глуха линия сред една дива пустош. От едната страна на линията имаше стърга с корито за водопой. Железопътната линия разсичаше обширна и тъмна като океан прерия, сред която Пилето с неговия безполезен вече вагон бе захвърлен така далеч от света, както Робинзон с лодката на острова.

Близо до релсите се белееше стълб. Пилето се приближи и прочете надписа горе: „Сан Антонио — 90 м“. Лърейдоу беше почти на същото разстояние в обратна посока, на юг. Значи, близо сто мили го разделяха от най-близкото населено място. В тайнственото море около него завиха койоти. Пилето се почувствува безкрайно самотен. Той беше живял в Бостън без образование, в Чикаго без самоувереност, във Филаделфия без покрив, в Ню Йорк без подтик и в Питсбърг без пиене и въпреки това никога не бе се чувствувал така самотен, както сега.

Изведнъж в напрегнатата тишина се чу конско цвилене. Звукът идваше откъм изток и Пилето започна боязливо проверка в тази посока. Той пристъпяше внимателно по килима от къдрава мескитова трева, защото се страхуваше от всяко нещо, което би могло да изскочи от тази пустош — змии, плъхове, разбойници, стоножки, миражи, каубои, фанданго, тарантули, тамале — нали беше чел за тези неща във вестникарските разкази. След като заобиколи гъстак кактуси, вдигнали високо невероятните си, страшни глави, той се закова, разтреперан от страх, защото нещо изпръхтя и хукна с гръм и трясък — конят, не помалко уплашен, избяга на петдесетина крачки и продължи да си пасе. Но това беше единствената живина в тази пустиня, от която Пилето не се боеше. Беше израсъл във ферма, беше се разправял с коне, беше ги разбираал и умееше да язди.

С благи думи той тръгна бавно след животното, което очевидно се беше успокоило след уплахата, и хвана края на въжето му, което се влачеше след него по тревата. Само за минута успя да направи от

въжето юзда от типа на мексиканския *борсал*. А миг след това се метна на коня и се понесе в чудесен галоп, оставяйки животното само да си избира посоката. „Все ще ме отведе някъде“ — рече си Пилето.

Този волен галоп по огряната от луната прерия би доставил истинско удоволствие дори на Пилето, който ненавиждаше физическото напрежение, но сега той нямаше настроение да му се порадва. Болеше го глава, измъчваше го жажда, а и това „някъде“, към което го водеше неговата щастлива находка, го плашеше с неизвестността си.

По едно време Пилето забеляза, че конят се движи в строго определена посока. Където прерията се простираше равна, той галопираше на изток — право като стрела. Отклонеше ли го някоя могила, суходол или бодлив гъсталак, след това животното пак хващаше основната посока, водено от безпогрешния си инстинкт. Накрая, при едно малко възвишение, то изведнъж мина на раван. На хвърлей камък се виждаше горичка от ананаси; пред нея *хакал* — както ги строят мексиканците; едно-единствено помещение от набити нагъсто колове, измазани с кал, покрито с трева или камъш. Опитно око би определило това като малко овцевъдно ранчо.

Луната огряваше близката кошара, в която равната земя бе превърната в прах от краката на овцете. Навсякъде се виждаха безразборно разхвърляни принадлежности — въжа, юзди, седла, овчи кожи и какво ли не още. Бурето за вода лежеше в края на конската каруца до вратата на къщата. Хамутите събираха роса, метнати как да е на ока на каруцата.

Пилето слезе от коня и го върза за едно дърво. Провикна се няколко пъти, но никой не се обади. Вратата на къщата зееше и той влезе предпазливо. Беше достатъчно светло, за да види, че вътре няма никой. Той драсна клечка кибрит и запали лампата на масата. Тук очевидно живееше неженен овчар, който се задоволяваше само с най-необходимото в живота. Пилето взе да тършува внимателно, докато намери нещо, за което почти не беше се надявал — глинена кана, в която бе останал четвърт квартал от неговото съкровено желание.

След половин час Пилето, наперен като петел за бой, излезе от къщата с несигурни крачки. Беше сменил дрипите си с дрехите на отсъстващия фермер. Те бяха от грубо, кафяво ленено платно; горната дреха наподобяваше болеро, доста спретнато и стегнато. На краката си беше намъкнал ботуши с шпори, които дрънчаха при всяка

негова неуверена крачка. На пристегнатия около кръста пълен патрондаш висяха два кобура с по един барабанлия в тях.

Търсейки друга плячка, той намери одеяла, седло и юзда, с които украси своя кон-вихрогон. После го възседна отново и бързо се отдалечи, като си засвири високо някаква песен, чиято мелодия не можеше да се разбере.

Бандата на Бъд Кинг — разбойници, злосторници, конекрадци и грабители на добитък — се беше разположила в едно тайно място на брега на Фрио. Макар грабежите по граничния район да не бяха подръзки от обикновено, около тях сега се вдигаше повече шум и кавалерийската рота на капитан Кини беше получила заповед да вземе необходимите мерки. Ето защо Бъд Кинг, който беше мъдър пълководец, вместо да оставя пресни дири за пазителите на закона, както искаха неговите хора, се бе оттеглил временно в тази бодлива цитадела — долината на Фрио.

Но благоразумният му ход, който не беше несъвместим с добре известната смелост на Бъд, предизвика разногласия сред бандитите. Докато се криеха така безславно в гъсталаците, те обсъждаха — тъй да се каже, при закрити врати — въпроса дали Бъд Кинг е годен да им бъде водач. Никога досега умението и способностите на Кинг не бяха подлагани на критика; и все пак славата му избледняваше (а такава е съдбата на всяка слава) пред светлината на една нова звезда. Настроенията в бандата изкристализираха в мнението, че Черния орел ще може да ги води с по-голяма чест и блясък и с повече изгода за тях.

Въпросният Черен орел — с подзаглавие „Ужаса на границата“ — се беше присъединил към бандата преди около три месеца.

Една вечер, когато те се бяха разположили край кладенеца Сан Мигел, един самотен конник се втурна в лагера, яхнал съответния огнедишащ кон. Новодошлият представляваше зловеца и съсипателна гледка. Клюнообразен, хищно закривен нос стърчеше пред гъстите, настръхнали, синьочерни бакенбарди. Дълбоко хлътналите му очи святкаха свирепо. Той беше с шпори, сомбреро, ботуши, накичен с револвери, доволно пиан и очевидно не се боеше от нищо. Малцина в този край, гдето всички води се изливат в Рио Гранде, биха дръзнали да нахлуят така в лагера на Бъд Кинг. Но тази злокобна птица връхлетя без страх върху тях и поиска да яде.

Гостоприемството в прерията не познава граници. Дори да срещнеш най-големия си враг, първо трябва да го нахраниш, а после да го убиеш. Първо трябва да изпразниш в него торбата с провизии, а после оловото си. И тъй на странника, чиито намерения никой не знаеше, бе дадено богато и пребогато угощение.

Приказлива птица се оказа той, разправяше какви ли не чудесии и приключения и речникът му, макар не винаги разбираем, беше много цветист. За хората на Бъд Кинг, които рядко срещаха нови типове, той беше просто сензация. Те го зяпаха в устата, прехласнати от неговите суетни хвалби, от странния му, пиперлив език, от безцеремонния му близък досег с живота, света и далечните краища и от разточителната откровеност, с която предаваше своите мисли и чувства.

За госта бандата престъпници, изглежда, си беше само сбирщина недодялани селяци, от които той искаше „да изръси кльопачка“ — по същия начин той би разказал своите истории пред задната врата на някоя ферма, за да си изпроси ядене. Но, откровено казано, неговото невежество имаше известно оправдание, защото „злодеят“ от дълбокия Юг не стига до крайности. Човек с право можеше да вземе тези разбойници за група мирни селяни, събрали се да хапнат риба или да берат орехи. Те бяха кротки, тихи, отпуснати, облечени съвсем обикновено. Видът на ни един от тях не отговаряше на черната слава, която си бяха спечелили.

Два дни гощаваха те лъскавия странник. После, по общо съгласие, го поканиха да се присъедини към бандата. Той се съгласи и при приемането му се представи с невероятното име „капитан Монтресор“. Бандата веднага отхвърли това име и го замени със „Свинята“ — като похвала за неговата страшна и ненаситна лакомия.

Така тексаската граница прие най-импозантния разбойник, който някога е яздил из нейните зелени дъбрави.

През следващите три месеца Бъд Кинг водеше деловата дейност както обикновено — избягваше срещи с представителите на закона и се задоволяваше с умерени печалби. Бандата подгони от пасбищата няколко много хубави сбирки коне и два-три наниза породисти говеда, прехвърли ги успешно през Рио Гранде и ги продаде доста изгодно. Често пъти бандата нахълтваше в малки села и мексикански поселища и всявайки ужас сред жителите, плячкосваше необходимите й провизии и боеприпаси. Именно при тези безкръвни нашествия

свирепият вид и страшният глас на Свинята му спечелиха такава широка и голяма слава, каквато тези тихогласи и тъжнолики окаяници цял живот нямаше да спечелят.

Мексиканците — тях много ги бива в номенклатурата — първо го нарекоха Черния орел и започнаха да плашат малките с приказки за страшния разбойник, който отвличал деца с големия си клюн. Скоро това прозвище се разшири и Черния орел. Ужаса на границата, стана виден фактор в раздутите вестникарски съобщения и в клюките по фермите.

Областта от Нуесе до Рио Гранде беше дива, но плодоносна равнина, осеяна с овцевъдни и говедовъдни ферми. Пасища — колкото щещ; население — малко; законът беше само мъртва буква и пиратите почти не срещаха съпротива, докато Свинята не им направи ненужна реклама със своя параден блясък. Тогава кавалеристите на Кини се насочиха към тези места и Бъд Кинг разбра, че това означава или жестока и неочаквана война, или временно оттегляне. След като прецени, че не е нужно да рискува, той прибра бандата в една почти недостъпна местност на брега на Фрио. Това доведе, както вече казахме, до недоволство сред членовете и те вече замисляха да му поискат сметка и да го заменят с Черния орел. Бъд Кинг усещаше тези настроения и веднъж повика настрана доверения си помощник Кактърс Теплър, да обсъди с него положението.

— Щом момчетата не са доволни от мене, аз съм готов да се чупя — каза Бъд. — Те пискат срещу моето ръководство. Особено щото реших да се спотаиме в гъсталаците, докато Сан Кини ни дебне. Аз ги отървавам от куршума или от дранголника, а те мърморят и разправят, че не ме бивало вече.

— Не е точно така — обясни Кактърс, — ами просто са пощурели по Свинята. Ще им се тия бакенбарди и тоя негов нос да цепят пред колоната.

— Свинята е странна капия — заяви Бъд замислен. — Още не съм виждал двукопитно като него. Има глас като бурия и се мята на коня от всяко положение. Но още не е помирил барут. Забележи, Кактърс, не ни се е случвало да пукаме, откак той дойде при нас. Него си го бива да плаши децата на мексиканците или да опразни някой дюкян на пътя. Той е най-страшният разбойник и пират, ако става дума за мидени консерви и сирене, но как ли ще глътне една битка? Срещал

съм аз някои господа, ще кажеш, умират да се вдигне пушилка, ама щом им замирише на барут, хваща ги стомашно разстройство.

— И той ги разтяга едни — в какви каши бил попадал и какво ли не — каза Кактърс. — Разправя, че много свят бил видял и много бил препатил.

— Знам ли аз? — отвърна Бърд с красноречивия израз на недоверие, употребяван от краварите.

Този разговор се състоя една вечер в лагера, докато останалите членове на бандата — осем на брой — се излежавала край огъня и ядяха бавно вечерята си. Когато Бърд и Кактърс прекратиха разговора, те чуха страшния глас на Свинята, който както обикновено четеше проповеди на останалите и по този начин се мъчеше да обуздае своя неутолим глад.

— Какъв смисъл има — казваше той — да гоним със стотици мили някакви си кравички и кончета? Каква ни е авантата? Да препускаме из тези шумаци и трънаци и да ни мъчи такава жажда, че цяла пивоварна не може да я утоли, а и да се наядеме като хората, не можем! Аха! Да ви кажа ли какво щях да направя, ако аз държах, юздите на тази банда? Щях да оплячкосам някой влак. Ще спра експреса и ще се напълня със сухи доларчета. А вие търчите да гоните вятъра! Омръзнахте ми! Писна ми вече от тази евтина краварска игра.

Малко по-късно при Бърд се яви делегация. Като пристъпяха от крак на крак и дъвчеха мескитови стръкове, момчетата подхванаха отдалеч работата, защото никак не им се щеше да го обидят. Но Бърд разбра за какво са дошли и ги улесни. Повече риск и по-големи печалби — това искаха те.

Подхвърлената от Свинята идея да оберат влак беше разпалила въображението им и бе засилила възхищението от дързостта и смелостта на подбудителя. Тези чергари бяха толкова простовати, безхитростни и закостенели, че знаеха само едно — да задигат жива стока и сегиз-тогиз да убият някой, който се осмели да им попречи, — но никога не бе им идвало на ум да извършат нещо друго.

Бърд „излезе талант“ и се съгласи да заеме подчинено положение в шайката, докато Черния орел бъде изпробван за главатар.

След като много пъти се съвещаваха, проучваха разписанието на влаковете и се запознаваха с топографията на местността, най-после определиха времето и мястото за осъществяване на новото начинание.

По това време имаше глад за фураж в Мексико и глад за добитък в някои от краищата на Съединените щати, тъй че търговията между тях беше много оживена. Сума пари се пренасяха по железниците, които свързват двете републики. Бандитите се разбраха, че най-подходящото място за замисления обир е Ъспайна, малък кантон на четиридесетина мили северно от Лърейдоу. Влакът спираше там само за една минута; местността наоколо бе дива и ненаселена; в кантона живееше само кантонерът.

Бандата на Черния орел потегли натам през нощта. Когато стигнаха до Ъспайна, оставиха конете да си почиват цял ден в една горичка на две-три мили от кантона.

Влакът трябваше да пристигне в десет и половина вечерта. Ще го оберат и призори на другия ден вече ще са прехвърлили мексиканската граница.

Справедливостта изисква да кажем, че Черния орел не трепваше пред почетната и отговорна задача, която му бяха поверили. Той разпредели с усет хората си и на всеки обясни внимателно какви са му задълженията. От всяка страна на линията щяха да залегнат по четирима души, скрити в храсталациите. Роджърз Клепоухия трябваше да се справи с кантонера, а Бронко Чарли — да пази конете и да ги държи в готовност. На мястото, където бяха предвидили, че ще спре локомотивът, от едната страна щеше да залегне Бъд Кинг, а от другата — Черния орел. Двамата трябваше да смъкнат под дулото на револверите машиниста и огняря и да минат назад. Тогава вече задачата им беше да ограбят пощенския вагон и да офейкат. Никой не биваше да мърда от мястото си, преди Черния орел да е дал сигнал с револвера. Планът беше съвършен.

Десет минути преди пристигането на влака всички бяха на местата си, добре скрити в гъстите шубраци, които растяха досами линията. Нощта беше тъмна и от гонещите се по небето облаци ръмеше ситен дъждец. Черния орел се беше свил зад един храст на пет-шест крачки от линията. На кръста му висяха двата револвера. От време на време той вадеше от джоба си черно шише и го надигаше.

Някъде далеч по линията проблесна звезда, която не след дълго се превърна във фар — фарът на приближаващия влак, който гърмеше все по-силно и по-силно. Машината връхлетя скритите в засада разбойници с огън и рев — като някое отмъстително чудовище, дошло

да даде всекиму заслуженото. Черния орел се залепи за земята. Въпреки всички предвиждания машината не спря между него и Бъд Кинг, а ги подмина с цели четиридесет ярда.

Главатарят на бандитите, скочи на крака и взе да наднича иззад храстите. Хората му се спотайваха неподвижни и чакаха неговия сигнал. Точно пред Черния орел имаше нещо, което привлече вниманието му. Излизаше, че това не е нормален пътнически влак, а смесена композиция. Пред себе си той виждаше закрит товарен вагон, чиято врата, кой знае как, беше оставена откритата. Черния орел се приближи до вагона и отвори вратата още повече. Лъхна го мирис — влажен, застоял, познат, плесенясал, замайващ, любим мирис, който разрови стари спомени за щастливи дни и пътешествия. Черния орел вдишваше този омаен дъх, тъй както завърналият се скиталец вдишва аромата на розата, която се вие пред бащината му къща. Обзе го носталгия. Той пъкна ръка във вагона. Талаш — сух, подвижен, къдрав, мек, съблазнителен талаш, покриваше пода. Ситният дъждец се беше превърнал в силен, студен дъжд.

Камбаната на влака иззвъня. Главатарят на разбойниците разкопча колана си и го хвърли на земята с все револверите. След това дойде ред на шпорите и широкото сомбреро. Черния орел сменяше перушината си. Влакът потегли изведнъж. Бившият Ужас на границата се метна в товарния вагон и затвори вратата. Изтегнал се царски в талаша, притиснал черната бутилка до гърдите си, притворил очи, с наивна, щастлива усмивка на страшното си лице, Ръгълз Пилето поемаше обратния път.

Необезпокояван от никого, влакът се изтегляше от Ъспайна, а опасните разбойници лежаха неподвижни и чакаха сигнала за нападение. Когато машината ускори ход и гъстите, черни шубраци засвистяха от двете страни, пазачът на пощенския вагон запали лулата си, погледна през прозореца и каза смутен:

— Бива си го това място — само за обир!

ПРЕВЪПЛЪЩЕНИЯТА НА ДЖИМИ ВАЛЪНТАЙН

Надзирателят влезе в общарницата на затвора, гдето Джими Валънтайн шиеше прилежно саи, и го поведе към канцеларията. Там управителят на затвора връчи на Джими заповедта за помилване, подписана същата сутрин от губернатора. Джими пое документа с уморен вид. Беше излежал близо десет месеца от четиригодишната присъда. А се бе надявал да го пуснат най-много след три. Когато в драголника влиза човек с толкова много приятели навън, колкото имаше Джими Валънтайн, едва ли си заслужава труда дори да бъде остриган.

— Е, Валънтайн — каза управителят, — утре сутрин излизате. Стегнете се и станете човек. Вие не сте лош по душа. Оставете касоразбивачеството и заживейте порядъчен живот.

— На мен ли казвате това? — ахна Джими. — Та аз не съм разбивал нито една каса в живота си.

— Не сте, разбира се — засмя се управителят. — Но да видим все пак. Как се случи тъй, че тъкмо вас затвориха за онази операция, в Спрингфийлд. Може би не сте искали да докажете своето алиби от страх да не злепоставите някоя дама от най-висшето общество? Или пък мръсните съдебни заседатели са ви натопили просто от злоба? Да, вас, невинните жертви, винаги ви сполетява или едното, или другото.

— За мен ли става дума? — все още недоумяваше Джими — самата добродетел. — Какво говорите, господин управителю, в живота си не съм стъпвал в Спрингфийлд!

— Отведете го обратно, Кронин — усмихна се управителят, — и му дайте дрехи за излизане. Утре в седем го отключете и го доведете тук. А вие, Валънтайн, помислете върху моя съвет.

В седем и петнадесет на другата сутрин Джими стоеше в канцеларията на затвора. Беше облечен в готов, отвратително ушит костюм и обут с едни от онези корави, скърцащи обуца, които държавата отпуска на своите неволни гости, когато се разделя с тях.

Чиновникът му подаде билет за влак и петдоларова банкнота, която според очакванията на закона трябваше да му върне наред с всички граждански права и правото на благосъстояние. Управителят го почерпи пура и му стисна ръката. Валънтайн, № 9762, вече беше заведен в архивата в графата „Помилван от губернатора“ и навън, в този слънчев ден, излезе господин Джеймз Валънтайн.

Без да обръща внимание на птичите песни, на полюшващите се зелени дървеса и дъхавите цветя, Джими се насочи право към ресторанта. Тук той вкуси първите радости на сладката свобода — печено пиле и бутилка бяло, — след което запали пура, по-хубава от тази, която му беше дал управителят на затвора. От ресторанта той се упъти бавно към гарата. Там хвърли двадесет и пет цента в шапката на слепеца до вратата и се качи на влака. След три часа слезе в малко градче близо до границата на щата. Влезе в заведението на някой си Майк Долън и се ръкува със съдържателя, който стоеше сам зад тезгяха.

— Извиняван, че не можахме да уредим работата по-скоро, момчето ми — каза Майк. — Но от Спрингфийлд изпратиха протест и губернаторът насмалко не обърка конците. Как се чувствуваш?

— Отлично — отвърна Джими. — Ключът ми у тебе ли е?

Той взе ключа, изкачи стълбите и отвори вратата в дъното на къщата. В стаята всичко си беше тъй, както го бе оставил. На пода все още се валяше копчето от ризата на Бен Прайс, откъснато от яката на знаменития детектив, когато се бяха нахвърлили върху Джими, за да го арестуват.

Джими издърпа от стената походното легло, избута една плъзгаща се вратичка и измъкна някакво прашно куфарче. После го отвори и се загледа с любов в комплекта касоразбивачески инструменти, който нямаше равен в Източните щати. Това беше пълен комплект, изработен от стомана със специална закалка: най-новите видове бормашины, длета, свредели, шперцове, клещи и бургии и няколко новости, изобретени от самия Джими, с които той много се гордееше. Беше дал над деветстотин долара, за да му ги направят в... е, там, където изработват такива инструменти за хората от професията.

След половин час Джими отново се спусна долу и мина през заведението. Сега беше облечен с вкус, в добре ушит костюм и в ръката си носеше избърсаното и почистено куфарче.

— Пак си наумил нещо, а? — каза Майк Долън съучастнически.

— Кой, аз ли? — отвърна озадачен Джими. — Не те разбирам. Аз съм представител на Обединената нюйоркиска компания за сухи бисквити и грухано жито.

Тази декларация хвърли Майк в такъв възторг, че Джими трябваше начаса да приеме почерпката — чаша мляко с газирана вода. Той не близваше „спирт“.

Само седмица след освобождаването на Валънтайн, № 9762, в Ричмънд, щат Индиана, бе ограбена много ловко една каса, при което авторът на престъплението не бе оставил никакви следи. От касата липсваха само някакви си осемстотин долара. Две седмици по-късно в Логънспорт беше отворен като детска играчка патентован, усъвършенствуван, гарантиран срещу взлом сейф с хиляда и петстотин долара в него; ценните книжа и среброто стояха непокътнати. Това вече събуди интереса на хрътките. После забоботи един стар банков сейф в Джеферсън и от кратера му изригнаха пет хиляди долара в банкноти. Щетите бяха вече толкова големи, че тук трябваше да си каже думата високата класа на Бен Прайс. Чрез сравнение бе установено поразително сходство в способите, използвани при всички тези обири. Бен Прайс, проучил на място случаите, беше казал на всеослушание:

— Това е почеркът на онзи франт — Джим Валънтайн. Пак е започнал работа. Погледнете тази секретна ключалка — измъкната е леко като ряпа от мокра земя. Само той има инструменти, с които може да се свърши такава работа. А вижте колко ловко са извадени езичетата! Джими никога не превърта повече от една дупка. Да, разбира се, това е дело на господин Валънтайн. Този път ще лежи докрай, без никакви помилвания и глупости.

Бен Прайс познаваше навиците на Джими. Беше ги проучил при разследването на случая в Спрингфийлд. Големи скокове от едно място на друго, бързо изтегляне, никакви съучастници и вкус към добро общество — всичко това помагаше на господин Валънтайн да убягва успешно от възмездието на закона. След като се разчу, че Бен Прайс се е впуснал по следите на неуловимия касоразбивач, собствениците на гарантирани срещу взлом сейфове въздъхнаха с облекчение.

Един ден Джими Валънтайн слезе с куфарчето си от пощенската карета в Елмор, малко градче на пет мили от железопътната линия,

залутано в дъбравите на Арканзас.

С вид на абсолюент-спортист, дошъл да види близките си, Джими се упъти по дъсчения тротоар към хотела.

Младо момиче прекоси улицата, подмина Джими на ъгъла и влезе в един вход, над който имаше табела „Елморска банка“. Джими Валънтайн я погледна в очите, забрави какъв е той и стана друг човек. Тя наведе очи и леко се изчерви. В Елмор рядко се срещаха млади мъже с такава външност.

Джими хвана за яката един малчуган, който се шляеше пред входа на банката, като че беше някой от нейните акционери, и започна да го разпитва за града, подавайки му от време на време десетцентови монети. Не след дълго момичето излезе от банката и с гордо вдигната глава, сякаш не забелязваше младия човек с куфарчето, се отправи по пътя си.

— Тази млада госпожица не беше ли Поли Симпсън? — попита хитро Джим.

— Нищо подобно — отвърна хлапакът, — това е Анъбел Адъмз. Тази банка е на баща ѝ. А вие защо сте дошли в Елмор? Тази верижка златна ла е? На мен ще ми подарят булдог. Имате ли още монети по десет цента?

Джими отиде в хотел „Плантатор“, записа се под името Ралф Д. Спенсър и взе стая. Облегнат на гишето, той съобщи на администратора какви намерения има. Каза, че иска да се установи в Елмор и да започне търговия. Как е положението с обувната търговия в града? Той смятал да се заеме именно с такава търговия. Дали има добри изгледи?

Облеклото и маниерите на Джим направиха впечатление на администратора. Що се отнася до модата, самият той служеше за образец на не особено лустросаната младеж в Елмор, но сега разбра колко неща не му достигат. Администраторът се мъчеше да схване по какъв начин Джими връзва папионката си и през това време на драго сърце му даваше необходимите сведения.

Да, имало добри изгледи в обувния бранш. В града нямало специален магазин за обувки. Те се продавали в манифактурните и универсалните магазини. Общо взето, търговията вървяла доста добре. Той се надявал, че господин Спенсър ще се установи в Елмор. Градът

бил приятен и хората много общителни — господинът сам щял да се увери в това.

Господин Спенсър му каза, че ще остане в града няколко дни, за да види какво е положението. Не, не е нужно да вика момчето. Той сам ще качи куфара си горе — доста тежичък е.

Господин Ралф Спенсър, фениксът, изхвъркнал от пепелта на Джими Вальнтайн — пепел, останала след внезапно избухналия и пречистващ огън на любовта, се установи в Елмор и тук му провървя. Отвори магазин за обулки и завъртя добра търговия.

В обществото той също имаше успех и си спечели много приятели. Сбъдна се и най-съкровено му желание: запозна се с госпожица Акъбел Адъмз, чийто чар все повече и повече го пленяваше.

Една година след идването на господин Ралф Спенсър в Елмор равносметката беше следната: обществото го уважаваше, магазинът му преуспяваше, а той самият вече беше сгоден за Анъбел и след две седмици трябваше да се оженят. Тежкият господин Адъмз, типичен провинциален банкер, беше дал благословията си. Анъбел се гордееше с годеника си не по-малко, отколкото го обичаше. А у господин Адъмз и у омъжената сестра на Анъбел той се чувствуваше като у дома си — все едно, че вече беше член на семейството.

Един ден Джими се затвори в стаята и написа следното писмо, което носле изпрати на сигурен адрес — до един свой стар приятел в Сент Луис:

„Скъпи друже,

Идушката сряда ела в девет часа вечерта у Съливън в Литъл Рок. Искам да те помоля да ми уредиш някои работи. Освен това искам да ти подаря моите инструменти. Знам, че ще им се зарадваш — с такива не можеш да се снабдиш и за хиляда долара. Знаеш ли, Били, аз оставих занаята още преди година. Отворих много хубав магазин. Вадя си честно и почтено хляба и след две седмици ще се оженя за най-хубавото момиче на света. Само така трябва да се живее, Били — почтено. Сега и милион да ми дават, не бих посегнал дори на един чужд долар. След сватбата

ще продам магазина и ще замина на Запад — там по няма опасност да ми потърсят сметка за минали работи. Уверявам те, Били, тя е ангел. И така върна в мен, че за нищо на света не бих извършил вече нещо нередно. Гледай на всяка цена да дойдеш у Съли, трябва да те видя. Ще ти донеса и инструментите си.

Твой стар приятел:

Джими“

В понеделник вечерта, след като Джими беше написал това писмо, Бен Прайс тихомълком пристигна с файтон в Елмор. Без да бърза, той пообиколи града и събра необходимите му сведения. През стъклото из аптеката срещу магазина за обувки огледа от глава до пети Ралф Д. Спенсър.

— Ще се жениш за банкерска дъщеря, така ли, Джими? — каза си той полугласно. — Добре, ще видим.

На другата сутрин Джими закуси у бъдещия си тъст. Този ден той се готвеше да отиде в Литъл Рок, за да си поръча венчален костюм и да купи подарък на Анъбел. Откакто живееше тук, за първи път щеше да излезе от града. Смяташе, че това не крие опасности, защото отдавна — повече от година — бе зарязал „занаята“.

След закуската всички заедно, семейно, тръгнаха към центъра на града — господин Адъмз, Анъбел, Джими и омъжената сестра на Анъбел с двете си момиченца, едното на пет, другото на девет години. Те минаха покрай хотела, в който все още живееше Джими, и той се качи до стаята си и се върна с куфара. После продължиха към банката. Там Долф Гибсън чакаше с файтона Джими, за да го закара до гарата.

В банката всички минаха зад високите перила от резбован дъб — включително и Джими, защото бъдещият зет на господин Адъмз беше добре дошъл навсякъде. Чиновниците останаха поласкани от поздрава на хубавия, приятен млад човек, който се готвеше да се ожени за госпожица Анъбел. Джими остави куфара си на пода. Анъбел, чието сърце преливаше от щастие и младежка жизненост, нахлупи шапката на Джими и грабна куфара.

— Бива ли ме за търговски пътник? — каза тя. — Господи, Ралф, колко е тежък! Сякаш е пълен с кюлчета злато.

— Натъпкал съм го с никелови обувалки, които смятам да върна — обясни спокойно Джими. — Реших да ги занеса сам, за да икономисам пощенските разходи. Страшно пестелив започвам да ставам.

В елморската банка току-що бяха направили ново хранилище. Господин Адъмз се гордееше много с него и държеше да го покаже на всеки. Хранилището не беше голямо, но имаше нова врата — последен патент. Тя се затваряше с три тежки стоманени резета, които се заключваха едновременно само с едно обръщане на дръжката, а се отключваха с часовников механизъм. Със самодоволна усмивка господин Адъмз обясни действието на механизма на господин Спенсър, който го изслуша учтиво, но очевидно не разбираше много от тези неща. Двете момиченца, Мей и Агата, бяха във възторг от лъскавия метал и тези забавни машинки и ръчки.

Докато всички те се занимаваха с хранилището, в банката влезе небрежно Бен Прайс, облакът се на перилото и взе да попоглежда навътре. На въпроса на касиера той отговори, че нищо не иска; просто чакал един познат.

Изведнъж някоя от жените изпищя и настъпи суматоха. Без да я забележат възрастните, деветгодишната Мей беше затворила на шега Агата в хранилището. После бе обърнала дръжката на комбинираната ключалка — нали преди малко бе видяла дядо си да прави същото.

Старият банкер се хвърли към дръжката и взе да я дърпа.

— Изключено е да се отвори — изпъшка той. — Часовниковият механизъм не е навит, а и комбинацията не е нагласена.

Майката на Агата нададе нов, истеричен писък.

— Тихо! — вдигна треперещата си ръка господин Адъмз. — Пазете тишина за минута, Агата! — извика той колкото можеше по-силно. — Чуваш ли ме?

В настъпилата тишина до тях долетяха едва чуто неудържимите писъци на детето, обезумяло от страх в тъмното хранилище.

— Милото ми детенце! — изплака майката. — Ще умре от страх. Отворете вратата! О, разбийте я! Какви сте мъже, нищо ли не можете да направите?

— Само в Литъл Рок има човек, който може да отвори тази врата, по-близо няма такъв — каза с разтреперан глас господин Адъмз. —

Боже мой! Спенсър, какво да правим? Това дете... няма да издържи дълго вътре. Няма достатъчно въздух, а може да припадне и от страх.

Майката на Агата, изгубила вече и ума, и дума, биеше с юмруци по вратата на хранилището. Някой, без да мисли, предложи да взривят динамит. Анъбел обърна към Джими големите си очи, пълни с тревога, но още не с отчаяние. Жената винаги е склонна да мисли, че няма нищо невъзможно за мъжа, когото боготвори.

— Не можеш ли да направиш нещо, Ралф? Опитай, моля те!

Той я погледна и на устните и в очите му затрептя странна, мека усмивка.

— Анъбел — каза той, — подари ми тази роза.

Тя едва повярва на ушите си, но откачи от гърдите си розичката и му я подаде. Джими я затъкна в джобчето на жилетката, хвърли сакото и запретна ръкави. След това Ралф Д. Спенсър престана да съществува и неговото място зае Джими Валънтайн.

— Дръпнете се от вратата — всички! — изкомандува той.

После вдигна куфара на масата и го отвори. От този миг той сякаш забрави, че наоколо му има други хора. Той подреди бързо и прецизно странните, лъскави инструменти, като си подсвиркуваше тихичко, както винаги, когато *работеше*. Останалите го гледаха като омагьосани — в пълно мълчание, съвсем неподвижни.

След минута любимата му бормашина се вряза плавно в стоманата. А след десет минути Джими издърпа резетата и отвори вратата, с което би собствения си касоразбивачески рекорд.

Агата, почти в несвяст, но жива, бе поета от майчините ръце.

Джими Валънтайн облече сакото си, излезе от перилата и се упъти към изхода. Стори му се, че някакъв далечен, познат някога глас извика след него: „Ралф!“ Но той не се спря.

На вратата стоеше едър мъжага, който почти му запречваше пътя.

— Здравей, Бен! — каза Джими все със същата странна усмивка.

— Най-после ме пипна, а? Е, да вървим. Сега вече ми е все едно.

Но Бен Прайс постъпи доста необичайно.

— Изглежда, имат грешка, господин Спенсър — каза той. — Ние, струва ми се, не се познаваме. Ей там ви чака вашият файтон.

И Бен Прайс се обърна и закрачи надолу по улицата.

ТРЕТИЯТ ПРОДУКТ

Надписът „Валамброза — мебелирани апартаменти“ не отговаря напълно на съдържанието. Това всъщност са две стари къщи с фасада от кафеникав пясъчник, съединени в едно. От едната страна долният етаж се оживява от възлетките и шапките на витрината на модистката; от другата е помрачен от застрашителната изложба и вероломните обещания на зъболекаря, който лекува и вади зъби безболезнено. Тук може да се наеме стая за два долара на седмица, а може и за двайсет. Населението на Валамброза се състои от секретарки, музиканти, борсови посредници, продавачки, дописници, начеващи художници, мошеници и други лица, които се навесват по перилата на стълбището всеки път, когато откъм входа се разнесе звън.

Тук ще се занимаем само с двама от обитателите на Валамброза, въпреки нашите уважения и към всички останали.

Един ден, когато към шест часа следобед Хети Пепър се прибираше в стаята си на третия етаж — изглед към двора, три и петдесет на седмица, — носът и брадичката ѝ бяха по-изострени от обикновено. Да те уволнят от универсалния магазин, в който си работил четири години, и да имаш в джоба си само петнайсет цента — това наистина облагородява чертите на лицето.

Докато Хети се качва към третия етаж, две думи за биографията ѝ.

Преди четири години тя влезе една сутрин в „Най-големият универсален магазин“ с още седемдесет и пет момичета, които искаха да постъпят на работа в отделението за дамски блузи. Фалангата от кандидатки представляваше зашеметителна изложба от красавици, чиито валма от руси коси биха стигнали да скрият голотата на сто Годиви.

Деловитият, студеноок, безизразен, плешив млад човек, който трябваше да отбере шест от кандидатките, усети как се задушава — сякаш се давеше в море от ясминов парфюм, над което плуваха бухлати бели облаци с ръчна бродерия. И изведнъж на хоризонта се

появи платно. Хети Пепър, грозноватичка, с презрително пламъче в малките зелени очи, с шоколадена коса, облечена в скромен ленен костюм, с напълно разумна шапка на главата, стоеше пред него, без да скрива нито една от своите двайсет и девет години.

— Вие сте приета! — извика плешивият млад човек, това го спаси.

Та тъй започна работа Хети в „Най-големият универсален магазин“. Да ви разказвам как тя достигна до заплата от девет долара седмично, би означавало да компилирам биографиите на Херкулес, Жана д'Арк, Юна^[1], Йов и Червената шапчица. А каква беше първоначалната и заплата — това няма да кажа. Сега около тези въпроси се разгарят страсти и никак не ми се ще някой милионер, собственик на универсален магазин, да се покатери по пожарната стълба и да вземе да хвърля динамитни бомби в будоара ми ма покрива.

Как Хети бе уволнена от „Най-големият универсален магазин“? Тази история дотолкова прилича на разказаното за назначаването ѝ, че се боя да не стана скучен.

Всяко отделение в магазина си има завеждащ — вездесъщ, всезнаещ и всеяден човек, който вечно ходи с червена вратовръзка и с бележник в ръка. Съдбите на всички момичета от неговото отделение, които живеят с еди-колко (вж. официалните статистически данни) долара седмично, са изцяло в неговите ръце.

В Хетиното отделение завеждащият беше деловит, студеноок, безизразен, плешив млад човек. Когато се разхождаше из владенията си, струваше му се, че плава по море от ясмонов парфюм, над което се носят бухлати бели облаци с машинна бродерия. От много сладко на човек му втръсва. Грозноватото лице на Хети Пепър, нейните изумрудени очи и шоколадени коси бяха за него желан зелен оазис в пустинята от досадна красота. Веднъж, в едно закътано ъгълче, той я ощипа нежно по ръката — на три пръста над лакътя. Ала тя така го шамароса с жилестата си, не дотам лилийно-бяла ръка, че той отлетя на три крачки. Сега разбирате защо след трийсет минути Хети Пепър трябваше да напусне „Най-големият универсален магазин“ с петнадесет цента в джоба си.

Тази сутрин говеждите ребра се продават по шест цента паунда (месарски паунд). Но в деня, в който Хети бе „освободена“ от работа,

те струваха седем цента и половина. Само благодарение на това стана възможен този разказ. Иначе с останалите четири цента би могло...

Но в сюжета на всички хубави разкази в света все нещо не достига, така че не можете да ме вините, че не спазвам правилото.

С говеждото в ръка Хети се изкачваше към стаята си на третия етаж — изглед към двора, три и петдесет на седмица. Порция вкусно, горещо задушено за вечеря, един здрав сън и на сутринта тя отново ще бъде готова за подвизите на Херкулес, Жана д'Арк, Юна, Йов и Червената шапчица.

В стаята си тя извади емайлирана тенджерка от шкафчето за порцеланови... искам да кажа, глинени съдове и започна да рови из всички кесии, търсейки картофи и лук. След това ровене носът и брадичката ѝ се изостриха още повече.

Нямаше нито картофи, нито лук. Нима може да се направи говеждо задушено само с говеждо? Лесно е да направиш мидена супа без миди, супа от костенурки без костенурки, кафена торта без кафе, но да сготвиш говеждо задушено без картофи и лук, е невъзможно.

Е, в краен случай едно голо говеждо може да спаси човека, из гладнял като вълк. С малко сол и пипер и лъжица брашно, предварително размито в студена вода, ще стане. Няма да е вкусно като омари по нюбъргски, нито разкошно като празничен сладкиш, по ще свърши работа.

Хети взе тенджерката и се отправи към дъното на коридора. Според рекламите на Валамброза там трябваше да има течаща вода. Но казано само между нас и водомера, водата не течеше, а църцореше или капеше едва-едва; обаче това са технически подробности, които нямат място тук. Имаше и мивка, около която квартирантите се събираха често, за да изхвърлят утайката от кафето и да видят коя с какъв пенъор е облечена.

При тази мивка Хети свари едно момиче с гъста, тъмнорозовата артистична коса, което миеше два големи картофа. Малцина можеха да се похвалят, че познават Валамброза и нейните тайни така добре, както Хети. Пенъорите бяха нейната енциклопедия, нейният биографичен справочник, нейното осведомително бюро, от което тя научаваше кой е пристигнал и кей си е заминал. От един розов пенъор, общит със зелен кант, тя знаеше, че момичето с картофите е миниатюристка и живее в мансарда — или както е прието да се казва, „ателие“ — горе

на покрива. Хети не знаеше точно какво е това миниатюра, но беше уверена, че не е къща; защото бояджиите, при все че носят изпомацани комбинезони и на улицата вечно навират стълбите си в лицето ти, у дома си, както е известно, поглъщат огромни количества храна.

Картофеното момиче беше слабичко и дребно и се справяше с картофите така, както стар ерген се справя с бебе, на което никнат зъби. В дясната си ръка държеше тъп обуцарски нож, с който се мъчеше да обели единия картоф.

Хети я заговори с толкова строго официален тон, че беше ясно намерението ѝ в следващата минута да мине на съвсем непринуден и фамилиарен.

— Извинете, че ви се меся в работата — каза тя, — но като белите картофа по този начин, много нещо се губи. Това са пресни картофи, трябва само да ги остържете. Дайте да ви покажа.

Тя взе картофа и ножа и започна да ѝ показва.

— О, много ви благодаря — въздъхна момичето. — Аз не знаех. И на мен ми се свидеше да изхвърлям толкова нещо, но мислех, че картофи се белят само по този начин. Когато човек се храни само с едни картофи, обелките не са без значение.

— Кажи, мила — рече Хети и ножът ѝ замръзна във въздуха, — и ти едва свързваш двата края, нали?

Миниатюрната художничка се усмихна с гладна усмивка.

— Така е. Изкуството — или поне това изкуство, с което аз се занимавам — не се търси много. За вечеря имам само тези два картофа. Но това не е чак толкова лошо — топлички, с малко масълце и сол...

— Дете мое, самата съдба ни събра — каза Хети и мимолетна усмивка смекчи острите ѝ черти. — Аз също съм закъсала здравата; но в стаята си имам ей такава парче месо, колкото стайно кученце. Какво ли не правих, за да намеря картофи, само дете не съм се молила на бога. Хайде да обединим нашите интендантски складове и да си направим задушено. Ще го сготвим в моята стая. Но трябва да намерим и лук. Виж какво, детето ми, дали в хастара на ланското ти тюленово палто не е изпаднал някой и друг цент? Аз бих тръчнала до ъгъла да купя лук от стария Джузепе. Задушено без лук е по-лошо от жур без сладкиши.

— Можете да ме наричате Сесилия — каза художничката. — Нямам пукната пара. Последния си цент похарчих още преди три дни.

— Значи, ще трябва да отложим лука, вместо да го сложим в тенджерата. Мога да поискам една глава от портиерката, но не ми се ще след това всички да разберат, че съм останала без работа. И все пак добре би било да имаме лук.

В Хетината стая двете се заеха да приготвят вечерята. Ролята на Сесилия се заключаваше в това, да седи безпомощно на кушетката и да се моли с гукащ глас да ѝ бъде позволено да помогне с нещо. Хети заля месото със студена солена вода и сложи тенджерката на газовата печка с една-единствена горелка.

— Де да имахме и лук! — въздъхна Хети, докато стържеше картофите.

На стената срещу кушетката бе забоден ярък, крещящ плакат, рекламиращ най-новия ферибот на една от железопътните компании, построен, за да се съкрати пътят между Лос Анжелос и Ню Йорк с една осма от минутата.

Обръщайки глава посред монолога си, Хети видя, че гостенката ѝ е приковала поглед в идеализираното изображение на порещия пенливите вълни ферибот и по бузите ѝ се стичат сълзи.

— Какво има, мила Сесилия — прекъсна работата си тя. — Толкова ли е лоша тази картинка? Аз не разбирам от изкуство, но мисля, че тя освежава стаята. Разбира се, една художничка-маникюристка веднага може да ме опровергае и да каже, че това е гадост. Ако не ти харесва, да я сваля. Боже мой, как нямаме поне една глава лук!

Но миниатюрната миниатюристка се разрева с глас и заби нос в грубата тапицерия на кушетката. Тук се криеше нещо много по-дълбоко от накърненото естетическо чувство на художника при вида на тази калпава литография.

Хети разбра това. Тя отдавна се бе примирила с ролята си. Как не ни достигат думи, когато се мъчим да опишем макар и само една човешка черта! Навлезем ли в абстрактните понятия, изгубени сме. И обратно: колкото по-близо до Естеството са думите, които се ронят от устата ни, толкова по-разбираеми са те. Фигуративно казано, някои хора са Гърди, други — Ръце, трети — Глави, четвърти — Мишци, пети — Нозе, шести — Плещи за тежък товар.

А Хети беше Рамо. Нейното рамо бе кокалесто и остро, ала през целия и живот хората скланяха глави на него — както метафорично, тъй и буквално — и оставяха там всичките си неприятности или поне половината. Подхождайки към живота от анатомическо гледище, което не е по-лошо от всяко друго, можем да кажем, че на Хети по рождение бе й писано да бъде рамо. Трудно би се намерила ключица, така предразполагаща към доверие, както нейната.

Хети беше само на трийсет и три години и още не можеше да надживее леката болка, която я бодваше всеки път, когато някоя млада красива главица търсеше утеха на рамото и. Но само един поглед в огледалото неизменно убиваше тази болка. Сега тя също хвърли строг поглед към попуканото старо огледало над газовата печка, понамали пламъка под бълбукащата тенджерата с месото и картофите, после пристъпи към кушетката и положи главата на Сесилия върху рамото-изповедня.

— Хайде, миличка, разказвай — заувещава я тя. — Сега разбирам, че не изработката на плаката те е разстроила. Запознали сте се на ферибота, нали? Хайде, Сесилия, хайде, детето ми, успокой се и разкажи всичко на така си Хети.

Ала младостта и мъката трябва първо да изхвърлят излишните въздишки и сълзи и тогава да насочат лодката на мечтите към желаните острови. И ето че след малко, притиснала се до жилестата решетка на изповедалнята, каещата се грешница — или може би благословената причастница на свещения огън? — и разказа простичко и непресторено цялата история.

— Това се случи само преди три дни. Връщах се с ферибота от Джързи. Старият господин Щърм, търговец на картини, ми беше казал за един богаташ от Нюарк, който искал да поръча миниатюрен портрет на дъщеря си. Отидох да се видя с този човек и да му покажа някои от моите работи. Когато му казах, че миниатюрата ще струва петдесет долара, той се изкикоти като хиена и каза, че пастелен портрет, двацет пъти по-голям от миниатюрата, щял да му излезе само осем долара.

Имах пари само колкото да си купя обратен билет до Ню Йорк. Бях изпаднала в такова настроение, че не ми се живееше нито ден повече. Това вероятно е било изписано на лицето ми, защото, когато го забелязах на седалката срещу мен, той ме гледаше така, сякаш разбираше мислите ми. Беше хубав, но което е най-важното — от

лицето му лъхаше добрина. Когато човек е уморен, нещастен и обезнадежден, добротата е по-важна от всичко.

По едно време ми стана толкова тъжно и мъчно, че няхах сили да се боря повече, и станах и излязох през задната врата на каютата. На палубата нямаше никой. Прекрачих бързо перилото и се хвърлих във водата. Ах, Хети, да знаеш колко беше студена!

Само за едни миг ми се дощя да съм отново във Валамброза, да гладувам и да се надявам. После са вкочаних и всичко ми беше вече все едно. А след това усетих, че във водата има някой до мен и ме поддържа. Той беше излязъл подир мен и беше скочил да ме спаси.

Отгоре хвърлиха нещо като автомобилна гума, само че бяло, и той ме накара да провра ръце през дупката. После фериботът даде заден ход и ни изтеглиха на борда. Ах, Хети, да знаеш колко ме беше срам от постъпката си — нали това е грехота! — а и от вида ми — с тия рошави мокри коси приличах на плашило.

После дойдоха няколко души със сини униформи и той им показа визитната си картичка и им обясни, че съм изпуснала чантичката си отвъд перилото и когато съм се навела да я взема, съм паднала във водата. Тогава си спомних, че съм чела във вестниците, че самоубийците ги хвърлят в затвора редом с убийците и ми стана страшно.

После някакви жени ме заведоха долу в огнярското отделение, където ми помогнаха да се поизсуша и да оправя прическата си. Когато спряхме на пристана, той ме взе и ме настани в едно купе. Самият той беше вир-вода, но се смееше, сякаш всичко е било някаква шега. Помоли ме да му дам името си и адреса си, но аз отказах — толкова ме беше срам.

— Постъпила си глупаво, моето момиче — каза ласкаво Хети. — Чакай малко да засиля огъня. Ех, да имахме поне една глава лук!

— Тогава той свали шапка — продължи Сесилия — и каза: „И все пак аз ще ви намеря, та ако ще да се криете в някой салаш. И очаквам да получа награда за това, че съм ви спасил.“ После плати на кочияша, каза му да ме закара, където посоча, и си отиде. Какво е „салаш“, Хети?

— Храна за добитъка — отвърна продавачката. — Представям си какъв вид си имала.

— Минаха вече три дена — въздъхна миниатюристката, — а той още не ме е намерил.

— Много бързаш — каза Хети. — Ню Йорк е голям град. Помисли си само колко много мокри, рошави момичета трябва да огледа, докато те познае. Месото става чудесно, но... ах, как няма глава лук! В края на краищата бих сложила чесън, ама и чесън няма.

Яденето къкреше весело и изпущаше съблазнителен мирис, на който все пак не достигаше нещо, и това предизвикваше неутолимо желание да бъде намерен липсващият, толкова необходим продукт.

— Едва не се удавих в тази отвратителна река — потръпна Сесилия.

— Водата ѝ е малко — каза Хети. — Говоря за гозбата. Ей сега ще донеса още.

— А как хубаво мирише!

— Кое, тази гадна река? — възпротиви се Хети. — Вони на сапунена фабрика и мокри сетери. О, ама ти говориш за яденето. Да, всичко е много добре, само дето няма лук. Как ти се видя той — дали има пари?

— Видя ми се преди всичко добър — каза Сесилия. — Сигурна съм и че е богат, но това съвсем не е важно. Когато плащаше на кочияша, без да искам, забелязах в портфейла му стотици, хиляди долари. А после видях от купето как седна в един автомобил и шофьорът му даде шубата си, защото беше мокър до кости. И това бе само преди три дни!

— Каква глупост! — отсече Хети.

— Защо? Шофьорът си беше съвсем сух, нямаше опасност да простине — каза Сесилия. — Да знаеш как хубаво подкара автомобила след това.

— Аз говоря за твоята глупост — каза Хети. — Как не му даде адреса си!

— Никога не съм давала адреса си на шофьори — отвърна с достойнство Сесилия.

— Де да имахме сега един — рече тъжно Хети.

— За какво ти е?

— За яденето, разбира се... Става дума за кромид, не за шофьор.

Хети взе каната и тръгна към чешмата в дъното на коридора. Точно когато тя минаваше кран стълбището, откъм горния етаж се

зададе млад човек. Беше облечен прилично, но имаше болен, измъчен вид. В помътнелите му очи се четеше някакво страдание — физическо или душевно. В дясната си ръка този човек носеше глава кромид — златиста, гладка, здрава, лъскава глава, голяма почти колкото будилник.

Хети се спря. Младият човек също. В погледа и позата на продавачката имаше нещо от Жана д'Арк, Херкулес и Юна; ролите на Йов и Червената шапчица сега не й бяха нужни. Младият човек, спрял се на долното стъпало, се закашля смутено. Кой знае защо, той имаше чувството, че са го хванали в клопка, заточили, били, превзели с пристъп, обложили с непосилни данъци, ограбили, глобили и заплашили. Причината трябваше да се търси в очите на Хети. Взирайки се в тях, той видя как към върха на мачтата се издигна черното пиратско знаме и как един морски вълк с кама в зъбите се покатери като маймуна по вантите, за да го закрепил здраво там. Ала той все още не знаеше, че опасността да бъде изпратен всеки миг на дъното, дори без преговори, се дължеше на стоката, която носеше.

— Извинете — каза тя толкова сладко, колкото позволяваше киселият и глас, — да не би да сте намерили тази глава на стълбището? Скъса ми се пликът с покупките и тъкмо бях тръгнала да я търся.

Младият човек се закашля и кашля без прекъсване половин минута. Така той очевидно печелеше време, за да набере смелост да брани своята собственост. После той стисна здраво сълзотворното си съкровище и даде решителен отпор на свирепия нападател.

— Не — каза пресипнало той, — не съм я намерил на стълбите. Даде ми я Джек Бивънс, който живее на най-горния етаж. Ако не вярвате, идете да го попитате. Аз ще ви изчакам тук.

— Зная го Бивънс — каза сърдито Хети. — Той пише книги и всякакви там боклуци. Цялата къща чува как го ругае раздавачът, когато му носи върнатите ръкописи. А вие... и вие ли живеете във Валамброза?

— Не — отвърна младият човек. — Само се отбивам понякога при Бивънс. Ние с него сме приятели. Аз живея на две преки оттук.

— Много извинявайте, ама какво смятате да правите с лози лук?

— Смятам да го изям.

— Суров?

— Да, още щом се прибера у дома.

— Нямате ли нищо друго за ядене?

Младият човек се позамисли.

— Нямам — призна той. — В къщи не е останала нито троха. В бърлогата на Джек също няма нищичко, закъсал е здравата. Никак не му се искаше да се раздели с тая глава лук, но аз толкова му досаждах, че накрая отстъпи.

— Кажете, драги, и вие си имате неприятности, нали? — каза Хети, без да сваля от него умъдрения си от живота поглед, и сложи костеливия си, но изразителен пръст на ревера му.

— Колкото щете — отвърна незабавно собственикът на лука. — Но този лук си е мой и съм го получил по честен път. Извинете, но трябва да вървя, много бързам.

— Чакайте! — каза Хети и леко преbledня от вълнение. — Суровият лук е ужасно нещо. Както и говеждо задушено без лук. Щом сте приятел на Джек Бивънс, сигурно сте свестен човек. В моята стая там на другия край на коридора седи едно момиче, моя приятелка. Закъсали сме страшно и двете; но имаме малко месо и картофи. Те се варят сега, но им липсва душа, нещо не им достига. В живота има някои неща, които непременно вървят заедно, ръка за ръка. Например розов муселин и зелени рози, или шунка и яйца, или ирландци и бунтове. Или, да речем, задушено с картофи и лук. Или загазили хора и други хора, изпаднали в същото положение.

Младият човек отново се разкашля, и то дълго, притискайки главата лук до гърдите си.

— Така е, разбира се — проговори най-сетне той. — Но нали ви обясних, че бързам...

Хети го сграбчи здраво за ръкава.

— Недейте така, братле. Не яжте суров лук. Дайте своята лепта за вечерята и ще ядете такова задушено, че ще си оближете пръстите. Нима две дами трябва да свалят с нокаут един млад джентълмен и да го затърят в стаята си заради честта да вечеря с тях. Нищо лошо няма да ви се случи, братле. Хайде, решавайте и тръгвайте.

Но бледото лице на младия човек се разля усмивка.

— Е, тръгвам тогава — оживи се той. — Щом моят лук може да послужи като препоръчително писмо, приемам на драго сърце поканата.

— Може, може — каза Хети, — и като препоръчително, и дори още по-добре — като подправка. Вие само почакайте за минутка отвън, докато попитам приятелката си дали е съгласна. И да не вземете да избягате с това препоръчително писмо!

Хети влезе в стаята си и затвори вратата. Младият човек остана да чака отвън.

— Сесилия, рожбо моя — каза продавачката, смазвайки доколкото е възможно чегъртащия си глас, — отвън има глава кромид. И като притурка към нея — един млад мъж. Поканих го на вечеря. Нали нямаш нищо против?

— Боже мой! — възкликна Сесилия и като стана, взе да оправя прическата си. После хвърли тъжен поглед към плаката с ферибота.

— Не — каза Хети, — не е той. Сега имаме работа с действителността. Ако не се лъжа, ти каза, че твоят герой имал пари и автомобили. А този е голтак, който няма нищо за ядене освен глава кромид. Но говори културно и не е нахал. Изглежда, е бил човек с положение, но сега е закъсал. А на нас все пак ни трябва лук. Е, да го доведе ли? Отговарям за поведението му.

— Хети — въздъхна Сесилия, — умирам от глад. Какво значение има дали е принц или разбойник? Все едно. Доведи го, щом носи нещо за ядене.

Хети се върна в коридора. Кромиденият човек беше изчезнал. Сърцето и замря и тъмна сянка покри лицето ѝ — освен върха на носа и скулите. После животът отново нахлу в нея — тя го видя в другия край на коридора надвесен на прозореца, гледащ към улицата. Забърза към него. Той викаше нещо на някого долу. Уличният шум заглуши стъпките ѝ. Тя надникна над рамото му, видя на кого говори и чу думите му. В този миг той се отдръпна от прозореца и я видя.

Очите и се забиха в него като стоманени бургии.

— Само няма да лъжете — каза спокойно Хети. — Какво смятахте да правите с този кромид?

Младият човек сподави кашлицата си и погледна Хети право в лицето. От целия му вид личеше, че няма намерение да търпи повече издевателства.

— Както ви казах преди малко, смятах да го изям — изрече той бавно и разчленено.

— И нямате нищо друго за ядене в къщи?

— Нито троха.

— А какво работите изобщо?

— В момента нищо.

— Защо тогава се навеждате от прозореца и давате нареждания на шофьори в зелени автомобили? — запита Хети с най-резкия си тон.

Младият човек се зачерви и помътнелите му очи засвяткаха.

— Защото, мадам — заговори той, ускорявайки темпото, — плащам на този шофьор заплата и автомобилът е мой, както е мой и този кромид, да, и този кромид, мадам!

Той размаха лука под самия й нос, но тя дори не трепна.

— Тогава защо ядете само лук и нищо друго? — попита тя с убийствено презрение.

— Такова нещо не съм казал — разгорещи се младият човек. — Казах, че в къщи няма нищо за ядене. Това да не е деликатесен магазин?

— Тогава защо се готвехте да ядете суров лук? — продължи неумолимо Хети.

— Защото майка ми винаги ме е карала да ям суров лук против простуда. Извинете, че говоря за неприятни неща като болести, но може би сте забелязали, че имам страшно силна простуда. Смятах да изям лука и да се завия в леглото. Питам се само защо все още стоя тук и ви давам тези обяснения.

— А как се простудихте? — попита с подозрение Хети.

Младият човек очевидно бе стигнал до върха на раздражението. Имаше два начина да слезе от този връх: да избухне или да погледне на всичко откъм смешната му страна. И той избра правилния път: пустият коридор екна от хрипливия му смях.

— Вие сте истинска наслада — каза той. — И аз не ви виня за вашата бдителност. Нямам нищо против да ви обясня. Намокрих се до кости. Преди няколко дни прекосях с ферибота Северната река и едно момиче се хвърли във водата. Аз, разбира се...

Хети протегна ръка и го прекъсна:

— Дайте лука.

Младият човек стисна зъби.

— Дайте лука — повтори тя.

Той се засмя и сложи кромида в ръката й.

Тогава на лицето на Хети се появи една от рядко озаряващите го, тъжни усмивки. Тя хвана под ръка младия човек и посочи вратата на стаята си.

— Вървете там, братле — каза тя. — Глупачето, което сте измъкнали от реката, ви чака. Влизайте, влизайте. Давам ви три минути, а после ще дойда и аз. Картофка чака там. Влизай, Лукчо!

Той почука и влезе, а Хети се зае да обели кромида и да го измие.

Тя хвърли тъжен поглед към тъжните покриви навън и усмивката слезе бавно от лицето и.

— И все пак — каза мрачно на себе си, — месото е от нас.

[1] Юна — типично ирландско име. В случая се подразбира жена с буен характер. — Б.пр. ↑

СКРИВАЛИЩЕТО НА БИЛ ЧЕРНИЯ

На рампата на гара Лос Пиньос седеше и клатеше крака източен, жилест, червенолик мъж с клюнест нос и малки искрящи очи, чийто блясък се смекчаваше от жълтеникави мигли. До него седеше друг мъж — дебел, омърлушен, одърпан, който очевидно му беше приятел. Дватама имаха вид на хора, за които животът е бил нещо като палто е две лица — с груби шевове й отвън, и отвътре.

— Не съм те виждал близо четири години, Жамбоз — каза одърпаният. — Къде се губиш?

— В Тексас — отвърна червеноликият. — В Аляска беше бая студено — не е за мен. Виж, в Тексас се оказа топличко. Веднъж дори стана доста горещо — чакан да ти разправам.

Една заран скачам аз от експреса — беше спрял да налива вода — и го оставям да продължи без мен. Гледам, попаднал съм в страната на ранчото; къщи да искаш дори повече, отколкото в Ню Йорк. Само че ги строят не на две педи, а на двайсет мили една от друга, та не можеш надуши какво готвят съседите.

Път никакъв се не вижда и аз ударих напъряко. Трева до колене и едни мескитови горички също като прасковени градини. Струва ти се, че си нагазил в господарски имот и ей сега ще изскочат булдоците и ще те хванат за гащите. Трябва да съм вървял двайсет мили и чак тогава мярнах някаква къща. Малко ранчо, колкото железопътна гаричка.

Под дървото пред входната врата седи и свива цигари дребничък човек с бяла риза, кафяв комбинезон и розова кърпа на врата.

— Привет — викам му. — Може ли тук един странник да се подкрепи и подслони, да получи нещичко, че дори и да поработи?

— Заповядайте — казва той най-учтиво. — Седнете на това столче. Аз съвсем не чух тропота на коня ви.

— Коня го няма още — казвам. — Дойдох пеша. Не ми се ще да ви затруднявам, но ще ми услужите ли с две-три ведра вода?

— Да, вие здравата сте се направили — казва лой, — само че нашите приспособления за къпане...

— Аз искам да пия — викам му. — А прахта няма значение, тя е само по дрехите.

Загребва ми той черпак вода от една червена делва и пита:

— Значи, работа търсите, а?

— Само временно — казвам. — Това е доста тихичко местенце, пали?

— Да — казва той. — Разправят, че понякога седмици наред жива душа не можеш да видиш. Аз живея тук едва от месец. Купих ранчото от един стар заселник, който искаше да се пресели още по на запад.

— Допада ми това място — казвам аз. — Човек понякога има нужда да поживее на спокойствие в такова тихо кътче. Но на мен ми трябва работа. Мога да разбивам коктейли, да направя даден участък да изглежда богат на руда, да пускам в обръщениа акции, да се боксирам в средна категория и да свиря на пиано.

— А можете ли да чувате овце? — пита човечето.

— Че да не ме мислите за глух? — отвърщам аз.

— Не, искам да кажа, можете ли да се грижите за тях, да ги пасете? — казва той.

— Аха, разбирам — казвам му. — Да ги карам на купчина и да лая по тях като овчарско куче. Ще мота — казвам. — Досега не съм пасъл овце, но често съм ги гледал от прозореца на вагона как дъвчат маргаритки и не ми се струват много опасни.

— На мен ми трябва овчар — казва фермерът. — А на мексиканец не може да се разчита. Имам само две стада. Утре сутрин можете да изкарате на паша овните ми — те са всичко на всичко осемдесет глави. Заплата дванайсет долара месечно плюс храна. Ще живеете в палатка на самото пасбище. Ще си готвите сам, а дървата и водата ще ви се носят на място. Работата е лека.

— Готово — казвам. — Хващам се за тая работа, дори ако трябва да си закичвам главата с китки, да нося наметало и кривак и да свиря на свирка — както правят овчарите по картинките.

И така на другата сутрин стопанинът на ранчото ми помага да изведе стадото от кошарата и да го закарам на около две мили от нея, гдето го пускам да си пасе на един склон. Дава ми той какви ли не

наставления: да следя да не би някоя група овни да се откъсне от стадото, по пладне да ги заведе на водопой и тъй нататък.

— Довечера — казва — ще ви докарам палатката, завивките и провизиите.

— Чудесно — казвам аз. — Хем да не забравите провизиите. И завивките. И най-важното палатката. Вие се казвате Золикофър, нали?

— Не, името ми е Хенри Огдън — казва той.

— Отлично, господин Огдън — викам. — Аз пък се казвам Пърсивал Сейнт Клер.

Пет дена пасох овците на ранчото Чикито и на петия усетих, че чак отвътре почвам да обраствам с овча козина. Това връщане към природата явно ми се връщаше, тъпкано. Чувствувах се по-самотен от козата на Робинзон Крузо. Бях виждал много по-интересни събеседници от тези овни. Подбера ги вечер, натикам ги в кошарата, после пека царевичник и овнешко, сваря си кафе, на легна в палатката — тя колкото салфетка — и слушам как вият койотите и крякат козодоите.

На петата вечер, след като прибрах моите скъпоценни, но необщителни овни, отивам до ранчото и влизам вътре.

— Господин Огдън — казвам, — ние с вас трябва да се сближим. Овците са си много хубаво нещо — оживяват пейзажа, а дават и вълница за осемдоларови мъжки костюми, — но за разговор на маса или раздумка край огнището не ги бива — с тях можеш да пукнеш от скука както на светски прием. Ако ви се намират било карти, било дама, било литературно лото, вадете ги и да се заловим за умствена работа. Просто съм зажаднял за някаква мозъчна дейност — готов съм дери да размажа нечий мозък.

Този Хенри Огдън беше един такъв особен скотовъдец. Носеше пръстени и голям златен часовник, и вето с вратовръзка. Лицето му винаги сериозно, а очилата на носа просто светят. Веднъж видях в Мъскоги да бесят един бандит, защото бе убил шест души. Огдън сякаш му беше одрал кожата. Но познавах и един пастор от Арканзас, за който можеш да кажеш, че е брат на Огдън. Разбира се, тия неща мене не ме интересуваха; важното беше да си имам другар, а светец ли бил той или последен грешник — все едно, само да не е овца.

— Разбирам, Сейнт Клер — отвръща Огдън и оставя настрана книгата, коя го четеше. — Сигурно ви е скучно сам, особено в

началото. Да си призная, и моят живот е доста еднообразен. Сигурен ли сте, че сте затворили добре овцете и няма да се разбягат?

— Залостени са така здраво, както съдебни заседатели, когато се съвещават по делото на убиец на милионер — казвам аз. — А освен това ще се върна много преди да са почувствували нужда от своята опитна бавачка.

И така Огдън изкопа отнякъде колода карти и седнахме да играем казино. След петдневното заточение на пасбището стори ми се, че се забавлявам по Бродуей. Когато ми идваше карта, радвах се, като че съм спечелил милион на борсата. А когато Огдън се поотпусна и ми разказа вица за дамата в спалния вагон, пет минути се заливах от смях.

Колко относително е всичко в живота. Човек може да е видял толкова много неща, че да не си направи труд да погледне как гори някоя къща за три милиона долара или да не обърне внимание на Джо Вейбър или на Адриатическо море. Но остави го няколко дий да пасе овце и той може да се пукне от смях при някоя песничка като „Тази вечер без сигнал“ или да изпита истинско удоволствие при игра на карти с жени.

Ето ти че по едно време Огдън изважда бутилка уиски и овцете потъват в пълна мъгла.

— Помните ли — казва той, — преди около месец вестниците писаха за обир на експреса Канзас-Тексас? Придружаващият пощенския фургон бил ранен в рамото, а петнайсет хиляди долара — задигнати. Говори се, че всичко това е работа на един-единствен човек.

— Имаше такова нещо — казвам аз. — Но тези работи стават толкова често, че вече не правят впечатление на тексасци. Е, и какво — на местопрестъплението ли са го пипнали, или са го преследвали, заловили и предали в ръцете на правосъдието?

— Не, избягал — казва Огдън. — И днес прочетох във вестника, че полицията е попаднала на слетите му някъде в нашия край. Излиза, че всички задигнати банкноти са от една серия — първа емисия на Втора национална банка в град Еспиноза. Проследили са къде са обменяни тези банкноти и следите водят насам.

Огдън си налива още уиски и ми подава бутилката.

— Според мен — казвам аз, като дръпвам още един гълток от това царско питие — бандитът добре се е досетил — да избяга в тоя залутан край и да се крие тук известно време. Една овцеферма —

казвам — е най-подходящото място в случая. Кому би дошло на ум да търси такъв главорез сред тия пойни птички, овни и полски цветя? Между другото — казвам аз и поглеждам изкосо Огдън, — вестниците не дават ли някакво списание на отличителните черти на този самец? Лице, ръст, пълен или слаб, брой на пломбираните зъби, облекло?

— Нищичко — казва Огдън. — Никой не е успял да го види добре, защото бил с маска. Но вече е сигурно, че това е бандитът, известен под прякора Бил Черния, защото той винаги действа сам, а освен това в пощенския фургон са намерили носна кърпа с неговите инициали.

— Браво на Бил Черния — казвам. — Добре е направил, че се е скрил в овцеферма. Мисля, че няма да го намерят.

— За улавянето му дават хиляда долара награда — казва Огдън.

— На мен такива пари не ми трябват — отвърщам аз и гледам господин овцевъда право в очите. — Стигат си ми дванайсетте долара на месец, които вие ми плащате. Аз искам да си почина и да събера парици за един билет до Тексаркана, гдето живее майка ми — вдовица е, горката. Пък ако Бил Черния — продължавам аз и гледам многозначително Огдън — е дошъл в тоя край, да речем, преди месец и си е купил малко ранчо...

— Стига — казва Огдън и с доста свиреп вид се надига от креслото си. — Какви са тези намеци?

— Никакви намеци — казвам аз. — Просто градя една хипотенуза. Да речем, че Бил Черния се е изтърсил в тоя край, купил си е ранчо и ме е наел да му бавя овците и се държи с мен честно и приятелски както вие — тогава не би имало причини да се страхува от мен. Човек трябва да бъде човек, независимо какви усложнения могат да му се случат с овце или влакове. Сега вече знаете какво представлявам.

Лицето на Огдън стана по-черно от кафе, но това продължи само девет секунди. После той се разсмя.

— Бива си ви вас, Сейнт Клер — казва. — Дори да бях Бил Черния, нямаше да се побоя да ви се доверя. Хайде сега да ударим още една-две игри. Разбира се, ако нямате нищо против да играете с един бандит.

— Вече ви изразих словесно чувствата си — казвам аз, — и то безусловно.

Докато бъркам картите след първото раздаване, питам Огдън откъде е — ама уж съвсем случайно.

— От Мисисипи съм — вика.

— Това е много хубав край — казвам. — Аз често съм се отбивал там. Но чаршафите са малко влажни и храната не я бива. Не сте ли съгласен? Аз пък — казвам — съм от тихоокеанското крайбрежие. Не сте ли ходили нататък?

— Много е ветровито — разправя Огдън. — Но ако попаднете някога в Средния Запад, само кажете за мен и ще ви сложат грейка в леглото, и ще ви приготвят шварцкафе.

— Чакайте — казвам, — аз съвсем не искам да измъкна от вас домашния ви телефонен номер или моминското име на леля ви, която отвлече оня презвитериански свещеник от Къмбърленд. Искам само да знаете, че при такъв овчар не ви грози никаква опасност. И не хвърляйте на спатиите купи — няма защо да нервничите.

— Пак започвате — казва Огдън и отново се размива. — А не мислите ли, че ако аз съм Бил Черния и ми се стори, че ме подозирате, ще ви пусна един куршум и ще се успокоя — ако изобщо съм нервничил?

— Не мисля — казвам. — Човек, който има куража сам да ограби влак, не прави такива номера. Бая свят съм обиколил и знам, че такива хора ценят приятелското. Не искам да се изкарам ваш приятел, господин Огдън, аз съм само ваш овчар; но при по-благовидни обстоятелства можехме да бъдем и приятели.

— Моля ви, забравете поне за малко овцете — казва Огдън — и сечете да раздавам.

Три-четири дни по-късно, когато моите овни пладнуваха край кладенчето, а аз се бях увлякъл да констатирам варенето на кафето, пред мен се появи безшумно, на кон, някаква загадъчна личност, която искаше да се представи за нещо. Ако се съди по облеклото, това беше нещо средно между таен агент от Канзас, Бъфало Бил и градски кучкар от Батон Руж. Очите и долната му челюст не издаваха особена войнственост и аз загреях, че това е само един копой.

— Овце ли пасеш? — пита той.

— Да — казвам. — Пред човек, надарен с такава необикновена проникателност като вашата, не бих посмял да твърдя, че реставрирам старинна бронзова статуя или че смазвам главините на велосипед.

— Нямах вид на овчар, а и по говора не ми приличаш на овчар — казва оня.

— Затова пък по говора вие ми приличате точно на такъв, за какъвто ви мисля — казвам аз.

Тогава той ме попита при кого работя и аз му посочих ранчото Чикито в сянката на хълма на две мили от пасбището, а после ми откри, че е помощник-шериф.

— Някъде из тия краища се укрива един бандит — викат му Бил Черния — казва копят. — Открити са следите му до Сан Антонио, а може би и по-нататък. Ти да си видял или чул за някакви новодошли тук през последния месец?

— Не съм — казвам, — ако не се смята този, който, както разправят, се е появил в мексиканското селище в имението на Лумис, край Фрио.

— Какво знаеш за него? — пита помощник-шерифът.

— Той е на три дни — казвам.

— А как изглежда човекът, при когото работиш ти? — подпитва оня. — Все още старият Джордж Рами ли държи ранчото? От десет години развъжда овче, но нито веднъж не му провървя.

— Старецът е продал ранчото и се е пренесъл на Запад — казвам аз. — Друг любител на овце е купил имота преди месец.

— Как изглежда той? — пита пак помощник-шерифът.

— Ами — казвам — един такъв едър, дебел холандец с големи бакенбарди и сини очила. Едва ли може да различи овце от лалугер. Старият Джордж трябва здравата да го е минал при продажбата.

След като събра още сума такива ценни сведения и излапа две трети от обеда ми, помощник-шерифът си замина.

Още същата вечер уведомих Огдън за това посещение.

— Пипалата на октопода се затягат около Бил Черния — казвам аз. После му разправам за помощник-шерифа, как съм го описал пред него и какво е казал той.

— Я да не се тревожим за Бил Черния — казва Огдън. — Сякаш не ни стигат собствените ни грижи. Извадете уискито от шкафа и да прием за негово здраве... освен ако нямате предубеждения против бандитите — добавя той и се хили.

— Готов съм да пия за всеки — казвам, — който държи на приятелството. А Бил Черния, струва ми се, е точно такъв. И тъй, за

Бил Черния, за негово щастие.

И двамата вдигнахме чаши.

След седмица-две дойде време да се стрижат овцете. Трябваше да ги закарам до ранчото, гдето цял куп къдрокоси мексиканци щяха да им смъкнат вълната с ей такива ножици. И така вечерта, преди да дойдат бръснарите, аз подкарах моите недопечени овни по склона, през долчинката, покрай лъкатушещия поток, та в ранчото, гдето ги затворих в кошарата и им пожелах лека нощ.

После влизам в къщата и сварвам видния земевладелец Огдън да спи на малкото походно легло. Досещам се, че го е свалила я антибезсъница, я противобудност, я някоя друга от болестите, които налягат човека, когато си има работа с овце. Устата и жилетката му отворени и той пуфти като стара велосипедна помпа. Погледах го, погледах го и се отдадох на някои размисли. „Великий Цезаре — казвам си, — когато спиш, затваряй си устата, че току-виж, простинали червата.“ Заспал мъж, жив да го оплачеш. За какво са му мозъкът, мишците, протекциите, енергията, влиянието, роднинските връзки? Той е играчка в ръцете на враговете си, а още повече — на приятелите си. И е почти толкова привлекателен, колкото файтонджийска кранта, която подпира стената на Метрополитен опера след полунощ и сънува пустините на Арабия. Виж, спящата жена е съвсем друго нещо. Не е важно как изглежда, важното е, че за всички е по-добре, когато жената е в такова състояние.

Опъвам аз два гълтока уиски — моя дял и неговия — и се разполагам удобно, докато той си подремне. На масата му имаше няколко книжлета на разни местни теми — за Япония, за пресушаване на блата и физическо възпитание — и малко тютюн — нещо много по-уместно.

След като попуших и се наслушах на сатанинското му хъркане, поглеждам случайно през прозореца към кошарата за стригане, където минаваше нещо като пътека, отделяща се от нещо като път, който малко по-далеч пресичаше нещо като ручей.

Гледам, петима конника идват към къщата. Пряко на седлото всеки носи пушка. Познах единия — същия онзи заместник-шериф, който идва при мен на пасбището.

Приближават се те предпазливо, в разгънат строй, готови да хванат пушките. Аз се вглеждам в тях и разбирам кой е главатарят на

тази кавалерийска шайка от пазители на закона и реда.

— Добър вечер, господа — казвам аз. — Няма ли да слезете от конете и да ги привържете?

Главатарят се приближава на коня досам мен и насочва пушката така, като че иска да вземе на мушка цялата ми фасада.

— Не мърдай — казва той, — докато не си кажем с тебе каквото трябва.

— Не мърдам — казвам аз. — Не съм глухоням, тъй че няма опасност да не се подчиня на вашите нареждания.

— Ние търсим Бил Черния — обяснява той, — онзи, който спря през май експреса Канзас-Тексас и задигна петнайсет хиляди долара. Обискираме всичко живо във всяко ранчо. Как се каваш и какво работиш тук?

— Капитане — казвам, — по професия съм Пърсивал Сейнт Клер, а името ми е овчар. Тази вечер вкарах ей в тая кошара моите телета... тоест овни. Гъзарите ще дойдат утре да ги фризират, в смисъл да ги острижат.

— Къде е стопанинът на ранчото — пита главатарят на шайката.

— Една минутка, капитане — казвам аз. — Не беше ли определена някаква награда за залавянето на този закоравял разбойник, за когото споменахте във вашето предисловие?

— Обявена е награда от хиляда долара — казва онзи, — но изрично е посочено: за залавянето и изобличаването му. За такива, които само дават сведения за него, не се предвижда нищо.

— След ден-два май ще завали — казвам аз отегчено и поглеждам лазурносиньото небе.

— Ако знаеш нещо за местонахождението му, убежището му или името, под което се крие, и мълчиш — говори онзи на страшен полицейски език, — ще си имаш работа със закона за укривателство.

— Научих от един минувач — казвам му с разтреперан глас, — че в дюкяна на Пиджин край Нуесес някакъв мексиканец казал на един ковбой на име Джейк, че племенникът на един овцевъд видял преди две седмици Бил Черния в Матаморас.

— Слушай, Хитърчо — казва капитанът, като ме оглежда от глава до пети и прави сметка как да се спазари с мен, — ако ни подскажеш къде можем да пипнем Бил Черния, ще ти платя сто долара от собствения си... от собствените ни джобове. Това не е малко —

казва. — Особено като имаш пред вид, че нищо не ти се полага. Е, какво ще кажеш?

— Плаща в брой? — питам аз.

Капитанът прави малко съвещание с момчетата си и всички те обръщат джобовете си, за да проверят съдържанието им. С общи усилия събират сто и два долара и трийсет цента суха пара и тютюн за дъвчене за трийсет и един долара.

— Ела по-близо, капитане мой, и слушай — казвам аз.

Той се приближава.

— Аз съм много беден, а и общественото ми положение не е за завиждане — казвам му. — Работя за дванайсет долара на месец и се мъча да държа вкупом сума животни, които само мислят как да се разбягат. И макар че още не съм толкова зле, колкото щата Южна Дакота, това занимание все пак е голямо падение за човек, който досега е виждал овце само във вид на котле ги. А до това положение ме докараха неосъществените ми амбиции, ромът и един особен коктейл, който правят по всички гари на Пенсилванската железопътна линия — от Скрантън до Синсинати: сух джин, френски вермут, сок от един лимон и голяма доза портокалова горчивка. Ако ви се случи път натам, опитайте го на всяка цена. И въпреки всичко — продължавам аз — никога досега не съм правил мизерия на приятел. Когато приятелите ми са били пълни с пари, аз съм им бил верен и не съм ги изоставял, дори когато ме е сполетявала беда. Но — казвам — в случая едва ли може да става дума за приятелство. Дванайсет долара на месец — та това е само бегло познанство. Нима истинското приятелство може да се подхранва с черен боб и царевичник? Аз съм беден човек — викам, — пък имам и майка вдовица в Тексаркана. Бил Черния — казвам — ще го намерите в тази къща — хърка на леглото в първата стая вдясно. Това е човекът, когото търсите — разбрал съм го от някои негови думи и разговори. В известен смисъл той все пак ми е приятел — обяснявам аз — и ако сега бях някогашният Сейнт Клер, нямаше да го издам дори да ми предложехте цялото богатство на мините в Гондола. Но — казвам — бобът ми винаги се оказва наполовина червив и в края на всяка седмица оставам без дърва. Влизайте по-внимателно, господа — предупреждавам ги. — Понякога той е невъздържан и като се има пред вид неотдашната му професия, не е изключено да действа грубо, ако се усети натясно.

Й тъй цялата потеря слиза от конете и ги привързва, взема оръжието и разните там муниции и влиза на пръсти в къщата. Аз пристъпям след тях — като Далила, когато е завела Филип Стайнз при Самсон.

Началникът на потерята разтърсва Огдън и той се събужда. После скача, но върху него се нахвърлят още двама от наградогонителите. Макар и дребничък, Огдън се оказа як и се отбраняваше с такова настървение, че аз занемях.

— Какво значи това? — пита той, след като най-последно те успяха да го повалят.

— Че Бил Черния падна в клопката — отговаря капитанът. — И нищо повече.

— Това е грубо насилие — казва Огдън съвсем побеснял.

— Наистина беше насилие — отвръща пазителят на спокойствието и доброто. — Какво ви беше сторил влакът, та си позволихте такава противозаконна лудория с пачките банкноти?

И той сяда на стомаха на Хенри Огдън и започва щателно и симптоматично да претърсва джобовете му.

— Ще ви накарам да се изпотите за това — казва Огдън, самият той доста изпотен. — Аз мога да докажа кой съм.

— Това и аз мога — казва капитанът и измъква от вътрешния му джоб пачка новички банкноти от Втора национална банка в град Еспиноза. — Тези парични знаци ще говорят много по-силно от визитната ви картичка, когато се стигне до установяването на вашата наличност. А сега ставайте и тръгвайте с нас да откупите греховете си.

Огдън става и си оправя вратовръзката. След като намериха парите в него, не обелва дума.

— Много хитро измислено — възхищава се капитанът. — Домъкнал се в тоя затънтен край, гдето жива душа почти не стъпва, купил си ранчо и гледа овце човекът! По-хитро скривалище не мога да си представя.

Един от потерята отива в кошарата и подкарва другия овчар — мексиканец на име Джон Сализ, — който оседлава Огдъновия кон, и цялата шерифска шайка с оръжие в ръка обкръжава своя пленник, готова да го закара в града.

Преди да тръгнат, Огдън поверява ранчото на Джон Сализ и му обяснява как да бъдат остригани овцете и къде да ги изкарва на паша

— все едно, че смята след два-три дая да се върне. А след два часа някой ся Пърсивал Сейнт Клер, бивш овчар в ранчото Чикито, се понася на юг на друг кон, взет от споменатото ранчо, и в джоба му са сдиплени сто и девет долара — цената на добрата услуга и остатъкът от надниците.

Червеноликият млъкна и се послуша. Някъде иззад хълмовете долетя писъкът на товарен влак, приближаващ гарата.

Дебелият омърлушен човек, който седеше до него, изсумтя и заклати бавно и неодобрително невчесаната си глава.

— Какво има, Хапливецо? — попита го другият. — Пак ли ти е черен светът?

— Не ми е черен — отвърна омърлушеният и пак изсумтя. — Но това, дето ми разказа, не ми допада. Ние с тебе сме приятели — с известни прекъсвания — от петнадесет години, ама досега не знам да си предал някого на полицията — няма такъв случай. А ти си ял от хляба на този човек, играл си с него карти — ако казиното може да се нарече игра на карти. А после го обаждаш на полицията, че и пари вземаш за това. Не съм очаквал от теб такова нещо.

— Както разбрах по-късно — подзе отново червеноликият, — въпросният Хенри Огдън си взел адвокат и се оправдал много лесно — чрез алиби и разни други юрисденции. Добре, че нищо лошо не му се е случило. Човекът ми беше направил добро и аз пукнах от яд, че трябваше да го предам на властите.

— Ами тези пари в джоба му? — попита омърлушеният.

— Напъхах му ги, докато той спеше — нали забелязах навреме копоите. Бил Черния бях аз — обясни червеноликият. — Внимавай, влакът идва. Докато налива вода, ще се метнем на буферите.

РАЗЛИЧНИ ШКОЛИ

I

Старият Джеръм Уорън живееше в къща за сто хиляди долара на петдесет и някоя си улица, номер 35, в източната част на града. Той беше борсов посредник, толкова богат, че всяка сутрин можеше да си позволи по здравословни причини — да изминава пеша няколко преки по пътя към кантората си, а след това да вземе купе.

Той имаше осиновено дете, сина на неговия стар приятел Гилбърт (отличен типаж за Сирил Скот). Гилбърт беше художник и печелеше успехи с такава бързина, с каквато изстискваше боите от тубите. Друг член на семейството Джеръм беше Барбара Рос, племенница на покойната му жена. Човек се ражда, за да се мъчи; и понеже старият Джеръм нямаше своя челяд, той беше поел на гърба си чуждо бреме.

Гилбърт и Барбара живееха в пълно съгласие. Всички околни мълчаливо бяха решили, че един ден двамата ще застанат пред аналоя и ще обещаат пред свещеника, че ще пуснат в движение парите, на стария Джеръм. Но тук се налага да бъдат внесени известни усложнения.

Преди тридесет години, когато старият Джеръм беше млад, той имаше брат на име Дик. Дик се отпрати на Запад да търси щастие — своето или нечие чуждо. Дълго време за него не се чуваше нищо, но най-после старият Джеръм получи писмо от брат си. То беше зле написано на разчертана хартия, която миришеше на бекон и кафе. Почеркът страдаше от астма, а правописът беше пази боже.

Оказваше се, че Дик не беше успял да причака Фортуна на пътя и да я принуди да му даде всичко, каквото има, а, напротив, самият той бе обран. Както се разбираше от писмото, той вече беше капитулирал: здравето му беше толкова разклатено, че дори и уискито не можеше да му помогне. Единствената печалба, която трийсетте години златотърсачество му бяха донесли, бе една деветнайсетгодишна дъщеря — така бе обозначена и във фактурата, — която той изпращаше на Джеръм (всички пътни платени), за да я облича, храни,

възпитава, утешава и гледа до края на живота ѝ или докато се ожени. Старият Джеръм беше човек бетон. Всеки знае, че светът се крепи на плещите на Атлас, че Атлас стои на желязна решетка, а желязната решетка е опряна на гърба на костенурка. В такъв случай костенурката също трябва да стои на нещо и тя стои на бетона, излят от такива хора като стария Джеръм.

Аз не зная дали човека го чака безсмъртие. Но ако не го чака, бих искал да знам кога хора като стария Джеръм ще получат това, което им се полага.

Посрещнаха Невада Уорън на гарата. Тя беше дребно момиче, силно загоряло от слънцето и пращяща от здраве; държеше се съвсем свободно и непринудено, но въпреки това дори един търговски пътник на тютюнева фабрика би помислил два пъти, преди да я закачи. Като я гледаше човек, неволно си я представяше с къса пола и мокасини да стреля по стъклени топки или да укротява мустанги. Но дори със семплата си бяла блузка и черна пола тя пак караше човек да се замисли. Без никакво усилие Невада понесе тежкия куфар, който носачите напразно се мъчеха да и вземат от ръцете.

— Сигурна съм, че ще станем много близки приятелки — каза Барбара и я целуна по загорялата буза.

— Надявам се — отвърна Невада.

— Мила моя племенничке — каза старият Джеръм, — добре дошла в моята къща. Чувствувай се в нея като в бащин дом.

— Благодаря — каза Невада.

— Аз ще се обръщам към вас с „братовчедке“ — усмихна ѝ се Гилбърт с очарователната си усмивка.

— Поемете, ако обичате, куфара ми — каза Невада. — Тежи цял тон. В него има проби от шест таткови мини — поясни тя на Барбара. — Според моите изчисления хиляда тона от тях струват около девет цента, но обещах на татко да ги донеса.

II

Обикновените усложнения между един мъж и две жени или една жена и двама мъже, или една жена, един мъж и един аристократ, или — с една дума, всички тези проблеми — е прието да се наричат триъгълник. Но тези триъгълници винаги са определени. Те във всички случаи биват равнобедрени и никога равностранны. И тъй, след пристигането на Невада Уорън тя, Гилбърт и Барбара Рос образуваха един такъв фигуративен триъгълник; и в този триъгълник Барбара беше хипотенузата.

Една сутрин, преди да тръгне към своята мухоловка в търговската част на града, старият Джеръм ге задържа дълго след закуска, увлечен в най-скучния от всички сутрешни нийоркски вестници. Той вече се беше привързал много към Невада, защото виждаше в нея независимия дух и искрената доверчивост на брат си.

Влезе една от камериерките и подаде писмо за госпожица Невада Уорън.

— Заповядайте, донесе го едно куриерче — каза тя. — И остана да чака за отговор.

Невада, която си свиркаше през зъби испански валс и гледаше през прозореца купетата и автомобилите по улицата, взе писмото. Още преди да го отвори, тя разбра, че е от Гилбърт, защото забеляза в горния ляв ъгъл малката златна палитра.

След като го отвори, тя се съсредоточи в него за известно време, а после се приближи със сериозен вид до чичо си.

— Чичо Джеръм, Гилбърт е добро момче, нали?

— Разбира се, дете мое — каза старият Джеръм и изшумя силно с вестника. — Нали аз съм го отгледал и възпитал.

— Той нали не би написал нещо, което да не е съвсем... искам да кажа, нещо, което да не можеш да прочетеш пред всеки.

— Нека само се опита! — каза чичото и откъсна парче от вестника. — Но защо...

— Чичо, прочети това писъмце и виж дали всичко в него е в ред. Аз не ги разбирам много тези неща, не знам какво е прието и какво не в големия град.

Старият Джеръм хвърли вестника на пода и го настъпи с двата крака. После взе писмото на Гилбърт и много внимателно го прочете два пъти, а след това и трети път.

— Ах, дете — каза той, — ти едва не ме разтревожи, въпреки че съм толкова сигурен в момчето. Го е точно копие на баща си, а баща му беше чист диамант. Няма нищо нередно, Гилбърт само пита можете ли да се пригответе с Барбара в четири часа, за да ви заведе с автомобила до Лонг Айлънд. Не намирам нищо осъдително в това писмо освен хартията. Този син оттенък винаги ми е бил противен.

— Удобно ли ще е да отида и аз? — попита нетърпеливо Невада.

— Разбира се, дете, разбира се. Защо не? Във всеки случай много се радвам, че си толкова внимателна и чистосърдечна. Иди, на всяка цена иди. — Не знаех как да постъпя — каза свенливо Невада — и затова реших да те попитам. А ти не можеш ли да дойдеш с нас, чичо?

— Аз ли? Не, не, не! Веднъж вече се возих в кола, която Гилбърт шофираше. Това ми стига. Но вие с Барбара можете да отидете, няма нищо нередно в това. Да, да. Но аз не идвам. Дума да не става.

Невада припна към вратата и каза на камериерката:

— Непременно ще отидем. Отговарям и от името на Барбара. Кажете на момчето да отговори на господин Уорън така: „Непременно ще дойдем!“

— Невада — повика я старият Джеръм, — извинявай, мила, но не е ли по-добре да му отговориш с писмо? Просто един-два реда.

— Ами, ще му обръщам чак толкова внимание — каза весело Невада. — Гилбърт ще разбере и така, той винаги разбира. Никога в живота си не съм се возила на автомобил, но съм минавала с кану през каньона Изгубения кон на Дяволската река. Сега ще видя кое е изпълнено с по-голямо напрежение.

III

Предполага се, че са изминали два месеца.

Барбара седеше в кабинета на къщата за сто хиляди долара. Това място ѝ беше приятно. На света има много места, където мъже и жени имат възможност да се оттеглят, за да се избавят от различни грижи. Има манастири, има гробища, има курорти, има изповедални, има отшелнически килии, има адвокатски кантори, има козметични салони, има дирижабли и кабинети. И най-удобни за целта си остават кабинетите.

Обикновено минава доста време, докато хипотенузата разбере, че тя е най-дългата страна на триъгълника. Но няма положение, което да продължава вечно.

Барбара беше сама. Чичо Джеръм и Невада бяха отишли на театър. Барбара беше отказала да отиде. Искаше ѝ се да си остане у дома и да се занимава с нещо в кабинета. Ако вие, госпожице, бяхте ослепителна млада нюйоркчанка и виждахте как всеки ден тази бронзова чародейка от Запада хвърля ласото си по младия човек, когото искате за себе си, тогава и вие ще загубите вкус към евтиния блясък на оперетната сцена. Барбара седеше пред дъбовото писалище. Дясната ѝ ръка беше подпряна на него, а пръстите на тази ръка неспокойно въртяха запечатано писмо. Писмото бе адресирано до Невада Уорън, и в горния ляв ъгъл на плика се виждаше емблемата на Гилбърт — малката златна палитра. Писмото бе донесено в девет часа, след като Невада вече беше излязла.

Барбара беше готова да даде перлената си огърлица, за да узнае какво пише в писмото; но тя не можеше да отвори плика на пара, с перодръжка, с фиба или с който и да било от общоприетите методи, защото положението ѝ в обществото не ѝ позволяваше такава постъпка. Беше се опитала да прочете нещичко, държейки писмото срещу светлината, но напразно — Гилбърт разбираше от канцеларски материали.

В единайсет и половина театралните любители се върнаха. Беше прекрасна зимна нощ. Само докато притичат от купето до входната врата, бяха ги обсипали гъсти бели снежинки, които летяха косо откъм изток. Стариат Джеръм изруга незлобиво файтонджиите и задръстените улици. Невада, почервеняла като роза, се впусна да разказва за нощните бури в планината, бушували около хижата на баща ѝ. По време на всички тези зимни апострофи Барбара, със студено сърце, дремеше и похъркваше — не можеше да измисли нищо по-добро.

Стариат Джеръм побърза да се качи в спалнята си при своите грейки и хинини. А Невада влезе като пеперуда в кабинета, единствената ярко осветена стая, отпусна се в едно кресло и докато разкопчаваше безбройните копчета на дългите до лактите ръкавици, започна да дава устни показания за недостатъците на представлението.

— Да, Фийлд е забавен... понякога — разсъни се Барбара. — Има писмо за теб, мила, донесоха го, след като излязохте.

— От кого е? — попита Невада, мъчейки се с едно от копчетата.

— Мога само да се досещам — отвърна с усмивка Барбара. — В ъгъла на плика има една финтифлюшка, която Гилбърт нарича палитра, но на мен повече ми прилича на златно сърце на ученически споменик.

— Интересно какво ли ми пише? — каза равнодушно Невада.

— Всички ние сме еднакви — каза Барбара. — Имам пред вид жените. Мъчим се да познаем по марката какво съдържа писмото и като последно средство използваме ножицата и четем писмото отдолу нагоре. Ето, вземи го.

Тя се надигна и понечи да подхвърли писмото на Невада през писалището.

— Да ги вземат мътните! — възкликна Невада. — Омръзнаха ми тия безкрайни копчета. По-добре е човек да носи кожени панталони. Барбара, смъкни, моля те, кожата на това писмо и ми го прочети. Ще се съмне, докато сваля тези ръкавици.

— Нима искаш да отворя писмо, изпратено от Гилбърт на твое име? То е писано за теб и, разбира се, едва ли ще ти е приятно да го прочете друг човек.

Невада вдигна очи от ръкавиците — очи, спокойни, сапфирени.

— Няма кой да ми пише нещо, което всички останали да не могат да прочетат. Отвори го, Барбара. Може би Гилбърт иска утре пак да ни изведе с автомобила.

„Любопитството погубва котката“ — казва народната поговорка. Но то може да доведе и до други беди. И ако чувствата, които се смятат за чисто женски, се отразяват зле на котката, то ревността скоро ще лиши от котки целия свят.

С малко отегчен вид Барбара благоволи да отвори писмото.

— Добре, мила моя — каза тя, — щом искаш, ще ти го прочета.

Тя хвърли плика и погледът ѝ пробяга бързо по редовете; после го препрочете и хвърли бърз, хитър поглед на Невада, за която в момента сякаш всичко на тоя свят се свеждаше до ръкавиците, а писмата на изгрыващи художници бяха, все едно, послания от Марс.

Петнайсетина секунди Барбара гледа втренчено и някак особено Невада; след това на лицето ѝ светна като неочаквана мисъл усмивка, но толкова незабележима, че устата ѝ почти не се отвори, а очите едва-едва се стесниха.

Откак свят светува, никоя жена не е представлявала загадка за друга. С бързината на светкавица всяка жена прониква в душата и мислите на другата, разбира какво се крие зад всяка нейна дума, чете най-съкровеният ѝ желания, смъква като коси от гребен софистиката от най-коварните ѝ замисли, навъртява я сакрастично между пръстите си и я пуска да я отнесе вятърът на вечното съмнение.

Преди много, много години синът на Ева позвънил на вратата на фамилната резиденция в Рай Парк, водейки под ръка непознатата дама, която представил на майка си. Ева отвела снахата настрана и вдигнала въпросително класическите си вежди.

— От земята на Нод съм — казала младоженката, поклащайки кокетливо палмовото си листо. — Вие, разбира се, сте ходили там.

— Напоследък не — отвърнала съвсем невъзмутимо Ева. — Не мислите ли, че ябълковият сок, който поднасят там, е отвратителен? Вашата туника от черничев лист е доста ефектна, мила; но, разбира се, там трудно се намира истински смокинов тоалет. Да отидем зад този люляков храст, докато мъжете изпият по чаша целиновка. Струва ми се, дупките, прогризани от гъсениците в тоалета ви, оголват гърба ви малко повече, отколкото трябва.

Така в посоченото време и на посоченото място — както е упоменато в историческите документи — е бил създаден съюзът между единствените две дами, чиито имена са фигурирали в тогавашния биографичен справочник. И още тогава е било решено, че жената ще остане навеки за всяка друга жена прозрачна като стъкло — въпреки че тогава то още не е било изобретено, — но за сметка на това тя ще представлява вечна загадка за мъжа.

Барбара като че се колебаеше.

— Ах, Невада — проговори тя, като даваше вид, че е смутена, — не биваше да настояваш да го отворя. Знаех си аз, че е съвсем лично.

Невада забрави за малко ръкавиците.

— Тогаваш прочети го на глас — каза тя. — Сега е все едно, и без това вече си го прочела. Щом господин Уорън ми е писал нещо, което други не бива да знаят, тогава нека го разберат всички.

— Добре — каза Барбара, — ето какво пише: „Скъпа моя Невада, ела в ателието ми тази вечер в полунощ. Непременно!“

Барбара стана и пусна писмото в скута на Невада.

— Страшно ми е неприятно, че го прочетох — каза тя. — Но това сякаш не е писано от Гилбърт. Тук има някакво недоразумение. Смятай, че нищо не зная за това, мила. Качвам се в спалнята, така ме заболя глава. Не, аз решително не разбирам тази бележка. Може би Гилбърт е пийнал малко повече на вечеря и после всичко ще се изясни. Лека нощ.

IV

Невада излезе на пръсти в коридора и чу как вратата на Барбарината спалня се затвори. Бронзовият часовник в кабинета показваше, че до полунощ има още петнадесет минути. Тя хукна към входната врата, отвори я и потъна в снежната виелица. Ателието на Гилбърт се намираше на шест преки от къщата. Минавайки по въздушния понтон, безмълвните войски на виелицата атакуваха града откъм мрачната Ийст Ривър. Вече беше натрупало две педи сняг и по стените на обсадения град се трупаха като стълби преспи. Булевардът беше тих като улица в Помпей. От време на време прелитаха купета, напомнящи белокрили чайки над озарен от луната океан; по-рядко от тях — ще продължим сравнението — автомобили пореха със свистене пенливите вълни — сякаш подводници, впуснали се в интересно, но опасно плаване.

Невада се рееше в снежните парцали като буревестник, гонен от вятъра. Тя току поглеждаше снежните върхове на обвитите в облаци сгради, които се издигаха високо над улицата, оцветени от нощните светлини и застиналите изпарения в сиво, червеникаво, пепеливо, бледолилаво, кафеникаво и небесносиньо. Те толкова ѝ напомнях планините в нейния роден Запад, че тя изпита удоволствие, каквото рядко бе изпитвала в къщата за сто хиляди долара.

Полицаят на ъгъла я накара да трепне само с погледа и вида си.

— Ало, красавице — обади се той, — позакъсняла си май за разходка.

— Аз... аз... отивам в аптеката — каза Невада и побърза да го отмине.

Такъв отговор може да послужи за пропуск и пред най-обиграния полицай. Какъв е тогава изводът? Че жената не подлежи на развитие или че се е откъснала от реброто на Адам с пълен запас от съобразителност и лукавство?

Когато Невада свърна на изток, вятърът я удари право насреща и намали наполовина скоростта на движението ѝ. Следите ѝ по снега

започнаха да стават зигзагообразни, но тя беше гъвкава като фиданка и като фиданка се огъваше грациозно под неговия напор. Изведнъж пред нея изникна сградата, в която се намираще ателието — желан ориентир, също като скала над добре познат каньон. В обителта на бизнеса и на неговия враждебен съсед — изкуството, беше тъмно и тихо. Асансьорът не работеше след десет часа.

Невада заизкачва безкрайната стълба и на осмия етаж, почука без колебание на вратата на номер осемдесет и девет. Тя бе идвала тук много пъти с Барбара и чичо Джеръм.

Гилбърт отвори вратата. В ръката си държеше молив, на челото имаше зелена козирка а в устата — лула. Лулата падна на пода.

— Закъснях ли? — попита Невада. — Бързах колкото можах. Бяхме с чичо на театър. Но вече съм тук, Гилбърт.

Гилбърт изпълни нещо а ла Пигмалион и Галатея. От каменна статуя той се превърна в жив млад човек, комуто предстоеше да реши трудна задача. Той пусна Невада в стаята, взе една метличка и започна да чисти снега от дрехите ѝ. Голяма лампа със зелен абажур висеше над статива, на който художникът току-що бе започнал пастелна скица.

— Ти ме повика и аз дойдох — каза простичко Невада. — Получих писмото ти. Защо ме викаш?

— Ти прочете ли писмото? — попита Гилбърт, като си поемаше жадно въздух.

— Прочете ми го Барбара. После и аз го видях. В него беше казано: „Ела в ателието ми тази вечер в полунощ. Непременно!“ Аз, разбира се, помислих, че си болен, но сега виждам, че нямаш такъв вид.

— Аха! — каза неопределено Гилбърт. — Сега ще ти обясня, Невада, защо те помолих да дойдеш. Искам да се омъжиш за мен незабавно — още тази нощ. Виелицата не е пречка. Съгласна ли си?

— Трябваше отдавна да забележиш, че съм съгласна — отвърна Невада. — А виелицата дори много ми харесва. Не мога да търпя тези пищни сватби в черква, и то по пладне. Гилбърт, не предполагам, че у теб има достатъчно дързост, за да ми направиш предложение по такъв начин. Нека ги скандализираме — тази работа засяга само нас, нали?

— Точно така — каза Гилбърт. — Една минутка, Невада, искам да се обадя по телефона.

Той се затвори в малката гарсониера и призова мълниите небесни, кондензирани в прозаични цифри и букви.

— Ти ли си, Джек? Ах, сънливец такъв! Събуди се де! Аз съм, аз. Ще се женя още сега. Да! Събуди сестра си... не приемам никакви възражения. Вземи я със себе си и идвайте. Ама непременно! Напомни на Агнес, че аз я спасих от удавяне в езерото Ронконома. Разбирам, че е глупаво да ѝ напомням това, но тя на всяка цена трябва да дойде. Ние сме сгодени доста отдавна. Роднините нещо не са съгласни, разбираш ли, и затова се налага да действваме по такъв начин. Чакаме ви в ателието. Не оставяй Агнес да те разубеждава — просто я грабни и толкоз! Идваш ли? Браво! Ще ви пратя незабавно купе. Славно момче си ти, Джек!

Гилбърт се върна в ателието, където го чакаше Невада.

— Моят стар приятел Джек Пейтън и сестра му трябваше да бъдат тук в дванайсет без четвърт — обясни той. — Но Джек е толкова туткав. Телефонирах им да побързат. Ще стигнат след няколко минути. Невада, аз съм най-щастливият човек на света. Между другото, какво направи с днешното ми писмо?

— Пъхнах го тук — каза Невада и извади писмото от корсажа на вечерната си рокля.

Гилбърт измъкна писмото от плика и го прочете внимателно. После погледна замислено Невада.

— Не ти ли се видя малко странно, че те викам да дойдеш в ателието в полунощ? — попита той.

— Не, не — каза Невада и отвори широко очи. — Защо, щом имаш нужда от мен. У нас, на Запад, когато някой приятел те повика по спешност — вие тук нали така казвате? — първо бързаш да отидеш при него, а после се оправяш, ако ти вдигнат скандал. И в подобни случаи там обикновено вали сняг. Затова не се изненадах.

Гилбърт се втурна в съседната стая и се върна натоварен с палта, гарантирани срещу вятър, дъжд и сняг.

— Загърни се с тази мушама — каза той и ѝ я подаде. — Имаме да вървим четвърт миля. Джек и сестра му ще пристигнат след няколко минутки. — Той започна да облича тежкия балтон. — Невада, хвърли само един поглед на заглавията на първа страница във вечерния вестник — ето го там на масата. Пишат за твоя край на Запад, сигурно ще ти е интересно.

Той изчака цяла минута, като се преструваше, че не може да намери ръкава на балтона, после се обърна. Невада не бе помръднала от мястото си. Тя го гледаше със странен, замислен поглед. Страните ѝ, поруменели от вятъра и снега, се бяха зачервили още повече, но погледът ѝ беше спокоен.

— Искан да ти кажа — проговори тя, — във всеки случай преди ти... преди ние... преди... изобщо много по-рано. Татко никога не ме е пращал на училище. Аз не мога да прочета или напиша нито една дума. Ако ти...

По стълбите се чува неуверените стъпки на Джек, сънливеца, и Агнес, благодарната.

V

След брачната церемония, когато господин и госпожа Гилбърт Уорън се носеха бързо и плавно към къщи в затворената карета, Гилбърт каза:

— Невада, искаш ли да знаеш какво всъщност ти бях писал в писмото?

Казвай — отвърна младоженката.

— Ето какво пишеше в него — дума по дума: „Мила госпожице Уорън, ти беше права за цветето. Оказа се, че това е хортензия, а не люляк.“

— Чудесно — каза Невада. — Но да не говорим вече за това. Барбара сама си изигра номер.

НАИВНИЦИ В ДЖУНГЛАТА

Веднъж в Литъл Рок Монтегю Силвър, най-големият пройдоха и мошеник в целия Запад, ми казва:

— Били, ако някога паметта започне да ти изневерява или остарееш дотолкова, че да не можеш да се занимаваш с почтена мошеническа дейност, иди в Ню Йорк. На Запад всяка минута се ражда по един балама; но в Ню Йорк са нагъчкани като хайвер — не можеш ги изброи.

След две години забелязах, че вече не си спомням имената на руските адмирали и че над лявото ми ухо са се появили няколко бели косъма. И веднага си дадох сметка, че е дошло време да се възползувам от съвета на Силвър.

Така един прекрасен ден се изгърсих в Ню Йорк по обед и тръгнах да се разходя по Бродуей. Изведнъж гледам насреща самия Силвър: отрупан с всякаква, най-елегантна мъжка галантерия, той облегат пред входа на някакъв хотел и лъска с копринена кърпичка полумесеците на ноктите си.

— Пареза или преждевременна старост? — питам го.

— О, Били! — възкликва той. — Радвам се, че те виждам. Работата е там, че на Запад всички като че ли станаха големи умници. А аз отдавна си пазя Ню Йорк за десерт. Разбирам, че не е красиво да измъкваш каквото и да било от хора като нюйоркчаните. Те не знаят повече от две и две, само се мотаят напред-назад и много рядко им се случва да мислят. Не бих искал майка ми да разбере, че прислушвам такива слабоумни същества. Другояче ме е възпитала тя.

— Е, какво, гълпи ли се вече опашка пред кабинета на стария доктор, който прислушва така добре? — питам го аз.

— В наши дни и без кабинет може — казва Силвър. — Аз съм тук само от един месец. Но вече съм готов да започна; а всички учащи се в неделното училище на Уили Манхатън, изявили желание да дадат своя скромнен принос в това начинание, могат да пратят снимките си в „Ивнинг дейли“. Откакто съм тук, изучавам града — продължава

Силвър — и всеки ден чета вестниците, и трябва да ти кажа, че вече го познавам така добре, както котката разпознава мишите дупки. Хората тук са такива, че ако се бавиш и не им измъкнеш веднага парите от джоба, лягат на пода, пицят и ритат. Хайде да се качим в стаята ми и ще ти разкажа едно-друго. В името на старото приятелство, Били, готов съм да те взема за съдружник и да обработваме заедно този град.

И Силвър ме заведе в стаята си в хотела. Из нея бяха разхвърляни какви ли не вещи.

— Има много и много начини да смъкнеш пари от тези градски говеда — дори повече от начините за готвене на ориз в Чарлстън — обяснява Силвър. — Те кълват на всякаква стръв. Мозъците на повечето изключват. Колкото са по-учени и интелигентни, толкова по-малко здрав разум имат. Слушай само, преди няколко дни един продал на Дж. П. Морган маслен портрет на Рокфелер-син, като му го пробутал за прочутата картина на Андреа дел Сарто „Йоан Кръстител“!

Виждаш ли тази купчина книжа в ъгъла? Имай пред вид, че това са акции от златни мини. Онзи ден започнах да ги продавам, но след два часа прекратих разпродажбата. Ама ще кажеш защо? Арестуваха ме, задето съм задръстил уличното движение. Народът се биеше да купува. По пътя към участъка успях да продам цяла пачка на полицаия, който ме водеше, но после ги изтеглих от обращение. Не мога да приема хората да ми подаряват парите си. Предпочитам да поразмислят все пак, преди да купят нещо, иначе ми се накърнява честолюбието. Нека се помъчат да познаят коя буква липсва в думата „Чик-го“ или поне да извадят чифт деветки, преди да ми платят макар и цент.

Измислих и друга една работица, която провървя толкова лесно, че се принудих да се откажа и от нея. Виждаш ли онова шише мастило на масата? Взех, че татуирах една котва на ръката си, отидох в банката и казах, че съм племенник на адмирал Дюи. И те веднага ми предложиха да ми отпуснат чек за хиляда долара, като го минат на неговата сметка, но се оказа, че аз не знам първото име на чичо си. Обаче от това можеш да разбереш колко леко се работи в този град. Крадците например не стъпват в къща, ако не им е приготвена топла вечеря и не им сервира прислуга с висше образование. В горната част на града бандитите дупчат гражданите, без да им мигне окото, и

предполагам, че и целия град да избият, това ще се таксува като нанасяне на леки телесни повреди.

— Монти — казвам аз, когато Силвър се поумори, — може би ти правилно се спря специално на Манхатън в своето изложение, но все пак аз имам известни съмнения. Намирам се тук само от два часа, но нямам впечатлението, че градът ни е поднесен на тепсия и ни остава само да ядем. Не е по моя вкус, защото няма достатъчно *gus in urbe*^[1]. Много по-доволен щях да бъда, ако в косите на тези граждани стърчеха тук-там сламки и ако те предпочитаха да носят кадифени жилетки и груби верижки на часовниците си. Боя се, че не са чак толкова прости.

— Ясно, и ти си се заразил, Били — казва Силвър. — Всички емигранти хващат тази болест. Ню Йорк все пак е по-голям от Литъл Рок или Европа и всеки пришелец се плаши от него. Но нищо, ще се оправяш. Нали ти казвам, понякога ми идва да напердаша тези хора, защото не ми изпращат всичките си пари в кошове за пране, напръскани с някакво дезинфекционно средство. Никак не ми се ще да ги гоня по улицата. Знаеш ли кои носят брилянти в този град? Жените на изнудвачите и булките на мошениците. Да препипаш нюйоркчанина, е по-лесно, отколкото да избродиращ синя розичка на салфетка. Мене ме тревожи само едно: да не ми се изпомачкат пурите в джоба на жилетката, когато целият се натъпча с двайсетачки.

— Дай боже да си прав, Монти — казвам му, — но аз все пак предпочитам да си седя в Литъл Рок и да работя по на дребно. Дори при по-неплодородна година там винаги можеш да набереш няколко фермера и да ги накараш да се подпишат на бял лист в полза на построяването на нова поща, който после можеш да осребриш в местната банка за двеста долара. А тукашните хора имат, струва ми се, силно развит инстинкт за самосъхранение и стискане на кесията. Боя се, че ние с тебе не сме достатъчно добре подготвени за такава игра.

— Не се безпокой — казва Силвър. — Аз вече знам така добре колко струва този Лудоград, както знам, че Колумбийският университет не е в Колумбия. Та тук на четири преки от Бродуей живеят хора, които в живота си не са виждали друга сграда освен небостъргач. Един истински, жив, енергичен западняк трябва само за три месеца тук да се прояви достатъчно, за да си спечели било благоволенieto на Джеръм, било неприязънта на Лосън.

— Остави хиперболите — думам му аз, — ами кажи знаеш ли ти някакъв конкретен начин да подвием някой и друг долар от тукашното общество, без да става нужда да прибягваме до Армията на спасението или да припадаме пред прага на мис Хелън Гулд?

— Знам двацет такива начина — казва Силвър. — С какъв капитал разполагаш, Били?

— Хиляда — отговарям аз.

— Аз имам хиляда и двеста — казва той. — Ще обединим капиталите си и ще започнем голям бизнес. Има толкова много възможности да спечелим милион, че просто се чудя откъде да започнем.

На другата сутрин Силвър ме посреща пред хотела един такъв тържествен и просто цъфти от удоволствие.

— Следобед ще се срещнем с Дж. И. Морган — уведомява ме той. — Имам един познат в хотела, който иска да ни запознае с него. Той е негов приятел. Казва, че Морган имал слабост към западняците.

— Виж, това е вече по-друго — казвам аз. — С удоволствие бих се запознал с господин Морган.

— Никак няма да ни навреди да завържем връзки с някои от финансовите крале — казва Силвър. — Знаеш ли, харесва ми това, че в Ню Йорк посрещат така радушно пришълците.

Познатият на Силвър се казваше Клайн. В три часа Клайн дойде в Силвъровата стая с приятеля си от Уолстрийт. Морган приличаше донякъде на портретите си. Левият му крак беше увит с пешкир и той ходеше с бастун.

— Господин Силвър и господин Пескъд — представи ни Клайн. — Струва ми се излишно — казва — да назовавам името на най-големия финансов...

— Остави тези работи, Клайн — казва господин Морган. — Приятно ми е да се запозная с вас, джентълмени; аз проявявам голям интерес към Запада. Доколкото разбрах от Клайн, вие сте от Литъл Рок. Струва ми се, че някъде из вашия край имам две-три железници. Ако някой от вас, момчета, иска да ударим един покер, аз...

— Моля ти се, Пиърпонт! — прекъсва го Клайн. — Не забравяй!

— Извинете, джентълмени — казва Морган, — но откакто ме хвана тази подагра, имам навика да поигравам карти с приятели, които

ме навестяват у дома. Някой от вас да е срещал случайно Питърс Едноокия в Литъл Рок? Той живееше в Сиатъл, Ню Мексико.

Преди да успеем да отговорим, Морган удари с бастуна по пода и тръгна напред-назад из стаята, ругаейки на висок глас.

— Какво има, Пиърпонт? Да не би на Уолстрийт да подбиват курса на акциите ти? — подсмива се Клайн.

— Какви ти акции! — реве Морган. — Сетих се за картината, за която пратих специално човек в Европа да я купи. Днес получих телеграма от него, че не можал да я намери в цяла Италия. Готов съм още утре да платя за нея петдесет хиляди, дори седемдесет и пет. Бях дал на моя човек а ла карт: да я купи на каквато и да е цена. Не мога да разбера защо картинните галерии допускат един Да Винчи да...

— Как, Морган? — казва Клайн. — Аз мислех, че имаш пълна колекция на Да Винчи.

— Що за картина е това, господин Морган? — пита Силвър. — Сигурно е голяма колкото небостъргач.

— Боя се, че нямате никакво понятие от изкуство, господин Силвър — казва Морган. — Тази картина е само дващест и седем на четиридесет и два инча и се нарича „Любовта в свободното си време“. На нея са изобразени няколко манекенки, които танцуват тустеп на брега на виолетова река. В телеграмата се казва, че по всяка вероятност картината вече е изнесена в Америка. А без нея моята колекция си остава непълна. Е, време е да вървя, джентълмени. Ние финансистите трябва да спазваме известен режим.

Господин Морган и Клайн си тръгнаха с купе. След това ние със Силвър дълго си говорихме колко непосредствени и доверчиви са великите хора; и Силвър каза, че ще е срамота да измамиш човек като господин Морган; а аз казах, че според мен това би било нетактично.

Следобед Клайн предложи да се поразходим и ние тримата, аз, той и Силвър, тръгнахме по Седмо авеню да позяпаме. На витрината на една заложна къща Клайн видя копчета за ръкавели, които толкова го възхитиха, че влезе да си ги купи, и ние влязохме заедно с него.

Когато се върнахме в хотела и Клайн се прибра в стаята си, Силвър изведнъж скочи и почна да размахва ръце.

— Видя ли? — вика той. — Видя ли я, Били?

— Кое? — питам аз.

— Кое! Картината, която Морган търси. Виси в заложната къща, точно над масата на собственика. Но аз си замълчах заради Клайн. Да пукна, ако не е същата. Момичетата са като живи и излети по най-хубавата мярка, само че нямат рокли; и ситният някакъв танец на брега на реката. Колко каза Морган, че ще даде за тази картина? Нужно ли е да ти обяснявам повече? Собственикът сигурно не знае какво съкровище има в магазина си.

На другата сутрин магазинът още не беше отворен, а ние със Силвър вече чакахме пред вратата, сякаш нямахме търпение да залежим костюмите си, за да се сдобием с пари за пиячка. Влизаме ние вътре и започваме да разглеждаме верижките за часовници.

— Каква е тази цапаница там? — казва Силвър уж съвсем случайно. — Не е нещо особено, но на мен ми хваща окото онова девойче с тънките лопатки и червеното наметалце. Ще ви предложи два долара и двайсет и пет цента за нея, само не се припирайте, като я сваляте, да не счупите някоя от по-деликатните вещи.

Собственикът се усмихва и продължава да ни показва позлатени верижки.

— Тази картина — казва той — беше заложена при мен преди година от един италианец. Дадох му петстотин долара за нея. Това е „Любовта в свободното си време“ от Леонардо да Винчи. Преди два дни изтече законният срок и сега тя остава за продан като неоткупена. Вижте този тип верижки, много се носят напоследък.

След половин час ние със Силвър платихме на собственика две хиляди и си излязохме с картината. Силвър се намести в едно купе и се понесе към кантората на Морган. А аз се върнах в хотела и седнах да го чакам. След два часа Силвър се връща.

— Намери ли Морган? — питам го. — Колко ти даде за картината?

Силвър сяда и започва да върти в пръстите си ресните на покривката на масата.

— Не можах да намеря Морган — казва, — защото Морган от един месец е в Европа. Но не мога да разбера друго, Били: същата тази картинка се продава във всички универсални магазини и заедно с рамката струва три долара и четиридесет и осем цента. А рамката отделно се продава за три и петдесет — ето, това не мога да си обясня.

[1] Селски елемент в града (лат.). — Б. пр. ↑

ТИХ И СПОКОЕН ГРАД

*Гордеят се вси градове
и вечно са в спор ядовит;
един към брега ви зове,
а друг — към гористия рид.*

Р.

Киплинг

Можете ли да си представите роман за Чикаго или Бъфало, или, да речем, за Нашвил в щат Тенеси? В Съединените щати има само три големи града, достойни за литературата: Ню Йорк, разбира се, след това Нови Орлеан и най-хубавият от всички — Сан Франциско.

Франк Норис

Изтокът си е изток, а Западът — това е Сан Франциско, ако питате калифорнийците. Калифорнийците не са просто жители на даден щат, а обособено племе. Това са южняците на Запада. Е, гражданинът на Чикаго обича не по-малко своя град; но ако го попитате защо, той почва да заеква и измърморва нещо за рибата в езерото Мичиган и за новата сграда на Дружеството на чудаците. А калифорниецът ще има да ви говори надълго и нашироко.

Преди всичко той половин час ще ви занимава с преимуществата на климата, докато вие си мислите за сметката за въглищата и за по-топло бельо. А вземе ли мълчанието ви за съгласие, тогава вече съвсем се забравя и започва да ви представя града на Златните врата като Багдад на Новия свят. Дотук добре — опровержения не са нужни. Но, мили мои роднини (по линията на Адам и Ева), необмислено ще

постъпи онзи, който сложи показалец на картата и каже: „В този град няма нищо романтично — какво може да се случи в такъв град?“ Да, дръзко и необмислено би било да хвърлиш с една-единствена фраза предизвикателство на историята, романтиката и на издателство „Ранд и Макнали“.

„НАШВИЛ — столица на щата Тенеси и пристанищен град, разположен на река Къмбърленд. През него минават две важни железопътни линии. Смята се за най-значителния културен център в Юга.“

Слязох от влака в осем вечерта. След като напразно търсих в речника подходящи прилагателни, налага се да прибягна до готварската книга.

Вземате 30 части лондонска мъгла, 10 части малария, 20 части изтекъл светилен газ, 25 части роса, събрана от някоя тухларна при изгрев слънце, и 15 части орлов нокът. Разбърквате.

Тази смес ще ви даде приблизителна представа за нашвилския ситен дъждец. Е, не е така миризлив, както нафталинът, нито така гъст, както граховата супа, но и тъй върши работа.

Отправих се към хотела с някаква катафалка. Едва се въздържах да не се покатеря на покрива, подобно на Сидни Картън. Возилото се теглеше от две допотопни животни и се управляваше от някакво чернило, но вече равноправно.

Бях много сънен и уморен и затова, когато стигнахме до хотела, побързах да платя на чернилото петдесетте цента, които ми поиска, та дори му дадох и почти толкова добавка — честна дума. Познавах навиците им и нямах никакво желание да слушам брътвежите му за стария господар и какво е било преди войната.

Хотелът беше от тези, които в рекламите се описват като „обновени“. Това означава двайсет хиляди долара за нови мраморни колони, плочки, електрически полилеи и месингови плювалници във фойето, а също и ново разписание на влаковете и литография на планинската верига Лукаут във всяка от големите стаи на втория етаж. Управата беше безукорна, вниманието — наситено с изтънчена южняшка учтивост, а прислугата — бавна като костенурка и добродушна като Рип Ван Уинкъл. Храната си заслужаваше да

пропътуваш хиляда мили само заради нея. В целия свят няма хотел, в който да поднасят такива пилешки дробчета на шиш.

На вечеря попитах келнера негър има ли какво да се прави в града. Той се замисли много сериозно за миг, а след това отвърна:

— Как да ви кажа, сър, след залез слънце май няма какво да се прави.

Залезът вече беше завършил — отдавна се бе удавил в ръмещия дъжд. Следователно бях лишен от това представление. Въпреки всичко излязох по улиците в дъжда с надежда да видя все пак нещо.

„Построен е на неравна местност; улиците му се осветляват с електричество и годишната консумация на електроенергия възлиза на 32 470 долара.“

Още със самото излизане от хотела се натъкнах на расови безредици. Срещу мен се нахвърли тълпа от бедуини ли, араби ли, зулуси ли, въоръжени с... пардон, с облекчение забелязах, че това не бяха пушки, а камшици. След това видях неясните очертания на цяла върволица тъмни, груби файтони и като чух успокоителните викове: „Заповядайте, господине, за педесе цента возим, където кажете“, съобразих, че бях не жертва, а обикновен клиент.

Тръгнах пеша по дългите улици, които до една водеха нагоре. Чудех се откъде ли започват да се спускат надолу. А може би изобщо не се спускат и чакат да ги нивелират. На някои от „главните“ улици видях тук-таме да светят магазини; видях трамваи, които разкарваха насам-натам почтени граждани; видях хора, които се упражняваха в изкуството да водят разговор, и дочух изблици на не особено весел смях от едно заведение, в което се продаваше само сода и сладолед. „Неглавните“ улици като че бяха приютили предимно къщи, в които цари тих и спокоен семеен живот.

В много от тях зад благоразумно спуснатите пердета светеха лампи, а от някои долитаха спокойни и безукорни звуци на пиано. Да, в този град наистина нищо не ставаше. Съжалих, че не бях излязъл преди залез и се върнах в хотела.

„През ноември 1864 г. генерал Худ напредва срещу Нашвил и обкръжава северните войски под командуването на генерал Томас. Но последният се измъква от обкръжението и в ожесточен бой разбива южняците.“

Цял живот съм слушал, наблюдавал съм и съм се възхищавал от изумителната точност, с която стрелят южняците в мирните боеве из районите, гдето се дъвче тютюн. Но в хотела ме очакваше изненада. В голямото фоайе имаше дванадесет лъскави, нови, внушителни и обемисти месингови плювалници, толкова високи, че можеха да минат за урни, и с толкова широки отвори, че от пет крачки главният подавач дори на женски бейзболен отбор би могъл да вкара топката в който и да било от тях. Но въпреки че тук се беше развихрила и продължаваше да се развихря страшна битка, враговете не бяха понесли загуби. Те стояха лъскави, нови, внушителни, обемисти и непокътнати. Но — боже всемогъщи! — подът, красивият, застлан с плочки под! Спомняйки си за битката при Нашвил, не можех да не направя някои изводи (имам този глупав навик), а именно, че умениято да стреляш точно, е въпрос на наследственост.

Тук аз за първи път видях Уентуърт Касуел, майор Касуел — ако се ръководим от зле разбрана учтивост. Разбрах го що за тип е още щом опари погледа ми. Плъхът няма определена географска среда. Моят стар приятел А. Тенисън, който винаги говореше много уместни неща, казваше:

*Прокълни, пророко, езика мой бъбрив
и прокълни британската гадина — плъх!*

Нека смятаме прилагателното „британската“ като заменяемо ad libitum.

Този човек сновеше из фоайето на хотела като гладно куче, което не помни къде е заровило кокала. Той имаше широко, червено, месесто лице, чиято сънлива масивност напомняше Буда. И притежаваше само едно достойнство: беше много гладко обръснат. А когато човек се бръсне, печатът на звяра не личи на лицето му. Мисля, че ако този ден той не беше използвал бръснача, аз щях да отблъсна опитите му да се сближи с мен и в криминалния алманах на света нямаше да бъде вписано едно ново убийство.

Стоях на пет крачки от плювалника, когато майор Касуел откри огън по него. Бях достатъчно наблюдателен, за да забележа, че атакуващата страна използва скорострелно, а не ловно оръжие, затова

отстъпих бързо встрани, което накара майора да се извини пред мен — представителя на мирното население. Той имаше именно „език бърбърив“, За четири минути се сприятели с мен и ме помъкна към бюфета.

Тук искам да вмъкна, че аз съм южняк. Но не по професия или занаят. Избягвам вратовръзката-шнур, широкополата шапка, дългия черен сюртук, разговорите за балите памук, унищожени от генерал Шерман, и тютюна за дъвчене. Когато оркестърът свири „Дикси“, не го аплодирам. Само се намествам по-удобно в коженото кресло, поръчвам си още една бутилка бира и съжалявам, че генерал Лонгстрийт не... Но защо трябва да се съжалява?

Майор Касуел удари с юмрук по тезгяха и първото оръдие при форт Съмтър му отговори незабавно. Когато той даде последния изстрел при Апъматъкс, аз започнах да храня известни надежди. Но тогава той премина на родословното дърво и ми доказа, че Адам е само трети братовчед на фамилията Касуел, и то не по пряка линия. След като свърши с генеалогията, той, за мое голямо неудоволствие, се впусна в частните си семейни работи. Говори за жена си, проследи произхода ѝ чак до Ева и с ругатни отхвърли слуховете, че тя имала някакви роднински връзки с потомците на Каин.

Сега вече започнах да подозирам, че вдига целия този шум, за да ме заглавичка и да забравя, че той е поръчал питиетата, разчитайки дотолкова да се объркам, та да ги платя аз. Но когато изпразнихме чашите, той тресна един сребърен долар на тезгяха. При това положение не оставаше друго, освен да поръчам и аз. И щом си платих поръчката, сбогувах се с него рязко и решително. Достатъчно ми беше. Но преди да се отърва, той успя да се похвали гръмогласно с доходите на жена си и да ми покаже пълна шепа сребърни монети.

Когато си вземах ключа от гишето, администраторът ми каза любезно:

— Ако този Касуел ви досажда, можете да се оплачете и ще го изгоним веднага. Той е отвратителен натрапник и безделник и никой не може да разбере от какво живее, въпреки че обикновено има пари. За съжаление, нямаме законно основание да го изритаме.

— Не — казах, след като размислих, — аз нямам съществени причини да се оплаквам от него. Но мога да кажа определено, че компанията му не ми е приятна. Вашият град — продължих — ми се

струва доста тих. Какви забавления, приключения или увеселения можете да предложите на един гост на хотела ви?

— Идущия четвъртък, сър, пристига една трупа — каза администраторът. — Тя е... Впрочем, ще проверя и ще ви изпратя обявата в стаята заедно с водата с лед. Лека нощ.

Прибрах се в стаята и заставах на прозореца. Часът беше едва десет, но в града пред мен цареше мъртвило. Продължаваше да ръми и през дъжда тук-там блещукаха светлинки, ала толкова редки, колкото стафидите в кейк, който се продава на дамски благотворителен базар.

— Тих град — казах си, когато първата ми обувка удари тавана над главата на живеещия в стаята под мен. — В тукашния живот няма нищо от онова, което придава колорит и разнообразие на градовете от източното и западното крайбрежие. Просто приличен, обикновен, скучен, търговски град.

„Нашвил заема едно от първите места сред производствените центрове на страната. Той държи пето място на обувния пазар в Съединените щати, произвежда най-много бонбони и бисквити в Юга и развива широка търговия на едро с манифактура, бакалски стоки и лекарства.“

Трябва да ви обясня защо пристигнах в Нашвил — уверявам ви, че това отклонение ми е не по-малко неприятно, отколкото на вас. Пътувах другаде по моя работа, но от едно северно литературно списание ми бяха поръчали да се отбия тук и да установя лична връзка между списанието и един от неговите сътрудници — Азейлиа Адеър.

Адеър (освен почерка в редакцията не знаеха нищо за тази личност) беше изпратил (или изпратила) няколко есета (изчезнал жанр!) и стихотворения, за които редакторите се бяха изказали одобрително в разговор на маса. И тъй те ми възложиха да намеря Адеър и да обвържа с договор цялата му (или ѝ) литературна продукция по два цента на дума, преди някой друг издател да е предложил десет или дори двадесет.

В девет часа на другия ден, след като закусих с пилешки дробчета на шиш (опитайте ги непременно, ако попаднете в този хотел), излязох на дъжда, който нямаше никакво намерение да спира. Още на първия ъгъл се натъкнах на чичо Цезар. Това беше едър негър, по-стар от пирамидите, с посивяла коса и лице, което отначало ми

напомни Брут, а след секунда — покойния крал Сетивайо. Носеше много необикновено палто, каквото нито съм виждал, нито съм предполагал, че мога да видя. То стигаше до глезените му и някога, като военен шинел от южняшката армия, ще да е било сиво. Но дъждът, слънцето и годините така го бяха нашарили, че в сравнение с него наметалото на Йосиф би приличало на бледа, едноцветна гравюра. Спирам се по необходимост на това палто, защото то има връзка със следващите събития, до които все не можем да стигнем — нали Нашвил е такъв град, че едва ли може да се очаква в него да се случи нещо.

Някога това палто очевидно е било офицерски шинел. Пелеринката му липсваше. Цялата му предница е била някога богато украсена с ширити и пискюлчета. Но сега ширитите и пискюлчетата също бяха изчезнали. На тяхно място търпеливо бяха защити (предполагам, от някоя стара прислужница-негърка) нови ширити, измайсторени от усукани, прости ленени конци. Те вече се бяха оръфали и разрошили. Това безвкусно, но погълнало толкова труд и търпение изделие несъмнено е трябвало да замени изчезнала богата украса, защото конците вървяха точно по извивките на някогашния ширит. И като връх на всичко в тази трагикомична одежда, всичките й копчета, с изключение на едно, липсваха. Оцеляло бе само второто отгоре. Палтото се „закопчаваше“ също с усукани ленени конци, прокарани през петлиците и през грубо пробити дупки в отсрещната страна. На света няма да се намери по-фантастично украсена дреха, изпъстрена с повече оттенъци. Единственото копче — жълто, кокалено, голямо колкото половина долар — беше защито с много дебели конци.

Негърът стоеше пред едно купе, толкова старо, че може би самият Хам след слизането от ковчега е запретнал в него двете животни и е работил на пиаца. Когато се приближих, той отвори вратата, извади метличка от пера, размаха я за фасон и избоботи:

— Заповядайте, сър. Няма нито прашина. Ида право от погребение.

От това аз заключих, че за такива тържествени случаи купетата се почистват специално. След като огледах улицата и наредените покрай тротоара файтони и купета, разбрах, че няма какво да избирам. Отворих бележника си за адреса на Азейлиа Адеър.

— Джесамайн стрийт, осемстотин шейсет и едно — казах аз и вече се готвех да се кача.

Но в същия миг огромната, горилска ръка на негъра ми препречи пътя. За секунда на едрото му, мрачно лице се мярнаха подозрителност и враждебност. Но той веднага се овладя и попита мазно-мазно:

— Защо отивате там, господине?

— А вас какво ви интересува? — отвърнах аз рязко.

— Нищо, сър, нищо. Само че това е един тих квартал и рядко се случва някой да има работа нататък. Заповядайте. Седалките са чисти — ида право от погребение, сър.

Пътят беше около миля и половина. Аз не чувах нищо друго освен страшното тракане на древното возило по неравната улична настилка; и не усещах нищо друго освен мириса на дъжда, към който сега се добавяше дъх на въглищен дим и на нещо като смес от катран и олеандрови цветове. А през мокрите стъкла виждах само неясните очертания на два реда къщи.

„Градът заема площ от 10 квадратни мили; общата дължина на улиците е 181 мили, от които 137 павирани; дължината на водопроводната мрежа, която струва 2000000 долара, е седемдесет и седем мили.“

Осемстотин шестдесет и едно на Джесамайн стрийт се оказа една порутена къща. Тя стоеше на тридесет крачки от улицата, почти скрита сред куп великолепно дървета и неподкастрирани храсти. Оградата от летви се губеше в чимшира, засаден покрай нея. Вратата се затваряше с въжена халка, която се надяваше на кола до вратата и на първата летва от самата врата. Но влезеше ли вътре, човек разбираше, че тази къща е останка, сянка, призрак на минало величие и великолепие. Впрочем, в разказа аз още не съм влязъл в нея.

Когато купето престана да гърми и уморените четириноги се спряха, подадох на моя Йеху петдесет цента и добавих още двадесет и пет, изпълнен с приятното съзнание за своята щедрост. Но той отказа да вземе парите.

— Два долара, сър — каза той.

— Как така? — учудих се аз. — Чух много добре как викахте пред хотела, че за петдесет цента возите навсякъде из града.

— Два долара, сър — повтори твърдоглаво той. — Това е много далече от хотела.

— И все пак е в границите на града — заспорих аз. — Да не мислите, че сте хванали някой балама северняк! Виждате ли онези възвишения там? — продължих и посочих на изток, макар и самият аз да не ги виждах от дъжда. — Е, аз съм роден и отрасъл там. Що за глупак сте — да не умеете да различавате хората!

Мрачното лице на крал Сетнвайо се смекчи.

— О, значи, сте южняк, сър? Обувките ви, знаете, ме заблудиха: прекалено остри са за джентълмен от Юга.

— В такъв случай таксата е петдесет цента, предполагам — казах неумолимо аз.

На лицето му се появи предишното изражение на алчност, примесена с враждебност, което сега се задържа десет секунди и изчезна.

— Таксата си е петдесет цента, сър, но на мене ми трябват два долара. Непременно ми трябват, сър. Но сега вече не настоявам за тях, щом разбрах от кой край сте. Само казвам, че непременно ми трябват два долара за тая вечер... а толкова малко клиенти има.

Сега едрото му лице изразяваше спокойствие и доверие. Беше му провървяло повече, отколкото бе очаквал. Вместо да хване някой балама, който не знае таксите, беше попаднал на истинско съкровище.

— Ах вие, стари негоднико — казах аз и бръкнах в джоба си, — би трябвало да ви предам на полицията.

За първи път го видях да се усмихва. Той си знаеше, *знаеше*, **ЗНАЕШЕ**.

Дадох му две банкноти по долар. Когато му ги подавах, забелязах, че едната беше преживяла немалко премеждия. Горният ѝ десен ъгъл липсваше, а по средата беше лепена. Ивичката тънка синя хартия, която държеше двете половини, я правеше годна за обращение.

Но засега да не се занимаваме повече с този африкански бандит; оставих го напълно доволен, отметнах въженцето и отворих скърцащата врата.

Както казах вече, пред мен стоеше само останка от къща. Бояджийска четка не бе докосвала стените ѝ двадесет години. Не можех да разбера как силните ветрове не са я отнесли като картонена къщичка, докато не погледнах отново плътно прегърналите я дървета

— дърветата, които бяха преживели битката при Нашвил и все още простираха клони около дома, за да го бранят от бури, врагове и студ.

Азейлиа Адеър — петдесетгодишна белокоса жена, потомка на кавалери, слабичка и крехка като жилището си, облечена в най-евтината и най-чистата дреха, която човек може да си представи — ме прие с царствена простота.

Гостната ми се стори цяла квадратна миля, защото в нея нямаше друго освен книги, наредени на небоядисани чамови полици, съвсем охлузен диван и два-три стола. Не, на стената имаше и рисунка с цветна креда — букет теменуги. Огледах се за портрета на Андрю Джаксън и обичайната кошничка от борови шишарки, но те липсваха.

Поведох разговор с Азейлиа Адеър, част от който ще ви предам. Тя беше рожба на стария Юг, отгледана като крехко цвете, в спокойна среда. Нямаше широки познания, но това, което знаеше, се отличаваше със задълбоченост и чудна оригиналност. Образованието си беше получила у дома и познанията и за света се опираха на умозаклучения и интуиция. От такива се състои малобройната, но драгоценна група на есеистите. Докато говореше с мен, аз несъзнателно си потривах пръстите, мъчейки се виновно да ги очистя от несъществуващия прах по подвързаните с кожа томове на Дамб, Чосър, Хазлит, Марк Аврелий, Монтен и Худ. Тя беше изключителна! Истинска находка! В наши дни почти всички знаят много — прекалено много! — за действителния живот.

За мен беше напълно ясно, че Азейлиа Адеър е крайно бедна. Тя има жилище и рокля да се облече, но повече едва ли — мина ми през ума. И тъй, разкъсван между задължението пред списанието и чувствата ми към есеистите и поетите, сражавали се срещу генерал Томас в долината на Къмбърленд, аз слушах нейния глас, който звучеше като клавесин, и разбрах, че не мога да разговарям за договори. В присъствието на деветте музи и трите грации ми беше трудно да сведа разговора до два цента. Трябваше да се настроя по-комерчески и да дойда втори път. Все пак аз ѝ обясних целта на посещението си и деловата среща бе определена за три часа на следния ден.

— Вашият град — казах аз, готвейки се да си тръгна (в такъв момент винаги се говорят баналности) — ми се струва много тих и

спокоен. Бих казал, семеен град, в който едва ли може да се случи нещо изключително.

„Той поддържа със Запада и Юга широка търговия с печки и тръбни изделия, а мелниците му имат дневен капацитет над 2000 варела.“

Азейлиа Адеър очевидно размишляваше над нещо.

— Никога не съм мислила за него от това гледище — каза тя с някаква напрегната искреност, която, изглежда, ѝ бе присъща. — Не смятате ли, че именно в такива тихи, спокойни места стават необикновени събития? Струва ми се, че когато бог е започнал сътворението на света в първия понеделник, ако някой бе надникнал от прозореца, щял е да чуе само как капят пръски кал от мистрията му, трупача тези вечни планини. А до какво се свежда най-шумното начинание в света — имам пред вид изграждането на Вавилонската кула? До една-две страници на есперанто в списание „Норт Америкън Ривю“.

— Разбира се, човешката природа навсякъде е една и съща — отвърнах банално аз. — Но в някои градове има повече колорит... въ... повече драматизъм и движение и... въ... повече романтика, отколкото в други.

— Само на пръв поглед — отвърна Азейлиа Адеър. — Аз много пъти съм обикаляла света със златния въздушен кораб, чиито крила са книгите и мечтите. При едно от моите въображаеми пътешествия видях как турският султан собственооръчно удуши с въже една от жените си, защото си беше открила лицето пред чужди хора. Видях как един човек в Нашвил накупи билетите си за театър, защото жена му смяташе да отиде на представлението, покрила лицето си с... оризова пудра. В китайския квартал на Сан Франциско видях как бавно, малко по малко, потапяха във вряло бадемово масло робинята Синг-И, за да я накарат да се закълне, че вече няма да се вижда с американеца, в когото беше влюбена. Тя се подчини, когато врялото масло стигна над коленете ѝ. Онази вечер наблюдавах как на една вечеринка в Нашвил от Кити Морган се отвърнаха седем нейни съученички и най-добри приятелки, защото се беше омъжила за бояджия. Кипящото масло стигаше до сърцето ѝ, но да бяхте я видели с каква мила усмивка притичваше от маса на маса. О, да, това несъмнено е скучен град.

Само няколко мили червени тухлени къщи, кал, магазини и дървени складове.

Някой чукаше лекичко на задния вход. Азейлиа Адеър се извини тихо и отиде да види кой е. Върна се след три минути със светнали очи, лека руменина по страните и подмладена с десет години.

— Няма да си тръгвате, преди да ви почерпя чаша чай с парче кейк.

Тя дрънна с малък металически звънец. В стаята се вмъкна момиченце негърче, около дванадесетгодишно, босоного, не много спретнато, което ме изгледа навъсено с пръст в уста и ококорени очи.

Азейлиа Адеър отвори малка, вехта кесийка и извади от нея един книжен долар — книжен долар с откъснат горен десен ъгъл, скъсан по средата и залепен с тънка синя хартийка. Не можеше да има съмнение — това беше единият от двата долара, които бях дал на разбойника негър.

— Импи, изтичай до бакалницата на Бейкър на ъгъла — подаде тя долара на момичето — и вземи пакетче чай — от този, който винаги купуваме — и за десет цента кейк. Ама бързо. Оказа се, че сме свършили всичкия чай — обясни ми тя.

Импи излезе от задния вход. Шляпането на босите ѝ крака по верандата още не бе заглъхнало, когато неистов писък — бях сигурен, че пищеше тя — отекна в цялата къща. След това ядосан мъжки глас, глух и хриплив, се смеси с пищенето и неразбираемите думи на момичето.

Без да прояви изненада или тревога, Азейлиа Адеър стана и изчезна. Две минути чувах пресипналото боботене на мъжкия глас, след това последва някаква ругатня, боричкане и тя се върна спокойно на стола си.

— Къщата е голяма — каза тя, — та част от нея съм отдала под наем. За съжаление, ще трябва да оттегля поканата си за чая. В бакалницата нямали в момента от този сорт, който купувам. Бейкър казал, че утре може би ще успее да ме снабди.

Бях убеден, че Импи не е имала време да отиде до бакалницата. Попитах къде е най-близката трамвайна линия и се сбогувах. Когато вече се бях поотдалечил от къщата, сетих се, че забравих да попитам Азейлиа Адеър как е фамилното ѝ име. Но нищо, това можех да направя и утре.

Същия ден влязох в кривия път, по който ме тласна този град без събития. Намирах се в него само от два дена, но за това време успях да излъжа най-безсрамно по телеграфа и да стана съучастник *post factum* — ако има такова юридическо понятие — в едно убийство.

Когато излязох на ъгъла до хотела, африканският кочияш с безподобното, многоцветно палто ми препречи пътя, отвори тъмничната врата на своя подвижен саркофаг, размаха перата и подзе своя ритуал:

— Заповядайте, господине. Купето е чисто — идва право от погребение. Петдесет цента до всеки...

Но тук той ме позна и се усмихна широко.

— Извинявайте, господине. Вие сте джентълменът, дето ви возих тази заран. Покорно благодаря, сър.

— Утре в три часа отивам пак на същия адрес — казах аз. — Ако сте тук, можете да ме откарате. Значи, вие се познавате с Азейлиа Адеър? — добавих, като се сетих за моя скъсан долар.

— Аз бях роб на баща й, сър, съдията Адеър — отвърна той.

— Струва ми се, че тя е доста бедна — подметнах — Няма много пари, нали?

За миг пред мен отново се мярнаха свирепите черти на крал Сетивайо, но после той пак се превърна в стария файтонджия-изнудвач.

— Няма да остане гладна, сър — каза бавно той. — Тя има доходи... да, има доходи.

— Да се разберем отсега: ще ви платя петдесет цента дотам — казах аз.

— Точно така, сър — отвърна смирено той. — На мен двата долара ми трябваха за днес.

Влязох в хотела и излъгах по кабела, като пратих следната телеграма до списанието: „Адеър настоява за осем цента на дума“.

Получи се такъв отговор: „Съгласи се веднага, глупако“.

Точно преди вечеря „майор“ Уентуърт Касуел ме атакува с такива приветствия, като че бях стар негов приятел, когото от години не е виждал. Не съм срещал човек, който да е предизвиквал подобна ненавист у мен и от когото да е толкова трудно да се отървеш.

Той ме засече на бюфета, тъй че нямаше как да му изнеса лекция за вредата от алкохола. На драго сърце бих платил първата поръчка с

надежда да се измъкна, но той беше от онези презрени, шумни пияндури, които държат всички да ги видят и искат всеки цент, похарчен при щуротиите им, да бъде съпроводен с гръм на: военна музика и фойерверки.

Той измъкна два книжни долара от джоба си и хвърли единия на тезгяха с такъв вид, като че плащаше милиони. И аз още веднъж видях долара с откъснатия горен десен ъгъл, скъсан по средата и залепен с тънка сипя хартийка. Пак моят долар. Не можеше да бъде друг.

Прибрах се в стаята си. Нестихващият ситен дъжд и еднообразието на този скучен, лишен от събития южен град ме уморяваха и убиваха. Помня, че преди да си легна, освободих съзнанието си от тайнствения долар (той чудесно би могъл да послужи като завръзка на великолепен детективски разказ за Сан Франциско), като си казах сънливо: „Тук, изглежда, има файтонджийски тръст с много акционери. И много бързо изплащат дивиденди. Интересно дали...“ И в този миг съм заспал.

На другия ден крал Сетивайо беше на поста си и костите ми отново се затресоха в катафалката му към Джесамайн стрийт. Уговорихме се да ме изчака, за да ме върне обратно.

Азейлиа Адеър ми се видя още по-бледа, по-чиста и по-крехка. След като подписа договора — по осем цента на дума, — тя съвсем пребледня и взе да се смъква на стола. Без особен труд аз я вдигнах и я сложих на допотопния диван, а после изтичах на улицата и извиках на кафения пират да доведе доктор. Със съобразителност, каквато не очаквах от него, той заряза „екипажа“ си и затича по улицата, очевидно разбрал, че всяка секунда е скъпа. След десет минути доведе един прошарен, сериозен и опитен лекар. С няколко думи (всяка от които струваше много по-малко от осем цента) аз му обясних присъствието си в този пуст, тайнствен дом. Той се поклони царствено и се обърна към стария негър.

— Чичо Цезар — каза спокойно лекарят, — изтичай до нас и кажи на Луси да ти даде една кана прясно мляко и половин чаша портвайн. И бързай. Само не с купето, тичай пеша. И гледай да се върнеш тази седмица.

Направи ми впечатление, че доктор Меримън също няма вяра в бързоходните възможности на конете на сухопътния пират. След излизането на чичо Цезар, който се понесе патраво, но бързо по

улицата, докторът ме изгледа много мило и не по-малко внимателно и накрая реши, че може да сподели с мен някои неща.

— Това е само от недояждане — каза той. — Или, с други думи, резултат от сиромашия, честолюбие и глад. Госпожа Касуел има много предани приятели, които с радост биха ѝ помогнали, но тя не приема помощ от никого освен от този стар негър, чичо Цезар, който някога е бил собственост на тяхното семейство.

— Госпожа Касуел! — ахнах аз. После погледнах договора и видях, че се бе подписала: „Азейлиа Адеър Касуел“. — Мислех, че тя е госпожица Адеър — обясних аз.

— Не, омъжена е за един пияница и безделник, сър — каза докторът. — Казват, че той ѝ взимал дори центовете, с които я поддържа старият слуга.

Млякото и виното пристигнаха и докторът бързо върна в съзнание Азейлиа Адеър. Тя седна и заговори за красотата на есенните листа, които есента бе нашарила с чудни багри. Съвсем между другото засегна и своя припадък, който обясни като последица от някогашна сърдечна аритмия. Докато тя говореше, Импи ѝ вееше с ветрило. Докторът бързаше за другаде и аз тръгнах да го изпратя до входната врата. Казах му, че имам намерение и възможност да отпусна на Азейлиа Адеър известен аванс срещу бъдещото ѝ сътрудничество в списанието и това очевидно го зарадва.

— Между другото — каза той, — може би няма да ви е безинтересно да знаете, че вашият кочияш е от кралско потекло. Дядото на стария Цезар е бил крал в Конго. Навярно сте забелязали, че и у самия Цезар има нещо царствено.

Когато докторът си тръгна, дочух гласа на чичо Цезар:

— Значи, той ви взе и двата долара, мис Зейли?

— Да, Цезаре — долетя нейният тих отговор.

След това аз влязох вътре, за да уредя сметките с бъдещата сътрудничка. На своя отговорност ѝ дадох аванс от петдесет долара, като я уверих, че това е задължителна формалност при подписването на договор. После чичо Цезар ме закара до хотела.

Тук завършва тази част от историята, на която съм личен свидетел. Останалото е само голо изложение на факти.

Към шест часа излязох да се поразходя. Чичо Цезар стоеше на своя ъгъл. Той отвори вратата на купето, размаха перата и подзе

досадната си формула:

— Заповядайте, сър. Петдесет цента до всяка част на града. Купето е съвсем чисто, сър, ида право от по...

И ме позна. Може би зрението му се влошаваше. Палтото му имаше няколко нови оттенъци, ширитите от ленени конци бяха още поръфани и разрошени, а последното останало копче — жълтото, кокалено копче — липсваше. Какъв жалък кралски потомък беше този чичо Цезар!

Два часа по-късно видях възбудена тълпа да обсажда входа на аптеката. В пустинята, гдето никога нищо не се случваше, това беше манна небесна и аз веднага се вклиних в тълпата. На импровизирано легло от столове и празни сандъци почиваха тленните останки на майор Уентуърт Касуел. Някакъв доктор се мъчеше да намери в него нетленната душа, но нейното очебийно отсъствие го накара да реши, че е отлетяла.

Някогашният майор бил намерен мъртъв в една глуха уличка и пренесен до аптеката от любопитни и скучаещи съграждани. Бившето живо същество бе водило отчаяна битка — всички подробности говореха за това. Може да беше негодник и пройдоха, но до последната си минута той бе останал воин. Но беше изгубил сражението. Юмруците му все още бяха стиснати така здраво, че не можеха да ги отворят. Добри хора, които го познаваха, се мъчеха да намерят в речника си някоя блага дума за него. След дълго мислене един благодушно каза:

— На четирнайсет години Кас беше един от най-добрите по правопис в училище.

Докато стоях там, пръстите на дясната ръка на покойника, увиснала от белия чамов сандък, се отвориха и нещо падна в краката ми. Аз го застъпих с единия крак, а след малко го взех и прибрах в джоба си. Разбрах, че в последната битка ръката му е сграбчила несъзнателно този предмет и го е стискала в предсмъртна конвулсия.

Тази вечер главната тема на разговори в хотела — като изключим политиката и сухия режим — беше кончината на майор Касуел. Дочух едного да казва на събеседниците си:

— Аз съм на мнение, господа, че Касуел е убит за пари от някой от тези хулигани негрите. Следобед той имаше петдесет долара, които

показа на няколко души в хотела. А когато са го намерили, в него не е имало пари.

На другия ден в девет часа напуснах града и когато влакът минаваше на моста над река Къмбърленд, извадих от джоба си жълтото кокалено копче, голямо колкото петдесетцентова монета, на което още висяха ленените конци, и го хвърлих през прозореца в тихите мътни води на реката.

Питам се какво ли става сега в Бъфало!

НОВА ПРИКАЗКА ОТ „ХИЛЯДА И ЕДНА НОЩ“

Великият град Багдад-над-Метро е препълнен с халифи. По неговите дворци, пазарища, ханове и улички се тълпят Ал Рашиди под разнообразни маски и търсят разнообразие и жертви за необузданата си щедрост. Едва ли ще се намери просяк, когото биха оставили да се радва без тяхно участие на изкараното през деня, или поне един пропаднал нещастник, когото да не обсипят със средства, за да пропадне отново. Едва ли ще се намери в този нов Багдад макар и един гладуващ, който да не е имал възможност да затегне колана си в някоя библиотека, строена с благотворителни средства, или поне един скромнен служител на науката, който да не се е червил при вида на увенчаната с целина пуйка, оставена на празник в кошница пред прага му под възторжените възклицания на вестниците, които също дължат съществуването си на щедростта на халифите.

Затова по наблъсканите с харуновци улици със страх се прокрадват Едноокия дервиш, Малкия гърбушко и Шестия брат на Берберина с надежда да се изплъзнат от вилнеещите орди от султани-халифоиди.

Човек може да се забавлява и повече от хиляда и една ноци, слушайки преживелиците на тези, които са успели да се отърват от благоденията ка армията от повелители на правоверните. До зори можете да седите на вълшебното килимче и да слушате разказите за всесилния дух Рок-Фе-Лер, който изпратил четиридесетте разбойника да изпомпат петролните кладенци на Али Баба; за добрия халиф Кар-Не-Ги, който наляво и надясно раздавал дворци, който обикалял островите с излетни параходчета; за Рибаря, и Бутилката; за богатите угощения в евтините пансиони на Бармесид и за Аладин, който натрупал несметни богатства благодарение на своя Чародеен газомер.

Но тъй като в наши дни се падат по десет султана на една Шехеразада, тя няма защо да се бои, че ще е в упадък. И колкото повече халифите от по-нисък ранг преследват с хайки безгрижните

бедняци и примирените с участи си нещастници и се мъчат да ги изгонят от убежищата им, за да ги обсипят с чудноватата си милост и неразбираема щедрост, толкова по-често от арабските щабове се получават известия, че пленникът „отказва да отговори на въпросите“.

Именно с тази резервираност на актьорите, които изпълняват тъжната комедия на нашия изтерзан от филантропия свят, се обясняват до известна степен недостатъците на този разказ, събран с мъка, зрънце по зрънце, който може да бъде онадсловен.

ИСТОРИЯТА НА ХАЛИФА, КОЙТО СЕ МЪЧЕШЕ ДА ОБЛЕКЧИ СЪВЕСТИТА СИ

Старият Джейкъб Спрагинз се приближи до дъбовия бюфет (1200 долара), наля си уиски със сода и го изпи. Питието, изглежда, го вдъхнови, защото той удари с юмрук по масивния дъб и извика в празната гостна:

— Да изгоря в ада, ако цялата работа не е в тия десет хиляди долара! Ако успея да ги махна от главата си, може би ще ми олекне.

А сега, след като привлякохме вниманието ви посредством този най-обикновен трик в нашия занаят, ще забавим действието и ще ви предложим, колкото и да ви е неприятно, една миниатюрна биография, която започва преди петнадесет години.

Когато старият Джейкъб беше младият Джейкъб, той работеше като трошач в една каменовъглена мина в Пенсилвания. Аз не зная какво е това трошач, но доколкото разбирам, главното му занимание е да стои до куп въглища с тъжен поглед и котларка в ръка, докато му правят снимки за списанията. Така или иначе, Джейкъб беше трошач. Но вместо да умре от преумора на деветгодишна възраст и да остави безпомощните си родители и братчета на грижите на стачния комитет, той си стегна презрамките, започна да влага сегиз-тогиз по някой долар в странични предприятия и на четиридесет и пет години се оказа, че е натрупал двадесет милиона долара.

Спокойно, няма повече! Дори не успяхте да се прозеете, нали? А съм виждал биографии, които... Но да не говорим за това.

Предлагам на вниманието Джейкъб Спрагинз, след като той вече е достигнал седмия етап в своята кариера. Между другото, етапите са следните: първи — скромен произход; втори — заслужено повишение; трети — акционер; четвърти — капиталист; пети — магнат; шести —

богат злотворител; седми — халиф; осми — х. Осмия етап ще оставим на висшата математика.

На петдесет и пет години Джейкъб се оттегли от активна работа. Но в джобовете му продължаваха да текат царски доходи — от каменовъглени и железодобивни мини, от имоти, петролни полета, железници, фабрики и корпорации, ала това вече не бяха обикновени, мръсни пери, а стерилизирана печалба, внимателно промита, пречистена и дезинфекцирана, която постъпваше в своя завършен вид — чисти, новички чекове — в белите ръце на частния му секретар. Джейкъб си построи дворец в Нови Багдад за три милиона с изглед към Набоб авеню и почувствува как багреницата на покойния Х. А. Рашид вече обгръща раменете му. В последна сметка той я напъха под яката на ризата си, върза я изискано във вид на папионка и зае своето място в редиците на патентованите преследвачи на нашия месопотамски пролетариат.

Когато човек забогатее толкова, че от месарницата му изпращат точно това качество месо, което е поръчал, той започва да мисли за спасението на душата си. Не бива обаче да се забравят споменатите етапи, сиреч различните видове богаташи. Капиталистът може да ви каже с точност до долар размера на своето състояние. Тръстът дава приблизителна оценка. Богатият злотворител ще ви почерпи една пура и ще опровергае категорично слуховете, че е купил „П. Д. сие К.“. Халифът само ще се усмихне и ще поведе разговор за Хамърщайн и оперетните артистки. Известен е страхотният скандал, избухнал в ресторанта „Къде да хапнем добре“ между един магнат и съпругата му, която твърдяла, че състоянието им е с три милиона повече, отколкото го оценявал той. Работата завършила с развод. Стават такива неща. Веднъж самият аз станах свидетел на подобна кавга между един мъж и жена му, защото мъжът бе намерил в джобовете си петдесет цента по-малко, отколкото бе очаквал. В края на краищата всички сме хора — граф Толстой, Р. Фицсимънс, Питър Пан и прочие.

Не се отчайвайте, ако започва да ви се струва, че този разказ се превръща в морално-психологическо есе за читатели-интелектуалци. Скоро ще има и диалог, и действие, само потърпете.

Когато Джейкъб за първи път започна да съпоставя иглените уши с размерите на камилата в зоологическата, той реши да се впусне по пътя на организираната благотворителност. Той нареди на секретаря си

да изпрати чек за един милион долара на Световното благотворително дружество на земното кълбо. Може би ви се е случвало някога дълго да гледате през решетката пред някой склад, в която сте изпуснали монета от пет цента. Но това няма нищо общо със случая. Дружеството уведоми подателя, че е получило неговото писмо от 24-и и т.м. с приложената сума. А след това Джейкъб Спрагинз прочете във вечерния вестник — отделено с двойна черта от рубриката „Куриози на деня“, но все пак в неприятно съседство с нея — съобщението, че някой си „Джаспър Спрагиус е направил дарение от 1000000 долара в полза на С.Б.Д.З.К.“ Казват, че камилата имала отделен стомах за всеки ден от седмицата. Аз не смея да я набедя, че има и мустаци, защото се страхувам да не си навлека неприязънта на Вашингтон; и все пак, ако камилата има мустаци, дори крайчецът на единия от тях не ще да е влязъл в иглата във връзка с гореспоменатите усилия на гореспоменатия богаташ да проникне в Ц. Н. Дирекцията на този концерн си запазва правото да отхвърля всяка кандидатура. Подписано от св. Петър, секретар и ключар.

След това Джейкъб издири най-богатия колеж и му подари двеста хиляди долара за обзавеждане на научна лаборатория. Колежът нямаше научно-технически дисциплини, но прие парите и ги използва, за да обзаведе клозетите по последната дума на науката и техниката, в което дарителят не видя нищо нередно.

Научният съвет се събра и реши да искани Джейкъб в колежа, за да му бъде връчен дофтурат. Преди да разпратят поканите за церемонията, членовете на съвета се поусмихнаха, поправиха „ф“-то и „у“-то и работата се уреди.

Докато се разхождаше из двора на колежа, преди да бъде облечен с мантията на учен, Джейкъб видя двама професори, които също крачеха напред-назад. Двамата споделяха нещо и понеже бяха свикнали да говорят пред аудитории, гласовете им достигнаха до него.

— Ето го — казваше единият, — това е най-новият индустриален пират, решил да купи от нас прахове против безсъние. Утре ще получи доктората си.

— *In foro conscientiae*^[1] — допълни другият. — Ех, що ли го не цапне някой с една тухла.

Джейкъб не обърна внимание на латинския, но успя да разбере комплимента с тухлата. Да, оказваше се, че течността на чашата на

знанието, която той бе купил така скъпо, не съдържаеше мандрагора. Това беше още преди приемането на закона, с който се забрани подправянето на хранителни продукти и лекарства.

Джейкъб остана разочарован от филантропията в широк мащаб.

„По-добре е да видиш човека, когото си ощастливил — каза си той. — Да поговориш с него, да чуеш благодарните му думи, това е вече по-друго. А да правиш дарения на разни институти и дружества, е все едно да хвърляш парите си в повреден автомат.“

И Джейкъб се остави на своя нюх, който го поведе из най-мръсните квартали към бордеите на най-отчаяните бедняци.

„Точно това е! — възкликна Джейкъб. — Ще наема два парахода, ще ги натоваря с бедни дечица и, да речем, с десет хиляди кукли и барабани и хиляда сладоледа и ще устроя на малчуганите един приятен излет из пролива. Нека ги подуха морският вятър и дано той отвее поне част от мръсотията на тия пари, които така бързо се стичат в джобовете ми, че не успявам да измисля как да се отърва от тях.“

Може би Джейкъб беше изрекъл гласно част от благотворителните си намерения, защото изведнъж пред него изникна огромен дангалак с обръснато лице и уста, над която човек очакваше да види надпис „За писма“. Той го хвана с два пръста, натика го между бръснарницата и куп боклукчийски кофи, отвори пощенската си кутия и от нея потекоха меки, приглушени думи, сякаш пъхнати в ръкавици, но се чувствуваше, че те всеки миг може да се превърнат в твърд юмрук.

— Ей, приятел, известно ли ти е къде се намираш? Този квартал е запазен периметър на Майк О’Грейди и други няма защо да си навират носа тук. Ясно ли е? Тука само Майк има грижата за дечурлигата и ако трябва да се уреждат излети или да се раздават червени балони, това става само с пари на Майк. Ясно ли е? Не си навирай носа, дето не трябва, че може да пострадаш. Като плъзнали насам едни организатори и преобразователи, социолози и милионери, ще съсипят хубавия квартал. Вашите студенти и професори обръщат наопаки павилионите за сода, от автобуси с туристи не можеш да се разминеш — хората ги е страх да си подадат носа на улицата. Не, приятел, остави тия хора на Майк. Той си ги познава и знае как да се оправя с тях. А вие си действайте във вашата част на града. Е, чиче,

станали ти по-ясно сега, или искаш да по-спориш с Майк О'Грейдикой ще играе Дядо Мраз в този квартал?

Очевидно тази част от благотворителната нива вече бе заета от друг. И халифът Спрагинз престана да тревожи народа по пазарищата на Ийст Сайд. За да намали растящите си излишъци от средства, той удвои даренията за разни благотворителни организации, подари на Младежкото християнско дружество в родния си град сбирка от пеперуди на стойност десет хиляди долара и изпрати на гладуващите в Китай чек за такава голяма сума, че с нея можеха да се поставят изумрудени очи и диамантени пломби на всички китайски богове. Но както изглежда, нито едно от тези добри дела не вливаше покой в душата на халифа. И той се мъчеше да внесе лична нотка в своите благодеяния, като даваше на прислужниците и келнерите по десет и двайсет долара бакшиш. А тези винаги готови да услужат хора се кикотеха и подиграваха зад гърба му, въпреки че приемаха с признателност всяко възнаграждение, което по-точно съответствуваше на извършената услуга. Той откри една бедна, но амбициозна и талантлива млада артистка и ѝ осигури с парите си главната роля в една нова комедия. И това благодеяние сигурно щеше да му помогне да смъкне още петдесет хиляди долара от своето парично бреме, ако се беше сетил да ѝ напише няколко писма. Но тя загуби делото поради липса на доказателства и капиталът на Спрагинз продължи да расте, а неговият *annis iuleogurn samilibus* — тази болест на богатите — си оставаше неизлекуван.

Заедно с халифа Спрагинз в неговата къща (три милиона долара) живееше сестра му Хенриета, която някога бе работила като готвачка в миньорския стол в Коуктаун, гдето обедът струваше двайсет и пет цента, и която сега, ако се наложеше да се ръкува с Джон Митчъл^[2], би му подавала само два пръста. Освен това при него живееше деветнадесетгодишната му дъщеря Силия, току-що завърнала се от пансиона, в който високкоквалифицирани преподаватели я бяха научили на ресторантски езици и я бяха лустросали както се полага.

Именно Силия е героинята на този разказ. Понеже се страхувам, че илюстраторът на книгата може да измени очарователните черти на Силия и да ви подведе, нека ви представя нейния авторизиран от мен портрет. Силия беше много приятно, малко непохватно, гласовито и наред с това стеснително момиче с кестенява коса, бледо лице, сияещи

очи и постоянна усмивка на устните. Тя обичаше — наследствена черта от Спрагинз — простата храна, широкото облекло и компанията на низшите класи. Беше още толкова млада и здрава, че понасяше леко тежкото бреме на богатството. Имаше широка уста, вечно пълна с ментови бонбони, които тракаха по зъбите ѝ като градушката, изсипваща се от автомата срещу пет цента. Освен това умееше да свири с уста игриви мелодии. Запечатайте в съзнанието си този образ и оставете илюстратора да си рисува, доколкото му позволяват неговите неспособности.

Един ден Силия погледна през прозореца и подари сърцето си на младия колар, който разнасяше бакалски стоки и зеленчук. Коларят не забелязва направения подарък, защото в този момент решаваше въпроса за безсмъртието на своя кон, като му обясняваше каква участ очаква грешниците. Какво да се прави, трябва някак да накараш коня да стои мирно — как иначе ще свалиш от колата касата с пресни, току-що снесени яйца?

Вие, млада читателко, също бихте харесали този млад колар. Но не бихте му подарили сърцето си, защото го пазите за някой учител по езда или производител на обувки с болен черен дроб, или за някой господин в Палм Бийч с костюм от сив туид — както се казва, нещо семпло, но богато. О, разбирам ги аз тези неща. И затова се радвам, че младият колар се пада на Силия, а не на вас.

Момчето беше стройно и високо и толкова сигурно и непринудено в движенията си, колкото и красавецът от рекламите в седмичните списания, който демонстрира най-новия вид презрамки. На русата си, къдрокоса глава носеше сиво колоездачно кепе, килнато чак на тила, а на загорялото му лице вечно грееше усмивка — освен когато проповядваше на конете доктрината за вечните мъки. Той мятеше от колата разните деликатеси по такъв начин, сякаш това бяха картофи за евтините общежития, а когато вземеше в ръцете камшика, човек неминуемо си спомняше за Такит, който със същата ловкост владее шпагата.

Доставчиците вкарваха стоката през страничната врата откъм задната част на къщата. Младият колар идваше в десет часа сутрин. Три дни поред Силия го издебваше кога ще дойде и всеки път се възхищаваше от равнодушния и дори презрителен начин, по който той

хвърляше на земята най-отбраните дарове на Помона, Церера и консервните фабрики. После тя сподели тайната си с Анет.

За да бъдем по-точни — с Анет Макоркъл, втората камериерка у Спрагинз, която заслужава отделен абзац. Анет поглъщаше огромни количества любовни романи, които вземаше от една безплатна обществена библиотека (построена от един от най-големите халифи в този бранш). Тя беше душеприказчица и вярна дружка на Силия, което леля Хенриета, бъдете сигурни, дори не подозираше.

— Ах, канарчето ми! — възкликна Анет. — Ама че положение — също като на театър! Вие, наследница на милиони, и да се влюбите в него от пръв поглед. Вярно, той е много симпатично момче и дори не прилича на колар. Не е занесия, каквито са повечето бакалски помощници. Не ми обръща никакво впечатление.

— Но на мен ще обърне — каза Силия.

— Парата... — започна Анет, пускайки отдавна познатото жило на женския пол.

— Е, ти не си чак такава красавица — усмихна се широко Силия със своята обезоръжаваща усмивка. — А и аз не съм. Но красива или грозна, той ще гледа мен, а не парите ми, защото няма да знае, че ги имам. Така е по-добре. Услужи ми сега с едно боне и престилка, Анет.

— Ах, захарчето ми! — възкликна Анет. — Разбрах всичко. Ах, чудесно! Също като в „Люрлин Нескопосната“ или „Злополучията на копчаря“. Бас държа, че той ще излезе някой граф.

По протежение на задната част на къщата минаваше дълъг, остъклен от едната страна коридор (или „колониада“, както претенциозно обичат да се изразяват на юг). По този коридор всеки ден минаваше младият колар, за да предаде поръчаните продукти. Една сутрин той срещна на пътя си момиче с грейнали очи, бледо лице и голяма усмихната уста. Момичето беше с боне и престилка. Но тъй като коларят беше натоварен с една кошница ранна маруля и домати „Великан“, с три връзки аспержи и шест буркана първокачествени маслини, той не можа да й обърне внимание.

Но на връщане той я настигна в коридора и я чу да свири „Рибарски танц“ така пронизително и чисто, че всички флейти-пиколо биха се развинтили от срам и биха се прибрали в калъфите си.

Момчето се спря и бутна кепето си толкова назад, че то остана да се крепи на задното копче на яката на ризата му.

— Браво, малката! — възкликна той.

— Казвам се Силия, ако нямате нищо против — отвърна свирчовката и го ослепи с една от най-широките си усмивки.

— Приятно ми е. Томас Маклауд. Къде работите в тази къща?

— Аз съм... втора камериерка, грижа се за гостната.

— А знаете ли „Каскадите“?

— Не — отвърна Силия. — Ние нямаме много познати. Забогатяхме прекалено бързо... искам да кажа, господин Спрагинз забогатя.

— Нищо, аз ще ви запозная. Това е стратспей, шотландски танц, първи братовчед на моряшкия танц.

Ако със своето свирене Силия би могла да извади от строя всички пиколки, изкуството на Томас Маклауд би накарало и най-голямата флейта да се почувствува като окарина. Та той беше същински фагот. Когато той свърши, Силия беше готова да скочи в колата му и да пътува с него чак до онзи последен бряг, гдето старият Харон държи своя сал.

— Утре ще бъда тук към десет и петнайсет — каза Томас. — Ще донеса спанак и сода за пране.

— През това време аз ще се упражнявам да свиря това, как му казахте — отвърна Силия. — Мога да свиря много добре втори глас.

Ухажването е съвсем лична работа и не бива да се излага на показ в литературата. Подробен анализ на този процес може да се намери само в рекламните за средства против малокръвие и в тайния правилник на женския клуб при Древния орден на мишеловите. Но някои фази на ухажването може да бъдат осветлени от художествената литература при условие, че не се навлиза в областта на рентгеновите лъчи и на полицията, охраняваща парковете.

Дойде ден, когато Томас Маклауд и Силия се задържаха по-дълго в края на остъклената „колонида“.

— Шестнайсет на седмица не е бог знае колко — каза Томас и бутна кепето назад почти до плещите си.

Силия впери поглед в стъклата и засвири погребален марш. Предния ден бяха излезли на покупки с леля Хенриета и бяха платили точно толкова за дузина носни кърпи.

— Другия месец може да получа увеличение — допълни Томас. — Утре съм пак тук по същото време — ще донеса брашно и сапун за

пране.

— Добре — каза Силия. — Братовчедката на Анег и мъжът ѝ плащат двайсет долара за квартира в Бренкс.

Силия нито за миг не разчиташе на милионите на Спрагинз. Тя много добре познаваше аристократичното самочувствие на леля Хенриета и неограничената власт на баща си като доларов император и си даваше сметка, че ако изборът ѝ падне върху Томас, младият колар и жена му ще си живеят с едното свиркане.

Мина още известно време и един ден благодневната тишина на Набоб авеню бе нарушена от звуците на „Мечтите на дявола“, която Томас свиреше умело през зъби.

— Получих увеличение, от вчера взимам по осемнайсет — каза той. — Позаинтересувах се за цените на квартирите в Морнингсайд. Готви се да хвърлиш престилката и бонето, момиче!

— О, Томи! — възкликна Силия и пусна най-широката си усмивка. — Може би ще ни стигат, а? Бети обеща да ме научи как се прави пудинг от трохи. Можем да го наречем „Бедният Томси“.

— Кажи го направо „Бедният Том“.

— Аз мога да мета, да лъскам дръжките, да бърша прах... ами да, всяка камериерка знае тези неща. А вечер ще си свирим на два гласа.

— Шефът каза, че от Коледа ще ми увеличи заплатата на двайсет, ако Брайън^[3] не измисли на републиканците по-сполучлив прякор от „отлагачи“ — каза Томас.

— Освен това мога и да шия — продължи Силия. — И знам, че когато идва инкасаторът, за да провери газомера, първо трябва да го накарам да ми покаже служебната си значка. И знам как се прави сладко от дюли и как се закачват пердетата.

— Бомба! Къде ще намеря друга като теб! Да, мисля, че ще я скърпим някак с осемнайсет долара на седмица.

Когато той вече беше в колата, „камериерката“, излагайки се на опасността да я видят, притича до вратата.

— Томи, Томи — повика го нежно тя, — забравих да ти кажа: мога и сама да ти шия вратовръзките.

— Само това оставаше — възрази решително Томас.

— И още нещо — продължи тя. — Ситно нарязани краставици прогонват нощем хлебарките.

— И съня — допълни господин Маклауд. — Струва ми се, че следобед трябваше да карам стока в Уест Сайд; ще се отбия в един мебелен магазин там, да видя какво се намира.

Именно в момента, когато колата на Маклауд се отдалечи от вратата, старият Джейкъб Спрагинз удари с юмрук по бюфета и произнесе загадъчните думи за десетте хиляди долара, което сигурно си спомняте. Това само потвърждава извода, че някои разкази, подобно на живота и на кутре, хвърлено в кладенец, се движат в кръг. Колкото и да не ни се иска, тук трябва да спрем за малко, за да хвърлим светлина върху въпросните думи на Джейкъб.

Основите на своето богатство той беше заложил на двадесетгодишна възраст. Един беден въглекопач (виждали ли сте някога богат въглекопач?) бе спестил някой и друг долар и купил парче земя на един баир с намерение да отглежда царевица. Но нищо не излезе. Тогаз младият Джейкъб, чийто нос всичко надуваше, усети, че под това място има въглищни пластове. Той купи земята от миньора за сто двадесет и пет долара и след месец я продаде за десет хиляди. За щастие, на миньора му бяха останали малко пари от продажбата и като разбра какво е станало, той успя с помощта на алкохола да си осигури една дървена жилетка.

И тъй, четиридесет години по-късно Джейкъб неочаквано биде озарен от мисълта, че ако върне тези десет хиляди на наследниците на нещастния миньор, в душата му ще настъпи мир и покой.

А сега трябва да направим действието по-живо, защото в разказа има вече четири хиляди думи, а още не се е проляла нито една сълза и не е изтрещял нито един револвер, сейф или бутилка.

Старият Джейкъб нае над десет частни детективи, за да издирят наследниците — ако са живи — на стария миньор, който се казваше Хю Маклауд.

Сетихте ли се? Естествено, Томас ще се окаже негов наследник. Можех и да скрия името на миньора. Но защо е нужно загадката винаги да се разкрива на последната страница? Според мене много хубаво е да се разкрие някъде по средата — тогава човек може и да не дочете разказа докрай.

След като отначало детективите попаднаха на лъжливи следи и ги следваха по протежение на три хиляди долара... извинете, исках да кажа мили, най-после те обкръжиха Томас в бакалницата и го накараха

да си признае, че Хю Маклауд е негов дядо и че други наследници няма. После насрочи се среща в една от своите кантори между него и стария Джейкъб.

Джейкъб хареса много младия човек. Хареса му това, че като разговаряше, Томас гледаше право в очите събеседника си, хареса му лекотата, с която той хвърли колоездачното си кепе и го надяна на розовата ваза в средата на масата.

Изкупителният план на Джейкъб имаше малък недостатък. Той не беше съобразил, че за да бъде пълно изкуплението, нужно е да изповяда старите си грехове. Затова той се представи на Том като пълномощник на човека, който някога е купил земята и сега иска да върне на наследниците съответната сума, за да му е чиста съвестта.

— Хм, това ми прилича, сър, на нещо като новогодишна картичка, на която е написано: „Ние тук си прекарваме много добре“. Но аз не знам правилата на тази игра. Тези десет хиляди долара направо ли ми се дават, или трябва да събера известен брой купони, за да ги получа?

Старият Джейкъб веднага му наброй двадесет банкноти по петстотин долара. Той смяташе, че това е по-ефектно, отколкото да му подпише чек. Томас ги прибра бавно в джоба си.

— Не остава друго, освен да благодаря от името на дядо си на господина, който изпраца тези пари — каза той.

Но на Джейкъб му се щеше да продължи разговора и той го заразително за работата му, как прекарва свободното си време, какви са плановете за бъдещето. И колкото повече го опознаваше, толкова повече му харесваше. Той не беше срещал в Багдад такъв открит и честен младеж.

— Елате ми някой път на гости — каза той. — Мога да ви насоча къде да вложите парите си и как най-добре да ги използвате. Аз самият съм много богат. Имам вече голяма дъщеря и ще ми е приятно да ви запозная с нея. Имайте пред вид, че не ѝ разрешавам да се вижда с кой да е.

— Много благодаря за поканата — каза Томас. — Но някак не съм свикнал да правя посещения. Досега посещенията ми обикновено са се ограничавали до черния вход. А освен това съм сгоден за едно момиче, каквото няма второ на света. Камериерка е в една къща, където аз карам стока. Но няма да остане още дълго там. Да, и не

забравяйте да предадете на вашия приятел най-сърдечни поздравии от дядо ми. А сега извинете, но колата ме чака отвън — имам да разкарвам зеленчук. Довиждане, сър.

В единадесет часа Томас предаде няколко връзки магданоз и салати в къщата на Спрагинз. Момчето беше само на двадесет години и на излизане не можа да устои на изкушението да извади пачката петстотиндоларови банкноти и да я размаха под носа на Анет. Тя ококори очи като белтъци и отърча при готвачката.

— Казах ли ти аз, че е граф! — възкликна Анет, след като се изприказва. — Затова не ми обръща никакво впечатление.

— И какво, много ли пари има? — попита готвачката.

— Стотици хиляди! — увери я Анет. — Вади цели пачки от всеки джоб. Пък как веднъж не ме погледна.

— Получих ги днес — обясняваше в това време навън Томас на Силия. — Наследство от някакъв имот на дядо. Слушай, Силия, какво има да чакаме повече? От утре напускам работа. Защо да не се оженим другата седмица?

— Томи — подзе Силия, — аз не съм камериерка. Излъгах те. Аз съм госпожица Силия, Силия Спрагинз. Вестниците пишат, че след време ще имам състояние от четиридесет милиона.

За първи път, откакто го познаваме, Томи дръпна кепето напред и го сложи нормално на главата си.

— Така, значи — каза той. — В такъв случай, доколкото разбирам, няма да се оженим другата седмица. Но въпреки всичко вие свирите чудесно.

— Не, няма да се оженим другата седмица — каза Силия. — Баща ми никога няма да позволи да се омъжа за един разносвач. Но ако искаш, Томи, можем да се оженим довечера.

Старият Джейкъб се прибра с колата си в девет и половина вечерта. За съжаление, ще трябва сами да гадаете какви са качествата и марката на колата. Аз ви предлагам чиста литература, неопетнена от субсидии на автомобилните компании. Ако ставаше въпрос за трамвай, тогава спокойно можех да ви дам данни за волтажа, броя на осите и така нататък. Джейкъб потърси дъщеря си. Беше ѝ купил рубинена огърлица и с нетърпение чакаше да чуе от устата на Силия какъв добричък, грижлив и мил баща е той.

След като не намериха Силия в къщата, появи се Анет, пламнала от чистия огън на искреността и предаността, примесена доста със завист и театралничене.

— О, сър — възкликна тя, като се чудеше дали да не падне на колене, — госпожица Силия току-що избяга през задния вход с един младеж. Решили са да се женят. Не можах да я спра, сър. Заминаха с купе.

— Какъв младеж? — изрева старият Джейкъб.

— Милионер, сър, ако нямате нищо против. Богат благородник, само че предрешен. Джобовете са му пълни с пари, а червените чушки и лукът са били само за заблуда, сър. На мен той никога не ми обръщаше впечатление.

Джейкъб се хвърли към входа и свари автомобила си още там. Шофьорът се мъчеше да запали цигара на вятъра и това го беше забавило.

— Ей, Гастън, Майк, или как ти беше името, давай бързо към онзи ъгъл и видиш ли купе, след него, докато не го настигнеш.

Зад ъгъла, една пряка по-надолу, се движеше купе. Гастън или Майк, забил очи в още неразпалелата цигара, подгони купето, настигна го и го притисна до бордюра.

— Ей, ти луд ли си! — извика файтонджията.

— Тате! — изписка Силия.

— Пълномощникът на дядовия приятел! — ахна Томас. — Сега пък какво ли му тежи на съвестта на тоя дядов приятел!

— По дяволите! — изруга Гастън или Майк. — Нямам вече кибрит.

— Млади момко — каза строго старият Джейкъб, — как стои въпросът с камериерката, за която сте сгоден?

Две години по-късно старият Джейкъб влезе един ден в кабинета на частния си секретар.

— Обединената организация на мисионерите ви моли да пожертвувате трийсет хиляди долара за покръстването на корейците — каза секретарят.

— Откажете — отвърна Джейкъб.

— Лонгайлъндското научно дружество за изследване на раковините моли да му отпуснете десет хиляди долара, за да закупи чист спирт за препарати.

— В коша.

— Дружеството за организиране на здравословна почивка за работничките иска двайсет хиляди за строеж на игрище за голф.

— Кажете им да се обърнат към някое погребално бюро. Отрязвайте всички — продължи Джейкъб. — Стига с тия добри дела. Сега ми е нужен всеки долар. Напишете писмо до директорите на всички компании, в които имам акции, и им препоръчайте от мое име да намалят заплатите с десет процента. Междувременно, като минавах през преддверието, забелязах парче сапун, захвърлено в ъгъла. Предупредете чистачката, че не може да пилее така безразборно сапуна. Аз нямам излишни пари. Какво щях да кажа още? Да, как е положението с оцета?

— В момента Световната компания за подправки и сосове държи в свои ръце пазара.

— Повишете оцета с два цента галона. Уведомете всички наши клонове.

Изведнъж червендалестото месесто лице на Джейкъб Спрагинз се разплу в усмивка. Той се приближи до секретаря си и му показа мъничък червен белег на дебелия си показалец.

— Захапа ме — обясни той. — И как хапе само! А още няма три седмици, откак са му покарали зъби. Синчето на моята Силия, Джеки Маклауд. Когато стане на двайсет и една година, този юнак ще има сто милиона — дядо му ще му ги натрупа.

На излизане Джейкъб се спря на вратата и добави:

— По-добре повишете оцета не с два, а с три цента. Ще се върна след час да подпиша писмата.

В истинската история за халифа Харун Ал Рашид се казва, че към края на живота си той загубил всякакво желание да бъде филантроп и заповядал да отрежат главите на всичките му някогашни любимци и приятели, които го съпровождали в нощните похождения. Щастливи сме ние, съвременниците на нашия просветен век, че сега халифските заповеди за умъртвяване не са така жестоки и ни се поднасят във вид на сметка от бакалина.

[1] Пред съда на съвестта (лат.). — Б.пр. ↑

[2] Профсъюзен деец. — Б.пр. ↑

[3] Дженингз Брайън (1860–1925) — американски държавник от
Демократическата партия. — Б.пр. ↑

ВОЖДА НА ЧЕРВЕНОКОЖИТЕ

Добре я бяхме намислили, ама... Но чакайте да ви разкажа отначало. Двамата с Бил Дрискол се бяхме разшетали на юг, в Алабама, и точно тогава ни хрумна тази гениална мисъл — да отвлечем някое дете. Изглежда, както казваше после Бил, това е станало „в момент на временно умоизпарение“, но ние го разбрахме много по-късно.

Имаше там едно градче, равно като тепсия, а му викаха Бърдо. В него живееха едни безобидни и самодоволни селяндури, каквито надали ще се намерят другаде.

Ние с Бил имахме към шестстотин долара общ капитал, а ни трябваха точно още две хиляди, да направим заварка с едни парцели в Западен Илинойс. Обмислихме въпроса пред вратата на хотела. Челядолюбиеето, разсъждавахме ние, е силно развито в полуселските общини; затова, а и по други причини, планът ни за отвлечането може да се осъществи по-лесно тук, отколкото в радиуса на действие на вестниците, които в такива случаи разпрацат навред преоблечени репортери, за да вдигат повече шум. Знаехме, че градчето не може да ни подгони с нещо по-страшно от стражари и, да кажем, няколко слабохарактерни хрътки и някоя и друга остра бележка в местния „Фермерски бюджет“. Значи, всичко изглеждаше наред.

Избрахме си за жертва единствения син на един от най-видните граждани на име Ебинизър Дорсит. Бащата беше почтен човек и голяма пинтия, любител на просрочени полици, изряден и неумолим събирач на парса в черквата. Синът беше десетгодишен хлапак с изпъкнали лунички по лицето и коса с такъв цвят, какъвто има корицата на списание, което си купувате от будката, когато бързате да хванете влака. Ние си правехме сметка, че Ебинизър като нищо ще даде две хиляди долара откуп за сина си. Но чакайте да ви разкажа.

На около две мили от градчето имаше едни възвишения, обрасли с гъсти кедрови храсти. На задния склон на тези възвишения имаше пещера. В нея си оставихме продуктите.

Една вечер, след залез слънце, тръгнахме с каручка към къщата на стария Дорсит. Хлапето беше на улицата и замеряше с камъни едно котенце на отсрещната ограда.

— Ей, малкия — вика му Бил, — искаш ли да получиш кесийка бонбони и да се повозиш?

А онова взе, че светна Бил право в окото с парче тухла.

— Това ще струва на стария още пет стотака — казва Бил и прекрачва през колелото.

Хлапето се дърпа и съпротивява като мечка от средна категория, но в края на краищата ние го затиснахме на дъното на каручката и офейкахме. Откарахме го в пещерата и вързахме коня в кедровите храсти. Когато се стъмни, закарах каручката в селцето, отдето я бяхме взели — на три мили от пещерата, — и после се върнах пеша.

Гледам, Бил лепи лейкопласт по изподраната си и изпожувена физиономия. Зад голямата скала до входа на пещерата гори огън и хлапето, затъкнало две ястребови пера в рижата си коса, наглежда кафето на огъня. Пристъпям аз към него, а то се прицелва в мен с една пръчка и казва:

— Виж го ти! Как смееш, проклети бледолики, да влизаш в лагера на Вожда на червенокожите, Ужаса на прерията?

— А, сега той се укроти — казва Бил и запретва крачоли, да разгледа ожулените си пищяли. — Играем на индианци. Циркът на Бъфало Бил е нищо в сравнение с нас — все едно да гледаш изгледи от Палестина в магическия фенер в общината. Аз съм старият трапер Хенк, пленник на Вожда на червенокожите, и на разсъмване ще бъда скалпиран. Боже помози, това хлапе рита като бясно!

Да, сър, момчето очевидно се забавляваше много добре. Този живот в пещерата дотолкова му харесваше, щото беше забравило, че то самото е пленник. Веднага ме кръсти Змийското око, разузнавача, и обяви, че когато неговите храбри воини се върнат от бойния си път, аз ще бъда изгорен на кладата при изгрев слънце.

После седнахме да вечеряме. Детето си натъпка устата с хляб и бекон, че като се разприказва. Дръпна една реч горе-долу от тоя род:

— Тука страшно ми харесва. Никога досега не съм живял на открито; но по-рано имах питомна сарига, а на последния си рожден ден навърших девет години. Много мразя да ходя на училище. Плъховете изядоха шестнайсет яйца от шарените кокошки на лелята на

Джими Талбът. В тази гора има ли истински индианци? Дайте ми още сос. Вятърът от какво става? Нали от това, че дърветата се люлеят? Ние имахме пет кутрета. Хенк, защо носят ти е толкова червен? Баща ми е пълен с пари. Звездите парят ли? В събота натупах два пъти Ед Уокър. Не обичам момичетата. Жаби се ловят само с връв. Биковете могат ли да реват? Защо портокалите са кръгли? А има ли кровати в пещерата? Еймъс Мъри има шест пръста на крака. Папагалът може да говори, но майmunата и рибата не могат. Колко и колко прави дванайсет?

Всеки пет минути малчуганът се сещаше, че е страшен червенокож, грабваше пушката си, тоест пръчката, и се прокрадваше на пръсти до входа на пещерата да дебне разузнавачите на омразните бледолики. От време на време надаваше боен вик, който караше стария трапер Хенк да потреперва. Хлапето беше взело страха на Бил още от самото начало.

— Вожде — казвам му аз, — не ти ли се ще да се върнеш у дома?

— За какъв дявол да се връщам? — отвърща то. — В къщи не ми е интересно. И мразя да ходя на училище. Искам да живея в планината. Нали няма да ме върнеш в къщи, Змийско око?

— Засега не — казвам. — Ще поживеем малко тук в пещерата.

— Това е добре — казва Вожда. — Екстра работа! Никога не ми е било толкова весело и интересно.

Легнахме си към единадесет. Постлахме на земята няколко големи одеяла и юргани и се мушнахме в тях — Вожда на червенокожите в средата, а ние от двете му страни. Три часа не ни остави да заспим; счуеше ли му се, че пуква клечка или шумва шумка, детето си въобразяваше, че шайка разбойници се прокрадва към пещерата и току скачаше, грабваше пушката си и съскаше ту в моето ухо, ту в ухото на Бил: „Шшшт!“ Най-после аз се унесох в неспокоен сън и ми се присъни някакъв червенокож пират, който ме отвлича и ме връзва на едно дърво.

Точно на разсъмване ме събудиха страшни писъци. Пищеше Бил. Това не бяха крясъци, виковете, вой или рев, каквито може да се очакват от мъжко гърло, а просто срамни, непоносими, унижителни писъци, каквито надават жените, когато видят привидение или гъсеница. Ужасно е да слушаш — и то на разсъмване, в пещера — такъв як, безумно смел, едър мъжага да пищи така невъздържано.

Скочих да видя какво става. Вожда на червенокожите седеше на гърдите на Бил, увил косите му в едната си ръка. В другата държеше острия туристически нож, с който си режехме бекона, и не на шега се мъчеше да свали скалпа на Бил — съгласно присъдата, която бе произнесъл над него предната вечер.

Аз взех ножа на хлапака и го сложих пак да легне. Но от този миг духът на Бил беше сломен. Той се сви в своя край на постелята и докато детето беше при нас, нито веднъж не можа да затвори очи и да заспи. Аз задряхмах за малко, обаче при изгрев слънце си спомних какво беше казал Вожда на червенокожите: че ще ме изгори на клада, щом слънцето се появи. Не че бях неспокоен или се боях, но все пак станах, запалих си лулата и се облегнах на един камък.

— Защо ставаш толкова рано, Сам? — попита ме Бил.

— Кой, аз ли? — казвам. — А, нещо ме боли рамото, та рекох, че ще ми помине, ако стана.

— Лъжеш! — казва Бил. — Страх те е, това е то. Той каза, че ще те изгори при изгрев слънце и ти се боиш, че ще изпълни закана си. И ще я изпълни, стига да намери кибрит. Това е просто ужас, Сам. Мислиш ли, че някой ще даде пари, за да върне в къщи такъв бяс?

— Разбира се — казвам аз. — Родителите най-много обичат такива калпазани. Хайде ставайте и двамата и пригответе закуската, а през това време аз ще се кача до върха да поразузная.

Качих се на върха и обиколих с поглед близките околности. По посока на градчето очаквах да видя яките селяци, въоръжени с коси и вили, да кръстосват полето, търсейки подлите похитители. А видях една спокойна гледка, оживявана само от един-единствен орач, който ореше със сиво муле. Никой не ръчкаше с куки по реката; никакви конници не се стрелкаха насам-натам и не съобщаваха на отчаяните родители, че все още няма никаква вест. Сънният захлас на горите унасяше тази част от Алабама, която се простираше открита пред очите ми. „Може би — рекох си — още не са разбрали, че вълците са грабнали малкото агънце от кошарата. Господ да е на помощ на вълците!“ — помислих си и се спуснах надолу за закуска.

Когато приближих пещерата, гледам, Бил се опрял гърбом на стената и едва диша, а малчуганът се кани да го цапардоса с камък, голям почти колкото кокосов орех.

— Взех, че ми пусна във врата врял картоф — обясни Бил — и после го размаза с крак. Аз пък го нашамаросах. Имаш ли някакво огнестрелно оръжие, Сам?

Аз взех камъка от момчето и горе-долу изгладих недоразумението.

— Ще те наредя аз тебе! — казва то на Бил. — Няма човек, който да е посегнал на Вожда на червенокожите и да не си е платил за това. Пази се!

След закуска хлапето измъква от джоба си парче кожа, омотано с канап, и излизайки от пещерата, размотава канапа.

— Какво ли си е наумило сега? — пита тревожно Бил. — Мислиш ли, че може да избяга, Сам?

— Няма такава опасност — казвам аз. — Явно, че не е домашарче. Обаче ние трябва да измислим някакъв план за откуп. Доколкото забелязах, в градчето не са особено обезпокоени от неговото изчезване, но може би още не са усетили, че го няма. Не е изключено родителите му да мислят, че е останал да преспи у леля Джейн или у някой от съседите. Във всеки случай днес няма как да не разберат. Довечера трябва да пратим на бащата писмо и да поискаме двете хиляди долара за откуп.

В този миг чухме нещо като боен вик, какъвто може би е надал Давид, когато е нокаутирал шампиона Голиат. Какво, мислите, беше извадил от джоба си Вожда на червенокожите? Прашка. И сега я въртеше над главата си.

Аз се сниших и чух тъп, тежък удар и въздишка, каквато издава кон, когато му сваляш седлото. Камъкът, голям колкото яйце, беше ударил Бил точно зад лявото ухо. Той се свлече и падна в огъня право върху тенджерата с вряла вода за миене на съдовете. Измъкнах го от огъня и половин час го свестяхах със студена вода.

Лека-полека Бил дойде на себе си, попипа се зад ухото и каза:

— Сам, знаеш ли кой е любимият ми герой от библията?

— По-спокойно, по-спокойно — казвам аз. — След малко ще дойдеш в съзнание.

— Цар Ирод — казва той. — Сам, ти да не тръгнеш нанякъде и да ме оставиш самичък. Недей, за бога!

Излязох от пещерата, хванах малчугана, че като го разтърсих, чак луничките му задрънчаха.

— Ако не се държиш както трябва — казвам му, — още сега ще те отведа в къщи. Е, ще слушаш ли, или не?

— Аз само на шега — цупи се той. — Не съм искал да нараня стария Хенк. Ама той защо ме удари? Ще слушам, Змийско око, само не ме пращай у дома и ми разреши да играя днес на разузнавач.

— Тази игра не я знам — казвам аз. — Разрешете въпроса с господин Бил. Днеска той ще ти бъде другарче в игрите. Аз заминавам за малко по работа. Хайде сега иди се сдобри с него и му се извини, че го удари. Иначе отиваш право в къщи.

Накарах ги да си стиснат ръце, после дръпнах Бил настрана и му обясних, че отивам в Тополите, малкото селце на три мили от пещерата, за да разбере как гледат в градчето на отвличането. Казах му също, че ще е най-добре още същия ден да пратим ултимативно писмо на стария Дорсит, с което да поискаме откупа и да му посочим как точно трябва да бъде платен.

— Ти знаеш, Сам — казва Бил, — че винаги съм бил готов да мина през огън и вода за теб — окото ми не е трепвало при земетресения, игри на Покер, динамитни взривове, полицейски хайки, обири на влакове и циклони. Никога от нищо не съм се страхувал, докато не отвлякохме тази двунога бомба. Ще ме довърши, ти казвам. Моля те, Сам, не ме оставяй дълго с него.

— Аз ще се върна по някое време следобед — казвам му. — А докато се върна, ти го забавлявай и гледай да слуша. Хайде сега да напишем писмото до стария Дорсит.

Взехме лист и молив и започнахме да съчиняваме писмото, а през това време Вожда на червенокожите, загърнат с одеяло, пазеше входа на пещерата, крачейки напред-назад. Със сълзи на очи Бил започна да ме моли да сме намалели откупа от две хиляди на хиляда и петстотин.

— Нямам никакво намерение — казва ми — да подценявам прословутата в морално отношение родителска обич, но все пак имаме работа с човек, а нима е човешко да поискаш от когото и да било две хиляди долара за тази луничава дива котка? Аз съм готов да опитаме за хиляда и петстотин. Разликата можеш да пишеш на моя сметка.

За да успокоя Бил, аз се съгласих, а после двамата скалъпихме такова писмо:

„До господин Ебинизър Дорсит

Скрили сме момчето ви на едно място далеч от града. Безполезно е да го търсите — не само вие, но и най-опитните детективи няма да могат да го намерят. Окончателните и единствени условия, при които можете да си го приберете, са следните: за връщането му искаме хиляда и петстотин долара в по-едри банкноти; парите трябва да бъдат оставени на същото място и в същата кутия, гдето ще бъде оставен и вашият отговор — уточнението по-долу. Ако приемате тези условия, изпратете писмен отговор по човек — само един — в осем и половина тази вечер. След брода на Бухалската река по пътя към Тополите има три големи дървета на по стотина крачки едно от друго досам оградата, дето върви покрай пшеничните ниви отдясно. Под кола на оградата, който е срещу третото дърво, вашият пратеник ще намери малка картонена кутийка.

Той трябва да сложи отговора в тази кутийка и да се върне незабавно в града.

Ако се опитате да извършите някоя подлост или не изпълните гореказаните искания, никога вече няма да видите сина си.

Ако платите исканата сума, той ще ви бъде върнат жив и здрав в разстояние на три часа. Тези условия са окончателни и не ги ли приемете, няма да получите повече никаква вест от нас.

Двама разбойника“

Надписах аз адреса на Дорсит и сложих писмото в джоба. Но когато вече се канех да тръгна, хлапето се приближава до мен и казва:

— О, Змийско око, нали ми разреши да играя на разузнавач, докато те няма?

— Играй, разбира се — викам му. — И господин Бил ще поиграе с теб. Как се играе тази игра?

— Аз съм Черния разузнавач — казва Вожда на червенокожите — и трябва да отида с кон до укреплението и да предупредя

поселниците, че индианците идват. Омръзна ми да бъда индианец. Искам да стана разузнавач!

— Добре де — казвам аз. — В това няма нищо лошо. Господин Бил ще ти помогне да осуетиш нападението на досадните диваци.

— Аз какво трябва да правя? — пита Бил и поглежда подозрително хлапето.

— Ти ще си конят — казва Черния разузнавач. — Застани на четири крака. Как ще яздя до укреплението без кон?

— Добре ще е да го позанимаваш — казвам му, — докато приведем в изпълнение нашия план. Отпусни се де.

Бил застава на четири крака и започва да гледа като заек, хванат в капан.

— Далече ли е укреплението, дете? — пита пресипнало той.

— Деветдесет мили — казва Черния разузнавач. — И ще трябва да препускаш по-бързо, за да стигнем навреме. Хайде, дий!

Черния разузнавач се мята на гърба на Бил и забива пети в хълбоците му.

— За бога, Сам — вика Бил, — гледай да се върнеш колкото може по-скоро. Защо ли определихме такъв откуп? Не биваше повече от хиляда. Ей, стига си ме ритал, че като скоча, така ще те загрея!

Аз отидох в Тополите, позавъртях се в пощата и в дюкяна и се поразговорих с фермерите, които идваха на пазар. Един бакенбардест ми разправи, че доколкото разбрал, целият град бил разтревожен, защото детето на Ебинизър Дорсит било изчезнало или откраднато. Повече не ми трябваше. Купих си малко тютюн, попитах между другото колко дават граха, пузнах незабелязано писмото в кутията и излязох. Началникът на пощата ми каза, че след час ще мине куриерът и ще вземе пощата за града.

Когато се върнах в пещерата, Бил и момчето ги нямаше никакви. Претърсих навред около пещерата, осмелих се дори да пусна един-два йодлера, но никакъв отговор. Тогава запалих лулата и седнах на една мъхеста бабуна да чакам развоя на събитията.

След около половин час чух шумолене в храсталака и Бил, едва държейки се на крака, се появи на полянката пред пещерата. Зад него пристъпяше безшумно като разузнавач хлапето, ухилено до уши. Бил се спря, свали шапката и отри лицето си с червената носна кърпа. Хлапето се спря на две-три крачки зад него.

— Сам — казва Бил, — сигурно ще кажеш, че съм дезертър, но не мога повече. Аз съм голям човек с много мъжки качества и ме бива в самоотбраната, но понякога всичко отива по дяволите — и самочувствие, и авторитет. Хлапето го няма вече. Отпратих го у дома. Някога — продължава Бил — е имало мъченици, които са били готови по-скоро да умрат, отколкото да се откажат от любимия си занаят. Но никой от тях не е бил подлаган на такива свръхестествени мъчения, каквито изпитах аз. Направих всичко, за да остана верен на нашия разбойнически устав, но и моите сили имат граница.

— Ама какво се е случило, Бил? — питам го аз.

— Препусках с ездача на гърба деветдесет мили до укреплението — нито педя по-малко — казва Бил. — После, след като поселниците бяха спасени, получих овес. Пясъкът не е особено приятен заместител на овеса. След това в течение на цял час трябваше да обяснявам защо в дупките няма нищо, как може пътят да върви в две посоки и защо тревата е зелена. Да ти кажа, Сам, човешкото търпение си има граници. Хващам го аз за яката и го помъквам надолу по склона. По пътя то така ме изпорита, че целите ми крака са в синини от коленете надолу; и зъбите си остави два-три пъти в палеца ми, че и ръката ми одра. Но, слава богу, вече го няма — продължава Бил. — Отиде си. Показах му откъде да мине и с един ритник му съкратих пътя с пет-шест крачки. Жалко, че изгубихме откупа. Но ако не бях направил това, трябваше да отида в лудницата — друг изход нямаше.

Бил пухти и дуете бузи, но на зачервеното му лице се изписва неизразимо спокойствие и доволство.

— Бил — питам го аз, — страдал ли е някой от сърце във вашето семейство?

— Не — казва Бил, — нищо хроническо освен малария и нещастни случаи. Защо?

— Тогава обърни се — казвам му — и погледни зад гърба си.

Бил се обръща, вижда хлапака, пребледнява, тръшва се на земята и безмилостно започва да скубе трева. Цял час тръпнах от страх за разсъдъка му. После му съобщих, че смятам да приключим незабавно тази работа и че ако Дорсит е приел предложението ни, до полунощ ще сме взели откупа и ще сме офейкали. Така Бил се съвзе дотолкова, че дори успя да се усмихне немощно на хлапето и му обеща, щом се оправя, да играе руски войник във войната с японците.

Аз вече имах готов план как да приберем откупа, без всякаква опасност да попаднем в някаква клопка, и този план би се харесал на всеки професионален детекрадец. Дървото, под което трябваше, да бъде оставен отговорът, а по-късно и парите, беше до пътя; от двете страни на пътя имаше огради, а зад тях — голи поля. Ако шайка полицаи се скриееше да причака този, който го ще дойде за писмото, щяха да го забележат отдалеч сред полето или на пътя. Ааа, не, милички! В осем и половина аз вече седях на дървото, скрит не по-зле от дървесна жаба, и чаках да се появи пратеникът.

Точно в определеното време по пътя се зададе на велосипед някакво момче, намери картонената кутийка до кола, пхна в нея загънато листче и отпрати пак към града.

Аз изчаках един час, за да не ми изиграят някой номер. След това слязох от дървото, прибрах листчето, сниших се и по оградата, по оградата, та в гората. След половин час бях вече в пещерата. Отворих бележката, приближих се до фенера и я прочетох на Бил. Тя беше написана с мастило, с доста разкривен почерк, и по същество гласеше следното:

„До двамата разбойника

Господа, с днешната поща получих писмото ви във връзка с откупа, който искате, за да ми върнете сина. Цената ми се струва височка, затова ви правя контрапредложение, което, надявам се, ще приемете. Ако доведете Джони в къщи и ми платите двеста и петдесет долара в брой, готов съм да ви освободя от него. По-добре да дойдете нощем, защото съседите смятат, че той просто е изчезнал и ако видят някой да го връща, не отговарям какво може да се случи на този някой.

С най-дълбоко уважение
Ебинизър Дорсит“

— Карамба! — извиквам аз. — Що за нахалс...

Но в този миг поглеждам Бил и млъквам. В погледа му се чете такава отчаяна молба, каквато не съм виждал в очите ни на безсловесно, ни на говорещо животно.

— Сам — казва той, — какво са в края на краищата двеста и петдесет долара? Пари поне имаме. Още една нощ с това хлапе, и аз ще отида в лудницата. Според мен господин Дорсит е не само истински джентълмен, но и човек с широки пръсти, щом ни прави таква великодушно предложение. Нали няма да пропуснем тази чудесна възможност, а?

— Да ти кажа право, Бил — отговарям аз, — това сладурче и на мен нещо започва да ми действа на нервите. Ще го заведем у дома му, ще платим откупа и си обираме крушите.

Отведохме го още същата вечер. Подлъгахме го да тръгне, като му казахме, че баща му му е купил пушка със сребърна инкрустация и мокасини и че на другия ден ще отидем на лов за мечки.

Точно в дванадесет часа почукахме на вратата на Ебинизър. И в минутата, в която според първоначалния ни план аз би трябвало да измъквам хиляда и петстотинте долара от кутийката под дървото, Бил вече броеше двеста и петдесет долара в ръката на Дорсит.

Когато хлапето разбра, че се готвим да го оставим у дома, зарева по-силно от орган и се впи като пиявица в крака на Бил. Малко по малко баща му го отлепи — като лейкопласт.

— Колко време можете да го удържите? — нита Бил.

— Не съм вече силен както някога — казва старият Дорсит, — но мога да ви гарантирам десет минути.

— Предостатъчно — казва Бил. — За десет минути аз ще прекося Централните, Южните и Среднозападните щати и спокойно ще се добера до канадската граница.

И макар нощта да беше много тъмна, Бил — много дебел, а аз — много добър бегач, трябва да ви кажа, че успях да го догоня чак на миля и половина от града.

ТОЗИ ПАЛАВНИК МАЙ

За бога, смушките поета, когато понечи да запее възхвали за май. Това е месец, през който властвуват духовете на немирството и безумието. Феи и самодиви витаят в напъпилите гори; веселият дух Пък и неговата свита от джуджета се разшетват из градища и поля.

През май Природата вдига предупредително пръст, за да ни напомни, че ний не сме богове, а само възгордели се деца на нейното голямо семейство. Тя ни подсеща, че сме братя на обречената на трапезата мида и на магарето; преки потомци на теменугата и шимпанзето и първи братовчеди на гукащите гълъби и крякащите патки, на слугинчетата и полицаите в парковете.

През май Купидон стреля слепешката — милионери се женят за секретарки; премъдри професори задирят в закусвалните продавачки с дъвка в устата и бели престилки; даскалицы задържат след училище по-ячките хашлаци; младежи със стълби се прехвърлят леко в градините, където Жулиета ги чака зад решетчестия прозорец с прибран далекоглед; млади двойки, излезли да се поразходят, се връщат у дома женени; позастарели батета слагат белите гети и крачат напред-назад пред Института за учителки; дори женени мъже, станали необичайно нежни и сантиментални, тупат по гърба благоверните си и громолят: „Как си, моето момиче?“

Този май, който не е никакъв бог, а Цирцея, маскирана за бала в чест на красивата дебютантка Лято, довършва всички ни.

Старият господин Кулсън изохка леко, след което се изправи в креслото си. Той имаше много остра подагра в единия крак, къща до Грамърси парк, половин милион долара и една дъщеря. Имаше и икономка. Госпожа Уидълп. Този факт и името заслужават по едно изречение. Е, имат го.

Когато май смушка господин Кулсън, той стана по-голям брат на гургулицата. На прозореца, до който седеше, имаше саксии с нарциси, зюмбюли, мушкато и теменуги. Ветрецьт донесе техния мирис в стаята. И веднага последва ожесточен рунд между дъха на цветята и

силната и бърза смрад на течното лекарство за мазане на подаграта. Смрадта спечели скоро; но преди това цветята вече бяха успели да нанесат един ъпъркът в носа на господин Кулсън. Неумолимият, подъл чародей май беше свършил своето смъртоносно дело.

Откъм парка обонятелният орган на господин Кулсън долови безпогрешно и други характерни пролетни миризми със запазено авторско право, с които се отличава само големият град. Миризмите на разтопен асфалт, подземни изкопи, петрол, мента, портокалови кори, помийни изпарения, египетски цигари, прясна мазилка и незасъхнало още вестникарско мастило. Въздухът, който нахлуваше в стаята, беше приятен и мек. Навън врабците вдигаха навред весела врява. Не, не се доверявайте на май.

Господин Кулсън засука краищата на белите си мустаци, прокле крака си и удари звънеца на масата до креслото.

Влезе госпожа Уидъп. Тя беше четиридесетгодишна хитруша, миловидна, хубава и малко смутена.

— Хигинз излезе, сър — обясни тя с усмивка, напомняща вибромасаж. — Отиде да пусне едно писмо. С какво мога да ви услужа, сър?

— Време е да взема успокоителното за сърцето — каза старият господин Кулсън. — Капнете ми го. Шишенцето е там. Три капки. С вода. Мам... проклет да е тоя Хигинз! Няма кой да се погрижи за мен, мога да пукна в това кресло и никой не го интересува.

Госпожа Уидъп въздъхна дълбоко.

— Не говорете така, сър — каза тя. — Някои ги интересува много повече, отколкото предполагате. Тринайсет капки ли казахте, сър?

— Три — отвърна старият Кулсън.

Той взе лекарството, а след това — ръката на госпожа Уидъп. Тя се изчерви. О, да, такива неща стават. Само поемете въздух и си стегнете диафрагмата.

— Госпожа Уидъп — каза господин Кулсън, — вижте каква пролет е.

— Да, нали? — каза госпожа Уидъп. — И колко топъл е въздухът! И на всеки ъгъл висят реклами за бира. А в парка като са нацъфтели, едни цветя — жълти, червени, сини; а мен като ме пробужда нещо в краката и тялото.

— Пукне ли пролет — задекламира господин Кулсън, сучейки мустак, — въъ... как беше... човек се пробужда и пак за любов замечтава.

— Ай, ай! — възкликна госпожа Уидъп. — Така си е. Тя просто е във въздуха.

— Пукне ли пролет — продължи старият господин Кулсън, — на гълъба багрите с блясък по-жив засияват.

— Да, жив народ са това ирландците — въздъхна умислено госпожа Уидъп.

— Госпожо Уидъп — подзе господин Кулсън и направи гримаса, защото подаграта го прободде, — ако не сте вие, тази къща ще бъде съвсем глуха. Аз съм... как да кажа... аз съм възрастен човек, но струвам доста пари. Ако половин милион долара в държавни бонове и дълбоката привързаност на едно сърце, което, макар да не гори с първия плам на младостта, все още бие с истинска...

Сгромолясането на някакъв стол до завесата, отделяща съседната стая, прекъсна достопочтената и нищо неподозираща жертва на май.

Влезе госпожица Ван Мийкър Кънстенша Кулсън, тридесет и пет годишна, кокалеста, издръжлива, висока, с вирнат нос, студена, изискана — личеше й, че живее някъде около Грамърси парк. Тя сложи лорнет. Госпожа Уидъп се наведе припряно и заоправя превръзката на болния крак на господин Кулсън.

— Мислех, че при теб е Хигинз — каза госпожица Ван Мийкър Кънстенша.

— Хигинз излезе — обясни бащата — и понеже позвъних, дойде госпожа Уидъп. Да, сега е по-добре, госпожо Уидъп, благодаря ви. Не, друго не ми е нужно.

Икономката излезе, зачервена от студения, въпросителен поглед на госпожица Ван Мийкър Кънстенша.

— Навън е чудесна пролет, нали, дъще? — каза старият, смутен от смущението си.

— Именно — отвърна госпожица Ван Мийкър Кънстенша Кулсън някак двусмислено. — Папа, кога излиза в отпуска госпожа Уидъп?

След една седмица, струва ми се — каза господин Кулсън.

Госпожица Ван Мийкър Кънстенша застана за минута до прозореца и се загледа в малкия парк, залян от меките лъчи на следобедното слънце. С око на ботаник тя наблюдаваше цветята — най-силното оръжие на коварния май. И със студенината на къолнска девица издържа атаката на нежния ефир. Стрелите на приятното слънце отскачаха замръзнали от студената броня на бездушната ѝ гръд. Дъхът на цветята не събуди никакви нежни чувства в неизследваните кътчета на мъртвото ѝ сърце. Чуруликането на врабчетата ѝ беше досадно. Тя гледаше с презрение на май.

Но макар и пролетоупорна, госпожица Кулсън съвсем не беше глупава и разбираше много добре силата на този сезон. Тя знаеше, че възрастни мъже и дебелокръсти жени подскачат като дресирани бълхи в смешния хоровод на май — този зевзек между месеците. Беше чувала неведнъж за изкуфели стари джентълмени, оженили се за икономките си. Какво унизително явление, в последна сметка, е това чувство, наречено любов!

На другата сутрин в осем часа, когато разносвачът на лед дойде, готвачът му каза, че госпожица Кулсън го чака в мазето.

Все едно, че съм Олкът или Дипю; ще говорим ли повече? — каза разносвачът, възхитен от себе си.

Като отстъпка той спусна запретнатите си ръкави, опря куките за издърпване на леда на един люляков храст и слезе долу. Когато госпожица Ван Мийкър Кулсън му заговори, той свали шапката си.

— Това мазе има един заден вход, до който можеш да стигнеш, като прекараш колата на празното място до нас, където правят изкопи за нова сграда. От теб се иска след два часа да вкараш оттам половин тон лед. Можеш да вземеш още един-двама души да ти помогнат. Ще ти покажа къде точно ще го струпаш. И в следващите четири дни ще стоварваш всеки ден по половин тон на същото място. Фирмата може да мине този лед на редовната ни сметка. А това е за допълнителния ти труд.

Госпожица Кулсън му подаде десетдоларова банкнота. Разносвачът се поклони, хванал шапката с две ръце зад гърба си.

— Извинете, госпожице, но не мога да приема. За мен ще бъде истинско удоволствие да изпълня вашите желания, каквито и да са те.

Жалко за май!

Към обед господин Кулсън бутна две чаши от масата и счупи пружината на звънеца, докато в същото време гръмогласно викаше Хигинз.

— Дай ми една брадва — разпореди се злъчно той — или прати да вземат цианкалий, или повикай някой полицай да ме застреля. Предпочитам всяка друга смърт пред смъртта от замръзване.

— Изглежда, че наистина застудява, сър — каза Хигинз. — Не бях забелязал до този момент. Ще затворя прозореца, сър.

— Затвори го — каза Кулсън. — И това ми било пролет! Ако продължава така, заминавам за Палм Бийч. Къщата е студена като морга.

Малко по-късно госпожица Кулсън влезе чинно да се осведоми как е подаграта му.

— Кънстенша — посрещна я старият, — как е времето навън?

— Ясно — отвърна госпожица Кулеън, — но студено.

— Сякаш сме посред зима — каза господин Кулсън. — Нагледен пример за „зима, която все още се върти на пролетта в скута“ — каза Кънстенша, гледайки разсеяно през прозореца, — въпреки че тази метафора не е от най-изисканите.

Малко по-късно тя вече крачеше покрай парка на път за Бродуей, за да направи някои покупки.

А малко след това госпожа Уидъп влезе в стаята на болния.

— Звъняхте ли, сър? — попита тя и на много места ѝ се появиха трапчинки. — Казвах на Хигинз да отиде до аптеката и ми се стори, че звъните.

— Не, не съм звънял — отвърна господин Кулсън.

— Струва ми се, че вчера ви прекъснах тъкмо когато се канехте да кажете нещо — подсети го тя.

— Защо е толкова студено в къщата, госпожо Уидъп? — попита строго старият Кулсън.

— Студено ли, сър? — възкликна икономката. — Впрочем, понеже отворихте дума, в тази стая наистина изглежда студено. Но навън е топло и приятно като през юни, сър. От това време сърцето тупа, тупа, тупа, та ще изхвъркне, сър. А лозницата до къщата като се е разлистила, като свирят ония ми ти латерни, като са се разиграли ония ми ти дечурлига по улиците — едно време, ви казвам, само да си излее душата човек. Та вчера казвахте, че, сър, че...

— Не ставайте глупачка! — изрева господин Кулсън. — Аз ви плащам, за да се грижите за къщата. Човек може да умре от студ в тази стая, а вие ми бръщолевите за лозници и латерни. Донесете ми един балтон. И имайте грижата всички врати и прозорци долу да се затварят. Безотговорна, плиткоумна дебелачка! Ще ми говори за пролет и цветя посред зима! Като се върне Хигинз, кажете му да ми донесе горещ ром. Махайте се сега!

Но кой може да помрачи светлия лик на май? Какъвто пакостник беше и душесмутител на разумни хора, никакви хитрувания на някаква девица и никакъв лед не можеха да го накарат да се нареди покорно в ярката галактика на месеците.

О, не, историята не свършва дотук.

Изтече една нощ и на сутринта Хигинз настани стария Кулсън в креслото му до прозореца. В стаята нямаше и помен от студа. В нея нахлуваха божествени ухания и сладка топлина.

И ето че влезе госпожа Уидъп и застана до креслото му. Господин Кулсън протегна костеливите си пръсти и стисна нейната пълничка ръка.

— Госпожо Уидъп — каза той, — тази къща никога няма да бъде дом без вас. Аз имам половин милион долара. Ако тази сума и искрената привързаност на едно сърце, което не е в своята първа младост, но все още не е изстинало...

— Разбрах защо е било студено — прекъсна го госпожа Уидъп и се подпря на креслото. — В мазето и в пещта за отоплението открих лед, тонове лед. Изключих отоплителните тръби, по които студът нахлуваше в стаята ви, душице нещастна. Сега отново е май.

— Едно искрено сърце — продължи старият Кулсън позамислен, — на което пролетта вдъхна нов живот и... но какво ще каже дъщеря ми?

— Не се бойте, сър — каза весело госпожа Уидъп. — Госпожица Кулсън е избягала снощи с разносвача на лед.

КРЪГОВРАТЪТ НА ЖИВОТА

Мировият съдия Бинаджа Уидъп седеше на прага на съда и пушеше с бъзовата си лула. Синкавосиви в следобедната омара, Къмбърлендските планини се издигаха към зенита и затулваха почти половината небе. Една шарена кокошка се разхождаше важно-важно по „главната улица“ на селището и кудкудякаше глупаво.

По пътя се зачу скърцане на колела, после се появи облак прах, а с него и волска кола, която караше Ранси Билбро и неговата благоверна. Колата спря пред вратата на съда и двамата слязоха от нея. Ранси беше една суха върлина, надяната в жълтеникавокафява кожа, със сламен перчем отгоре. Невъзмутимият покой на планините го обгръщаше като броня. В жена му, тръпна от неосъзнати желания, биеха на очи нейната ръбатост, басмата и следите от употреба на енфие. Във всичко това прозираше глухият протест на една измамена младост, която не разбираше, че е отлетяла.

Мировият съдия пхна нозе в обувката — и той си имаше достойнство — и стана да пропусне двамината.

— Ние, такава, искаме да се разоставим — каза жената и гласът ѝ прозвуча като свистене на вятър в борови клони. Тя погледна мъжа си, сякаш го питаше дали в нейното изложение няма някакви неясноти, неточности, пристрастие или стремеж към лична изгода.

— Да се разоставим — повтори Ранси и кимна тържествено. — Като не върви, не върви. То в планината човек си е сам и кога се разбира с жена си. Пък като ти съска като дива котка или се въси като кукумявка в хижата, иди, че живееш с нея.

— Да, а той като е лентяй и негодник? — каза жената, без да се пали много. — По цял ден се мъкне с разни пройдохи и пияници и тъй се налюсква, че не мож го дигна. Та и гладните му кучета да храня, чумата да ги тресне!

— Да, а тя като мята капака на тенджерата — опъна се Ранси в същия тон — и попари с вряла вода най-доброто ловджийско псе в тия планини; не стига туй, ами на човека си манджа не ще да сготви, а

нощем ми не дава да мигна — пили, пили, пили, пили — за какво ли не.

— Да, а като среща с пестници данъчните и всички в планината разправят, че бил най-големият пияница, аз как да заспя?

Без да бърза, съдията се зае да изпълни своите задължения. Той предложи на молителите единствения си мек стол и едно дървено столче. После отвори сборника от закони и се зачете в съдържанието. След малко изтри очилата си и придърпа мастилницата.

— В закона и в неговото тълкуване — започна той — не се казва нищо за развода, в смисъл дали той влиза в юрисдикцията на нашия съд. Но от гледище на справедливостта, конституцията и златното правило, щом една сделка може да бъде сключена, тя може да бъде и разтурена — иначе не е никаква сделка. Щом един миров съдия може да бракосъчетае двама души, ясно е, че при нужда той може и да ги разведе. Нашият съд ще издаде решение за развод с надеждата, че Върховният съд ще потвърди това решение.

Ранси Билбро извади от джоба на панталоните си малка пунгия. От нея той изтърси на масата петдоларова банкнота.

— Продадох една мечка кожа и две лисици — поясни той. — Това ми са то всичките пари.

— В нашия съд е установено да се плаща пет долара за развод — каза съдията и с привидно безразличие пхна банкнотата в джоба на тъканата си жилетка.

После със значителни физически усилия и умствено напрежение той написа решението на половин лист, преписа го на другата половина и зачете. Билбро и жена му изслушаха внимателно документа, който трябваше да им даде пълна свобода:

„С настоящото се довежда до знанието на всички, че Ранси Билбро и неговата съпруга Ариела Билбро в напълно нормално състояние се явиха днес лично пред мен и дадоха обещание, че отсега нататък нито ще се обичат, нито ще се уважават, нито ще се слушат един друг — ни в радости, ни в скръб, след което бяха привлечени в съда за разтрогване на брака в интерес на общественото спокойствие и достойнството на Щата. Дръжте на думата си и бог да ви е

на помощ. Бинаджа Уидъп, мирови съдия в и за окръг Пийдмонт, щат Тенеси.“

Съдията вече се готвеше да подаде единия документ на Ранси, но го спря гласът на Ариела. В лицето на тази жена техният бавноподвижен мъжки ум се сблъска с нещо неочаквано и непредвидено.

— Чакай, господин съдия, не му давай още хартийката. Не сме уредили още всичко. Аз си искам правата. Де остана палиграфа за издръжката? Че то бива ли тъй? Разоставя се човекът, а на жена си не оставя пукната пара. Пък аз ще вървя при брат ми в Хогбек планина. Ще ми трябват едни обуца, енфие и някои други работи. Щом Ранси може да плати за разоставянето, да си ми плати и на мен по палиграфа за издръжката.

Ранси Билбро остана като ударен от гръм. Между двамата не беше ставало и дума за издръжка. Но жените са си такива, все ще ти поднесат някоя изненада.

Мировият съдия Бинаджа Уидъп разбра, че този въпрос може да бъде решен само по юридически път. Но кодексът и сега не можа да му помогне. А жената беше боса и я чакаше стръмен и каменист път.

— Ариела Билбро — каза той със служебен тон, — каква издръжка според вас ще е достатъчна и целесъобразна по делото, което сега се гледа в нашия съд?

— Мен ако ме питаш — отвърна тя, — за обуца и всичко друго стигат ми пет долара. Не са бог знае колко пари, ама все ще ми помогнат да стигна до брата.

— Посочената сума — каза съдията — е в рамките на разумното. Ранси Билбро, по решение на съда трябва да платите на ищеца сумата от пет долара, за да влезе в сила решението за развода.

— Отде да ги взема? — изпъшка Ранси. — Дадох ви всичко, което имах.

— В противен случай — каза съдията и изгледа страшно Ранси над очилата — ще бъдете привлечен под отговорност за незначитане на съда.

— Да почакаме до утре, бива ли? — примоли се съпругът. — Може да посбера отгук-оттам нещичко. Кой ти е мислил, че ще трябва

да се плаща и издръжка.

— Гледането на делото се отлага за утре — обяви съдията. — Утре двамата трябва да се представите в съда и да се подчините на неговото решение. След това ще ви бъде връчен документът за развода.

Бинаджа Уидъп седна на прага и започна да си развързва обувката.

— Какво, да идем да преспиме у чичо Зайа, а? — каза Ранси.

Той се качи в колата от едната страна, а Ариела от другата. Рижото биче се подчини на удара на въжето, описа бавно полукръг и колата заскрибуца по пътя сред ореол от прах.

Мировият съдия Бинаджа Уидъп допуши бъзовата си лула. Малко след това взе седмичния си вестник и се зачете в него. Чете, докато падна здрач и буквите взеха да се мерзелят пред очите му. Тогава запали лоената свещ на масата и продължи да чете, докато луната изгря и извести, че е време за вечеря.

Съдията живееше в дървената хижа на склона близо до обелените тополи. Прибирайки се за вечеря, той трябваше да прекоси един ручей, който се прозираше между дафинови храсти. И в този миг от храстите изскочи някаква тъмна фигура и насочи пушка към гърдите му:

— Давай парите — каза фигурата — и нито гък! Много съм кибритлия и пръстът ми играе на спусъка.

— Имам само п-п-пет долара — измънка съдията и ги извади от джоба на жилетката.

— Навий ги — последва заповед — и ги мушни в дулото на пушката.

Банкнотата беше нова-новеничка. Дори непохватни и треперещи пръсти лесно можеха да я навият на ролце и (това вече беше по-трудно) да я мушнат в дулото на пушката.

— Хайде сега гледай си пътя — каза обирникът.

Съдията не чака да го подканят.

На другия ден рижото биче докара колата пред вратата на съда. Този път Бинаджа Уидъп си беше обул обувката, защото очакваше това посещение. В негово присъствие Ранси Билбро връчи на жена си петдоларова банкнота. Съдията впи поглед в банкнотата. Краищата ѝ се подвиваха, сякаш, свита на ролце, бе седяла в дулото на пушка. Но той не каза нищо. Малко ли банкноти се подвиват така? Съдията даде

на двамата по едно бракоразводно свидетелство. Те стояха в неловко мълчание и бавно засгъваха документа, който им гарантираше свобода. Жената хвърли на мъжа плах, пълен с несигурност поглед.

— Ти сигур ще се прибереш в хижата — каза тя. — С колата. Хлябът е в тенекиената кутия на полицата. Сланината съм прибрала в котлето, да не я сбарат кучетата. Не забравяй да курдисаш часовника довечера.

— А ти, значи, ще вървиш при брат си? — попита Ранси с хитро безразличие.

— Да, до вечерта все ще стигна. Те не са заритали за мен, ама къде другаде да ида? Я аз да тръгвам, че знаеш какъв е пътят. Е, да си кажем сбогом, Ранси... ако искаш де.

— Може ли да не кажа едно „сбогом“, аз да не съм куче? — изрече Ранси с мъченически глас. — Но ти комай бързаш да вървиш и не ти е до сбогуване.

Ариела не каза нищо. Тя сгъна внимателно петдоларовата банкнота и свидетелството и ги пхна в пазвата си. Бинаджа Уидъп изпрати с тъжен поглед банкнотата.

Той си размисляше нещо и малко по-късно неговите думи показаха, че би могъл да се нареди както сред широко разпространената категория хора, готови да съчувствуват на всекиго, така и в тесния кръг на гениалните финансисти.

— Сигур ще ти бъде самотно довечера в старата хижа — продума Ариела.

Ранси Билбро се беше загледал в планините, яносини сега в лъчите на слънцето. Той не се обърна към Ариела.

— Знам ли, може и да ми е самотно — каза той. — Но някой като го хванат щръклиците и пощурее да се разоставя, можеш ли го задържа насила?

— Да, да, не знам аз кой иска да се разоставя — каза Ариела, говорейки на дървеното столче. — И не знам някой да е искал да задържи някого.

— Кой не е искал?

— А кой е искал? Я да вървя аз при брата, че ще окъснея.

— Кой ще курдисва сега нашия стар часовник?

— Щеш ли да се кача в колата, Ранси, и да ти курдисам часовника?

Лицето на планинеца остана непроницаемо. Но той протегна голямата си лапа и малката, загоряла от слънцето ръка на Ариела изчезна в нея. За миг душата на жената се изписа на каменното ѝ лице и то просветна.

— Ще гледам кучетата да не ти додояват — каза Ранси. — Ама че говедо бях, голямо говедо. Нали ще курдисващ часовника, Ариела?

— Сърцето ми е в нашата хижа, Ранси — прошепна тя. — Гдето си ти, там е и то. Да вървим, че да стигнеме по светло.

Забравили за присъствието на мировия съдия, те тръгнаха към вратата, но Бинаджа Уидъп ги спря.

— В името на щата Тенеси — каза той — забранявам ви да нарушавате неговите закони и разпоредби. Нашият съд с преголямо задоволство и радост отбелязва, че се разсейват облаците на раздора и неразбирателството, надвиснали над две любещи се сърца, но независимо от това, нашият съд е призван да бди за морала и нравствената чистота на щата. Ето защо съдът е длъжен да ви напомни, че вие сте разведени по всички правила и повече не сте мъж и жена и като такива, сте лишени от облагите и привилегиите, които ви дава матремонялното състояние.

Ариела стисна Ранси за ръката. Какви ги бръщолеви този съдия? Значи ли това, че тя трябва да загуби мъжа си тъкмо сега, когато животът им даде такъв добър урок?

— Но съдът е готов — продължи съдията — да снее от вас неспособностите, които ви налага бракоразводното решение. Съдът е в състояние още сега да пристъпи към тържествения обред на бракосъчетанието, та всичко да се оправи, както му е редът, и тъжителите да могат да се върнат отново към благородното и възвишено матремонялно състояние, каквото е и тяхното желание. Таксата за гореказания обред в случая е пет долара.

Ариела видя в тези думи проблясък на надежда. Ръката ѝ се плъзна бързо в пазвата. Банкнотата изхвъркна оттам като гълъб, пуснат на свобода, и прилетя на масата на съдията. Загорелите страни на Ариела поруменяха, докато слушаше, ръка за ръка с Ранси, думите, които възстановяваха тяхната брачна връзка.

Ранси ѝ помогна да се качи на колата и после се вастани до нея. Рижото биче отново описа полукръг и двамата, все тъй хванати за ръце, потеглиха към планините.

Мировият съдия Бинаджа Уидъп седна на прага и изу обущата си. Той попила още веднъж банкнотата, пъхната дълбоко в джоба на жилетката. И пак запуши с базовата си лула. А шарената кокошка все тъй се разхождаше важно-важно по „главната улица“ на селището и кудкудякаше глупаво.

ПЪТИЩА

На двадесет мили западно от Тъскън Залез-експрес спря при помпата да вземе вода. Освен водната дажба локомотивът на този прочут експрес взе и още нещо, не дотам полезно за него.

Докато огнярят навеждаше шланга. Боб Тидбол, Додсън Акулата и един индианец мелез, когото наричаха Джон Псето, се качиха в локомотива и показаха на машиниста трите кръгли отверстия на оръжията, които носеха. Тези отверстия направиха такова силно впечатление на машиниста, че той вдига мигом и двете си ръце — жест, който обикновено съпровожда възклицанието: „Боже мой! Не може да бъде!“

По заповед на Додсън Акулата, който беше командир на атакуващото поделение, машинистът слезе долу и откачи локомотива и тендера. След това Джон Псето кацна върху въглищата, насочи шеговито два револвера срещу машиниста и огняря и им предложи да изтеглят локомотива на петдесетина крачки и да чакат по-нататъшни нареждания.

Додсън Акулата и Боб Тидбол решиха, че не си заслужава да прекарват през решетото такава долнокачествена руда като пътниците и се насочиха право към богатите залежи на пощенския вагон. Те свариха куриера да си седи най-спокойно, уверен, че Залез-експрес не взема нищо по-възбуждащо и опасно от aqua riga. Докато Боб избиваше тази заблуда от главата му с дръжката на колта си, Додсън Акулата инжектира сейфа на пощенския вагон с необходимата доза динамит.

След взрива сейфът даде тридесет хиляди долара чиста печалба — в злато и банкноти. Пътниците взеха да надничат от прозорците, да видят какво гърми. Кондукторът дръпна въжето за камбаната, но то увисна безпомощно в ръцете му, без да окаже никаква съпротива. Додсън Акулата и Боб Тидбол прибраха печалбата в здрав брезентов чувал, скочиха от пощенския вагон и затичаха тромаво с високите си токове към локомотива.

Машинистът се подчини начумерено, но благоразумно на заповедта им и подкара бързо локомотива. Обаче куриерът, съвзел се още преди това от средството, с което Боб Тидбол го бе убедил да пази неутралитет, скочи от пощенския вагон с винчестер в ръка и се включи активно в играта. Седнал на тендера с въглищата, господин Джон Псето реши да имитира мишена и куриерът веднага се възползува от този погрешен ход и го прецака. С олово между лопатките, индианският рицар на леката печалба се претърколи и тупна на земята, с което делът на всеки от съдружниците му се увеличи с една шеста.

На две мили от помпата машинистът получи заповед да спре. Обирниците му махнаха предизвикателно за сбогом и се спуснаха но стръмния склон в гъсталака, който ограждаше линията. Пет минути те вървяха с трясък през гъстия дъбак, след което излязоха на полянка, гдето ги чакаха три коня, вързани за ниските клони. Единият от конете очакваше Джон Псето, който никога вече нямаше да язди — ни денем, ни нощем. Обирниците лишиха това животно от седлото и юздата и го пуснаха на свобода. След това се качиха на другите два коня — чувала сложиха на лъка на едното седло — и озъртайки се, потеглиха бързо през гората, а после по дива, пуста клисура. Тук конят на Боб Тидбол се подхлъзна на един мъхнат камък и си счупи предния крак. Те веднага му теглиха куршума и седнаха да се съвещават. След като бяха изминали такъв дълъг и труден път, сега вече нямаше опасност и въпросът за бързината не се поставяше така остро. Много мили и часове ги делиха от най-бързата потеря, която би могла да тръгне по следите им. Конят на Додсън Акулата, с отпуснати поводи и невързан, щипеше благодарно тревата покрай потока. Боб Тидбол отвори чувала и радвайки се като дете, изгреба с две ръце чистичките пачки банкноти и торбата със златото.

— Ей, стари пирате — подвикна той весело на Додсън, — като рече, че ще я свършим, и я свършихме. Имаш глава за финансов министър — кой може да се мери с теб в Аризона?

— Какво ще правим за кон, Боб? Не може да кибичим дълго тука. Още преди разсъмване ще се пуснат по дирите ни.

— Както го гледам, твоят жребец ще издеяди и с двама известно време — отвърна жизнерадостният Боб. — Ще приберем първия кон, който ни попадне. Ама добър удар направихме, а? Ако е вярно писаното на пачките, тук има трийсет хиляди — по петнайсе на глава.

— Аз очаквах да са повече — каза Додсън Акулата и подритна пачките с върха на ботуша си. После се загледа замислен в мокрите хълбоци на уморения си кон. — Старият Боливар вече носи душа под наем — изрече бавно той. — Как можа твоят доралия да си счупи крака!

— И аз това си мисля — отзова се Боб. — Но вече нищо не може да се направи. Боливар има яка гърбина все ще ни издържи, докато намерим нови коне. Дявол да го вземе, не мога да се начудя на едно: ти си от Източните щати, чужд си в нашия край, а ние, западняците, от тебе се учиме в занаята. От кой щат си между другото?

— Щат Ню Йорк — отвърна Додсън Акулата и като седна на един камък, задъвка вейка. — Родил съм се в една ферма в окръга Ълстър. Избягах от къщи на седемнайсет години. А в Запада попаднах случайно. Вървах си по пътя с вързопа в ръка и исках да стигна в Ню Йорк. Мислех си, ще отида там и ще натрупам сума пара. Все ми се струваше, че само за това съм роден. Една вечер стигнах до едно място, дето пътят се раздвояваше, и се зачудих накъде да хвана. Половин час мислих и накрая свърнах наляво. Същата вечер настигнах един каубойски цирк, който обикаляше малките градчета, й с него се домъкнах на Запад. Често си мисля, дали нямаше да бъда друг, ако бях хванал другия път?

— Според мене все същият щеше да си бъдеш — отвърна философски Боб Тидбол, без много да му мисли. — Работата не е в това кой път ще избереш; във всеки от нас си има нещо, от което зависи какъв ще стане.

Додсън Акулата стана и се облегна на едно дърво.

— Много ми е мъка, че твоя дорестия, Боб, си счупи крака — каза той почти тъжно.

— И на мене — съгласи се Боб. — Биваше си го кончето, дума да не става. Но Боливар ще ни издържи като нищо. Аз викам да мърдаме, какво ще кажеш. Акула? Ей сега ще прибера в чувала тия нещица и да се понася ме.

Боб Тидбол сложи плячката в чувала и го стегна здраво с въже. Когато вдигна глава, първото нещо, което му се хвърли в очи, беше дулото на револвер, насочен срещу него от нетрепващата ръка на Додсън Акулата.

— Зарежи тия шеги — ухили се Боб. — Време е да се омитаме.

— Не мърдай, Боб! — каза Акулата. — Никъде няма да се омиташ. Колкото и да ми е неприятно, трябва да ти кажа, че място има само за един. Боливар е грогясал и не може да носи двама.

— Ние с тебе сме приятелчета цели три години — каза спокойно Боб. — Рискували — сме живота си не веднъж и дваж. Аз винаги съм бил честен с тебе и съм те смятал за мъжко момче. По едно време чувах някакви истории за тебе — че си убил двама души за нищо и никакво, но не повярвах. Ако си решил да се пошегуваш, Акула, прибери сега желязото и да се мятаме на Боливар. А пък ако мислиш да стреляш, стреляй, кучи сине!

Лицето на Додсън Акулата имаше дълбоко опечален вид.

— Да знаеш само колко ми е мъчно, че твоят кон си счупи крака — въздъхна той.

И само след миг лицето му се промени — сега на него се четеше студена жестокост, примесена с неумолима алчност. От това лице надникна душата на човека — както понякога от прозореца на почтена къща надниква лице на злодей.

И наистина на Боб Тидбол не бе съдено „да се омете“. Клисурата прокълнтя от смъртоносния изстрел на вероломния приятел, а скалите отвърнаха с възмутено ехо. И Боливар, неволният съучастник в убийството, понесе бързо последния от шайката, която ограби Залез-експрес, и не стана нужда да носи двама.

Додсън Акулата препускаше през гората, но изведнъж дърветата пред него започнаха да избледняват и да се губят; револверът в дясната му ръка се превърна в изящно извита дръжка на махагоново кресло: конското седло се оказа тапицирано и като отвори очи, гой видя, че краката му са пъхнати не в стремена, а почиват кротко на ръба на масивно дъбово бюро.

Та ви обяснявам, че Додсън от фирмата „Додсън и Декър“, борсови посредници на Уолстрийт, отвори очи. До креслото стоеше доверчивият му секретар Пийбоди и не се решаваше да заговори. Отдолу долиташе грохот на колела, някъде приспивно бръмчеше вентилатор.

— Кхъм-кхъм! Пийбоди — примигна Додсън, — аз като че ли съм заспал. Сънувах невероятен сън. Но какво има, Пийбоди?

— Господин Уилямз, от „Трейси и Уилямз“ ви чака, сър. Дошъл е да си уреди сметките във връзка с Х.У.З. Той загази с тези акции, ако

си спомняте, сър.

— Да, помня. А как вървят днес Х.У.З.?

— Един и осемдесет и пет, сър.

— Тогава ще ги плати по толкова.

— Извинете, че си позволявам това, сър, но аз вече говорих с Уилямз — каза Пийбоди някак неспокоен. — Той е ваш стар приятел, господин Додсън, а нали вие изкупихте почти всички Х.У.З., за да им вдигнете цената? Струва ми се, че бихте могли... искам да кажа, може би сте забравили, че той ви ги продаде по деветдесет и осем. Ако се разплати по сегашната им цена, той ще загуби и последния си цент и ще трябва да продаде дори къщата си.

Лицето на Додсън мигом се промени — сега на него се четеше студена жестокост, примесена с неумолима алчност. От това лице надникна душата на човека — както понякога от прозореца на почтена къща надниква лице на злодей.

— Да плати по един и осемдесет и пет — отсече Додсън. — Боливар не може да носи двама.

ХРЪТКИТЕ

В големия град човек може да изчезне така неочаквано и безвъзвратно, както изчезва пламъкът на свещ, когато я духнеш. И тогава всички следствени органи — копои, хрътки, които познават лабиринтите на града, кабинетни детективи, които се занимават с въпросите на теорията и индукцията — се вдигат на крак. Най-често изчезналият пропада без вест. Понякога той се появява в Шибойгън или в затънтения Тера Хоут под името Смит или някой от неговите синоними и от паметта му се губи всичко до определен момент, включително сметката при бакалина. В други случаи речните дъна се претърсват с драги, прави се проверка в ресторантите да не би изчезналият да седи и да чака поръчаното филе и накрая се открива, че той се е преместил в съседната къща.

Това изпаряване на жив човек — сякаш той е тебеширен палячо на черната дъска, който винаги можеш да изтриеш — е било винаги една от най-внушителните теми на драматургията.

Случаят с Мери Снайдър, за който става дума, съвсем не е безинтересен.

Един човек на средна възраст на име Мийкс пристигна от Западните щати в Ню Йорк, да потърси сестра си — госпожа Мери Снайдър, петдесет и две годишна вдовица, която от една година живееше в жилищен дом в един многолюден квартал.

Той намери адреса, но му казаха, че Мери Снайдър се е изнесла преди повече от месец. Никой не можа да му каже новия ѝ адрес.

След като излезе от жилищния блок, господин Мийкс се обърна към полицая на ъгъла и му обясни безизходното си положение.

— Сестра ми е много бедна — каза той — и аз непременно трябва да я намеря. Напоследък спечелих сума пари в една оловна мина и ми се ще и тя да разбере нещо от това богатство. Няма смисъл да давам обявление във вестниците, понеже тя е неграмотна.

Полицаят подръпна мустак и доби такъв дълбокомъдър и всемогъщ вид, че Мийкс почти усети как радостните сълзи на сестра

му капят върху светлосинята му вратовръзка.

— Ще се завъртиш около Кънел стрийт — каза полицаят — и ще се хванеш на работа като каруцар — ама ще избереш най-голямата платформа. Там каруците непрекъснато прегазват стари жени. Може да я намериш между тях. Ако това не ти допада, иди в полицейското и искай да пуснат някой по следите ѝ.

В полицейското управление се притекоха с готовност на помощ на Мийкс. Вдигнаха обща тревога и разпратиха по участъците копия от снимката на Мери Сиайдър, която брат и носеше. На Мълбъри стрийт шефът нареди на детектива Мълииз да се заеме със случая.

Детективът дръпна Мийкс настрана и му каза: Задачата не е особено трудна. Обръснете се, напълнете джобовете си с хубави пури и ще се срещнем в ресторанта на хотел „Уолдорф“ в три часа следобед.

Мийкс изпълни нарежданията му. Мълииз го чакаше в ресторанта. Поръчаха бутилка вино и детективът го разпита подробно за изчезналата сестра.

— Ню Йорк е голям град — каза Мълииз, — но в детективската работа си има система. Сестра ви можем да намерим по два начина. Първо, ще опитаме единия. На петдесет и две ли беше?

— Малко отгоре — каза Мийкс.

Детективът го заведе в рекламния отдел на един от най-големите ежедневници. Там той написа и подаде на Мийкс следната обява:

„Търсят се бързо сто красиви балерини за нова музикална комедия. Молбите се приемат по всяко време на деня на Бродуей №...“

Мийкс остана възмутен.

— Сестра ми е бедна, възрастна работничка. Не виждам как подобна обява ще помогне да я намерим.

— Ясно — каза детективът, — вие очевидно не познавате Ню Йорк. Но щом не сте съгласен с този план, да опитаме другия. Той е сигурна работа. Само че ще ви излезе по-скъпо.

— Кой ти гледа парите — каза Мийкс — Да опитаме.

Хрътката го заведе пак в „Уолдорф“.

— Ангажирайте апартамент с приемна — посъветва го той — и да се качваме.

Мийкс изпълни поръчението и двамата бяха въведени в превъзходен апартамент на четвъртия етаж. Мийкс беше озадачен. Детективът се настани в едно плюшено кресло и извади пурите си.

— Забравих да ви подсетя, приятелю, да наемете апартамента за цял месец — каза той. — Тогава нямаше да ви обръснат толкова.

— За цял месец! — възкликна Мийкс. — Какво сте наумили?

За да разиграем играта по този начин, е нужно време. Аз ви предупредих, че така ще ви струва по-скъпо. Ще трябва да чакаме до напролет. Тогава ще излезе нов справочник за града. По всяка вероятност в него ще намерим името и адреса на сестра ви.

Мийкс се освободи незабавно от полицейския детектив. На другия ден някой му подметна да се посъветва с Шамрок Джолнз, прочутия нюйоркски частен детектив, който искаше баснословни хонорари, но вършене чудеса при разкриването на загадъчни случаи и престъпления.

След два часа чакане пред апартамента на великия детектив Мийкс бе въведен при него. Джолнз, с тъмночервен халат, седеше пред инкрустирана шахматна масичка с някакво списание върху пейя и се мъчеше да разреши загадката „кои са те?“. Сухото, интелигентно лице на прочутата хрътка, проницателният МУ поглед и колко взима на дума — всичко това е известно, тъй че не е необходимо да го описваме.

Мийкс обясни по каква работа е дошъл.

— Хонорарът ми, ако успея да ви помогна, ще бъде петстотин долара — каза Шамрок Джолнз.

Мийкс кимна в знак на съгласие.

— Ще се заема с този случай, господин Мийкс — реши Джолнз окончателно. — Изчезването на хора в нашия град винаги е било интересен проблем за мен. Спомням си един случай, който успях да разреша успешно преди година. Цяло едно семейство — фамилното им име беше Кларк — изчезна най-неочаквано от апартаментчето, в което живееше. Наблюдавах жилищната сграда два месеца, за да открия някаква нишка. Един ден изведнъж се сетих, че един млекуар и едно момче от колониала винаги се качваха заднишката по стълбите, когато разнасяха стоката си. Благодарение на това мое наблюдение и на индуктивния метод веднага открих изчезналото семейство. Те се бяха

преместили в отсрещния апартамент и бяха променили името си на Кларк.

Шамрок Джолнз и клиентът му отидоха до жилищния блок, в който бе живяла Мери Снайдър, и детективът поиска да му покажат стаята й След изчезването на Мери Снайдър в нея не беше живял никой.

Стаята беше малка, опушена и зле мебелирана. Мийкс седна отчаян в едно счупено кресло, а великият детектив се зае да прегледа стените, пода и няколкото парчета стара, разнебитена мебел, за да намери ключ към загадката.

След половин час Джолнз вече беше събрал две-три неща, които нищо не говореха на пръв поглед — евтина черна карфица за шапка, откъснато кранче от театрална програма и част от визитна картичка, на която се виждаше само „Ляво“ и „С 12“.

Със замислен поглед на интелигентното си лице Шамрок Джолнз се облегна на камината, подиря глава с ръка и остана така десет минути. След топа възкликна развълнувано:

— Да вървим, господин Мийкс, задачата е решена. Ще ви заведе право в къщата, където живее сестра ви. И няма защо да се безпокоите за материалното й състояние — тя разполага с достатъчно средства, поне засега.

Мийкс толкова се зарадва, колкото се и учуди.

— Но как постигнахте това? — попита той с нескрито възхищение.

Джолнз имаше може би една-единствена слабост: професионалната гордост от бляскавите успехи в областта на индуктивния метод. Той винаги бе готов да смае и очарова събеседника си, като му опише своите методи.

— По логичен път елиминирах някои квартали, в които госпожа Снайдър би могла да се премести — каза Джолнз и сложи на масичката намерените неща, които му бяха послужили за ключ към загадката. — Виждате ли тази карфица за шапка? Нейното наличие елиминира Бруклин. Коя жена ще се реши да се качи на трамвая от Бруклинския мост, без да носи карфица за шапка, с която да си пробие път до някоя седалка? А сега ще ви докажа и защо е невъзможно да се е преместила в Харлем. На стената зад тази врага има две куки. На едната от тях госпожа Снайдър е окачвала шапката си, на другата —

шала. Ако се вгледате, ще видите, че краищата на шала са оставили мазно петно на стената. То е достатъчно ясно очертано и показва, че шалът е бил без ресни. А къде се е видяло и чуло жена на средна възраст да се качва на влака в Харлем с шал без ресни, които да се закачват на вратата и да стават причина за задържането на пътниците зад нея? По този начин елиминираме и Харлем.

Ето защо изводът ми е, че госпожа Снайдър се е преместила не много далеч от старата си квартира. На това парче от картичка виждате думата „Ляво“, буквата „С“ и числото „12“. По една случайност аз зная, че на авеню С, № 12 има първокласен пансион, който не е за кесията на сестра ви — така поне се предполага. Но ето че намерих и това парче от театрална програма, което, макар и смачкано, е добило особена форма. Какво говори то? На вас — нищо, по всяка вероятност, но за човек, който има навика и уменията да забелязва и най-малките подробности, то е достатъчно красноречиво.

Вие ми казахте, че сестра ви е чистачка и мие подовете в разни кантори. Нека приемем, че е намерила подобна работа и в някой театър. Къде най-често се губят скъпоценни накити, господин Мийкс? В театрите, разбира се. Погледнете това късче от програма, господин Мийкс. Забележете кръглия релефен отпечатък на хартията. В тази хартийка е бил увит пръстен — вероятно много скъп пръстен. Госпожа Снайдър е намерила пръстена, когато е чистила залата. Тя е откъснала набързо парче от програма, завила е внимателно пръстена и го е пъхнала в пазвата си. На следния ден го е продала и с получените средства си е потърсила по-хубава квартира. Проследявайки дотук нишката, аз вече смятам за напълно възможно сестра ви да живее на авеню С, № 12. Ще я намерим именно там, господин Мийкс.

Шамрок Джолнз приключи убедителната си реч с усмивка на успял актьор. Мийкс нямаше думи да изрази възхищението си. Дватамата се отправиха към авеню С, № 12. Това беше старомодна каменна къща в хубав, богат квартал.

Те позвъниха и на зададения въпрос им беше отговорено, че тук няма никаква госпожа Снайдър и че от шест месеца в пансиона не е постъпвал нов наемател.

Когато излязоха отново на улицата, Мийкс се зае да изследва хартийките, които бе взел от старата квартира на сестра си.

— Аз не съм детектив — каза той, вдигнал пред носа си парчето от театралната програма, — но според мен в тази хартийка е бил завит не пръстен, а ментов друпсов бонбон. А това парченце с адреса ми прилича по-скоро на част от билет — номер 12 ред С, ляво.

Шамрок Джолнз мислеше нещо с блуждаещ поглед.

— Смятам, че няма да е зле да се посъветвате с Джъгинз.

— Кой е този Джъгинз? — попита Мийкс.

— Основоположникът на една нова, модерна детективска школа — отвърна Джолнз. — Техните методи се различават от нашите, но се говори, че Джъгинз се е справил успешно с няколко крайно заплетена случая. Ще ви заведе при него.

Намериха още по-великия Джъгинз в кабинета му. Този дребничък рус човек се беше вдълбочил в една от буржоазните творби на Нътаниъл Хотърн.

Двамата велики детективи от две различни школи си стиснаха тържествено ръце, след което Мийкс бе представен на Джъгинз.

— Изложете фактите — каза Джъгинз и продължи да чете.

Когато Мийкс свърши, по-великият затвори книгата и каза:

— Доколкото разбрах, сестра ви е петдесет и две годишна вдовица, с голяма пъпка от едната страна на носа, много бедна, с грозно лице и тяло и едва изкарва прехраната си с миене на подове.

— Точно така — каза Мийкс. Джъгинз стана и си сложи шапката.

— След петнайсет минути ще се върна — обеща той — и ще ви донеса новия ѝ адрес.

Шамрок Джолнз пребледня, но се помъчи да се усмихне.

В определеното време Джъгинз се върна и погледна листчето, което държеше в ръката си.

— Сестра ви, Мери Снайдър, живее на Чилтън стрийт № 162 — съобщи той спокойно. — Стаята ѝ е на петия етаж в задната част на къщата, която е само на пет преки отгук. Идете да се уверите, че това е така, а след това се върнете тук. Господин Джолнз ще ви изчака, надявам се.

Мийкс излетя и след двадесет минути се върна с грейнало лице.

— Там е, жива и здрава! — извика той. — Колко ви струва това?

— Два долара — каза Джъгинз.

Мийкс уреди сметката и си отиде, а Джолнз остана с шапка в ръка пред Джъгинз.

— Нали няма да бъде — запъна се той — нахалство от моя страна, ако ви помоля... смятам, че няма да имате нищо против...

— Не, разбира се — каза любезно Джъгинз. — Ще ви кажа как го постигнах. Спомнете си описанието на госпожа Снайдър, нали? Нима е възможно жена с такъв вид да не си поръча увеличен портрет с креда, който да изплаща на седмични вноски? Най-голямото ателие за такива портрети е на другия ъгъл. Аз просто отидох дотам и взех адреса ѝ от книгите за поръчки. Това е всичко.

ПРИЗРАЧНА ВЪЗМОЖНОСТ

— Да, с носилка, моля ви се! — повтори трагично госпожа Кинсолвинг.

Госпожа Белами Белмор повдигна съчувствено вежди. По този начин тя изрази съболезнование и щедра привидна изненада.

— И представете си — обобща госпожа Кинсолвинг, — наляво и надясно разправа, че била видяла привидение в стаята, в която я бяхме настанили — най-хубавата ни стая за гости, — видяла призрак с носилка за тухли на гръб, призрак на възрастен мъж с работен комбинезон, с лула и носилка! Самата абсурдност на всичко това говори за злостните й подбуди. Никога един Кинсолвинг не е носил носилка за тухли. Всеки знае, че бащата на господин Кинсолвинг е натрупал пари като предприемач на големи строежи, но той не е работил дори един ден на постройка. Тази къща е построена по негов план, но... боже мой, носилка! Защо тя е толкова зловна и коварна?

— Много неприятно, наистина — съгласи се госпожа Белмор и красивите ѝ очи огледаха одобрително просторната стая, боядисана с два цвята: люляково и старо злато. — В тази стая ли го е видяла? О, не, аз не се страхувам от духове, не се безпокойте ни най-малко за мен. Радвам се, че сте ме настанили именно тук. Според мен фамилните привидения са интересно нещо. По тази история наистина звучи малко нелогично. Изненадана съм, че госпожа Фишър-Симпкинс не е измислила нещо по-хитро. Защо носилка за тухли? Отде накъде призракът ще носи тухли във вила, построена от камък и мрамор? Много съжалявам, но това ме кара да мисля, че годините започват да се отразяват на госпожа Фишър-Симпкинс.

— Тази къща — продължи госпожа Кинсолвинг — е построена на мястото на старата, в която семейството е живяло до Войната за независимост. Ме е за учудване, че в нея може да има призраци. Та нали капитан Кинсолвинг се е сражавал в армията на генерал Грийн, макар да не е успял да удостовери това с документи. Ако в рода трябва да има призрак, то защо това да бъде някакъв си зидар, а не капитанът?

— Призрак на праждото-освободител — това не е лошо — съгласи се госпожа Белмор, — но нали знаете колко своеволни и несъобразителни са призраците. Може би, подобно на любовта, те са „на въображението рожба“. Преимуществото на тези, които виждат духове, е, че е невъзможно да се опровергае разказаното от тях. Злонамерените очи лесно могат да вземат раницата на война за носилка за тухли. Драга моя, не мислете повече за това. Аз съм убедена, че става дума за раница.

— Но тя го разправя на всеки! — изплака безутешно госпожа Кинсолвинг. — И то с такива подробности! Че и лула! А как да се отърве човек от този работен комбинезон?

— Като изобщо не го облича — каза госпожа Белмор и потули с финес прозявката си. — Много е груб и изпомачкан. Ти ли си, Фелис? Пригответи ми ваната, меля те. В седем ли вечеряте тук в Клифтои, госпожа Кинсолвинг? Колко мило, че влязохте при мен да побъбрим преди вечеря. Така обичам тази малка свобода в държането с гостите. Тя придава топлотата на едно гостуване. Ще ме извините, но трябва да се преоблека. Толкова съм небрежна, че все отлагам това до последния момент.

Госпожа Фишър-Симпкинс беше първият едър плод, който семейство Кинсолвинг бе успяло да откъсне от дървото на висшето общество. Дълго време този плод си оставаше там горе, високо, и не можеше да се достигне. Но парите и постоянството помогнаха най-сетне да бъде откъснат. Госпожа Фишър-Симпкинс беше хелиографът на челния ешелон от висшето общество. С блясъка на своя ум и своите постъпки тя отразяваше всичко най-модно и най-смело, което можеше да се види в този светски стереоскоп. Преди нейната слава и ръководна роля бяха така безспорни, че не ставаше нужда да се укрепват с изкуствени мерки като раздаването на награди от живи жаби по време на котилион. Но сега се налагаше да се прибегва и до такива средства, за да се крепи нейният трон. Освен това неканените години вече слагаха своя отпечатък върху малките ѝ немирства. Сензационните вестници бяха съкратили мястото, което ѝ отделяха, от цяла страница на две колони. Остроумието ѝ ставаше хапливо, държането — рязко — и безцеремонно, сякаш тя чувствуваше необходимост да утвърди абсолютната си власт, като презре условностите, които обвързваха по незначителните монарси.

Пред натиска, упражнен от семейство Кинсолвинг, тя бе отстъпила дотолкова, че да почете с присъствието си техния дом за една вечер и една нощ. Но сега си отмъщаваше на домакинята, като разпространяваше с мрачно наслаждение и сарказъм своята измислица за призрака с носилката. А за госпожа Кинсолвинг, луда от радост, че е успяла да проникне толкова навътре в мечтания избран кръг, това бе жестоко разочарование. Едни и съчувствуваха, други ѝ се присмиваха и тя нямаше избор — и едното, и другото беше еднакво неприятно.

Но след известно време надеждите и духът на госпожа Кинсолвинг се съживиха, защото тя успя да спечели друга, по-голяма награда.

Госпожа Белами Белмор прие поканата да посети Клифтоп и да гостува там три дни. Госпожа Белмор беше една от по-младите матрони, чиято красота, произход и богатство ѝ отреждаха в светая светих сигурно място, което не се нуждаеше от особена поддръжка. Затова тя великодушно се съгласи да удостои госпожа Кинсолвинг с така желаната награда. Същевременно си мислеше какво голямо удоволствие ще достави това на Терънс. И може би сега тя щеше да разгадае най-после този мъж.

Терънс беше синът на госпожа Кинсолвинг. Двадесет и девет годишен, доста хубав, той притежаваше някои колкото привлекателни, толкова и загадъчни черти. Преди всичко беше много привързан към майка си и дори само това бе толкова странно, че заслужаваше внимание. От друга страна толкова скъпеше думите си, че човек се дразнеше и се питаше дали е прекалено стеснителен, или прекалено задълбочен. Госпожа Белмор проявяваше интерес, към него, защото не можеше да реши кое от двете е вярно. Тя възнамеряваше да го наблюдава по-продължително, докато това не престане да я занимава. Ако се окажеше само стеснителен, щеше да го остави, защото какво по-сुकно от стеснителен човек? Ако се окажеше задълбочен, пак щеше да го остави, защото дълбочините са опасни.

На третия ден от гостуването на госпожа Белмор Терънс я свари надвечер в едно ъгълче да разглежда някакъв албум.

— Колко мило от ваша страна, че дойдохте у нас да ни поразведриете атмосферата — каза той. — Сигурно сте разбрали, че госпожа Фишър-Симпкинс се опита да потопи кораба, преди да го напусне. С носилка за тухли тя избяга цяла дъска от дъното му. Майка

ми просто се поболя от това. Госпожо Белмор, защо не се помъчите да видите някой призрак, докато сте тук — някой изискан призрак с графска корона на глава и чекова книжка в ръка?

— Стара злоба е тази Фишър-Симпкинс, Терънс — каза госпожа Белмор. — Да разправя такива работи! Може би сте я накарали да преяде. Но нима майка ви наистина взима толкова навътре всичко това?

— Според мен, да — отвърна Терънс. — Човек би рекъл, че всички тухли в носилката са се стоварили на главата ѝ. Мама е добър човек и ми е мъчно, като я гледам толкова разстроена. Да се надяваме, че призрактът членува в профсъюза на зидарите и ще обяви стачка. Иначе в семейството ни никога няма да има спокойствие.

— Аз спя в стаята на призраците — каза замислено госпожа Белмор. — Но тя е толкова хубава, че не бих я сменила дори да се страхувах, а аз съвсем не се страхувам. Не мислите ли, че не върви никак да съчиня контраизмислица за по-приемлив, аристократичен призрак? С удоволствие бих го направила, но, струва ми се, това ще бъде толкова явно противодействие, че само ще подсили ефекта на първата версия.

— Права сте каза Терънс и прокара замислено пръсти в кестенявата си коса, — това не върви. А какво ще излезе, ако видите същия призрак, само че без работен комбинезон и със златни тухли в носилката? Това ще го издигне от равнището на унизителния труд във финансовите сфери. Така всичко ще стане достатъчно представително, как мислите?

— Нали един от дедите ви се е сражавал срещу англичаните? Майка ви споменаваше за него.

— Има такова нещо. Той е един от онези чудаци, които са носили сюртуци реглан и голф. Мене дедите никак не ме интересуват, но майка ми душа дава за величие, хералдика и пиротехника и ми се ще тя да бъде щастлива.

— Добро момче сте вие, Терънс, щом така се грижите за майка си — каза госпожа Белмор и прибра със замах копчинените си поли. — Седнете до мен и нека разгледаме албума, както са правили преди двадесет години. Разкажете ми сега за всеки поотделно. Кой е този висок, внушителен джентълмен, който се опира на хоризонта, сложил една ръка на коринтската колона?

— Този с големите нозе ли? — попита Терънс, протягайки врат.
— Това е вуйчо на баща ми, О'Бранигън. Той е държал пивница на улица Боуъри.

— Помолих ви да седнете, Терънс. Ако не ме занимавате и не ме слушате, още утре ще разнеса, че съм видяла призрак с кръчмарска престилка, който разнося халби бира. Ето, така е по-добре. Да бъдете стеснителен на вашата възраст е нещо, от което би трябвало да се срамувате, Терънс.

На закуска в последния ден от своето гостуване госпожа Белмор стресна и очарова всички, като заяви недвусмислено, че е видяла призрака.

— А имаше ли и... и...? — От объркване и възбуда госпожа Кинсолвинг не можеше да произнесе думата.

— Не, съвсем не.

Другите на масата я засипаха с въпроси: „Не се ли уплашихте?“, „Какво направи призракт?“, „Как изглеждаше?“, „Как беше облечен?“, „Каза ли нещо?“, „Вие не изпищяхте ли?“

— Ще се опитам да отговоря едновременно на всички, въпреки че съм ужасно гладна — заяви геройски госпожа Белмор. — Нещо ме събуди — не зная шум ли беше, докосване ли — и видях пред себе си призрака. Аз никога не оставям лампата да свети нощем, тъй че в стаята беше тъмно, но го виждах ясно. Не съм сънувала. Това беше висок мъж, обвит от главата до петите в някаква бяла мъгла. Беше натъкмен точно както в старите колониални времена: напудрени коси, сюртук с възшироки поли, дантелени маншети и сабя. Изглеждаше неосезаем и сякаш излъчваше светлина и се движеше съвсем безшумно. Да, отначало се поуплаших или по-точно се стреснах. За първи път ми се случваше да видя призрак. Не, той нищо не продума. Аз не изпищях, а само се повдигнах на лакът. Тогавя той започна да се отдалечава безшумно и когато стигна до вратата, изчезна.

Госпожа Кинсолвинг се чувствуваше на седмото небе.

— Според описанието това е капитан Кинсолвинг, един от нашите деди, служил в армията на генерал Грийн — изрече тя с глас, който трепереше от гордост и облекчение. — Мисля, че трябва да ви се извиня зарад нашия роднина-призрак, госпожо Белмор. Боя се, че той много ви е обезпокоил.

Терънс поздрави майка си с радостна усмивка. Най-после победата беше нейна и той бе доволен, че тя е щастлива.

— Колкото и да ми е неудобно, трябва да ви призная, че не се разтревожих много — каза госпожа Белмор, заела се вече със закуската. — Предполага се, че би трябвало да изпищя, да припадна и да накарам всички ви да тичате из къщата в най-живописно облекло. Но след като мина първата тревога, вече не бях в състояние да предизвикам паника. Призракът изигра своята роличка и се оттегли мирно и тихо от сцената, а аз заспах отново.

Почти всички, които я слушаха, приеха казаното от госпожа Белмор като благородна лъжа, измислена, за да парира неприятното видение на госпожа Фишър-Симпкинс. Но на един-двама им се стори, че тя искрено вярва в това, което разказа. Сякаш от всяка нейна дума лъхаше истина и откровеност. Дори човек, който не вярва в духове, би трябвало да приеме, ако е по-наблюдателен, че тя наистина е видяла странния посетител, та макар и насън.

След малко камериерката на госпожа Белмор започна да стяга багажа. Подир два часа щеше да дойде автомобилът, за да я закара до гарата. Докато Терънс се разхождаше на източната веранда, госпожа Белмор се приближи до него с лукаво пламъче в очите.

— Не исках да разкажа на другите всичко докрай — рече тя, — но на вас ще го кажа. Мисля, че в известен смисъл вие носите вина за това. Познайте по какъв начин ме събуди призракът.

— Раздрънкар е вериги — предположи Терънс, след като помисли — или е изпъшкал. Духовете правят обикновено или едното, или другото.

— Можете ли да ми кажете — продължи госпожа Белмор ни в клин, ни в ръкав — дали аз не приличам на някоя от роднините на вашия неспокоен пралядо, капитан Кинсолвинг?

— Не мисля — отвърна Терънс с крайно озадачен вид. — Не зная нито една от тях да е била такава забележителна красавица.

— Тогава защо — каза госпожа Белмор, гледайки право в очите младия мъж, — защо, привидението реши, че трябва да ме целуне?

— Боже мой! — възкликна Терънс и ококори очи от изумление. — Какво говорите, госпожо Белмор! Наистина ли той ви целуна?

— То — поправи го госпожа Белмор. — Мисля, че средният род е по-подходящ в случая.

— Но защо казахте, че аз нося известна вина за това?

— Защото освен вас привидението няма други живи роднини от мъжки пол.

— Разбирам. „До трето и четвърто коляно“. Но сериозно, той... то наистина ли... Откъде...

— Откъде зная ли? Как мога да зная? Аз спях и именно от това се събудих, почти съм сигурна.

— Почти?

— Нали се събудих, когато... о, нима не разбирате какво искам да кажа? Когато ви събудят внезапно, не сте сигурен дали сте сънували, или... и все пак знаете, че... Боже мой, Терънс, нима е нужно да анализирам най-елементарните усещания, за да задоволя изключително практичната ви любознателност.

— Но що се отнася до целувките на духове — каза смирено Терънс, — на мен ми липсват най-елементарни познания. Аз никога не съм се целувал с духове. Как... как...

— Щом се нуждаете от такива познания — каза госпожа Белмор, като подчертаваше твърдо, но с лека усмивка всяка дума, — ще ви кажа, че усещането от такава целувка е нещо средно между физическото и духовното.

— Разбира се — каза Терънс, станал изведнъж сериозен, — това е било сън или пък някаква халюцинация. В наше време никой не вярва в духове. Ако сте разказали тази история от добро сърце, нямам думи да ви изразя благодарността си, госпожо Белмор. Вие ощастливихте безкрайно майка ми. Гениално го измислихте този прадядо-освободител!

Госпожа Белмор въздъхна.

— Постигна ме обичайната съдба на хората, които виждат духове — смирено каза тя. — Способността ми да се срещам с духове се обяснява с преяждане или се окачествява като измислица. Но нищо, остава ми поне спомен от това крушение — целувка от онзи свят. Терънс, знаете ли дали капитан Киксолвинг е бил храбрец.

— Мисля, че са го сразили при Йорктаун — каза Терънс. — Говори се, че още след първото сражение е ударил на бяг с цялата рота.

— И аз така си мислех — че е бил плашлив — каза разсеяно госпожа Белмор. — Но можеше поне още един път.

— Да участвува в сражение ли? — попита глупаво Терънс.

— Че какво друго мога да имам пред вид? Време е да се стягам, автомобилът ще бъде тук само след час. Безкрайно съм доволна от прекарването в Клифтоп. Каква великолепна утрин, нали, Терънс?

По пътя към гарата госпожа Белмор извади от чантата си копринена носна кърпа и я погледна със загадъчна усмивка. После я върза на няколко здрави възела и в удобен момент я хвърли в урвата край пътя. В стаята си Терънс даваше нареждания на своя лакей Брукс.

— Увий всичко това в един пакет — каза той и го изпрати на адреса, посочен в тази картичка.

Картичката беше на някакъв човек от Ню Йорк, който даваше под наем дрехи за костюмирани балове. А „всичко това“ представляваше мъжки костюм от далечните дни на 1776 година, целият от бял атлаз, със сребърни токи, с бели копринени чорапи и обувки от бяло шедро. Костюмът се допълваше от напудрена перука и сабя.

— А после потърси копринената ми кърпа с инициала в ъгъла — добави Терънс с известно безпокойство. — Сигурно съм я изпуснал някъде.

След месец един ден госпожа Белмор и още две-три дами от висшето общество изготвиха списък на хората, които да бъдат поканени на излет в Катскилските планини. Госпожа Белмор прегледа за последен път списъка. В него фигурираше и името Терънс Кинсолвинг. Тя взе цензорския си молив и леко зачеркна това име.

— Много е стеснителен — сладко обясни тя на другите.

МАРИОНЕТКИТЕ

Полицаят стоеше на ъгъла на Двайсет и четвърта улица и една злокобно тъмна уличка близо до мястото, където железопътната линия минава над улицата. Часът беше два през нощта; изгледът — студена, мокра, неприятна тъмнина, простираща се до утрото.

С лека, но бърза походка откъм уличката се зададе човек с дълго палто и нахлупена над очите шапка, който носеше нещо в ръка. Полицаят се приближи към него учтиво, но с онази увереност, която произтича от съзнанието за власт. Късният час, съмнителната уличка, бързият вървеж на човека и това, което носеше, лесно се съчетаваха в „подозрителни обстоятелства“, които трябваше да бъдат изяснени от служителя на закона.

„Заподозреният“ спря с готовност и побутна шапката си назад, при което електрическите лампи осветиха безстрастно гладко лице с въздълъг нос и немигащи тъмни очи. Без да сваля ръкавицата си, той пхна ръка в джоба на палтото, извади визитна картичка и я подаде на полицаия. Полицаят я обърна към мъждивата светлина и прочете името — „Чарлз Спенсър Джеймз, доктор по медицина“. Улицата и номерът говореха за един толкова солиден и уважаван квартал, че биха охладили дори най-обикновено любопитство. Полицаят хвърли поглед към предмета в ръката на доктора — красиво лекарско куфарче с малки металически закопчалки, което потвърди гаранцията, която визитната картичка даваше.

— Благодаря, докторе — каза полицаият и отстъпи встрани, разтапяйки се от любезност. — Имаме заповед да бъдем изключително бдителни. Много разбойници са се навъдили напоследък и много обири стават. В такава нощ не е за излизане. Не че е толкова студено, но е влажно.

Като кимна с глава и каза една-две думи в потвърждение на тази оценка за времето, доктор Джеймз продължи все тъй забързан пътя си. Тази нощ това бе третият полицаият, който приемаше визитната му картичка и великолепното куфарче като свидетелство за неговата

почтеност и професия. Ако някой от тримата би си дал труд на сутринта да провери достоверността на тази картичка, той би я видял — само че написана на металическа табелка — на вратата на доктора, би намерил самия него — спокоен и добре облечен — в добре обзаведения кабинет (стига да не е твърде рано, защото доктор Джеймс ставаше късно) и би могъл да чуе от съседите най-хубави думи за неговите граждански добродетели, за предаността му към семейството и за успехите му като лекар през двете години, откакто живееше между тях.

Ето защо всеки от тези трима ревностни пазители на реда би останал крайно изненадан, ако можеше да надзърне в безупречното куфарче на доктора. Отваряйки го, той би видял най-напред изящен комплект от най-модерните инструменти, използвани от „касиерите“, както сега наричат себе си находчивите касоразбивачи. Особена направа и форми имаха всички тези инструменти — късият, но як лост, наборът от най-невероятни ключове, оксидираните бургии и пробои с най-чиста закалка, които прояждат студената стомана, както мишката прояжда буца сирене, и менгеметата, които се лепят като пиявици върху гладката врата на касата и измъкват секретната ключалка както зъболекар измъква зъб. В малък джоб от вътрешната страна на „лекарското“ куфарче имаше шишенце с нитроглицерин, сега празно до половината. Под инструментите се валяха смачкани банкноти и шепа-две златни монети общо осемстотин и трийсет долара.

В най-тесния си кръг от приятели доктор Джеймс бе известен като Финия грък. С първата половина на този загадъчен прякор се отдаваше признание на неговите съдържани джентълменски обноски: а втората половина означаваше на касоразбивачески жаргон „вожд“, „организатор“, човек, който, възползувайки се от името си и положението си, събира необходимите сведения, върху които те градят своите планове и безумни начинания.

Останалите членове на този избран кръг бяха Скитси Моргън и Гъм Декър, „касиери“ специалисти, и Лиъполд Прецфелдър, бижутер от центъра на града, който имаше грижата за „камъчетата“ и други накити, събирани от работната тройка. Все добри и верни мъже, неразговорливи като Мемнон и измамни като Северната звезда.

Според преценката на предприятието работата през тази нощ бе донесла само скромно възнаграждение за положените усилия.

Старомодната каса в невзрачната канцелария на една много богата старомодна манифактурна фирма би трябвало да пусне в събота вечер доста повече от две хиляди и петстотин долара. — Но те намериха в нея само толкова и си ги поделиха по равно още на самото място, както обикновено правеха. А бяха очаквали поне десет-дванайсет хиляди. По един от собствениците се бе оказал малко по-старомоден, отколкото е необходимо. Надвечер той бе прибрал у дома си повечето от наличните средства.

Доктор Джеймз продължи по Двайсет и четвърта улица, която не даваше никакви признаци на живот. Дори театралните любители, които обичат да се разхождат из този квартал, отдавна бяха в леглата си. От ситния дъждец по паважа се образуваха тук-таме локвички, които поемаха светлината на силните лампи и я връщаха разбита на хиляди искрици. Коварен вятър, мокър и хаплив, кашляше от пролуките между къщите.

Когато докторът се изравни с една висока тухлена къща, по-надменна от сестрите си, вратата ѝ се отвори и по стълбата изтрополи разредана негърка. От устата ѝ излизаха неразбираеми думи, предназначени вероятно за самата нея — когато ги сполети зло и са сами, хората от нейната раса така се тешат. Тя очевидно принадлежеше към старата подвластна класа от Юга — словоохотлива, дружелюбна, вярна и несломима; видът ѝ доказваше това — дебела, чиста, с престилка и забрадка.

Това неочаквано привидение, излетяло от притихналата къща, едва не се блъсна в доктор Джеймз, който идваше отсреща. Мозъчната ѝ енергия се прехвърли от говора към зрението, тя престана да ломоти и прикова изпъкналите си очи в лекарското куфарче.

— Слава богу! — благослови тя при вида на куфарчето. — Вие доктор ли сте, сър?

— Да, лекар съм — отвърна доктор Джеймз.

— За бога, елате да види господин Чандлър, сър. Той припаднал. Лежи като мъртво. Господарка Ейми ме пратила за доктор. Ох, бог знай откъде старата Синди щяло да намери доктор, ако вие не дошъл. Ако стар господар знае какво ставало, щяло да има пукотевица, сър, с пищови, щяло да ги натръшка всички. Ох, горкото агънце, господарка Ейми...

— Хайде заведете ме, ако ви е нужен лекар. Но за слушател не ме бива — каза доктор Джеймз и сложи крак на първото стъпало.

Негърката тръгна пред него, двамата влязоха в къщата и заизкачваха застланото с дебел килим стълбище. Подминаха един коридор, който се отклоняваше встрани, и при втория, слабо осветен както и другия, задъхалата се вече водачка свърна към преддверието, спря се за малко пред вратата и я отвори.

— Доведох доктор, госпожо Ейми.

Доктор Джеймз влезе в стаята и се поклони леко на младата жена, която стоеше до леглото. Той остави куфарчето си на един стол, свали си палтото, метна то връз куфарчето и облегалката на стола и пристъпи тихо и спокойно към леглото.

На него лежеше мъж, проснат, както бе паднал, облечен богатски и съобразно с модата; само обувките му бяха изути. Лежеше отпуснат и неподвижен като мъртвец.

Доктор Джеймз излъчваше някакво сияние — спокойна увереност и скрита сила, които бяха манна небесна за слабите и самотните между неговата клиентела. Поведението му действуваше обаятелно особено върху жените. Не става дума за задължаващата изисканост на модния лекар, а за една уравновесеност и увереност, за способността да преодолява съдбата, за съобразителност, покровителственост и всеотдайност. Имаше някакъв магнетизъм в спокойните му, ясни, кафяви очи; някаква скрита сила в несмутимото, едва ли не свещеническо спокойствие на гладкото му лице, което много подхождаше за ролята му на успокоител и утешител. Понякога, още при първата му визита, жените му доверяваха къде крият нощем диамантите си от крадци.

С лекота, добита от много практика, доктор Джеймз прецени само с един поглед подредбата на стаята. Мебелировката беше богата и скъпа. Същият поглед му даде точна представа и за жената. Тя беше дребничка и едва ли имаше повече от двайсет години. Лицето и говореше за очарователна хубост, сега засенчена по-скоро от постоянна тъга, нежели от злия печат на неочаквана скръб. На челото ѝ, над едната вежда, личеше синина, получена, както прецени опитното око на лекаря, през последните шест часа.

Доктор Джеймз обхвана с пръсти китката на болния. Погледът му, почти словесен, питаше жената.

— Аз съм съпругата — откликна тя, говорейки с навяващата тъга южняшка интонация. — Преди десетина минути на мъжа ми му призля неочаквано. Той и преди е имал сърдечни неразположения — понякога много остри. — Това, че мъжът бе облечен, а и късният час, изглежда, я накара да даде допълнително обяснение. — Той беше навън до късно... на някаква вечеря, струва ми се.

Сега доктор Джеймз насочи вниманието си към пациента. В която от двете си „професии“ да работеше, той имаше навика да се отдава всецяло на „случая“ или на „операцията“.

Болният беше към трийсетгодишен. Лицето му носеше отпечатъка на разгула, но правилните черти и тънките бръчици, издълбани от слабостта към удоволствията, смекчаваха този отпечатък. От дрехите му лъхаше мирис на вино.

Докторът отметна връхните му дрехи, после сръза с джобно ножче нагръдника от яката до кръста. Отстранил всички пречки, той сложи ухо на сърцето и се вслуша напрегнато.

— Митрална регургация? — каза той тихо, като се изправи. В думите му прозвуча известна несигурност.

После пак се наведе и се вслушва дълго. Този път каза, уверен в диагнозата си:

— Сърдечна недостатъчност. Мадам — подзе той с успокоителния тон, който бе спестявал толкова тревоги, — има възможност...

Но когато извърна бавно глава към жената, видя я да пада в несвяст, бяла като платно, в ръцете на старата негърка.

— Горкото агънце! Горкото агънце! Дали не ми го убили? Дано господ да ги порази! Съсипали го, ангелчето ми. Какво...

— Хванете я за краката — каза доктор Джеймз, помагайки ѝ да задържи отпуснатото тяло. — Къде е стаята ѝ? Трябва да я сложим на легло.

— Ето тук, сър — посочи жената с глава една врата. — Това е стаята на Ейми.

Внесоха я в стаята и я положиха на леглото. Пулсът ѝ беше слаб, но редовен. Без да се върне в съзнание, тя изпадна в дълбок сън.

— Много е изтощена — каза лекарят. — Сънят е добро лекарство. Когато се събуди, дайте ѝ малко коняк с разбито яйце в него... стига да може да го поеме. От какво е тази синина на челото ѝ?

— Удари се, сър. Падна, горкото, и... Не, сър — избухна неочаквано старицата с характерната за расата ѝ променчивост, — старата Синди няма да лъже заради тоз проклетник. Той го направил, сър. Да му изсъхне ръката дано! Синди обещава на сладкото агънце да не казва. Ударил по главата.

Доктор Джеймз пристъпи към поставката, върху която гореше красива лампа, и намали фитила.

— Стойте тук при господарката си — разпореди се той — и пазете тишина, че да може да поспи. Като се събуди, дайте и коняка с яйцето. Ако се чувствува поотпаднала, кажете ми. Има нещо странно в тази работа.

— Има много по-странни неща от тези, които виждате — подзе негърката, но лекарят я накара да млъкне с онзи рядко употребяван, безапелационен твърд глас, до който прибъгваше в случаи на истерия. Той се върна в другата стая и затвори леко вратата след себе си. Човекът на леглото не бе помръднал, но очите му бяха отворени. Устата сякаш се мъчеха да произнесат нещо. Доктор. Джеймз се наведе над него, за да го чуе.

— Парите! Парите! — шепнеше болният.

— Чувате ли ме, като ви говоря? — попита докторът с тих, но ясен глас.

Онзи кимна леко.

— Аз съм лекарят, повикан от жена ви. Вие сте много болен, господин Чандлър. Не бива никак да се вълнувате и тревожите.

Болният като че искаше да му каже нещо с поглед. Докторът млъкна, за да може да долови все тъй тихите думи.

— Парите... двайсетте хиляди долара.

— Къде са тези пари? В банката?

Очите отговориха отрицателно.

— Кажете ѝ — шепотът ставаше все по-слаб, — че двайсетте хиляди долара... нейните пари... — Погледът му взе да блуждае из стаята.

— Оставили сте парите някъде тук ли? — С глас примамлив като глас на сирена, докторът се мъчеше да изкопчи тайната от болния, чийто разсъдък отслабваше. — В тази стая ли са?

Стори му се, че в замъгления поглед видя утвърдителна искрица. Пулсът под пръстите му тънееше като копринена нишка.

В съзнанието и в душата на доктор Джеймз се надигаха инстинктите на другата му „професия“. Незабавно, както действуваше при всички случаи, той реши да разбере къде са парите, и то с добре пресметнатата цена на един човешки живот.

Той извади от джоба си кочан рецепти и предписа най-подходящото за случая лекарство. После отиде до вратата на другата стая, повика тихичко старата негърка, даде ѝ рецептата и я прати да купи лекарството от някоя аптека.

След като старицата излезе, мърморейки си нещо, докторът пристъпи към леглото на жената. Тя все още спеше дълбоко; пулсът ѝ се беше поусилил; челото ѝ бе леко изпотено и студено — ако не се смята възпаленото от удара място. Ако не я събудеше някой, тя очевидно щеше да спи с часове. Ключът беше на вратата и след като излезе, той заключи.

Доктор Джеймз погледна часовника си. Имаше на разположение половин час, тъй като старицата едва ли щеше да се върне по-рано. Той потърси и намери кана с вода и стъклена чаша. После отвори куфарчето си и извади шишенцето с нитроглицерина — „маслото“, както го наричаха събратята му от занаята.

Отля една капка в чашата от бледожълтата възгъста течност. Извади от никелираната кутия спринцовката и ѝ постави иглата. После изтегли почти половината от разтвора в чашата, следейки внимателно градуирания цилиндър на спринцовката.

Два часа преди това доктор Джеймз бе инжектирал със същата спринцовка неразреден нитроглицерин в дупката, провъртяна в ключалката на касата, и бе взривил механизма, който регулираше езиците на ключалката. Сега той възнамеряваше да разтърси със същото средство един човешки механизъм — да разбие сърцето заради парите, които очакваше.

Същото средство, но видоизменено. Докато в първия случаи това бе чудовище с груба, първична, неудържима сила, този бе царедворец, чиито не по-малко смъртоносни ръце бяха покрити с кадифе и дантели. Защото течността в спринцовката, която докторът така внимателно напълни от чашата, представляваше глоноин, най-силният стимулант за сърцето, познат на медицинската наука. Две унции бяха разбили солидната врата на желязната каса; с хилядократно по-малка част той щеше сега да спре завинаги сложния механизъм на човешкия живот.

Но не изведнъж. Намерението му беше друго. Първо щеше да настъпи бърз прилив на сили, мощен тласък за всеки орган и сетиво. Сърцето щеше да реагира смело на това фатално прищпорване; кръвта в жилите щеше да потече по-бързо към своя източник.

Но прекалената стимулация при този вид сърдечно страдание означава сигурна смърт — като от пушечен изстрел, и доктор Джеймз знаеше много добре това. Когато в артериите нахлуе премного кръв, тласната в тях от мощното „масло“ на касоразбивача, те скоро ще се превърнат в „задръстена улица“ и изворът на живота ще секне.

Докторът разголи гърдите на безчувствения Чандлър. После ловко инжектира съдържанието на спринцовката в мускулите на сърдечната област. След това, верен на своята прецизност и в двете професии, избърса старателно иглата и пъкна тънката жичка, която стои в нея, когато не се използва...

След три минути Чандлър отвори очи и попита с отпаднал, но разбираем глас кой се грижи за него. Доктор Джеймз отново му обясни присъствието си тук.

— Къде е жена ми? — запита болният.

— Заспа отгатак... от изтощение — отвърна докторът. — Не ми се ще да я събуждам освен ако...

— Не е... нужно. — Чандлър говореше с паузи между думите, защото не му достигаше дъх. — Тя не би ви била благодарна... ако я разбудите... заради мен.

Доктор Джеймз придърпа един стол до леглото. От този разговор не биваше да се изпусне нищо.

— Преди няколко минути — подзе той със сериозния искрен тон на лекар — вие се опитвахте да ми кажете нещо за някакви пари. Не държа да ми се доверите, но мой дълг е да ви предупредя, че всяка тревога и вълнение може да влошат състоянието ви. Ако искате да кажете нещо... да освободите съзнанието си от тези... двайсет хиляди долара — мисля, че такава сума споменахте, — по-добре е да сторите това.

Чандлър не беше в състояние да извърне глава, но завъртя очи към доктора.

— Казах ли... къде са... тези пари?

— Не — отвърна лекарят. — От почти неразбираемите ви думи аз само схванах, че се безпокоите за тях. Ако те са в тази стая...

Доктор Джеймз млъкна. Дали само му се бе сторило, че болният се досеща, че върху ироничните му черти просветва искрица подозрение? Дали не бе проявил прекалена нетърпеливост? Дали не бе казал прекалено много? Следващите думи на Чандлър му възвърнаха самоувереността.

— Къде могат... да бъдат — задъха се болният — освен в онази там... каса.

Той посочи с очи ъгъла на стаята, където докторът едва сега забеляза малка желязна каса, полускрита от провисналата завеса на прозореца.

Ставайки, той хвана китката на пациента. Пулсът му биеше силно, на страшни интервали.

— Вдигнете ръка — каза доктор Джеймз.

— Но аз не мога да се помръдна, докторе.

Лекарят отиде бързо до вратата към преддверието, отвори я и се послуша. Цареше пълно спокойствие. Без повече хитрувания той пристъпи до касата и я огледа.

Елементарен модел, с проста направа; тя можеше да служи не толкова за защита, колкото за успокоение, ако някой от слугите имаше навика да попипва. При неговата ловкост това беше картонена играчка. Все едно, че парите бяха вече в ръцете му. За две минути можеше да изтръгне дръжката, да избие езиците и да отвори вратата. А по друг начин това би могло да стане и за минута.

Той коленичи на пода, сложи ухо на секретата и бавно завъртя дръжката. Както бе предположил, комбинацията беше единична. Опитното му ухо долови слабото щракане на пружината; откри комбинацията и пак завъртя дръжката. После отвори широко вратата.

Касата се оказа съвсем празна — нямаше дори листче хартия в нея.

Доктор Джеймз се изправи и се върна при леглото.

Но челото на умирация бе избила пот, но на устните му и в очите играеше студена, подигравателна усмивка.

— Никога не бях виждал... такова бракосъчетание... между медицина и касоразбивачество — произнесе с мъка той. — Изгодна ли е... тази комбинация..., скъпи ми докторе?

Величието на доктор Джеймз не бе изправяно досега пред подобно сурово изпитание. Поставен от демоничния хумор на

жертвата си колкото в смешно, толкова и в опасно положение, той запази достойнство и присъствие на духа. Извади часовника си и зачака болния да умре.

— Проявихте към тези пари... малко повече любопитство, отколкото е необходимо. Но не представлявахте опасност... за тях, скъпи ми докторе. Те са в сигурни ръце. Напълно сигурни. Отидоха в тотализатора. Двайсет хиляди... парите на Ейми. Проиграх ги на конските състезания... до последния цент. Аз съм лошо момче, крадецо... пардон... докторе, но винаги съм играл честно. И никога, струва ми се... не съм срещал такъв... осемнайсеткаратов негодник, като вас, докторе... пардон... крадецо. Допуска ли етиката на вашия занаят, крадецо... да дадете глътка вода... на жертвата си... пардон... на пациента си?

Доктор Джеймз му донесе вода. Болният едва успяваше да я преглътне. Въздействието на силното лекарство се проявяваше в редовни, все по-силни приливи. Ала гаснещото съзнание на Чандлър жадуваше за още някоя острота.

— Аз бях какво ли не — комарджия... пияница... прахосник, но... доктор-крадец?

Докторът си позволи да даде само един отговор на хапливите му подмятания. Като се наведе ниско, за да улови все по-изцъклящия се поглед на Чандлър, той посочи вратата, зад която спеше Ейми, с такъв повелителен и настойчив жест, че умирацията надигна с последни сили глава, за да може да види. Не видя нищо; но долови студените думи на доктора — последните, които чуваше:

— А аз в живота си не съм удрял жена.

Да се мъчим да изучаваме такива хора, би било напразно. Те не могат да се вместят в никоя учебна програма. Те са от онези издънки, за които хората казват: той е в състояние да направи това или онова. Ние само знаем, че те съществуват; и че можем да ги наблюдаваме и да говорим помежду си за техните открити деяния — както децата гледат марионетките и си говорят за тях.

Но си заслужава да помислим за тези двама, това би ни разкрило странни черти на самолюбието: единият — убиец и крадец, изправен над жертвата си, другият — по-долен в постъпките си, макар и не закононарушител, ненавиждан в къщата на жена си, която е тормозил и съсипал, единият — тигър, другият — ни куче, ни вълк; да помислим

как всеки от тях се отвращава от безчестието на другия и как всеки вади от калта на открития си порок свои собствени неопетнени принципи — на поведение, ако не дори на чест.

Единственият отговор на доктор Джеймз очевидно попадна в целта — в последните останки от срам и мъжко достойнство, и се оказа онзи милостив удар, който сложи край на мъките на Чандлър. Силна червенина се разля по лицето му — подлата *rosa mortis*; дишането спря и Чандлър издъхна почти без да потръпне.

Малко след това негърката се върна и донесе лекарството. Сложил ръка върху затворените си очи, доктор Джеймз ѝ каза за края. Не скръб, а онаследеното примирение пред смъртта я доведе до тъжно подсмърчане, съпроводено с обичайните ѝ жалби.

— Това си е. Всички сме в ръце на бога. Той е съдник на грешните и подкрепя на нещастните. Сега той ще подкрепя нас. Синди похарчила последни пари за тоз илач, а то не станало нужда.

— Нима госпожа Чандлър няма никакви пари? — попита доктор Джеймз.

— Пари ли, сър? Знаете ли защо госпожата припада и толкоз слаба? От глад. От три дена в къща няма нищо за ядене освен малко бисквити. Това ангелче продало свои пръстени и часовник преди месец. Таз хубава къща, сър, с червени килими и лъскави писалища — всичко под наем. И хазяин направил скандал за наем. Тоз проклетник — прости ме, боже, сега ти ще го съди — пропилявал всичко.

Мълчанието на доктора я насърчи да говори още. Историята, която той успя да скърпи от безредния монолог на Синди, бе позната — илюзии, своенравие, несполука, жестокост и честолюбие. Върху замъглената панорама на нейното лomotене изпъкваха отделни ясни картини: идеален дом в далечния юг, брак и бързо разочарование, години, пълни с горчивини и обиди, после парично наследство, което дава надежди за избавление, но попада в ръцете на този негодник, който се запилява някъде и го прахосва за два месеца, а после се връща, за да продължи пианствата си. През цялата мръсна основа на тази история се нижеше — ненатраплива, но ясно забележима — една чисто бяла нишка: непринудената, несломима, възвишена обич на старата негърка, следвала докрай подарката си.

Когато най-сетне тя млъкна, лекарят я попита има ли в къщата уиски или някакъв друг алкохол. Да, негодникът бил оставил в бюфета

половин бутилка коняк.

— Пригответе го, както ви обясних — каза доктор Джеймз. — После събудете господарката си, накарайте я да го изпие и ѝ кажете какво се е случило.

След десетина минути госпожа Чандлър влезе, опряна на ръката на старата Синди. Изглеждаше малко по-добре след съня и питието, което бе изпила. Доктор Джеймз бе покрил с чаршаф трупа на леглото.

Жената обърна тъжния си поглед към него и почти уплашена се притисна още по-близо до покровителката си. Очите ѝ бяха сухи и светеха. Мъката очевидно бе свършила работата си докрай. Изворът на сълзите бе пресушен, чувствата — парализирани.

Доктор Джеймз стоеше до масата, вече облечен, с куфарчето и шапката в ръка. Лицето му беше спокойно и безизразно — практиката го бе научила на твърдост при вида на човешко страдание. Само бляскавите му кафяви очи изразяваха дискретно професионално съчувствие.

— Понеже е късно и трудно ще се справите сама, аз ще ви пратя хора, които да се погрижат за всичко необходимо — каза мило той. И като посочи касата, чиято врата все още стоеше широко отворена, добави: — И едно последно нещо. Към края мъжът ви разбра, че няма да го бъде; и ме накара да отворя касата, като ми каза номера на комбинацията. Ако ви потрябва, да знаете, че номерът е четиридесет и едно. Завъртате няколко пъти надясно, после веднъж наляво и спирате на четиридесет и едно. Не позволи да ви събудя, макар да чувствуваше, че краят е близо. Обясни ми, че е оставил в касата известна сума — неголяма, но достатъчна, за да можете да изпълните последното му желание. А то е да се завърнете в бащиния си дом и когато времето заличи обидите, да му простите многото прегрешения спрямо вас.

Той посочи към масата, на която имаше пачка банкноти, затисната с две колонки златни монети.

— Това са парите — осемстотин и трийсет долара, както каза той. Нека ви оставя визитната си картичка, за да можете да ме потърсите, ако ви потрябвам.

Значи, имал бе добрината да помисли и за нея. Най-последно! Толкова късно! Въпреки това тази лъжа разпали една последна искра от нежност в изпепелената ѝ душа.

— Роб! Роб! — изхлипа тя. После се обърна и разтвори скръбта си в облекчителни сълзи върху гърдите на вярната прислужница.

През следващите години лъжата на убиеца светеше като малка звезда над гроба на любовта, служеше ѝ за утеха и предизвикваше опрощение, което само по себе си е нещо добро.

Приласкана като дете върху черната гръд от гальовните думи на негърката, най-сетне Ейми вдигна глава. Но докторът си беше отишъл.

ПРИЯТЕЛ В НУЖДА СЕ ПОЗНАВА

Когато се занимавах с продажба на железария из Запада, често „попадах“ в едно градче в Колорадо, наречено Салтийо. И винаги бях уверен, че ще си осигуря било по-малка, било по-голяма поръчка от Саймън Бел, който държеше там голям магазин за всякакви стоки. Бел беше едно от онези високи, нискогласи произведения, създадени благодарение на съюза между Запада и Юга. Той ми допадаше. Като го гледате, бихте помислили, че е роден да обира дилижанси или да пробутва наляво и надясно несъществуващи златни мини; но Бел можеше да ви продаде кутийка кабърчета или калерче конци с десеторно по-голямо търпение и любезност, отколкото всяка продавачка от универсален магазин в някой голям град.

При последното ми посещение в Салтийо имах двойка цел: да продам някои стоки и да уведомя Бел за една възможност, която, бях убеден в това, можеше да му донесе цяло състояние.

В Маунтън, град на железопътната линия Юниън Пасифик, пет пъти по-голям от Салтийо, една търговска фирма беше изправена пред провал. Макар да въртеше оживена и широка търговия, тя бе готова да се разпадне. Това се обясняваше с лошото ръководство и с навика на някои от съдружниците да играят хазарт. Положението на фирмата още не бе станало обществено достояние. Аз имах тези сведения от частен източник. Знаех, че ако се предложат пари на ръка, имуществото ѝ би могло да се купи за около една четвърт от истинската му стойност.

Още щом пристигнах в Салтийо, отидох в магазина на Бел. Той ми кимна, усмихна се с широката си, дълго неслизаща от лицето му усмивка, продължи бавно и спокойно да отмерва бонбони на едно момиченце, сетне избиколи тезгяха и се ръкува с мен.

— Е — подзе той с неизменната си игривост при всяка моя поява тук, — ти май си дошъл да правиш снимки на планините. Сега не е сезон за продажба на железария.

Казах му каква сделка може да се направи в Маунтън. И добавих, че ако иска да се възползува от тази възможност, аз съм готов да мина с

една продажба по-малко, нежели да го затрупвам с излишна стока.

— Това е добре — рече възраждан той. — На мен и без това ми се ще да пусна клони другаде, да разширя търговията. Много съм ти благодарен за тези сведения. Но... виж, ти ще ми гостуващ тази вечер в къщи, пък аз ще премисля.

Вече се свечеряваше — време, по което по големите магазини в Салтийо затваряха вратите си. Служителите на Бел прибраха сметководните книги, заключиха касата със секретна ключалка, сложиха палтата и шапките си и си тръгнаха. Бел постави катинара на голямата двойна дървена врата, след което двамата постояхме за миг, вдишвайки острия свеж планински въздух, нахлуващ откъм планинските подножия.

По улицата се зададе едър мъж и спря пред магазина. Дългите му черни мустаци, черните вежди и къдравата черна коса бяха в странен контраст със светлото му, розово лице, което бе лице на блондин. Той беше около четиридесетгодишен, носеше бяла жилетка и бяла шапка, верижка за часовник, направена от скачени златни петдоларови монети, и доста добре прилягащ му сив костюм с кройка, предпочитана най-вече от осемнадесетгодишните колежани. Той хвърли към мен бегъл недоверчив поглед, а после изгледа Бел студено и както ми се стори, някак враждебно.

— Какво, уреди ли се работата? — попита го Бел, сякаш се обръщаше към почти непознат човек.

— Дали се е уредила! — отвърна онзи с неприязнен тон. — Че аз за какво стоя тук вече две седмици? Въпросът ще бъде разрешен тази вечер. Това задоволява ли те, или имаш някакви възражения?

— Задоволява ме напълно — каза Бел. — Аз си знаех, че ще се справиш.

— Как няма да знаеш? — отвърна гиздавият, непознат мен човек. — Нима не съм ти услужвал винаги?

— Услужвал си ми — съгласи се Бел. — Както и аз. Как ти хареса хотелът?

— Храната не я бива. Но аз не пискам. Виж какво... можеш ли да ми дадеш някаква интифа как да постъпя с тази... с този случай? Знаеш, че за първи път работя в такава област.

— Не мога — отвърна Бел, след като помисли малко. — Опитвал съм какво ли не. Ще трябва сам да намериш разрешение.

— Опитвал ли си с меки ръкавици?

— Похабих хиляда чифта.

— А каиш с дебела тока?

— Не. Само веднъж понечих. И ето какво си докарах.

Бел протегна дясната си ръка. Дори в сгъстилия се здрач можах да забележа на нея дълъг белезникав белег, оставен сякаш от нокът на граблива птица или от нож, или от някакъв друг островръх предмет.

— Ясно — каза небрежно червендалестият. — Лека-полека ще намеря някакъв начин.

Той си тръгна, без да каже дума повече. Когато се бе отдалечил на десетина крачки, обърна се и извика на Бел:

— При предаването на стоката гледай да стоиш по-далеч, че да не стане някоя засечка.

— Разбрано — отговори Бел. — Аз ще имам грижата за моята задача.

Почти нищо не разбрах от този разговор, но тъй като той не ме засягаше, реших да не обременявам съзнанието си с него. Обаче изключителният вид на онзи човек продължи да ме занимава още известно време; и докато вървахме към дома на Бел, аз му казах:

— Твоят клиент ми се стори опак човек — да не дава бог да останеш сам с него в някоя ловна хижа, затрупана от сняг.

— Такъв е — съгласи се с готовност Бел. — Той ми напомня гърмяща змия, ухапана от отровен паяк.

— Струва ми се, че не е тукашен — продължих аз.

— Не е — отвърна Бел. — Живее в Сакраменто. А тук е дошъл по работа. Казва се Джордж Ринго и е най-добрият ми приятел — всъщност, единственият ми истински приятел — от двайсет години насам.

Останах толкова изненадан от тези думи, че не попитах нищо повече.

Бел живееше в удобна, съвсем обикновена двуетажна бяла къща в края на градчето. Той ме остави в гостната — потискащо претенциозна стая, обзаведена с червен плюш, сламени рогозки, дантелени пердета и стъклена витрина с образци от минерали, достатъчно голяма да побере цяла мумия.

Докато го чаках, от горния етаж долетя онзи недвусмислен шум, който мигом се разпознава във всички краища на света — свадлив

женски глас, чиято пискливост растеше ведно с гнева и яда на жената. Между поривите на бурята дочувах сдържаното боботене на Бел, който се мъчеше да успокои разбуненото море.

Бурята стихна скоро. Но преди да стане това, жената каза с потих, отмерен глас, комай по-страшен от пискливите изблици: „Това е за последен път! Казвам ти, за последен път! О, скоро ще разбереш какво значи това!“

Домакинството, изглежда, се състоеше от Бел, жена му и една-две прислужнички. Бел ме представи на съпругата си, когато тя слезе за вечеря.

На пръв поглед изглеждаше хубава, но аз скоро си дадох сметка, че е изгубила своята привлекателност. Необузданата избухливост, помислих си, себелюбието, липсата на уравновесеност и вечното недоволство от всичко са помрачили нейната женственост. По време на вечерята тя проявяваше онази изкуствена веселост, престорена любезност и уморено добродушие, които са характерни за жената, навикнала да предизвиква свади. Иначе госпожа Бел би могла да привлече погледа на не един мъж.

След вечерята ние с Бел изнесохме столовете си навън, сложихме ги на тревата и запушихме, огрени от лунните лъчи. Пълната луна е магесница. Под нейната светлина честният човек разкрива за приятеля късове от най-чисто самородно злато; а лъжците изстискват по-ярки бои от тубите на своята находчивост. Забелязах как широката бавна усмивка на Бел се появи на лицето му и затрептя там.

— Сигурно си помислил, че ние с Джордж сме доста странни приятели — подзе той. — Вярно е, че никога не сме държали да бъдем заедно, да общуваме непрекъснато. Но нашите разбирания за истинското приятелство винаги са съвпадали и през всички тези години сме се подчинявали строго на тези разбирания. Сега ще разбереш какви са нашите разбирания. Човек се нуждае само от един приятел. Онзи, който само те подпитва и все се върти наоколо ти, който те тупа по гърба и ти губи времето, който ти казва колко те обича, не ти е приятел, та ако ще още като ученици да сте играли на топчета и да сте ходили на риба заедно. Ако не се нуждаеш от истински приятел, такъв човек може да мине и за приятел. Но истински приятел, според мен, е онзи, с когото отношенията са

изградени върху принципа услуга за услуга, каквито винаги са били отношенията между мен и Джордж.

Преди много години двамата завързахме връзки. Създадохме общ капитал и се занимавахме с товарни превози в Ню Мексико, спечелихме нещичко от златотърсачество и загубихме малко на комар. После ни сполетяха една-две бедни. И струва ми се, тъкмо те повече от всичко друго доведоха до по-голямо разбирателство помежду ни — ако не се смята, че никой от нас не одобряваше навиците и поведението на другия. Джордж е най-суетният човек, когото познавам, и най-големият хвалипръцко. Той е в състояние да заяви, че само с едно духване можел да върне в дупката му най-големия гейзер в долината Йосемъти. Аз пък съм скромнен човек, дай ми на мен ученолюбовност и размисъл. И така, колкото по-често се виждахме, толкова по-неприятно ни беше да бъдем заедно. Само да ме беше потупал по гърба или да се беше разлигавил пред мен, както съм виждал някои да правят пред хора, които смятат за свои приятели, щях да му извия шията начаса. Джордж би постъпил по същия начин. Той толкова ненавиждаше моя нрав, колкото и аз неговия. Когато търсехме злато, живеехме в отделни палатки, тъй че никой да не налага своята неприязненост на другия.

Но след доста време започнахме да разбираме, че всеки от нас може да разчита на другия, когато попадне натясно — че другият е готов да даде за него последния си долар, последната си капка кръв, последния си куршум, готов е да даде честната си дума или да лъжесвидетелствува в негова полза. Ние никога не говорехме за тези неща, защото това би развалило всичко. Но ги изпробвахме неведнъж, докато всичко ни стана ясно. Един път грабнах шапката си, метнах се на някакъв товарен влак и пропътувах двеста мили, за да удостоверя самоличността на Джордж, който без малко щеше да бъде обесен по погрешка в Айдахо — бяха го взели за един разбойник, обиращ влакове. Друг път легнах болен от тифус — в една палатка в Тексас — без пукнат долар в джоба си и без кат дрехи да се преоблека. Намерих начин да съобщя това на Джордж, който се намираше в Боиси. Той пристигна със следващия влак. И преди да е разменил дори дума с мен, първата му работа беше да окачи огледалце отвън на платката, да си засуче пред него мустаците и да боядиса косата си. Естественният цвят на косата му е светлочервеникав. После ми дръпна най-научните

ругатни, които някога съм чувал, и съблече палтото си. „Ако не беше такъв агнец божи, рожба на светата Дева, нямаше да се тръшнеш така — вика ми той. — Нямах ли капчица здрав разум, та пиеш блатна вода и вдигааш врява до бога, щом само те заболи малко корем или те ухапе комар?“

Ядоса ме, да ти кажа.

„Държиш се като лекар простак — викам му. — Я по-добре си върви и ме остави да си умра от естествена смърт. Съжалявам, че те повиках.“

„Така и мислех да направя — казва Джордж. — Много важно дали ще живееш, или ще умреш. Но щом вече се полъгах да дойда, по-добре да остана, докато мине това малко стомашно неразположение или копривна треска, или дявол знае що.“

Подир две седмици, когато бях вече отново на крак, докторът се смее и казва, че злъчта на приятеля ми е свършила по-добра работа, отколкото лекарствата.

Та тъй станахме приятели с Джордж. Никакви сантименталности — дай ми, да ти дам и аз, и всеки от нас знаеше, че другият винаги е готов да се притече на помощ. Помня как веднъж изиграх един номер на Джордж — ей тъй, само да го изпитам. После се почувствувах донейде подлец, защото нито за миг не би трябвал® да се съмнявам, че той ще постъпи както трябва. Тогава двамата живеехме в един градец в долината Сан Луис и гледахме стада — главно овце и малко говеда. Бяхме съдружници, но както обикновено, не спяхме под един покрив. Аз имах една стара леля от източните щати, която дойде да прекара лятото при мен, та наех малка къща. Лелята скоро се сдоби с чифт крави, няколко прасенца и кокошчии — да заприлича тая къща на дом. Джордж живееше самичък в малка хижа на половин миля от града.

Един ден едно от телетата ни взе, че умря. Още същата вечер го насякох, напъхах го в чувал и вързах чувала с тел. Облякох една вехта риза, отпрах ѝ единия ръкав почти докрай, поотпрах и яката, налях с шепите си малко червено мастило и го размазах по ризата и по лицето си. Трябва да съм приличал на човек, бил се на живот и смърт. Метнах чувала на една каруца и подкарах към хижата на Джордж. Когато му подвигнах, той се появи с жълт халат, с турски фес и лачени чепици. Джордж винаги си е бил голям баровец. Тръшнах чувала на земята.

„Шшшт! — викам му, сякаш подплашен до немай-къде. — Вземи това, Джордж, и го зарови дълбоко, някъде зад хижата... зарови го тъй, както си е. И никому...“

„Не се тревожи — казва Джордж. — И за бога, иди си измий ръцете и лицето и сложи чиста риза.“

После запали лулата, а аз подкарах в галоп. На другата сутрин Джордж цъфна пред нашата къща. Лелята се мотаеше около цветята си в предния двор. Джордж ѝ се покланя, прави ѝ комплименти, както само той умее, когато е добре разположен, и я моли да му даде един розов храст. Обяснява ѝ, че разкопал една леха зад хижата и искал да посади нещо в нея — за полезност и украса. Поласкана, лелята изкоренява един от най-големите храсти и му го дава. По-късно видях къде го беше посадил — на едно разкопано и заравнено място сред тревата. Но никой от нас не проговори повече по този въпрос.

Луната се издигаше все по-високо, теглейки водата от морето, феите от убежищата им и, разбира се, повече доверчивост от Саймън Бел, който си имаше такъв приятел.

— Не след дълго — продължи той — дойде време и аз да направя голяма услуга на Джордж Гринго. Той беше понатрупал парици от пчеларство и се намираще в Денвър. Когато се срещнахме, носеше жилетка от еленова кожа, жълти обувки и костюм, раиран като брезентовите навеси на дрогериите, а косата му бе боядисана толкова синя, че на тъмно изглеждаше черна. Писа ми да пристигна незабавно — имал нужда от мен, и да облека най-хубавите дрехи, които имам. Когато получих писмото, бях облечен с тях, та успях да хвана първия влак. Джордж беше...

Саймън млъкна за половин минута, вслушвайки се напрегнато.

— Стори ми се, че чух конски тропот по пътя — обясни той. — Джордж се беше настанил в един летен курорт край едно езеро близо до Денвър и се перчеше, както само той умее. Беше наел двустайна виличка, имаше мексиканско куче, хамак и девет различни бастуна.

„Симс — казва той, — тук има една вдовица, която ще ми извади душата със своите намерения. Не мога да се отърва от нея. Не че не е хубава и приятна, но нейните задирания са сериозни, пък аз не съм готов да се женя и задомявам. Нито на празненство мога да отида, нито да седна на площадчето пред хотела, нито да се присъединя към някои кръгове на висшето общество — тя все ще ме издърпа и ще наложи

своето. Това място ми харесва — продължава Джордж — и освен това направих пробив в най-затворените кръгове, та никак не ми се ще да се махна оттук. Затова те повиках.“

„Какво трябва да направя?“ — питам го аз.

„Какво, да я отклониш. Да ме отървеш от нея. Да ме спасиш. Представи си, че видиш дива котка, която се готви да ме изяде. Какво ще направиш?“

„Ще се хвърля върху нея“ — казвам аз.

„Правилно — казва Джордж. — Тогава хвърли се върху тази госпожа де Клинтън.“

„Как точно? — питам го аз. — Страховито и със сила или по-внимателно?“

„Ухажвай я — казва Джордж, — отдръпни я от пътя ми. Води я по ресторанти. Извеждай я на разходка с лодка. Върти се непрекъснато, около нея, лепни се за нея. Ако можеш, направи така, че да ѝ хвъркне чивията по теб. Някои жени са големи глупачки. Кой знае, може пък да хлътне по тебе.“

„А идвало ли ти е наум — питам го аз — да подтискаш своето фатално обаяние в нейно присъствие, да внесеш остра нотка в мелодичния си глас на сирена, да забулиш красотата си — с други думи, да се помъчиш сам да я разкараш?“

Джордж не забелязва сарказма в тези мои думи. Само суче мустак и гледа носовете на обувките си.

„Знаеш, Симс, как се отнасям аз с жените — казва Джордж. — Не мога да нараня чувствата им. Аз по природа съм си човек учтив и уважителен към техните намерения и цели. Но тази госпожа де Клинтън не ми се струва подходяща за мен. А и аз не съм още за женене.“

„Добре — казвам му, — ще направя всичко възможно.“

И тъй, купих си аз едни нови дрехи и една книга по етикецията и насочих мерника към госпожа де Клинтън. А тя една хубавичка, една весела и палава; Отначало едва не се наложи да ѝ сложа пранги, за да не тича все по петите на Джордж, ала впоследствие докарах работата дотам, че на нея ѝ беше драго да излиза с мен на езда или с лодка по езерото; и изглеждаше много обидена, ако се случеше да забравя да ѝ пратя сутрин китка цветя. И все пак не ми харесваше начинът, по който понякога поглеждаше Джордж, ей тъй с крайчеца на окото. А в това

време Джордж си прекарваше чудесно и ходеше с тайфата, където си ще. Дааа — продължи Бел, — хубавичка беше тя тогава. Но отпосле се попромения, както може би си забелязал одева на вечерята.

— Каквооо! — възкликнах аз.

— Аз просто се ожених за госпожа де Клинтън — отвърна Бел. — Това стана една вечер там край езерото. Когато съобщих това на Джордж, той отвори уста и а-а, да наруши традицията ни и да ми изкаже някаква благодарност, но успя да се въздържа.

„Чудесно — каза той. — Надявам се, че няма да имаш много главоболия с нея. Колкото до мен, аз нямам никакво намерение да се женя.“

Това беше преди три години — продължи Бел. — Заселихме се тук. Първата година я карахме добре — средна хубост. Но после всичко се промени. Сложи едно „я“ след презимето ми и това ще ти даде представа за последните две години. Чу ли разправията преди малко? Това беше мило посрещане в сравнение с обичайното. Омръзнал съм ѝ и аз, омръзнал ѝ е и животът в това градче и тя вилнее по цял ден като пантера в клетка. Търпях до преди две седмици и повече не можах — дадох сигнал за помощ. Открих Джордж в Сакраменто. Той тръгна още щом получил телеграмата ми.

Госпожа Бел излезе от къщата и заситни към нас. Овладеяна бе очевидно от някакво възбуждение или тревога, но се усмихна леко, както се полага на добра домакиня, и се помъчи да говори със спокоен глас.

— Пада роса — каза тя, — а и става вече късно. Не е ли по-добре да се приберете вътре, господа?

Бел измъкна няколко пури от джоба си и отвърна:

— Рано е за прибиране в такава хубава нощ. Аз мисля да се разходим с господин Еймз по пътя и да изпушим още по една пура. Искам да поговоря с него за едни стоки, които смятам да купя.

— Накъде ще се разхождате, нагоре или надолу? — попита госпожа Бел.

— Надолу — отвърна Бел.

Стори ми се, че тя въздъхна с облекчение.

Когато се бяхме отдалечили на стотина крачки и къщата изчезна зад дърветата, Бел ме поведе към гъстата горичка край пътя и през нея — обратно към къщата. Спряхме се на двайсетина крачки от нея,

скрити в тъмната сянка. Чудех се каква е тази маневра. Изведнъж дочух откъм пътя отвъд къщата конски тропот. Бел протегна ръка да види часовника си под един лунен лъч.

— Съвсем навреме — каза той. — Джордж винаги е бил точен.

Наближавайки къщата, конете с файтона забавиха ход и спряха в най-тъмната сянка. Видяхме как от къщата излезе женска фигура с голям куфар и забърза към чакация файтон. После той тръгна бързо по посоката, от която бе дошъл.

Изглежда, съм погледнал Бел въпросително. Защото съм сигурен, че не го попитах нищо.

— Тя бяга с Джордж — обясни просто той. — Приятелят ми непрекъснато ме държеше в течение на нещата. След шест месеца тя ще получи развод и тогава Джордж ще се ожени за нея. Той никога не оставя работите наполовина — когато помага, помага докрай. Двамата са уредили всичко помежду си.

Чудех се и се маех какво е приятелството в края на краищата.

Когато влязохме в къщата, Бел заговори непринудено на други теми. В течение на разговора аз отново се сетих за голямата възможност, която се откриваше в Маунтън, и взех да го подканям да направи тази сделка. Нали сега, когато вече е свободен, ще му е по-лесно да се пресели там; и не можеше да има съмнение, че това би било една великолепна сделка.

Бел помълча известно време, но когато го погледнах, стори ми се, че той мисли за нещо друго, а не за тази хубава, възможност.

— Не — рече накрая той, — не мога да направя тази сделка. Все пак, много съм ти благодарен, че ме уведоми. Но ще трябва да остана тук. Не мога да се преместя в Маунтън.

— Защо? — попитах аз.

— Жена ми няма да иска да живее в Маунтън — отвърна той. — Тя ненавижда този град и никога не би живяла в него. Налага се да остана тук, в Салтийо.

— Жена ти! — възкликнах аз толкова смаян, че не можех да схвана какво иска да каже.

— Ще ти обясня — рече Бел. — Познавам добре и Джордж, и жена си. Той не е особено търпелив. Не може да понася дълго неща, които го дразнят, а аз по мога. Шест месеца, толкова. Давам им най-много шест месеца брачен живот, а след това ще има нова раздяла. И

жена ми ще се върне отново при мен. Къде другаде ще отиде? Ще трябва да остана тук и да чакам. След шест месеца ще се наложи да грабна куфарчето и да хвана първия влак. Защото Джордж ще ме призове на помощ.

НЕВЕРОЯТНА ИСТОРИЯ

Някога в северния край на Остин живееше почтено семейство на име Смодърз. То се състоеше от Джон Смодърз, жена му, самият той, малката им петгодишна дъщеря и нейните родители, което прави шест души, когато се извършва преброяване на населението на града с цел данните да се публикуват, и само трима в действителност.

Една вечер след вечеря момиченцето го хванаха силни колики и Джон Смодърз хукна към центъра на града да купи някакво лекарство.

И не се върна повече.

Момиченцето се оправи и след време порасна и стана жена.

Майката толкова много тъжеше за изчезналия си съпруг, че се ожени повторно чак след три месеца и се пресели в Сан Антонио.

След време момичето също се ожени, а след като се отърколиха още няколко години, то също имаше вече петгодишно момиченце.

Младата майка живееше в същата къща, в която бяха живели, когато баща ѝ излезе и не се върна повече.

Една вечер по някакво изключително съвпадение момиченцето заболя от остри колики тъкмо на годишнината от изчезването на Джон Смодърз, който щеше да ѝ бъде сега дядо, ако беше жив и имаше постоянна работа.

— Ще сляза до града да купя някакво лекарство — каза на жена си Джон Смит (защото тя се бе оженила не за друг, а именно за него).

— Не, скъпи! — възкликна жена му. — И ти може да изчезнеш завинаги и да забравиш да се върнеш.

И тъй Джон Смит не излезе, а седна с жена си до креватчето на малката Панси (защото така се казваше Панси).

Ала след малко състоянието на малката Панси явно се влоши и Джон Смит отново понечи да излезе за лекарство, обаче жена му не даде да се издума за излизане.

Ненадейно вратата се отвори и в стаята влезе превит и прегърбен старец с дълга бяла коса.

— А, дядо! — възкликна Панси. Тя го беше познала преди другите.

Старецът измъкна от джоба си шише лекарство и даде на Панси една лъжичка от него. Момиченцето се оправи веднага.

— Позакъснях малко — каза Джон Смодърз, — защото трябваше да чакам трамвай.

ИЗПОВЕД НА ЕДИН ХУМОРИСТ

Инкубационният период се проточи двайсет и пет години, без да ми причини никакви неприятности, след което болестта ми изби и хората казаха: ето, това е! Само че я нарекоха не шарка, а хумор.

Ние, служителите в магазина, бяхме купили сребърна мастилница за по-стария съдружник във фирмата по случай петдесетия му рожден ден. Скупчихме се в кабинета му, за да му поднесем подаръка. На мен бяха възложили да го поздравя от името на всички и аз произнесох кратка реч, която бях подготвял цяла седмица.

Тя произведе фурор. Беше пълна с такива каламбури, шеговити намеци и какви ли не смехории, че сградата едва не се събори, а тя бе една от най-солидните в този бранш — метални изделия на едро. Старият Марлоу си позволи само да се усмихне, но служителите, поощрени от това, се изпотръшкаха от смях.

Та славата ми на хуморист датира именно от този ден, девет и половина часа сутринта.

Седмици наред след това колегите ми раздухваха пламъка на моето самочувствие. Един по един те идваха при мен да ми кажат каква знаменита реч съм произнесъл и ми обясняваха старателно какво именно е било смешното във всяка моя шега.

Стана ми ясно, че от мен се очаква да поддържам тази си слава. Напълно допустимо бе другите да говорят сериозно по служебни или злободневни въпроси, ала от мен неизбежно се искаше нещо весело и игриво. От мен очакваха да пускам шеги за металната посуда и да оживявам с духовитости сивите емайлирани паници. Бях помощник-счетоводител и ако не успеях да видя нещо смешно в сбора на някое салдо или да намеря повод за смях в някоя сметка за плугове, колегите ми оставаха разочаровани.

Постепенно славата ми се разнесе и аз станах местният „оригинал“. Нещо напълно възможно, защото градчето ни беше малко. Местният всекидневник започна да ме цитира. Без мен не минаваше събиране по един или друг повод.

Мисля, че наистина бях надарен с известно остроумие и находчивост. Тези качества развивах и подобрявах с постоянна тренировка. Шегите ми бяха добродушни и безобидни, не стигаха до язвителност, от тях не болеше. Хората започваха да се усмихват още щом ме зърнеха, а заговорех ли с тях, винаги намирах да кажа нещо, което превръщаше усмивката в смях.

Бях се оженил млад. Имах очарователно тригодишно момченце и петгодишно момиченце. Естествено, живеехме в къща, обвита с пълзящи растения, и бяхме щастливи. Счетоводителската ми заплата ни предпазваше от онези злини, които вървят ръка за ръка с чрезмерното богатство.

По едно време записах няколко мои шегки и хрумвания, които ми се струваха много сполучливи, и ги разпратих на периодични издания, печатащи такива работи. Всичките бяха незабавно приети. Неколцина от редакторите дори ме помолиха с писма да им сътруднича и занапред.

Един ден получих писмо от издателя на едно прочуто седмично издание. Той предлагаше да му напиша фейлетон за цяла колона и даваше да се разбере, че ако материалът се хареса, тази колона ще стане редовна. Написах фейлетона и след две седмици издателят ми предложи да сключи едногодишен договор на сума, която значително превишаваше заплатата ми във фирмата, където работех.

Обзе ме луда радост. Жена ми вече мислено ме увенчаваше с неувяхващите лаври на литературната слава. Вечерта отпразнувахме този ден с рачешки крокети и бутилка къпиново вино. Откриваше се възможност да се освободя от робския труд. Обсъдихме с Луиза много сериозно този въпрос. И стигнахме до извода, че трябва да напусна работата в магазина и да се посветя на хумора.

Подадох оставка. Колегите ми устроиха прощален банкет. Речта ми на банкета беше истински фойерверк. Местният вестник я отпечата в пълен текст. На другата сутрин се събудих и погледнах будилника.

— Боже, закъснях! — възкликнах аз и грабнах дрехите си. Но Луиза ми напомни, че вече не съм роб на металните изделия и доставчиците, а професионален хуморист.

След закуска тя гордо ме въведе в стаичката до кухнята. Милата Луиза! Там ме чакаха писалището и столът, блокпостът, мастилото и пепелникът. И всички останали атрибути на един истински писател —

вазата, пълна със свежи рози и орлов нокът, ланският календар на стената, тълковният речник и пликче шоколадови бонбони, да си похапвам между приливите на вдъхновение. Милата Луиза!

Залових се за работа. Стенният тапет е изпъстрен с арабески или одалиски, или... дали пък не бяха трапезоиди? Аз се вторачих в една от тези фигури. И се замъчих да родя хумор.

Стресна ме някакъв глас — Луизиният.

— Ако не си много зает, гълъбче, ела да обядваме — викаше ме гласът.

Погледнах часовника си. Да, онзи зловец скелет-косач бе накосил пет часа. Отидох да обядвам.

— Не бива да се пресилваш така в началото — посъветва ме Луиза. — Нали и Гьоте — или може би Наполеон — е казал, че пет часа на ден са достатъчни за умствен труд. Защо не ни изведеш следобед в гората?

— Наистина се поуморих — признах аз.

И тъй следобед отидохме с нея и малките в гората.

Но скоро му хванах цаката. Подир месец започнах да вадя парче след парче така редовно, както редовно пристигаха пратките метални изделия.

И, да ви кажа, имах успех. Колонката ми в седмичника пораздвижи духовете и критиците взеха да ме сочат в клюкарските си писания като свежа струя в областта на хумора. Сътрудничеството в други издания увеличи значително доходите ми.

Изучих и триковете на занаята. Можех да взема едно смеховито хрумване и да го превърна в двуредова епиграма, която ми носеше долар. С една фалшива брада от същото нещо се получаваше чистичко четиристишие и цената се удвояваше. А като обърнех полата и добавех воланче от рими, вече не бихте го познали — излизаше салонна поезия с новички обувки и модна илюстрация.

Започнах да правя спестявания и си купихме нови килими и салонен орган. За съгражданите си вече бях човек с известна тежест, а не онзи зевзек от магазина.

След пет-шест месеца хуморът ми започна да губи своята непосредственост. От устата ми вече не се отронваха така лесно глуми и остроумия. Понякога се затруднявах много да намеря материал. Улавях се, че се вслушвам в разговорите на приятелите си, дано хвана

нещо, което да ми влезе в работа. Понякога дъвчех молива си и гледах с часове тапета, мъчейки се да пусна някое мехурче хумор, но не банален.

И накрая се превърнах в харпия, Молох, Йона, вампир за приятелите и познатите си. Нервен, изтормозен, алчен, аз стоях между тях като истински шегоубиец. И само от устата им да се отронеше находчива мисъл, остроумно сравнение или пиперлива фраза, аз се хвърлях като куче на кокал. И понеже не се доверявах на паметта си, извърщах се виновно и крадешком записвах в бележника, от който не се делих, или на ръкавела си всичко, което можеше да ми послужи.

Приятелите ме гледаха с почуда и съжаление. Бях станал съвсем друг човек. Преди ги развеселявах и забавлявах, а сега ги дебнех като хищник. Напразно биха чакали да чуят шега от моите уста. Шегите бяха станали прекалено скъпоценни за мен, те бяха средство за съществуване. Не можех да си позволя лукса да пилея това средство.

Като оклюмала лисица възхвалявах певческите способности на моите приятели-врани, та дано изпуснат от човките си късче остроумие.

Хората започнаха да ме избягват. Аз се отучих да се усмихвам — не плащах дори тази цена за думите, които така безсрамно обсебвах.

Търсейки материал, грабех безразборно отвед, без да подбирям ни хора, ни място, ни време, ни теми. Дори в черквата извратеното ми въображение душеше за плячка между величествените колони.

Обявеше ли свещеникът великото славословие, аз започвах да комбинирам: „Славословие, пустословие, пустославие, пуста слава...“

Прекарвах цялата проповед през мисловното си сито, без да обръщам внимание на смисъла ѝ, и жадно търсех поне зрънце каламбур или bon mot. Дори най-тържествените псалми на хора служеха само за акомпанимент на мисълта ми, която диреше нови варианти на стария комичен триъгълник сопрано, тенор и бас.

И собствената ми къща стана поле за ловитба. Жена ми е рядко женствено създание, откровено, добродушно и непосредствено. Някога разговорът с нея бе истинско удоволствие за мен и всяка нейна мисъл ми носеше радост. Сега аз я експлоатирах като златна мина, от която отбирах късчета от онази смешна, но мила непоследователност, характерна за женския ум.

И започнах да изкарвам на пазара тези перли от забавна наивност, предназначени да красят само свещеното домашно огнище. Със сатанинско коварство аз я предизвиквах да говори. И без да подозира нито, тя си разголваше душата. А после аз излагах тази душа на показ, поднасяйки я на студената, крещяща, банална печатна страница.

Литературен Юда, аз предавах Луиза с целувки. За някакви жалки сребърници надявах шутовски дрехи на мислите, които тя ми доверяваше, и ги пусках да играят на пазарището:

Милата Луиза! Нощем се навеждах над нея като свиреп вълк над кротко агънце и дебнех дали няма да заговори насън, та да уловя нещо, което на сутринта мога да пусна в обработка. Но и това не беше най-лошото.

Да ме прости бог! Следващата жертва бяха дечицата ми — забих зъби в техните невинни бръщолевеници.

Гай и Вайъла бяха два несекващи извора на необикновени детски фантазии и изрази. Това бе готова за продан стока и аз започнах да я доставям редовно на едно списание за рубриката „Какво ли не измислят децата“.

Дебнех децата, както индианец дебне антилопа. За да ги подслушвам какво си говорят, спотайвах се зад врати и дивани или пълзях на четири крака между храстите в двора. Единствената разлика между мен и харпията бе в това, че аз не изпитвах угризения на съвестта.

Веднъж, когато главата ми не можеше да роди нищо, а трябваше вече да изпратя ръкописа, се зарових в купчина шума на двора, знаейки, че децата ще излязат да играят. Не ми се ще да вярвам, че Гай е разбрал къде съм се скрил, но дори да е разбрал, не мога да го виня за това, че подпали шумата, с което съсипа новия ми костюм, и едва не изгори жив родния си баща.

Скоро децата ми започнаха да бягат от мен като от чума. Неведнъж, когато се промъквах към тях като таласъм, чувах ги да си казват: „Татко идва!“, след което събираха играчките си и бързаха да се скрият на някое по-безопасно място. Ето докъде бях паднал!

Но финансово бях добре. За по-малко от година бях спестил хиляда долара и през това време живеехме на широка нога.

Ала с цената на какво! Не зная точно какво е парий, но струва ми се, че бях станал именно такъв. Нямах вече ни приятели, ни развлечения, ни радости в живота. Бях принесъл в жертва щастието на семейството си. Като някоя пчела събирах мед от най-красивите цветове на живота и всички ме избягваха, страхувайки се от жилото ми.

Един ден с приветлива дружелюбна усмивка ме спря един познат. Такова нещо не ми се беше случвало от месеци. Минавах покрай погребалното бюро на Питър Хефелбауър. Питър стоеше пред вратата и ме поздрави. Спрях се, развълнуван дълбоко от този поздрав. Той ме покани да вляза.

Времето беше хладно и дъжделиво. Влязохме в задната стая, където гореше малка печка. Дойде някакъв клиент и Питър ме остави за малко сам. Изведнъж ме обзе отдавна забравено чувство — чувство на блажен покой и доволство. Огледах се наоколо. Заобикаляха ме редици ковчези от полирано палисандрово дърво, черни покрови и пискюли, траурни ленти и други атрибути на погребалния отрасъл. Тук цареше ред и тишина — място за сериозни и възвишени мисли. Това бе кътче на края на живота, пропито от духа на вечния покой.

Влизайки тук, аз оставих навън светските суети. Не изпитвах никакво желание да търся храна за хумор в тази тържествена, благочинна обстановка. Съзнанието ми сякаш се изтегна да почине на черно ложе, драпирано с кротки мисли. Само преди четвърт час аз бях развратен хуморист. А сега бях философ, изпълнен с ведрина и покой. Тук намерих убежище от хумора, от безумната, унизителна, безкрайна гонитба на някоя шега, на убягващия ми виц, на остроумната закачка.

Не познавах отблизо Хефелбауър. Когато се върна и заговори, аз изпитах опасения да не би да внесе фалшива нотка в упоителната реквиемна хармония на своето заведение.

Но не. Хармонията не биде нарушена. Изпуснах дълга въздишка на облекчение. Никога не бях допуснал, че човек може да говори така безупречно скучно. В сравнение с неговата реч Мъртвото море би изглеждало гейзер. Никакъв проблясък на остроумие не оскверняваше думите му. От устата му се сипеха баналности, безинтересни и обилни като къпини и не по-вълнуващи от миналогодишните борсови цени на акциите. Не без трепет изпробвах върху него една от най-острите си

шеги. Тя падна на пода с пречупен връх, без дори да го одраска. От този миг заобичах Питър от все сърце.

Започнах да идвам в магазина вечер по два-три пъти седмично и да отморявам душата си в задната стая. Други радости нямах. Сутрин ставах рано и бързах да свърша работа, че да мога по-дълго да стоя в този мой рай. Само в него се избавях от навика си да търся нещо хумористично във всичко, което виждах и чувах. От разговорите с Питър не бих могъл да получа нищо в тази насока, дори да исках.

Тези посещения подобриха настроението ми. Защото сега имах това, от което се нуждае всеки човек — отмора след тежка работа. Срещайки на улицата някои от предишните си приятели, аз им се усмихвах и подхвърлях някоя закачка, от което те оставах изумени. На няколко пъти жената и децата щяха да паднат ОТ изненада, когато се отпусках дотам, че да кажа нещо смешно пред тях.

Страшилището хумор ме беше яхало толкова дълго, че сега аз се радвах на свободните си часове, както ученик се радва на ваканция.

Това започна да се отразява на работата ми. Тя престана да бъде за мен онова тежко бреме, което беше преди. Често пъти си подсвирквах, с перо в ръка, и пишех много по-лесно, отколкото преди. Гледах да свърша колкото е, възможно по-скоро ръкописа и бързах към моя тих пристан, който ме теглеше, както кръчмата тегли пияницата.

Жена ми прекарваше немалко тревожни часове, чудейки се къде се губя надвечер. А на мен не ми се щеше да й кажа — жените не ги разбират тези неща. Горката Луиза! Веднъж тя се уплаши не на шега.

Един ден донесох у дома сребърна ръчка от ковчег, да я използвам за преспание, и чудесен пухкав черен пискюл — да чистя книжата от прах. Беше ми приятно да ги гледам на бюрото си и да си спомням за уютната задна стая в магазина на Хефелбауър. Но когато Луиза ги зърна, изпищя от ужас. Наложих се да съчиня някаква измишльотина, за да я успокоя, но от погледа й разбрах, че подозренията си останаха. Затова трябваше да разчистя незабавно ръчката и пискюла.

Един ден Питър Хефелбауър ми направи предложение, от което онемях. Методично и спокойно, както му бе присъщо, той ми показва сметководните си книги и обясни, че доходите му и работата се разрастват бързо. Бил намислил да привлече съдружник с известен капитал. Би предпочел мен пред всички свои познати. Когато тази

вечер излязох от магазина, у Питър остана мой чек за хилядата долара, които имах в банката, и аз вече бях съсобственик на погребалното бюро.

Вървах към къщи със смесени чувства — безумна радост и известни опасения. Страхувах се от предстоящия разговор с жената. Но въпреки това сякаш не вървах, а летях. Да сложа кръст на хумористичните писания и отново да се радвам на плодовете на живота, вместо да ги мачкам, за да изстискам няколко капки сок, които да размива читателите — каква велика радост ще бъде това!

На вечеря Луиза ми подаде няколко писма, получени, докато ме е нямало в къщи. Между тях имаше няколко плика с отхвърлени ръкописи. Откакто започнах да ходя при Питър, техният брой растеше застрашително. Напоследък съчинявах с необикновена леснина своите стихчета и фейлетони. А преди се трудох над тях като каменар — бавно и мъчително.

След върнатите ръкописи отворих писмо от издателя на седмичника, с който имах договора за редовно сътрудничество. Чековете, които получавах всяка седмица от това издание, и досега представляваха основният ни доход. Писмото гласеше:

„Уважаеми сър,

Както Ви е известно, срокът на нашия годишен договор изтича този месец. Със съжаление трябва да Ви съобщим, че не възнамеряваме да подновим споменатия договор за още една година. Вашият хумор напълно ни задоволяваше по стил и очевидно допадаше и на голяма част от нашите читатели. Обаче през последните два месеца наблюдаваме рязко понижаване на качеството му.

Предишните ви работи се отличаваха с непосредственост и лекота, с естествено бликащ хумор и остроумие. А напоследък материалите Ви стоят някак измъчени, измислени и неубедителни, което създава тягостно впечатление за усилен труд и напрегнато съчинителство.

Позволете ми да изразя още веднъж съжаление, че не можем да приемем повече Вашето сътрудничество.

С дълбоко уважение: Издателя!“

Подадох писмото на жена си. Когато го изчете, лицето ѝ се удължи и в очите ѝ се появиха сълзи.

— Какъв мръсник! — извика възмутено тя. — Убедена съм, че пишеш не по-лошо, отколкото преди. И при това два пъти по-бързо. — Тук Луиза очевидно се сети за чековете, които вече нямаше да получаваме. — О, Джон! — изплака тя. — Какво ще правиш сега?

Вместо да отговоря, станах и заиграх полка около масата. Луиза несъмнено реши, че съм полудял от мъка; а децата, струва ми се, само това бяха чакали — те закрещяха от възторг и заиграха подир мен, подражавайки стъпките ми. За тях аз бях отново някогашният другар в игрите.

— Тази вечер отиваме на театър! — извиках аз. — А посред нощ ще идем да се наплюскаме в ресторант „Палас“. Тра-та-та-тра-та-та!

След това обясних тези изблици на буйство, като заявих, че от днес съм съсобственик на преуспяващо погребално бюро, а хумористичните писания — да вървят по дяволите!

Луиза все още държеше в ръка писмото от издателя — моето оправдание, — та не намери какво да възрази и се ограничи с незначителни забележки, което говори само за неумението на една жена да оцени такова знаменито нещо, като задната стаичка на Питър Хеф... пардон, на „Хефелбауър и Сие“.

В заключение ще кажа, че сега няма да намерите в нашия град друг човек като мен — толкова обичан, толкова жизнерадостен и така неизчерпаем на шеги. Хората отново повтарят и цитират моите смехории; аз отново се радвам — без задни мисли — на доверчивите приказки на жена ми, а Гай и Вайъла играят в краката ми и пръскат перли от детски хумор, без да се боят от призрака-мъчител, който някога ги дебнеше по петите с бележник в ръка.

Нашето предприятие процъфтява. Аз водя счетоводството и наглеждам магазина, а Питър се занимава с доставките и поръчките. Той уверява, че с моята веселост и духовитост аз мога да превърна всяко погребение в истински празник.

Издание:

О. Хенри. Избрани разкази

Издателство „Народна култура“, София, 1977

Второ допълнено издание

Подбор и редактор: Жени Божилова

Художник: Иван Газдов

Художник-редактор: Ясен Васев

Техн. редактор: Александър Димитров

Коректори: Йорданка Киркова, Лидия Стоянова

O. Henry. The Complete Works of O. Henry

Golden City New York. Doubleday Pages & Company. 1927

ЗАСЛУГИ

Имате удоволствието да четете тази книга благодарение на *Моята библиотека* и нейните всеотдайни помощници.

МОЯТА БИБЛИОТЕКА

<http://chitanka.info>

Вие също можете да помогнете за обогатяването на *Моята библиотека*. Посетете **работното ателие**, за да научите повече.